Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ISBN: 978-960-404-228-9

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΟΣ 65 2012

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΑΚΗΣ

# ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

## ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ, ΙΤΑΛΙΚΑ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΑΙ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
2012

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
# ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
# ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

*In memoriam matris*
*patrisque*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ . . . . . 11-75

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ . . . . . 77-79

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – INTRODUCTION . . . . . 81-107

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ . . . . . 109-443

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ . . . . . 445-463

Α΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ . . . . . 447-458
Β΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΠΩΝ . . . . . 459-463

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ . . . . . 465-471

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α *


**1.** J. Aalberts, «Νέα στοιχεία για τον Μιχαήλ Αποστόλη και τον Γεώργιο Γρηγορόπουλο στην Κρήτη», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), 143-159. *[351]*

**2.** Doriana dell'Agata-Popova, «Due donazioni di Caterina II alle chiese greche di Livorno e di Porto Mahon», *Miscellanea Agostino Pertusi τ. 3, Rivista di Studi Bizantini e Slavi* 3 (1983), 343-363. *[823a]*

**3.** Gabriela Airaldi, *Studi e documenti su Genova e l'Oltremare*, Genova 1974. *[167]*

**4.** Ἰ. Ἀλεξάκης, «Χειρόγραφον ἐνετικὸν ἐπὶ περγαμηνῆς, ἀφορὸν εἰς τὰ προνόμια τῆς ἐν Κερκύρᾳ οἰκογενείας Ἀλεξάκη», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 8 (1960), 54-57. *[716]*

**5.** Κ. Ἀλιβιζάτος, «Πῶς προφυλάχτηκε ἡ Κεφαλονιὰ ἀπὸ μία ἐπιδημία πανούκλας τὸ 1819», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 3 (1978-1979), 9-20. *[847]*

**6.** Γ. Ἁλισανδράτος, «Ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης καὶ ἡ διαθήκη του», *Θησαυρίσματα* 11 (1974), 169-190. *[853]*

**7.** Ἀ. Ἀνδρεάδης, *Περὶ τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας*, τ. Ι, ΙΙ, Ἀθήνα 1914. *[720]*

**8.** Π. Ἄννινος-Καβαλιεράτος, «Ἕνα δίπλωμα εὐγενείας τοῦ 1803», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 1 (1976), 168-173. *[838]*

**9.** Π. Ἄννινος-Καβαλιεράτος, «Τὸ διάταγμα τῆς ἐνετικῆς Γερουσίας τῆς 20 Νοεμβρίου 1762 καὶ τὰ τιμάρια τῆς Κεφαλληνίας», *ΔΙΕΕΕ* 22 (1979), 82-96. *[813]*

**10.** Σοφία Ἀντωνιάδη, «Οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν πόλεων τῆς Κρήτης κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου, 1645-1669. Συναλλαγὲς τοῦ Γεώργιου Μορμόρη», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), 38-52. *[703]*

**11.** Ξ. Ἀντωνιάδης, «Σελίδες ἀπὸ τὴ βενετοκρατούμενη Σκύρο (ἔγγραφα αἰτήματα τοῦ 1515)», *Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν* 24 (1981-1982), 166-218. *[401]*


* Στο τέλος κάθε βιβλιογραφικής ένδειξης παρατίθεται μέσα σε αγκύλες ο αριθμός του αντίστοιχου λήμματος στον παρόντα τόμο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**12.** Μαρία Αρακαδάκη, «Κατάλογος σκοπιών στην καστελλανία Μεραμπέλου κατά την τελευταία φάση της Βενετοκρατίας (1633)», *ΚΧ* 28-29 (1988-1989), 230-254. *[648]*

**13.** Μαρία Αρακαδάκη, «Αρχειακά τεκμήρια για το φρούριο της Γραμβούσας. Τέσσερεις εκθέσεις Προνοητών της τελευταίας δεκαετίας του 16ου αιώνα», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), 243-294. *[577]*

**14.** Μαρία Αρακαδάκη, «Αρχειακά τεκμήρια για το φρούριο της Γραμβούσας (ΙΙ): Η προδοσία του 1691 και οι Έλληνες», *Κρητική Εστία* 12 (2007-2008), 119-155. *[741]*

**15.** D. Arvanitakis, «Studenti a Venezia. Un'aspetto dell'esperienza dell'istruzione neoellenica», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 47-74. *[609, 610]*

**16.** Δ. Αρβανιτάκης (εκδ.), *Οι αναφορές των βενετών Προβλεπτών της Ζακύνθου (16ος-18ος αι.)*, Βενετία 2000. *[419]*

**17.** Δ. Αρβανιτάκης, *Κοινωνικές αντιθέσεις στην πόλη της Ζακύνθου. Το ρεμπελιό των ποπολάρων (1628)*, Αθήνα 2001. *[643]*

**18.** B. Arbel, «The Jews in Cyprus: New evidence from the Venetian Period», *Jewish Social Studies* 41 (1979), 23-40 (= B. Arbel, *Cyprus, the Franks and Venice, 13th-16th Centuries*, Aldershot 2000, αρ. X). *[499]*

**19.** B. Arbel, «Au service de la Sérénissime: Donato d'Aprile et la donation du royaume de Chypre à Venise par le roi Jacques II», *Dei gesta per Francos. Études sur les croisades dédiées à Jean Richard*, Aldershot 2001, σσ. 425-434. *[377]*

**20.** Φ. Ἀργέντης, *Ἱστορία τοῦ Χιακοῦ Οἴκου Ἀργέντη*, Ἀθήνα 1922. *[137α]*

**21.** P. Argentis, *The Occupation of Chios by the Venetians (1694)*, London 1935. [*746α*]

**22.** P. Argentis, *Chius Vincta, or the Occupation of Chios by the Turcs (1566) and their Administration of the Island (1566-1912)*, Cambridge 1941. *[408]*

**23.** P. Argentis, *The Occupation of Chios by the Genoese and their Administration of the Island, 1346-1566*, τ. 1-3, Cambridge 1958. *[137, 143]*

**24.** P. Argentis, *The Religious Minorities of Chios. Jews and Roman Catholics*, Cambridge 1970. *[326]*

**25.** Φ. Ἀργέντης, *Τὸ δίκαιον ἐν γενοατοκρατουμένῃ Χίῳ καὶ ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, 1346-1566*, Αθήνα χ.χ. *[169]*

**26.** Αἰκατερίνη Ἀριστείδου (εκδ.), *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῆς κυπριακῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Ραγούζας (ΙΣΤ' αἰ.)*, Λευκωσία 1980. *[391]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**27.** Αικατερίνη Αριστείδου (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα της κυπριακής ιστορίας από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας*, τ. Α′ (1474-1508), τ. Β′ (1509-1517), τ. Γ′ (1518-1529), τ. Δ′ (1530-1540), Λευκωσία 1990, 1994, 1999, 2003. *[**362**, **394**, **395**, **405**, **422**]*

**28.** Αικατερίνη Αριστείδου, «Κτηματολογική πρακτική στην Κύπρο για τον καθορισμό των συνόρων των χωραφιών κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *EKEE* 19 (1992), 263-280. *[**397**]*

**29.** Αικατερίνη Αριστείδου, «Το κυνήγι με γεράκια στην Κύπρο από την αρχαιότητα μέχρι την τουρκοκρατία», *EKEE* 20 (1993-1994) [1994], 143-163. *[**403**]*

**30.** Αικατερίνη Αριστείδου, «Οι Ασσίζες στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας», *EKEE* 27 (2001), 95-101. *[**430**]*

**31.** Αικατερίνη Αριστείδου, «Χρονολόγηση, πατρότητα και σημασία ανώνυμης και άτιτλης βενετικής έκθεσης για την Κύπρο», *EKEE* 28 (2002), 65-97. *[**376**, **405**, **412**]*

**32.** Αικατερίνη Αριστείδου, «Η εκμίσθωση γης, προσωπογραφικά στοιχεία και τοπωνύμια στην περιοχή Πεντάγυιας κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *EKEE* 29 (2003), 79-113. *[**405**, **407**]*

**33.** Αικατερίνη Αριστείδου, «Άγνωστα στοιχεία σχετικά με τους κτίτορες της εκκλησίας της Παναγίας Ελεούσας (Ποδυθού)», *EKEE* 30 (2004), 171-190. *[**425**]*

**34.** Ἀ. Ἀρχοντίδης, *Ἡ Βενετοκρατία στὴ δυτικὴ Ἑλλάδα (1684-1699). Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας*, Θεσσαλονίκη 1983. *[**723**]*

*Arvanitakis* *βλ. Αρβανιτάκης*

**35.** S. Asonitis, «Jacques de Baux, Lord of Corfu: 1381-1382», *Balkan Studies* 28/2 (1987), 223-235. *[**206**]*

**36.** Σ. Ασωνίτης, «Ο τίτλος του πρίγκηπα της Αχαΐας και οι Τόκκοι», *Πρακτικά του Ε′ Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 59-80. *[**307**]*

**37.** Σ. Ασωνίτης, «Ο «Δεσπότης Ρωμανίας» Φίλιππος και οι αξιώσεις των Ταραντινών κυρίων της Κέρκυρας επί των ηπειρωτικών κτήσεων των Ορσίνι (1318-1331)», *Βυζαντιακά* 12 (1992), 119-154. *[**98**]*

**38.** Σ. Ασωνίτης, «Οι μεταβιβάσεις της κερκυραϊκής βαρωνίας του conte de Martina κατά τον 14ο και 15ο αιώνα», *Δελτίον Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρίας Ελλάδος* 9 (1992), 9-36. *[**231**]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**39.** Σ. Ασωνίτης, «Τρία κερκυραϊκά νοταριακά έγγραφα των ετών 1398-1458», *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), 9-44. *[269]*

**40.** Σ. Ασωνίτης, «Νεότερα γενεαλογικά στοιχεία των κερκυραϊκών οικογενειών Δεληγότη και Αλταβίλλα», *Πρακτικά Β' Πανελληνίου Συμποσίου Γενεαλογικής και Εραλδικής Επιστήμης, Δελτίον Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρίας Ελλάδος* 10 (1996), 375-401. *[188]*

**41.** Σ. Ασωνίτης, «Έγγραφα αναφερόμενα στην εκκλησιαστική περιουσία στην Παλαιόπολη της Κέρκυρας κατά το 14° και 15° αι.», *Εώα και Εσπέρια* 3 (1996-1997), 9-40. *[161]*

**42.** Σ. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος-14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999. *[101, 161, 188, 198, 206]*

**43.** Σ. Ασωνίτης, «Η αγγαρεία στην Κέρκυρα κατά τον όψιμο μεσαίωνα», *Εώα και Εσπέρια* 4 (1999-2000), 133-174. *[450]*

**44.** Σ. Ασωνίτης, «Προβλήματα του ορθόδοξου κλήρου της Κέρκυρας πριν και μετά τη Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας», *Βυζαντινά* 21 (2000), 399-417. *[283]*

**45.** Σ. Ασωνίτης, «Η κερκυραϊκή πρεσβεία του 1473 προς την Βενετία», *Βυζαντιακά* 21 (2001), 385-407. *[360]*

**46.** Σ. Ασωνίτης, *Το νότιο Ιόνιο κατά τον όψιμο Μεσαίωνα. Κομητεία Κεφαλληνίας, Δουκάτο Λευκάδας, Αιτωλοακαρνανία*, Αθήνα 2005. *[194]*

**47.** F. Babinger, «Veneto-kretische Geistesstrebungen um die Mitte des XV. Jahrhunderts», *BZ* 57 (1964), 62-77. *[331]*

**48.** Δ. Βαγιακάκος, «Μελισσηνοὶ καὶ Κοντόσταβλοι ἐκ Μάνης εἰς Ζάκυνθον 1509», *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου* 3 (1950), 141-166. *[462]*

**49.** M. Balard (ed.), *Gênes et l'Outre-mer, τ. I: Les actes de Caffa du notaire Lamberto di Sambuceto, 1289-1290*, Paris-La Haye 1973. *[46, 52]*

**50.** M. Balard (ed.), *Gênes et l'Outre-mer. τ. II: Actes de Kilia du notaire Antonio di Ponzò, 1360*, Paris 1973. *[163]*

**51.** M. Balard, «Un document génois sur la langue Roumaine en 1360», *Revue des Études Sud-est Européennes* 18 (1980), 233-238 (= M. Balard, *La mer Noire et la Romanie génoise (XIIIe-XVe siècles)*, London 1989, αρ. X). *[164]*

**52.** Giovanna Balbi, Silvana Raiteri (eds), *Notai Genovesi in Oltremare. Atti Rogati a Caffa e a Licostomo (sec. XIV)*, Genova 1973. *[127]*

**53.** Laura Balletto, *Genova, Mediterraneo, Mar Nero (secc. XIII-XV)*, Genova 1976. *[107]*

**54.** Laura Balletto, «Tra l'isola di Creta ed il «commonwealth» Genovese

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



nel XV secolo», *Πεπραγμένα Ζ΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σσ. 105-115. *[288]*

**55.** Laura Balletto, «Brevi note su Giacomo il Bastardo», *EKEE* 24 (1998), 145-151. *[334]*

**56.** Laura Balletto (ed.), *Liber Officii Provisionis Romanie (Genova, 1424-1428)*, Genova 2000. *[275, 276]*

**57.** Laura Balletto, «Tra Genova e l'isola di Cipro nel 1426-1427», *EKEE* 27 (2001), 57-94. *[279]*

**58.** Laura Balletto, «L'isola di Andros in atti notarili genovesi redatti a Chio nel XV secolo», *Άγκυρα* 2 (2004), 89-120. *[253]*

**59.** Laura Balletto, «Ricordi Genovesi di atti notarili redatti a Famagosta intorno alla metà del trecento», *EKEE* 34 (2007), 37-74. *[150]*

**60.** N. Bănescu, *Acte Veneţiene privitoare la Urmaşii Lui Petru-Vodă Şciopul*, Bucuresti 1929. *[597]*

**61.** N. Bănescu (ed.), «Archives d'État de Gênes. Officium provisionis Romanie», *Revue des Études Sud-est Européennes* 4 (1966), 575-591· 5 (1967), 235-263. *[275]*

**62.** E. Barbaro (ed.), *Legislazione Veneta. I Capitolari di Candia*, Venezia 1940. *[77, 112]*

**63.** P. Barlibian, *Nuova relazione della battaglia navale seguita nell'acque di Corone nel regno di Morea tra l'armata Christiana e Turca il di 12 Luglio 1717*, Napoli 1717. *[786]*

**64.** Μαρία Βασιλάκη, «Νεώτερα στοιχεία για το ζωγράφο Άγγελο Ακοτάντο», *Ροδωνιά*, τ. Α΄, Ρέθυμνο 1994, σσ. 87-96. *[332]*

**65.** E. Basso (ed.), *Γενοβέζοι συμβολαιογράφοι στις υπερπόντιες χώρες. Έγγραφα συνταχθέντα στη Χίο από τον Giuliano de Canella (2 Νοεμβρίου 1380-31 Μαρτίου 1381)*, Αθήνα 1993. *[204]*

**66.** E. Basso, «I Gattilusio tra Genova e Bisanzio. Nuovi documenti d'archivio», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditeranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 1, Paris 2004, σσ. 63-74. *[202]*

**67.** L. Belgrano (ed.), *Documenti riguardanti la colonia Genovese di Pera*, Genova 1888. *[36]*

**68.** Γ. Βελουδῆς, *Τὸ ἑλληνικὸ τυπογραφεῖο τῶν Γλυκήδων στὴ Βενετία (1670-1854). Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας*, Ἀθήνα 1974 (= G. Veloudis, *Das griechische Druck und Verlagshaus «Glikis» in Venedig (1670-1854). Das griechische Buch zur Zeit der Türkenherrzchaft*, Wiesbaden 1974). *[709]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**69.** Ελένη Βεντούρη, Βιργινία Γιόλδαση, Μαρία Δημοπούλου, Ιωάννης Καραχρήστος, Ευγενία Κερμελή, Ελευθερία Κυρίμη, Χαρίκλεια Μπαλή, Ελένη Μπενέκη, Πολυβία Παράρα, Ελένη Σακελλαρίου, Ν. Σταυρίδης, Χαρά Χαλδούπη, Ι. Χαρούλης, «Συμβολή στην οικονομική ιστορία της βενετοκρατούμενης Κέρκυρας. Η έκθεση του Γενικού Προβλεπτή και Καπετάνιου της Κέρκυρας Giovanni Malipiero (1741)», *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), 61-79. *[801]*

**70.** Ε. Βέτσιος, «Τα καθήκοντα του Bernardo Macula προξένου της Βενετίας στην τουρκοκρατούμενη Ναύπακτο (1703)», *Πρακτικά ΚΔ΄ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 111-122. *[772]*

**71.** Ε. Βέτσιος, «Η δωρεά του μαρκήσιου Iohannes de Vigintimiliis στον Λεονάρδο Γ΄ Τόκκο, δεσπότη της Άρτας (1474)», *Βυζαντιακά* 26 (2007), 279-298. *[363]*

**72.** Ε. Βέτσιος, «Το προικοσύμφωνο γάμου του Λεονάρδου Γ΄ Τόκκου δεσπότη της Άρτας και της Μηλίτσας αρχόντισσας της Σερβίας (1463)», *Βυζαντινός Δόμος* 16 (2007-2008), 281-296. *[343]*

**73.** A. Beugnot (ed.), *Assises de Jérusalem ou Recueil des ouvrages de jurisprudence composés pendant le XIIIe siècle dans le Royaumes de Jérusalem et de Chypre*, τ. 1: *Assises de la Haute Cour*· τ. 2: *Assises de la Cour des Bourgeois*, Paris 1841-1843. *[1]*

**74.** S. Birtachas, «Il clero Greco-ortodosso a Venezia. Dal papas-Michalis e san Biagio fino all'arcidiocesi d'Italia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 75-103. *[260, 261, 530]*

**75.** Ἰ. Βισβίζης, «Αἱ βολαὶ τῆς νήσου Κέας», *ΕΕΒΣ* 19 (1949), 26-74. *[667]*

**76.** Ἰ. Βισβίζης, «Ἡ ἐκλογὴ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν Βενετοκρατίαν (1685-1715)», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 7 (1957), 1-9. *[755]*

**77.** Δέσποινα Βλάσση, «Ἡ δράση τοῦ Βαλιάνου Μεταξᾶ τοῦ Ἰακώβου στὴν Κεφαλονιὰ καὶ στὴ Βενετία ἀπὸ τὸ 1648 μέχρι καὶ τὸ 1656», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικά* 4 (1980-1982), 89-149. *[681]*

**78.** Δέσποινα Βλάσση, «Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑπτανησίων στὰ ὀρλωφικὰ (1770) καὶ ἡ ἀντίδραση τῆς Βενετίας», *Μνήμων* 8 (1980-1982), 64-84. *[818]*

**79.** Δέσποινα Βλάσση, «Συμπληρωματικές πληροφορίες για το τιμάριο των Μεταξά Μεγανήσι και την παραχώρησή του στους Χιώτες (1719)», *Δελτίον της Ιονίου Ακαδημίας* 2 (1986), 70-82. *[789]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**80.** Δέσποινα Βλάσση, «Ένταξη νέων μελών στο συμβούλιο της Κεφαλονιάς από το Γενικό Προβλεπτή της Θάλασσας Francesco Grimani (1760)», *Αφιέρωμα στον ακαδημαϊκό Διονύσιο Ζακυθηνό, Κεφαλληνιακά Χρονικά* 5 (1986), 74-127. *[812]*

**81.** Δέσποινα Βλάσση, «Νέα στοιχεία για τον ορθόδοξο κλήρο της Κεφαλονιάς κατά τη Βενετοκρατία», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), 332-344. *[798]*

**82.** Δέσποινα Βλάσση-Sponza, «Μια πρεσβεία της κοινότητας της Κεφαλονιάς προς τη Βενετία (1634)», *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σσ. 97-117. *[651]*

**83.** Δέσποινα Βλάσση, «Μια μετανάστευση Κεφαλλήνων στην Κριμαία (1794) και η αντίδραση της Βενετίας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 6 (1994), 189-236. *[831]*

**84.** Despina Vlassi, «La politica annonaria di Venezia a Cefalonia. Il fondaco delle biade (sec. XVI-XVIII)», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), 274-318. *[547]*

**85.** Despina Vlassi, «L'amministrazione della giustizia nello Stato da Mar: Le tariffe delle Cancellerie di Cefalonia (XVIII sec.)», *SV* 40 (2000), 257-277. *[806]*

**86.** Δέσποινα Βλάσση, «Δύο διαθήκες των αρχών του 17ου αιώνα από το Παλαιό Αρχείο του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 181-209. *[599]*

**87.** Σ. Βλασσόπουλος, «Στατιστικαὶ-Ἱστορικαὶ περὶ Κερκύρας εἰδήσεις (μετάφραση-σχόλια-εἰσαγωγὴ Ἀ. Τσίτσας)», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 21 (1977), ε'-λβ', 1-152. *[821]*

**88.** Εἰρήνη Βλαχάκη, «Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐπισκοπιανῆς στὴν Κρήτη πρὶν ἀπὸ τὴ μεταφορά της στὴ Ζάκυνθο», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), 255-268. *[601]*

**89.** Ειρήνη Βλαχάκη, «Η ιταλική διαθήκη της Έλενας Μουδάτσου (1534) και δεκατέσσερα σχετικά ελληνικά εξοφλητήρια έγγραφα», *Παλίμψηστον* 13 (1993), 54-93. *[427]*

**90.** Ειρήνη Βλαχάκη, «Οικονομικά στοιχεία της Μονής Αρκαδίου κατά τον 17ο αιώνα», *Κρητολογικά Γράμματα* 13 (1997), 81-90. *[657]*

**91.** S. Borsari, *Il dominio veneziano a Creta nel XIII secolo*, Napoli 1963. *[38a]*

**92.** S. Borsari, «Il mercato dei tessuti a Candia (1373-1375)», *Archivio Veneto* 143 (1994), 5-30. *[199]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**93.** G. Brătianu (ed.), *Actes des notaires Génois de Péra et de Caffa de la fin du treizième siècle (1281-1290)*, Bucarest 1927. *[45]*

**94.** Λ. Βροκίνης, «Προνομιακὰ Παλατινῆς Κομητείας δικαιώματα ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν ιστ' ἑκατονταετηρίδα», *Λ. Βροκίνη, Ἔργα*, τ. Β', *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 17 (1973), 109-139. *[485]*

**95.** J. Buchon, *Recherches et matériaux pour servir à une histoire de la domination française au XIIIe, XIVe et XVe siècles dans les provinces démembrées de l'Empire grec à la suite de la quatrième croisade*, Paris 1840. *[9]*

**96.** J. Buchon, *Nouvelles recherches historiques sur la principauté française de Morée et ses hautes baronies. Diplômes relatives aux hautes baronnies franques, extraits des archives et bibliothèques de Toscane, Naples, Sicile, Malte, Corfou; Seconde Époque: Affaiblissement et décadence de l'an 1333 à l'an 1470*, τ. 1-2, Paris 1845. *[13]*

**97.** Κ. Γαβριλιάδης, «Οι σχέσεις των Ελλήνων εμπόρων με τα προξενεία της Βενετίας, 1720-1767», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 33 (1998-1999), 331-346. *[557]*

**98.** Σ. Γαούτσης, «Μια απογραφή του 1700: Ο λατινικός πληθυσμός του παλαιού φρουρίου Κέρκυρας», *Εώα και Εσπέρια* 5 (2001-2003), 19-50. *[764]*

**99.** Χ. Γάσπαρης, «Συναλλαγὲς μὲ ἀντικείμενο κατοικίες στὴν περιοχὴ τοῦ Χάνδακα τὸ ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰ.», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 102-130. *[123]*

**100.** Χ. Γάσπαρης, *Η γη και οι αγρότες στη μεσαιωνική Κρήτη (13ος-14ος αι.)*, Αθήνα 1997. *[64]*

**101.** Χ. Γάσπαρης, «Villani extra feudum: Οι άνθρωποι του φεουδάρχη», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 83-100. *[35]*

**102.** Χ. Γάσπαρης, «Μητροπολιτική εξουσία και αξιωματούχοι των αποικιών. Ο καπιτάνος Κρήτης (14ος-15ος αιώνες)», *Σύμμεικτα* 12 (1998), 171-214. *[257]*

**103.** Χ. Γάσπαρης (εκδ.), *Franciscus de Cruce. Notάριος στον Χάνδακα, 1338-1339*, Βενετία 1999. *[122]*

**104.** Χ. Γάσπαρης (εκδ.), *Catastici Feudorum Crete. Catasticum sexterii Dorsoduri, 1227-1418*, τ. 1, 2, Αθήνα 2004. *[19]*

**105.** Διονυσία Γιαλαμά, «Νέες ειδήσεις για τον βενετοκρητικό λόγιο Φραγκίσκο Barozzi (1537-1604)», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), 300-403. *[418]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**106.** Διονυσία Γιαλαμά, Σ. Κακλαμάνης, «Νέες ειδήσεις για τον Πέτρο και τον Ιάσωνα Δενόρες», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 141-170. *[451]*

**107.** Ἀ. Γιαννακόπουλος, «Ἀνέκδοτα ναυτικὰ ἔγγραφα ἐκ Πατρῶν (1810) ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου ἐξωτερικῶν Γαλλίας», *Πελοποννησιακὰ* 11 (1975), 65-79. *[843]*

**108.** Κ. Γιαννακόπουλος, *Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Παλαιολόγος καὶ ἡ Δύσις, 1258-1282*, Ἀθήνα 1969. *[34]*

**109.** Ἑλένη Γιαννακοπούλου, «Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μυρταρίου Βονίτσης κατ'ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1682-1766)», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 4 (1973), 407-448. *[744]*

**110.** Ελένη Γιαννακοπούλου, «Η βενετοκρατούμενη Ναύπακτος και η περιοχή της (1687-1701): Φορολογικά και άλλα δεινοπαθήματα-δημογραφικά στοιχεία», *Ναυπακτιακά* 6 (1992-1993), 395-442. *[753]*

**111.** Ελένη Γιαννακοπούλου, «Η ληστοπειρατεία στις κλειστές θάλασσες. Η περίπτωση του Αμβρακικού και του Πατραϊκού Κόλπου (τέλη 17ου-αρχές 19ου αι.)», *Πειρατές και Κουρσάροι. Γ' Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1994, σσ. 124-162. *[801]*

**112.** Ελένη Γιαννακοπούλου, «Οι Γάλλοι αυτοκρατορικοί στη Λευκάδα: Τα στοιχεία δύο γαλλικών υπομνημάτων (1808)», *Από την τοπική ιστορία στη συνολική: το παράδειγμα της Λευκάδας, 15ος-19ος αι.*, *Πρακτικά Δ' Συνεδρίου Επτανησιακού Πολιτισμού*, Αθήνα 1996, σσ. 361-392. *[841]*

**113.** Ἕλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, «Τὸ πρόβλημα τῆς ἀσφάλειας τῶν κατοίκων τοῦ κερκυραϊκοῦ «μπόργκου» καὶ ἡ πρεσβεία τοῦ 1552», *ΔΑΕΚ* 13 (1976), 169-222 (= Ἕλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, *Κερκυραϊκά*, Αθήνα 1997, σσ. 13-61). *[469]*

**114.** Ἕλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, *Ἀντώνιος ὁ Ἔπαρχος. Ἕνας κερκυραῖος οὐμανιστὴς τοῦ ΙΣΤ' αἰώνα*, Αθήνα 1978. *[438]*

**115.** Ἕλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, *Ὁ ἀντίκτυπος τοῦ Δ' βενετοτουρκικοῦ πολέμου στὴν Κέρκυρα ἀπό ἀνέκδοτες πηγές*, Ἀθήνα 1982. *[505]*

**116.** Ἕλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου (εκδ.), *Πρεσβείες της βενετοκρατούμενης Κέρκυρας (16ος-18ος αι.)*, Αθήνα 2002. *[435]*

**117.** Δ. Γκίνης, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα πρῶτον», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 201-246. *[479, 539]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**118.** Δ. Γκόφας, «Ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰ. κατ' ἀνέκδοτον ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν», *Ἐπιθεώρησις Ἐμπορικοῦ Δικαίου* 24 (1973), 316-334 (= Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 355-372). *[781]*

**119.** Δ. Γκόφας, «Δύο φορτωτικαὶ ἐκ Κερκύρας τῶν ἐτῶν 1799 καὶ 1804 ἀφορῶσαι εἰς μεταφορὰς ἐλαίου», *Μελέται πρὸς τιμὴν Στρατῆ Γ. Ἀνδρεάδη*, τ. ΙΙ, Ἀθήνα 1973, σσ. 55-65 (= Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 373-381). *[835]*

**120.** Δ. Γκόφας, «Ἀσφαλιστήρια τοῦ 16ου αἰῶνος ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), 54-88 (Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 325-353). *[578]*

**121.** Δ. Γκόφας, «Σύμβαση ἀνταλλαγῆς πλοίου μὲ ἐμπορεύματα τοῦ 1542», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 47-63 (= Δ. Γκόφας, *Αφιέρωμα στον Κωνσταντίνο Ν. Ρόκα*, Αθήνα 1985, σσ. 47-61 = Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 313-324). *[442]*

**122.** Δ. Γκόφας, «Μία ἀπόφαση τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰώνα σχετικὴ μὲ μιὰ συναλλαγματική», *Ἐπιθεώρησις Ἐμπορικοῦ Δικαίου* 33 (1982), 341-352. (= D. Goffas, «Un jugement de la cour ducale de Crète du XIVème siècle concernant une lettre de change», *Αφιέρωμα στον Αλέξανδρο Γ. Λιτζερόπουλο*, Αθήνα 1985, σσ. 365-376 = Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 289-297). *[230]*

**123.** Δ. Γκόφας, «Ασφαλίσεις πλοίων και θαλασσίων μεταφορών εμπορευμάτων από Έλληνες γύρω στα τέλη του 16ου αιώνα», *Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου* 43 (1992), 1-31 (= *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σσ. 193-223). *[586]*

**124.** Δ. Γκόφας, «Συναλλαγματική του 1705 από το τοπικό ιστορικό αρχείο Κεφαλληνίας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 6 (1992-1994), 243-255. *[770, 774]*

**125.** Ελένη Γράψα (εκδ.), *Γεώργιος Μπαρμπαρίγος, δημόσιος νοτάριος της Αγίας Μαύρας. Βιβλίο πρώτο: 1707-1709*, Λευκάδα 2006. *[778]*

**126.** Π. Γρηγοριάδης, *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σινᾶ κατὰ τὴν τοπογραφικήν, ἱστορικὴν καὶ διοικητικὴν αὐτῆς ἔποψιν*, Ἱεροσόλυμα 1875. *[303]*

**127.** Φ. Γρηγορόβιος (μετάφρ. Σ. Λάμπρος), *Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν*, τ. 1-3, Ἀθήνα 1904 (φωτ. ανατ. 1977). *[162]*

**128.** Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Archivio di Stato di Venezia. Notai di Candia (b. 276), Zorzi Troilo, Rettimo, 1585, 21 Novembre-1600, 30 Disembre*, Χανιά 2006 (= *Τάλως* 14 (2006)). *[550]*

**129.** A. Caputi, *Vere e distinte notizie dell'assedio e liberazion di Corcira,*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*oggi detta Corfù, isola famosa del Mar Ionio dall'armi Ottomane seguita in Agosto del corrente anno 1716*, Napoli 1716. *[785]*

**130.** S. Carbone (ed.), *Pietro Pizolo. Notaio in Candia (1300, 1304-1305)*, τ. I-II, Venezia 1978, 1985. *[55]*

**131.** A. Carile, «Partitio Terrarum Imperii Romanie», *SV* 7 (1965), 125-305. *[6]*

**132.** A. Carile, «La signoria rurale nell'impero latino di Costantinopoli (1204-1261)», *Πρακτικὰ τοῦ ΙΕ' Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, τ. 4, Ἀθήνα 1980, σσ. 65-77. *[16]*

**133.** M. Cattapan, «Nuovi documenti riguardanti pittori cretesi dal 1300-1500», *Πεπραγμένα τοῦ Β' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ', Ἀθήνα 1968, σσ. 29-46. *[87, 263]*

**134.** M. Cattapan, «Nuovi elenchi e documenti dei pittori in Creta dal 1300-1500», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), 202-236. *[108]*

**135.** M. Cattapan, «I pittori Andrea e Nicola Rizo da Candia», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), 238-282. *[87, 263]*

**136.** M. Cattapan, «I pittori Pavia, Rizo, Zafuri da Candia e Papadopoulo dalla Canea», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), 199-238. *[354]*

**137.** G. Cervellini, «Come i veneziani acquistarono Creta», *Nuovo Archivio Veneto* 23 (1908), 262-278. *[7, 10]*

**138.** M. Chiaudano, A. Lombardo (eds), *Leonardo Marcello. Notaio in Candia (1278-1281)*, Venezia 1960. *[44]*

**139.** Julian Chrysostomides, «Venetian Commercial Privileges under the Palaeologi», *SV* 12 (1970), 267-355. *[125]*

**140.** Julian Chrysostomides, «Corinth 1394-1397: Some new facts», *Βυζαντινὰ* 7 (1975), 81-110. *[236]*

**141.** P. Claverie, «Apud Ciprum Nicossiam: Notes sur les relations Cyprio-Auvergnates au XIIIe siècle», *EKEE* 31 (2005), 39-71. *[27]*

**142.** S. de Colli (ed.), *Moretto Bon. Notaio in Venezia, Trebisonda e Tana (1403-1408)*, Venezia 1963. *[249]*

*Constantoudaki βλ. Κωνσταντουδάκη*

**143.** Franca Cosmai, S. Sorteni (eds), *Dispacci da Costantinopoli di Ferigo Foscari, 1792-1796*, τ. 1, 2 Venezia 1996. *[830]*

**144.** N. Coureas, C. Schabel (eds.), *The Cartulary of the Cathedral of holy Wisdom of Nicosia*, Nicosia 1997. *[4, 5, 22]*

**145.** Κ. Δημαρᾶς, «Βενετία: 1477, 1828. Ἀνέκδοτα κείμενα», *Θησαυρίσματα* 1 (1962), 1-13. *[848]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**146.** Ἀ. Διαμαντάρας, «Ἱστορία τῆς νήσου Καστελλορίζου (ἀναγραφομένη χρονολογικῶς ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις)», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), 269-322. *[687]*

**147.** Ε. Δρακάκης (εκδ.), «Ε'. Απογραφή έτους 1770 περ.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 7-141. *[817]*

**148.** Ε. Δρακάκης (εκδ.), «Ζ'. Απογραφή έτους 1784.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 265-420. *[822]*

**149.** Ε. Δρακάκης (εκδ.), «Η'. Απογραφή έτους 1788», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 421-588. *[827]*

**150.** Ε. Δρακάκης (εκδ.), *Εμμανουήλ Κασιμάτης, νοτάριος Κυθήρων (1560-1582)*, Αθήνα 1999. *[492]*

**151.** J. Darrouzès, «Textes Synodaux Chypriotes», *REB* 37 (1979), 5-122. *[33]*

**152.** J. Delaville Le Roulx, *Les Hospitaliers à Rhodes jusqu'à la mort de Philibert de Naillac, 1310-1421*, Paris 1913. *[86]*

**153.** G. Dennis, «The Byzantine-Turkish Treaty of 1403», *OCP* 33 (1967), 72-88. *[247]*

**154.** G. Dennis, «Three reports from Crete on the Situation in Romania, 1401-1402», *SV* 12 (1970), 243-265. *[240]*

**155.** C. Desimoni (ed.), «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *AOL* 2 (1884), 3-120. *[46, 52]*

**156.** C. Desimoni (ed.), «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 1 (1893), 58-139, 275-312, 321-353. *[46, 52, 54]*

**157.** C. Desimoni, «Notes et observations sur les actes du notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 2 (1894), 1-34, 216-234. *[46, 52, 56]*

**158.** F. Dupuigrenet Desroussilles, «Vénitiens et Génois a Constantinople et en mer Noire en 1431 d'après une lettre de Martino da Mosto, baile à Constantinople, au baile et aux conseillers de Nègrepont», *Cahiers du monde russe et soviétique* 20/1 (1979), 111-122. *[281]*

**159.** P. Edbury (ed.), *John of Ibelin, Le Livre des Assises*, Leiden-Boston 2003. *[2]*

**160.** P. Enepekides, «Das Wiener Testament des Andreas Palaiologos vom 7 April 1502», *Akten des XI Internationalen Byzantinisten Kongresses*, München 1960, σσ. 138-143. *[383]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**161.** Σ. Εὐαγγελᾶτος, «Γεώργιος Ἰωάννη Χορτάτσης (1545-1610)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), 182-227. *[529]*

**162.** Σ. Ευαγγελάτος, «Μία δίκη (1582-1583) του Γεωργίου Χορτάτση του Ιωάννη», *Παράβασις* 3 (2000), 11-62. *[520]*

**163.** Σ. Ευαγγελάτος, «Νέος χρονολογικός προσδιορισμός του θανάτου του Γεωργίου Ι. Χορτάτση (και συνοπτική συγκέντρωση των πληροφοριών που διαθέτουμε γι' αυτόν)», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), 449-461. *[602]*

**164.** Δ. Ζακυθηνός, «Βυζαντιακὰ καὶ βενετικὰ ἀνάλεκτα», *ΕΕΒΣ* 7 (1930), 64-69. *[304]*

**165.** D. Zakythinos, Chryssa Maltezou, «Contributo alla storia dell'episcopato di Cefalonia e Zante (1412-1664)», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 65-119. *[698]*

**166.** Σταματούλα Ζαπάντη, «Ο θεσμός των Πρωτονοταρίων ως επικεφαλής των Δημοσίων Νοταρίων στην Κεφαλονιά επί Βενετοκρατίας», *Επετηρίδα των Γενικών Αρχείων του Κράτους 1991-1992*, Αθήνα 1993, 13-32. *[626, 646a]*

**167.** Σταματούλα Ζαπάντη, *Κεφαλονιά 1500-1571. Η συγκρότηση της κοινωνίας του νησιού*, Θεσσαλονίκη 1999. *[380]*

**168.** Σταματούλα Ζαπάντη, *Ιόνιον κράτος. Εγχώριον Συμβούλιον Κεφαλληνίας. Αρχείον Θρησκείας και Δημόσιας Οικονομίας (1817-1866)*, Αργοστόλι 2000. *[808]*

**169.** Κατερίνα Ζαρίδη-Βασιλείου, «Γράμματα ἀπὸ τὸ Δέλβινο (1753-1792), γιὰ τὸ κληροδότημα τοῦ Σπύρου Ρίζου», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), 260-298. *[805]*

**170.** Ν. Ζερβής, «Η προκήρυξη της Μεσσηνιακής Συγκλήτου με ημερομηνία 23 Μαρτίου 1821 στην αγγλική και ιταλική», *Πρακτικά του Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών*, τ. 3, Αθήνα 1987-1988, σσ. 81-90. *[847a]*

**171.** Π. Ζερλέντης, «Γράμματα Φραγκῶν δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (ϕυλγ-ϕφξδ)», *BZ* 13 (1904), 3-24. *[282]*

**172.** Π. Ζερλέντης, «Ἀρχιεπίσκοποι Σίφνου καὶ Μυκόνου (1646-1797)», *Ἱστορικαὶ Ἔρευναι περὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου Θαλάσσης*, τ. Ι, Ἑρμούπολις 1913, σσ. 124-146. *[725]*

**173.** Π. Ζερλέντης, «Φραγκίσκου Μοροσίνου, γράμματα διατακτικὰ κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας», *ΔΙΕΕΕ* 7/26-27 (1916), 434-439. *[686]*

**174.** Π. Ζερλέντης, «Ἰακώβου δὲ Μίλλη Μεγάλλου Μαγίστρου τῶν ἐν Ρόδῳ ἱπποτῶν γράμμα τοῦ 1452», *ΔΙΕΕΕ* 7/28 (1918), 459-469. *[335]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**175.** Π. Ζερλέντης, «Τουλιανοῦ Ντακορώνια αὐθέντου Σιφνίων γράμμα τοῦ ἔτους 1462», *Νησιώτικη Ἐπετηρὶς* 1 (1918), 126-132. *[340]*

**176.** Π. Ζερλέντης, *Ἀργυρὸς Βερναρδῆς ὁ Ἀθηναῖος (1659-1720)*, Ἀθήνα 1921. *[788]*

**177.** Π. Ζερλέντης, *Συνθήκη Ἑπτανησίων καὶ Ἀλῆ Πασσᾶ ἔτει 1803*, Ἀθήνα 1921. *[837]*

**178.** Π. Ζερλέντης, *Ἱστορικὰ σημειώματα ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἐν Νάξῳ Καπουκίνων 1649-1753*, Ἑρμούπολις 1922. *[690]*

**179.** Π. Ζερλέντης, *Σύστασις τοῦ Κοινοῦ τῶν Μυκονίων*, Ἑρμούπολις 1924. *[722]*

**180.** Π. Ζερλέντης, *Α. Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1438-1565), Β. Ἰωσὴφ Νάκης Ἰουδαῖος Δοὺξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1566-1579). Γ. Τὸ Σαντζὰκ τῶν νήσων Νάξου, Ἄνδρου, Πάρου, Σαντορήνης, Μήλου, Σύρας (1579-1621)*, Ἑρμούπολις 1924. *[285]*

**181.** Π. Ζερλέντης, *Ἰγνάτιος Ρόσας. Ὁ τελευταῖος φράγκος ἐπίσκοπος Ἄνδρου, 1670-1710*, Ἑρμούπολις 1924. *[748]*

**182.** Π. Ζερλέντης, *Φεουδαλικὴ πολιτεία ἐν τῇ νήσῳ Νάξῳ*, Ἑρμούπολις 1925. *[295]*

**183.** Ι. Ζούμας, «Η παιδεία κατά την τουρκοκρατίαν εις την περιοχήν Σαλώνων (Αμφίσσης) [συμπλήρωμα]», *Τετράμηνα* 46-47 (1991), 3069-3082. *[592, 800]*

**184.** Kanto Fatourou-Hesychakis, «Bernard Moles: Un sculpteur parisien du gothique tardif et ses fils à Candie», *Θησαυρίσματα* 26 (1996), 125-142. *[464]*

**185.** G. Fedalto, *Ricerche storiche sulla posizione giuridica ed ecclesiastica dei Greci a Venezia nei secoli XV e XVI*, Firenze 1967. *[323, 324]*

**186.** G. Fedalto, *Simone Atumano. Monaco di Studio archivescovo latino di Tebe secolo XIV*, Brescia 1968. *[187]*

**187.** G. Fedalto, *La chiesa latina in Oriente*, τ. 1-3, Verona 1978. *[120]*

**188.** E. Fenster, «Zur Fahrt der venezianischen Handelsgaleeren in das Schwartze Meer 1362», *Byzantinoslavica* 39 (1978), 161-195. *[170]*

**189.** B. Figliuolo, «Excerpta Cypriae historiae ab ineditis monumentis exarata», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 32 (1995), 191-210. *[168]*

**190.** S. Fiorini, A. Luttrell, «The Italian Hospitallers at Rhodes: 1437-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



1462», *Revue Mabillon* 68 (1996), 209-231 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. XIX). *[80]*

**191.** Cornelius Flaminio, *Creta Sacra sive de episcopis utriusque ritus graeci et latini in insula Cretae*, Venetiis 1755. *[10α, 20]*

**192.** Kate Fleet, «Corruption and Justice: The Case of Ettore di Flisco & Ottobono Giustiniano», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 275-290. *[244]*

**193.** J. Floristán Imízcoz, «Cartas de los habitants de Maina al papa Paulo V (1615, 1618)», *Erytheia* 23 (2002), 199-200. *[622]*

**194.** T. Ganchou, «Dèmètrios Kydônès, les frères Chrysobergès et la Crète (1397-1401), De nouveaux documents», *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος-15ος αιώνας), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώθηκε με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη γέννηση του Raymond-Joseph Loenertz, Venezia, 1-2 dicembre 2000*, Βενετία 2002, σσ. 435-493. *[232]*

**195.** T. Ganchou, «Giacomo Badoer et kyr Théodôros Batatzès, chomerchier di pesi à Costantinople (flor. 1401-1449)», *REB* 61 (2003), 49-95. *[241]*

**196.** T. Ganchou, «La famille Koumousès (Κουμούσης) à Constantinople et Négropont, avant et après 1453», *Βενετία-Εύβοια: Από τον Έγριπο στο Νεγροπόντε, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου*, Βενετία - Αθήνα 2006, σσ. 45-107. *[310]*

**197.** A. van Gemert, «Ὁ Lauro Quirini καὶ ἡ πρώτη γυναῖκα τοῦ Pelegrina, κόρη τοῦ Marin Falier», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 158-168. *[319]*

**198.** A. van Gemert, «The Cretan Poet Marinos Falieros», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), 7-70. *[272]*

**199.** A. van Gemert, «Ὁ Στέφανος Σαχλίκης καὶ ἡ ἐποχή του», *Θησαυρίσματα* 17 (1980), 36-130. *[141]*

**200.** A. van Gemert, «Ο Μιχαήλ Αποστόλης ως δάσκαλος των ελληνικών», *Ελληνικά* 37 (1986), 141-145. *[350]*

**201.** A. van Gemert, «Στοιχεία για τη βιογραφία του κρητικού ποιητή περ-Ανδρέα Σκλέντζα», *Cretan Studies* 8 (2003), 85-135. *[102, 347]*

**202.** E. Gerland (ed.), *Das Archiv des Herzogs von Kandia im Königl. Staatsarchiv zu Venedig*, Strassburg 1899. *[20, 112]*

**203.** E. Gerland, *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras*, Leipzig 1903. *[84]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**204.** E. Gerland, «Histoire de la noblesse crétoise au moyen âge», *ROL* 11 (1905-1908), 7-144. *[30]*

**205.** Diana Gilliland-Wright, «The Wooden Towns of the Stato Mar: Medieval Construction in Nauplion», *SV* 40 (2000), 169-177. *[251]*

**206.** G. Grivaud, Aspasia Papadaki, «L'institution de la mostra generale de la cavalerie féodale en Crète et en Chypre vénitiennes durant le XVI siècle», *EKEE* 13-14 (1984-1987), 505-540. *[434]*

**207.** G. Grivaud, «Le monastere de Kykkos et ses revenus en 1553», *SV* 19 (1990), 225-254 (= G. Grivaud, «Η Ιερά Μονή Κύκκου και τα εισοδήματά της στα 1553», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 1 (1990), 59-93). *[468]*

**208.** G. Grivaud, «Ordine della Secreta di Cipro. Florio Bustron et l'institutions franco-byzantines afférentes au régime agraire de Chypre à l'époque vénitienne», *Μελέται και Υπομνήματα* 2 (1992), 531-592. *[471]*

**209.** G. Grivaud, «Η Βενετία και οι εκκλησιαστικές υποθέσεις στην Κύπρο: η διαμάχη της Μονής της Παναγίας Αχειροποιήτου (1527-1534) (Venise et les questions religieuses à Chypre: la querelle de l'abbaye Notre–Dame d'Acheiropoitos (1527-1534))», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 2 (1993), 219-244. *[382]*

**210.** Κ. Ηλιάκης, Δάφνη Χρονάκη (εκδ.), *Πέτρος Πατσιδιώτης. Νοτάριος Καινούργιου χωριού των Καρών. Κατάστιχο (1546-1554)*, Νεάπολη 2002. *[454a]*

**211.** D. Hatzopoulos, «New information on the Mormori Family», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), 358-367. *[521]*

**212.** D. Hatzopoulos, «On the Veneto-Cretan family of Cattaneo», *Θησαυρίσματα* 27 (1997), 291-299. *[685]*

**213.** Christine Hodgetts, «Land Problems in Coron 1298-1347: A Contribution on Venetian Colonial Rule», *Βυζαντινά* 12 (1983), 135-157. *[138]*

**214.** Christine Hodgetts, «Venetian Officials and Greek Peasantry in the fourteenth Century», *Καθηγήτρια. Essays presented to Joan Hussey for her 80th birthday*, Camberley 1988, σσ. 481-499. *[100]*

**215.** G. Hofmann, «Wichtige Kanzleiurkunden des lateinischen Erzbischofs von Kreta für die ihm untergebene griechische Geistlichkeit, 1497-1509», *OCP* 18 (1952), 281-296. *[379]*

**216.** G. Hofmann, «Nuove fonti per la storia profana ed ecclesiastica di Creta nella prima metà del secolo XV», *Πεπραγμένα τοῦ Θ' Διεθνοῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1956, σσ. 462-469. *[277]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**217.** K. H o p f, *Veneto-Byzantinische Analekten*, Wien 1859. *[158]*

**218.** C. H o p f, *Chroniques Gréco-Romanes*, Berlin 1873. *[178]*

**219.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς, «Ἡ πρώτη συμμαχία τῶν κυρίαρχων κρατῶν τοῦ Αἰγαίου κατὰ τῆς καθόδου τῶν Τούρκων ἀρχομένου τοῦ ΙΔ΄ αἰῶνος», *ΕΕΒΣ* 7 (1930), 283-298. *[109]*

**220.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς, «Ἡ δῆθεν ἀφορμὴ ἡ προκαλέσασα τὴν ἀποστασίαν τῆς Κρήτης τὸ 1363», *ΕΕΒΣ* 8 (1931), 206-213. *[172]*

**221.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς, «Πρεσβεία κόμητος Ἀλητίου, ψιλῷ ὀνόματι Δουκὸς Ἀθηνῶν πρὸς τὴν βενετικὴν Γερουσίαν, 9 Φεβρουαρίου 1370, ἔτος βενετικὸν (= 1371)», *ΕΕΒΣ* 9 (1932), 39-46. *[192]*

**222.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (ἐκδ.), *Ἀποφάσεις τοῦ Μείζονος Συμβουλίου τῆς Βενετίας, 1255-1669*, τ. Α.ΙΙ, Ἀθήνα 1933 (*Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*). *[31]*

**223.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς, «Οἱ σκλάβοι εἰς τὸ Βενετικὸν Κράτος», *Ἑλληνικὰ* 6 (1933), 145-148. *[77, 112]*

**224.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (ἐκδ.), *Θεσπίσματα τῆς Βενετικῆς Γερουσίας, 1281-1385*, τ. Β.Ι, Ἀθήνα 1936 (*Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*). *[59]*

**225.** Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (ἐκδ.), *Θεσπίσματα της Βενετικής Γερουσίας, 1281-1385*, τ. Β.ΙΙ, Ἀθήναι 1937 (*Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Ἱστορίας Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*). *[147]*

**226.** Μ α ρ ί α Θ ε ο χ ά ρ η, «Περὶ τὴν χρονολόγησιν τῆς εἰκόνος Παναγίας τῆς Μεσοπαντιτίσσης», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 36 (1961), 270-285. *[402]*

**227.** B r u n e h i l d e I m h a u s, «Les maisons de la commune dans le disctrict de Candie au XVIe siècle», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), 124-137. *[133]*

**228.** B r u n e h i l d e I m h a u s, «Enchères des fiefs et vignobles de la republique vénitienne en Crète au XIV siècle», *ΕΕΒΣ* 41 (1974), 195-210. *[132]*

**229.** B r u n e h i l d e I m h a u s (ed.), «Deux diplômes inédits de Jacques II en traduction Italienne», *Le Livre des Remembrances de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983, σσ. 207-215. *[346]*

**230.** B r u n e h i l d e I m h a u s, «Un document démographique et fiscal vénitien concernant le casal du Marethasse (1549)», *Μελέται καὶ Ὑπομνήματα* 1 (1984), 375-520. *[461]*

**231.** B r u n e h i l d e I m h a u s, «Chypre au peril de la mer», *EKEE* 26 (2000), 125-140. *[455]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**232.** D. Jacoby, «Les quartiers juifs de Constantinople à l'époque byzantine», *Byzantion* 37 (1967), 167-227 (= D. Jacoby, *Société et démographie à Byzance et en Romanie latine*, London 1975, αρ. II). *[128]*

**233.** D. Jacoby, «Venice, the Inquisition and the Jewish Communities of Crete in the Early 14th Century», *SV* 12 (1970), 127-144 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. IX). *[82]*

**234.** D. Jacoby, *La feodalité en Grèce médiévale. Les «Assises de Romanie» sources, application et diffusion*, Paris-La Haye 1971. *[191]*

**235.** D. Jacoby, «Un agent juif au service de Venise: David Mavrogonato de Candie», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), 68-96 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. XI). *[302]*

**236.** D. Jacoby, «Quelques aspects de la vie juive en Crète dans la première moitié du XVe siècle», *Πεπραγμένα τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σσ. 108-117 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. X). *[280]*

**237.** D. Jacoby, «Citoyens, sujets et protégés de Venise et de Gênes en Chypre du XIIIe au XVe siècle», *BF* 5 (1977), 159-188 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. VI). *[75]*

**238.** D. Jacoby, «The Venetian presence in the Latin Empire of Constantinople (1204-1261): The Challenge of Feudalism and the Byzantine Inheritance», *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 43 (1993), 141-201 (= D. Jacoby, *Byzantium, Latin Romania and the Mediterranean*, Aldershot 2001, αρ. VI). *[17]*

**239.** D. Jacoby, «New Evidence on the Greek Peasentry in Latin Romania», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 239-252. *[18]*

**240.** J. Jegerlehner, «Der Aufstand der kandiotischen Ritterschaft gegen das Mutterland Venedig (1363-1365)», *BZ* 12 (1903), 78-125. *[171]*

**241.** J. Jegerlehner, «Beiträge zur Verwaltungsgeschichte Kandias in XIV. Jahrhundert», *BZ* 13 (1904), σσ. 435-479. *[89]*

**242.** N. Jorga, «Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades au XVe siècle, I. Registres de comptes de la colonie génoise de Caffa en Crimée, II. Registres de comptes de la colonie génoise de Péra, III. Registres des comptes de la colonie génoise de Famagouste, IV. Documents politiques», *ROL* 4 (1896), 26-118, 227-320, 503-517· 5 (1897), 108-212, 311-387· 6 (1898), 51-143, 370-434· 7 (1899), σσ. 38-106, 375-428· 8 (1900-1901), 1-115, 267-310. *[238]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**243.** Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακα κατὰ τὸν 17ο αἰώνα. Εἰδήσεις ἀπὸ νοταριακὰ ἔγγραφα», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), 177-267. *[653]*

**244.** Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Ειδήσεις από αρχειακές πηγές για τη ζωγραφική και τους ζωγράφους στην Κέρκυρα το 16ο αι.», *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας* 13 (1985-1986), 293-300. *[386]*

**245.** Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Ο ξυλόγλυπτος σταυρός της Ευαγγελίστριας του Λιβόρνου (1643), και οι σταυροί επιστυλίου στα κρητικά τέμπλα», *Ευφρόσυνον*, τ. Ι, σσ. 219-238. *[668]*

**246.** Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Η αντιμετώπιση του θανάτου στην όψιμη κρητική αναγέννηση. Μια πρώτη προσέγγιση μέσα από διαθήκες και νοταριακά έγγραφα», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 117-140. *[632]*

**247.** Κ. Καιροφύλας, «Μεταφορὰ πλοίων διὰ ξηρᾶς. Σόρβολος καὶ Μωάμεθ Β'», *ΕΕΒΣ* 7 (1930), 46-51. *[298]*

**248.** C. Kérofilas, *Une famille patricienne crétoise: Les Vlasto*, New York 1932. *[145, 237, 267]*

**249.** Σ. Καχλαμάνης, «Τα πρώτα χρόνια της ζωής του Φραγκίσκου Πόρτου (1511-1525)», *Αριάδνη* 3 (1985), 283-294. *[393]*

**250.** Σ. Καχλαμάνης, «Ειδήσεις για τη διακίνηση του έντυπου δυτικού βιβλίου στον βενετοκρατούμενο Χάνδακα (μέσα ΙΣΤ' αιώνα)», *ΚΧ* 26 (1986), 152-176. *[458]*

**251.** Σ. Καχλαμάνης, «Τρεις πρώτες εκδόσεις (1548-1549) από το τυπογραφείο του Βασίλειου Βάρελη και ο Μητροφάνης Καισαρείας», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), 218-252. *[457]*

**252.** Σ. Καχλαμάνης, «Μάρκος Δεφαράνας (1503-1575;). Ζακύνθιος στιχουργός του 16ου αιώνα», *Θησαυρίσματα* 21(1991), 210-315. *[447]*

**253.** Σ. Καχλαμάνης, «Μιχαήλ Ροσέτος: Κορωναίος κωδικογράφος του 16ου αιώνα», *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σσ. 53-86. *[443]*

**254.** Σ. Καχλαμάνης, Σ. Λαμπάκης (εκδ.), *Μανουήλ Γρηγορόπουλος, νοτάριος Χάνδακα (1506-1532)*, Ηράκλειο 2003. *[353]*

**255.** Σ. Καχλαμάνης (εκδ.), *Francesco Barozzi, Descrittione dell'isola di Creta (Περιγραφή της Κρήτης), 1577/8*, Ηράκλειο 2004. *[510]*

**256.** Haris Kalligas, «Monemvasia, "τέως θαλασσοκρατήσασα"», *Πλούσιοι και φτωχοί στην κοινωνία της ελληνολατινικής ανατολής*, Βενετία 1998, σσ. 403-417. *[339]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**257.** Π. Καμμᾶς, «Ἱστορικὰ ἔγγραφα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Τήλου», *Δωδεκανησιακὰ Χρονικὰ* 3 (1974), 132-140. *[769]*

**258.** Δ. Καπάδοχος, *Η απονομή της δικαιοσύνης στην Κέρκυρα από τους Μεγάλους Πρωτοπαπάδες την ενετική περίοδο (1604-1797)*, Αθήνα 1990. *[820α]*

**259.** Ουρανία Καραγιάννη, «Συμφωνητικά για εργασίες ανακαίνισης και συντήρησης στο Campo dei Greci κατά το δεύτερο μισό του 18ου αι.», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), 429-454. *[803]*

**260.** Urania Karaghianni, «Le arche dei Greci nel Campo di San Giorgio dei Greci come espressione del loro adeguamento ai modelli della società veneziana (seconda metà del XVI sec.-XVII sec.)», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 157-180. *[594]*

**261.** Ουρανία Καραγιάννη, «Εικόνες, πίνακες και έργα μικροτεχνίας σε καταγραφές κινητής περιουσίας Ελλήνων της Βενετίας (β' μισό 16ου-17ος αι.)», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), 287-308. *[646]*

**262.** Ἀ. Καραθανάσης, «Ἐπαναστατικὲς κινήσεις στὴν Πελοπόννησο στὰ 1659», *Πελοποννησιακὰ* 8 (1971), 239-260. *[688]*

**263.** Ἀ. Καραθανάσης, «Συλλογὴ βενετικῶν ἐγγράφων γιὰ τὸν Ἠλία Μηνιάτη (1696-1710)», *Ἑλληνικὰ* 25 (1972), 314-334. *[754]*

**264.** Ἀ. Καραθανάσης, «Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ρητορικὴ στὸν Ἅγιο Γεώργιο τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας (1534-1788), *Θησαυρίσματα* 9 (1972), 137-179. *[426]*

**265.** Ἀ. Καραθανάσης, «Βαρθολομαῖος Συρόπουλος ὁ Κρὴς (1611-1697)», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), 172-188. *[714]*

**266.** Ἀ. Καραθανάσης, *Ἡ Φλαγγίνειος Σχολὴ τῆς Βενετίας*, Θεσσαλονίκη 1975. *[639]*

**267.** Ἀ. Καραθανάσης, «Ἐπαναστατικὲς κινήσεις Πελοποννησίων τὸ 1659. Ἡ συμμετοχὴ τῆς Καλαματιανῆς οἰκογένειας Λογοθέτη», *Πρακτικὰ τοῦ Α' Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. Γ', Ἀθήνα 1976-1978, σσ. 196-202. *[689]*

**268.** Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη, «Οικοδομική δραστηριότητα στην Κέρκυρα το 17ο αιώνα», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), 341-370. *[631]*

**269.** S. Karpov, «Génois et Byzantins face à la crise de Tana de 1343 d'après les documents d'archives inédits», *BF* 22 (1996), 33-51. *[135]*

**270.** S. Karpov, «Orthodox Christians in Italian-tartar surrounding. New archival evidences on rich and poor in venetian Tana XIVth-XVth

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



centuries», *Πλούσιοι και Φτωχοί στην κοινωνία της ελληνολατινικής Ανατολής*, Βενετία 1998, σσ. 453-472. *[299]*

**271.** S. Karpov, «Hunting for People: Black Sea Piracy in the XIVth-XVth Centuries», *Πειρατές και Κουρσάροι. Γ' Συμπόσιο Ιστορίας & Τέχνης*, Αθήνα 2003, σσ. 66-78. *[144]*

**272.** Σ. Καρύδης (εκδ.), *Θεόδωρου Βρανιανίτη, δημοσίου νοταρίου πόλεως και νήσου Κερκύρας. Οι σωζόμενες πράξεις (1479-1516)*, Αθήνα 2001. *[365]*

**273.** Σ. Καρύδης, *Ο Κώδικας του Ιερού Ναού Αγίου Ελευθερίου Κερκύρας*, Κέρκυρα 2007. *[781a]*

**274.** Δ. Κασαπίδης, «Θηραϊκής καταγωγής βικάριοι στην καθολική εκκλησία Μήλου-Κιμώλου», *Anno Domini* 1 (2003), 37-57. *[845]*

**275.** Ν. Κατράμης, *Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου*, Ζάκυνθος 1880. *[580]*

*Kérofilas βλ. Καιροφύλας*

**276.** A. Kiesewetter, «Richerche costituzionali e documenti per la signoria ed il ducato di Atene sotto i de La Roche e Gualtieri V di Brienne (1204-1311)», *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος-15ος αιώνας). Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώθηκε με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη γέννηση του Raymond-Joseph Loenertz, Venezia, 1-2 dicembre 2000*, Βενετία 2002, σσ. 289-347. *[15]*

**277.** P. Kitromilides, «Law and Humanism in Cretan culture. Evidence of an early seventeenth century library catalogue», *Πεπραγμένα τοῦ Ε' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ηράκλειο Κρήτης 1985, σσ. 183-196. *[605]*

**278.** P. Kitromilides, «The making of a lawyer: humanism and legal syncretism in Venetian Crete», *Byzantine and Modern Greek Studies* 17 (1993), 57-81. *[605]*

**279.** C. Kohler, «Documents inédits concernant l'Orient latin et les croisades (XIIe-XIVe siècles), *Mélanges pour servir à l'histoire de l'Orient latin et les croisades*, Paris 1906, σσ. 241-277. *[57]*

**280.** Β. Κολιός, «Μία προσπάθεια στρατολογίας κατὰ τὸν ρωσσοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1787-1792», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 231-246. *[826]*

**281.** Β. Κολιός, «Ο πληροφοριοδότης των Βενετών Σπυρίδων Φαρακλός και οι αναφορές του για τους Ρώσους», *Ἄνθη Χαρίτων*, σσ. 181-191. [*822α*]

**282.** Β. Κολιός, «Η απήχηση του ρωσοτουρκικού πολέμου 1787-1792 στους Έλληνες της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 159-175. *[828]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**283.** A. Kolonia, «Une petition des nobles Cephaloniotes de 1567», *BF* 5 (1977), 235-247. *[497]*

**284.** Μαριάνα Κολυβά-Καραλέκα, «Ἄγνωστα στοιχεῖα (c.1540-1578) γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ μονεμβασιώτη κωδικογράφου Γεωργίου Τρύφωνα», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 3 (1977), 244-258. *[483]*

**285.** Μαριάνα Κολυβά-Καραλέκα, Ε. Μοάτσος, «Αποκατάσταση Ναυπλιωτών και Μονεμβασιωτών προσφύγων στην Κρήτη το 1548», *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher* 22 (1983), 375-453. *[437, 440]*

**286.** Marianna Kolyva-Karaleka, «"Il Memorial di tuti libri di Camera di Zante" (1498-1628). Problematica sulla ricostruzione de ll'"Archeiophylakeion" di Zante», *SV* 13 (1987), 311-337. *[640]*

**287.** Μαριάννα Κολυβά, «Κίνηση των λιμανιών της Πάτρας και της Γαστούνης ( Μάιος-Ιούλιος 1699)», *Η εκστρατεία του Morosini και το «Regno di Morea». Γ' Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1998, σσ. 119-134. *[761]*

**288.** Μαριάννα Κολυβά, «Cattastico delle chiese Greche, Καταστίχωση των ορθοδόξων ναών και μονών της Ζακύνθου (το έτος 1637)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 177-252. *[650]*

**289.** Ν. Κονόμος, «Ἀνέκδοτα ζακυνθινὰ ἔγγραφα (1547-1826)», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 8 (1970), 225-242. *[559]*

*Konstantinidou βλ. Κωνσταντινίδου*

**290.** Σ. Κοντογιάννης, Σ. Καρύδης, «Η Μονή Παλαιοκαστρίτσας Κέρκυρας (Ιστορικά εξ ανεκδότων εγγράφων)», *Επιστημονική Επετηρίδα της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών* 29 (1994), 591-704. *[518]*

**291.** Σ. Κουγέας, «Ἡ καταγωγὴ τοῦ πρωτοστατήσαντος εἰς τὴν Ὀρλωφικὴν ἐπανάστασιν Παναγιώτη Μπενάκη, φωτιζόμενη ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας», *Πελοποννησιακὰ* 6 (1963-1968), 1-42. *[757]*

**292.** Ἑλένη Κούκκου, «Ἡ ἀνέκδοτος διαθήκη τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας Μελετίου Τυπάλδου», *Πρακτικὰ Τρίτου Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Ἀθήνα 1967, σσ. 137-153. *[780]*

**293.** Μαρίνα Κουμανούδη, «Για ένα κομμάτι γης. Η διαμάχη Σανούδων - Γκίζη για το νησί της Αμοργού (14ος αι.)», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), 45-89. *[90]*

**294.** Marina Koumanoudi, «The Latins in the Aegean after 1204: Interdependence and Interwoven Interests, *Urbs Capta. The Fourth Crusade and its Consequences*, Paris 2005, σσ. 247-267. *[126]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**295.** Marina Koumanoudi, «"Contra Deum, jus et justitiam". The Trial of Bartolomeo Querini, Bailo and Capitano of Negreponte (14th c.)», *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος-15ος αιώνας). Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώθηκε με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη γέννηση του Raymond-Joseph Loenertz, Venezia, 1-2 dicembre 2000*, Βενετία 2002, σσ. 235-287. *[197]*

**296.** Marina Koumanoudi, «"Circa conventionem alluminam sive allumeriarum": Μία επιχείρηση εκμετάλλευσης στυπτηρίας στο δουκάτο του Αιγαίου Πελάγους (15ος αι.)», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 265-274. *[296]*

**297.** Σ. Κουτμάνης, «Ευβοείς στη Βενετία, 15ος-17ος αι.», *Βενετία-Εύβοια: Από τον Έγριπο στο Νεγροπόντε, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου*, Βενετία-Αθήνα 2006, σσ. 203-216. *[541]*

**298.** Αλεξάνδρα Κραντονέλλη, *Ελληνική πειρατεία και κούρσος τον ΙΗ' αιώνα και μέχρι την ελληνική επανάσταση*, Αθήνα 1998. *[784]*

**299.** Barisa Krekić, «Trois documents concernant les marchands vénitiens à Tana au début du XVe siècle», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 2, Paris 2004, σσ. 503-509. *[245]*

**300.** Β. Κρεμμύδας, «Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου τῆς Βενετίας Σελέκη καὶ Σάρου. Μία στατιστικὴ προσέγγιση», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 171-199. *[797]*

**301.** Η. Κυριακόπουλος (ἐκδ.), *Τὰ Συντάγματα τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1960*. *[836β]*

**302.** C. Kyrris, «Prosopographical data relating to Georgio Protopapa da Vatili», *EKEE* 1 (1967-1968) [1968], 85-104. *[603]*

**303.** C. Kyrris, «Documents relating to Georgio Protopapa da Vatili and Michel Favro Cyprio», *EKEE* 2 (1968-1969) [1969], 57-84. *[551]*

**304.** C. Kyrris, «Further documents relating to Cypriote immigrants in Venice (XVI-XVII centuries)», *EKEE* 3 (1969-1970) [1970], 145-165. *[514]*

**305.** C. Kyrris, «Works and Days of the Cypriote Patriot Massimi(li)an(o) Tronchi of Tronco», *EKEE* 5 (1971-1972) [1972], 145-187. *[692]*

**306.** Κατερίνα Κωνσταντινίδου, «"Povere creature innocenti delle altrui colpe ...". Τα βρεφοκομεία της Πελοποννήσου (τέλη 17ου-αρχές του 18ου αι.)», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), 435-455. *[756]*

**307.** Katerina Konstantinidou, «La presenza femminile nella colonia greca di Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 185-203. *[726]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**308.** Κατερίνα Κωνσταντινίδου, «"Estesi con sentimento di pietà ...". Ένας κανονισμός λειτουργίας των στρατιωτικών νοσοκομείων της Πελοποννήσου (1693)», *Θησαυρίσματα* 33 (2003), 285-301. *[746]*

**309.** Κατερίνα Κωνσταντινίδου, «*Το κακό οδεύει έρποντας ...». Οι λοιμοί της πανώλης στα Ιόνια Νησιά (17ος-18ος αι.)*, Βενετία 2007. *[641]*

**310.** Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακος κατὰ τὸ πρῶτο ἥμισυ τοῦ 16ου αἰῶνος οἱ μαρτυρούμενοι ἐκ τῶν νοταριακῶν ἀρχείων», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), 291-380. *[385]*

**311.** Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Μαρτυρίες ζωγραφικῶν ἔργων στὸ Χάνδακα σὲ ἔγγραφα τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰώνα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 35-136. *[556]*

**312.** Maria Constantoudaki, «Dominicos Théotocopoulos (El Greco) de Candie à Venise. Documents inédits (1566-1568)», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 292-308 (= Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Ὁ Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (El Greco) ἀπὸ τὸν Χάνδακα στὴν Βενετία», *Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας* 8 (1975-1976), 55-72). *[496]*

**313.** Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸ ζωγράφο τοῦ 16ου αἰώνα Ἰωάννη Γριπιώτη», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), 284-296. *[415]*

**314.** Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Νέα ἔγγραφα γιὰ ζωγράφους τοῦ Χάνδακα (16ος αἰῶν.) ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ δούκα καὶ τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), 157-198. *[413]*

**315.** Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Ὁ ζωγράφος Ματθαῖος Βιτζαμάνος καὶ ἡ διακοσμητικὴ ζωγραφικὴ μὲ ἑβραίους παραγγελλιοδότες στὸν Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), 127-136. *[511]*

**316.** Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Εἰδήσεις γιὰ τὴ συντεχνία τῶν ζωγράφων τοῦ Χάνδακα τὸν 16ο αἰώνα», *Πεπραγμένα τοῦ Δ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1981, σσ. 123-145. *[531]*

**317.** Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Ο Μιχαήλ Δαμασκηνός ως συλλέκτης σχεδίων Ιταλών καλλιτεχνών», *Αντίφωνον. Αφιέρωμα στον καθηγητή Ν.Β. Δρανδάκη*, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 486-495. *[536]*

**318.** Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Έργα «σκουλτόρων» και μουράρων, γλυπτική και αρχιτεκτονική στην Κρήτη τον 16ο αιώνα με βάση αρχειακές πηγές», *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σσ. 361-403. *[466]*

**319.** Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «"Conducere

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



apothecam, in qua exercere artem nostram": Το εργαστήριο ενός βυζαντινού και ενός βενετού ζωγράφου στην Κρήτη», *Σύμμεικτα* 14 (2001), 291-299. *[235]*

**320.** M. Constantoudaki-Kitromilides, «The painter Angelos Acontantos: New biographical details from unpublished documents», *Λαμπηδών. Αφιέρωμα στη μνήμη της Ντούλας Μουρίκη*, τ. ΙΙ, Αθήνα 2003, σσ. 499-508. *[304a]*

**321.** Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Παραγγελίες πινάκων, εργαστήριο, κυκλοφορία σχεδίων του Μιχαήλ Δαμασκηνού στον Χάνδακα. Ανέκδοτα έγγραφα (1585-1593)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 253-272. *[574]*

**322.** Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Δύο ζωγράφοι της Κρήτης και μία περίπτωση δουλεμπορίου (1316)», *Κλητόριον εις μνήμην Νίκου Οικονομίδη*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 245-251. *[85]*

**323.** Angeliki Laiou, «Un notaire vénitien à Constantinople: Antonio Bresciano et le commerce international en 1350», *Les Italiens à Byzance*, Paris 1987, σσ. 79-151. *[146]*

**324.** Angeliki Laiou, «Venetians and Byzantines: Investigation of Forms of Contact in the Fourteenth Century», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), 29-43. *[105]*

**325.** V. Lamansky, *Secrets d'État de Venise. Documents, extraits, notices et études*, Saint Pétesbourg 1884 (αναστ. ανατ. New York 1968). *[267]*

**326.** Κ. Λαμπρινός, «Καθολικοί και ορθόδοξοι στο Ρέθυμνο στα χρόνια της αρχιερατείας του επισκόπου Giulio Cazzara (1582-1589)», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), 239-273. *[553]*

**327.** Κ. Λαμπρινός, «Λειτουργίες της Loggia στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 227-243. *[613]*

**328.** Κ. Λαμπρινός, «Κοινωνικές και οικονομικές αντιθέσεις σε ένα χωριό της κρητικής υπαίθρου (τέλη του 16ου αι.)», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 379-396. *[590]*

**329.** Κ. Λαμπρινός, «Οι κάτοικοι της κρητικής υπαίθρου κατά το 16ο και 17ο αιώνα. Κοινωνικο-πολιτικά γνωρίσματα και πρακτικές εκπροσώπησης», *Θησαυρίσματα* 32 (2002), 97-152. *[542]*

**330.** Κ. Λαμπρινός, «Οι νοτάριοι της Κρήτης ενώπιον του νόμου: εξετάσεις καταλληλότητας και καθορισμός αμοιβών εργασίας τον 17ο αιώνα», *Κρητολογικά Γράμματα* 18 (2002-2003), 105-125. *[619]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**331.** Κ. Λαμπρινός, «Η καθολική εκκλησία στο Ρέθυμνο. Μαρτυρίες των λατίνων επισκόπων (τέλη 16ου-μέσα 17ου αι.)», *Της Βενετιάς το Ρέθυμνο*, σσ. 161-209. *[638]*

**332.** Σ. Λάμπρος, «Περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ τιμαρίου τῶν Ἀθιγγάνων καὶ τῆς πρώτης τοῦ Ματου», *Κερκυραϊκὰ Ἀνέκδοτα*, Ἀθήνα 1882, σσ. 60-74. *[356]*

**333.** Σ. Λάμπρος, «Τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας καὶ ἡ περὶ Πελοποννήσου ἔκθεσις τοῦ Μαρίνου Μικιέλ», *Ἱστορικὰ Μελετήματα*, Ἀθήνα 1884, σσ. 173-220. *[729]*

**334.** Σ. Λάμπρος, «Ἡ περὶ Πελοποννήσου ἔκθεσις τοῦ Βενετοῦ Προνοητοῦ Κορνέρ», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), 282-317. *[734]*

**335.** Σ. Λάμπρος, «Ἀπογραφὴ τοῦ νομοῦ Μεθώνης ἐπὶ Βενετῶν», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), 686-710. *[733]*

**336.** Σ. Λάμπρος, «Δύο ἐκθέσεις περὶ Ἀθηνῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος», *ΔΙΕΕΕ* 5/18 (1897), 219-227. *[727]*

**337.** Σ. Λάμπρος, «Ἡ περὶ Πελοποννήσου ἔκθεσις τοῦ βενετοῦ προνοητοῦ Γραδενίγου», *ΔΙΕΕΕ* 5/18 (1897), 228-251. *[738]*

**337.** Σ. Λάμπρος, «Ἐκθέσεις τῶν βενετῶν Προνοητῶν τῆς Πελοποννήσου ἐκ τῶν ἐν Βενετίᾳ Ἀρχείων ἐκδιδόμεναι», *ΔΙΕΕΕ* 5/19 (1899), σσ. 425-567· 5/20 (1900), 605-823. *[743]*

**339.** Σ. Λάμπρος, «Συμβόλαιον περὶ ἱδρύσεως ἑλληνικοῦ τυπογραφείου ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1551», *NE* 2 (1905), 199-208. *[467]*

**340.** Σ. Λάμπρος, «Ὁ κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα εἰς τὴν Τοσκάναν ἐξοικισμὸς τῶν Μανιατῶν», *NE* 2 (1905), 396-434. *[696]*

**341.** Σ. Λάμπρος, «Ἡ ἑλληνικὴ ὡς ἐπίσημος γλῶσσα τῶν σουλτάνων», *NE* 5 (1908), 40-78. *[309]*

**342.** Σ. Λάμπρος, «Ὁ Ἰωάννης Βηλαρᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης Κρασσᾶς ἐν Βενετίᾳ», *NE* 8 (1911), 315-352. *[833]*

**343.** Σ. Λάμπρος, «Ἡ ὑπὸ τοῦ Ριχάρδου Ὀρσίνη παραχώρησις τῆς Ἰθάκης», *NE* 11 (1914), 414-416. *[49]*

**344.** Σ. Λάμπρος, «Ἔγγραφα περὶ Λεωπούλων καὶ Μιστρᾶ», *NE* 16 (1919), 272-291. *[747]*

**345.** Σ. Λάμπρος, «Σύμμικτα: Τὸ σῆμα τοῦ νοταρίου Μακρῆ», *NE* 15 (1921), 97-103. *[162, 227]*

**346.** Σ. Λάμπρος, «Σημειώματα ἀφορῶντα τὴν ἐν Κερκύρᾳ Συναγωγήν», *NE* 18 (1924), 248-253. *[611]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**347.** Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Περὶ Ἀθηνῶν», *NE* 18 (1924), 254-275. *[730]*

**348.** Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Σημειώσεις περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Βενετοκρατίας», *NE* 20 (1926), 55-66. *[731]*

**349.** Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία Νεαπόλεως», *NE* 20 (1926), σσ. 3-19, σσ. 158-181. *[406]*

**350.** Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ἐκθεσις περὶ πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Μοροζίνη», *NE* 20 (1926), 209-214. *[728]*

**351.** Μ. Λ ά σ κ α ρ ι ς, «Πέτρος Λάντζας, διοικητὴς τῆς Πάργας (1573) καὶ ὄργανον τῶν Ἱσπανῶν ἐν Ἠπείρῳ (1596-1608)», *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἤπειρον εἰς Μνήμην Χρίστου Σούλη (1892-1951)*, Ἀθήνα 1956, σσ. 102-118. *[513]*

**352.** Μ. Λ ά σ κ α ρ ι ς, «Συμπληρωματικὰ περὶ Λάντζα κτλ.», *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἤπειρον εἰς Μνήμην Χρίστου Σούλη (1892-1951)*, Ἀθήνα 1956, σσ. 237-253. *[523]*

**353.** Ν. Λ ι α ν ό ς, «Οι τελευταίες οχυρωματικές επεμβάσεις στην Ακροναυπλία κατά τη δεύτερη Ενετοκρατία», *Τεχνογνωσία στη Λατινοκρατούμενη Ελλάδα*, Αθήνα 2000, σσ. 139-160. *[782]*

**354.** Ε υ τ υ χ ί α Λ ι ά τ α, «Μαρτυρίες για την πτώση τ' Αναπλιού στους Τούρκους (9 Ιούλη 1715)», *Μνήμων* 5 (1975), 101-156. *[787]*

**355.** Ε υ τ υ χ ί α Λ ι ά τ α, *Το Ναύπλιο και η ενδοχώρα του από τον 17ο στο 18ο αι. Οικιστικά μεγέθη και κατανομή γης*, Αθήνα 2002. *[765]*

**356.** Γ ε ω ρ γ ί α - Π α ν α γ ι ώ τ α Λ ι μ ν ί ο υ, «Η διαιτησία στο κρητικό δίκαιο», *Τάλως* 8 (2000), 9-192. *[538, 628]*

**357.** Γ. Λ ι ν ά ρ δ ο ς, «Η κερκυραϊκή κοινωνία από τους βυζαντινούς χρόνους μέχρι και τη βενετσιάνικη κατοχή καὶ η εξέγερση των Κερκυραίων χωρικών στα 1640», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 27 (1983), 9-60. *[665]*

**358.** R.-J. L o e n e r t z, «Démétrius Cydonès citoyen de Venise», *Échos d'Orient* 37 (1938), 125-126. *[222]*

**359.** R.-J. L o e n e r t z, «Hospitaliers et Navarrais en Grèce, 1376-1383. Régestes et documents», *OCP* 22 (1956), 319-360. *[207]*

**360.** J.-R. L o e n e r t z, «Marino Dandolo, seigneur d'Andros et son conflit avec l'évêque Jean (1225-1238)», *OCP* 25 (1959), 165-181. *[21]*

**361.** R.-J. L o e n e r t z, «Généalogie des Ghisi, dynastes vénitiens dans l'Archipel, 1207-1390», *OCP* 28 (1962), 121-172, 322-335. *[32]*

**362.** R.-J. L o e n e r t z, «Les Querini, comtes d'Astypalée, 1413-1537», *OCP* 30 (1964), 385-397. *[104]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**363.** R.-J. Loenertz, «Les seigneurs tierciers de Négrepont de 1205 à 1280», *Byzantion* 35 (1965), 235-276. *[25]*

**364.** R.-J. Loenertz, «Menego Sciavo. Esclave, corsaire, seigneur d'Ios (1296-1310)», *SV* 9 (1967), 315-338. *[74]*

**365.** R.-J. Loenertz, «De quelques îles grecques et de leur seigneurs Vénitiens au XIVe et XVe siècles», *SV* 14 (1972), 3-35. *[217]*

**366.** R. J. Loenertz, «Hosios Lucas de Stiris dans quelques documents latins (1210, 1309)», *Θησαυρίσματα* 11 (1974), 21-35. *[72]*

**367.** R.-J. Loenertz, *Les Ghisi. Dynastes Vénitiens dans l'archipel, 1207-1390*, Firenze 1975. *[26]*

**368.** A. Lombardo (ed.), *Documenti della Colonia Veneziana di Creta: I. Imbreviature di Pietro Scardon (1271)*, Torino 1942. *[41]*

**369.** A. Lombardo (ed.), *Pasquale Longo. Notaio in Corone, 1289-1293*, Venezia 1951. *[47]*

**370.** A. Lombardo, «Cittadini di Creta e commerci cretesi a Cipro nella seconda metà del sec. XIV da un cartolare notarile rogato a Famagosta (1360-1362)», *Πεπραγμένα τοῦ Β' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ', Ἀθήνα 1968, σσ. 102-150. *[166]*

**371.** A. Lombardo (ed.), *Zaccaria de Fredo. Notaio in Candia (1352-1357)*, Venezia 1968. *[152]*

**372.** A. Lombardo (ed.), *Nicola de Boateriis. Notaio in Famagosta e Venezia (1355-1365)*, Venezia 1973. *[155]*

**373.** J. Longnon (ed.), *Livre de la conqueste de la princée de l'Amorée - Cronique de Morée (1204-1305)*, Paris 1911. *[234a]*

**374.** J. Longnon, P. Topping (eds), *Documents sur le régime des terres dans la principauté de Morée au XIVe siècle*, Paris-La Haye 1969. *[118]*

**375.** Δ. Λουκάτος, «Δύο νεανικὲς παρουσίες τοῦ Λασκαράτου σὲ δικαστήρια τῆς Κεφαλονιᾶς (1843 καὶ 1847)», *Ἐρανιστὴς* 8/47 (1970), 206-219. *[850]*

**376.** Ειρήνη Λυδάκη, «Θεατρόφιλοι ιερωμένοι και απόκριες. Νέες ειδήσεις για θεατρικές παραστάσεις στη διάρκεια της πολιορκίας του Χάνδακα», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 271-277. *[679]*

**377.** Ειρήνη Λυδάκη, «Νέες αρχειακές μαρτυρίες για την ύπαρξη ιδιωτικών βιβλιοθηκών στον Χάνδακα τον 17° αιώνα», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 421-445. *[662]*

**378.** A. Luttrell, «The principality of Achaea in 1377», *BZ* 57 (1964), 340-345 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. XXII). *[200]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**379.** A. Luttrell, «The Latins of Argos and Nauplia: 1311-1394», *Papers of the British School at Rome* 34 (1966), 34-55 (= A. Luttrell, *Latin Greece, the Hospitallers and the Crusades, 1291-1440*, London 1982, αρ. VIII). *[177]*

**380.** A. Luttrell, «Los Hospitalarios en Aragón y la Peste Negra», *Annuario de Estudios Medievales* 3 (1966), 499-514 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. XIV). *[148]*

**381.** A. Luttrell, «Feudal Tenure and Latin Colonization at Rhodes: 1306-1415», *English Historical Review* 85 (1970), 755-775 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. III). *[103]*

**382.** A. Luttrell, «Crete and Rhodes: 1340-1360», *Πρακτικὰ τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1974, σσ. 167-175 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. VI). *[139]*

**383.** A. Luttrell, «Slavery at Rhodes: 1306-1440», *Bulletin de l'Institut Historique Belge de Rome* 46-47 (1976-1977), 81-100 (= A. Luttrell, *Latin Greece, the Hospitallers and the Crusades, 1291-1440*, London 1982, αρ. VI). *[140]*

**384.** A. Luttrell, «Guglielmo de Tocco, Captain of Corfu: 1330-1331», *Byzantine and Modern Greek Studies* 3 (1977), 45-56. *[131]*

**385.** A. Luttrell, «The fourteenth-century Capitula Rodi», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 204-213 (= A. Luttrell, *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, London 1992, αρ. VI). *[205]*

**386.** A. Luttrell, «Appunti sulle compagnie navarresi in Grecia: 1376-1404», *Miscellanea Agostino Pertusi τ. 3, Rivista di Studi Bizantini e Slavi* 3 (1983), 113-127. *[214]*

**387.** A. Luttrell, Vera von Falkenhausen, «Lindos and the defence of Rhodes: 1306-1522», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 22-23 (1985-1986), 317-332 (= A. Luttrell, *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, London 1992, αρ. VII). *[142]*

**388.** A. Luttrell, «The Hospitallers in Cyprus: 1310-1378», *Κυπριακαί Σπουδαί* 50 (1986), 155-184. *[149]*

**389.** A. Luttrell, «Rhodes and Jerusalem: 1291-1411», *BF* 12 (1987), 187-207. *[248]*

**390.** A. Luttrell, «Greeks, Latins and Turcs on late-medieval Rhodes», *BF* 11 (1987), 357-374. *[185]*

**391.** A. Luttrell, «The Hospitallers Western Accounts, 1373/4 and 1374/5», *Camden Fourth Series* 39 (1990), 1-21 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. XI). *[196]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**392.** A. Luttrell, «The Hospitallers in Cyprus after 1386», *Cyprus and the Crusades*, Nicosia 1995, σσ. 1-20 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. V). *[255]*

**393.** A. Luttrell, «The Earliest Documents on the Hospitaller Corso at Rhodes, 1413 and 1416», *Mediterranean Historical Review* 10 (1995), 177-188 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. VIII). *[262]*

**394.** A. Luttrell, «Το Βυζάντιο και οι Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου (1306-1409)», *Σύμμεικτα* 11 (1997), 189-214. *[69]*

**395.** A. Luttrell, «L'oeuvre religieuse des Hospitaliers à Rhodes: 1309-1439», *Orient et Occident du Xe à XVe siècle. Actes de Colloque d'Amiens*, Paris 2000, σσ. 105-119 (= A. Luttrell, *Studies on the Hospitallers after 1306, Rhodes and the West*, Aldershot 2007, αρ. XXI). *[256]*

**396.** A. Luttrell, *The Town of Rhodes: 1306-1356*, Rhodes 2003. *[76, 205]*

**397.** A. Luttrell, «The Hospitaller Commandery of the Morea: 1366», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 390-300 (= A. Luttrell, *Studies on the Hospitallers after 1306, Rhodes and the West*, Aldershot 2007, αρ. XXI). *[182]*

**398.** A. Luxoro, G. Pinelli, «Documenti riguardanti alcuni dinasti dell'Arcipelago», *Giornale Ligustico di Archeologia, Storia e Belle Arti* 1/3 (1874), 81-90· 1/4 (1874), 217-221· 2/2-3 (1875), 86-93· 2/8 (1875), 292-297· 3/9-10 (1876), 313-316· 5/8-11 (1878), 345-372. *[213]*

**399.** A. Mazarakis, «Chio: revisioni monetari», *Oriente e Occidente tra Medioevo ed età moderna. Studi in onore di Geo Pistarino*, Genova 1997, σσ. 813-902. *[317]*

**400.** Δ. Μαζαράκης, «Ηγεμονικό έγγραφο του Berto Summaripa (1522)», *Άγκυρα* 1 (2001), 77-83. *[411]*

**401.** Σ. Μακρυμίχαλος, «Ὁ ἐκδότης τοῦ Πορτολάνου τοῦ Τάγια τοῦ 1573», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 5 (1967), 75-85. *[480]*

**402.** Σ. Μακρυμίχαλος, «Μία ἀνέκδοτος δικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης κατὰ τὸ 1423», *Πεπραγμένα τοῦ Β' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ', Ἀθήνα 1968, σσ. 151-162. *[274]*

**403.** Α. Μάλλιαρης, «Από τον Εύξεινο Πόντο στην Πελοπόννησο και τη Βενετία. Οι Αρμένιοι καθολικοί μοναχοί της Μεθώνης (1703-1715)», *Πελοπόννησος, Πόλεις και επικοινωνίες στη Μεσόγειο και τη Μαύ-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ρη Θάλασσα. Επιλογή ανακοινώσεων από τα Ε', ΣΤ', Ζ' και Η' Συμπόσια Ιστορίας και Τέχνης του Μονεμβασιώτικου Ομίλου, Αθήνα 2006, σσ. 283-295. *[776]*

**404.** Χρύσα Μαλτέζου, «Ἄγνωσται εἰδήσεις (1539-1540) περὶ Μητροφάνους Μονεμβασίας ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), 32-44. *[436]*

**405.** Χρύσας Μαλτέζου, *Ὁ Θεσμὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βενετοῦ Βαΐλου (1268-1453)*, Ἀθήνα 1970. *[119]*

**406.** Χρύσα Μαλτέζου, «Τὰ λατινικὰ ἔγγραφα τοῦ πατμιακοῦ ἀρχείου», *Σύμμεικτα* 2 (1970), 349-378. *[95]*

**407.** Χρύσα Μαλτέζου, «Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 518-526 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Ε). *[717]*

**408.** Χρύσα Μαλτέζου, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Εὐγενίου Συγκλητικοῦ», *Πρακτικὰ Πρώτου Διεθνοῦς Κυπρολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ1, Λευκωσία 1973, σσ. 227-244. *[395]*

**409.** Χρύσα Μαλτέζου, «Κρητοκυθηραϊκά. Ἡ κρητικὴ οἰκογένεια Κλαδούρη καὶ τὸ Συμβούλιο τῶν εὐγενῶν στὰ Κύθηρα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 257-291 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. ΣΤ΄). *[445]*

**410.** Χρύσα Μαλτέζου, «Τὸ νοταριακὸ Ἀρχεῖο τῶν Κυθήρων», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1976), 15-84 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Γ). *[707]*

**411.** Χρύσα Μαλτέζου, «Οἱ πρόγονοι τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ στὰ Κύθηρα», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), 227-244 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Ζ). *[705]*

**412.** Χρύσα Μαλτέζου, «Βενετσιάνικες ἐκθέσεις γιὰ τὴν ὀχύρωση τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου στὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνα», *Πρακτικὰ Α' Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, σσ. 269-276. *[750]*

**413.** Χρύσα Μαλτέζου, «Οἱ ἱστορικὲς περιπέτειες τῆς Κορίνθου στὰ τέλη τοῦ 14ου αἰῶνα», *Σύμμεικτα* 3 (1979), 29-51. *[233]*

**414.** Χρύσα Μαλτέζου, «Η φρούρηση των παραλίων του διαμερίσματος του Ρεθύμνου. Κατάλογος σκοπιών (1633)», *Αριάδνη* 1 (1983), 139-172. *[647]*

**415.** Χρύσα Μαλτέζου, «Η περιπέτεια ενός ελληνόφωνου Βενετού της Κύπρου, 1571», *Πρακτικά Δευτέρου Διεθνούς Κυπρολογικού Συνεδρίου*, τ. Β΄, Λευκωσία 1985, σσ. 215-239. *[508]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**416.** Χρύσα Μαλτέζου, «Βενετική μόδα στην Κρήτη (Τα φορέματα μίας Καλλεργοπούλας)», *Βυζάντιον* 1 (1986), 139-147. *[292]*

**417.** Χρύσα Μαλτέζου, «Ειδήσεις για ναούς και μονές στα Κύθηρα από αρχειακές πηγές», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 269-288 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Ι΄). *[718]*

**418.** Χρύσα Μαλτέζου, «Αρχειακές μαρτυρίες για πέντε μεταβυζαντινούς ναούς της Κέρκυρας», *Ευφρόσυνον*, τ. Ι, σσ. 309-320. *[794]*

**419.** Χρύσα Μαλτέζου, «Ο μανιάτης Λιμπεράκης φυλακισμένος στη Φορτέτζα των Κυθήρων (1676)», *Θησαύρισμα. Αριστείον Πνευματικόν εις τον Δικαίον Βαγιακάκο, Λακωνικαί Σπουδαί* 11 (1992), 333-345 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. ΙΔ΄). *[712]*

**420.** Χρύσα Μαλτέζου, «Nazione Greca και cose sacre. Λείψανα αγίων στον ναό του Αγ. Γεωργίου της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), 9-31. [*673*]

**421.** Χρύσα Μαλτέζου, «Η τύχη των τελευταίων βενετών ευγενών της Κρήτης», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 447-458. *[704]*

**422.** Χρύσα Μαλτέζου (έκδ.), *«Ire debeas in rettorem Caneae». Η εντολή του δόγη Βενετίας προς τον ρέκτορα Χανίων, 1589*, Βενετία 2002. *[570]*

**423.** Χρύσα Μαλτέζου, *Άννα Παλαιολογίνα Νοταρά*, Βενετία 2004. *[361]*

**424.** Chryssa Maltezou, «Gavriil Seviros imprigionato dai veneziani per calunnia di ribellione», *Gavriil Seviros, archivescovo di Filadelfia a Venezia, e la sua epoca*, Venezia 2004, σσ. 97-136. *[565]*

**425.** Chryssa Maltézou, «Un artisan verrier crétois à Venise», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 2, Paris 2004, σσ. 537-541. *[239]*

**426.** Χρύσα Μαλτέζου, «Από τα ερείψιμα σπίτια των Foscarini στην ελληνική γειτονιά της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 293-307. *[644]*

**427.** Μ. Μανούσακας, «Ἡ παρὰ Trivan ἀπογραφὴ τῆς Κρήτης (1644) καὶ ὁ δῆθεν κατάλογος τῶν κρητικῶν οἴκων Κερκύρας», *ΚΧ* 3 (1949), 35-59. *[669]*

**428.** Μ. Μανούσακας, «Ἀλοΐσιος-Ἀμβρόσιος Γραδενίγος (1616 ci.-1680)», *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου* 5 (1955), 102-154. *[711]*

**429.** Μ. Μανούσακας, «Ὁ ποιητὴς Λεονάρδος Ντελλαπόρτας ὡς πρεσβευτὴς τῆς Βενετίας εἰς Τυνησίαν κατ' ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1389)», *ΕΕΒΣ* 27 (1957), 340-368. *[220]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**430.** M. Μανούσακας, «Νέα ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1386-1420) περὶ τοῦ Κρητὸς ποιητοῦ Λεονάρδου Ντελαπόρτα», *ΚΧ* 12 (1958), 387-434. *[218]*

**431.** M. Manoussakas, «Recherches sur la vie de Jean Plousiadénos (Joseph de Méthone (1429?-1500))», *REB* 16 (1958), 28-51. *[216, 338]*

**432.** M. Μανούσακας, «Ἀρχιερεῖς Μεθώνης Κορώνης καὶ Μονεμβασίας γύρω στὰ 1500», *Πελοποννησιακὰ* 3-4 (1958-1959), 95-147. *[372]*

**433.** M. Μανούσακας, «Συλλογὴ βενετικῶν ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν Κρήτῃ συνωμοσίαν τοῦ Σήφη Βλαστοῦ (1453-1454) καὶ τὰ μετ' αὐτήν», *ΕΕΒΣ* 29 (1959), 203-272. *[267, 311]*

**434.** M. Μανούσακας, *Ἡ ἐν Κρήτῃ συνωμοσία τοῦ Σήφη Βλαστοῦ (1453-1454) καὶ ἡ νέα συνωμοτικὴ κίνησις τοῦ 1460-1462*, Ἀθήνα 1960. *[311]*

**435.** M. Manoussakas, «Les derniers défenseurs crétois de Constantinople d'après les documents vénitiens», *Akten des XI Internationalen Byzantinisten Kongresses*, München 1960, σσ. 331-340. *[313]*

**436.** M. Μανούσακας, «Μέτρα τῆς Βενετίας ἔναντι τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπιρροῆς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατ' ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1418-1419)», *ΕΕΒΣ* 30 (1960), 85-144. *[268]*

**437.** M. Μανούσακας, «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἀγγέλου Ἀκοτάντου 1436, ἀγνώστου Κρητικοῦ ζωγράφου», *Δελτίον Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας* 2 (1960-1961), 139-151. *[327]*

**438.** M. Μανούσακας, «Βενετικὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης τοῦ 14ου-16ου αἰῶνος (Πρωτοπαπάδες καὶ Πρωτοψάλται Χάνδακος)», *ΔΙΕΕΕ* 15 (1961), 144-233. *[203]*

**439.** M. Μανούσακας, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὸ Νικόλαο Σόρβολο, λιμενάρχη τοῦ Χάνδακα καὶ ἐμπειροτέχνη στὴν ὑπηρεσία τῆς Βενετίας», *Πεπραγμένα τοῦ Α' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', *ΚΧ* 15-16 (1961-1962), σσ. 140-155. *[300]*

**440.** M. Μανούσακας, «Ἡ πρώτη ἄδεια (1456) τῆς Βενετικῆς Γερουσίας γιὰ τὸ ναὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας καὶ ὁ καρδινάλιος Ἰσίδωρος», *Θησαυρίσματα* 1 (1962), 109-118. *[324]*

**441.** M. Μανούσακας, «Τὰ ἔγγραφα τῶν Χορτάτσηδων τῆς Σμύρνης (συλλογὴ Whittall)», *Μικρασιατικὰ Χρονικὰ* 10 (1962), 9-88. *[768]*

**442.** M. Μανούσακας, «Ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1618-1639) γιὰ τὸν Ἰωάννη-Ἀνδρέα Τρωΐλο, τὸν ποιητὴ τοῦ Ροδολίνου», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), 63-77. *[628]*

**443.** M. Μανούσακας, «Ὁ Μαρκαντώνιος Βιάρος (1542-μετὰ τὸ 1604), καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ὁ χρόνος συγγραφῆς τῶν δραμάτων τοῦ Γεωργίου Χορτάτση», *ΚΧ* 17 (1963), 261-282. *[449]*

**444.** Μ. Μανούσακας, «Νέα ἔγγραφα (1454) περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ συνωμοσίας τοῦ Σήφη Βλαστοῦ», *ΕΕΒΣ* 33 (1964), 227-239. *[314]*

**445.** Μ. Μανούσακας, «Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἔγγραφα (1374-1446) ἀπὸ τὰ Atti Antichi τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), 73-102. *[58, 62]*

**446.** Μ. Μανούσακας (ἐκδ.), *Ἀνέκδοτα Πατριαρχικὰ Γράμματα (1547-1806) πρὸς τοὺς ἐν Βενετίᾳ Μητροπολίτας Φιλαδελφείας καὶ τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν ἀδελφότητα, Βενετία 1968*. *[637α]*

**447.** Μ. Μανούσακας, «Συλλογὴ ἀνέκδοτων ἐγγράφων (578-1685) ἀναφερομένων εἰς τοὺς ἐν Βενετίᾳ Μητροπολίτας Φιλαδελφείας», *Θησαυρίσματα* 6 (1969), 7-113. *[530]*

**448.** Μ. Μανούσακας, «Ἔγγραφα ἀγνώστων νοταρίων τοῦ Ρεθύμνου, 1535-1550», *ΚΧ* 22 (1970), 285-297. *[431]*

**449.** Μ. Μανούσακας, «Τὰ κυριώτερα ἔγγραφα (1536-1599) γιὰ τὴν οἰκοδομὴ καὶ τὴ διακόσμηση τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας», *Εἰς μνήμην Παναγιώτου Ἀ. Μιχελῆ*, Ἀθῆναι 1971, σσ. 334-355. *[459]*

**450.** Μ. Μανούσακας, «Αὐτόγραφον τεῦχος χρονικῶν σημειωμάτων καὶ δοσοληψιῶν (1578-1588) τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), 7-67. *[537]*

**451.** Μ. Μανούσακας, «Δανιὴλ Φουρλάνος (1550ci.-1592). Ἕνας λησμονημένος λόγιος τοῦ Ρεθέμνου», *Πεπραγμένα τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σσ. 184-206. *[552]*

**452.** Μ. Μανούσακας, Ν. Παναγιωτάκης, «Ἡ φιλομεταρρυθμιστικὴ δράση τοῦ Φραγκίσκου Πόρτου στὴ Μόδενα καὶ στὴ Φερράρα καὶ ἡ δίκη του ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ἐξέταση τῆς Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), 7-118. *[475]*

**453.** Μ. Μανούσακας, A. van Gemert, «Ανέκδοτα έγγραφα (1324-1435) για τον Κρητικό ποιητή Λεονάρδο Ντελλαπόρτα και την οικογένεια του», *ΚΧ* 27 (1987), 87-176. *[99]*

**454.** Μ. Μανούσακας, «Ο ποιητής Λεονάρδος Ντελλαπόρτας διερμηνέας του βενετού βαΐλου στην Τραπεζούντα (1371-1372)», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), 9-22. *[193]*

**455.** Μ. Μανούσακας, «Ανέκδοτο γράμμα του Δούκα της Κρήτης (1353) για την κληρονομία του πλοιάρχου Marco Nani», *Σύμμεικτα προς*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*τιμήν Ελευθερίου Α. Γεωργαντόπουλου*, Πειραιάς 1991, σσ. 201-207. *[153]*

**456.** Μ. Μανούσακας, «Γράμμα των προβλεπτών της Μεθώνης στις αρχές της Κρήτης», *Τόμος Τιμητικός Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, τ. Β', Πάτρα 1993, σσ. 567-573. *[344]*

**457.** Μ. Μανούσακας (εκδ.), *Λεονάρδου Ντελλαπόρτα. Ποιήματα (1403/1411)*, Αθήνα 1995. *[175]*

**458.** Ι. Μαρκούρης, «Σχέσεις Ελλήνων εμπόρων με την Τάνα (α' μισό του 15ου αιώνα)», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), 37-56. *[290]*

**459.** Αντωνία Μαρμαρέλη (εκδ.), «Α'. Απογραφή έτους 1721», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 21-118. *[793]*

**460.** Αντωνία Μαρμαρέλη (εκδ.), «Δ'. Απογραφή έτους 1760 περ.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 341-483. *[811]*

**461.** L. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, τ. 1-3, Paris 1852-1861. *[4, 5, 352]*

**462.** L. de Mas Latrie, «Nouvelles preuves de l'histoire de Chypre», *Bibliothèque de l'École des Chatres* 32 (1871), 341-378· 34 (1873), 47-87· 35 (1874), 99-158. *[63]*

**463.** L. de Mas Latrie, «Documents nouveaux servant de preuves à l'histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan», *Mélanges Historiques* 4 (1882), 339-619. *[130]*

**464.** L. de Mas Latrie, «Documents génois concernant l'histoire de Chypre», *AOL* 2 (1884), 170-176. *[93]*

**465.** L. de Mas Latrie, «Texte officiel de l'allocution addressée par les barons de Chypre au roi Henri II de Lusignan pour lui notifier sa décheancé», *Revue des Questions Historiques* 43/1 (1888), 524-541. *[70]*

**466.** L. de Mas Latrie, «Documents concernant divers pays de l'Orient latin, 1382-1413», *Bibliothèque de l'École des Chatres* 58 (1897), 78-125. *[208]*

**467.** Π. Μαστροδημήτρης, «Ἐκκλησιαστικὴ δίκη ἐν Ἄνδρῳ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα», *Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 16-17 (1969-1970), 233-248. *[341]*

**468.** Π. Μαστροδημήτρης, «Νεώτερες ειδήσεις για τους Σεκουνδίνους της Βενετίας (1460-1540)», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 495-503. *[337]*

**469.** Π. Μαστροδημήτρης, «Η ανέκδοτη διαθήκη Νικολάου Σεκουνδινού του νεώτερου (23 Οκτωβρίου 1550)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 309-317. *[463]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**470.** Π. Μαστροδημήτρης, «Νοταριακά έγγραφα από την Εύβοια (Negroponte) που συντάχτηκαν κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας (1215-1466)», *Πρακτικά του Β΄ Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών : Η Ελλάδα των νησιών από τη Φραγκοκρατία ως σήμερα, Ρέθυμνο 10-12 Μαΐου 2002*, τ. 2, Αθήνα 2004, σσ. 81-101. *[14]*

**471.** Φανὴ Μαυροειδή-Πλουμίδη, «Ἔγγραφα ἀναφερόμενα στὶς ἔριδες τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας στὰ τέλη τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), 115-187. *[378]*

**472.** Φανὴ Μαυροειδή, «Εἰδήσεις γιὰ ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα τῆς Ἰταλίας τὸν 16ο αἰῶνα», *Δωδώνη* 4 (1975), 237-252. *[448]*

**473.** Φανὴ Μαυροειδή-Πλουμίδη, «Νέες εἰδήσεις γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παροικία τῆς Βενετίας (1493-1499)», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), 66-79. *[373]*

**474.** Φανή Μαυροειδή, «Στοιχεία για τον Λεονίνο Σέρβο (16ος αιώνας)», *Τόμος Τιμητικός Κ.Ν. Τριανταφύλλου*, Πάτρα 1993, σσ. 575-579. *[563]*

**475.** Γ. Μαυρομάτης, «Ἑλληνικὰ ἔγγραφα (δωρητήριο καὶ διαθῆκες) τῆς μητέρας, τῆς κόρης καὶ τῆς ἐγγονῆς τοῦ Βιτσέντζου Ἰακ. Κορνάρου», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), 206-254. *[654]*

**476.** Γ. Μαυρομάτης, «Νέες ειδήσεις για τον ποιητή του «Ροδολίνου» Ιωάννη Ανδρέα Τρωίλο», *Αριάδνη* 5 (1989), 297-305. *[661]*

**477.** Γ. Μαυρομάτης, «Νέες ειδήσεις για τον ποιητή του «Φορτουνάτου» Μάρκο Αντώνιο Φώσκολο», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 305-315. *[623]*

**478.** Γ. Μαυρομάτης, «Αρχειακές μαρτυρίες για το μουσικό και Πρωτοψάλτη Χάνδακα Δημήτριο Νταμία», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 319-338. *[608]*

**479.** Sally McKee (ed.), *Wills from Late Medieval Venetian Crete (1312-1420)*, τ. 1-3, Washington 1998. *[79, 105, 141]*

**480.** Sally McKee, *Uncommon Dominion. Venetian Crete and the Myth of Ethnic Purity*, Philadelphia 2000. *[97, 181]*

**481.** Κ. Μέρτζιος, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Γλυκέων ἢ Γλυκήδων», *Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ* 10 (1935), 1-52. *[799]*

**482.** Κ. Μέρτζιος, «Τὸ ἐν Βενετίᾳ Ἠπειρωτικὸν Ἀρχεῖον», *Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ* 11 (1936), 1-352. *[592]*

**483.** Κ. Μέρτζιος, «Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνήμων», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), 1-185. *[610]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**484.** Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων. Μανοῦσος Θεοτοκόπουλος», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), 186-202. *[566]*

**485.** Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων. Ἐμμανουὴλ Γλυντζώνης», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), 203-218. *[582]*

**486.** Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων. Μάξιμος Μαργούνιος», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), 257-266. *[558]*

**487.** Κ. Μέρτζιος, *Μνημεῖα Μακεδονικῆς Ἱστορίας*, Θεσσαλονίκη 1947. *[684]*

**488.** Κ. Μέρτζιος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Κρητῶν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Α'. Μιχαὴλ Δαμασκηνός», *ΚΧ* 1(1947), 616-618. *[546]*

**489.** Κ. Μέρτζιος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Κρητῶν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Β' Μανοῦσος Θεοτοκόπουλος», *ΚΧ* 2/1 (1948), 141-152. *[504]*

**490.** Κ. Μέρτζιος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Κρητῶν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Γ'. Φιλόθεος Σκοῦφος, Δ'. Γεράσιμος Βλάχος», *ΚΧ* 2/2 (1948), 274-297. *[683]*

**491.** Κ. Μέρτζιος, «Ἡ συνθήκη Ἐνετῶν–Καλλέργη καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὴν κατάλογοι», *ΚΧ* 3 (1949), 262-292. *[20, 53]*

**492.** Κ. Μέρτζιος, «Ἡ ἐν Ἡρακλείῳ μονὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης», *ΚΧ* 6 (1952), 131-132. *[374]*

**493.** Κ. Μέρτζιος, «Κάρολος Α' ο Τόκκος προς τον Δόγην της Βενετίας. Μία ανέκδοτος επιστολή του εξ Ιωαννίνων, του 1425», *Ηπειρωτική Εστία* 2/16 (1953), 793-794 (= Κ. Μέρτζιος, «Μία ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Καρόλου Α' τοῦ Τόκκου πρὸς τὸν Δόγην Βενετίας γραφεῖσα ἐξ Ἰωαννίνων τὸ 1425», *Πεπραγμένα Θ' Διεθνοῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου*, Ἀθήνα 1956, σσ. 556-559 (μαζί με μετάφραση)). *[278]*

**494.** Κ. Μέρτζιος, «Ὁ Φραγκίσκος Μοροζίνι, ἡ Κασσάνδρα, ἡ Καβάλλα καὶ ἡ Θάσος, αἱ διενεργηθεῖσαι κατ' αὐτῶν ἐπιδρομαί», *Μακεδονικὰ* 3 (1953-1955), 1-7. *[721]*

**495.** Κ. Μέρτζιος, «Οἱ Κρῆτες τοξόται», *ΚΧ* 8 (1954), 287-290. *[399]*

**496.** Κ. Μέρτζιος, «Ἡ διαθήκη ἑνὸς Κρητὸς ζωγράφου τοῦ ἔτους 1546», *ΚΧ* 9 (1955), 158-160. *[454]*

**497.** Κ. Μέρτζιος, «Σταχυολογήματα ἀπὸ τὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Κρήτης Μιχαὴλ Μαρᾶ (1538-1578)», *Πεπραγμένα τοῦ Α' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', *ΚΧ* 15-16 (1961-1962), 228-308. *[479]*

**498.** Κ. Μέρτζιος, «Μελέτιος Βλαστός. Νέα βιογραφικὰ στοιχεῖα», *Παρνασσὸς* 4 (1962), 19-27. *[579]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**499.** Κ. Μέρτζιος, «Βιτζέντζος Κορνάρος–Ἐρωτόκριτος», *ΚΧ* 18 (1964), 142-244. *[539]*

**500.** Κ. Μέρτζιος, «Ὀκτὼ Διαθῆκαι Ἑλλήνων Βενετίας (1535-1549)», *Μνημοσύνη* 1 (1967), 175-198. *[429]*

**501.** Κ. Μέρτζιος, «Περὶ τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διαφυγόντων τὸ 1453 Παλαιολόγων καὶ ἀποβιβασθέντων εἰς Κρήτην», *Actes du XIIe Congrès International d'Études Byzantines*, τ. II, Nendeln - Liechtenstein 1978, σσ. 171-176. *[312]*

**502.** Κ. Μέρτζιος (εἰσ. Γ. Παναγόπουλος), «Τὰ προνόμια τῆς συσταθείσης τὸ 1696 κοινότητος τῆς Βοστίτσας», *ΔΙΕΕΕ* 22 (1979), 451-478 (= Γ. Παναγόπουλος, *Ἡ Ἀστικὴ Κοινότης τῆς Βόστιτσας κατὰ τὴν Β' Βενετοκρατίαν*, Ἀθήνα 1981). *[751]*

**503.** F. Miklosich, I. Müller (eds), *Acta et Diplomata Graeca Medii Aevi Sacra et Profana, τ. IV: Acta et diplomata monasterium et ecclesiarum orientis*, Vindobonae 1871. *[50]*

**504.** W. Miller, «Two letters of Giovanni IV, Duke of the Archipelago», *BZ* 17 (1908), 463-470. *[491]*

**505.** W. Miller, «The Marquisate of Boudonitza (1204-1404)», *Journal of Hellenic Studies* 28 (1908), 234-249 (Σ. Λάμπρος (μετάφρ.), «Ἡ Μαρκιωνεία τῆς Βοδονίτζης (1204-1414)», *ΝΕ* 21 (1927), 56-80). *[114, 115]*

**506.** W. Miller (μεταφρ. Σ. Λάμπρος), *Ἡ ἅλωσις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων*, Ἀθήνα 1927. *[333]*

**507.** W. Miller, *Essays on the Latin Orient*, Amsterdam 1964. *[115]*

**508.** Δέσποινα Μιχάλαγα, «Ο Ναυπλίου και Άργους Αμβρόσιος και οι εκκλησιαστικές του περιπέτειες. Συμβολή στην προσωπικότητα του ιεράρχη από αδημοσίευτα έγγραφα της β' βενετικής κυριαρχίας στην Πελοπόννησο», *Πελοποννησιακά* 29 (2007-2008), 128-178. *[737]*

**509.** Alvise Mocenigo, *Relazione ufficiale della battaglia navale di Paros, 1651*, Venezia 1895. *[678]*

**510.** Alvise Mocenigo, *Relazione ufficiale della cacciata dei Turci dal bastione Martinengo (1648)*, Venezia 1896. *[674]*

**511.** Μαρία Μονδέλου, «Νέες ειδήσεις για τον Ηλία Μηνιάτη», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), 319-348. *[777]*

**512.** Μαρία Μονδέλου, «Η δίκη του πρωτόπαπα Χάνδακα Ανδρέα Αμοραίου στα τέλη του 16ου αιώνα», *Ἄνθη Χαρίτων*, σσ. 352-377. *[573]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**513.** J. Monte, «A register of the Cartulary of the Cathedral of Santa Sophia of Nicosia», *Byzantion* 5 (1929), 439-522. *[22]*

**514.** R. Morozzo Della Rocca (ed.), *Benvenuto de Brixano. Notaio in Candia (1301-1302)*, Venezia 1950. *[58]*

**515.** N. Μοσχονᾶς, «Πληροφορίες γιὰ τὴν ἀμυντικὴ κατάσταση τῆς Τήνου στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΖ' αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), 29-61. *[616]*

**516.** N. Moschonas, «I Greci a Venezia e la loro posizione religiosa nel XV° secolo», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 5 (1967), 105-137. *[260, 267, 359]*

**517.** N. Μοσχονᾶς, «Τοπικὸν Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κεφαλληνίας. Ἐργασίαι ταξινομήσεως καὶ ἀρχειοθετήσεως (21 Ἰουλίου ἕως 31 Αὐγούστου 1970)», *Σύμμεικτα* 2 (1970), 459- 501. *[626]*

**518.** N. Μοσχονᾶς, «Φοροδοτικὸς Πίνακας τῆς Κεφαλονιᾶς τοῦ ἔτους 1678», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1976), 85-123. *[715]*

**519.** N. Μοσχονᾶς, «Πρακτικὰ Συμβουλίου Κοινότητας Κεφαλονιᾶς. Βιβλίο Α' (19 Μαρτίου-19 Απριλίου 1593)», *Σύμμεικτα* 3 (1979), 265-351. *[575]*

**520.** N. Μοσχονᾶς, «Ἄγνωστοι Βενετοὶ Προβλεπτὲς Ἄσου», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 26 (1982), 287-296. *[584]*

**521.** Γ. Μοσχόπουλος, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὴ σχολὴ τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη στὴν Κέρκυρα (δάσκαλοι καὶ μαθητές)», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 3 (1978-1979), 136-163. *[809]*

**522.** Γ. Μοσχόπουλος, «Το Libro d'Oro στην Επτάνησο (ειδήσεις από επίσημα έγγραφα και ο κώδικας της Ιθάκης)», *Ἄνθη Χαρίτων*, σσ. 395-409. *[803β]*

**523.** A. Motel-Fotio (ed.), *Chronique de Morée aux XIIIe et XIV siècles*, Genève 1885. *[234]*

**524.** Φλώρα Μόλχο, «Η ανέκδοτη διαθήκη του ιερέα Αμβρόσιου Βιτσαμάνου», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), 412-430. *[842]*

**525.** Κατερίνα Μπαντιά (εκδ.), «Η βενετοκρητική συνθήκη του 1265. Διπλωματική έκδοση του κειμένου», *Κρητική Εστία* 2 (1988), 102-135. *[38]*

**526.** Κατερίνα Μπαντιά, «Συμφωνητικά γάμου και προικοσύμφωνα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητική Εστία* 4 (1991-1993), 139-160. *[617]*

**527.** Φ. Μπαρούτσος, «"Dominica Mattina che si fanno gli incanti ..." Αφετηρία για μια έρευνα», *Εώα και Εσπέρια* 3 (1996-1997), 149-177. *[473]*

**528.** Βασιλικὴ Μπόμπου-Σταμάτη, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Κα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



λαμάτας γύρω στὰ 1700», *Πρακτικὰ Α΄ Τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1978, σσ. 259-277. *[758]*

**529.** Φ. Μπουμπουλίδης, «Σολωμικά», *ΔΙΕΕΕ* 11 (1956), 86-113. *[836]*

**530.** Φ. Μπουμπουλίδης, «Νοτάριοι Ζακύνθου», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 8 (1958), 112-133. *[829]*

**531.** Φ. Μπουμπουλίδης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τοῦ Ναυπλιέως ποιητοῦ Τζάνε Βεντράμου», *ΕΕΒΣ* 30 (1960), 194-201. *[494]*

**532.** Ἔρση Μπρούσκαρη, «Ἐμπορικὲς περιπέτειες τοῦ μητροπολίτη Φιλαδελφείας Γαβριὴλ Σεβήρου», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), 307-324. *[615]*

**533.** Ἔρση Μπρούσκαρη, *Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων στη Βενετία*, Αθήνα 1995. *[416]*

**534.** R. Müller, «The transmission of forms of public assistance from Venice to its maritime dominions the example of Corfu», *Πληροφορίες για την τεχνολογία στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές*, Αθήνα 2007, σσ. 133-144. *[810]*

**535.** A. Mustoxidis (ed.), *Delle cose corciresi (Τὰ Κερκυραϊκὰ)*, Corfù 1848 (αναστ. ανατ. Αθήνα 2000). *[12]*

**536.** G. Musso, *Navigazione e commercio genovese con il Levante nei documenti dell'Archivio di Stato di Genova*, Roma 1975. *[224a]*

**537.** J. Nam, *Le commerce du cotton en Méditerranée à la fin du Moyen Âge*, Leiden-Boston 2007. *[287]*

**538.** A. Nanetti (ed.), *Documenta Veneta Coroni & Methoni Rogata. Pars Prima*, Atene 1999. *[110]*

**539.** A. Nanetti (ed.), *Documenta Veneta Coroni & Methoni Rogata. Pars Secunda*, Atene 2007. *[113]*

**540.** Marie Adélaïde Nielen, «Un fragment de la Règle de l'Ordre de l'Épée», *Dei gesta per Francos. Études sur les croisades dédiées à Jean Richard*, Aldershot 2001, σσ. 145-155. [*146a*]

**541.** Γ. Νικολάου, «Πειρατὲς καὶ κουρσάροι στις ακτὲς της δυτικής Πελοποννήσου κατά τη ναπολεόντεια περίοδο (1799-1815)», *Πειρατὲς καὶ Κουρσάροι, Γ΄ Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1994, σσ. 172-200. *[840a]*

**542.** H. Noiret (ed.), *Documents inédits pour servir à l'histoire de la domination vénitienne en Crète, de 1380 à 1485*, Paris 1893. *[216]*

**543.** Κ. Ντόκος, «Μία ὑπόθεσις πειρατείας κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα (1678-1680)», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), 36-62. *[713]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**544.** Κ. Ντόκος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἰωάννου-Ἀνδρέου Τρωίλου ἐξ ἀνεκδότων βενετικῶν ἐγγράφων», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), 274-282. *[649]*

**545.** Κ. Ντόκος, «Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία κατὰ τὴν περίοδον τῆς Β' Ἐνετοκρατίας», *Byzantinisch-Neugriechiesche Jahrbücher* 21 (1971-1974) [1976], 43-168· 22 (1977-1984) [1985], 287-375. *[752]*

**546.** Κ. Ντόκος, «Ἐπαναστατικαὶ κινήσεις εἰς Μάνην πρὸ τῆς Ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου καὶ ἡ ἔναντι αὐτῶν στάσις τῆς Βενετίας καὶ Ἱσπανίας (1570-1571)», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 1 (1972), 212-266. *[503]*

**547.** Κ. Ντόκος, *Ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς κατὰ τὸν ἑνετοτουρκικὸν πόλεμον (1684-1699) καὶ ὁ Σαλώνων Φιλόθεος*, Ἀθήνα 1975. *[732]*

**548.** Κ. Ντόκος, «Η μετοικεσία των Αθηναίων στην Πελοπόννησο και η πρώτη φάση του επαναπατρισμού τους (1688-1691)», *Μνήμων* 10 (1985), 96-138. *[759]*

**549.** Κ. Ντόκος, Γ. Παναγόπουλος, *Το βενετικό κτηματολόγιο της Βοστίτσας*, Αθήνα 1993. *[762]*

**550.** Κ. Ντόκος, «Breve descrittione del Regno di Morea. Αφηγηματική ιστορική πηγή ή επίσημο βενετικό έγγραφο της Β' Βενετοκρατίας στην Πελοπόννησο;» *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), 81-131. *[773]*

**551.** Κ. Ντόκος, Χ. Αποστολόπουλος, Δ. Αρβανιτάκης, Ειρήνη Λυδάκη, Σ. Μπίρταχας, Γ. Πηλείδης, «Η απελευθέρωση των δουλοπαροίκων της βενετοκρατούμενης Κρήτης στις αρχές του 15ου αιώνα», *Εώα και Εσπέρια* 3 (1996-1997), 41-67. *[265]*

**552.** Κ. Ντόκος, Κατερίνα Βασιλάκη, Γ. Βιολιδάκης, Στέλλα Λέμπεση, Μαρία Μανδηλά, Δ. Μητουλάκης, Φωτεινή Πέρρα, Κ. Πέσλης, «Οι πελοποννησιακές πόλεις και η μεταστοιχείωση του πληθυσμού τους κατά τη Β' Βενετοκρατία. Το παράδειγμα της Τριπολιτσάς», *Εώα και Εσπέρια* 5 (2001-2003), 89-146. *[760]*

**553.** Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, «Οἱ βενετοτουρκικὲς συγκρούσεις τῶν χρόνων 1695 καὶ 1696 στὴ Χίο καὶ τὴν Πελοπόννησο. Μία ἀδημοσίευτη πηγὴ γιὰ τὰ γεγονότα (F. Muazzo, Guerra della Morea, κεφ. Γ')», *Χιακὰ Χρονικὰ* 13 (1981), 4-39. *[749]*

**554.** Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, «Ἡ ἔκθεση τοῦ Καπετάνιου Gaspar Rhenerius (1563). Στοιχεῖα γιὰ τὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸν Χάνδακα», *Παρουσία* 1 (1982), 138-163. *[486]*

**555.** Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, *Η Ανδεγαυική κυριαρχία στη Ρωμανία επί Καρόλου Α' (1266-1285)*, Αθήνα 1987. *[188, 198]*

**556.** Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου (εκδ.), «Πρεσβεία των κατοίκων του βενετοκρατού-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



μενου Χάνδακα στα μέσα του 16ου αιώνα (1561)», *Παρουσία* 6 (1987), 355-397. *[478]*

**557.** Σ. Ξανθουδίδης, «Δουκικὰ διατάγματα καὶ πατριαρχικὰ σιγίλλια καὶ γράμματα Χρυσοπηγῆς», *Χριστιανικὴ Κρήτη* 2 (1914), 195-246. *[534]*

**558.** Σ. Ξανθουδίδης, «Συνθήκη μεταξὺ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας καὶ Ἀλεξίου Καλλιέργου», *Ἀθηνᾶ* 14 (1902), 300-331. *[20]*

**559.** Μήτσα Οἰκονόμου, «Το προξενείο του Αρχιπελάγους στο βενετοκρατούμενο Ναύπλιο», *Παρουσία* 7 (1991), 433-481. *[765a]*

**560.** H. Omont, «Un nouvel évêque latin de Milo, Étienne Gatalussio (1563)», *ROL* 1 (1893), 537-539. *[484]*

**561.** Catherine Otten-Froux, «Documents inédits sur les Pisans en Romanie aux XIIIe-XIVe siècles», *Les Italiens à Byzance*, Paris 1987, σσ. 153-195. *[48]*

**562.** Catherine Otten-Froux, «Deux consuls des Grecs à Gênes à la fin du 14e siècle», *REB* 50 (1992), 240-248. *[212]*

**563.** Catherine Otten-Froux, «Le retour manqué de Jacques I en Chypre», *Les Lusignans et l'Outre Mer*, Poitiers 1995, σσ. 228-240. *[211]*

**564.** Catherine Otten-Froux (ed.), *Une enquête à Chypre au XVe siècle: Le sindicamentum de Napoleone Lomellini, Capitaine Génois de Famaguste (1459)*, Nicosie 2000. *[329a]*

**565.** Catherine Otten-Froux, «Les Génois à Limassol au milieu du XVe siècle», *Dei gesta per Francos. Études sur les croisades dédiées à Jean Richard-Crusade Studies in Honour of Jean Richard*, Aldershot 2001, σσ. 409-423. *[321]*

**566.** Γ. Παγκράτης, «Γιαννιώτες έμποροι στη Βενετία στα μέσα του 16ου αιώνα (1550-1567)», *Θησαυρίσματα* 28 (1998), 129-174. *[465]*

**567.** Γ. Παγκράτης, «Το κονσουλάτον των Μυτιληναίων στην Κέρκυρα (1548-1549)», *Εώα και Εσπέρια* 4 (1999-2000), 22-45. *[456]*

**568.** F. Paladini (ed.), *Carlo Aurelio Widmann, Provveditore Generale da Mar. Dispacci da Corfù 1794-1797*, τ. 1, 2, Venezia 1997. *[832]*

**569.** Α. Παλιούρας, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας (1540ci.-1608) καὶ οἱ μικρογραφίαι τοῦ κώδικος αὐτοῦ*, Ἀθήνα 1977. *[501]*

**570.** Ν. Παναγιωτάκης, «Νικόλαος Παπαδόπουλος, κρητικὸς στιχουργὸς τοῦ 16ου αἰῶνα στὴ Βενετία», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), 113-152. *[498]*

**571.** Ν. Παναγιωτάκης, «Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτόκριτου», *Πεπραγμένα τοῦ Δ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1981, σσ. 329-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



395 (= Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα*, σσ. 257-323). *[444]*

**572.** Ν. Παναγιωτάκης, «Ο Ιωάννης Κασσιμάτης και το κρητικό θέατρο», *Αριάδνη* 1 (1983), 86-102 (= Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα*, σσ. 324-340). *[516]*

**573.** Ν. Παναγιωτάκης, «Αντιγραφείς και κείμενα του κώδικα Marcianus Graecus IX 17. Ανδρέας Σκλέντζας», *Αριάδνη* 2 (1984), 88-125 (= Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα*, σσ. 362-399). *[369]*

**574.** Ν. Παναγιωτάκης, «Η κρητική περίοδος της ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου», *Αφιέρωμα στον Νίκο Σβορώνο*, τ. 2, Ρέθυμνο 1986, σσ. 1-121 (= Ν. Παναγιωτάκης, *Η κρητική περίοδος της ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Αθήνα 1987 = Ν. Παναγιωτάκης, *Τα νεανικά χρόνια του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Ηράκλειο 1999). *[490]*

**575.** Ν. Παναγιωτάκης, «Μαρτυρίες για τον Κρητικό μουσικοσυνθέτη Φραγκίσκο Λεονταρίτη και για τη μουσική στην Κρήτη τους δύο τελευταίους αιώνες της Βενετοκρατίας», *ΚΧ* 26 (1986), 192-254. *[159, 349, 432]*

**576.** Ν. Παναγιωτάκης, *Φραγκίσκος Λεονταρίτης, Κρητικός μουσικοσυνθέτης του δεκάτου έκτου αιώνα. Μαρτυρίες για τη ζωή και το έργο του*, Βενετία 1990. *[159, 349, 432]*

**577.** Ν. Παναγιωτάκης, «Μαρτυρίες για τη μουσική στην Κρήτη κατά τη Βενετοκρατία», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), 9-169. *[159, 349, 432]*

**578.** Ν. Παναγιωτάκης, «Ανδριώτες ναυτικοί στη Βενετία στα μέσα του 16ου αιώνα», *Τα περί Άνδρου. Πρακτικά του Α' Κυκλαδολογικού Συνεδρίου, Ανδριακά Χρονικά* 21 (1993), 143-153. *[472]*

**579.** Ν. Παναγιωτάκης, «"Στο Κάστρον επαντρεύτηκε"», *Ροδωνιά*, τ. Β', σσ. 371-388. *[502]*

**580.** N. Panayotakis, «Un nuovo documento del periodo cretese di Dominikos Theotokopulos», *Θησαυρίσματα* 26 (1996), 196-205. *[495]*

**581.** Κρίστα Παναγιωτοπούλου, «Πατριαρχικὰ γράμματα καὶ ἄλλα ἔγγραφα (1571-1576) γιὰ τὸν Ἱέρωνα-Ἰωάννη Μποναφέ», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 309-355. *[507]*

**582.** Κρίστα Παναγιωτοπούλου, «Τὸ τελευταῖο αὐτόγραφο σημειωματάριο (1613-1616) τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), 111-151. *[621]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**583.** Γ. Παναγόπουλος, *Ἡ Ἀστικὴ Κοινότης τῆς Βόστιτσας κατὰ τὴν Β' Βενετοκρατίαν*, Ἀθήνα 1981. *[751]*

**584.** Κ. Πανίτσας, «Παρουσίαση αδημοσίευτου χειρογράφου περί εγγραφής στο σώμα των ευγενών του κόντε Γεωργίου Τσανκαρόλ, Λευκάδα 1804», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 361-371. *[839]*

**585.** Αγγελική Πανοπούλου, «Συντροφίες και ναυλώσεις πλοίων στον Χάνδακα (1635-1661)», *Πεπραγμένα του ΣΤ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Χανιά 1991, σσ. 419-430. *[680]*

**586.** Αγγελική Πανοπούλου, «Παρασκευή και πώληση ψωμιού στην πόλη του Χάνδακα (16ος-17ος αι.)», *Ἄνθη Χαρίτων*, σσ. 465-495. *[439]*

**587.** Αγγελική Πανοπούλου, «Από τη ζωή του Βαρθολομαίου Συρόπουλου στην Κρήτη. Νέες αρχειακές μαρτυρίες», *Της Βενετιάς το Ρέθυμνο*, σσ. 129-160. *[682]*

**588.** Γ. Παπαγεωργίου, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Πάργας κατὰ τὸ 18ο αἰῶνα», *Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ* 22 (1980), 93-132. *[814]*

**589.** Ἀσπασία Παπαδάκη, «Ἄγνωστες ἀρχειακὲς εἰδήσεις γιὰ τὸ κρητικὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Φαραγγίτη (1499-1622)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 131-146. *[515]*

**590.** Ασπασία Παπαδάκη, «Αξιώματα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη κατά το 16ο και 17ο αιώνα», *ΚΧ* 26 (1986), 99-136. [*579α*]

**591.** Ασπασία Παπαδάκη, «Το Πάλιο στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Αφιέρωμα στον Στυλιανό Αλεξίου*, *Αριάδνη* 5 (1989), 255-259. *[189]*

**592.** Ασπασία Παπαδάκη, «Άγνωστοι κατάλογοι κειμηλίων του Χάνδακα στη Βενετία», *Κρητική Εστία* 5 (1994-1996), 77-95. *[708]*

**593.** Ασπασία Παπαδάκη, *Θρησκευτικές και κοσμικές τελετές στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ρέθυμνο 1995 (= Aspasia Papadaki, *Cerimonie religiose e laiche nell'isola di Creta durante il dominio veneziano*, Spoleto 2005). *[184]*

**594.** Ασπασία Παπαδάκη, «Αποδείξεις αστικής ιδιότητας στην Κρήτη το 17ο αιώνα (prove di cittadinanza)», *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β2, Ρέθυμνο 1995, σσ. 619-634. *[629]*

**595.** Ασπασία Παπαδάκη, «Ο επίσκοπος Χανίων Giorgio Demezzo (1657-1668)», *Ἄνθη Χαρίτων*, σσ. 497-512. [702]

**596.** Ασπασία Παπαδάκη, «Κατάλογοι κινητών αντικειμένων δύο σημαντικών λατινικών ναών του Χάνδακα», *Νέα Χριστιανική Κρήτη* 18 (1998), 67-95. *[637]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**597.** Ασπασία Παπαδάκη, «Η διατίμηση των δικαστικών εξόδων της καγκελλαρίας της Σητείας κατά τον ΙΖ΄ αιώνα», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), 301-314. *[618]*

**598.** Ασπασία Παπαδάκη, «Συλλογή διατάξεων για τη βενετική ευγένεια στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Πεπραγμένα του Η΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β2, Ηράκλειο 2000, σσ. 143-153. *[585]*

**599.** Ασπασία Παπαδάκη (εκδ.), *Ληξιαρχικά Βιβλία Κυθήρων. Ενορία Εσταυρωμένου Χώρας, 1671-1812*, Αθήνα 2001. *[815]*

**600.** Ασπασία Παπαδάκη, «Μία χαμένη αρχειακή πηγή: Στοιχεία για τα ενοριακά ληξιαρχικά βιβλία του βενετοκρατούμενου Χάνδακα», *«Πίστις δι' αγάπης ενεργουμένη», Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ηράκλειο 2001, σσ. 371-388. *[652]*

**601.** Ειρήνη Παπαδάκη, «Η παράδοση του βίου του οσίου Ιωσήφ Σαμάκου και η εποχή της δράσης του στο Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), 109-161. *[254]*

**602.** Ἀναστασία Παπαδία, «Ἔκθεση τοῦ Camillo Gonzaga γιὰ τὰ πρῶτα χρόνια (1645-1647) τοῦ κρητικοῦ πολέμου», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), 152-194. *[670]*

**603.** Ἀναστασία Παπαδία, «Ὁ Ἀρσένιος Μονεμβασίας ὁ Ἀποστόλης καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀδελφότητα Βενετίας (1534-1535)», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), 110-126. *[426, 428]*

**604.** Ἀναστασία Παπαδία-Λάλα, «Τὸ διαμέρισμα τῶν Χανίων στὰ μέσα τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνα. Ἡ ἔκθεση τοῦ ρέκτορα Χανίων A. Barbarigo (1549)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 62-77. *[460]*

**605.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Η Σμύρνη κατά τα Ορλωφικά (1770). Εσωτερικές συγκρούσεις και ευρωπαϊκή παρέμβαση», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 5 (1984-1985), 133-185. *[816]*

**606.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, *Το Monte di Pietà του Χάνδακα (1613-μέσα 17ου αιώνα). Συμβολή στην κοινωνική και οικονομική ιστορία της βενετοκρατούμενης Κρήτης*, Αθήνα 1987. *[620]*

**607.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Παραγωγή και εμπορία του μεταξιού στην Τήνο κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *Πρακτικά Α΄ Κυκλαδολογικού Συνεδρίου, τ. 1, Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών* 14 (1991-1993), 369-397. *[226]*

**608.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Ενοικιάσεις φόρων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (16ος αι.). Ο φόρος επί των σφαγείων (dazio della

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



beccheria)», *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σσ. 25-51. *[441]*

**609.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Συμβολή στην ιστορία της μονής του Σωτήρα Χριστού στο Αρκάδι κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *Ροδωνιά*, τ. Β΄, σσ. 397-414. *[660]*

**610.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, *Εναγή και νοσοκομειακά ιδρύματα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Βενετία 1996. *[424]*

**611.** Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Το συμβούλιο των Δεκαοκτώ στον Χάνδακα, Συμβολή στη διοικητική και κοινωνική ιστορία της βενετοκρατούμενης Κρήτης», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 513-525. *[655]*

**612.** Ευτυχία Παπαδοπούλου, «Οι πρώτες εγκαταστάσεις Βενετών στην Κύπρο», *Σύμμεικτα* 5 (1983), 303-332. *[24]*

**613.** Κωνσταντίνα Παπακοσμά, «Εδαφικές διεκδικήσεις της Βενετίας στη Ν. Μεσσηνία (α΄ μισό του 15ου αιώνα). Με αφορμή ανέκδοτο χρυσόβουλλο του Θωμά Παλαιολόγου», *Εώα και Εσπέρια* 7 (2007), 57-84. *[316]*

**614.** Christina Papacosta, Francesca Cavazzana-Romanelli, «La Confraternità dei Greci di Venezia e il suo archivio. Un modello condiviso di organizzazione della memoria documentaria», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 379-403. *[694]*

**615.** Χριστίνα Παπακώστα, «Οι εμπορικοί πρόξενοι στη δυτική Στερεά και Ήπειρο. Το βενετικό προξενείο της Άρτας (1720-1797)», *Θησαυρίσματα* 32 (2002), 251-298. *[792α]*

**616.** Σ. Παπαμανουσάκης (επιμ.), «Κρητικός Κώδιξ Γ΄. Περίοδος Α΄: Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), 7-459. *[706]*

**617.** Α. Πάρδος, «Η Μάνη στο μάτι του Κυκλώνα. Άγνωστες πτυχές των συνεννοήσεων με το ισπανικό βασίλειο της Νεάπολης (1639-1648)», *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), 191-240. *[672]*

**618.** Α. Πάρδος, «Κωνσταντίνος Παλαιοκάπας, ο πρώτος επιμελητής των εκδόσεων Κουνάδη. Η διαθήκη και τα ορθόδοξα λειτουργικά βιβλία (1521)», *Ροδωνιά*, τ. Β΄, σσ. 425-435. *[409]*

**619.** Α. Πάρδος, «Συμπαιγνία κυριάρχων. Η παράδοση της Μονεμβασίας στους Οθωμανούς το 1715», *Η εκστρατεία του Morosini και το Regno di Morea, Γ΄ Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1998, σσ. 201-267. *[783]*

**620.** Νάσα Παταπίου, «Η κάθοδος των ελληνοαλβανών stradioti στην Κύπρο (ιστ΄ αι.)», *ΕΚΕΕ* 24 (1998), 161-209. *[477]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**621.** Νάσα Παταπίου, «Η οικογένεια των stradioti Μαυρέση και η Κύπρος», *Κυπριακαί Σπουδαί* 64-65 (2000-2001), 235-257. *[519]*

**622.** Νάσα Παταπίου, «Antonio Bragadin. Γενικός Προνοητής Κύπρου. Μία επιστολή του στις 26 Απριλίου 1565», *ΕΚΕΕ* 30 (2004), 191-207. *[493]*

**623.** Νάσα Παταπίου, «Ο Κύπριος έμπορος Fiorio Audet. Συμβολή στην προσωπογραφία Κυπρίων επί Βενετοκρατίας», *ΕΚΕΕ* 31 (2005), 143-176. *[489]*

**624.** Νάσα Παταπίου, «Τα Αγρίδια Ριζοκαρπάσου. Νέα στοιχεία για την ιστορία τους», *ΕΚΕΕ* 32 (2006), 181-207. *[488]*

**625.** Μαρία Πατραμάνη, «Ένα προξενιό του έτους 1508 με προξενητή το Δούκα της Κρήτης Ιερώνυμο Donado», *Παλίμψηστον* 9/10 (1989-1990), 165-177. *[392]*

**626.** Μαρία Πατραμάνη, «Ο Φραγκιάς Καλομάτης του Μαρίνο Τζάνε Μπουνιαλή», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), 289-331. *[693]*

**627.** Μαρία Πατραμάνη (εκδ.), «Β'. Απογραφή έτους 1724», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων* τ. Α', σσ. 119-222. *[795]*

**628.** Μαρία Πατραμάνη (εκδ.), «Γ'. Απογραφή έτους 1753», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 223-340. *[804]*

**629.** Μαρία Πατραμάνη (εκδ.), «ΣΤ'. Απογραφή έτους 1772.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 143-263. *[819]*

**630.** Μαρία Πατραμάνη, «Λιμοί και Λοιμοί στα Κύθηρα. Η στάση των βενετικών αρχών και του πληθυσμού (16ος-18ος αι.)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 569-619. *[452]*

**631.** Μαρία Πατραμάνη, «Το Μαλεβίζι στη Βενετοκρατία: Ο χώρος και οι άνθρωποι», *Το Μαλεβίζι από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα*, Μαλεβίζι 1998, σσ. 257-288. *[633]*

**632.** Μαρία Πατραμάνη, «Αρχειακές μαρτυρίες για την ιστορία της μονής της Παναγιάς της Καβαλλαράς στη διάρκεια της Βενετοκρατίας», *«Πίστις δι' αγάπης ενεργουμένη», Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ηράκλειο 2001, σσ. 443-468. *[414]*

**633.** Μαρία Πατραμάνη, «Ορθόδοξοι και καθολικοί στα Κύθηρα. Θρησκευτικό αίσθημα και λατρευτικές συγκλίσεις (17ος-18ος αι.)», *Νόστος* 4 (2007), 147-238. *[736]*

**634.** Γ. Πεντόγαλος, «Οἱ Παντόγαλοι Σητείας (γενεολογικὰ καὶ ἄλλα)», *ΚΧ* 24/1 (1972), 177-207. *[446]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**635.** Γ. Π ε ν τ ό γ α λ ο ς, «Οἰκογένεια Λάσκαρη Μεγαδούκα στὴν Κεφαλληνία», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 203-217. *[535]*

**636.** Γ. Π ε ν τ ό γ α λ ο ς, «Ὑπομνήματα γιατρῶν στὸ Fr. Morozini γιὰ τὴν πανώλη στὸ Χάνδακα τὸ 1660», *Κρητολογία* 6 (1978), 75-80. *[691]*

**637.** Μ. Π ε π ο ν ά κ η ς, «Το αρχείο του γαλλικού προξενείου Μήλου (1690-1746): Τα πλοία, οι έμποροι και τα ναυλοσύμφωνα», *Μηλιακά* 5 (2003), 97-128. *[743α]*

**638.** Φ ω τ ε ι ν ή Π έ ρ ρ α, «Η βενετική παρουσία στον ελλαδικό χώρο (17ος-18ος αι.): Η περίπτωση του Donato Michiel μέσα από τρία έγγραφα της συλλογής του καναδικού Πανεπιστημίου McGill», *Πρακτικά ΚΖ' Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη 2007, σσ. 125-138. *[742]*

**639.** C. P e r r a t, J. Longnon (eds), *Actes relatives à la principauté de Morée, 1289-1300*, Paris 1967. *[39]*

**640.** A. P e r t u s i, «Leonzio Pilato a Creta prima del 1358-1359. Scuole e cultura a Creta durante il secolo XIV», *Πεπραγμένα τοῦ Α' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου, ΚΧ* 15-16 (1961-1962), 363-381. *[88]*

**641.** Γ. Π ε τ ρ ό π ο υ λ ο ς (ἐκδ.), *Νοταριακὰι πράξεις Κεφαλληνίας τῆς συλλογῆς Ε. Μπλέτσα τῶν ἐτῶν 1701-1856*, Ἀθήνα 1962. *[770]*

**642.** M. P e t t a, «La chiesa latina di Creta negli ultimi anni del dominio veneto», *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata* 22 (1968), 3-56. *[640α]*

**643.** G. P i l i d i s, «"Morire per honor di la signoria". Gli stradioti Greci a Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 25-46. *[267, 398]*

**644.** G. P i s t a r i n o (ed.), *Notai genovesi in Oltremare. Atti rogati a Chilia da Antonio di Ponzò (1360-1361)*, Genova 1971. *[165]*

**645.** G. P i s t a r i n o, «Tra Creta e Chio di guerra in guerra», *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β2, Ρέθυμνο 1995, σσ. 667-676. *[330]*

**646.** Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, *Τὸ βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καὶ τοῦ Πάνου Θεοδοσίου (1755-1824)*, Ἀθήνα 1969. *[807]*

**647.** Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, «Αἱ βοῦλαι τῶν παπῶν περὶ τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων τῆς Βενετίας (1445-1782)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), 228-266. *[368]*

**648.** Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, «Ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν μονὴν ἁγίου Νικολάου τῆς Στέγης (1558)», *ΕΚΕΕ* 4 (1970-1971) [1971], 233-238. *[474]*

**649.** G. P l u m i d i s, «La stampa Greca a Venezia nel secolo XVII», *Archivio Veneto* 93 (1971), 29-40. *[630]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**650.** G. Plumidis, «Tre tipografie di libri greci: Salicata, Saro e Bortoli», *Ateneo Veneto* 9 (1971), 245-251. *[666]*

**651.** Γ. Πλουμίδης, «Εἰδήσεις διὰ τὸ βενετοκρατούμενο Ναύπλιον (1440-1540)», *Πελοποννησιακὰ* 8 (1971), 261-275. *[355]*

**652.** G. Plumidis, «La confraternità Greco-cattolica di Santo Spiridione a Venezia (1708)», *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata* 26 (1972), 51-70. *[775]*

**653.** Γ. Πλουμίδης, «Ἀναφορὰ τῶν κατοίκων τοῦ Ἀκρωτηρίου (1596)», *Κρητικὰ Γράμματα* 3 (1972), 1-7. *[583]*

**654.** Γ. Πλουμίδης, «Ἡ ἔκθεση τοῦ Ρέκτορα Χανίων Λεονάρδου Λορεντάν (1554)», *ΚΧ* 24 (1972), 435-447. *[470]*

**655.** Γ. Πλουμίδης, «Ἔγγραφα γιὰ τὴ βενετοκρατούμενη Ναύπακτο (1444-1510)», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 493-501. *[367]*

**656.** Γ. Πλουμίδης, «Τὰ Χανιὰ στὰ τέλη τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα. Ἡ ἔκθεση τοῦ B. Dolphin (1598)», *Δωδώνη* 2 (1973), 72-102. *[588]*

**657.** Γ. Πλουμίδης, «Κατάλογος στρατευσίμων Χανίων καὶ Ἀποκορώνου στὴν ἔκθεση τοῦ ρέκτορα M.A. Bernardo (1536)», *ΚΧ* 25 (1973), 291-351. *[433]*

**658.** Γ. Πλουμίδης, *Οἱ βενετοκρατούμενες ἑλληνικὲς χῶρες μεταξὺ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου τουρκοβενετικοῦ πολέμου (1503-1537)*, Ἰωάννινα 1974. *[376]*

**659.** Γ. Πλουμίδης, «Τὰ Ἑπτάνησα στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 19 (1974), 61-87. *[423]*

**660.** Γ. Πλουμίδης, «Οἱ Σιναῖτες μοναχοί, ἡ Κρήτη καὶ τὸ Σπήλαιο τῆς Βηθλεὲμ (ΙΣΤ' αἰ.)», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 237-246. *[453]*

**661.** Γ. Πλουμίδης, «Τὸ τετράδιο 4 (1495-1498) τῶν δημοσίων πλειστηριασμῶν ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Πεπραγμένα τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σσ. 280-290. *[375]*

**662.** Γ. Πλουμίδης, «Η φύλαξη της Λευκάδας στα 1502», *Δωδώνη* 15 (1986), 97-102. *[384]*

**663.** Γ. Πλουμίδης (εκδ.), *Κανονισμοί της Νήσου Κύπρου (1507-1522)*, Ιωάννινα 1987. *[390]*

**664.** Γ. Πλουμίδης (εκδ.), *Πρεσβείες Κρητών προς τη Βενετία, 1604-1640*, Ιωάννινα 1988. *[600]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**665.** Γ. Πλουμίδης, «Έμποροι και ναυτικοί του 17ου αιώνα. Τέσσερεις περιπτώσεις», *Ροδωνιά*, τ. Β', σσ. 473-482. *[604]*

**666.** Γ. Πλουμίδης, «Νικόλαος (†1528) και Ιωάννης (†1529) Παλαιολόγοι stradioti», *Δωδώνη* 24 (1995), 229-234. *[421]*

**667.** Γ. Πλουμίδης, «Πειρατές και ναυάγια στα Κύθηρα (1603-1608)», *Δωδώνη* 26 (1997), 165-175. *[596]*

**668.** Γ. Πλουμίδης, «Μανούσος Θεοτοκόπουλος (1580)», *Δωδώνη* 29 (2000), 5-10. *[533]*

**669.** Γ. Πλουμίδης, «Περιστατικά πειρατικής λείας (τέλη 16ου αι.)», *Δωδώνη* 29 (2000), 31-42. *[528]*

**670.** Γ. Πλουμίδης, «Μνείες για Κύπριους στα τέλη του 16ου αιώνα», *Δωδώνη* 29 (2000), 87-93. *[555]*

**671.** Γ. Πλουμίδης, «Επιδρομές και βία στη θάλασσα (1590-1646)», *Δωδώνη* 31 (2002), 223-236. *[572]*

**672.** Γ. Πλουμίδης, «Το ιχθυοτροφείο της Σαγιάδας (1585)», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 36 (2002), 9-15. *[549]*

**673.** Γ. Πλουμίδης, «Απελευθέρωση σκλάβων στα τέλη του 16ου αιώνα», *Δωδώνη* 33 (2004), 13-24. *[571]*

**674.** Γ. Πλουμίδης, «Η βενετική εμπορική παρουσία στην Κύπρο (αρχές του 17ου αιώνα)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), 409-420. *[591]*

**675.** Γ. Πλουμίδης, «Τουρκική επιθετικότητα και η δυτική Ελλάδα», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 40 (2006), 9-21. *[526]*

**676.** Γ. Πλουμίδης, «Συμβολή στην ιστορία του εμπορίου των Ηπειρωτών με τη Βενετία (18ος αι.)», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 41 (2007), 9-33. *[771]*

*Plumidis* *βλ. Πλουμίδης*

**677.** D. Pojago (ed.), *Le leggi municipali delle isole Jonie, dall'anno 1386 fino alla caduta della repubblica veneta*, τ. I, II, Corfù 1846. *[219]*

**678.** Δ. Πολέμης, «Στοιχεῖα διὰ τὴν ἐξέλιξην τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἄνδρου κατὰ τὴν προεπαναστατικὴν περίοδον», *Πέταλον* 2 (1980), 110-152. *[830a]*

**679.** D. Polemis, «A Grant by Gianfrancesco Summaripa Lord of Andros (1563)», *Καθηγήτρια, Essays presented to Joan Hussey for her 80th birthday*, Camberley 1988, σσ. 521-525. *[487]*

**680.** Δ. Πολέμης, «Ανδριακόν έγγραφον του 1487», *Πέταλον* 5 (1990), 77-87. *[370]*

**681.** Δ. Πολέμης, *Οι αφεντότοποι της Άνδρου. Συμβολή εις την έρευνα των καταλοίπων των φεουδαλικών θεσμών εις τας νήσους κατά τον δέκατον έκτον αιώνα*, Άνδρος 1995. *[400]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**682.** Δ. Πολέμης, «Μία επιγραφή του έτους 1679 και η οικογένεια Δελλαγραμμάτικα», *Πέταλον* 6 (1995), 3-68. *[802]*

**683.** Δ. Πολέμης, *Ανέκδοτα ανδριακά έγγραφα του δεκάτου έκτου αιώνος*, Άνδρος 1999. *[481]*

**684.** Δ. Πολέμης, «Οι Κοντόσταβλοι της Άνδρου», *Άγκυρα* 2 (2004), 149-263. *[766]*

**685.** M. Poppi, «Richerche sulla vita e cultura del notaio e cronista veneziano Lorenzo de Monacis, cancelliere cretese (ca. 1351-1428)», *SV* 9 (1967), 153-186. *[273]*

**686.** Paola Ratti-Vidulich (ed.), *Duca di Candia. Bandi (1313-1329)*, Venezia 1965. *[81]*

**687.** Paola Ratti-Vidulich (ed.), *Duca di Candia. Quaternus Consiliorum (1340-1350)*, Venezia 1976. *[124]*

**688.** G. Recoura (ed.), *Les Assises de Romanie*, Paris 1930. *[65, 270]*

**689.** J. Richard, «Un évêque d'Orient latin au XIVe siècle: Guy d'Ibelin, O.P. évêque de Limassol, et l'invetaire de ses biens (1367)», *Bulletin de Correspondence Hellénique* 74 (1950), 98-133 (= J. Richard, *Les relations entre l'Orient et l'Occident au Moyen Âge. Études et documents*, London 1977, αρ. V). *[186]*

**690.** J. Richard, P. Laurent, «La bibliothèque d'un évêque dominicain de Chypre en 1367», *Archivium Fratrum Predicatorum* 21 (1951), 447-454 (= J. Richard, *Les relations entre l'Orient et l'Occident au Moyen Age. Etudes et documents*, London 1977, αρ. VI). *[186]*

**691.** J. Richard (ed.), *Documents chypriotes des archives du Vatican (XIVe et XVe siècles)*, Paris 1962. *[91]*

**692.** J. Richard, «L'ordonnance de Décembre 1296 sur le prix du pain à Chypre», *EKEE* 1 (1967-1968) [1968], 45-51 (= J. Richard, *Orient et Occident au Moyen Age: contacts et relations (XIIe-XVe s.)*, London 1976, αρ. XIX). *[51]*

**693.** J. Richard, «L'Abbaye cistercienne de Jubin et le prieuré Saint-Blaise de Nicosie», *EKEE* 3 (1969-1970) [1970], 63-74 (= J. Richard, *Orient et Occident au Moyen Age: contacts et relations (XIIe-XVe s.)*, London 1976, αρ. XIX). *[3]*

**694.** J. Richard, «Une famille de «Vénitiens blancs» dans le royaume de Chypre au milieu du XVème siècle: les Audeth et la Seigneurie de Marethasse», *Miscellanea Agostino Pertusi*, τ. 1, *Rivista di Studi Bizantini e Slavi* 1 (1980), 89-129. *[291]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**695.** J. Richard, T. Papadopoullos (eds), *Le Livre des Remembrances de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983. *[5, 352]*

**696.** J. Richard, «A propos d'un privilège de Jean II de Lusignan: une enquête sur les modalités de la mise en forme des actes royaux», *Κυπριακαί Σπουδαί* 50 (1986), 125-133 (= J. Richard, *Croisades et États latin d'Orient*, London 1992, αρ. XX). *[322]*

**697.** J. Richard, «La cour des Syriens de Famagouste d'après un texte de 1448», *BF* 12 (1987), 383-398 (= J. Richard, *Croicades et États latin d'Orient*, London 1992, αρ. XVII). *[301]*

**698.** J. Richard, «Freedom and Servitude in Cyprus and Rhodes: An Assise Dating from 1396», *Studies in honour of D. Jacoby, Mediterranean Historical Review* 10 (1995), 272-283 (= J. Richard, *Francs et Orientaux dans le monde des croisades*, Great Britain - U.S.A. 2003, αρ. XV). *[183]*

**699.** J. Richard, «Les marchands génois de Famagouste et la défense de Smyrne», *Oriente e Occidente tra Medioevo ed età moderna. Studi in onore di Geo Pistarino*, Genova 1997, σσ. 1059-1071. *[176]*

**700.** W. Rudt de Collenberg, «Les premiers Podocataro. Recherches basées sur le testament de Hugues (1452)», *Θησαυρίσματα* 23 (1973), 130-182. *[308]*

**701.** Ἰ. Ρωμανός, «Δημοσία Κερκυραϊκὴ πρᾶξις λατινιστὶ συντεταγμένη περὶ ἀποδόσεως ἐθελοδούλων ἐκ Βαγενετίας τῆς Ἠπείρου δυναστεύοντος ἐν Κερκύρᾳ τοῦ Ταραντίνου ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Β'», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 7 (1959), 117-125. *[195]*

**702.** Ἰ. Ρωμανός, «Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα τοῦ Ταραντίνου Ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Β' περιέχον μετάφρασιν χρυσοβούλλου Μιχαὴλ τοῦ Β' Δεσπότου τῆς Ἠπείρου», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), 587-608. *[136]*

**703.** Ἰ. Ρωμανός, «Περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ τιμαρίου τῶν ἀθιγγάνων καὶ τῆς πρώτης Ματου», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 7 (1959), 365-375. *[356]*

**704.** Κ. Σάθας, «Ἰωσὴφ Ναζῆς, ὁ βασιλεὺς τῆς Νάξου καὶ τῶν Κυκλάδων», *Χρυσαλλὶς* 3/70 (1865), 657-662. *[525]*

**705.** Κ. Σάθας (ἐκδ.), *Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα περισυναχθέντα καὶ ἐκδιδόμενα κατ' ἔγκρισιν τῆς Βουλῆς*, τ. 2, Ἀθήνα 1867. *[342]*

**706.** N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, τ. I-IX, Paris 1880-1890. *[121, 237, 246, 259, 293, 345, 348, 359, 437]*

**707.** G. Saint-Guillain, «Nicolò Adoldo, seigneur de Sériphos. Un tyran

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



dans l'archipel au tournant des XIVe et XVe siècles», *Θησαυρίσματα* 28 (1998), 15-56. *[225]*

**708.** G. Saint Guillain, «L'Apocalypse et le sens des affaires. Les moines de Saint Jean de Patmos, leur activités économiques et leur relations avec les Latins (XIIIe et XIVe siècles)», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard*, τ. 2, Paris 2004, σσ. 765-790. *[154]*

**709.** Elizabeth Santschi, «Procès criminels en Crète vénitienne (1354-1389)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), 82-96. *[221]*

**710.** Elizabeth Santschi, «Médecine et justice en Crète vénitienne au XIVe siècle», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), 17-48. *[156]*

**711.** Elizabeth Santschi, «La garantie et les risques dans le contrat de vente mobilière. Aperçu de jurisprudence vénéto-crétoise au XIVe siècle», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), 163-171. *[223]*

**712.** Elizabeth Santschi, «L'apparition des considérants de droit dans la jurisprudence vénéto-crétoise du XIV siècle», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), 14-34. *[228]*

**713.** Elizabeth Santschi, *Régestes des arrêts civils et des mémoriaux (1363-1399) des archives du Duc de Crète*, Venice 1976. *[174]*

**714.** Ε. Σαρμάνης, «Το Σιναϊτικό μετόχι της Πάργας και οι σχέσεις της Μονής Σινά με τη Βενετία», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 40 (2006), 403-420. *[606]*

*Sathas βλ. Σάθας*

**715.** C. Schabel (ed.), *The Synodicum Nicosiense and other documnents of the Latin Church of Cyprus, 1196-1373*, Nicosia 2001. *[29]*

**716.** I. Servenco, «Dogale pour Paul Contarini, capitaine de Candie», *KX* 4 (1950), 268-280. *[517]*

**717.** Β. Σιακωτός, «Κυνηγετική δραστηριότητα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), 167-196. *[318]*

**718.** G. Soulis, «The Gypsies in the Byzantine Empire and the Balkans in the late Middle Ages», *Dumbarton Oaks Papers* 15 (1961), 141-165. *[292a, 356]*

**719.** Σ. Σπανάκης (ἐκδ.), *Zuanne Mocenigo, Provveditore Generale del Regno di Candia, Relazione presentata nell'eccellentissimo consiglio nel 17 Aprile MDLXXXIX*, Ἡράκλειο 1940 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 1). *[567]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**720.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Δύο ἀναφορὲς τῶν Σφακιανῶν πρὸς τοὺς Βενετοὺς Προβλεπτές (1593-1594)», *ΚΧ* 1 (1947), 431-444. *[576]*

**721.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Κανονισμὸς τῆς Φρουρᾶς τοῦ Βασιλείου τῆς Κρήτης (1588)», *ΚΧ* 2 (1948), 73-92. *[560]*

**722.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Ἔκθεση γιὰ τὴ στρατιωτικὴ κατάσταση τῆς Κρήτης (1589)», ΚΧ 2 (1948), 235-252. *[568]*

**723.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Ἕνα ἔγγραφο τῆς Βενετικῆς Γερουσίας γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ Βασιλείου τῆς Κρήτης (26 Αυγούστου 1589)», *ΚΧ* 2 (1948), 476-486. *[569]*

**724.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), «Ἡ ἔκθεση τοῦ Δούκα Ἰωάννη Σαγκρέντο (1604)», *ΚΧ* 3 (1949), 519-533. *[598]*

**725.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), *Francesco Moresini, Provveditore Generale et ingegner nel Regno di Candia. Relazione presentata nell'eccelentissimo Consiglio MDCXXIX*, Ἡράκλειο 1950 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 2). *[642]*

**726.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), «Ἡ ἔκθεση τοῦ Ντολφὶν Βενιέρ, δούκα τῆς Κρήτης (1610)», *ΚΧ* 4 (1950), 319-352. *[607]*

**727.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), *Filippo Pasqualigo Capitano di Candia e provveditore della Canea, Relazione letta nell'eccellentissimo consiglio 1594*, Ἡράκλειο 1953 *(Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 3). *[417, 576]*

**728.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἀνδρέα Κορνάρου 1611», *ΚΧ* 9 (1955), 379-478. *[612]*

**729.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, *Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ Λασιθίου κατὰ τὴ Βενετοκρατία*, Ἡράκλειον 1957. *[129]*

**730.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), *Benetto Moro. Provveditor General nel Regno di Candia, Relazione letta in Pregati a 25 Giugno 1602*, Ἡράκλειο 1958 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 4). *[595]*

**731.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Σολομῶν τῆς Κρήτης», *ΚΧ* 12 (1958), 445-451. *[41, 41a, 58]*

**732.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Συμβολὴ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Κρήτης», *ΚΧ* 13 (1959), σσ. 243-288. *[96]*

**733.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς (ἐκδ.), *Francesco Basilicata, Relazione 1630 all'ill.mo ed ecc.mo s.re s.re et padrone mio col.mo il s.r Pietro Giustiniano digniss.mo Cap.no G. nell'Regno di Candia, MDCXXX*, Ἡράκλειο 1969 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 5). *[645]*

**734.** Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Ἡ θρησκευτικο-ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση στὴν Κρήτη τὸν XVI αἰῶνα», *ΚΧ* 21 (1969), 134-152. *[527]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**735.** Σ. Σπανάκης (ἐκδ.), «Ἡ ἔκθεση τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτῆ τῆς Κρήτης Iseppo Civran τοῦ 1639», *ΚΧ* 21 (1969), 365-458. *[663]*

**736.** Σ. Σπανάκης (ἐκδ.), *I. Relazione Antonio Priuli, Provveditore generale delle armi in Candia, 30 Marzo 1667. II. Relazione Antonio Barbaro, Provveditore Generale delle Armi in Candia, 24 Febraro 1667*, Ἡράκλειο 1976 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 6). *[701]*

**737.** Σ. Σπανάκης, «Κρήτη καὶ Πελοπόννησος», *Πρακτικὰ τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. 3, Ἀθήνα 1981-1982, σσ. 95-106. *[437, 452a]*

**738.** Σ. Σπανάκης, «Οι οικισμοί της Επτανήσου και οι κάτοικοί των τον 16ο αιώνα», *Πρακτικά του Ε΄ Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 107-128. *[561]*

**739.** Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), *Τα ληξιαρχικά βιβλία γεννήσεων, βαπτίσεων και γάμων των βενετών ευγενών του διαμερίσματος Χανίων (1519-1640)*, Χανιά 1998. *[388]*

**740.** Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή, Συμβόλαια γάμων, προικοσύμφωνα των ληξιαρχικών βιβλίων γεννήσεων, βαπτίσεων και γάμων των Βενετών ευγενών του διαμερίσματος Χανίων 1519-1591, Χανιά 2000. *[396]*

**741.** Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), *Περιγραφή του Διαμερίσματος των Χανίων του Ιερώνυμου Σεμιτέκολο του έτους 1639*, Χανιά 1999 (= Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), «Περιγραφή του Διαμερίσματος των Χανίων έγινε από μένα τον Ιερώνυμο Σεμιτέκολο το έτος 1639», *Πεπραγμένα του Η΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ηράκλειο 2000, σσ. 257-291). *[664]*

**742.** A. Stahl (ed.), *The Documents of Angelo de Cartura and Donato Fontanella: Venetian Notaries in Fourteenth-Century Crete*, Dumbarton Oaks 2000. *[68, 94]*

**743.** Ρόδη Σταμούλη, «Πολιτικές κινητοποιήσεις των Πρεβεζανών μετά τον «Χαλασμό» (1798-1801)», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 6 (2000), 305-398. *[834]*

**744.** Ιωάννα Στεριώτου, «Προτάσεις για προσθήκες στον Αρσανά του Χάνδακα από ανέκδοτες πηγές του Archivio di Stato της Βενετίας», *Ροδωνιά*, τ. Β΄, σσ. 515-524. *[589]*

**745.** Σ. Συμεωνίδης, «Ανδριακά ιστορικά έγγραφα από ιταλικές αρχειακές πηγές (1629-1723)», *Ανδριακά Χρονικά* 22 (1994), 13-113. *[695]*

**746.** Σ. Συμεωνίδης, «Κοινωνία και παιδεία στη Σίφνο κατά την Τουρκοκρατία (1573-1821)», *Σιφνιακά* 5 (1995), 7-173. *[635]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**747.** F. Surdich, *Genova e Venezia fra tre e quattrocento*, Genova 1970. *[209]*

**748.** G. Tafel, G.-M. Thomas, *Urkunden zur älteren Handels und Staatgeschichte der Republik Venedig: mit besonderer Beziehung auf Byzanz und die Levante vom neunten bis zum Ausgang des fünfzehnten Jahrhunderts*, τ. 1-3, Βιέννη 1856 (αναστ. ανατ. Amsterdam 1964). *[7]*

**749.** Anna Talysina, «La navigation commerciale, la guerre de course et la piraterie dans la région d'Egée (d'après un document peu connu de 1440)», *Επικοινωνίες και μεταφορές στην προβιομηχανική περίοδο*, Αθήνα 2001, σσ. 83-87. *[286]*

**750.** Παναγιώτα Τζιβάρα, *Σχολεία και δάσκαλοι στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (16ος-18ος αι.)*, Αθήνα 2003. *[506]*

**751.** Παναγιώτα Τζιβάρα, «Η Φλαγγίνειος σχολή της Βενετίας και οι Κερκυραίοι υπότροφοι», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), 359-388. *[700]*

**752.** F. Thiriet, «Les Vénitiens à Thessalonique dans la première moitié du XIV siècle», *Byzantion* 22 (1952), 323-332. *[83]*

**753.** F. Thiriet, P. Wirth, «La politique religieuse de Venise à Négrepont à la fin du XIVe siècle», *BZ* 56 (1963), 297-303. *[210]*

**754.** F. Thiriet (ed.), *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, τ. I (1160-1363), τ. II (1364-1463), Paris-La Haye 1966, 1971. *[31, 61, 83, 171, 180, 264, 267]*

**755.** F. Thiriet, «Le zèle unioniste d'un franciscain crétois et la risposte de Venise (1414)», *Polychronion. Festschrift Franz Dölger*, Heidelberg 1967, 496-504 (= F. Thiriet, *Études sur la Romanie greco-vénitienne (Xe-Xve siècles)*, London 1977, αρ. XII). *[264]*

**756.** F. Thiriet (ed.), *Duca di Candia. Ducali e lettere ricevute (1358-1360, 1401-1405)*, Venezia 1978. *[160]*

**757.** G.-M. Thomas, «Die ältesten Verordnungen der Venezianer für auswärtige Angelegenheiten», *Abhandlungen der K. Bayer Akademie der W. I. CI* 13/1 (1873), 99-147. *[28]*

**758.** G.-M. Thomas, «Commission des Dogen Andreas Dandolo für die Insel Creta vom Jahre 1350», *Abhandlungen der K. Bayer Akademie der W. I. CI* 14/1 (1877), 167-224. *[37]*

**759.** G.-M. Thomas (ed.), *Diplomatarium veneto-levantinum sive acta et diplomata res venetas graecas atque levantis illustrantia: a. 1300-1350*, τ. I, Venetiis 1880. *[60]*

**760.** G.-M. Thomas, R. Predelli (eds), *Diplomatarium veneto-levantinum*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*sive acta et diplomata res venetas graecas atque levantis illustrantia: a. 1351-1454*, τ. II, Venetiis 1899. *[151]*

**761.** Maria Francesca Tiepolo, «Public Documents and Notarial Praxis: Some Examples from Venetian Greece of the Early Fourteenth Century», *Intercultural contacts in the Medieval Mediterarnean*, London 1996, σσ. 302-321. *[58, 78]*

**762.** P. Topping, «Le régime agraire dans le Péloponnèse latin au XIV siècle», *L'Hellénisme Contemporain* 10 (1956), 255-295 (= P. Topping, *Studies on Latin Greece A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. III). *[116]*

**763.** P. Topping, «Estates of Niccolò Acciaiuoli in Cephalonia», *Byzantion* 36 (1966), 544-559 (= P. Topping, *Studies on Latin Greece A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. V). *[117]*

**764.** P. Topping, «Domenico Gritti's relation on the organization of Venetian Morea, 1688-1691», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 310-328 (= P. Topping, *Studies on Latin Greece, A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. IX). *[735]*

**765.** P. Topping (μετάφρ. Ἄντα Ἀποστολάκη-Παπανικολοπούλου), «Ἡ παραγωγὴ ἐλαιολάδου στὴ βενετικὴ Μεσσηνία», *Μεσσηνιακά Γράμματα* 3 (1981), 33-39. *[779a]*

**766.** P. Topping, «Armenian and Greek refugees in Crete and the Aegean World (XIV-XV centuries)», *Πεπραγμένα του Ε' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Ηράκλειο 1985, σσ. 364-374. [173]

**767.** P. Topping, «Taxation di Machtù in Mani under Venetian Rule», *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Πελοποννησιακού Συνεδρίου*, τ. 3, Αθήνα 1992, σσ. 7-19. *[739]*

**768.** Κ. Τριανταφύλλου, «Κωνσταντῖνος Μπογδάνος, Πατρεὺς ἐν Βενετίᾳ, ἐθνικὸς εὐεργέτης», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), 190-213. *[852]*

**769.** Ρομίνα Τσακίρη, «Έλληνες στη Βενετία. Τάσεις ελληνοβενετικής προσέγγισης και επιρροές του περιβάλλοντος χώρου στην ονοματοδοσία (17ος αιώνας)», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 305-322. *[740]*

**770.** Ρομίνα Τσακίρη, «"Mossi e compassione della povertà et miseria sua ..." Απονομές χάριτος στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (μορφή και περιεχόμενο)», *Θησαυρίσματα* 33 (2003), 215-240. *[554]*

**771.** Ρομίνα Τσακίρη, «Gradenigo εναντίον Calergi: Μοιχεία, διαπλοκή και δικαιοσύνη στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (1561-1562)», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), 185-212. *[482]*

**772.** Ρομίνα Τσακίρη, «Vendetta del sangue innocente: Πράξεις αντεκδίκη-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



σης στη βενετοκρατούμενη Κρήτη τον 16ο αιώνα», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), 155-191. *[524]*

**773.** Νίκη Τσελέντη, «Οἱ καμπάνες τοῦ τουρκοκρατούμενου Ναυπλίου στὴ Βενετία (1540-1693)», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), 228-245. *[745]*

**774.** Νίκη Τσελέντη-Παπαδοπούλου, «Τρεῖς λυτοὶ χειρόγραφοι κατάλογοι (1501, 1513, 1516) τῶν κινητῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀδελφότητας Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 31-46. *[381]*

**775.** Νίκη Τσελέντη, «Νέα στοιχεία για το ζωγράφο «κυρ Άγγελλο»», *Ευφρόσυνον*, τ. ΙΙ, σσ. 618-629. *[676]*

**776.** Νίκη Τσελέντη, «Κατάλογοι των κινητών της ελληνικής αδελφότητας Βενετίας (1516-1582)», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), 174-238. *[404]*

**777.** Niki Tselenti, «Pittori greci e la confraternità dei greci di Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 155-183. *[420]*

**778.** Α. Τσελίκας (επιμ.), *Μαρτυρίες από τη Σαντορίνη (1573-1819)*, Αθήνα 1989. *[543]*

**779.** Κ. Τσικνάκης, «Ο μητροπολίτης Χίου Ιππόλυτος Καστρίσιος. Νέα στοιχεία για τη ζωή και τη δράση του», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), 404-430. *[562]*

**780.** Κ. Τσικνάκης, «Άγνωστη αίτηση κατοίκων της Μάνης προς τις βενετικές αρχές της Κρήτης (29 Ιανουαρίου 1576)», *Πρακτικά του Γ' Τοπικού Συνεδρίου Μεσσηνιακών Σπουδών*, Αθήνα 1991, σσ. 385-397. *[522]*

**781.** Κ. Τσικνάκης, «Εύρεση θησαυρού νομισμάτων στην Έμπαρο το 1588», *Λοιβή*, Ηράκλειο 1994, σσ. 317-323. *[564]*

**782.** Κ. Τσικνάκης, «Η Μονή Ταξιαρχών του Αιγίου στα τέλη του 16ου αι.», *Πελοποννησιακά* 21 (1995), 54-72. *[548]*

**783.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Τιμωρία παροίκου τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν Ἱπποτῶν (1491). Μία πράξη «ἀντιστάσεως κατὰ τῆς ἀρχῆς»», *Βυζαντιναὶ Μελέται* 1 (1958), 52-74 ( = Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 222-237, αρ. Χ). *[371]*

**784.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ὁ Ἰωάννης Πλουσιαδηνὸς καὶ ἡ σιναϊτικὴ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κεφαλᾶ στὸν Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), 1-28. *[366]*

**785.** Ζ. Τσιρπανλῆς, *Τὸ κληροδότημα τοῦ καρδιναλίου Βησσαρίωνος γιὰ τοὺς φιλενωτικοὺς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1439-17ος αἰῶνας)*, Θεσσαλονίκη 1967. *[111]*

**786.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Σελίδες ἀπὸ τὴ μεσαιωνικὴ ἱστορία τῆς Νισύρου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



(1306-1453)», *Δωδεκανησιακὰ* 2 (1967), 29-50 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 25-45, αρ. II). *[71]*

**787.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἡ πολιορκία τῆς Κῶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸν Ἰούνιο τοῦ 1457», *Δωδεκανησιακὰ* 2 (1967), 68-83 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 103-124, αρ. V). *[328]*

**788.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (13ος-17ος αἰ.) ἀπὸ ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα», *Ἑλληνικὰ* 20 (1967), 42-106. *[40]*

**789.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Φιλικὲς σχέσεις τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου μὲ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 15ο αἰ.», *Polychordia, Festschrift Franz Dölger zum 75 Geburtstag, BF* 3 (1968), 191-209 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 46-63, αρ. III). *[306]*

**790.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἀνέκδοτη πηγὴ γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης», *KX* 22 (1970), 79-98 (= Z. Tsirpanlis, «Una fonte della storia religiosa di Creta Veneziana nella biblioteca di S. Marco (Marc. lat. IX 179, colloc. 3284)», *Miscellanea Marciana di Studi Bessarionei* 24 (1976), 415-433). *[92]*

**791.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἀνέκδοτη ἔκθεση γιὰ τὴν πολιορκία τῆς Ρόδου στὰ 1522», *Μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν ἱπποτῶν*, Θεσσαλονίκη 1970, σσ. 54-64 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 136-145, αρ. VII). *[410]*

**792.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ θέση τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων τῆς Ρόδου ἀπὸ ἀνέκδοτα ἱπποτικὰ ἔγγραφα (1451-1453)», *Μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν ἱπποτῶν*, Θεσσαλονίκη 1970, σσ. 9-53 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 254-286, αρ. XII). *[305]*

**793.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἀπὸ τὴν φιλορθόδοξη πολιτικὴ τῆς Βενετίας στὴν Ἑλληνικὴ Ἀνατολή», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 295-311. *[540]*

**794.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἡ «σοσιετὰ τῶν Γραικῶν» στὴν αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων (1720)», *Δωδώνη* 3 (1974), 151-170. *[791]*

**795.** Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἡ ἐπισκοπὴ Κισάμου καὶ ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῆς Βενετίας καὶ τοῦ Βατικανοῦ (τέλη 16ου-ἀρχὲς 17ου αἰ.)», *Πρακτικὰ τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σσ. 315-332. *[545]*

**796.** Ζ. Τσιρπανλής, «Χριστόδουλος και Παρθένιος, Αρχιεπίσκοποι Κύπρου και οι σχέσεις τους με το Βατικανό (1639-1641)», *Πρακτικά Συ-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*μποσίου Κυπριακής Ιστορίας*, Ιωάννινα 1984, σσ. 85-111. *[659]*

**797.** Ζ. Τσιρπανλής, «Γιαννιώτες έμποροι και εμπορική πολιτική της Βενετίας (1720-1721)», *Χαριστείον Σεραφείμ Τίκα, Αρχιεπισκόπῳ Αθηνών και πάσης Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 473-499. *[792]*

**798.** Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Κατάστιχο εκκλησιών και μοναστηριών του Κοινού (1248-1548). Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ιωάννινα 1985. *[27α, 66, 92]*

**799.** Ζ. Τσιρπανλής, «Οι «εὔπρεποι ἄνθρωποι», το παιδομάζωμα και οι επιχειρήσεις του παπικού στόλου στο Αιγαίο με ορμητήριο την Ρόδο (1456-1458)», *Δωδώνη* 15 (1986), 219-259 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 64-102, αρ. IV). *[329]*

**800.** Ζ. Τσιρπανλής, «Μορφές διοικητικής αυτονομίας στα Δωδεκάνησα επί ιπποτοκρατίας (Liberi ab omnibus servitutibus?)», *Δωδώνη* 15 (1986), 9-67 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 149-205, αρ. VIII). *[294]*

**801.** Ζ. Τσιρπανλής, «Από τη Ρόδο στη Μάλτα (1523-1530). Οι ροδίτες πρόσφυγες και οι βυζαντινές εικόνες της Παναγίας Δαμασκηνής και της Παναγίας της Ελεημονήτρας», *Δωδώνη* 17 (1988), 197-236. *[476]*

**802.** Ζ. Τσιρπανλής, «Το κεφαλατίκι (testagium–mazzucato) στην ιπποκρατούμενη Κω (1441, 1512)», *Βυζαντινά* 15 (1989), 161-176 ( = Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 238-253). *[289]*

**803.** Ζ. Τσιρπανλής, «Το κτητορικό δίκαιο των κατοίκων του Άργους στην ιπποτοκρατούμενη Νίσυρο (1454)», *Νισυριακά* 11 (1990), 19-35 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 206-221, αρ. IX). *[315]*

**804.** Ζ. Τσιρπανλής, «Συντροφικό καράβι (Μεσολόγγι-Πάτρα, 1787). Από την ατομική στην εταιρική πλοιοκτησία», *Τόμος Τιμητικός Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, Πάτραι 1990, σσ. 241-255. *[824]*

**805.** Ζ. Τσιρπανλής, «Η εφαρμογή του φλωρεντινού όρου στο ελληνικό αρχιπέλαγος. Η περίπτωση της βενετοκρατούμενης Κρήτης και της ιπποτοκρατούμενης Ρόδου», *Βυζαντινά* 16 (1991), 73-114 (= Z. Tsirpanlis, «Il decreto fiorentino di Unione e la sua applicazione nell'Arcipelago Greco. Il caso di Creta e di Rodi», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), 43-88 = Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 287-330, αρ. XIII). *[357]*

**806.** Ζ. Τσιρπανλής, «Ελληνική και λατινική παιδεία στη Ρόδο (14ος -15ος αι.)», *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 341-412, αρ. XV. *[389]*

**807.** Ζ. Τσιρπανλής, «"Capitula" (1408) για τον Πρωτόπαπα και τον Πρω-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



τοψάλτη του Χάνδακα», *Ροδωνιά*, τ. Β', σσ. 531-540. *[252]*

**808.** Ζ. Τσιρπανλής, «Συμαίων έπαινος για την αντίστασή τους στους Τούρκους», *Αφιέρωμα εις τον Διδάσκαλον καθηγητήν κύριον Αγαπητόν Διακογιάννην διά την υπερπεντηκονταετή πολύτιμον προσφοράν του εις την Νευρολογίαν, την Ψυχιατρικήν και τηνη Ανωτάτην Παιδεία, Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Ιατρικής* 21 (1994), 421-432 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 125-135, αρ. VI). *[336]*

**809.** Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα για τη Ρόδο και τις Νότιες Σποράδες από το αρχείο των Ιωαννιτών Ιπποτών, τ. 1 (1421-1453)*, Ρόδος 1995. *[271]*

**810.** Ζ. Τσιρπανλής, «Το «Monte di Pietà» των Ιωαννιτών Ιπποτών στη μεσαιωνική Ρόδο (1505, 1516)», *Δωδώνη* 28 (1999), 219-256. *[387]*

**811.** Ζ. Τσιρπανλής, «Ο «κρυμμένος θησαυρός» ενός περιβολάρη της Ρόδου (μέσα 15ου αι.)», *Θητεία. Τιμητικό αφιέρωμα στον καθηγητή Μ. Γ. Μερακλή*, Αθήνα 2002, σσ. 735-745. *[320]*

**812.** Ζ. Τσιρπανλής, «Η gardia equestris στη μεσαιωνική Κω (1472)», *Βυζαντινά* 24 (2004), 315-329. *[358]*

**813.** Ἀ. Τσίτσας, «Ἡ Κερκυραϊκὴ οἰκογένεια Ζανδίρη στὴ Βενετία», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), 262-266. *[719]*

**814.** Ἀ. Τσίτσας, «Λίβελλοι τῶν κερκυραίων ἀστῶν κατὰ τὴν τελευταία φάση τῆς διαμάχης τους μὲ τοὺς εὐγενεῖς (1786-1792)», *ΔΑΕΚ* 16 (1979), 99-150. *[823]*

**815.** Ἀ. Τσίτσας, «Ὁ ναὸς τῆς Ὑ. Θ. Κεχαριτωμένης Κρεμαστῆς», *ΔΑΕΚ* 18 (1981), 63-88. *[844]*

**816.** Α. Τσίτσας, «Η θεομηνία της 10/21 Νοεμβρίου 1718 στην Κέρκυρα», *Αφιέρωμα στη Μνήμη Λίνου Πολίτη, Δελτίον της Ιονίου Ακαδημίας* 2 (1986), 83-140. *[790]*

**817.** Α. Τσίτσαας, «Χρύσανθος Ιερομόναχος Κεφαλάς. Τοποτηρητής του μητροπολιτικού θρόνου Κερκύρας», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 405-429. *[846]*

**818.** Α. Τσομπανάκης, Στο περιθώριο του κατακλυσμού του 1476 στην Ρόδο», *Ροδωνιά*, τ. Β', σσ. 551-559. *[364]*

**819.** Ελένη Τσουραπά, «Βενετοί αξιωματούχοι στην Κρήτη: από τη δημόσια στην καθημερινή ζωή (16ος-17ος αι.)», *Θησαυρίσματα* 36 (2006), 197-244. *[699]*

**820.** Δέσποινα-Ειρήνη Τσούρκα-Παπαστάθη, *Η ελληνική εμπο-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ρική κομπανία του Σίμπιου Τρανσυλβανίας (1636-1848). Οργάνωση και Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη 1994. *[767]*

**821.** Angéliki Tzavara, «Un homme d'affaires du XIVème siècle en Morée Franque: Filippo dalle Mazze», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), 91-108. *[215]*

**822.** Angeliki Tzavara, T. Ganchou, «La principissa Caterina Paleologina à propos des *Βασίλισσαι* de Morée (fin XIVe-début XVe siècle)», *Εώα και Εσπέρια* 4 (1999-2000), 67-86. *[258]*

**823.** Angeliki Tzavara, «Morts en terre étrangère. Les vénitiens en orient (seconde moitié du XIVe-première moitié du XVe siècle)», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), 189-239. *[201]*

**824.** Ν. Τωμαδάκης, «Ἡ Ἁγία Τριὰς τῶν Μουρτάρων ἢ Τζαγκαρόλων καὶ οἱ ἱδρυταὶ αὐτῆς», *ΕΕΒΣ* 35 (1966-1967), 1-16. *[614]*

**825.** Ν. Τωμαδάκης, «Νέαι εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κρήτης. Νέα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ Μονῆς Γδερνέττου», *Μνημοσύνη* 1 (1967), 1-21. *[636]*

**826.** Ν. Τωμαδάκης, «Ἱλαρίων Γραδενῖγος μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ οἱ σύγχρονοι αὐτῷ λόγιοι καὶ σχετικοὶ Κρῆτες», *ΕΕΒΣ* 41 (1974), 5-76. *[359, 532]*

**827.** Θ. Φιλαδελφεύς, *Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, 1400-1800*, τ. 1, 2, Ἀθήνα 1902. *[724]*

**828.** Μ. Φώσκολος, «Το «φέουδο» της λατινικής επισκοπής Τήνου. Συμπληρωματικές πληροφορίες για το φεουδαρχισμό από την εκκλησιαστική ιστορία της Τήνου», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών* 14 (1991-1993), 262-298. *[297]*

**829.** Μ. Φώσκολος, «Το κτηματολόγιο των εκκλησιών της Τήνου και η καταγραφή των λεγάτων τους. ΑΚΤ, Κώδικας 4 (Νοέμβριος 1700)», *Τηνιακά Ανάλεκτα* 3 (1998), 233-591. *[763]*

**830.** Μ. Φώσκολος, «Η κατάργηση της λατινικής επισκοπής Αρκαδίας και τα κανονικάτα του καθεδρικού ναού της Τήνου», *Κρητολογικά Γράμματα* 15/16 (1999-2000), 87-104. *[593]*

**831.** Μ. Φώσκολος, «Η Τήνος από τη Γκιζοκρατία στη Βενετοκρατία (1390-1411)», *Τηνιακά Ανάλεκτα* 4 (2000), 137-171. *[224]*

**832.** Μ. Φώσκολος, «Protopapas Tinarum. Ο θεσμός και η εκλογή του ορθόδοξου πρωτοπαπά της Τήνου κατά τη Βενετοκρατία», *Τηνιακά* 2 (2004), 19-86. *[325]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**833.** Μ. Φ ώ σ κ ο λ ο ς, «Οι απαρχές της καθολικής εκκλησίας στην Τήνο», *Anno Domini* 2 (2005), 255-302. *[26, 191, 250]*

**834.** A. V i n c e n t, «Ὁ ποιητὴς τοῦ Φορτουνάτου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸν Μᾶρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), 53-85. *[671]*

**835.** A. V i n c e n t, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὸν Μᾶρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), 119-176. *[581]*

**836.** A. V i n c e n t, «Η υπόθεση του γουρουνόπουλου και των τεσσάρων διάνων: μια νεανική περιπέτεια του Μαρκαντώνιου Φόσκολου», *Κρητολογικά Γράμματα* 15-16 (1999-2000), 73-77. *[625]*

**837.** A. V i n c e n t, «The Calergi case. Crime and politics in Western Crete under Venetian Rule», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 211-292. *[627]*

**838.** A. V i n c e n t, «Money and coinage in Venetian Crete, c. 1400-1669. An introduction», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), 267-326. *[544]*

**839.** P. V i o l l e t, «I. Les remembrances de la Haute Cour de Nicosie. II. Les usages de Naxos», *AOL* 1 (1881), 610-614. *[270]*

*V l a s s i βλ. Βλάσση*

**840.** R. W o l f f, «A New Document from the Period of the Latin Empire of Constantinople : The Oath of the Venetian Podestà», *Pankarpeia, Mélanges Grégoire IV, Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* 12 (1953), 539-573 (R. Wolff, *Studies in the Latin Empire of Constantinople*, London 1976, αρ. VI). *[11]*

**841.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Ειδήσεις γιὰ τρεῖς μονὲς τῆς περιοχῆς Χανίων στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΖ' αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), 1-35. *[587]*

**842.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα περὶ τῶν Ἑβραίων ἐν Κρήτῃ», *ΕΕΒΣ* 3 (1964), 163-184. *[179]*

**843.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Διοριστήριο ἔγγραφο Ἕλληνα νοταρίου τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), 62-72. *[181]*

**844.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Ἀθηναϊκὰ ἔγγραφα (Φάκελος 191 Συλλογῆς Βλαχογιάννη εἰς ΓΑΚ)», *Μνημοσύνη 1 (1967), 235-248. [803a]*

**845.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Ἡ ἀπογραφὴ τῶν ναῶν καὶ τῶν μονῶν τῆς περιοχῆς Χανίων τοῦ ἔτους 1637», *ΕΕΒΣ* 36 (1968), 335-388. *[656]*

**846.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Αἱ ὀρθόδοξοι Μοναὶ τῆς Κυδωνίας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1637», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 563-578. *[658]*

**847.** Μ α ρ ί α Χ α ι ρ έ τ η, «Νέα στοιχεῖα περὶ τῆς χειροτονίας ὀρθοδόξων ἱερέων Κρήτης ἐπὶ Βενετοκρατίας», *Πεπραγμένα τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σσ. 333-341. *[266]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**848.** Μαρία Χαιρέτη, «Κινητικότητα του ελληνικού στοιχείου στην λατινοκρατούμενη Πελοπόννησο», *Πελοποννησιακά* 21 (1995), 259-268. *[243]*

**849.** Ἰ. Χασιώτης, *Μακάριος, Θεόδωρος καὶ Νικηφόρος οἱ Μελισσηνοὶ (Μελισσουργοὶ) (16ος-17ος αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1966. *[512]*

**850.** Ἰ. Χασιώτης, *Οἱ Ἕλληνες στὶς παραμονὲς τῆς ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου*, Θεσσαλονίκη 1970. *[500]*

**851.** Π. Χιώτης, *Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα τῆς νήσου Ζακύνθου*, τ. 2, Κέρκυρα 1858. *[67]*

**852.** Π. Χιώτης, *Σειρᾶς Ἱστορικῶν Ἀπομνηνευμάτων*, τ. 3, Κέρκυρα 1863. *[509]*

**853.** Π. Χιώτης, *Ἱστορικὴ ἔκθεσις περὶ τιμαρίων Κερκύρας*, Ζάκυνθος 1865. *[43]*

**854.** Στέλλα Χρυσοχόου, «Ο μηχανικός Raffael Monanni και η χαρτογράφηση της Γαύδου περί το 1620-1630», *Η Ελλάδα των νησιών από τη Φραγκοκρατία ως σήμερα. Πρακτικά του Β' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών*, τ. Β', Αθήνα 2004, σσ. 63-79. *[635α]*

**855.** Γ. Χώρας, *Ἡ «Ἁγία Μονὴ» Ἀρείας ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ ἱστορίᾳ Ναυπλίου καὶ Ἄργους*, Ἀθήνα 1975. *[284]*

**856.** Ἰ. Ψαρᾶς, «Γιὰ μερικὲς ἄγνωστες πηγὲς τῆς ἑπτανησιακῆς ἱστορίας τῶν μέσων τοῦ 17ου αἰῶνα», *Πρακτικὰ Δ' Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. Α', *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 23 (1980), σσ. 405-417. *[675]*

**857.** Ι. Ψαράς, *Η Βενετοκρατία στην Τήνο την εποχή του Κρητικού Πολέμου (1645-1669)*, Θεσσαλονίκη 1985. *[677]*

**858.** Ι. Ψαράς, «Ο ζακύνθιος Ιωσήφ Δόξας (1616/18-πριν το 1706). Νέα στοιχεία από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας», *Ελληνικά* 37 (1986), 110-120. *[697]*

**859.** Ι. Ψαράς, «Πείνα στα Κύθηρα (1666-1673)», *Ελληνικά* 38 (1987), 67-81 (= Ι. Ψαράς, «Πείνα στα Κύθηρα (1669-1673)», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 139-154). *[710]*

**860.** Ι. Ψαράς, *Ο θεσμός της πολιτικοφυλακής στις βενετικές κτήσεις του ελληνικού χώρου (16ος-18ος αι.)*, Θεσσαλονίκη 1988. *[634]*

**861.** Ι. Ψαράς, «Ένα περιστατικό στη βενετοκρατούμενη Πρέβεζα του 1787», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), 400-411 (= Ι. Ψαράς, «Κατ' οίκον έρευνα στη βενετοκρατούμενη Πρέβεζα του 1787», *Πρακτικά Α' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου για την Ιστορία της Πρέβεζας*, Πρέβεζα 1993, σσ. 85-98). *[825]*

**862.** Ι. Ψαράς, «Η Άνδρος στα χρόνια του Κρητικού Πολέμου (1645-1669). Ιστορικές μαρτυρίες βενετικής προέλευσης», *Ανδριακά Χρονικά* 19 (1993), σσ. 9-113. *[673α]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**863.** Ι. Ψαράς, «Ο βομβαρδισμός της τουρκοκρατούμενης Θεσσαλονίκης από βενετικά πλοία (αρχές Μαΐου 1688)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 753-761. *[728α]*

**864.** Ι. Ψαράς, «Από Emine, Μαρία: εκχριστιανισμός Μουσουλμάνας στην Κορώνη κατά τη Β' Βενετοκρατία», *Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών*, τ. 1, Αθήνα 2001-2002, σσ. 386-404. *[779]*

**865.** Elisabeth Zachariadou, *Trade and Crusade. Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydin (1300-1415)*, Venice 1983. *[60, 106, 151]*

**866.** G. Zacché, «"Prove di fortuna": Una inedita fonte per lo studio della navigazione commerciale nelle acque di Cefalonia nel XVIII secolo», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 155-179. *[796]*

*Zakynthinos βλ. Ζακυνθινός*

**867.** ---, *Codice di organizzazione giudiziaria e di procedura civile della Repubblica Settinsulare*, Corfù 1804. *[838α]*

**868.** ---, *Codice di Procedura per Giudizj Penali degli Stati Uniti delle Isole Ionie*, Corfù 1841. *[849]*

**869.** ---, *Codice di Procedura Penale degli Stati Uniti delle Isole Ionie*, Corfù 1844. *[851]*

**870.** ---, *Le tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle Sette Isole Jonie ed i relativi documenti con l'aggiunta dei due progetti di Costituzione del 1802 e 1806 e delle modificazioni del 1817*, Corfù 1849. *[836α]*

**871.** ---, *Relazione di Bernardo Venier, Duca di Candia (1616)*, Venezia 1867. *[624]*

**872.** ---, «Quatre pièces relatives à l'ordre Teutonique en Orient», *AOL* 2 (1884), 164-169. *[242]*

**873.** --- (Σ.Κ.Σ), «Προξενικὸν δίπλωμα τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), 467-468. *[840]*

**874.** ---, «Κυπριακὰ ναυλοσύμφωνα», *Κυπριακὰ Χρονικὰ* 1 (1923), 183-186. *[820]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Σ Υ Ν Τ Ο Μ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Ε Σ

*Άνθη Χαρίτων* = Ν. Παναγιωτάκης (επιμ.), *Άνθη Χαρίτων. Μελετήματα εόρτια συγγραφέντα υπό των υποτρόφων του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας επί τη πεντακοσιετηρίδι από της ιδρύσεως της Ελληνορθοδόξου Κοινότητος Βενετίας, έτι δε επί τη τεσσαρακονταετηρίδι από της ενάρξεως της λειτουργίας του Ινστιτούτου, και τυπωθέντα μετά πολλής επιμέλειας και διορθώσεως υπό +Νικολάου Παναγιωτάκη*, Βενετία 1998.

*AOL* = *Archives de l' Orient Latin*

*Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων* τ. Α΄ και Β΄ = Αντωνία Μαρμαρέλη, Μαρία Πατραμάνη, Ε. Δρακάκης (εκδ.), *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων (18ος αιώνας)*, τ. Α΄-Β΄, Αθήνα 1997. *[**793**, **795**, **804**, **811**, **817**, **819**, 822, 827]*

*BF* = *Byzantinische Forschungen*

*BZ* = *Byzantinische Zeitschrift*

Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium* = Χ. Γάσπαρης, «Βενετία και Βυζάντιο. Η βενετική κυριαρχία στα βυζαντινά εδάφη», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 120-172. *[**6**, **7**, **8**, **11**, **20**, **60**, **66**, **95**]*

Γκίνης, *Περίγραμμα* = Δ. Γκίνης, *Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου*, Ἀθήνα 1966 (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 26). *[**1**, **12**, **20**, **53**, **62**, **65**, **89**, **136**, **158**, **285**, **295**, **408**, **509**, **684**, 722, 755, 770, 837]*

Γκόφας, *Μελέτες* = Δ. Γκόφας, *Μελέτες Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου των συναλλαγών. Αρχαίου, Βυζαντινού, Μεταβυζαντινού*, Αθήνα 1993. *[**230**, **442**, **781**, **835**]*

Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca* = Julian Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca: Documents for the History of the Peloponnese in the 14th and 15th centuries*, Athens 1995. *[**84**, **147**, **157**, **162**, **208**, **216**, **233**, **237**, **246**, **259**]*

*ΔΑΕΚ* = *Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας*

*Δημόσια Ιλαρία* = *Δημόσια Ιλαρία, Pubblica Celebrazione, 500 anni dalla fondazione della Comunità dei Greci Ortodossi di Venezia, 1498-1998*, Venezia 1999.

*ΔΙΕΕΕ* = *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*

*ΕΕΒΣ* = *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*

*ΕΚΕΕ* = *Επετηρίς Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών*

*Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη* = Σ. Κακλαμάνης, Α. Μαρκόπουλος, Γ. Μαυρομάτης (εκδοτ. επιτρ.), *Ενθύμησις Νικόλαου Μ. Παναγιωτάκη*, Ηράκλειο 2000.

*Ευφρόσυνον* = Ευαγγελία Κυπραίου (επιμ.), *Ευφρόσυνον, Αφιέρωμα στον Μανόλη Χατζηδάκη*, τ. 1, Αθήνα 1991.

Jacoby, *Recherches* = D. Jacoby, *Recherches sur la Méditerranée Orientale du*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*XIIe au XVe siècle. Peuples, sociétés, économies*, London 1979. *[65, 75, 82, 280, 302]*

Καζανάκη–Λάππα, *Venetiae quasi alterum = Byzantium* — Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Η δημιουργία κοινών πολιτισμικών ζωνών. Η συμβολή των αρχειακών πηγών στην ιστορία της τέχνης: Ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 435-484. *[87, 108, 190, 385, 496, 531]*

Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα* = Θ. Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα και η Βοιωτία στον ύστερο Μεσαίωνα*, Αθήνα 2002. *[115, 151, 162, 229, 237, 238, 247, 259]*

*KX* = Κρητικά Χρονικά

Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus* = A. Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus, Rhodes, Greece and the West, 1291-1440*, London 1978. *[103, 139, 148, 200]*

Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes* = A. Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes and its Western Provinces, 1306-1462*, Aldershot 1999. *[80, 196, 255, 262]*

Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα* = Χρύσα Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα. Αρχειακές μαρτυρίες*, Αθήνα 1991. *[445, 705, 707, 712, 717, 718]*

Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium* = Τατιάνα Μαρκάκη, A. van Gemert, «Η δημιουργία κοινών πολιτισμικών ζωνών. Παιδεία, Μουσική, Λογοτεχνία», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 375-433. *[60, 88, 99, 102, 141, 159, 272, 350, 432, 444, 600, 605, 612, 809]*

*NE* = *Νέος Ελληνομνήμων*

*OCP* = *Orientalia Christiana Periodica*

Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα* = Ν. Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα*, Ηράκλειο 1989.

Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium* = Αγγελική Πανοπούλου, «Οι Βενετοί και η ελληνική πραγματικότητα. Διοικητική, εκκλησιαστική, οικονομική οργάνωση», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 278-370. *[20, 61, 73, 81, 111, 120, 122, 184, 203, 210, 216, 237, 259, 268, 376, 390, 417, 540, 556, 561, 567, 656, 680, 698, 715, 718, 751, 779a, 796]*

Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium* = Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Οι έλληνες και η βενετική πραγματικότητα. Ιδεολογική και κοινωνική συγκρότηση», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 174-276. *[26, 64, 65, 111, 121, 132, 134, 151, 173, 179, 293, 311, 355, 362, 376, 390, 423, 438, 440, 478, 505, 512, 567, 575, 576, 595, 622, 665, 669, 688, 723, 732, 735, 751, 812, 823]*

Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα* = Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Η. Αρναούτογλου, Ι. Χατζάκης, *Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου*. Τα ελληνικά κείμενα, Αθήνα 2010 (Πραγματείαι της Ακαδημίας Αθηνών 63). *[5, 20, 23, 42, 62, 102, 134, 142, 157, 159, 161, 162, 269, 285, 294, 297, 306, 309, 327, 329, 340, 352, 353, 361, 365, 366, 371, 380, 386, 400, 413, 414, 427, 431, 432, 440, 443, 445, 446, 450, 452, 454a, 456, 466, 479, 481, 483, 485, 490, 492, 501, 503, 506, 515, 518, 520, 529, 543, 556, 559, 574, 581, 592, 601, 608, 610, 617, 623, 626, 628, 631, 633, 635, 637a, 646a, 653, 654, 668, 671, 682, 688, 690, 695, 707, 710, 717, 725, 748, 759, 766, 767, 768, 769, 778, 781, 781a, 788, 791, 794, 799, 802, 805, 808, 814, 824, 829, 830a, 843, 845]*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| *REB* | = *Revue des Etudes Byzantines* |
| *Ροδωνιά*, τ. Α′, Β′ | = Χρύσα Μαλτέζου, Θ. Δετοράκης, Χ. Χαραλαμπάκης (εκδ. επιτρ.), *Ροδωνιά, Τιμή στον Μ.Ι. Μανούσακα*, τ. Α′, Β′, Ρέθυμνο 1994. |
| *ROL* | = *Revue de l' Orient Latin* |
| *SV* | = *Studi Veneziani* |
| *Της Βενετιάς το Ρέθυμνο* | = Χρύσα Μαλτέζου, Ασπασία Παπαδάκη (επιμ.), *Της Βενετιάς το Ρέθυμνο, Πρακτικά Συμποσίου, Ρέθυμνο 1-2 Νοεμβρίου 2002*, Βενετία 2003. |
| Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium* | = Κ. Τσικνάκης, «Ο Ελληνισμός της Βενετίας (13ος-18ος αιώνας)», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 519-596. *[**42**, **260**, **323**, **324**, **359**, **368**, **530**, **639**, **807**]* |
| *Il miglior vino del mondo* | = Κ. Τσικνάκης (επιμ.), *Il miglior vino del mondo. Το κρητικό κρασί στις αρχειακές πηγές της Βενετοκρατίας*, Γάζι Ηρακλείου 2005. *[**19**, **23**, **64**, **122**]* |
| Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες* | = Ζ. Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες στα χρόνια των Ιωαννιτών Ιπποτών (14ος-16ος αι.)*, *Συλλογή ιστορικών μελετών*, Ρόδος 1991. *[**71**, **289**, **294**, **305**, **306**, **315**, **328**, **336**, **357**, **371**, **410**]* |
| *Venetiae quasi alterum Byzantium* | = *Χρύσα Μαλτέζου (επιστ. διεύθ.), Venetiae quasi alterum Byzantium. Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχειακά Τεκμήρια*, Αθήνα 1993. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# ΕΙΣΑΓΩΓΗ
# INTRODUCTION

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# INTRODUCTION

Au cours de l'évolution historique des peuples, on observe que les divers conquérants ont toujours cherchê à imposer leur ordre juridique, en organisant selon leurs propres règles l'administration des populations conquises, créant ainsi les conditions nécessaires pour un contrôle plus efficace. Dans le domaine du droit privé par contre, divers facteurs conduisent au traitement moins strict des conquis, au niveau juridique, leur laissant d'habitude la possibilité de faire leurs transactions selon leur propre système juridique (principe de la personnalité de la loi)[1]. Il est bien évident qu'une partie des réactions était ainsi maîtrisée, du moment que l'intérêt des populations conquises s'était concentré, au moins à un premier niveau, à la conservation des institutions de leur vie quotidienne.

Malgré leur caractère simplificateur, ces considérations théoriques trouvent un champ d'application propice dans le cas du droit post-byzantin. Pour mieux comprendre ses réalités, il faut évidemment délimiter son application dans le temps et l'espace et tenir compte de la diversité des états formés sur les territoires de l'empire byzantin, étant donné que la tradition juridique du lieu avait été par la suite envisagée de manière différente par chacun des divers conquérants.

## 1. *La notion de droit post-byzantin et ses limites chronologiques et territoriales.*

Le terme «droit post-byzantin»[2], généralement accepté, se rapporte au droit des régions qui sont passées sous la domination ottomane après la conquête définitive de l'état byzantin en 1453. Le même terme décrit assez clairement le droit des populations de l'empire byzantin qui sont passées sous la domination de puissances

---

1. V. à titre indicatif Despina Tsourka-Papastathi, «Les institutions du droit privé: Mécanismes d'équilibre entre systèmes de droit concourants et concurrents», *Byzantina - Metabyzantina. La périphérie dans le temps et l'espace, Actes de la 6e Séance plénière du XXe Congrès international des études byzantines*, Paris 2003, pp. 146-150, 156-157.

2. V. en ce sens D. Ghinis, *Esquisse de droit post-byzantin*, Athènes 1966, pp. 8-9; M. Tourtoglou, «Remarques concernant le "droit post-byzantin" et son cours d'évolution», *EEBΣ* 50 (1999-2006), 318 (= M. Tourtoglou, *Études d'histoire du droit grec*, vol. 4, Athènes 2004, p. 70).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην ιστορική πορεία των λαών οι κάθε μορφής κατακτητές επιδιώκουν την επιβολή της δικής τους δημόσιας τάξης, οργανώνοντας τις κτήσεις τους σύμφωνα με τους δικούς τους διοικητικούς κανόνες και δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των κατακτημένων πληθυσμών. Στον τομέα του ιδιωτικού δικαίου αντίθετα, ποικίλοι παράγοντες καθιστούν τους επικυρίαρχους χαλαρότερους στη νομική μεταχείριση των κατακτημένων, αφήνοντας τους τις περισσότερες φορές να δικαιοπρακτούν με βάση το δικό τους δικαιϊκό σύστημα (αρχή της προσωπικότητας του δικαίου)[1]. Με τη μεθόδευση αυτή είναι κατανοητό, ότι περιορίζεται ένα μέρος των αντιδράσεων, αφού το ενδιαφέρον των κατακτημένων πληθυσμών επικεντρώνεται, σε ένα πρώτο τουλάχιστον επίπεδο, στη διατήρηση των θεσμών της καθημερινής τους ζωής.

Οι θεωρητικοί αυτοί προβληματισμοί, παρά τον απλουστευτικό τους χαρακτήρα, βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στην πραγματικότητα του μεταβυζαντινού δικαίου. Βέβαια για την καλύτερη κατανόησή του θα πρέπει να προσδιοριστούν τα τοπικά και χρονικά όριά του και να ληφθεί υπόψη η ποικιλία των κρατικών μορφωμάτων που δημιουργήθηκαν στα εδάφη της βυζαντινής αυτοκρατορίας, αφού στο καθένα από αυτά η προϋπάρχουσα νομική παράδοση αντιμετωπίστηκε διαφορετικά.

## 1. *Η έννοια, τα τοπικά και χρονικά όρια του μεταβυζαντινού δικαίου*

Ο δόκιμος όρος «μεταβυζαντινό δίκαιο»[2], αναφέρεται κατ' αρχάς στο δίκαιο των περιοχών εκείνων, που μετά την οριστική κατάλυση του βυζαντινού κράτους το 1453 βρέθηκαν μέσα στα όρια της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ο ίδιος όρος περιγράφει

---

1. Βλ. ενδεικτ. Despina Tsourka-Papastathi, «Les institutions du droit privé: Mécanismes d'équilibre entre systèmes de droit concourants et concurrents», *Byzantina - Metabyzantina. La périphérie dans le temps et l'espace, Actes de la 6e Séance plénière du XXe Congrès international des études byzantines*, Paris 2003, σσ. 146-150, 156-157.

2. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, σσ. 8-9· Μ. Τουρτόγλου, «Παρατηρήσεις αναφερόμενες στο «Μεταβυζαντινό Δίκαιο» και στην εξελικτική του πορεία», *ΕΕΒΣ* 50 (1999-2000), 318 (= Μ. Τουρτόγλου, *Μελετήματα Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου*, τ. 4, Αθήνα 2004, σ. 70).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



occidentales[3] après la IV[e] Croisade et la chute de Constantinople en avril 1204[4]. Avec la *Partitio Terrarum Imperii Romaniae*[5] bien connue, les Croisés se sont partagé les territoires de Byzance, créant dans son espace vital une série de petits états sous la suzeraineté de l'Empire Latin de Constantinople, dont dérivait leur légitimité et auquel ils étaient attachés par des liens de vassalité[6]. Une partie importante des territoires fut acquise par la République de Saint Marc. La contribution décisive des Vénitiens et particulièrement celle du Doge Enrico Dandolo au transport des troupes croisées fut récompensée par la cession de vastes possessions en Orient, ce qui permit à la Sérénissime de mettre en place un état "colonial" très étendu et d'acquérir en fait le contrôle du commerce en Méditerranée orientale[7].

---

3. À ce sujet v. I. Visvizis, «Le problème de l'histoire du droit post-byzantin», *Epetèris tou Archeiou tès Historias tou Hellènikou Dikaiou* (= *EHHD*) 6 (1955), 131, note 1 ; Ghinis, op.cit., pp. 9-10.

4. Au sujet de la IV[e] Croisade et de ses effets v. à titre indicatif N. Oikonomidès, «La décomposition de l'empire byzantin à la veille de 1204 et les origines de l'empire de Nicée: à propos de la Partitio Romaniae», *Actes du XV[e] Congrès international des études byzantines*, Athènes 1976, pp. 3-28; J. Richard, «La féodalité de l'Orient Latin et le mouvement communal : un état des questions», *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident Méditerranéen (X[e]-XIII[e] siècles)*, Roma 1980, pp. 651-665 ; D. Jacoby, «From Byzantium to Latin Romania: Continuity and Change», *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, Aldershot 1989, pp. 1-44; T. Madden (ed.), *The Fourth Crusade: Event, Aftermath and Perceptions*, Aldershot 2008. Cf. aussi le volume d'études de J. Richard, *Croisades et États latins d'Orient*, London 1992.

5. V. texte chez G. Tafel, G. M. Thomas, *Urkunden zur älteren Handels und Staatsgeschichte der Republik Venedig*, vol. I, Wien 1956, pp. 464-468; A. Carile, «Partitio Terrarum Imperii Romaniae», *SV* 7 (1965), 125-305 (lemmes 6 et 7 du présent volume). Cf. aussi Oikonomidès, op.cit., pp. 3-28.

6. V. à titre indicatif D. Jacoby, *La féodalité en Grèce médiévale. Les "Assises de Romanie": sources, application et diffusion*, Paris–The Hague 1971; P. Edbury, «Feudal obligations in the Latin East» ; *Byzantion* 47 (1977), 328-356; A. Carile, «Signoria rurale e feodalismo nell'impero latino di Constantinopoli (1204-1261)», *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident Méditerranéen (X[e]-XIII[e] siècles)*, Roma 1980, pp. 667-678; B. Arbel, B. Hamilton, D. Jacoby (eds.), *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, London 1989; D. Jacoby, «New Evidence on the Greek Peasantry in Latin Romania», *Porphyrogenita, Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, pp. 239-252.

7. À titre indicatif v. Ch. Gasparis, «Byzance et Venise. L'infiltration vénitienne en Orient», *Venetiae quasi alterum Byzantium, Aspects de l'histoire de l'hellénisme sous la domination vénitienne, Documents d'archives*, Athènes 1993, pp. 81-118; Gasparis, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, pp. 120-172; D. Jacoby, «The Venetian presence in the Latin Empire of Constantinople (1204-1261): The Challenge of Feudalism and the Byzantine Inheritance», *Jahrbuch der*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



με αρκετή σαφήνεια το δίκαιο των πληθυσμών της βυζαντινής αυτοκρατορίας, οι οποίοι μετά την τέταρτη σταυροφορία και την άλωση της Κωνσταντινούπολης τον Απρίλιο του 1204[3], πέρασαν στην κυριαρχία δυτικών δυνάμεων[4]. Οι σταυροφόροι με την περίφημη Partitio Terrarum Imperii Romanie[5] μοίρασαν μεταξύ τους τα εδάφη του Βυζαντίου, δημιουργώντας στο ζωτικό του χώρο μία σειρά από μικρά κρατίδια με επικυρίαρχη δύναμη τη λατινική αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης, από την οποία αντλούσαν τη νομιμότητά τους, συνδεόμενα μαζί της με δεσμούς φεουδαρχικής υποτέλειας[6]. Σημαντική επίσης μερίδα από τα εδάφη πήρε και η Δημοκρατία του Αγίου Μάρκου. Η αποφασιστική συμβολή των Βενετών και ιδιαίτερα του Δόγη Enrico Dandolo στη μεταφορά των σταυροφορικών στρατευμάτων, ανταμείφθηκε με την παραχώρηση σημαντικών κτήσεων στην Ανατολή, γεγονός που επέτρεψε στην Γαληνοτάτη να οργανώσει ένα εκτεταμένο αποικιακό κράτος και να αποκτήσει τον ουσιαστικό έλεγχο του εμπορίου στην Ανατολική Μεσόγειο[7].

---

3. Για την Δ΄ Σταυροφορία και τις επιπτώσεις της βλ. ενδεικτ. N. Oikonomidès, «**La décomposition de l'empire byzantine à la veille de 1204 et les origines de l'empire de Nicée: à propos de la Partitio Romaniae**», *Πρακτικὰ 15ου Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, σσ. 3-28· J. Richard, «La féodalité de l'Orient Latin et le mouvément communal: un état des questions», *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident Méditerranéen (Xe-XIIIe siècles)*, Roma 1980, σσ. 651-665· D. Jacoby, «**From Byzantium to Latin Romania: Continuity and Change**», *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, Aldershot 1989, σσ. 1-44· T. Madden (ed.), *The Fourth Crusade: Event, Aftermath and Perceptions*, Aldershot 2008. Πρβλ. επίσης και τον τόμο μελετών του J. Richard, *Croisades et États latin d'Orient*, London 1992.

4. Βλ. σχετ. Ἰ. Βισβίζης, «Τὸ πρόβλημα τῆς ἱστορίας τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 6 (1955), 131, υποσημ. 1· Γκίνης, ό.π. σσ. 9-10.

5. Βλ. σχετ. G. Tafel, G. M. Thomas, *Urkunden zur älteren Handels und Staatsgeschichte der Republik Venedig*, τ. I, Wien 1956, σσ. 464-468· A. Carile, «**Partitio Terrarum Imperii Romanie**», *SV* 7 (1965), 125-305 (λήμμα 6 και 7 του παρόντος). Πρβλ. επίσης Oikonomidès, ό.π., σσ. 3-28.

6. Βλ. ενδεικτ. D. Jacoby, *La féodalité en Grèce médiévale. Les «Assises de Romanie» sources, application et diffusion*, Paris–La Haye 1971· P. Edbury, «**Feudal Obligations in the Latin East**», *Byzantion* 47 (1977), 328-356· A. Carile, «**Signoria rurale e feudalismo nell'impero latino di Constantinopoli (1204-1261)**», *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident Méditerranéen (X^e-XIII^e siècles)*, Roma 1980, σσ. 667-678· B. Arbel, B. Hamilton, D. Jacoby (eds), *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, London 1989· D. Jacoby, «**New Evidence on the Greek Peasentry in Latin Romania**», *Porphyrogenita, Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 239-252.

7. Βλ. ενδεικτ. Χ. Γάσπαρης, «Βυζάντιο και Βενετία. Η βενετική διείσδυση στην Ανατολή», *Venetiae quasi alterum Byzantium, Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου ελληνισμού, Αρχειακά Τεκμήρια*, Αθήνα 1993, σσ. 81-118· Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 120-172· D. Jacoby, «**The Venetian presence in the Latin Empire of Constantinople (1204-1261): The Challenge of Feudalism and the Byzantine Inheritance**», *Jahrbuch der Österreichischen*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



L'appartenance de cette période au droit post-byzantin, a été par le passé plusieurs fois mise en question par nombre d'historiens du droit. Leur argument essentiel était que, même après la conquête de 1204 et la fondation de l'empire latin, l'état byzantin n'avait pas cessé d'exister sous la forme d'états qui lui avaient succédé, nommément le royaume de Nicée, de Trébizonde et celui d'Épire, où la production du droit ne s'était pas interrompue. À plus forte raison ceci est valable après 1261, date à laquelle Constantinople a été reprise par les Byzantins et l'empire romain d'Orient a été rétabli, au moins théoriquement, au niveau politique et idéologique. Ces historiens ont proposé 1453 comme début de la période du droit post-byzantin, date à laquelle la prise de la capitale byzantine par les ottomans signifia la dissolution définitive de l'empire et sa substitution par un autre état souverain avec une organisation politique, administrative et juridique consistante[8]. Ce point de vue ne tient pas compte cependant d'un paramètre important : L'empire byzantin a peut-être continué d'exister durant l'occupation latine, mais la plupart des régions conquises n'ont jamais été récupérées par l'état byzantin ; elles sont restées sous la domination des occidentaux jusqu'à leur intégration à l'empire ottoman ou bien, beaucoup plus tard, à l'état grec moderne, suivant en réalité leur propre cours en ce qui concerne le droit. Malgré le fait que le rayonnement du droit byzantin ait continué dans ces régions –déterminant les rapports de la population subjuguée et exerçant une certaine influence sur les conquérants–, on ne peut ignorer ni les blocages existants ni les éléments particuliers que le droit de ces régions a reçu d'une manière ou d'une autre, le résultat étant que plusieurs fois l'on observe une différenciation importante du droit appliqué dans le reste de l'empire.

Les changements subis par le droit dans tous ces petits états féodaux formés sur les territoires conquis ne peuvent être cependant pris en considération de manière uniforme. La faiblesse du pouvoir politique de ces états de courte durée, avec des frontières qui changeaient continuellement, a bloqué la formation d'un système juridique uniforme qui aurait envisagé les populations autochtones de manière globale au niveau du droit. Compte tenu de ces faits, les Croisés ont continué d'appliquer

---

*Österreichischen Byzantinistik* 43 (1993), 141-201 (= D. Jacoby, *Byzantium, Latin Romania and the Mediterranean*, Aldershot 2001, no. VI); Claire Judde de Larivière, *Naviguer, commercer, gouverner. Économie maritime et pouvoirs à Venise (XV^e^-XVI^e^ siècles)*, Leiden–Boston 2008; Maria Pia Pedani, *Venezia porta d'Oriente*, Bologna 2010.

8. V. Tourtoglou, op.cit., 318-319 (= pp. 70-71), où la bibliographie plus ancienne. Cf. aussi G. Nakos, «Le problème des limites essentielles du fonctionnement du droit grec post-byzantin», *Hommage à Konstantinos Vavouskos*, vol. A΄, Athènes 1989, pp. 253-286; Tsourka-Papastathi, op.cit., pp. 141-142.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Η ένταξη της περιόδου της λατινικής κυριαρχίας στην έννοια του μεταβυζαντινού δικαίου έχει αμφισβητηθεί επανειλημμένως στο παρελθόν από αρκετούς ιστορικούς του δικαίου, με βασικό επιχείρημα, ότι και μετά την άλωση του 1204 και την ίδρυση της λατινικής αυτοκρατορίας, η κρατική υπόσταση του Βυζαντίου δεν έπαψε να υφίσταται στα διάδοχα κρατίδια της Νίκαιας, της Τραπεζούντας και της Ηπείρου και να παράγει δίκαιο. Πολύ περισσότερο μάλιστα μετά το 1261, οπότε με την ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Βυζαντινούς, η ισχύς της αυτοκρατορίας, σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο, αποκαταστάθηκε πολιτικά και ιδεολογικά στην προτέρα κατάστασή της. Η συγκεκριμένη μερίδα ιστορικών προτείνει ως αποκλειστική αφετηρία έναρξης της περιόδου του μεταβυζαντινού δικαίου το 1453, όταν η πτώση της βυζαντινής πρωτεύουσας στους οθωμανούς σήμανε την οριστική κατάλυση της αυτοκρατορίας και την υποκατάστασή της από ένα άλλο επικυρίαρχο κράτος με συγκροτημένη διοικητική, πολιτική και φυσικά δικαιϊκή οργάνωση[8]. Η άποψη όμως αυτή δεν λαμβάνει υπόψη της μία σημαντική παράμετρο. Μπορεί δηλαδή η βυζαντινή αυτοκρατορία να συνέχισε να υφίσταται, όμως οι περισσότερες από τις κατακτημένες περιοχές δεν επανήλθαν ποτέ στους κόλπους του βυζαντινού κράτους, αλλά παρέμειναν σε δυτική κυριαρχία μέχρι την ενσωμάτωσή τους είτε στην οθωμανική αυτοκρατορία είτε πολύ αργότερα στο νεοελληνικό κορμό, ακολουθώντας στην πραγματικότητα μία δική τους δικαιϊκή πορεία. Και παρ' όλο που η ακτινοβολία του βυζαντινού δικαίου συνέχισε να υφίσταται στις περιοχές αυτές, καθορίζοντας τις σχέσεις των υποδούλων και επηρεάζοντας τους κατακτητές, κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει ούτε τις υπάρχουσες αγκυλώσεις, ούτε και τα ιδιαίτερα εκείνα στοιχεία που το δίκαιο των περιοχών αυτών προσέλαβε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, με αποτέλεσμα πολλές φορές να διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό από αυτό της υπόλοιπης αυτοκρατορίας.

Ούτε όμως και οι δικαιϊκές μεταβολές σε όλα αυτά τα φεουδαρχικά κρατίδια δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν με ενιαίο τρόπο. Η ασθενής πολιτική ισχύς των σταυροφορικών κρατών με τη βραχύβια διάρκεια και τα διαρκώς μεταβαλλόμενα σύνορα, εμπόδισαν τη διαμόρφωση ενός ενιαίου νομικού συστήματος και μίας συνολικής δικαιϊκής αντιμετώπισης των ντόπιων πληθυσμών. Με βάση αυτά τα δεδομένα, οι

---

*Byzantinistik* 43 (1993), 141-201 (= D. **Jacoby**, *Byzantium, Latin Romania and the Mediterranean*, **Aldershot** 2001, αρ. VI)· **Claire Judde de Larivière**, *Naviguer, commercer, gouverner, Economie maritime et pouvoirs à Venise (XV^e-XVI^e siècles)*, **Leiden–Boston** 2008· **Maria Pia Pedani**, *Venezia porta d'Oriente*, **Bologna** 2010.

8. Βλ. σχετ. Τουρτόγλου, ό.π., 318-319 (= σσ. 70-71) όπου και η παλαιότερη βιβλιογραφία. Πρβλ. επίσης Γ. Νάκος, «Η προβληματική των ουσιαστικών ορίων λειτουργίας του μεταβυζαντινού ελληνικού δικαίου», *Αφιέρωμα εις τον Κωνσταντίνον Βαβούσκον*, τ. Α', Αθήνα 1989, σσ. 253-286· **Tsourka-Papastathi**, ό.π., σσ. 141-142.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



leur droit propre –adapté autant que possible aux nouvelles circonstances–, tandis qu'ils ont laissé les populations conquises régler leurs rapports selon leur propre tradition juridique[9].

Ces observations ne concernent pas évidemment toutes les régions conquises. Les îles du Dodécanèse par exemple, qui dès le début du XIV[e] siècle étaient graduellement entrées sous la domination des Chevaliers Hospitaliers, ont connu un régime politico-juridique particulier[10]. Ceci est aussi valable pour les territoires passés sous la domination de Venise. La république de Saint Marc, qui constituait déjà un état bien organisé, avec une législation bien déterminée, avait au fur et à mesure mis en place une politique coloniale qui lui permettait de s'adapter aux circonstances particulières en tenant compte des facteurs géopolitiques. Bien entendu, dans le cadre des mécanismes susmentionnés, Venise accordait plus d'importance à faire prévaloir son organisation administrative et son droit public[11]. Sur un plan théorique, Venise cherchait naturellement à introduire en même temps son droit privé, quoique plusieurs fois elle ait dû s'adapter aux spécificités de chaque région en adoptant un modèle juridique plus flexible et en reconnaissant des institutions qui étaient déjà adaptées aux réalités locales.

Cette tactique fut suivie par la Sérénissime dans toutes ses possessions dans les cas où cela était dicté par ses intérêts. Les sources juridiques ne cessent d'évoquer le «usus grecorum», la «consuetudo tempore grecorum» ou simplement la «consuetudo terre», c'est-à-dire les anciens us et coutumes de l'époque byzantine[12]. Ceci desservait

9. V. à cet égard Visvizis, op.cit., 137-140. Cf. aussi Tourtoglou, op.cit., 328 (= p. 80).

10. V. à titre indicatif Z. Tsirpanlis, «Nouvelles informations sur la position des Grecs orthodoxes de Rhodes fournies par des documents inédits des Hospitaliers», *Études sur l'histoire de Rhodes aux temps des Hospitaliers*, Thessaloniki 1970, pp. 9-53 (= Z. Tsirpanlis, *Rhodes et les îles Sporades Méridionales aux temps des Chevaliers Hospitaliers (XIV[e]-XVI[e] siècles). Collection d'études historiques*, Rhodes 1991, pp. 254-286, n° XII); A. Luttrell, «Feudal Tenure and Latin Colonization at Rhodes: 1306-1415», *English Historical Review* 85 (1970), pp. 755-775 (= *The Hospitallers in Cyprus, Rhodes, Greece and the West 1291-1440*, London 1978, no. III); A. Failler, «L'occupation de Rhodes par les Hospitaliers», *REB* 50 (1992), 113-135; A. Luttrell, «The Greeks of Rhodes under Hospitaller Rule, 1306-1421», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 29 (1992), 193-223 (= *The Hospitaller State on Rhodes and its Western Provinces, 1306-1462*, Aldershot 1999, no. III).

11. V. en ce sens Visvizis, op.cit. , pp. 140-144 ; cf. aussi Tourtoglou, op.cit., 328-329 (= pp. 80-81).

12. V. à titre indicatif Chryssa Maltezou, «Statuta et consuetudines della popolazione greca della Romania Latina», *Atti del III Seminario Internazionale di Studi Storici, Da Roma alla Terza Roma, Popoli e spazio romano tra diritto e profezia*, Napoli 1986, pp. 442-447 ; Eadem, «Byzantine "consuetudines" in Venetian Crete», *Dumbarton Oaks Papers* 49 (1955), 269-280;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



μεν σταυροφόροι συνέχισαν να διέπονται από το δικό τους δίκαιο – προσαρμοσμένο κατά το δυνατόν στις νέες συνθήκες, ενώ οι κατακτημένοι αφέθηκαν να ρυθμίζουν τις σχέσεις τους με βάση την προϋφιστάμενη νομική τους παράδοση[9].

Βέβαια οι παρατηρήσεις αυτές δεν αφορούν όλες τις κατακτημένες περιοχές. Τα Δωδεκάνησα για παράδειγμα, που ήδη από τις αρχές του 14ου αιώνα άρχισαν να περιέρχονται σταδιακά στην κυριαρχία των Ιωαννιτών Ιπποτών, γνώρισαν ένα ιδιαίτερο δικαιοπολιτικό σύστημα[10]. Την ίδια εικόνα παρουσιάζουν και τα εδάφη που βρέθηκαν στην κυριαρχία της Βενετίας. Η δημοκρατία του Αγίου Μάρκου, που αποτελούσε κράτος δικαίου με ήδη καθορισμένη νομοθεσία, διαμόρφωσε συν τω χρόνω μία τέτοια αποικιακή πολιτική, που της επέτρεπε να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη της τους γεωπολιτικούς παράγοντες. Αυτονόητο είναι ότι στα πλαίσια των παραπάνω μηχανισμών μεγαλύτερη σημασία δινόταν στην επικράτηση της δικής της διοικητικής οργάνωσης και του δικού της δημοσίου δικαίου[11]. Φυσικά σε θεωρητικό επίπεδο η Βενετία επεδίωκε και την παράλληλη εισαγωγή του ιδιωτικού της δικαίου, παρ' όλο που πολλές φορές αναγκάστηκε να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, υιοθετώντας ένα δικαιϊκό πρότυπο περισσότερο ευέλικτο και αναγνωρίζοντας προϋπάρχοντες θεσμούς ήδη προσαρμοσμένους στην πραγματικότητα.

Η τακτική αυτή ακολουθήθηκε από την Γαληνοτάτη σε όλες τις κτήσεις της ιδιαίτερα όταν λόγοι σκοπιμότητας το επέβαλλαν. Οι νομικές πηγές δεν παύουν να επικαλούνται το «usus grecorum», την «consuetudo tempore grecorum» ή απλά την «consuetudo terre», παλαιότερες δηλαδή συνήθειες και τοπικά έθιμα αναγόμενα στα βυζαντινά χρόνια[12]. Κάτι τέτοιο όχι μόνο εξυπηρετούσε λόγους εσωτερικής

---

9. Βλ. σχετ. Βισβίζης, ό.π., 137-140. Πρβλ. επίσης και Τουρτόγλου, ό.π., 328 (= σ. 80).

10. Βλ. ενδεικτ. Ζ. Τσιρπανλῆς, «Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ θέση τῶν ἑλλήνων ὀρθοδόξων τῆς Ρόδου ἀπὸ ἀνέκδοτα ἱπποτικὰ ἔγγραφα (1451-1453)», *Μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν ἱπποτῶν*, Θεσσαλονίκη 1970, σσ. 9-53 (= Z. Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες στα χρόνια των Ιωαννιτών Ιπποτών (14ος-16ος αι.)*, *Συλλογή ιστορικών μελετών*, Ρόδος 1991, σσ. 254-286, αρ. XII)· A. Luttrell, «Feudal Tenure and Latin Colonization at Rhodes: 1306-1415», *English Historical Review* 85 (1970), σσ. 755-775 (= *The Hospitallers in Cyprus, Rhodes, Greece and the West 1291-1440*, London 1978, αρ. III)· A. Failler, «L' occupation de Rhodes par les Hospitaliers», *REB* 50 (1992), 113-135· A. Luttrell, «The Greeks of Rhodes under Hospitaller Rule, 1306-1421», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 29 (1992), 193-223 (= *The Hospitaller State on Rhodes and its Western Provinces, 1306-1462*, Aldershot 1999, αρ. III).

11. Βλ. σχετ. Βισβίζης, ό.π., 140-144· Πρβλ. επίσης Τουρτόγλου, ό.π., 328-329 (= σσ. 80-81).

12. Βλ. ενδεικτ. Chryssa Maltezou, «Statuta et consuetudines della popolazione greca della Romania Latina», *Atti del III Seminario Internazionale di Studi Storici, Da Roma alla Terza Roma, Popoli e*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



non seulement sa propagande à l'intérieur de ses possessions, créant l'impression que la Sérénissime se substituait pleinement aux droits et obligations du pouvoir impérial byzantin, mais avait aussi graduellement consolidé une tactique d'échanges culturels et juridiques entre conquérants et conquis.

Ayant comme point de départ l'an 1204, que nous considérons plus correct, la période du droit post-byzantin se termine en 1835[13] par le décret du 23 février/7 mars «Sur la Loi Civile», qui stipule que jusqu'à la publication du Code Civil seraient appliquées en tant que droit en vigueur les lois des empereurs byzantins «... comprises dans l'Hexabiblos d'Harménopoulos ...», ainsi que les coutumes qui avaient été imposées par «... l'usage long et ininterrompu ...»[14]. Ces limites chronologiques ne sont pas valables pour tous les territoires sous domination étrangère, étant donné que pour plusieurs d'entre eux l'intégration à l'état grec moderne s'est effectuée par étapes ( les Îles Ioniennes en 1865, Samos en 1897, la Crète en 1912 etc.). Ce sont précisément ces dates qui doivent être prises en compte pour déterminer la fin du cours historique du droit post-byzantin dans la région respective[15].

2. *Esquisse de l'Histoire du droit post-byzantin de l'Hellénisme sous la domination latine. Observations méthodologiques et critères.*

L'absence d'un état unitaire et d'un système juridique commun a du moins jusqu'à présent empêché les historiens du droit de s'occuper en détail du droit des petits états latins qui ont succédé à Byzance dans diverses régions de l'empire. Il semble que seulement certaines institutions administratives et juridiques isolées ont été étudiées; il ne peut donc être question d'études complètes sur les institutions du droit. C'est pourquoi la description du régime juridique des régions byzantines sous domination latine présuppose évidemment la rédaction de travaux spéciaux, qui traiteraient à fond de la diversité des ordres juridiques parallèles en vigueur dans un même espace territorial (pluralisme juridique)[16].

Malgré ces lacunes, il faut noter que la collection et l'édition des sources juridiques relatives à cette période a commencé déjà depuis le milieux du XIX[e] siècle[17],

---

N. Oikonomides, «Il livello economico di Creta negli anni intorno al 1204», *Venezia e Creta*, Venezia 1998, pp. 175-181.

13. V. Ghinis, *Esquisse*, p. 9.

14. Lydia Paparriga-Artemiadi, «Introduction», dans Paparriga-Artemiadi, Arnaoutoglou, Chatzakis, *Esquisse*, p. 123.

15. V. Tourtoglou, op.cit., 338 (= p. 90).

16. V. à titre indicatif Tsourka-Papastathi, op.cit., pp. 159-161.

17. V. Lydia Paparriga-Artemiadi, op.cit., pp. 125-133.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



προπαγάνδας, δίνοντας την εντύπωση ότι η Βενετία υπεισερχόταν πλήρως στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της βυζαντινής αυτοκρατορικής εξουσίας, αλλά και παγίωσε συν τω χρόνω μια τακτική πολιτισμικών και δικαιϊκών ανταλλαγών μεταξύ κατακτητών και κατακτημένων.

Με ορθότερη λοιπόν αφετηρία το 1204, η περίοδος του μεταβυζαντινού δικαίου τερματίζεται το 1835[13] οπότε με το διάταγμα της 23ης Φεβρουαρίου/7ης Μαρτίου «Περί Πολιτικού Νόμου», καθορίστηκε ότι ισχύον δίκαιο μέχρι και τη δημοσίευση Πολιτικού Κώδικα, αποτελούν οι νόμοι των βυζαντινών αυτοκρατόρων «... οἱ περιεχόμενοι εἰς τὴν Ἑξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου ...» καθώς και τα έθιμα που επέβαλε «... ἡ πολυχρόνια καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια ...»[14]. Το χρονολογικό αυτό όριο δεν ισχύει εξίσου για όλα τα παραπάνω εδάφη, αφού η ενσωμάτωση πολλών από αυτά στο νεοελληνικό κράτος έγινε σταδιακά σε διαφορετικές χρονικές στιγμές (τα Επτάνησα το 1865, η Σάμος το 1897, η Κρήτη το 1912 κτλ.). Είναι ακριβώς αυτά τα χρονολογικά ορόσημα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ως σημεία λήξης της ιστορικής διαδρομής του μεταβυζαντινού δικαίου[15].

## 2. *Το Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου του Λατινοκρατούμενου Ελληνισμού. Μεθοδολογικές παρατηρήσεις και κριτήρια.*

Η απουσία μίας ενιαίας κρατικής υπόστασης και ενός κοινού νομικού συστήματος απέτρεψαν, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, τους ιστορικούς του δικαίου να ασχοληθούν εμπεριστατωμένα με το δίκαιο των λατινικών κρατιδίων που διαδέχθηκαν εδαφικά τη βυζαντινή αυτοκρατορία. Αποσπασματικά μόνον φαίνεται να έχουν μελετηθεί κάποιοι μεμονωμένοι διοικητικοί και δικαιϊκοί θεσμοί. Στα πλαίσια της ίδιας λογικής δεν μπορεί να γίνει λόγος για συγγραφή Εισηγήσεων Δικαίου. Και αυτό γιατί η περιγραφή της δικαιϊκής κατάστασης των λατινοκρατούμενων περιοχών του Βυζαντίου προϋποθέτει εύλογα τη δημιουργία ξεχωριστών εισηγήσεων, οι οποίες θα αναφέρονται διεξοδικά τόσο στην υφισταμένη ετερότητα των εννόμων τάξεων όσο και στην αναμφισβήτητη παραλληλότητά τους (νομικός πλουραλισμός)[16].

Παρά τις ελλείψεις αυτές θα πρέπει να τονιστεί ότι η περισυλλογή και η έκδοση

---

*spazio romano tra diritto e profezia*, Napoli 1986, σσ. 442-447· της ίδιας, «Byzantine «consuetudines» in Venetian Crete», *Dumbarton Oaks Papers* 49 (1995), 269-280· N. Oikonomides, «Il livello economico di Creta negli anni intorno al 1204», *Venezia e Creta*, Venezia 1998, σσ. 175-181.

13. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, σ. 9.

14. Βλ. σχετ. Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, «Εισαγωγή», στον τόμο Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, σ. 123.

15. Βλ. σχετ. Τουρτόγλου, ό.π., 338 (= σ. 90).

16. Βλ. ενδεικτ. Tsourka-Papastathi, ό.π., σσ. 159-161.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



culminant en ces dernières décennies. La dispersion de ces publications et surtout leur caractère fragmentaire rend plus qu'impérative la tâche de rassembler et de traiter l'ensemble des sources juridiques publiées afin de faire saillir la diversité des textes. La création d'un pareil instrument de travail, à multiple usage et par des destinataires divers, semble avoir été ressentie comme nécessaire dès le début du XX[e] siècle[18], presque en même temps que les premières publications importantes de sources juridiques, pour être enfin réalisée en 1966 par Démètrios Ghinis.[19]

Le grand nombre, cependant, de sources juridiques post-byzantines publiées depuis 1966 à ce jour, a rendu impérative la tâche de compléter l'*Esquisse* de D. Ghinis. Pour cette raison, en 2005, sur l'initiative de l'académicien M. Ménélaos Tourtoglou, le Centre de Recherches de l'Histoire du Droit Hellénique de l'Académie d'Athènes a entrepris de rassembler le matériel relatif, ainsi que de remplir les lacunes de l'*Esquisse* initiale. D'autre part, le volume et la diversité des sources juridiques en langues autres que le grec a imposé leur rassemblement en un volume séparé, d'autant plus que D. Ghinis avait surtout inclus dans son œuvre les publications de sources juridiques en langue grecque[20].

Pour la composition de l'*Esquisse* des sources étrangères, près de 900 titres contenant plus de 15.000 documents ont été indexés. Ces publications sont parues jusqu'en 2007[21], tandis que celles parues au XIX[e] siècle sont prises comme point de départ. Les principes généraux posés dans les *Esquisses* antérieures ont été suivis pour le traitement du matériel[22]. Les divergences que l'on pourrait observer tiennent, pour la plupart, de la spécificité du matériel documentaire.

La grande gamme chronologique que couvrent les publications, par la force des choses, nous a amenés à envisager de manière différente les nombreuses rééditions de plusieurs sources, à cause de l'importance des textes ou de l'accès difficile aux anciennes éditions. Pour cette raison, des entrées ont été rédigées pour toutes les éditions, tandis que des renvois en bas de page fournissent les correspondances né-

---

18. V. Paparriga-Artemiadi, op.cit., p. 127.

19. V. Ghinis, *Esquisse* ; Idem, «Esquisse de Droit Post-byzantin. Premier supplément», *EEBΣ* 39-40 (1972-1973), 201-246; Idem, «Esquisse de Droit Post-byzantin. Deuxième supplément», *EEBΣ* 39-40 (1972-1973), 201-246.

20. En réalité, peu de documents en latin et en italien y sont inclus.

21. Tout comme dans le volume précédent de l'*Esquisse*, 2007 a été retenu comme date limite afin de laisser une marge de temps suffisante au traitement du matériel. Cf. en ce sens Papariga-Artémiadi, op.cit., pp. 157-158.

22. Notre but est ici de signaler les spécificités qui se sont présentées au cours du traitement des sources. Sur les règles méthodologiques en général v. Paparriga-Artémiadi, op.cit., pp. 155-164.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



των σχετικών νομικών πηγών έχει αρχίσει ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα[17], για να κορυφωθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Βέβαια η διασπορά των εκδόσεων και κυρίως ο αποσπασματικός τους χαρακτήρας, καθιστά κάτι παραπάνω από επιτακτική τη συγκέντρωση και επεξεργασία των δημοσιευμένων νομικών πηγών προκειμένου να καταστεί δυνατή η πληρέστερη εποπτεία όλου του φάσματος των κειμένων. Αυτή η ανάγκη για τη δημιουργία ενός παρόμοιου εργαλείου, ποικίλης χρήσης και με ετερόκλητους αποδέκτες, φαίνεται να γίνεται αντιληπτή στις αρχές του 20ου αιώνα[18], σχεδόν παράλληλα με τις πρώτες μεγάλες δημοσιεύσεις των νομικών πηγών, για να υλοποιηθεί εν τέλει το 1966 από τον Δημήτριο Γκίνη[19].

Ωστόσο το εύρος των μεταβυζαντινών νομικών πηγών που εκδόθηκαν από το 1966 μέχρι σήμερα κατέστησε επιτακτική τη συμπλήρωση του Περιγράμματος του Δ. Γκίνη. Για το λόγο αυτό το 2005, μετά από εισήγηση του ακαδημαϊκού Μενέλαου Τουρτόγλου, το Κέντρο Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου της Ακαδημίας Αθηνών ανέλαβε τη συγκέντρωση του σχετικού υλικού καθώς και τη συμπλήρωση των κενών του αρχικού Περιγράμματος. Παράλληλα η διαπίστωση του όγκου και της ποικιλομορφίας των ξενόγλωσσων νομικών πηγών επέβαλλε τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου έργου. Πολύ περισσότερο μάλιστα εφόσον ο Δ. Γκίνης είχε συμπεριλάβει στο έργο του κυρίως τις ελληνόγλωσσες δημοσιευμένες πηγές[20].

Για τη συγκρότηση του Περιγράμματος των ξενόγλωσσων πηγών αποδελτιώθηκαν 900 περίπου βιβλιογραφικές παραπομπές, οι οποίες και υπολογίζεται ότι περιέχουν περισσότερα από 15.000 έγγραφα. Οι ερανιζόμενες αυτές πηγές προέρχονται από μελέτες που εκδόθηκαν μέχρι το έτος 2007[21], ενώ ως αφετηρία λαμβάνονται υπόψη οι δημοσιεύσεις του 19ου αιώνα. Αλλά και στην επεξεργασία των πηγών ακολουθήθηκαν οι ίδιες γενικές αρχές με αυτές των προγενέστερων Περιγραμμάτων[22]. Οι όποιες αποκλίσεις έχουν να κάνουν, ως επί το πλείστον, με τις ιδιαιτερότητες του πηγαίου υλικού.

---

17. Βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, ό.π., σσ. 125-133.

18. Βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, ό.π., σ. 127.

19. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*· του ίδιου, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινού Δικαίου. Συμπλήρωμα πρώτον», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 201-246· του ίδιου, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινού Δικαίου. Συμπλήρωμα δεύτερον», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 201-246.

20. Στην πραγματικότητα περιλαμβάνει ελάχιστα λατινικά ή ιταλικά έγγραφα.

21. Όπως ακριβώς και στο προηγούμενο Περίγραμμα το 2007 επιλέχτηκε ως όριο προκειμένου να υπάρχουν τα απαραίτητα χρονικά περιθώρια για την απατούμενη επεξεργασία του όλου υλικού. Πρβλ. σχετ. Παπαρρήγα – Αρτεμιάδη, ό.π., σσ. 157-158.

22. Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι να τονιστούν οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάστηκαν κατά την επεξεργασία των πηγών. Για τους γενικότερους μεθοθολογικούς κανόνες βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, ό.π., σσ. 155-164.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



cessaires. En ce qui concerne la collection d'articles d'un auteur publiés séparément et réunis dans un même volume, l'équivalence est donnée entre parenthèses et l'on y signale les pages correspondant aux documents publiés.

Ces publications ne contiennent pas toutes des sources uniquement en langues étrangères. C'est pourquoi il a été nécessaire, en ce qui concerne les textes en grec, de faire des renvois à la publication de D. Ghinis ou à la plus récente édition de l'*Esquisse*, pour rendre possible au chercheur de prendre connaissance de tous les documents compris dans chaque publication, indépendamment de leur langue de rédaction.

Pendant le traitement du matériel on a cru nécessaire de classer les sources publiées en actes notariés et en documents administratifs. Enfin, on a indexé les actes privés, qui sont peu nombreux, ainsi que les codes de lois –de formes et d'origines diverses–, qui à eux seuls forment une catégorie à part.

2.1. Actes administratifs et arrêts judiciaires.

Cette rubrique contient les actes officiels de l'administration, les rapports administratifs, les certificats de mariage et de baptême, etc. Quant à ces derniers, il mérite peut-être de signaler qu'à part leur utilité manifeste, ces documents avaient un poids additionnel par ce qu'ils permettaient l'identification des couches supérieures, contribuant ainsi au maintien de leur statut social et des privilèges qui en découlaient éventuellement.

On a aussi considéré utile d'indexer non seulement les décisions des autorités administratives et des dignitaires locaux, mais aussi celles des organes du gouvernement central de chaque état. En tenant compte du fait que, par exemple, la République de Saint Marc, malgré l'autonomie relative qu'elle cédait aux administrations locales, se réservait le droit de prendre les décisions les plus importantes, on a indexé tous les actes des autorités vénitiennes qui concernent ces régions. Ces actes sont importants non seulement pour les informations juridiques qu'ils fournissent, mais aussi par ce qu'ils donnent l'occasion au chercheur de déchiffrer des comportements et des pratiques juridiques latents à cause de l'implication des populations locales. En ce sens et surtout à cause de la richesse d'informations qu'ils fournissent, on a inclus tant les actes de nomination des divers dignitaires, où sont précisées leurs fonctions et la manière dont ils doivent les exercer, que les rapports qu'ils devaient soumettre à l'administration centrale à la fin de leur terme d'office. Ces dernières observations concernent exclusivement Venise, puisque de telles pratiques étaient dictées par le caractère centralisé de son administration. Cette particularité, ainsi que la politique d'interventionnisme intense pratiquée par

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Το μεγάλο χρονολογικό φάσμα που καλύπτουν οι εκδόσεις επέβαλλε εκ των πραγμάτων μία διαφορετική αντιμετώπιση στις πολυάριθμες επαναδημοσιεύσεις που είχαν γνωρίσει πολλές από τις πηγές είτε λόγω της σπουδαιότητας του κειμένου είτε λόγω του δυσπρόσιτου της αρχικής δημοσίευσης. Ως εκ τούτου λήμματα δημιουργήθηκαν για όλες τις υπάρχουσες δημοσιεύσεις ενώ εσωτερικές παραπομπές σε υποσημειώσεις δίνουν τις απαιτούμενες αντιστοιχίες. Λίγο διαφορετική είναι η αντιμετώπιση της συλλογής άρθρων του ίδιου συγγραφέα σε ένα και τον αυτόν τόμο. Σε μία τέτοια περίπτωση η ισότητα δίνεται μέσα σε παρένθεση στο ίδιο το λήμμα, ενώ αντιστοιχίζονται οι σελίδες των σχετικών εγγράφων.

Οι δημοσιεύσεις αυτές βέβαια δεν περιέχουν όλες αποκλειστικά και μόνο ξενόγλωσσες πηγές. Γι' αυτόν το λόγο αναγκαία ήταν για τα ελληνικά κείμενα η παραπομπή είτε στην έκδοση του Δ. Γκίνη είτε στο πιο πρόσφατο Περίγραμμα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνολική θεώρηση όλων των εγγράφων της κάθε δημοσίευσης, ανεξαρτήτως της γλώσσας τους.

Κατά την επεξεργασία του υλικού επιβεβλημένη επίσης κρίθηκε η κατηγοριοποίηση των δημοσιευμένων πηγών σε νοταριακές πράξεις και σε διοικητικά έγγραφα. Τέλος αποδελτιώνονται τόσο τα ολιγάριθμα ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα, όσο και οι ποικίλης μορφής και προέλευσης κώδικες νόμων που ούτως ή άλλως συγκροτούν από μόνοι τους μία ιδιαίτερη κατηγορία.

2.1. Διοικητικές πράξεις και δικαστικές αποφάσεις.

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι πράξεις της διοίκησης, οι διοικητικές αναφορές, τα πιστοποιητικά γάμων και βαπτίσεων κτλ. Για τα τελευταία μάλιστα αξίζει ίσως να τονιστεί ότι εκτός από την αυτονόητη χρήση τους, τα έγγραφα αυτά διέθεταν ένα πρόσθετο ειδικό βάρος για τη διαπίστωση της ταξικής ταυτότητας των ανωτέρων κοινωνικά στρωμάτων, συμβάλλοντας στη διαφύλαξη του κοινωνικού τους **status** και των όποιων προνομίων απέρρεαν από αυτό.

Στην αποδελτίωση σκόπιμο κρίθηκε επίσης να συμπεριληφθούν όχι μόνο οι αποφάσεις των τοπικών διοικητικών οργάνων και αξιωματούχων αλλά και των κεντρικών κυβερνητικών οργάνων της κάθε επικυριάρχου. Με δεδομένο, για παράδειγμα, ότι η Δημοκρατία του Αγίου Μάρκου παρά τη σχετική αυτονομία που παρείχε στις κατά τόπους διοικήσεις, επιφύλασσε για τον εαυτό της τη λήψη των σημαντικότερων αποφάσεων, ερανίστηκαν όλες εκείνες οι πράξεις των διοικητικών οργάνων της Βενετίας, που αφορούν τις περιοχές αυτές. Οι συγκεκριμένες πράξεις είναι σημαντικές όχι μόνο για τις παρεχόμενες νομικές πληροφορίες, αλλά και γιατί λόγω της εμπλοκής του ντόπιου πληθυσμού, δίνουν τη δυνατότητα ανίχνευσης λανθανουσών δικαιϊκών πρακτικών και συμπεριφορών. Με την ίδια λογική και

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



la République de Saint Marc nous ont de même obligé d'indexer des sources qui à première vue pourraient être considérées ecclésiastiques. On connaît, cependant, que la Sérénissime considérait tant l'Église Latine que celle Orthodoxe, ainsi que leur clergé, comme des parties inséparables de l'ensemble son appareil administratif ; pour cette raison, elle intervenait activement aux affaires internes des deux Églises, en particulier quand des tensions manifestées entre les fidèles des deux confessions mettaient en danger l'équilibre politique dans ses possessions[23].

En fin, les arrêts et les procès verbaux judiciaires qui ont été indexés sont liés aux actes administratifs, puisque dans leur majorité ils proviennent d'organes administratifs ou de dignitaires qui faisaient en même temps fonction de tribunaux de première ou de seconde instance[24]. Ce groupe de sources présente un intérêt particulier du moment que les arrêts judiciaires, à part l'aspect procédural évident, illustrent mieux que tout autre le droit en vigueur et sa mise en application.

2.2. Les actes notariés

Les actes notariés constituent l'autre groupe de sources important qui a été indexé. Étant donné que le notariat était une institution déjà bien établie en Occident à l'époque de la IV[e] Croisade, il est naturel que le volume d'actes notariés qui ont été conservés soit très grand et que les informations fournies au niveau juridique –et pas seulement en ce domaine– soient extrêmement importantes. Il faut

23. V. à titre indicatif M. Manoussacas, «Mesures prises par Venise vis-à-vis de l'influence exercée par le Patriarcat de Constantinople en Crète et documents vénitiens inédits», *EEBΣ* 30 (1960-1961), 84-144· Z. Tsirpanlis, *Le legs du Cardinal Bessarion en faveur des partisans de l'Union des Églises en Crète vénitienne (1439-XVII[e] siècle)*, Thessaloniki 1967; Idem, «De la politique pro orthodoxe de Venise dans l'Orient hellénique», *EEBΣ* 39-40 (1972-1973), 295-311; G. Fedalto, *La chiesa latina in Oriente*, Verona 1976; Z. Tsirpanlis (éd.), *Registres d'églises et de monastères du 'Koinon'(1248-1548). Contribution à l'étude des rapports entre l'État et l'Église en Crète vénitienne*, Jannina 1985.

24. V. à titre indicatif E. Barbaro, *Legislazione Veneta. I Capitoli di Candia*, Venezia 1940; Sp. Théotokis, «Les capitulaires de la Crète vénitienne», *Epetèris Hetaireias Krètikôn Spoudôn* 4 (1940), 114-175; Elizabeth Santschi, «Procès criminels en Crète vénitienne (1354–1389)», *Thesaurismata* 7 (1970), 82-96; Elizabeth Santschi, «Aspects de la justice en Crète vénitienne d' après les memoriali du XIV siècle», *KX* 24 (1972), v. II, 294-324; N. Svoronos, «Questions sur la situation économique, sociale et juridique des Grecs chypriotes pendant la domination franque», *Actes du XVe Congrès international des Études Byzantines*, Athènes 1976, pp. 1-18; P. Zepos, «Droit et institutions franques du royaume de Chypre», *Actes du XV[e] Congrès international des études Byzantines*, Athènes 1976, pp. 1-9; C. Povolo, «L'amministrazione della giustizia penale in una terra di conquista: Peloponneso 1689-1715», *Diritto comune, diritto commerciale, diritto veneziano*, Venezia 1985, pp. 163-181.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



κυρίως με γνώμονα τον πλούτο των πληροφοριών τους, στην αποδελτίωση έχουν συμπεριληφθεί τόσο τα έγγραφα διορισμού των διαφόρων αξιωματούχων, όπου και καθορίζονται με ακρίβεια τα καθήκοντά τους και ο τρόπος άσκησής τους, όσο και οι εκθέσεις, τις οποίες με το πέρας της θητείας τους ήταν υποχρεωμένοι να υποβάλλουν στην κεντρική διοίκηση. Οι τελευταίες αυτές παρατηρήσεις περιγράφουν αποκλειστικά και μόνο την Βενετία, αφού παρόμοιες πρακτικές επιβάλλονταν από το συγκεντρωτικό χαρακτήρα της διοίκησής της. Η ιδιαιτερότητα αυτή και η έντονα παρεμβατική πολιτική της Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου επέβαλλαν επίσης να αποδελτιωθούν πηγές που εκ πρώτης όψεως θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως εκκλησιαστικές. Όπως είναι γνωστό η Γαληνοτάτη θεωρούσε, τόσο τη λατινική όσο και την ορθόδοξη εκκλησία και την ιεραρχία τους αναπόσπαστα μέρη του όλου διοικητικού μηχανισμού της· ως εκ τούτου επενέβαινε δυναμικά στα εσωτερικά των δύο εκκλησιών, ιδιαίτερα όταν οι εντάσεις ανάμεσα στους πιστούς των δύο δογμάτων έθεταν σε κίνδυνο την πολιτική ισορροπία των κτήσεών της[23].

Συνάφεια με τις διοικητικές πράξεις παρουσιάζουν τέλος και οι δικαστικές αποφάσεις και τα πρακτικά δικών που ερανίσθηκαν, αφού στην πλειοψηφία τους προέρχονται από διοικητικά όργανα ή αξιωματούχους που λειτουργούσαν παράλληλα ως πρωτοβάθμιο ή δευτεροβάθμιο δικαστήριο[24]. Η συγκεκριμένη ομάδα πηγών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού οι δικαστικές αποφάσεις, εκτός από την αυτονόητη δικονομική τους διάσταση, αποτελούν την καλύτερη αποτύπωση του ισχύοντος δικαίου και του τρόπου εφαρμογής του.

---

23. Βλ. ενδεικτ. Μ. Μανούσακας, «Μέτρα τῆς Βενετίας ἔναντι τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπιρροῆς τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα 1418-1419», *ΕΕΒΣ* 30 (1960-1961), 84-144· Ζ. Τσιρπανλής, *Τὸ κληροδότημα τοῦ καρδιναλίου Βησσαρίωνος γιὰ τοὺς φιλενωτικοὺς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1439-17ος αἰώνας)*, Θεσσαλονίκη 1967· του ίδιου, «Ἀπὸ τὴ φιλορθόδοξη πολιτικὴ τῆς Βενετίας στὴν Ἑλληνικὴ Ἀνατολή», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), 295-311· G. Fedalto, *La chiesa latina in Oriente*, Verona 1976· Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Κατάστιχα εκκλησιών και μοναστηριών του Κοινού (1248-1548). Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ιωάννινα 1985.

24. Βλ. ενδεικτ. E. Barbaro, *Legislazione Veneta. I Capitoli di Candia*, Venezia 1940· Σ. Θεοτόκης, «Τὰ καπιτουλάρια τῆς βενετοκρατουμένης Κρήτης», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν* 4 (1940), 114-175· Elizabeth Santschi, «Procès criminels en Crète vénitienne (1354–1389)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), 82-96· Elizabeth Santschi, «Aspects de la justice en Crète vénitienne d' après les memoriali du XIV siècle», *KX* 24 (1972), τ. II, 294-324· N. Svoronos, «Questions sur la situation économique, sociale et juridique des Grecs chypriotes pendant la domination franque», *Πρακτικὰ 15ου Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, σσ. 1-18· P. Zepos, «Droit et institutions franques du royaume de Chypre», *Πρακτικὰ 15ου Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, σσ. 1-9· C. Povolo, «L'amministrazione della giustizia penale in una terra di conquista: Peloponneso 1689-1715», *Diritto comune, diritto commerciale, diritto veneziano*, Venezia 1985, σσ. 163-181.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



d'ailleurs souligner ici que les notaires de langue latine se sont rapidement intégrés aux sociétés locales, par ce que, d'une part, ils revêtaient de leur autorité les actes de la population de langue latine installée après la Croisade ; d'autre part, par ce qu'une partie importante des conquis autochtones eut très tôt recours aux services de ces notaires dans le cadre de leurs transactions économiques et commerciales avec les nouveaux venus étrangers ou bien par nécessité, pour donner à leurs actions légitimité et validité accrue selon le droit du pouvoir souverain en place[25].

Tous ces actes notariés présentent un intérêt particulier du point de vue du droit substantif, étant donné que leur étude fournit des éléments importants sur l'évolution des institutions juridiques qu'ils ont pour objet (vente, dot, etc.).

2.3. Les critères

Le classement effectué ci-haut constitue en réalité l'étape fondamentale pour une première lecture du matériel. Dans un deuxième temps, chaque acte a été étudié en détail pour être caractérisé et indexé d'après son contenu juridique.

Sur base de ce traitement on a composé pour chaque publication un lemme, qui a été par la suite intégré dans l'ensemble du matériel dans un ordre strictement chronologique, puis suivent une qualification générale de l'ensemble des documents, des indices géographiques, ainsi qu'une mention abrégée de la langue de rédaction[26]. Le lemme proprement dit fait suite, avec la référence bibliographique, les pages contenant les documents et leurs numéros, s'ils en ont. La plupart des entrées contiennent le texte intégral ou un extrait des documents de la publication répertoriée. Le choix a été fait sur base de l'intérêt juridique et historique de chaque acte ou bien de la nature du texte en tant que modèle représentatif d'un type d'actes juridiques.

Pendant le traitement du matériel on a aussi tenu compte d'autres critères:

2.3.1. Le critère historique

En ce qui concerne les cadres chronologiques, on n'a pas jugé nécessaire de donner plus d'explications, du moment qu'on a fidèlement suivi le critère retenu

25. V. à titre indicatif Ph. Bouboulidès, «Notaires de Zante», *EHHD* 8 (1958), 112-133; Chryssa Maltezou, «Portrait of the Notary in the Latin-Ruled Greek Regions of the Fourteenth Century», *Geschichte und Kultur der Palaiologenzeit*, Wien 1996, pp. 121-132; Maria-Pia Pedani–Fabris, *Veneta Auctoritate Notarius, Storia del Notariato Veneziano (1514-1797)*, Milano 1996; K. Lambrinos, « Les notaires de Crète devant la loi: examens de capacité et honoraires au XVII[e] siècle », *Krètologica Grammata* 18 (2002-2003), 105-125.

26. [λ] pour le latin, [ι] pour l'italien et [γ] pour le français. Cf. liste d'abbréviations.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



2.2. Οι νοταριακές πράξεις

Την άλλη σημαντική ομάδα του αποδελτιωμένου πηγαίου υλικού, αποτελούν οι νοταριακές πράξεις. Με δεδομένο ότι ο θεσμός των νοταρίων έχει εδραιωθεί στο δυτικό κόσμο ήδη από την εποχή της τέταρτης σταυροφορίας, εύλογο είναι ότι ο όγκος των σωζόμενων νοταριακών πράξεων είναι πολύ μεγάλος και οι παρεχόμενες πληροφορίες σε νομικό επίπεδο – και όχι μόνο – πολύ σημαντικές. Εξάλλου, πρέπει εδώ να τονιστεί ότι οι λατινόγλωσσοι νοτάριοι εντάχθηκαν πολύ γρήγορα στις τοπικές κοινωνίες, τόσο γιατί περιέβαλαν με την αυθεντία τους τη δικαιοπρακτική βούληση του λατινόγλωσσου πληθυσμού, όσο και γιατί σε αυτούς από πολύ νωρίς κατέφυγε ένα σημαντικό ποσοστό των ντόπιων είτε στα πλαίσια των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων με τους επικυρίαρχους είτε από την ανάγκη να δώσουν στις πράξεις τους ένδυμα νομιμότητας και αυξημένης ισχύος[25].

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν όλες οι παραπάνω νοταριακές πράξεις και από απόψεως ουσιαστικού δικαίου, αφού η μελέτη τους παρέχει σημαντικά στοιχεία για την πορεία και την εξέλιξη των επιμέρους δικαιϊκών θεσμών (πωλήσεις, προικοδοσίες κτλ.).

2.3. Τα κριτήρια

Η παραπάνω ειδολογική κατάταξη αποτελεί στην πραγματικότητα το πρώτο και βασικό επίπεδο ανάγνωσης του υλικού. Σε ένα δεύτερο στάδιο η κάθε πράξη μελετήθηκε ειδικότερα για να χαρακτηριστεί και να αποδελτιωθεί νομικά.

Με βάση αυτή την επεξεργασία για την κάθε δημοσίευση συγκροτήθηκε ένα λήμμα, το οποίο και εντάχθηκε στο όλο υλικό με αυστηρή χρονολογική σειρά. Έπεται ένας γενικός νομικός χαρακτηρισμός του συνόλου των εγγράφων, γεωγραφικές ενδείξεις καθώς και η συντομογραφημένη αναφορά της χρησιμοποιούμενης γλώσσας[26]. Τα παραπάνω στοιχεία ακολουθεί ο κύριος κορμός του λήμματος με τη βιβλιογραφική παραπομπή, τις σελίδες των εγγράφων καθώς και τους αριθμούς τους, όταν αυτοί υπάρχουν. Μεγάλο μέρος των λημμάτων περιλαμβάνει σε πλήρες κείμενο ή σε απόσπασμα, έγγραφα από τη συγκεκριμένη δημοσίευση. Κριτήριο επιλογής

25. Βλ. ενδεικτ. Φ. Μπουμπουλίδης, «Νοτάριοι Ζακύνθου», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 8 (1958), 112-133· Chryssa Maltezou, «Portrait of the Notary in the Latin-Ruled Greek Regions of the Fourteenth Century», *Geschichte und Kultur der Palaiologenzeit*, Wien 1996, σσ. 121-132· Maria-Pia Pedani–Fabris, *Veneta Auctoritate Notarius. Storia del Notariato Veneziano (1514-1797)*, Milano 1996· Κ. Λαμπρινός, «Οι νοτάριοι της Κρήτης ενώπιον του νόμου: εξετάσεις καταλληλότητας και καθορισμός αμοιβών εργασίας το 17ο αιώνα», *Κρητολογικά Γράμματα* 18 (2002-2003), 105-125.

26. [λ] για τα λατινικά, [ι] για τα ιταλικά και [γ] για τα γαλλικά Πρβλ. σχετ. συντομογραφίες.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



par D. Ghinis pour établir les limites du droit post-byzantin[27]. En ce qui concerne cependant la date à laquelle commence cette période du droit, les cinq premières entrées, où sont répertoriées des sources provenant du début de la domination franque en Chypre, constituent l'unique divergence du critère adopté par Ghinis. Comme il est connu, Chypre qui s'était détachée du tronc de l'empire byzantin, avait été conquise par les Croisés déjà depuis 1191[28] et passa un an après à la maison des Lusignan qui l'a tenue jusqu'en 1489[29].

2.3.2. Le critère géographique

Les sources juridiques en langues étrangères qui ont été incluses dans le présent volume proviennent de tous les territoires byzantins qui d'une manière ou d'une autre étaient devenus tributaires des puissances occidentales participant à la IV[e] Croisade. À titre d'exception, on a aussi indexé des textes provenant de régions hors de l'aire de l'hellénisme oriental, où avaient émigré pour diverses raisons des populations grécophones –originaires surtout des territoires conquis–, et où ils avaient fondé de puissantes communautés. D'après l'exemple le plus caractéristique qu'est la Communauté grecque de Venise[30], l'organisation de ces communautés semble combiner le droit de la puissance politique du lieu avec des éléments essentiels de la tradition juridique de leurs membres, tandis que les privilèges octroyés chaque fois par l'état illustrent mieux les voies parallèles et l'adaptabilité des deux côtés. Dans ce même sens ont aussi été indexés les actes provenant de communautés latines

---

27. Dans la table chronologique à la fin de ce volume –exactement comme dans le volume précédent–, figurent les évènements historiques et juridiques les plus importants de la période examinée.

28. Des sources appartenant à cette période, datent d'avant 1204, sont aussi indexées dans l'*Esquisse* de Ghinis. V. D. Ghinis, *Esquisse*, p. 9, ainsi que les lemmes 3 et 4.

29. V. à titre indicatif M. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, τ. 1, Paris 1861; W. Rudt de Collenberg, «Les Lusignan de Chypre», *EKEE* 10 (1979-1980) [1980], 85-319; P. Edbury, *The Kingdom of Cyprus and the Crusades, 1191-1374*, Cambridge 1991; Angel. Nicolaou–Konnari, «The Conquest of Cyprus by Richard the Lionheart and its aftermath: A Study of Sources and Legend. Politics and Attitudes in the year 1191-1192», *EKEE* 26 (2000), 25-123.

30. V. à titre indicatif M. Manoussakas, «La communauté grecque de Venise et les archévêques de Philadelphie», *EEBΣ* 37 (1969-1970), 170-211 (= *La chiesa Greca in Italia, 1, Atti del convegno intereccl*esiale, *Bari 30 aprile-4 maggio 1969*, Padova 1970, pp. 45-87; Fani Mavroïdi, «Les premiers présidents de la confrérie grecque de Venise (1498-1558)], *Thesaurismata* 7 (1970), 172-182; Cristina Papacosta–Francesca Cavazzana Romanelli, «La confraternita dei Greci di Venezia e il suo archivio. Un modello condiviso di organizzazione della memoria documentaria», *Thesaurismata* 31 (2001), 379-403.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



αποτέλεσε είτε το νομικό και ιστορικό ενδιαφέρον της κάθε πράξης είτε ο χαρακτήρας του κειμένου ως αντιπροσωπευτικού δείγματος ενός τύπου νομικών πράξεων.

Κατά την επεξεργασία του υλικού λήφθηκαν υπόψη και άλλα κριτήρια:

### 2.3.1. Το ιστορικό κριτήριο

Σχετικά με τα τηρούμενα χρονικά πλαίσια δεν χρειάζεται να δοθούν περαιτέρω επεξηγήσεις, αφού ακολουθήθηκε με συνέπεια το κριτήριο που έθεσε ο Δ. Γκίνης για τα όρια του μεταβυζαντινού δικαίου[27]. Μοναδική παρέκκλιση, όσον αφορά στην εναρκτήρια χρονολογία, αποτελούν τα πέντε πρώτα λήμματα, τα οποία ερανίζουν πηγές προερχόμενες από τις απαρχές της φραγκικής κυριαρχίας στην Κύπρο. Ως γνωστόν η αποσχισμένη από το βυζαντινό κορμό Κύπρος, κατακτήθηκε από τους δυτικούς σταυροφόρους ήδη από το 1191[28] για να περιέλθει ένα χρόνο αργότερα στην κυριαρχία του γαλλικού οίκου των Lusignan, όπου και θα παραμείνει μέχρι το 1489[29].

### 2.3.2. Το γεωγραφικό κριτήριο

Οι ξενόγλωσσες νομικές πηγές που καταχωρήθηκαν στον παρόντα τόμο προέρχονται από όλα εκείνα τα εδάφη της βυζαντινής αυτοκρατορίας, τα οποία λόγω της τέταρτης σταυροφορίας βρέθηκαν σε κάποια μορφή υποτέλειας σε δυτικές δυνάμεις. Και πάλι, κατ' εξαίρεσιν κείμενα ερανίσθηκαν και από περιοχές εκτός των ορίων της καθ' υμάς Ανατολής, όπου για ποικίλους λόγους μετανάστευσαν ελληνόφωνοι πληθυσμοί των κατακτημένων κυρίως εδαφών ιδρύοντας ισχυρές κοινότητες. Με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την Ελληνική Κοινότητα της Βενετίας[30], η οργά-

---

27. Μάλιστα ένα χρονολόγιο στο τέλος της έκδοσης –όπως ακριβώς και στο προηγούμενο Περίγραμμα- δίνει τα σημαντικότερα ιστορικά και νομικά γεγονότα της εξεταζόμενης περιόδου.

28. Πηγές από αυτή την περίοδο πριν του 1204 ερανίζονται και στο Περίγραμμα του Δ. Γκίνη. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, σ. 9 καθώς και λήμματα 3 και 4.

29. Βλ. ενδεικτ. M. de Mas Latrie, *Histoire de l' île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, τ. 1, Paris 1861· W. Rudt de Collenberg, «Les Lusignan de Chypre», *EKEE* 10 (1979-1980) [1980], 85-319· P. Edbury, *The Kingdom of Cyprus and the Crusades, 1191-1374*, Cambridge 1991· Angel Nicolaou–Konnari, «The Conquest of Cyprus by Richard the Lionheart and its aftermath: A Study of Sources and Legend, Politics and Attitudes in the year 1191-1192», *EKEE* 26 (2000), 25-123.

30. Βλ. ενδεικτ. M. Μανούσακας, «Ἡ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικὴ Κοινότης καὶ οἱ μητροπολίται Φιλαδελφείας», *ΕΕΒΣ* 37 (1969-1970), 170-211 = M. Manoussakas, «La communità greca di Venezia e gli archivescovi di Filadelfia», *La chiesa Greca in Italia, 1, Atti del convegno interecclesiale, Bari 30 aprile-4 maggio 1969*, Padova 1970, σσ. 45-87· Φανὴ Μαυροειδή, «Οἱ πρῶτοι πρόεδροι τῆς ἑλληνικῆς ἀδελφότητος Βενετίας (1498-1558)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), 172-182· Cristina Papacosta–Francesca Cavazzana Romanelli, «La confraternita dei Greci di

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



d'Orient[31], même si les régions dans lesquelles elles s'étaient développées étaient d'une manière ou d'une autre revenues au sein de l'empire byzantin. On a considéré cela nécessaire par ce que, malgré le caractère autonome de l'administration de ces communautés, la communication avec les autochtones permettait et imposait de fait une osmose culturelle et juridique entre les populations.

2.3.3. Le critère linguistique

Dans le présent volume on a indexé tous les documents juridiques de la période post-byzantine rédigés par des notaires ou émis par des autorités administratives et judiciaires en latin, en italien et en français. On a aussi inclus les traductions, surtout en italien, de documents ottomans, étant donné que ces derniers constituent des actes officiels de validité authentique. La majorité de ces sources est en latin –langue officielle de l'administration pour plusieurs siècles. Les documents en italien font leur apparition dès le début du XVI[e] siècle surtout dans les régions occupées par Venise, puisque cette langue était devenue la langue officielle de l'administration et du notariat[32]. À Chypre sous la domination franque, le royaume des Lusignan avait employé très tôt comme langue de chancellerie le français parallèlement au

31. V. entre autres Chryssa Maltézou, *L'institution du Bail vénitien à Constantinople (1268-1453)*, Athènes 1970; Marie Nystazopoulou–Pélékidis, «Venise et la mer noire du XI[e] au XV[e] siècle», *Thesaurismata* 7 (1970), 15-51; M. Balard, «Péra au XIV[e] siècle. Documents notariés des archives de Gênes», *Les Italiens à Byzance*, Paris 1987, pp. 9-78; M. Martin, «Venetian Tana in the Later Fourteenth and Early Fifteenth Centuries», *Byzantinische Forschungen* 11 (1987), 375-379; Chryssa Maltezou, «Venetian «habitatores», «burgenses» and merchants in Constantinople and its Hinterland (Twelth-Thirteenth Centuries)», *Constantinople and its Hinterland*, Aldershot 1993, 233-241; S. Karpov, «Génois et Byzantins face à la crise de Tana de 1343 d' après les documents d'archives inédits», *Byzantinische Forschungen* 22 (1996), 33-42; Chryssa Maltezou, «Les italiens propriétaires «Terrarum et casarum» à Byzance», *BF* 22 (1996), 177-191; S. Karpov, «The Black Sea Region, before and after the Fourth Crusade», *Urbs Capta. The Fourth Crusade and its Consequences. La IV[e] Croisade et ses conséquences* (sous la direction d'Angeliki Laiou), Paris 2005, pp. 283-282.

32. V. À titre indicatif Z. Tsirpanlis, «Culture grecque et latine à Rhodes (XIV[e]-XV[e] siècles)», *Rhodes et les îles des Sporades méridionales*, Rhodes 1991, pp. 387-388; Ch. Gasparis, «La langue de la bureaucratie vénitienne en Crète médiévale (XIII[e]–XV[e] siècles)», *Symmeikta* 9 (1994), 141-156; Maltezou, Byzantine «consuetudines», pp. 269-280; Despina Michalaga, M. Blétas, N. Moschonas, «Langue notariale et écriture au XVI[e] siècle. Les codes notariaux de Céphalonie», *L'écriture grecque aux XV[e]-XVI[e] siècles*, Athènes 2000, pp. 31-51; R. Eufe, «Politica linguistica della Serenissima: Luca Tron, Antonio Condulmer, Marin Sanudo e il volgare nella amministrazione veneziana a Creta», *Philologie im Netz* 23 (2003), 15-43.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



νωση αυτών των κοινοτήτων φαίνεται να συνταιριάζει το δίκαιο της εκάστοτε επικυρίαρχης δύναμης με βασικά στοιχεία της νομικής παράδοσης των μελών τους, ενώ τα παραχωρούμενα κάθε φορά προνόμια από το κυρίαρχο κράτος αποτελούν ένα άριστο δείγμα συμπόρευσης και εκατέρωθεν προσαρμοστικότητας. Με την ίδια λογική αποδελτιώθηκαν και πράξεις προερχόμενες από τις λατινικές κοινότητες της Ανατολής[31] ακόμη και όταν οι περιοχές όπου αυτές αναπτύσσονται επανήλθαν με τον ένα ή άλλο τρόπο στους κόλπους της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Κάτι τέτοιο κρίθηκε απαραίτητο γιατί, παρά τον αυτόνομο χαρακτήρα της διοίκησης αυτών των κοινοτήτων, η επικοινωνία τους με τους αυτόχθονες επέτρεπε και επέβαλλε εκ των πραγμάτων μία πολιτιστική και κυρίως μία δικαιϊκή όσμωση.

2.3.3. Το γλωσσικό κριτήριο

Στον παρόντα τόμο έχουν αποδελτιωθεί όλα τα νομικά έγγραφα τα οποία εξέδωσαν οι νοταριακές, διοικητικές και δικαστικές αρχές της μεταβυζαντινής περιόδου, σε λατινική, ιταλική και γαλλική γλώσσα. Επίσης περιλαμβάνονται και οι μεταφράσεις οθωμανικών κυρίως κειμένων σε ιταλική γλώσσα δεδομένου ότι αποτελούν επίσημα έγγραφα της περιόδου με αυθεντική ισχύ. Η πλειονότητα των πηγών αυτών είναι γραμμένη στα λατινικά – επίσημη γλώσσα της διοίκησης για αρκετούς αιώνες. Τα ιταλικά κάνουν την εμφάνισή τους, στις βενετοκρατούμενες κυρίως περιοχές, από τις αρχές του 16ου αιώνα, οπότε και έγιναν επίσημη γλώσσα της διοίκησης και των νοταρίων[32]. Στη φραγκοκρατούμενη Κύπρο το βασίλειο των

---

Venezia e il suo archivio. Un modello condiviso di organizzazione della memoria documentaria», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 379-403.

31. Βλ. ενδεικτ. Χρύσα Μαλτέζου, *Ο θεσμός τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βενετοῦ Βαΐλου (1268-1453)*, Αθήνα 1970· Marie Nystazopoulou–Pélékidis, «Venise et la mer noire du XIe au XVe siècle», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), 15-51· M. Balard, «Péra au XIVe siècle. Documents notariés des archives de Gênes», *Les Italiens à Byzance*, Paris 1987, σσ. 9-78· M. Martin, «Venetian Tana in the Later Fourteenth and Early Fifteenth Centuries», *Byzantinische Forschungen* 11 (1987), 375-379· Chryssa Maltezou, «Venetian «habitatores», «burgenses» and Merchants in Constantinople and its Hinterland (Twelth-Thirteenth Centuries)», *Constantinople and its Hinterland*, Aldershot 1993, 233-241· S. Karpov, «Génois et Byzantins face à la crise de Tana de 1343 d' après les documents d'archives inédits», *Byzantinische Forschungen* 22 (1996), 33-42· Chryssa Maltezou, «Les italiens propriétaires «Terrarum et casarum» à Byzance», *BF* 22 (1996), 177-191· S. Karpov, «The Black Sea Region, before and after the Fourth Crusade», *Urbs Capta. The Fourth Crusade and its Consequences. La IVe Croisade et ses conséquences* (sous la direction d'Angeliki Laiou), Paris 2005, σσ. 283-282.

32. Βλ. ενδεικτ. Ζ. Τσιρπανλής, «Ελληνική και λατινική παιδεία στη Ρόδο (14ος-15ος αι.)», *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες στα χρόνια των Ιωαννιτών Ιπποτών (14ος - 16ος αι.), Συλλογή ιστορικών μελετών*, Ρόδος 1991, σσ. 387-388· Χ. Γάσπαρης, «Η γλώσσα της βενετικής γρα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



latin[33]. Enfin, malgré que pareille mention ne figure pas au titre de ce volume, certains textes en espagnol ont été répertoriés à cause de leur importance ou de leur spécificité.

La collection de tout le matériel et l'indexation des entrées se sont avérées un processus particulièrement intéressant. Le fait que même un seul acte administratif, judiciaire ou notarié soit présenté pour chacune des années de ces siècles et qu'à partir de ces documents il soit possible d'esquisser une image globale du microcosme d'une région, dépasse la dimension juridique et ouvre des voies qui pourraient intéresser une gamme beaucoup plus grande de chercheurs et d'érudits. Ceci, en effet, semble justifier encore plus l'effort entrepris.

Ioannis Chatzakis
*Chercheur*
*Centre de Recherches pour l'Histoire du Droit Hellénique*
*Académie d'Athènes*
*Translation: Joannis Panagiotidis*

33. V. à titre indicatif D. Baglioni, ««... Και γράφομεν φράγκικα και ρωμαϊκά»: **pluri**linguisme et interférence dans les documents chypriotes du XV[e] siècle», *Identités croisées en un milieu méditerranéen. Le cas de Chypre (Antiquité - Moyen Âge)*, Rouen 2006, pp. 317-328; A. Beihammer, «Byzantine Chancery Traditions in Frankish Cyprus: The case of the Vatican MS Palatinus Graecus 367», *Identités croisées en un milieu méditerranéen. Le cas de Chypre (Antiquité-Moyen Âge)*, Rouen 2006, pp. 301-315.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Lusignan από πολύ νωρίς χρησιμοποίησε ως γλώσσα της βασιλικής γραμματείας, παράλληλα με τα λατινικά, και τα γαλλικά[33]. Τέλος, παρ' όλο που μία τέτοια ένδειξη δεν υφίσταται στον τίτλο, ερανίσθηκαν λόγω της σπουδαιότητας ή της ιδιαιτερότητάς τους και κάποια ισπανόγλωσσα κείμενα.

Η διαδικασία συλλογής του όλου υλικού και της αποδελτίωσης των λημμάτων αποδείχτηκε μία διεργασία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Το γεγονός ότι από το φάσμα όλων αυτών των αιώνων μπορεί να παρατεθεί από το κάθε έτος έστω και μία πράξη διοικητική, δικαστική ή νοταριακή, ή το ότι από κάθε μία περιοχή μπορεί μέσα από αυτές τις πράξεις να σκιαγραφηθεί η εικόνα ενός ολόκληρου μικρόκοσμου, ξεπερνά τη διάσταση της νομικής σκοπιμότητας και προχωρεί σε ατραπούς που θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν ένα σαφώς ευρύτερο φάσμα μελετητών και ερευνητών, γεγονός που φαίνεται εν τέλει να δικαιώνει ακόμη περισσότερο αυτήν την προσπάθεια.

Ιωάννης Χατζάκης
*Ερευνητής Γ΄ Βαθμίδας*
*Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας*
*του Ελληνικού Δικαίου*
*της Ακαδημίας Αθηνών*

φειοκρατίας. Η αντιπαράθεση λατινικής και ελληνικής γλώσσας στη μεσαιωνική Κρήτη (13ος-15ος αι.)», *Σύμμεικτα* 9 (1994), 141-156· Maltezou, Byzantine «consuetudines» κτλ., σσ. 269-280· Δέσποινα Μιχάλαγα, Μ. Μπλέτας, Ν. Μοσχονάς, «Νοταριακή γλώσσα και γραφή τον 16ο αιώνα. Οι νοταριακοί κώδικες της Κεφαλονιάς», *Η ελληνική γραφή κατά τους 15ο και 16ο αιώνες*, Αθήνα 2000, σσ. 31-51· R. Eufe, «Politica linguistica della Serenissima: Luca Tron, Antonio Condulmer, Marin Sanudo e il volgare nella amministrazione veneziana a Creta», *Philologie im Netz* 23 (2003), 15-43.

33. Βλ. ενδεικτ. D. Baglioni, «"... Και γράφομεν φράγκικα και ρωμαϊκά": plurilinguisme et interférence dans les documents chypriotes du XVe siècle», *Identités croisées en un milieu méditerranéen. Le cas de Chypre (Antiquité - Moyen Âge)*, Rouen 2006, σσ. 317-328· A. Beihammer, «Byzantine Chancery Traditions in Frankish Cyprus: The case of the Vatican MS Palatinus Graecus 367», *Identités croisées en un milieu méditerranéen. Le cas de Chypre (Antiquité - Moyen Âge)*, Rouen 2006, σσ. 301-315.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# REMERCIEMENTS

Je me sens plus qu'obligé de remercier tous ceux qui d'une manière ou d'une autre ont contribué à ce que ce travail soit mené à bonne fin. Les plus vifs remerciements sont dus, en tout premier lieu à M. Ménélaos Tourtoglou, Académicien, membre du Conseil du Centre de Recherches de l'Histoire du Droit Hellénique, ancien Recteur de l'Université Démocrite de Thrace, qui a inspiré tout cet effort. Je tiens aussi à remercier tout particulièrement M. Apostolos Georgiadis, Académicien, Président du Conseil du Centre de Recherches de l'Histoire du Droit Hellénique, M. Epaminondas Spiliotopoulos, Académicien, Modérateur du Centre, ainsi que les membres du Conseil du Centre M.M. les Académiciens Georges Mitsopoulos et Emmanuel Roukounas pour leur appui. De vifs remerciements sont aussi adressés au Secrétaire Général de l'Académie d'Athènes, M. l'Académicien Vassilios Pétrakos, et au Secrétaire pour les Publications, M. l'Académicien Panayotis Vokotopoulos, qui m'ont fait l'honneur d'insérer cet ouvrage dans la série des Travaux de l'Académie d'Athènes et ont appuyé effectivement sa parution.

Je ne saurais manquer de mentionner la contribution décisive de la Directrice du Centre de Recherches de l'Histoire du Droit Hellénique de l'Académie d'Athènes, Dr. Lydia Paparriga-Artémiadi, à l'achèvement de cet effort et dont l'aide et l'encouragement dès les débuts de ce travail ont été pour moi un appui essentiel.

Je dois également remercier mon collègue au Centre de Recherches de l'Histoire du Droit Hellénique, Dr. Ilias Arnaoutoglou, qui a maintes fois partagé mes préoccupations. Je remercie de même les chercheurs et Directeurs des autres Centres de l'Académie, en particulier ceux du Centre de Recherches de l'Hellénisme Médiéval, qui ont toléré pendant toutes ces années mes demandes pressantes. Je tiens aussi à exprimer ma gratitude envers le personnel de la Bibliothèque Centrale de l'Académie d'Athènes et celui de la Bibliothèque Gennadios pour leur aide efficace à la collection du matériel. Enfin, je remercie vivement mon amie et collègue, Dr. Despina Tsourka-Papastathi, pour avoir revu cette traduction.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Είναι κάτι παραπάνω από επιτακτική η ανάγκη να ευχαριστήσω όλους αυτούς που συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην ολοκλήρωση αυτού του έργου. Θερμότατες λοιπόν ευχαριστίες οφείλονται πρώτα απ' όλα στον Ακαδημαϊκό και μέλος της Εφορευτικής Επιτροπής του *Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* κ. Μενέλαο Τουρτόγλου, τέως Πρύτανη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, ο οποίος υπήρξε ο εμπνευστής όλης αυτής της προσπάθειας. Επίσης ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται στον Πρόεδρο της Εφορευτικής Επιτροπής του *Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου*, Ακαδημαϊκό κ. Απόστολο Γεωργιάδη, στον Επόπτη του Κέντρου Ακαδημαϊκό κ. Επαμεινώνδα Σπηλιωτόπουλο καθώς και στα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής του Κέντρου, Ακαδημαϊκούς κ.κ. Γεώργιο Μητσόπουλο και Εμμανουήλ Ρούκουνα για την υποστήριξή τους. Θερμότατες ευχαριστίες επίσης πρέπει να απευθύνω στο Γενικό Γραμματέα της Ακαδημίας Αθηνών, Ακαδημαϊκό κ. Βασίλειο Πετράκο και στο Γραμματέα επί των Δημοσιευμάτων Ακαδημαϊκό κ. Παναγιώτη Βοκοτόπουλο, που έκαναν την τιμή να εντάξουν αυτό το έργο στη σειρά των *Πραγματειών της Ακαδημίας Αθηνών* και υποστήριξαν έμπρακτα την ολοκλήρωσή του.

Θα ήταν φυσικά σοβαρή παράλειψη να μην αναφερθεί η καίρια συμβολή στην επίτευξη αυτού του εγχειρήματος της Διευθύντριας του *Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* της Ακαδημίας Αθηνών, ΔραΝ Λυδίας Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, η οποία από την αρχή, λόγω και έργω, υποστήριξε θερμά αυτή μου την προσπάθεια.

Αναγκαίες είναι επίσης οι ευχαριστίες στο συνάδελφό μου στο *Κέντρο Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου*, ΔραΝ Ηλία Αρναούτογλου, τον οποίο όχι λίγες φορές απασχόλησα με τους προβληματισμούς μου. Το ίδιο ευχαριστώ και τους ερευνητές και Διευθυντές των άλλων Κέντρων της Ακαδημίας, ιδιαίτερα δε αυτό του *Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού*, που ανέχτηκαν όλα αυτά τα χρόνια τις οχλήσεις μου. Ευγνώμων επίσης είμαι απέναντι στο προσωπικό τόσο της *Βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Αθηνών* όσο και της *Γενναδείου Βιβλιοθήκης* για την έμπρακτη βοήθειά τους στην περισυλλογή του υλικού. Τέλος, ένα θερμό ευχαριστώ οφείλεται στη φίλη και συνάδελφο, ΔραΝ Δέσποινα Τσούρκα-Παπαστάθη για την πολύτιμη συνεισφορά της στη θεώρηση της μετάφρασης της εισαγωγής του τόμου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
# ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
# ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Π Ε Ρ Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

## 1

12ος-13ος αιώνας. Έκδοση των Ασσιζών του βασιλείου των Ιεροσολύμων και της Κύπρου. Περιλαμβάνονται οι Ασσίζες της Υψηλής Αυλής και της Κάτω Αυλής ή Αυλής της Βουργησίας (**τ. 1**: *Assises de la Haute Cour: I. Livre de Jean d'Ibelin, II. Livre de Geoffroy Le Tort, III. Livre de Jacques d'Ibelin, IV. Livre de Philippe de Navarre, V. La Clef des Assises de la Haute Cour du royaume de Jérusalem et de Chypre, VI. Le Livre au Roi*· **τ. 2**: *Assises de la Cour des Bourgeois: I. Livre des Assises de la Cour des Bourgeois, II. Abrégé du livre des Assises de la Cour des Bourgeois, III. Bans et Ordonnances de Rois de Chypre, 1286-1362, IV. Formules, Appendice: I. Documents relatives a la successibilité au trône et a la régence, II. Document relatif au service militaire, III. Les Lignages d'Outremer*). Σε παράρτημα στο τέλος εκδίδονται σχετικά με τις Ασσίζες έγγραφα (*IV. Chartes*)[1]. Ιερουσαλήμ, Κύπρος [λ, γ].

A. Beugnot (ed.), *Assises de Jérusalem ou Recueil des ouvrages de jurisprudence composes pendant le XIIIe siècle dans le Royaumes de Jérusalem et de Chypre*, **τ. 1**: *Assises de la Haute Cour*, **σσ.** 9-644· **τ. 2**: *Assises de la Cour des Bourgeois*, Paris 1841-1843, **σσ.** 1-474, **σ.** 535, **αρ.** 49[2].

---

1. Η σχετική με τις Ασσίζες των Ιεροσολύμων και της Κύπρου βιβλιογραφία είναι πλουσιώτατη. Βλ. σχετ. εκτός από την εισαγωγή της παραπάνω έκδοσης και P. Zepos, «Droit et institutions franques du royaume de Chypre», *Πρακτικὰ ΙΕ' Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, σσ. 1-9· του ίδιου, «Τὸ δίκαιον τῆς Κύπρου ἐπὶ Φραγκοκρατίας», *Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 23 (1976) [1978], 123-141· του ίδιου, «Le Assise dell'Oriente», *Studi in Onore di Cesare Sanfilippo*, Milano 1982, σσ. 745-767· P. Edbury, «The Livre des Assises by John of Jaffa: The Development and Tranmission of the Text», *The Crusades and their Sources. Essays Presented to Bernard Hamilton*, Aldershot 1998, σσ. 169-179· Αικατερίνη Αριστείδου, «Οι Ασσίζες στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας», *EKEE* 27 (2001), 95-101· M. Nader, *Burgesses and Burgesses Law in the Latin Kingdoms of Jerusalem and Cyprus (1099-1325)*, Aldershot 2006. Για τη μετάφραση των Ασσιζών της κάτω Αυλής βλ. σχετ. Π. Ζέπος, «Τὸ δίκαιον εἰς τὰς ἑλληνικὰς Ἀσσίζας τῆς Κύπρου», *ΕΕΒΣ* 25 (1955), 306-330, καθώς και την πρόσφατη μετάφρασή τους στα αγγλικά N. Coureas (ed.), *The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus*, Nicosia 2002.

2. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 3, όπου και αποδελτιώνονται μόνο οι Ασσίζες της Κάτω Αυλής.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ΘΕΣΠΙΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΣΣΙΖΕΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΑΥΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΡΓΗΣΙΑΣ

*τέλη 12ου αιώνα*

*«Coment le duc Godefroi establi dues cours seculiers: l'une, la Haute Court, de quoi il fu gouverneor et justisier; et l'autre, la Court de la Borgesie, la quele est appelée la Court dou Visconte. Livre de Jean d'Ibelin*

*Chapitre II*

*Le duc Godefroi establi deus cours seculiers: l'une, la Haute Court, de quoi il fu gouverneor et justisier; et l'autre, la Court de la Borgesie, à la quel il establi un home en son leuc à estre gouverneor et justisier, le quel est appelé visconte. Et establi à estre juges de la Haute Court ses homes chevaliers quili estoient tenus de fei par l'omage qu'il li avoient fait; et de la Court de la Borgesie, borgeis de la dite cité, des plus loiaus et de plus sages que en la dite cité fucent. Et lor fist jurer le seirement que les jurés de la Court de la Borgesie jurent, le quel est devizé el livre des Assises de la Court de la Borgesie. Et establi que lui et ses homes et leur fiés et toz chevaliers fucent menés par la Haute Court, et que les autres gens qu'il ne vodreit qui ne fucent menés par la Hautes Court, fucent menés par la Court de la Borgesie; et que totes borgesies fucent menées et determineez par la Court de la Borgesie; que les plais de borgesies ne peuvent ni ne doivent estre plaideés ni jugiés que en la Court de la Borgesie. Et ensi fu lors establi par comun acort dou seignor et de ses homes et des borgeis; et ensi a esté adès puis tenu et maintenu el dit roiaume. Et il ne fist mie establir les assises et les usages de deus cours semblans et totes choses, por ce que les haus homes et ciaus qui sont tenu au seignor de fei, et le seignor à eaus, et lor fiés et chevaliers, ne doivent pas estre ensi menés come borgeis, et borgesie ne genz de basse main ne peuple, come chevaliers. Et establi que en totes les cités et en toz les autres leus dou roiaume, où il averoit justice, eust visconte et jurés et court de borgesie por le peuple gouverner, maintenir, mener et juger et justisier par les assises et les usages qui lors furent establi à tenir et à user en la Court de la Borgesie. Et il et les autres seignors et roys dou dit roiaume, qui après lui furent, dounerent à aucuns haus homes el dit roiaume, baronies, seignories, cours et coins et justice, des quels il lor devoient servise de lors cors et de quantité de chevaliers; et les services que il en devoient, ainz que la terre fust perdue, sera devizé en la fin de cest livre»*[3].

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΣΣΙΖΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΚΗΣ ΥΠΟΤΑΓΗΣ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΟΥ

*«Livre de Geoffroy le Tort.*

*II. Ci Comence le seconde chapistre. Des homages. Je comencerai au chief, c'est au seignor. Si dirai des homages.*

*A l'omage recevoir, le seignor se doit seoir et l'ome agenoillier, et metre se mains jointes dedenz les mains dou seignor. Et uns autres qui devise l'omage doit dire: «Vos devenez home lige dou roi, et li prometez à porter foy, com à vostre lige, de lui garder et sauver, contre toutes riens*

3. **τ. I**, σσ. 23-24.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*qui vivre et morir puissent». Et puis doit dire au seignor: «Et vos, le recevez en la Dieu foy et en la vostre, come vostre home lige». Et les dues doivent dire: «Oïl;» et se doivent entre baisier en foy. Et celui qui fait homage à autre que le roy, le doit faire en cele meismes maniere come il est desus devisé, fors tant que il doit dire: «Je deviens vostre home, sauve le ligece dou roy.» Et se il a autre seignor en celui reuame, ou pluseurs, si les dois sauver l'un amprès l'autre»*[4].

**2**

12ος-13ος αιώνας. Επανέκδοση των Ασσιζών της Υψηλής Αυλής του βασιλείου των Ιεροσολύμων και της Κύπρου βάσει νέων χειρογράφων, άγνωστων στην έκδοση του 19ου αιώνα από τον Beugnot[5]. Ιερουσαλήμ, Κύπρος [γ].

P. Edbury (ed), *John of Ibelin, Le Livre des Assises*, Leiden – Boston 2003, σσ. 51-810.

**3**

1194. Διάταγμα του βασιλέα της Κύπρου με το οποίο αφιερώνονται χρήματα σε μονή. Λευκωσία [λ].

J. Richard, «L'Abbaye cistercienne de Jubin et le prieuré Saint-Blaise de Nicosie», *EKEE* 3 (1969-1970) [1970], σσ. 69-70 (= J. Richard, *Orient et Occident au Moyen Age: contacts et relations (XIIe-XVe s.)*, London 1976, αρ. XIX).

**4**

1195-1547. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Άκρα, Λευκωσία [λ, ι, γ].

N. Coureas, C. Schabel (eds), *The Cartulary of the Cathedral of holy Wisdom of Nicosia*, Nicosia 1997, σσ. 126-127, αρ. 37· σσ. 135-168, αρ. 40-62· σσ. 171-172, αρ. 65· σσ. 226-228, αρ. 87· σσ. 230-236, αρ. 89-91· σσ. 282-289, αρ. 110-113· σσ. 307-312, αρ. 130· σσ. 318-326, αρ. 133-140[6].

*Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΟΥΓΟΣ Ι ΕΠΙΚΥΡΩΝΕΙ ΕΤΗΣΙΑ ΧΟΡΗΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΓΑΘΩΝ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ*

*Λευκωσία, Οκτώβριος 1217*

*«In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, amen.*

4. **τ. I**, σ. 445.

5. Πρβλ. σχετ. λήμμα 1 του παρόντος.

6. Αρκετά από τα παραπάνω έγγραφα αποτελούν επαναδημοσιεύσεις από το L. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, **τ. III**, Paris 1855. Πρβλ. σχετ. λήμμα 5 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Ego, Hugo, Dei gratia rex Cipri, notum facio omnibus presentibus et futuris quod dominus Philippus de Ybellino, ob salutam anime sue et inclite recordationis domine Marie, matris sue, C°. bisantios albos, et L modios frumenti et XXV mitretas vini pie in elemosinam contulit capellano quem ipse constituit ad serviendum et ad celebrandas missas in ecclesia Nicosiensi pro anima dicte domine Marie, regine, matris sue. Hec autem omnia, scilicet supradicti C bisancii, et L modii frumenti, et viginti quinque metrete vini, percipienda sunt annuatim in redditibus casalis de Prestrona, quod est eiusdem Philippi. Si vero idem Philippus donaret, venderet, vel impignoraret, vel quocumque modo alienaret dictum casale, ille ad cuius manus deveniret tenetur ad solvendum predictos C bisancios albos, et L modios frumenti, et viginti quinque metretas vini, capellano qui in ecclesia Nicosiensi per anima dicte regine missas celebrabit. Si vere nolet persolvere, debet compelli per me et heredes meos ad reddendum, et ispa ecclesia potest eum corege per excommunicationis sententiam ad solvendum. Ut autem hec suprascripta donatio rata et firma imperpetuum maneat, ego Hugo, Dei gratia rex Cipri, hoc concessi, et hoc presens privilegium exinde factum ad petitionem et preces ipsius domini Philippi de Ybellino, sigillo meo plumbeo et suprascriptorum testium testimonio roborari feci, quorum hec sunt nomina: Iohannes de Ybellino, dominus Berthi; Galterus Cesarum, Cipri comestabilis; Galterius de Bersam; Gormundus de Bersam; Petrus Chape; Iacobus de Rivet. Actum anno Domine Incarnationis M°CC° XVII°, mense Octobris. Data per manum Rad[ulphi], venerabilis cancellarii regis Cipri, archidiaconi Nicosiensis»*[7].

### *ΠΩΛΗΣΗ ΧΩΡΙΟΥ ΣΤΟ ΛΑΤΙΝΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ*

*Άκρα, 1222, 15 Μαΐου*

*«Pelagius, miseratione divina episcopus Albanensis, apostolice sede legatus, universis presentes litteras inspesturis, salutem in Domino. Universitati vestre notum facimus quod venerabilis pater Simon, Tirensis archiepiscopus, in presentia reverendi patris R[adulphi], patriarche Ierlimitani, Bethleemitani, Valiensis episcoporum; magistri Hospitalis Ierosolimitani, Montis Sion, Templi Domini, Iosaphat Albaton; et aliorum quamplurium, vendidit, pro duobus millibus et ducentis bisanciis saracenatis, venerabili patri E[ustorgio], Nicosiensi archiepiscopo, et ecclesie sue, imperpetuum, quoddam casale nomine Livadi, quod ipse Tirensis archiepiscopus in ecclesia sua habebat, tenebat, et possidebat in Cipro, libere et quiete, ex donatione clare memorie regis Annerici. De quo dictus Tirensis archiepiscopus, coram nobis et supradictis testibus, Nicosiensem archiepiscopum nomine suo et capituli, investivit, ut illud iure hereditario Nicosiensis ecclesia imperpetuum possideret. Magister vero Hospitalis se soluturum promisit Tirensi archiepiscopus quandocumque ab eo pecuniam peteret memoratam. Nos igitur, ad preces venerabilis patris Nicosiensis archiepiscopi, hoc scriptum in testimonium fieri fecimus, sigilli nostri munimine roboratum. Datum Accon, anno ab Incarnatione Domini M°CC°XXI, idus Maii.*

*Huic scripto suprascripto erat impositum quoddam sigillum cereum glauche cere, pendens cum carta firma, in quo scriptum erat, «S[igilum] Pelagii Albanensis Episcopi»*[8].

---

7. σ. 135, αρ. 40.
8. σσ. 140-141, αρ. 44.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**5**

1195-1553. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Αίγυπτος, Άκρα, Αμμόχωστος, Βαρκελώνη, Βενετία, Γένοβα, Λευκωσία, Παρίσι, Ρόδος, Ρώμη, Τορίνο, Χάνδακας [λ, ι, γ].

L. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, **τ. II**, Paris 1852, σ. 39· σσ. 43-44· σσ. 51-58· σσ. 66-67· σσ. 89-91· σσ. 93-97· σσ. 102-110· σσ. 140-144· σσ. 150-158· σσ. 161-203· σ. 210· σσ. 228-237· σ. 248· σσ. 253-266· σσ. 285-286· σσ. 302-308· σ. 312· σσ. 358-366· σσ. 371-373· σσ. 376-378· σσ. 396-405· σσ. 416-425· σσ. 428-429· σσ. 434-436· σσ. 439-444· σσ. 454-455· σσ. 459-460· σσ. 466-471· σσ. 483-496· σσ. 498-504· σσ. 514-521· σσ. 523-525· **τ. III**, Paris 1855, σσ. 1-10· σσ. 15-16· σσ. 23-27· σσ. 30-66· σσ. 94-99· σσ. 102-114· σσ. 118-132· σσ. 144-148· σσ. 154-164· σσ. 166-181· σσ. 189-310[9]· σσ. 312-345· σσ. 348-435· σσ. 452-513· σσ. 515-518· σσ. 537-556· σσ. 598-614· σσ. 616-662· σσ. 669-677· σσ. 723-726· σσ. 737-746· σσ. 752-753· σσ. 767-769· σ. 778· σσ. 784-792· σσ. 794-799[10].

*ΔΙΓΛΩΣΣΗ*[11] *ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.*
*ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΤΟΥΝ ΟΙ ΦΥΓΑΔΕΣ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΙΤΕ ΝΑ ΟΔΗΓΗΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΕΙΤΕ ΝΑ ΑΠΟΔΟΘΟΥΝ ΣΤΟΥΣ ΚΥΡΙΟΥΣ ΤΟΥΣ*

*Λευκωσία 1468, 4 Μαρτίου*

*«Nos fidèles et bien aimés. Nous vous mandons et nous ordonnons à toi [bailli de la secrète] qu'aussitôt la réception de notre ordonnance, tu fasses connaître par des crieurs publics à la ville, aux faubourgs, à tous les villages, aux monastères, et aux lieux où se trouvent des plantations de vigne ou des habitations, et en général à toute la contrée du pays: Que les civitains et paracivitains desdits villages et de leurs dépendances cherchent partout les hommes, les femmes et les enfants non originaires du pays où ils se trouvent et qui ne sont pas connus pour être éleftères; qu'ils les arrêtent, leur lient les mains derrière le dos et te les présentent Toi, tu auras soin de les envoyer à notre secrète, qui les*

---

9. Τα έγγραφα των σσ. 189-306 συνιστούν μία ιδιαίτερη αρχειακή σειρά, η οποία έχει επανεκδοθεί ανεξάρτητα στο J. Richard, T. Papadopoullos (eds), *Le Livre des Remembrance de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983. Πρβλ. σχετ. λήμμα 352 του παρόντος.

10. Αρκετά από τα παραπάνω έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο N. Coureas, C. Schabel (eds), *The Cartulary of the Cathedral of holy Wisdom of Nicosia*, Nicosia 1997 (πρβλ. λήμμα 4 του παρόντος). Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 11γ.

11. Στα γαλλικά δηλαδή και τα ελληνικά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*examinera avec attention. S'ils sont véritablement nos serfs, il les punira et les enverra dans nos villages; mais s'ils appartiennent à d'autres, tu les puniras et les enverras à leurs maîtres. Et si les civitains et paracivitains laissent échapper les délinquants, ils payeront, chacun à notre chambre pour avoir failli à leur devoir, une amende pécuniaire de 25 ducats de négligence. De même, tout homme, de quelque état et de quelque nature qu'il soit, sachant où le coupable s'est caché ou s'est enfui, s'il ne le déclare pas, payera à notre chamber 25 ducats pour sa faute. Et dans quelques jours, nous enverrons un de nos fidèles et bien aimés serviteurs pour voir et examiner si lesdits civitains et paracivitains ont rempli leur devoir. Et se lui qui se trouvera en faute, sera soumis à la meme amende que ci-dessus. Il faut que les civitains et les paracivitains examinant personnellement chaque individu de la manière susdite. Année, le 4 mars 1468 du Christ»*[12].

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΥ
ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΜΟΝΑΧΟΣ ΕΝΑΝΤΙ 50 ΒΕΝΕΤΙΚΩΝ ΔΟΥΚΑΤΩΝ

*Λευκωσία, 1468, 12 Απριλίου*

*«Le roi monseigneur manda la franchize de Savilli Thodorou tou Therianou serf dou cazal de saint Nicolas.*

*Sachés que le mardy, XII jour dou mois d'Avrill MCCCC LXVIIII de Crist, nous, pour nous et pour nos hers, en la presence de partie de nos homes yci desous nommés, chevaliers courch, cc'est à savoir sire Johan Darais et sire Jeronimo Salviati, avons franchi et delivré Vassilis Thodorou tou Therianou, nostre serf dou casal de Saint Nicolas, o jour est a moine et s'apele papa Varneva, de tous liens de servage, chenage, auguaires, dimoins, apaut et de tout autre maniere de drotures que serfs paient ou sont usés ou acoustumés de faire ou de paier. Laquele franchise nous li avons fait pour ducas d'or veneciens de bon peis L, a besants VII le ducat, bailliés en la main de nostre bien amé et feaull sire Philippe Boustron, le segretain et ofecier dou nouvel ofice, pour la paie de l'escadre de Petro Davila. Et nous, pour nous et pour nos hers, en la presence de ladite courch, avons mis en sazine ledit Vasilli de ladite franchize par la maniere avant ditte et devizée. Pour ce vous mandons que ses nos presentes doiés faire atacher o livre des remenbrances et as autres escritures de nostre segrete, et poursure et faire comme susdit est. Les susdis ducas L, que susdit, furent donnés à la main de Yani Blandiero, pour la paie de ladite scadre de Petro Davila. Donné à Nicossie, le susdit jour. Confermé»*[13].

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΔΟΓΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ.
ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΝ ΑΣΣΙΖΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΣΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ

*Βενετία, 1531, 2 Μαρτίου*

*«Andreas Griti, Dei gratia dux Venetiarum, et caetera, nobilibus et sapientibus viris Francisco Bragadeno, locumtenenti, et consiliariis Cypri, et successoribus suis, fidelibus, dilectis, salute et dilectionis affectum.*

---

12. **τ. III**, σσ. 192-193.
13. **τ. III**, σσ. 269-270.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Così come prudentemente fu deliberà del mille quarto cento ottanta che li libri et conti di quella real camera non si havesseno a tenir in lingua francese, ma in italiana, cusì ne par conveniente si debba far delle leze di quel regno, lequal intendemo esser scritte in littera et lengua francese, con gran disturbo de l'animo vostro, perciochè accadendo adoperarle nelli juditii vostri, convenite riportarvi ad alcuni pochi che la sanno interpretare. Per tanto, vi commettemo cum il conseglio nostro di X et zonta, che debiate poner ogni accurata diligentia in far tradur le leze di quel regno, fidel et rectamente, in lingua et littera italiana, tenendo in la real lo archetypo et original autentico in lingua francese, insieme cum la traductione in lingua italiana, accio et de lì et de quì sè possi sempre scontrar il francse con la traduction italiana. Et ditte due copie in lingua francese e italiana drizzarete alli capi dil conseglio nostro di Diece, accio sè possi far imprimer la tradutione dele leze di quell regno in lingua italiana, per satisfaction di quelli fidelissimi nostri.*

*Datae in nostro ducali palatio, die II Martii, indictione quarta. MDXXXI*»[14].

**6**

1204. Η διανομή των εδαφών της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τους σταυροφόρους. Κωνσταντινούπολη [λ].

A. Carile, «Partitio Terrarum Imperii Romanie», *SV* 7 (1965), σσ. 217-222[15].

**7**

1204-1299. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Αδριανούπολη, Βενετία, Δυρράχιο, Κέρκυρα, Κρήτη, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε, Ι. Μ. Πάτμου, Ρόδος, Ρώμη, Σαπιέντζα, Ι. Μ. Σινά, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

G. Tafel, G.-M. Thomas, *Urkunden zur älteren Handels und Staatgeschichte der Republik Venedig: mit besonderer Beziehung auf Byzanz und die Levante vom neunten bis zum Ausgang des fünfzehnten Jahrhunderts*, Βιέννη 1856, **τ. I**, σσ. 452-489, αρ. 121· σσ. 513-515, αρ. 123· σσ. 558-560, αρ. 154· σσ. 567-569, αρ. 157· σσ. 569-574, αρ. 159-160· **τ. II**, σσ. 4-8, αρ. 164· σσ. 11-13, αρ. 166· σσ. 15-19, αρ. 168-169· σσ. 34-35, αρ. 174· σσ. 37-52, αρ. 176-180· σσ. 52-53, αρ. 181· σσ. 55-59, αρ. 182[16]· σσ. 59-62, αρ. 183-184· σσ.

14. **τ. III**, σσ. 515-516 (I).

15. Επαναδημοσίευση στο Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 141-142, αρ. 1 (απόσπασμα). Πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος.

16. Τα έγγραφα των σσ. 55-59, αρ. 182· σσ. 97-100, αρ. 207· σσ. 129-136, αρ. 229· σσ. 146-150, αρ. 233· σσ. 180-183, αρ. 242· σσ. 210-213, αρ. 255 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 142-144, αρ. 2· σσ. 144-146, αρ. 3· σσ. 146-147, αρ. 4· σσ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



75-76, αρ. 199· σσ. 90-96, αρ. 204-205· σσ. 97-100, αρ. 207· σσ. 123-126, αρ. 225-226· σσ. 129-142, αρ. 229-230· σσ. 143-150, αρ. 232-233· σσ. 159-168, αρ. 235· σσ. 175-183, αρ. 241-242· σσ. 193-195, αρ. 249· σσ. 210-213, αρ. 255-256· σσ. 225-230, αρ. 259-260· σσ. 234-248, αρ. 263· σσ. 251-256, αρ. 269· σσ. 260-263, αρ. 271· σσ. 277-297, αρ. 277-279· σσ. 312-314, αρ. 283-284· σσ. 320-328, αρ. 289-291· σσ. 333-335, αρ. 293· σσ. 470-481, αρ. 322-323· **τ. III**, σσ. 1-12, αρ. 331-332· σσ. 23-24, αρ. 337· σ. 39, αρ. 345· σσ. 46-55, αρ. 348-349· σσ. 102-114, αρ. 360· σσ. 123-124, αρ. 363· σσ. 130-133, αρ. 366· σσ. 377-383, αρ. 389.

*Η ΠΩΛΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΟΝΙΦΑΤΙΟ, ΜΑΡΚΙΩΝΑ ΤΟΥ ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ, ΣΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ*[17]

*Αδριανούπολη, 1204, 12 Αυγούστου*

*«In nomine domini nostri Jhesu Cristi. Amen. Anno ab incarnatione eius millesimo ducentesimo quarto, tempore Innocentij pape, Romanorum Imperatorem non existente, die duodecimo intrante mensis Augusti. Actum in suburbio A(N)DRINOPOLITANE ciuitatis, indictione septima.*

*Maniffestum facio ego quidem dominus Bonifacius, Montisferrati marchio, quod amodo inantea cum meis heredibus refutationem et finem facio:*

*Vobis, namque domino Marco Sanuto et domino Rauano de Verona, recipientibus procuratorio nomine pro domino Henrico Dandulo, dei gracia Venecie, Dalmacie atque Chroacie Duce, et pro suis successoribus, nec non et pro omnibus hominibus Venecie, de toto hoc, unde ipsos requisiui et requirere potui per quod uix ingenium, iuste quoque uel iniuste, uidelicet de insula Crete, que michi data uel promissa siue concessa fuit per Alexium Imperatorem, filium Ysachij quondam defuncti Imperatoris; et de centum milibus yperperorum, qui michi fuerunt promissi per prescriptum Imperatorem; et de toto feudo, quod et Manuel quondam defunctus Imperator dedit patri meo; et de toto, quod ad dicendum habui uel habeo per me uel per aliam personam hominum de Thessalica ciuitate et eius pertinencijs intus et foris; nec non etiam de omnibus possessionibus spiritualibus et temporalibus, quas ipsi habent uel habituri sunt de cetero in Imperio Constantinopolitano, tam a parte orientis, quam a parte occidentis; et per omnia et in omnibus de suprascriptis omnibus me foris facio cum omni iurisdictione, et in vestra plenissima potestate reliquo ad faciendum inde, quiquid vestre fuerit uoluntatis, promittens, nunquam per me, nec per aliam personam hominum contra omnia suprascripta iturum.*

*Verum quia, ut prescriptum est, de omnibus suprascriptis vobis refutationem feci*

---

147-148, αρ. 5· σσ. 149-150, αρ. 6· σσ. 150-151, αρ. 7· σσ. 155-156, αρ. 12. Πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος.

17. Μέρος του εγγράφου έχει επαναδημοσιευτεί και στο G. Cervellini, «Come i veneziani acquistarono Creta», *Nuovo Archivio Veneto* 23 (1908), σσ. 274-275. Πρβλ. σχετ. λήμμα 10 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*et finem, vos ad presens michi dare debetis mille marchas argenti et tantas possessiones a parte occidentis, quarum redditus sint decem milium yperperorum auerorum iuxta extimationem unius mei amici et alterius uestri annuatim; quas si quidem possessiones per predictum dominum Ducam et successores suos et homines Venecie tenere et habere debeo imperpetuum. Seruitia tamen Imperatoris facere debeo et Imperii, que fuerint assignata, secundum quod in pacto communi continetur; quas uero possessiones, ut dictum est, per predictum dominum Ducam et successores suos et homines Venecie habuero, libere et absolute possidere debeo imperpetuum de herede in heredem, tam in masculo, quam in femina, ad faciendum inde, quicquid mee fuerit uoluntatis, saluo tamen iure et seruitio Imperatoris et Imperij.*

*Sciendum quoque est, quod iuramento teneor astrictus, prefato domino Duci et hominibus Venetie imperpetuum per me et meos hominess ad omnes possessiones et honorificientias manu tenendas et defendendas, quasi ipsi habent uel in antea habituri sunt in toto Imperio Romanie, tam ab una parte, quam ab alia, ad honorem et hutilitatem hominum Venecie, auxilium prestare contra omnes hominess, qui ipsos ex parte uel ex toto de suprascriptis omnibus possessionibus et honorificentijs mollestare aut expellere uoluerint, salua tamen Imperatoris fidelitate. Et quod, postquam suprascriptas possessiones et argentum habuero, instrumentum per manum publicam confectum fieri et dari uobis faciam, in quo contineatur, quod dictas possessiones et argentum habuero iuxta ordinem superius dictum, et omnes hominess, qui ipsas possessiones per me habebunt, simile prestabunt iuramentum.*

*Si igitur contra hanc promissionis et manifestationis cartulam ego, uel alij, qui secundum suprascriptum ordinem dictas possessiones habebunt, ire temptauerimus, conponere debeamus cum nostris heredibus uobis et uestris successoribus [et] prefatas mille marcas argenti; et insuper dicte possessiones sine omni condictione in uobis debeant deuenire.*

*Et insuper predictus dominus Bonifacius, marchio Montisferrati, iurauit ad sancta dei euangelia, omnia, que hec superius legentur, firma habere et tenere imperpetuum, ut legitur superius.*

*Predictus dominus marchio Bonifacius scribere precepit omnia, que superius leguntur.*

*Testes ad hec rogati fuerunt:*

*Dominus Bonacursus de Frignano.*

*Dominus Henricus de Ficielo.*

*Dominus Pegorarius de Verona.*

*Jacobus Gregorij.*

*Et ego Bonus Amicus, sacri pallatii et de curia notarius, omnia, que superius legentur, manu mea subscripsi.*

*Ego Petrus, Constantinopolitanus presbyter et notarius, vidi in matre, testis sum in filia»*[18].

18. **τ. I**, σσ. 512-515, αρ. 123.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**8**

1204-1321. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία, Κορώνη, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε, Ρώμη, Σαπιέντζα, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].
Χ. Γ ά σ π α ρ η ς, «Βενετία και Βυζάντιο. Η βενετική κυριαρχία στα βυζαντινά εδάφη», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 141-151, αρ. 1-7· σσ. 151-159, αρ. 9-18· σσ. 162-164, αρ. 20-22· σσ. 166-172, αρ. 24-26[19].

**9**

1204-1537. Διοικητικά έγγραφα. Αδριανούπολη, Ανδρούσσα, Βενετία, Βιτέρμπο, Γαέτα, Νάξος, Παρίσι, Σικελία [ι, λ].
J. B u c h o n, *Recherches et matériaux pour servir à une histoire de la domination française au XIIIe, XIVe et XVe siècles dans les provinces démembrées de l'Empire grec à la suite de la quatrième croisade*, Paris 1840, σσ. 10-11, υποσημ. 2· σσ. 12-13· σσ. 30-37· σσ. 38-39· σσ. 44-46· σσ. 288-292· σσ. 293-296, υποσημ. 2· σσ. 348-350· σσ. 360-368.

**10**

1204-1595. Διοικητικά έγγραφα. Αδριανούπολη, Βενετία, Χάνδακας [ι].
G. C e r v e l l i n i, «Come i veneziani acquistarono Creta», *Nuovo Archivio Veneto* 23 (1908), σσ. 263-265 και 274-275[20].

**10α**

1204-1617. Διοικητικά έγγραφα. Αδριανούπολη, Βενετία, Γένοβα, Κύπρος, Πάδοβα, Χάνδακας [λ, ι].
C o r n e l i u s F l a m i n i o, *Creta Sacra sive de episcopis utriusque ritus graeci et latini in insula Cretae*, Venetiis 1755, **τ. I**, σσ. 213-214· **τ. II**, σ. 11· σσ. 12-13· σσ. 19-20· σσ. 24-28· σσ. 36-40· σσ. 44-45· σσ. 63-64· σ. 73· σσ. 87-88· σσ. 106-107· σσ. 108-110· σσ. 113-114· σ. 117· σ. 128· σ. 15· σ. 181· σσ. 222-224· σσ. 226-237· σσ. 239-240· σσ. 245-249· σσ. 251-263· σσ. 265-282· σσ. 290-296· σσ. 298-305· σσ.

---

19. Τα περισσότερα από τα παραπάνω έγγραφα αποτελούν επαναδημοσιεύσεις. Πρβλ. σχετ. λήμματα 6, 7, 20, 60, 66, 95 του παρόντος.

20. Πρόκειται στην πραγματικότητα για την έκδοση ενός μόνο αποσπάσματος από την παραχώρηση της Κρήτης στους Βενετούς. Για ολόκληρο το έγγραφο πρβλ. σχετ. λήμμα 7 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



307-308· σσ. 321-328· σσ. 334-336· σσ. 340-342· σσ. 345-355· σσ. 373-376· σσ. 382-395· σσ. 398-403· σ. 430· σσ. 432-434· σσ. 437-439.

**11**

μεταξύ 1207-1209. Κανονισμός άσκησης αξιώματος για το βενετό «podesta» της Κωνσταντινούπολης. Βενετία, Κωνσταντινούπολη [λ].

R. Wolff, «A New Document from the Period of the Latin Empire of Constantinople: The Oath of the Venetian Podestà», *Pankarpeia. Mélanges Grégoire IV*, *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* 12 (1953), σσ. 552-553[21] (= R. Wolff, *Studies in the Latin Empire of Constantinople*, London 1976, αρ. VI).

**12**

1207-1402. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Νεάπολη [λ].

A. Mustoxidis (ed.), *Delle cose corciresi (Τὰ Κερκυραϊκὰ)*, Corfù 1848, σσ. VI-VIII, αρ. F· σσ. LVII- LXXII, αρ. U-FF[22].

**13**

1207-1619. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις, βασιλικά διατάγματα. Αθήνα, Αμάλφι, Αχαΐα, Βενετία, Θήβα, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κόρινθος, Λευκάδα, Μέλφι, Μπρίντεζι, Νεάπολη, Νεγροπόντε, Παρίσι, Πελοπόννησος, Ρώμη, Φλωρεντία [λ, ι].

J. Buchon, *Nouvelles recherches historiques sur la principauté française de Morée et ses hautes baronies. Diplômes relatives aux hautes baronnies franques, extraits des archives et bibliothèques de Toscane, Naples, Sicile, Malte, Corfou; Seconde Époque: Affaiblissement et décadence de l'an 1333 à l'an 1470*, Paris 1845, **τ. 1**, σσ. 283-286· σ. 292, αρ. 9· **τ. 2**, σσ. 32-98, αρ. 2-8· σσ. 103-106, αρ. 10-12· σσ. 108-114, αρ. 14-15· σσ. 136-138, αρ. 23· σσ. 143-203, αρ. 25-31· σσ. 204-207, αρ. 33· σσ. 208-218, αρ. 35-38· σσ. 223-236, αρ. 41-44· σσ. 238-253, αρ. 46· σσ. 254-269, αρ. 48-53· σ. 280, αρ. 59· σ. 285, αρ. 66· σσ. 292-296, αρ. 70· σσ. 298-302, αρ. 72-73· σσ. 309-311,

21. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 158, αρ. 15. Πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος.

22. Για τα έγγραφα BB και EE βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 17.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



αρ. 7-8 σσ. 315-316, αρ. 11· σσ. 331-339, αρ. 26-33· σσ. 350-353, αρ. 45-46· σσ. 397-401, αρ. 1· σσ. 406-428, αρ. 3-11.

*ΔΙΑΤΑΓΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ «ΒΙΛΛΑΝΟΥΣ» ΤΗΣ ΚΑΣΤΕΛΛΑΝΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥΣ, ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΙΧΑΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΕΙ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ*

*Νεάπολη, 1358, 4 Νοεμβρίου*

*«Robertus, Dei gracia imperator Constantinopolitanus, Romanie despotus. Achaye et Tarenti princeps, baliis et vicariis principatus nostri Achaye presentibus et futuris, devotis suis, salutem et dileccionem sinceram.*

*Pro parte magnifici viri domini Nicolai de Aczarolis, comitis Melfie et magni regni Sicilie senescalli, regii fraterni collateralis et nostri, habuit exposicio culmini nostro facta, quod nonnuli homines et villani, vassalli sui, tam castellanie Corinthii quam aliarum terrarum, preteriti turbati condicio temporis et guerrarum strepitus dantes causam, ad terras et loca alia dicti principatus eorum incolatum proprium transtulerunt, non minus in grave dispensium atque periculum dicte castellanie et prefatarum aliarum terrarum suarum quam derogacionem suorum jurium et non modicum lesionem: propter quod fuit majestati nostre humiliter suplicatum, ut mandare compelli homines et villanos ipsos ad resumendum habitacionem pristinam ipsosque auctoritate prorpia capiendi, ut est de dicti principatus Achaye consuetudine atque usu per nostras licteras dignaremur. Cujus supplicacionibus inclinati, devocioni vestre commictimus et mandamus expresse, quatenus ad requisicionem officialium dicti magni senescalli seu alterius eorudem, dictos homines et villanos prefate castellanie Corinthii et aliarum terrarum dicti magni senescalli ad resumendam dictam eorum habitacionem pristinam districte cogatis. Et super hoc dictis officialibus prefati magni senescalli damus, tenore presentium, in mandatis ut hominess et villanos ipsos auctoritate propria capere possint et valeant, et reducere ad eorum habitacionem pristinam resumendam, prout est de dicti princpatus Achaye consuetudine atque usu, ita quod ipsorum profugaciones atque diffugia prefate terre periculum aliquod minime incurrere valeant.*

*Data Neapoli, in absencia logothete et prothonotarii nostri, anno Domini MCCCLVIII°, die IIII Novembris, XII indictionis, imperii nostri anno XII°, principatus vero anno XXVII»*[23].

## 14

1215-1466. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε [λ, ι].

Π. Μαστροδημήτρης, «Νοταριακά έγγραφα από την Εύβοια (Negroponte) που συντάχτηκαν κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας (1215-1466)», *Πρακτικά του Β΄ Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών: Η Ελλάδα των νησιών από τη Φραγκοκρατία ως σήμερα*, τ. Β΄, Αθήνα 2004, σσ. 84-101 αρ. 1-7.

23. **τ. ΙΙ**, σσ. 157-158, αρ. 28.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΧΡΕΩΣΤΙΚΟ ΟΜΟΛΟΓΟ*

*Νεγροπόντε, 1269, 18 Φεβρουαρίου*

*«In nomine dei aeterni amen. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo ducentesimo sexagesimo octavo, mensis februarii, die undecimo exeunte, Jndictione duodecima Nigroponte. Plenam et irrevocabilem securitatem facio Ego Iohannes Dandulo de confinio Sancti Luce cum meis heredibus tibi Marco Michaeli de confinio Sancte Suffie et tuis heredibus, quatinus de libris duodecim denariorum grossorum quos michi dare tenebaris secures et quietus permaneas in perpetuum, quia de ipsis omnibus me bene et perfecte appacasti et deliberasti, ita quod michi inde remansit unde te amplius requirere aut compellere possim per ullum ingenium. Si umquam igitur contra hanc securitatis cartam ire praesumpsero tunc emendare debeam cum meis heredibus tibi et tuis heredibus, auri libras quinque et haec securitatis carta in sua permaneat firmitate. Signum suprascripti Iohannis, qui haec rogavit fieri.*

*† Ego Leonardo Gisi testis subscripsi.*

*† Ego Marinus Dandulo testis subscripsi.*

*S.T. Ego Benevenutus Zamudi, diacocus Sancti Paterniani et notarius complevi et roboravi.*

*L. Gisi et M. Dandulo»*[24].

## 15

1217-1309. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Αθήνα, Βενετία, Ι.Μ. Δαφνίου, Θήβα [λ, γ].

A. Kiesewetter, «Richerche costituzionali e documenti per la signoria ed il ducato di Atene sotto i de La Roche e Gualtieri V di Brienne (1204-1311)», *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος-15ος αιώνας). Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώθηκε με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη γέννηση του Raymond-Joseph Loenertz*, Βενετία 2002, σσ. 328-347, αρ. 1-14.

*Ο ΔΟΥΚΑΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ GUIDO II DE LA ROCHE ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΙΣΤΟΥΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥΣ ΤΗΝ ISABELLA DI VILLEHARDOUIN ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ, ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΦΕΟΥΔΑ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ*

*Αθήνα (;), 1308, 10 Μαΐου*

*«Nous Guis de la Roche, dus d'Athenes, et nous Mahaus, se loial espouse, faissons savoir a tous, ke nous mettons et estaulissons, avommes mis et estaulit pour nous et nostre lui nostre chiere et amee mere, ma dame Ysabiaul, princesse dele Mouree, pour garder, gouvener et maintenir toute nostre terre, ke nous avommes et tenommes enle*

24. σ. 86, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*conteit de Haun(aut), de Hollande [et] de Zelande. Et mandons et commandons atous nos sugis et nostre recheveur, ke il delivrent ali et ase commandement tous nos lueus et toutes nostres revenues de toutes nostres terres par dela et facent conte ali. Et tout chou, ke elle rechevera dou nostre et dont elle dovra se letters de quitanche, nous le tenons et terrons aferme et a estaule. Et mandons et commandons atous nos homes defief etdariere fief, tous nos baillius, nos sergans tous nos homses et ale toute le communiteit de nostres terres deseure dites, ke il obeissent et facent autant ame damme, le princesse deseure dite, entoutes coses, come il feroient a nostre prope cors, se nous i astiens present sane nostre yretage, entoutes coses. Et li denons ausi plain pooir de faire homage pour nous atous nos signeurs, u nous sommes tenut encle conteit de Haun(aut), de Hollande et de Zelande, et pour prendre et rechevoir tous hommages, ki apartienent anous. Et pour chou, ke che soit ferme cose et estaule, nous avommes ches presentes lettres saielees de nostres saiaus etdenees lan de grasse mil trios cens et v[it], a dis jours dou mois de mai»*[25].

## 16

1219. Απογραφή εισοδημάτων. Λάμψακος [λ].
A. Carile, «La signoria rurale nell'impero latino di Costantinopoli (1204-1261)», *Πρακτικὰ τοῦ ΙΕ' Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, τ. 4, Ἀθήνα 1980, σσ. 75-77.

## 17

1219. Διοικητικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Λάμψακος [λ].
D. Jacoby, «The Venetian presence in the Latin Empire of Constantinople (1204-1261): The Challenge of Feudalism and the Byzantine Inheritance», *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 43 (1993), σσ. 199, αρ. 1-2 (= D. Jacoby, *Byzantium, Latin Romania and the Mediterranean*, Aldershot 2001, αρ. VI).

## 18

1225. Νοταριακή πράξη. Νεγροπόντε [λ].
D. Jacoby, «New Evidence on the Greek Peasentry in Latin Romania», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σ. 252.

---

25. σ. 341, αρ. 10.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 19

1227-1418. Κατάστιχο καταγραφής φέουδων. Χάνδακας [λ].

Χ. Γ ά σ π α ρ η ς (εκδ.), *Catastici Feudorum Crete. Catasticum sexterii Dorsoduri, 1227-1418*, τ. **Β΄**, Αθήνα 2004[26], σσ. 15-644, αρ. 1-1229[27].

*ΜΕ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΕ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΝΕΜΗΤΕΣ Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΦΕΟΥΔΩΝ ΣΤΑ «ΣΕΞΤΕΡΙΑ» ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ*

*Χάνδακας, 1227, 18 Ιουνίου*

*«Incipit de particionibus miliciarum turme de Dossoduro et Bonifacio, factis per Pancracium Falero, Nicolaum de Molino et Marinum Barbadico partitores ex precepto domini Iohannis Micheli duce Crete et eius consilii. In nomine Domini nostri Ihesu Christi, anno Domini MCCXXVII, indicione prima, mensis iunii, XIIIo die exeuntis. Nos tres milites Pancracius Falero, Nicolaus de Molino et Marinus Barbadico ex precepto duci cretensis I. Michelis et eius consilii, missi quod divideremus milicias sexterii de castello Bonifacii et de Dossoduro et aliis sexteriis insule Crete»*[28].

*Ο ΚΑΤΟΧΟΣ ΦΕΟΥΔΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΕΙ, ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ, ΒΙΛΛΑΝΟ, ΑΝΤΙΚΑΘΙΣΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΠΟ ΔΥΟ ΑΛΛΟΥΣ*

*Χάνδακας, 1272, 15 Αυγούστου*

*«Nos Iohannes Belligno duca cretensis cum nostro consilio notum facimus, quod Marinus Vido coram nobis existens petiit, quod papam Constantinum filium quondam Michali Pidioti villani eius de milicia Ierusalem volebat de consensu nostro facere liberum cum heredibus eius pater, inde dicta milicia restaurum conveniens dare peticioni cuius condescendimus. Unde idem Marinus Vido, nobis consencientibus, eundem papam Constantinum et heredes eius amodo liberos facimus ab omni vinculo servitutis, in quo quondam subiacuerit, cum omnibus qui ex eis nati vel nascituri sunt. Ambulent et habitent ubicumque eis beneplacitum fuerit, liberi et absuluti, ita quod nullus eos amplius audeat servitutis vinculo subiugare. Idem vero Marinus Vido pro restauro eorum dedit in predicta milicia Georgium Sinurdi et Niketam fratrem eius, villanos suos de insula Milonensi cum heredibus eorum. Hec igitur per nos et successores nostros rate et firma volumus perpetuo permanere.*

*Actum anno MoCCoLXXIIo, mense augusti, die XV intranet, indicione XVa»*[29].

---

26. Το 2009 ο ίδιος εξέδωσε το αντίστοιχο κατάστιχο των Χανίων (Χ. Γάσπαρης (εκδ.), *Catastici feudorum Crete. Catasticum Chanee, 1314-1396*, Αθήνα 2008), το οποίο όμως για λόγους μεθοδολογικής συνέπειας δεν αποδελτιώθηκε στο παρόν.

27. Για εκτενείς περιλήψεις των εγγράφων βλ. στον πρώτο τόμο του έργου. Οι υπ. αρ. 594, 635, 937, 1095 πράξεις έχουν επαναδημοσιευτεί στο *Il miglior vino del mondo*, σ. 22, αρ. 2· σ. 23, αρ. 3· σ. 25, αρ. 5· σσ. 67-68, αρ. 5. Πρβλ. σχετ. λήμμα 23 του παρόντος.

28. τ. Β΄, σ. 588, αρ. 1107.

29. τ. Β΄, σ. 420, αρ. 784.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΒΙΛΛΑΝΩΝ

*Χάνδακας, 1291, 11 Ιουλίου*

*«Iacobus de Vigoncia fecit concambium cum Francisco de Molino de villano, cui dedit unum suum villanum nominee Caluci Cavalari filium Stephani Cavalari cum omnibus suis villanis filiis magnis et parvis; et predictus Franciscus dedit eidem Iacobo unum suum villanum nominee Foca Corde filium Coste Corde cum omnibus filiis suis magnis et parvis, salva in omnibus racione omnium. Iuraverunt quod hoc non fecerunt in fraude.*

*Actum consenciente domino Hermolao Iusto duca Crete et suo consilio, anno MCCLXXXXI, mense iulii, die XI intrante, indicione IIIIa»*[30].

ΕΓΓΡΑΦΗ ΥΠΟΘΗΚΗΣ ΣΕ ΠΡΟΙΚΩΑ ΑΚΙΝΗΤΑ.
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥΣ Ο ΣΥΖΥΓΟΣ ΥΠΟΘΗΚΕΥΕΙ ΑΣΤΙΚΟ ΑΚΙΝΗΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ

*Χάνδακας, 1357, 20 Νοεμβρίου*

*«De consensu et voluntate magnifici domini Phylippi Aurio honorabilis duche Crete suique consilii nobilis vir Petrus Quirino ultrascriptus, cui obligata erat ultrascripta cavalaria dimidia de Borea pro yperperis in Creta currentibus quingentis, prout apparet seriosius per duas scripturas notatas in sequenti folio, fuit contentus et voluit quod Andreola uxor providi viri Andree de Firmo cancellarii Crete habeat de cetero tale ius et regressum in cavalaria dimidia suprascripta, quale habebat dictus Petrus Quirino vigore predictarum obligationum in tantum quantum sunt yperpera quingenta in Creta currentia, que dictus Petrus habuit et recepit de ratione repromisse ipsius Andreaole. Unde suprascripta dimidia cavalaria remanet et est obligata pro securitate et pignore dictorum yperperorum quingentorum, que sunt pro parte repromisse predicte, eo modo et forma quibus erat hactenus obligata eidem Petro Quirino; pro residuo vero dicte repromisse obligata est quedam possessio seu domus dicti cancellarii, posita in civitate Candide, sibi scripta in catastico borgesiarum; et de predictis omnibus contenti fuerant Andreas et Angelus de Vigontia fratres quibus dicta cavalaria dimidia scripta et catasticata est, et Nicolota de Vigontia mater eorum.*

*Actum anno Domini MCCCLVII, mense novembris, die XX, indicione undecima, manu Dominici Grimani notarii et scribe palacii Candide»*[31].

## 20

1230-1416. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις της κρητικής Αυθεντίας, κανονισμός λειτουργίας διοικητικών και δικαστικών οργάνων, συνθήκη ειρήνης. Βενετία, Κύθηρα, Μυλοπόταμος, Ρέθυμνο, Σητεία, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

30. **τ. Β΄**, σ. 312, αρ. 565.
31. **τ. Β΄**, σσ. 166-167, αρ. 288.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



E. Gerland (ed.), *Das Archiv des Herzogs von Kandia im Königl. Staatsarchiv zu Venedig*, Strassburg 1899, σσ. 44-59, αρ. I.1-I.7· σσ. 59-74, αρ. II.1.-II.8· σσ. 61-62, αρ. 2[32]· σσ. 68-69, αρ. 3[33]· σσ. 74-76, αρ. e, f.1-5· σσ. 76-81, αρ. III.α.1-III.α.4· σσ. 82-84, αρ. IIIb-d· σσ. 91-114, αρ. IV.1-IV[34]· σσ. 115-126, αρ. V.1.-V.4[35].

*«ΚΑΠΙΤΟΥΛΑΡΙΑ» ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΤΩΝ «PROSOPII» ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ*

*«Capitularium prosoporum*

1. *Iuro ad euangelia sancta dei, quod omnibus petentibus rationem tam de Grecis quam de Iudeis rationem faciam bona fide et sine fraude. Amicum non iunabo nec inimico nocebo per fraudem.*
2. *Item omnes sententias, quas ego proferam cum socii[s] meis, ipsas iuxta formam statuti Uenetiarum dabo et proferam, et si aliqua questio apparuerit, de qua in statuto non fiat mentio, et in ipso inuenietur aliquod simile, iudicare et precedere debeo de simili ad simile. Et si simile non reperietur, iudicare et procedere debeo ad sententiam iuxta bonam consuetudinem approbatam. Et si consuetudo non reperiretur, procedam et iudicabo secundum meam bonam conscientiam. Excepto de ratione repromissearum, de quibus procedere et iudicare debeo iuxta usum Grecorum. Nullam quoque sententiam dilatabo per fraudem. ….*

4. *Item omnes denaros, qui peruenerint ad manus meas de caratis uel aliis rationibus, siue pignora, que pertineant comuni, ponere debeo in capselam unam,*

32. Επαναδημοσίευση στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 317, αρ. 5. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73, του παρόντος.

33. Για την ελληνική εκδοχή του πληρεξουσίου βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 3.

34. Πρόκειται για την πρώτη έκδοση αποσπασμάτων από τα καπιτουλάρια της Κρήτης, τα οποία σε πιο ολοκληρωμένη μορφή έχουν επαναδημοσιευτεί στο E. Barbaro, *Legislazione Veneta. I capitolari di Candia*, Venezia 1940. Πρβλ. σχετ. λήμμα 112 του παρόντος.

35. Το κείμενο της συνθήκης των βενετικών αρχών με τον Αλέξιο Καλλέργη έχει τύχει πολλών δημοσιεύσεων: Cornelius Flaminio, *Creta Sacra sive de episcopis utriusque ritus graeci et latini in insula Cretae*, Venetiis 1755, τ. II, σσ. 293-296 (πρβλ. σχετ. λήμμα 10α του παρόντος)· Σ. Ξανθουδίδης, «Συνθήκη μεταξὺ τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας καὶ Ἀλεξίου Καλλιέργου», *Ἀθηνᾶ* 14 (1902), σσ. 300-331· Κ. Μέρτζιος, «Η συνθήκη Ενετών–Καλλέργη και οι συνοδεύοντες αυτήν κατάλογοι», *ΚΧ* 3 (1949), σσ. 264-290 (πρβλ. σχετ. λήμμα 53 του παρόντος)· Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 166-170, αρ. 24 (πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος). Για την ελληνική εκδοχή της συνθήκης του Αλέξιου Καλλέργη βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 9 και Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 3. Πρβλ. επίσης Σ. Θεοτόκης, «Αἱ συνέπειαι τῆς συνθήκης τοῦ 1299 μεταξὺ Ἐνετίας καὶ Ἀ. Καλλέργη», *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 5 (1930), 455-460· Γ. Γρυντάκης, «Η συνθήκη του Αλεξίου Καλλέργη», *Κρητολογικά Γράμματα* 15/16 (1999-2000), 35-50.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*de qua quilibet prosopus habeat unam clauim, et non possum recipere aliquem denarum pertinentem comuni de officio, nisi simul cum duobus meis sociis uel cum uno...»*[36].

*ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΙΡΗΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΑΛΛΕΡΓΗ*

*Χάνδακας, 1299, 3 Απριλίου*

*«In nomine dei eterni amen. Anno ab incarnatione domini nostri Iesu Christi milesimo ducentesimo nonagesimo nono mense Aprilis die tertia exeunte indicione duodecima Candide insule Crete ...*

*Idirco nos, (Uitalis Micha)el, de mandato domini ducis Uenetiarum duca Crete, cum nostro consilio, et successoribus nostris notum facimus uniuersis, quia cum tu, Alexi Calergi, antiquo suadente hoste, discordie amatore, diu domino nostro duci rebellis fuisses et nunc (auctore pa)cis faciente ad ipsius domini nostri ducis precepta rediens et nostra te promisisses in fidelitate prefati domini nostri ducis, nostra et successorum nostrorum perpetuo permanere, recipimus te Alexium Calergium ad ipsius domini nostri ducis beniuolentiam et gratiam specialem atque nostram, remit(t)entes tibi et sequacibus tuis omnibus, qui sunt in insula Crete, ac Michaeli Curtacio et omnibus aliis cuiuscunque condicionis sint, omnes offensas tam tempore pacis quam guerre hinc retro factas et dictas quocumque modo e forma a quibuscunque personis. Et ut de fideli fidelior habearis et occasionem semper bene operandi possis habere ut speramus, damus, concedimus et restituimus tibi omnia feuda, que habebas in hac insula in principio huius guerre ante tuam rebellionem cum omnibus suis habentiis et pertinentiis ac villanis. ...*

*7. Item uolumus, quod tu habeas libertatem dandi feuda et equos, que et quos tibi superius concessimus, cuicunque uolueris. ...*

*11. Item quod tu et omnes, qui fuerunt rebelles, possitis facere parentelas cum Latinis.*

*17. Item uolumus, quod qui est Feudatus, sit Feudatus, et qui est Arcondus sit Arcondus, et qui est Archondopolus debeat esse Arcondopolus, et qui est Uasmulus, debeat esse Uasmulus, et qui est Latinus, debeat esse Latinus et haberi Latinus. ...*

*27. Item si aliquis plantauerit uineam uel arbores supra te[r]ram alterius, habeat dominus terre medietatem et aliam medietatem illi, qui plantauerunt, laborando semper ipsam ille, qui plantauit.*

*28. Item si aliquis fecisset molendinum supra terram alterius, quod nunquam fuisset factum, debeat habere medietatem dominus terre et aliam medietatem ille, qui fecit molendinum. ...*

*Tu uero iurasti fidelitatem domino nostro duci Uenetiarum, nobis et successoribus nostris imperpetuum et de obediendis preceptis suprascripti domini nostri ducis, nostris et successorum nostrorum et amicos Uenetiarum pro amicis habere (et) inimicos Uenetiarum-pro inimicis. Et si aliquid, quod sit contra honorem domini nostri ducis, nostrum et successorum nostrorum et bonum statum huius insule Crete, scieris uel tractari cognoueris,*

---

36. σσ. 98-100, αρ. IV.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*absque mora dabis operam cum effectu turbandi et impediendi illud toto tuo posse. Et quam cito poteris, id nobis et successoribus nostris in notitiam dabis. ...*

*In cuius rei euidentia et perpetua firmitate presens scriptum fieri fecimus et sigillo nostro pendente iussimus co[m]uniri in eo propriis manibus subscribentes.*

*† Ego uitalis michael ducha crete manu mea subscripsi.*

*† Ego marco delfino consiliarius crete manu mea subscripsi.*

*Ego Gerdus uido presbiter ecclesie sancti uitalis notarius et capellanus suprascripti domini duche compleui et roboraui»*[37].

**21**

1233. Παπικός αφορισμός. Άνδρος, Ρώμη [λ].

J.-R. Loenertz, «Marino Dandolo, seigneur d'Andros et son conflit avec l'évêque Jean (1225-1238)», *OCP* 25 (1959), σσ. 180-181.

**22**

1233-1239. Διατάγματα των Φράγκων βασιλέων της Κύπρου. Λευκωσία [λ, γ].

J. Monte, «A Register of the Cartulary of the Cathedral of Santa Sophia of Nicosia», *Byzantion* 5 (1929), σσ. 492-499, αρ. 38, 39, 43, 45[38].

*ΠΩΛΗΣΗ ΧΩΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΔΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ*

*Λευκωσία, Δεκέμβριος 1233*

*«De emptione prestarie vocate Timios Stauros.*

*In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen. Ego Henricus, Dei gratia rex Cipri, Notum facio tam presentibus quam futuris quod Balduinus de Morfo meo home ligius in mea presentia constitutus consensu meo et voluntate et auctoritate mea, vendidit, cessit et tradidit venerabili patri domino Eustorgio Nicosiensi Archiepiscopo nomine ecclesie Nicosie, precio bisanciorum mille octingentorum alborum, quandam prestriam sitam in territorio Nicosie, que Temios Stauros vulgariter appellatur, cum omnibus terries cultis et incultis, domesticis atque silvestribus, planis, et montanis, arboribus, vineis, agris, nemoribus pascuis, domibus, furnis, molendinis et aquis, et cum omnibus rebus et iuribus et rationibus eidem pristrie pertinentibus, et cum omnibus suis pertinentiis et divisis. Item terram eidem prestrie contiguam quam Almaricus de Bethsan concessit Balduino de Morfo superius memorato. Predictam itaque prestriam et prefatam terram cum omnibus et singulis supradictis concedo et confirmo eidem Domino Archiepiscopo et eius successoribus in perpetuum possidendas*

37. σσ. 121-126, αρ. V.4.

38. Τα έγγραφα των σσ. 492-499, έχουν επαναδημοσιευτεί στο N. Coureas, C. Schabel (eds), *The Cartulary of the Cathedral of holy Wisdom of Nicosia*, Nicosia 1997, αρ. 50, 53. 54, 59. Πρβλ. σχετ. λήμμα 4 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ita quidem quod idem Archiepiscopus et successores sui et ecclesia Nicosiensis de prefatis prestria et terra cum omnibus et singulis supradictis possint facere quicquid velint idest donare, vendere, obligare vel alio modo concedere cuilibet persone tam ecclesiastice vel religiose quam etiam seculari sine molestia et contradictione mea heredumque meorum et omnium personorum sine aliquo servitio libere ac quiete.*

*In cuius rei testimonium presens privilegium fieri feci ac impressione sigilli mei plumbei communiti.*

*Testes huius rei sunt; - Johannes de Ibellino dominus beriti, Johannes dominus Cesarie, Johannes de Ibellino minor, Balianus de Ibellino, Balduinus de Ybellino, Guillermus Vicecomes, Arnesius de Gibeleto.*

*Datum Nicosie per manum Bonnasali de Aldo Cancelarii Regni Cipri. Anno incarnationis dominice MCCXXXIII mense decembris»*[39].

### *Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΔΩΡΙΖΕΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ*

*Λευκωσία, Απρίλιος 1239*

*«De ordinatione unius assisie per Regem super bonis ipsius regni.*

*In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris quod ego Henricus dei gratia Rex Cipri dono, concedo et confirmo in perpetuam elemosinam Deo et ecclesie Nicosiensis pro anima delecti consanguinei mei Hugonis de Ibellino ducentos bisantios albos annuatim assignatos super omnibus redditibus casalis quod appelatur Morfites tempore arearum videlicet per totum mensi Augusti annis singulis persolvendos; si quid autem defeceret ad solutionem prefactorum bisantiorum totum defectum assigno eidem ecclesie super omnibus aliis redditibus mei regni Cipri, dicta vero ecclesia pro predicta elemonina debet habere et tenere perpetuo unum sacerdotum pro anima predicti consanguinei mei divina officia celebrantem. Ut autem predicta omnia plenum robur habeant firmitatis presens privilegium ac sigillo meo plumbeo sigillari. Huius rei testes sunt: Balianus de Ibellino, dominus Beriti et contestabulus regni Cipri; Johannes de Ibellino; Baldoynus de Ibellino; Guido de Ibellino; Arsenius de Gibeleto.*

*Actum Nicosie anno incarnationis dominice MCCXXXIX mense Aprilis.*

*Datum per manum Bonuasali de Aldo regni Cipri cancellarii»*[40].

## 23

1234-1619. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Χάνδακας [λ, ι].

Κ. Τσικνάκης (επιμ.), *Il miglior vino del mondo. Το κρητικό κρασί στις αρχειακές πηγές της Βενετοκρατίας*, Γάζι Ηρακλείου 2005, σσ. 19-29, αρ. 1-7· σσ. 33-41, αρ. 1-5· σσ. 49-52, αρ. 1-3· σσ. 61-70, αρ. 1-6· σσ. 83-90, αρ. 1-5· σσ. 94-95, αρ. 7· σσ. 105-106, αρ.

---

39. σ. 492, αρ. 38.
40. σσ. 498-499, αρ. 45.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



1-2· σσ. 115-116, αρ. 1· σ. 121, αρ. 3· σ. 127, αρ. 1· σσ. 139-147, αρ. 1-6[41].

**24**

μεταξύ 1236 και 1247. Απογραφή ακινήτων του βασιλείου της Κύπρου. Κύπρος [λ].

Ευτυχία Παπαδοπούλου, «Οι πρώτες εγκαταστάσεις Βενετών στην Κύπρο», *Σύμμεικτα* 5 (1983), σσ. 309-315.

**25**

1243-1244. Παραχωρήσεις φέουδων από το λατίνο αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης. Θεσσαλονίκη, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε, Ρώμη [λ].

R.-J. Loenertz, «Les seigneurs tierciers de Négrepont de 1205 à 1280», *Byzantion* 35 (1965), σσ. 267-270, αρ. 1-2.

**26**

1243-1450. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις σχετικά με την οικογένεια Γκίζη και τη δράση της στην περιοχή του Αιγαίου. Αβινιόν, Αθήνα, Άνδρος, Βενετία, Κέα, Μύκονος, Νάξος, Νεγροπόντε, Σέριφος, Τήνος, Χάνδακας [λ, ι].

R.-J. Loenertz, *Les Ghisi. Dynastes Vénitiens dans l'archipel, 1207-1390*, Firenze 1975, σσ. 187-275, αρ. A1-A100[42]· σσ. 276-296 αρ. B1-B7· σσ. 298-312, αρ. B9- B16.

*ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΟΓΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ. ΑΙΤΗΜΑ ΤΟΥΣ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΗΣ*

*Τήνος, **1400**, 3 Αυγούστου*

*«Serenissimo et excellentissimo domino nostro, domino Anthonio Venerio, Dei gratia inclito duci Venetiarum etc. Nuy Franchi e Grexi pizoli e grandi de lisola de Tine, fideli seruiduri dela serenitade uostra, inchinemo la excelentia uostra et recomandemose.*

41. Πρβλ. σχετ. λήμματα 19, 64, 122 του παρόντος. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 101.

42. Το υπ. αρ. 87 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 219, αρ. 6 (πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος). Το υπ. αρ. Α. 100 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Μ. Φώσκολος, «Οι απαρχές της καθολικής εκκλησίας στην Τήνο», *Anno Domini* 2 (2005), σ. 302, αρ. 3 (πρβλ. σχετ. λήμμα 250 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*par como le manifesto, che Dio uolse e tolse la signoria che nuy aueuimo ab anticho dali nostri progenitori e romagnissimo così orfani senza signorià che nuy uegando e oldando che soto alinzelo signoria no ne plu uera e zusta e bona che la signoria de Venexia e abiando lo conforto de miser domino Dio che lanimo nostro desideraua con bonade e uolontiera, uegnissemo inchinare la signoria uostra e volessemo tutti essere con uno animo subditi uostri e fideli, e fessimo sagramento de esser boni e lial dela signoria uostra, de uiuere e morire in honor dela signoria de Venexia. ela excellentia uostra improferse a nuy de mantognirne e tegnirne ale uostre usanze. mo par che nuy auemo sapudo che miser Piero Gen uien dela per comprarne dala excellentia uostra. et imperzo suplichemo la signoria uostra per amor de Dio che non siamo tracti dale uostre mani, ne darne altro signor che la signoria uostra, che subito seremo deserti e desfatti del mondo elo peccado sera ala signoria uostra. sapiando la serenitade uostra che uoiando pur darene altro signor che la signoria uostra, nuy, per lo sagramento nostro loquale ue auemo fato, faremo chosi che cholui che uegnira tuor lo luogo, nuy li designaremo lo castello e tuto lo luogo ele possessione o chose e tute raxone dela signoria, e puo semo desposti de tuore le nostre fameie e uegnire habitate e stare in li luogi dela signoria de Venexia, ben che speremo in Dio et ala signoria uostra che chossi fato caso mai non seguira per la misericordia uostra. apresso suplichemo la signoria uostra che sia lo uostro comandamento ali rectori uostri, iquali die uegnire in questo luogo, de gouernare e mantegnirne segondo le usanze nostre e le franchisie. Dio Mantegna molti anni la signoria uostra.*

*Data al isola de Tine, die iii di auosto, indizione viii. 1400»*[43].

## 27

1245-1249. Νοταριακές πράξεις. Λεμεσός, Λευκωσία [λ].

P. Claverie, «Apud Ciprum Nicossiam: Notes sur les relations Cyprio-Auvergnates au XIIIe siècle», *EKEE* 31 (2005), σσ. 70-71, αρ. 1-2.

## 27α

1248-1548. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Βενετία, Μεραμπέλο, Νεγροπόντε, Ι. Μ. Παλιανής, Πεδιάδα, Ρώμη, Σφακιά, Χάνδακας [λ, ι].

Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Κατάστιχο εκκλησιών και μοναστηριών του Κοινού (1248-1548). Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ιωάννινα 1985, σσ. 131-343, αρ. 1-289[44].

---

43. σσ. 308-309, αρ. Β14.

44. Τα υπ. αρ. 4 και 105 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 162-163, αρ. 20 και σσ. 154-155, αρ. 11 αντίστοιχα. Πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΤΕΛΕΙΑΣ.*
*ΟΙ ΡΕΚΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΥΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΑ ΝΟΤΑΡΙΟ ANTONIUS METACHERISTI ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΔΑΣΜΩΝ*

*Χάνδακας, 1281, 15 Μαΐου*

*«Infrascriptas sen[tentias recepimus esse datas per ducas contra papates et] clericos grecos.*

*Anno M°CCLXXXI°. Dictum est sententialiter per dominum Matheum Superancio, rectorem Crete, habentem auctoritatem a domino Raynerio Delphino, similiter rectore Crete, qui tunc non erat presens ad placita audienda, eo quod non bene sentiebat se de persona, quod Antonius Metacheristi, notarius grecus, non debeat soluere aliquod datium ad portam paruam, nec ad comerclum, sicut soluunt forenses, sed habeatur in omnibus dationibus seu dacijs liber, tamquam Uenetus.*

*Ideo quod est notarius grecus et quod pignus acceptum sibi per illos de porta parua debeat ei restitui, et quod non debeat deinceps ab aliquo qui teneat paruam portam, comerclum, encantum, seu aliquod aliud dacium Comunis amplius molestari.*

*Actum die XV intrante mense Maij, indictione IX^a^»*[45].

*ΔΙΗΝΕΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

*Χάνδακας, 1311 (m.v. 1310), 4 Φεβρουαρίου*

*«In nomine dei eterni amen. Anno ab incarnatione domini nostri Yesu Christi M°CCC°X°, mense februarii die quarto intrante, indi[ctione] VIIIJ, Candide insule Crete.*

*Manifestum facio ego Jacobus de Gradu, habitator Candide, quia cum meis heredibus, do, concedo et afficto tibi papati Michaeli Tricha, habitatori in burgo Candide, et tuis heredibus, unam peciam terre uacue passuum V per longitudinem et trium per latitudinem, et si plus esset, plus sit, posite in dicto burgo; que est de iure terre, quam habeo ad affictum a Comuni Crete a kallendis mensis aprilis proximi in antea, usque ad illum terminum, quo dictam terram habeo ad affictum a Comuni predicto, ad renouandum tibi cartam, sicut michi renouabitur a Comuni, cum plena uirtute et potestate ecclesiam in eam hedificandi et eam habendi, tenendi et possidendi de filijs in filijs usque ad complementum suprascripti termini, nemine tibi contradicente; non affictandi tamen eam sine mea licentia sub pena yperperorum XXV; pro affictu uero siue terratico dicte terre teneris per te uel per tuum missum dare et deliberare mihi uel meo misso annuatim paria duo gallinarum, quarum unum par quolibet festo Natiuitatis, et alterum, quolibet Pascate Resurrectionis Domini, sub pena dupli pro quolibet termino.*

*Si igitur contra hanc manifestam concessionis et affictationis cartam ire tentauerim, tunc emendare debeam, cum meis heredibus, tibi et tuis heredibus pro pena et nomine pene inde constitute yperpera in Creta currentia XXV; et hec manifeste concessionis et affictionis carta in sua permaneat firmitate.*

*Signum suprascripti Jacobi, qui hec rogavit fieri.*

---

45. σ. 166, αρ. 75.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Ego Nicolaus Piçolo, notarius, testis, subscripsi.*
*Ego Franciscus de Bello, testis.*
*Ego Stephanus Bono, notarius, complevi et roboravi»*[46].

ΜΑΡΤΥΡΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΝΑΟΥ

*Χάνδακας, 1320 μετά τη 19 Μαρτίου*

*«[Ser Nicolaus] Fusculo, iuratus et interrogatus, <quam> rationem ipse habet in ecclesia Panagie suprascripte, respondit, quod per se nullam rationem [habet, sed] dixit, quod auus dicte Herini, filie quondam papatis Nichifori Casturi, uxoris dicti Nicolai, tenuit et possedit [dictam ecclesi]am toto tempore uite sue, uidelicet in sua bona etate; et post mortem dicti aui sui, papa Nichiforus Casturi, [pater dicte] Herini, tenuit et possedit dictam ecclesiam toto tempore uite sue; et post mortem dicti pape Nichiforo, [patris dicte] Herini, dicta Herini tenet et possidet dictam ecclesiam usque hodie. Interrogatus, si dicta Herini habet aliquam [scripturam uel] cartam de dicta ecclesia, respondit, quod habet cartam seu scripturam a domino patriarcha. Interrogatus, si dicta ecclesia [est edi]ficata super terram Comunis, respondit sic, uidelicet super locum quem Nicolaus Pechigra tenet a Comuni»*[47].

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.
ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΒΙΛΑΝΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΑ ΦΕΟΥΔΑ

*Χάνδακας, 1409, 9 Ιουνίου*

*«Copia de libro bannorum tempore magnifici domini Ludouici Mauroceno, olim honorabilis duche Crete, suique consilij; charta 91.*
*Die 9 Junij 1409*

*Clamatur fuit publice per Michaelem Dolfinum, gastaldionem, quod cum aliqui feudati franchant et etiam vendant aliquos de suis vilanis suorum feudorum separatim, sine aliqua parte dicti feudi, quod male factum, quia vilanj sunt annexi feudis et feuda sunt annexa vilanis, et occasione huiusmodi venditionum accidit, quod in processu temporis dicti vilani sic franchati et venditi sine feudis acquirunt ipsi vel eorum heredes libertatem, propter negligentiam vel obliuionem predictorum feudatorum Comunis, cuius sunt feuda et vilani huius insule.*

*Iccirco per magnificum dominum Ludouicum Maurocenum, honorabilem ducham Crete, et suum consilium, dictum, ordinatum et mandatum est, et ideo debere publice proclamarj, quod de cetero aliquis feudatus non possit franchare aliquem vilanum feudi vel vendere aut pignorare aliquem sine feudo vel sine aliqua parte feudi; et nihilominus talis franchatio vel venditio aut pignoratio non sit alicuius valoris. Insuper, quod nullus notarius audeat facere aliquam cartam franchationis alicuius vilani feudi vel venditionis aut pignorationis alicuius villani feudi sine feudo vel aliqua parte feudi, sub pena priuationis offitij notarii, et nihilominus carta nullius sit valoris. Et teneantur dicti notarij venire ad accipiendum copiam huius ordinis, sub pena iperperorum V, pro quolibet contarfaciente»*[48].

---

46. σσ. 235-236, αρ. 157.
47. σ. 202, αρ. 110.
48. σ. 319, αρ. 254.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**28**

1250-1282. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με το διορισμό αξιωματούχων στις κτήσεις της Βενετίας στην Ανατολή. Βενετία, Κορώνη, Μεθώνη, Μονεμβασιά, Νεγροπόντε, Ρέθυμνο, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].
G.-M. Thomas, «Die ältesten Verordnungen der Venezianer für auswärtige Angelegenheiten», *Abhandlungen der K. Bayer Akademie der W. I. CI* 13/1 (1873), σ. 108, αρ. I/2· σσ. 108-116, αρ. II/ 1-26, και 1-4· σσ. 116-118, αρ. III/1-8· σσ. 118-121, αρ. IV/ 1-10· σσ. 132-133, αρ. X/ 1-2· σσ. 138-139, αρ. 1-2.

**29**

1251-1354. Κανονισμός λειτουργίας της λατινικής εκκλησίας της Κύπρου με την παρεμβολή αρκετών διατάξεων κοσμικού δικαίου. Συντάχτηκε από τον αρχιεπίσκοπο Ηλία το 1340 και συμπληρώθηκε από το αρχιεπίσκοπο Φίλιππο το 1353 και το 1354. Λεμεσσός, Λευκωσία [λ].
C. Schabel (ed.), *The Synodicum Nicosiense and other documnents of the Latin Church of Cyprus, 1196-1373*, Nicosia 2001, σσ. 88-273, κείμενα A-N (μαζί με μετάφραση στα αγγλικά).

**30**

1254-1795. Διοικητικά έγγραφα. Κεφαλονιά, Ρέθυμνο, Χάνδακας, Χανιά, [λ, ι].
E. Gerland, «Histoire de la noblesse crétoise au moyen âge», *ROL* 11 (1905-1908), σσ. 50-56, αρ. 6-11· σσ. 67-83, αρ. 13-26· σσ. 96-97, αρ. 32.

**31**

1255-1668. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Κέρκυρα, Κύθηρα, Κύπρος, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε, Ρέθυμνο, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].
Σ. Θεοτόκης (εκδ.), *Ἀποφάσεις τοῦ Μείζονος Συμβουλίου τῆς Βενετίας, 1255-1669*, **τ. Α ΙΙ**, Ἀθήνα 1933[49], σσ. 3-21, αρ. 1-9· σσ. 27-35, αρ. 1-5· σ. 37, αρ. 1-2· σ. 39, αρ. 14· σσ. 39-40, αρ. 16-19· σσ.

49. Πρβλ. επίσης λήμμα 59 και 147 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



40-42, αρ. 21-23· σ. 42, αρ. 26· σ. 43, αρ. 30· σ. 43, αρ. 34· σσ. 44-50, αρ. 37-41· σσ. 55-60, αρ. 1-12· σ. 61, αρ. 14, 17· σσ. 62-64, αρ. 18-23· σσ. 65-69, αρ. 26-42· σσ. 75-98, αρ. 2, 4, 5, 7, 8, 10-13, 15, 17, 21-24, 26-28, 30-34, 36, 38-50· σσ. 101-108, αρ. 1-11, 14-19· σσ. 111-131, αρ. 1-33· σσ. 135-151, αρ. 1-21· σσ. 154-164, αρ. 2, 4, 5, 7, 9-17· σσ. 169-172, αρ. 1-4, 6-9· σσ. 175-177, αρ. 2, 4, 5, 7, 10· σσ. 179-182, αρ. I1-I5· σσ. 182-183, αρ. II1· σσ. 186-190, αρ. 1, 3, 5-10· σσ. 195-198, αρ. 2, 3-6· σσ. 200-201, αρ. 3· σ. 204, αρ. 7· σσ. 206-209, αρ. 3-4, 6, 10· σσ. 210-211, αρ. 3, 6· σσ. 213-214, αρ. 4· σσ. 215-217, αρ. 2, 4, 5· σσ. 219-221, αρ. 2-6· σσ. 222-223, αρ. 3· σσ. 223-227, αρ. 11-14· σσ. 228-229, αρ. 2· σσ. 229-230, αρ. 5· σσ. 231-233, αρ. 13, 16· σσ. 235-242, αρ. 2, 6, 10, 13· σσ. 243-248, αρ. 4, 5, 7, 8[50].

*ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΝΑ ΒΡΕΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΧΩΡΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ*

*Βενετία, 1314, 4 Ιουλίου*

*«Quod ducha et consiliarii Cretensi, prouideant de alio loco magis honesto, pro mulieribus detinentis.*

*Millesimo trecentesimo XIIII, die IIII Julii.*

*Item cum de antiqua consuetudine obseruetur quod mulieres que detinentur per dominium in Candida, detineantur in quodam castello, quod quidem castellum non est honestum, nec conueniens mulieribus. Capta fuit pars quod addatur in commissione Duche et consiliariorum presentium et futurorum de Creta, quod ipsi prouideant, et prouidere debeant, de uno alio loco honesto et conuenienti in Candida, ubi mulieres possint et debeant detineri honestius, cum fuerit opportunum, sicut dominio deinde melius uidebitur expedire. Et si commissio uel capitulare est contra etc.»*[51].

*ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΝΟΤΑΡΙΟΥ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ «PROPRII» ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ*

*Βενετία, 1317, 6 Ιουνίου*

*«Millesimo trecentesimo XVII, die VI Junij*

*Cum Ducha et consiliarij Crete scripserint domino Duci quod uacante officio judicatus proprii de Candida notario, ipso eo quod officium est magnum, et requirit personam*

---

50. Τα έγγραφα των σσ. 39 (αρ. 14), σσ. 62-63 (αρ. 19-20), σσ. 85-87 (αρ. 28, 30), σσ. 111-112 (αρ. 1), σσ. 114-115 (αρ. 6), σ. 117 (αρ. 12), σσ. 118-119 (αρ. 14), σσ. 130-131 (αρ. 33), σ. 138 (αρ. 3) έχουν επαναδημοσιευτεί στο F. Thiriet, *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. I** (1160-1363), Paris–La Haye 1966, σ. 289 (αρ. 93), σσ. 295-296 (αρ. 224), σσ. 302-303 (αρ. 360, 365), σσ. 307-309, σ. 312 (αρ. 452, 464, 478, 480, 570), σ. 313 (αρ. 601). Πρβλ. σχετ. λήμμα 61 του παρόντος.

51. σσ. 67, αρ. 34.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*scientem, fidelem et instructam, habita deliberacione et inquisicione diligenti constituerunt ad dictum officium in notarium Angelum Cariola, habitatorem Candide, qui secundum iudicium omnium deinde est utilior et magis sufficiens aliquo, qui reperiri ibidem posset. Supplicantes pro eo, ut confirmaretur in officio, uel mitteretur maiori consilio Candide ipsum factum, et sicut in consilio aperetur, sic esset firmum. Cumque uniuersitas millitum Candide eciam supplicauerint, pro ipso Angelo, tamquam pro utilissimo; capta fuit pars, quod respondeatur dictis Duche et consiliariis Crete, quod ponant factum dicti Angeli in maiori consilio Candide, et sicut capietur in eo tam de dicto firmando, quam de non confirmando, ita sit firmum; intelligendo quod si capietur de confirmando, approbari debeat singulis duobus annis inter XL ut probantur alii officiales»*[52].

**32**

1256-1284. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία, Μύκονος, Νεγροπόντε, Τήνος [λ].

R.-J. Loenertz, «Généalogie des Ghisi, dynastes vénitiens dans l'Archipel, 1207-1390», *OCP* 28 (1962), σσ. 322-329, αρ. 1-3.

**33**

1260. Παπική βούλλα. Ρώμη, Κύπρος [λ].

J. Darrouzès, «Textes Synodaux Chypriotes», *REB* 37 (1979), σσ. 82-85, αρ. 1-2[53].

**34**

1260-1282. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε, Χάνδακας [λ, ι].

Κ. Γιαννακόπουλος, *Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Παλαιολόγος καὶ ἡ Δύσις, 1258-1282*, Ἀθήνα 1969, σσ. 278-281, αρ. 1-5.

*ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΣΙΤΗΡΩΝ*

*Χάνδακας, 1282, 22 Μαΐου*

*«Manifestum facio ego Alexius Kalergius habitator in Candida quia recepi cum meis heredibus a te Iohanne Grado olim de confinio Sancti Pauli de Veneciis nunc habitatori Chanee mensuras boni frumenti Cretensis trecentas quod michi prestitisti causa amoris. Et debeo tibi ipsum reddere hic in Candida de frumento Milipote, conductum ad*

52. σσ. 88-89, αρ. 33.

53. Για τη βούλλα βλ. σχετ. J. Richard, «A propos de la «Bulla Cypria» de 1260», *BF* 22 (1996), 19-31 όπου και η παλαιότερη βιβλιογραφία. Πρβλ. επίσης G. Ioannides, «La Constitutio o Bulla Cypria Alexandri Papae IV del Barberinianus graecus 390», *OCP* 66 (2000), 335-372.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*domum tuam meis expensis, salvum in terra, sub pena dupli. Et inde in antea.*
*Testes Bartholomeus Grimaldi notarius et Nicolaus Belli.*
*Complere et dare»*[54].

## 35

1260-1348. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ].

Χ. Γ ά σ π α ρ η ς, «Villani extra feudum: Οι άνθρωποι του φεουδάρχη», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 96-100, αρ. 1-10.

*Η ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ «ΑΓΓΡΑΦΟΥ» ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΥ*
*Χάνδακας, περ. 1313*

*«Nos Henricus de Molino, ducha Crete, cum nostro consilio et successoribus nostris notum facimus universis presentem paginam inspecturis, quia damus et concedimus Marco Caravello, filio quondam nobilis viri Andree Caravello, et eius heredibus villanum unum nomine Costa Cati, qui erat villanus et proprius homo nobilis viri Leonardi Gradonico extra miliciam, qui sibi datus fuit per dominum Guidonem de Canale, olim ducham Crete, per quandam sentenciam latam per dominum Bellecum Iustinianum, tunc ducham Crete, et suum consilium, auctoritate litterarum dominis ducis, secundum quod continetur scriptum apud miliciam de Mathari, ubi scriptus est predictus Costa Cati eidem nobili viro Leonardo Gadonico; quem villanum superdictus nobilis vir Leonardus Gradonico vendidit predicto Marco Caravello; quem quidem villanum predictus Marcus potest vendere, donare et alienare, francare et imperpetuum possidere ac de eo omnem suam utilitatem facere tamquam de suo proprio homine, quem ad modum predictus nobilis vir Leonardus Gradonico facere poterat, salva racione omnium.*

*Ego Egidius de Iordano, diaconus Sancti Geminiani, notarius de mandato predicti domini duche et sui consilij scripsi»*[55].

## 36

1264-1453. Έγγραφα σχετικά με τη διοικητική οργάνωση της γενοβέζικης κοινότητας του Πέρα. Νοταριακές πράξεις. Γένοβα, Κύπρος, Μυτιλήνη, Πέρα, Ρόδος, Χίος, [λ].

L. B e l g r a n o (ed.), *Documenti riguardanti la colonia Genovese di Pera*, Genova 1888, σσ. 99-100, αρ. 1· σσ. 116-123, αρ. 14· σσ. 126-127, αρ. 18· σ. 150, αρ. 31· σσ. 159-160, αρ. 35· σσ. 176-178, αρ. 43· σ. 183, αρ. 51· σσ. 185-186, αρ. 57· σσ. 211-213, αρ. 128-129· σ. 214-216, αρ. 131-132· σσ. 216-217, αρ. 134-135· σσ. 218-

54. σ. 280, αρ. 4.
55. σσ. 97-98, αρ. 1γ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



220, αρ. 139· σσ. 221-223, αρ. 144-145· σσ. 226-229, αρ. 148· σσ. 233-257, αρ. 150· σσ. 285-317· σσ. 339-340, αρ. 1· σσ. 342-353, αρ. 3· σσ. 354-373, αρ. 6-9[56]· σσ. 376-379, αρ. 14· σσ. 392-393, αρ. 19· σσ. 400-403, αρ. 24-25.

**37**

1265-1350. Κανονισμός άσκησης του αξιώματος των Συμβούλων της Κρήτης, με ενσωμάτωση και παλαιότερων διατάξεων (187 άρθρα). Βενετία, Χάνδακας [λ].

G.-M. Thomas (ed.), «Commission des Dogen Andreas Dandolo für die Insel Creta vom Jahre 1350», *Abhandlungen der K. Bayer Akademie der W. I. CI* 14/1 (1877), σσ. 183-219.

**38**

1265-1570. Συνθήκη ειρήνης των βενετικών αρχών με κρήτες επαναστάτες και συναφή διοικητικά έγγραφα. Σητεία, Χάνδακας, Χανιά [λ].

Κατερίνα Μπαντιά (εκδ.), «Η βενετοκρητική συνθήκη του 1265. Διπλωματική έκδοση του κειμένου», *Κρητική Εστία* 2 (1988), σσ. 111-117, αρ. 1· σσ. 123-125, αρ. 2· σσ. 127-128, αρ. 3.

*ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΜΕ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ*

*Χάνδακας, 1265 (m.v. 1264), 3 Φεβρουαρίου*

*«In nomine Dei eterni amen. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo ducentesimo sexagesimo quarto intrante, indictione VIII, mensis februarii, die III, Candide insule Crete.*

*Nos Marcus Dandullo de mandato illustrissimi domini Raynerii Geno, Dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Croatie inclitti ducis et dominatoris quatre partis totius imperii Romanie, dux Crete, cum nostro consiglio notum facimus universis presentem paginam inspecturis, quod cum Georgio Cortatio et cum Michalio Scordili Psaromilinggo et cum omnibus aliis arcontis Graecis infrascriptis, qui fuerunt ad talem pacem et concordiam devenimus quod in primis quidem juraverunt fidelitatem predicto domino duci Venetiarum et nostra successorum que nostrorum precepta et dare suos obsides ad voluntatem Signorie Crete et ad huc dabunt operam toto suo posse, ut tota insula Crete deveniat ad fidelitatem*

---

56. Το υπ. αρ. 8 έγγραφο έχει εκδοθεί σε μετάφραση στο Σ. Παρασκευαΐδης, «Συμμαχία Πέραν, Λέσβου, Χίου, Ρόδου και Κύπρου το 1388», *Πρακτικά του Δευτέρου Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου*, τ. Β' Μεσαιωνικόν Τμήμα, Λευκωσία 1986, σσ. 164-174, αρ. 1. Το υπ. αρ. 9 έγγραφο έχει εκδοθεί σε μετάφραση στο Σ. Παρασκευαΐδης, «Φραγκίσκος Β' Γατελοῦζος καὶ ἡ Γενουατικὴ Κοινότης τοῦ Πέραν», *Λεσβιακὰ* 5 (1966), σσ. 119-122.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*dicti domini ducis Venetiarum et ad nostra successorumque nostrorum precepta et dabunt operam, quod Stengus perveniat ad manus Signorie Crete tali conditione, quod nos ipsum mitamus ad Natoliam cum nostro navigio.*

*Item quod ispi teneantur amicos Venetiarum habere pro amicis et inimicos Venetiarum pro inimicis et, si scierint vel cognoverint aliquod gestum vel operatum esse contra honorem dicti domini ducis Venetiarum nostrum successorumque nostrorum et huius insule bonum statum, illud turbabunt toto suo posse et quam citius poterunt id dabunt in notitiam Signorie Crete.*

*Item dabunt forciam Signorie Crete et omnibus aliis pro Signoria Crete facientibus jus et justitiam; nos autem per nos et successors nostros prestamus eis perdonum et parcimus eis omnes culpas et offenssiones per eos hinc retro factas dicto domino duci Venetiarum antecessoribus nostris atque nobis et, si Deo placuerit, quod illi de Natoli sint expulsi de hac insula per aliquod tempus Signorie Crete, ut dicere, possint quod non habeant ubi se reducant. ...*

*Item parcimus omnibus bannitis, exceptis illis qui sunt baniti pro homicidiis factis in civitate Candide et in burgo Candide una cum illis qui sunt banniti pro debito.*

*Item quod, si aliquis arcontus Grecus fuerit captus per suprascriptos arcontos Grecos, in presenti tempore, rebellis et per eos traditus fuerit in manu Signorie et ipsi arconti suplicaverint Signorie, ut dimitatur, ipsa Signoria precibus suis attendat et sic de omnibus aliis, ut sint ad voluntatem et obedientima Signorie. ...*

*Item arcondopuli, qui non habent partem in hac terra, non debeant toli per villanis.*

*Item quod sclavi et sclave et villani et villane ex ultra que parte redeant ad suos dominos. ...*

*Et damus et concedimus per nos et successoes nostros dicto Georgio Cortatio cavallariis quatuor pro filiis suis, ultra illud quod habebat, inter quas est cavallaria una Petri Simeonis et due cavallarie de Stimboli et unam aliam cavallariam ulterius de Scalla versus occidentem et cavallarias quatuor, quas habebat tempore pacis, habeat eas ad huc. ...*

*Cuius concordie evidentiam et propriam firmitatem presens scriptum fecimus fieri sigillo nostro et manu subscriptione munitum, insuper autem predicta omnia per nos et successores nostros firma volumus et rata ad unum manere, donecque superius dicta sunt, per eos observabuntur et domino nostro duci Venetiarum et nobis et successoribus nostris obedientes faciunt fidelisque, volumus autem quod omnia sigilla omnium dictorum francorum renoventur recenter.*

*Ego Marcus Dandulo, duca Crete, manu scripsi.*

*Ego Leo Donatus, consigliario Crete, manu scripsi.*

*Ego Marcus de Molino, consigliario Crete, scripsi»*[57].

## 38α

1266-1283. Παπική βούλλα και διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ρώμη, Χάνδακας [λ].

---

57. σσ. 111-116, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



S. Borsari, *Il dominio veneziano a Creta nel XIII secolo*, Napoli 1963, σσ. 139-143, αρ. 1· σσ. 145-149, αρ. 3· σσ. 149-154, αρ. 4.

**39**

1267-1300. Διοικητικά έγγραφα. Aix-en-Provence, Aquila, Βιτέρμπο, Γλαρέντζα, Θήβα, Καρύταινα, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Μέλφι, Μεσσηνία, Μπάρι, Νεάπολη, Ναρβόνη, Νεγροπόντε, Παρίσι, Πελοπόννησος, Ρώμη [λ, γ].

C. Perrat, J. Longnon (eds), *Actes relatifs à la principauté de Morée, 1289-1300*, Paris 1967, σσ. 21-205, αρ. 1-243· σσ. 207-211.

*ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ LEONE DE MONTE LEONIS ΩΣ «ΕΛΛΗΝΑ ΝΟΤΑΡΙΟΥ» ΚΑΙ ΟΙΚΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΑ ΤΟΥ ΤΑΡΑΝΤΑ*

*Ρώμη, 1295, 16 Φεβρουαρίου*

*«PRO NOTARIO LEONE DE MONTELEONIS, QUOD RECIPIATUR IN NOTARIUM ET FAMILIAREM SUUM*

*Scriptum est principi Tarentino, etc. Cum plerumque contingat, quinimmo expediat pro negociis tuis, quibus, in terra tua quam habes pro parte uxoris tue, exercicium scripture et lecture grece persepe requiritur, te greco notario indigere, nosque propterea notarium Leonem de Monte Leonis, dilectum notarium et fidelem nostrum, de cuius fide, prudentia et legalitate ac experiencia scripture et lecture grece laudabili testimonio jamdiu in conspectu nostre majestatis perhibito plene confidimus, utpote tibique dictis tuis negociis aptum et utilem, in grecum notarium et familiarem tuum duxerimus ordinandum, volumus et filiacioni tue precipimus quatinus predictum Montem Leonem in grecum notarium et familiarem tuum mandes et facias retineri ac provideri sibi, tanquam notario et familiari tuo, de necessariis, prout fuerit oportunum, ita quod notarius ipse, habita consideracione ad statum et condicionem ejus in hospicio tuo habiliter valeat commorari, presertim cum, pro fide nostra incorrupte servanda, exilium paciatur.*

*Dat. Rome per Bartholomeum de Capua, etc., die XVIe febr. VIII ind.»*[58].

**40**

1268-1558. Διοικητικά έγγραφα για τους ορθόδοξους κληρικούς της Κρήτης. Βενετία, Χάνδακας [λ].

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (13ος-17ος αἰ.) ἀπὸ ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα», *Ἑλληνικὰ* 20 (1967), σσ. 86-106, αρ. 1-7.

58. σ. 129, αρ. 136.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 41

1271. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].
A. Lombardo (ed.), *Documenti della Colonia Veneziana di Creta: I. Imbreviature di Pietro Scardon (1271)*, Torino 1942, σσ. 1-169, αρ. 1-455[59].

ΝΟΤΑΡΙΑΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΧΕΙΡΑΦΕΤΟΥ ΓΙΟΥ ΠΡΟΣ ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ. ΔΕΣΜΕΥΕΤΑΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΠΡΟΒΕΙ ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ

*Χάνδακας, 1271, 11 Φεβρουαρίου*

*«Die suprascripto. XIII. intrante. Thomas Mauro de confinio Sancti Iohannis Decollati cum suis heredibus manifestum fecit Leoni Mauro de eodem confinio dilecto patri suo et ceteris suis heredibus quod postquam ab eo est divisus a modo in antea de sua peccunia ac mobili se non intromittet modo aliquo dum vixerit pater eius nisi de sua fuerit voluntate. Et hoc est sub pena .CCC. yperperorum.*

*Testes: Iohannes Superancius et Hermolaus Fusculo»*[60].

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΔΕΡΜΑΤΩΝ ΖΩΩΝ

*Χάνδακας, 1271, 9 Μαρτίου*

*«Die suprascripto. Iohannes Surentinus beccarius habitator in Candida dare tenetur Petro Staniaro de confinio Sancti Angeli per totum mensem aprilis proxime venturum vel antea hic in dicta Candida in domo sua, eorum omnibus expensis conductas, pelles bonas agnelinas de becaria .LII. pro yperperis in Creta currentibus .II. inde ab eo habitis, salvas in terra sine omni periculo, sub pena dupli et cetera ut confessus est.*

*Testes: Ruberius Fontanella, Iohannes Superancius et etiam suprascripti. Dare. Solvere»*[61].

## 41α

1271-1301. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].
Σ. Σπανάκης, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Σολομῶν τῆς Κρήτης», *ΚΧ* 12 (1958), σσ. 447-450[62].

## 42

1271-1797. Έγγραφα σχετικά με την ίδρυση της ελληνικής αδελφότητας της Βενετίας. Βενετία, Πάδοβα, Ρώμη [λ, ι].

---

59. Οι υπ. αρ. 96, 146, 201, 355 πράξεις έχουν επαναδημοσιευτεί στο Σ. Σπανάκης, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Σολομῶν τῆς Κρήτης», *ΚΧ* 12 (1958), σσ. 447-448. Πρβλ. σχετ. λήμμα 41α του παρόντος.

60. αρ. 62.

61. αρ. 140.

62. Οι πράξεις προέρχονται από τα πρωτόκολλα των νοταρίων *Pietro Scardon* και *Benvenuto de Brixano* πρβλ. σχετ. λήμματα 41 και 58 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Κ. Τσικνάκης, «Ο Ελληνισμός της Βενετίας (13ος-18ος αιώνας)», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 557-562, αρ. 1-6· σσ. 565-568, αρ. 8-10· σσ. 575, αρ. 15· σ. 585, αρ. 24· σσ. 593-594, αρ. 31· σσ. 595-596, αρ. 33[63].

**43**

1272-1653. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Νεάπολη, Παρίσι [ι].
Π. Χιώτης, *Ἱστορικὴ ἔκθεσις περὶ τιμαρίων Κερκύρας*, Ζάκυνθος 1865, σσ. 25-28, αρ. 3-6· σσ. 34-40, αρ. 8, 10-11.

**44**

1278-1281. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].
M. Chiaudano, A. Lombardo (eds), *Leonardo Marcello. Notaio in Candia (1278-1281)*, Venezia 1960, σσ. 5-192, αρ. 1-576.

*Δανεισμος σιτηρων.*
*ως εξασφαλιση ενεχυριαζονται ασημενια αντικειμενα*
*Χάνδακας, 1279, 21 Φεβρουαρίου*

*«Die octavo exeunte. Manifestum facio ego Marcus Habramo, filius quondam Andree Habramo, habitator in Candida quia recepi cum meis heredibus a te Martino, nepote Otonelli, habitatore in Candida et tuis heredibus mensuras tui boni furmenti cretensis .XXVIII. ÷, quas michi dedisti mutuo usque per totum mensem augusti proxime venturum. Ad ipsum autem terminum et cetera, secundum usum, conductas ad domum tuam meis expensis, salvas in terra, omni occasione remota. Sciendum est quod loco signi et pro signo tibi dedi botones ambri .IIII. qui ponderant ... .V. et caratos sex et coclearia .II. arçenti que ponderant sagnas sex. Hec autem et cetera secundum usum.*
*Rogatus complere et dare.*
*Testes: Thomas Dondi clericus et Thomas Traversario»*[64].

**45**

1281-1290. Νοταριακές πράξεις. Καφφάς, Πέρα [λ].
G. Brătianu (ed.), *Actes des notaires Génois de Péra et de Caffa de la fin du treizième siècle (1281-1290)*, Bucarest 1927, σσ. 73-300, αρ. 1-333.

---

63. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 27.
64. αρ. 44.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ΠΩΛΗΣΗ ΟΙΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΡΑ

*Πέρα, 1281, 5 Σεπτεμβρίου*

*«Ego Dondedeus de Imola vendo cedo et trado tibi Cali Greche, uxori Theodori de Clarencia, domum unam positam in Peira super terram communis Janue, cui coheret antea via, retro murus ecclesie Sancte Elene, ab uno latere domus Guillelmi Januensis et ab alio domus tui dicte Cali, cum omnibus suis iuribus, racionibus, accionibus, ingressibus et exitibus, ad habendum, tenendum et quicquid volueris faciendum, tu et heredes tui et ille vel illi cui vel quibus ipsam vendideris vel habere statueris iure proprietario et titulo empcionis, finito precio iperperorum trium auri de sagio quos poinde a te habuisse et recepisse confiteor et de quibus me a te bene quietum et solutum voco, abrenuncians etc ... et dominium dicte domus tibi confiteor corporaliter tradidisse, constituens me ipsam tuo nomine et precario possidere quam diu ipsam possendero, dans tibi licentiam apprehendendi corporaliter posse de ea quemcumque volueris tua autoritate et sine alicui magistratus decreto, quam vero domum cum omnibus suis juribus promitto tibi de cetero dimittere et non auffere sed pocius ipsam ab omni impedienti tibi deffenderre, disbrigarte et expedire, meis propriis expensis promitto, remissa tibi necessitate denonciandi, preter quam a Domino Imperatore Romanorum et commune Januensium etc. ...*

*Actum in Peira ante Constantinopolim, sub logia Januensium anno Dominice Natiwitatis MCCLXXXI° indictione VIII$^{a}$, die V$^{a}$ Septembris inter nonam et vesperas.*

*Testes: Galianus placerius, Jacobus Lucensis et Octacius de Canellis»*[65].

ΠΩΛΗΣΗ ΔΟΥΛΟΥ

*Καφφάς, 1289, 30 Μαΐου*

*«In nomine Domini amen. Ego Theodorus Romeus de Calamita, filius Gsorelici de Calamita confiteor tibi Michaeli de Portuvenere me tibi vendidisse slavum unum ungalum nominatum Paulus, etatis annorum triginta vel circa, cum omni juri servitutis, precio asperorum centum triginta barichatorum, quos a te habuisse et recepisse propterea confiteor, et de quibus me a te bene quietum et soluptum voco, renuncians exceptioni non habitorum et non receptorum aspetorum centum triginta et omni juri et si plus valet dicto precio, illud plus tibi dono et remitto, mera et pura inrevocabili donacione inter vivos, sciens veram extimacionem ipsius, abrenuncians legi decepcionis dupli ultra dimidiam iusti precii, quem sclavum promitto tibi legitime deffendere et expedire in iudicio et extra etc. Alioquin penam dupli de quanto et quoniens nunc valet ... tibi stipulandi promitto.*

*Actum in Caffa, in logia Januensium, anno Dominice Natiwitatis millesimo ducentesimo octuogesimo nono, indictione prima, die trigesima madii inter primam et terciam, presentibus testibus Rubaldo Anioino et Oberto Bartholomei notario»*[66].



1289-1290. Νοταριακό πρωτόκολλο. Καφφάς [λ].

65. αρ. 118.
66. αρ. 194.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



M. Balard (ed.), *Gênes et l'Outre-mer*, τ. *I: Les actes de Caffa du notaire Lamberto di Sambuceto, 1289-1290*, Paris–La Haye 1973, σ. 70, αρ. 18· σσ. 134-177, αρ. 354-435· σσ. 204-379, αρ. 572-903[67].

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ*

*Καφφάς, 1290, 13 Ιουλίου*

*«In nomine domini amen. Ego Georgius, filius Coroli Dormendro, grechus, confiteor tibi Georgio Soriano stare tecum, pro servicio tuo, hinc usque ad annum unum proxime venturum, et tibi facere omnia servicia michi possibilia tam in domo quam extra, que tibi placuerint, pertinencia ad servitorem, et te et tua quantum michi poterit et balia pervenerit, salvare et custodire, bona fide et sine fraude, te michi dante et solvente, pro mercede sive fatica mea, pro dicto anno, asperos septuaginta barichatos, bonos et expendibiles de Caffa, et ultra michi prestante alimenta, videlicet victus, promittens tibi a dictis serviciis non discedere, hinc usque ad dictum tempus, sive dictum terminum complentum. Versa vice et ego dictus Georgius promitto et convenio tibi tenere in dicta domo mea, et tibi dare et prestare victum, [[secundum]] convenibiliter, secundum facultatem et condicionem meam, usque ad dictum terminum, sanum et infirmum, non faciendo tibi injuriam sive superpositam, et tibi facere integram solucionem et satisfacionem de dicta fatica, sive mercede tua modo et forma ut superius dictum est. Que omnia et singula sub pena asperorum quingentorum, inter eas solempniter stipulata et promissa, ratis manentibus omnibus pro quibus accendendis duo vero instrumenta.*

*Actum in Caffa, in domo dicti Georgii Soriani, anno dominice nativitatis. M°CC° LXXXX, indicione II, die XIII julii, circa vesperas, presentibus testibus Symone de Albario, Johanino de Quinto et Petro de sancto Pancrazio»*[68].

## 47

1289-1293. Νοταριακό πρωτόκολλο. Κορώνη [λ].

A. Lombardo (ed.), *Pasquale Longo. Notaio in Corone, 1289-1293*, Venezia 1951, σσ. 9-92, αρ. 1-116.

*ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ*

*Κορώνη, 1291, 2 Ιανουαρίου*

*«Millesimo ducentesimo nonagesimo, mense ianuarii, die secundo, indicione quarta, Corone. Plenam et irrevocabilem securitatem facio ego Nicolaus de Pavia habitator*

67. Πράξεις του ίδιου νοταρίου έχουν δημοσιευτεί και στο: C. Desimoni, «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *AOL* 2 (1884), 3-120· του ίδιου, «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 1 (1893), 58-139, 275-312, 321-353· του ίδιου, «Notes et observations sur les actes du notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 2 (1894), 1-34, 216-234. Πρβλ. σχετ. λήμμα 52, 54 και 56 του παρόντος.

68. σ. 292, αρ. 741.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Corone cum meis heredibus tibi Manbilie uxori mee dilecte et tuis successoribus de tota illa repromissa que in tempore nostre desponsationis pro te michi promissa dari fuit. Que vero repromissa fuit desuper totum libre centum denariorum venetorum parvorum. Nunc autem quia exinde extiti appacatus et deliberatus igitur a modo in antea secura et quieta permaneas im perpetuum. Quia nichil inde remansit unde amplius et cetera»*[69].

*Testes Tertinus de Brixia et Nicolaus Naticlero.*

**48**

1292-1394. Νοταριακές πράξεις. Αμμόχωστος, Γαέτα, Γλαρέντζα, Κωνσταντινούπολη, Λεμεσός, Λευκωσία [λ].

Catherine Otten-Froux, «Documents inédits sur les Pisans en Romanie aux XIIIe – XIVe siècles», *Les Italiens à Byzance*, Paris 1987, σσ. 170-182, αρ. 4-10· σσ. 184-191, αρ. 13-16.

**49**

1295. Διάταγμα του βασιλέα της Νεαπόλεως. Ιθάκη, Ρώμη [λ].

Σ. Λάμπρος, «Ἡ ὑπὸ τοῦ Ριχάρδου Ὀρσίνη παραχώρησις τῆς Ἰθάκης», *NE* 11 (1914), σσ. 415-416.

**50**

1295-1727. Διοικητικά έγγραφα που αφορούν την Ι. Μ. της Πάτμου και την προνομιακή της μεταχείριση από τα δυτικά κράτη. Βενετία, Βιέννη, Κωνσταντινούπολη, Κως, Λέρμα, Μαδρίτη, Νεάπολη, Νάξος, Ι. Μ. Πάτμου, Πρέβεζα, Ρόδος, Ρώμη, Σούδα, Φλωρεντία, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι, ισπανικά].

F. Miklosich, I. Müller (eds), *Acta et Diplomata Graeca Medii Aevi Sacra et Profana, Acta et Diplomata Monasterium et Ecclesiarum Orientis.* **τ. 6**, Vindobonae 1890, σσ. 387-428, αρ. 1-43.

*Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΙΙ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΣΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΑΘΑΝΑΣΙΟ, ΜΟΝΑΧΟ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ, ΤΗΝ ΑΔΕΙΑ ΝΑ ΔΙΕΝΕΡΓΗΣΕΙ ΖΗΤΕΙΑ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ*

*Μαδρίτη, 1609, 9 Απριλίου*

*«Don Philippe, pro la gracia de Dios rey de Castilla etc. etc. Por quanto haviendose me hecho relacion por parte de fr. Athanasio, monje sacerdote de la orden de S*r.

---

69. αρ. 37.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Basilio Magno, procurador general del imperial monasterio y sancta cassa del glorioso apostol Sant Juan Evangelista de la isla de Pathmos, le necessitad, en que se halla el dicho monasterio, y los grandes trabajos y vexaciones, que padescen los religiosos del por los Turcos a causa de la buena acogida, que hazen a nuestras galeras y vaxeles, que aportan a aquelas partes; y que ultimamento les destruyeron el dicho monasterio, y prendieron a diez religiosos los mas graves, y saquearon los ornamentos de oro y plata del culto divino, he tenido por bien de concederle licencia para pedir limosna en mi reyno de Napoles. Por ende por tenor de las presentes de mi cierta sciencia deliberadamente y pro mi real auctoridad doy y concedo licencia y facultad al dicho fr. Athanasio para que por tiempo de un anno, que se cuente desde el dia que començare a usar della en adelante, de que sa de constar por certificacion auctentica y conque comence a usar de la dicha licencia dentro de un año de la data de las presentes, pueda pedir limosna ostiatim por todo el dicho mi reyno de Napoles, por lo qual encargo y mando al ill^mo^ conde de Benavento, mi primo visorey, lugarteniente y capitan general y a todos y qualesquier ministros, officiales y subditos nuestros del dicho reyno y ruego y encargo a los muy reverendos, reverendos en Christo padres arcobispos y obispos, venerables devotos, religiosos y ecclesiasticas personas de qualquier orden y religion que sean, que al dicho fr. Athanasio permitan y conscientan pedir y demandar limosna (come dicho es)en totas las ciudades, villas y lugares y iglesias del dicho reyno, recibiendole y tratandole con toda benignidad y charidad, nombrando dos personas abonadas, que le ayuten a pedir la dicha limosna sin permitir, ni dar lugar, a que la sea puesta estorvo, ni impedimento alguno, que esta es mi voluntad.*

*Datto en Madrid, a nueve de abril. MDCIX.*

*Yo el Rey.»*[70].

**51**

1296. Αγορανομικές διατάξεις. Λευκωσία [γ].

J. Richard, «L'ordonnance de Décembre 1296 sur le prix du pain à Chypre», *EKEE* 1 (1967-1968) [1968], σσ. 48-49 (= J. Richard, *Orient et Occident au Moyen Age: contacts et relations (XIIe-XVe s.)*, London 1976, αρ. XX).

**52**

1299-1300. Νοταριακές πράξεις. Αμμόχωστος [λ].

C. Desimoni (ed.), «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *AOL* 2 (1884), σσ. 5-120, αρ. 1-120[71].

70. σσ. 408-409, αρ. 23.

71. Η συνέχεια του πρωτοκόλου έχει δημοσιευτεί από τον ίδιο στη *ROL* 1 (1893), 58-139, 275-312, 321-353 (πρβλ. σχετ. λήμμα 54 του παρόντος). Επίσης πράξεις του ίδιου νοταρίου έχουν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**53**

1299-1301. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ].

Κ. Μέρτζιος, «Ἡ συνθήκη Ἐνετῶν–Καλλέργη καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὴν κατάλογοι», *ΚΧ* 3 (1949), σσ. 275-290 (μαζί με μετάφραση)[72].

**54**

1300-1301. Νοταριακές πράξεις. Αμμόχωστος [λ].

C. Desimoni (ed.), «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire Lamberto di Sambuceto», *ROL* 1 (1893), σσ. 58-139, αρ. 221-369· σσ. 275-312, αρ. 370-443· σσ. 321-353, αρ. 444-489[73].

**55**

1300-1305. Νοταριακά πρωτόκολλα. Χάνδακας [λ].

S. Carbone (ed.), *Pietro Pizolo. Notaio in Candia (1300, 1304-1305)*, Venezia 1978, 1985, **τ. I**, σσ. 7-322, αρ. 1-710· **τ. II**, σσ. 9-235, αρ. 711-1218.

*ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ*

*Χάνδακας, 1300, 1 Φεβρουαρίου*

*«Die eodem.*

*Plenam et irrevocabilem securitatem facio ego Iohannes Baronci filius condam Petri Baronci habitator Candide cum meis heredibus tibi Iacobine filie Iohannis Murarii dilecte uxori mee de tota illa repromissa magna vel parva, quam pro te michi in die nostre desponsationis dare promissa fuit. Que vero suprascripta repromissa fuit de super toto in denariis et aliis rebus yperpera in Creta currentia .DCC. Nunc autem quia tu de suprascripta repromissa me bene et perfecte appacasti et deliberasti amodo igitur in*

---

δημοσιευτεί και στο C. Desimoni, «Notes et observations sur les actes du notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 2 (1894), 1-34, 216-234 (πρβλ. σχετ. λήμμα 56 του παρόντος)· M. Balard (εκδ.), *Gênes et l'Outre-mer, I: Les actes de Caffa du notaire Lamberto di Sambuceto, 1289-1290*, τ. 1, Paris–La Haye 1973 (πρβλ. σχετ. λήμμα 46 του παρόντος).

72. Στο Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 9, ερανίζεται μόνο το κείμενο της συνθήκης. Βλ. επίσης υποσημείωση 35 του παρόντος.

73. Πράξεις του ίδιου νοταρίου έχουν δημοσιευτεί και στο: C. Desimoni, «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 1 (1893), 58-139, 275-312, 321-353· του ίδιου, «Notes et observations sur les actes du notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 2 (1894), 1-34, 216-234· M. Balard (ed.), *Gênes et l'Outre-mer, τ. I: Les actes de Caffa du notaire Lamberto di Sambuceto, 1289-1290*, Paris–La Haye 1973. Πρβλ. σχετ. λήμμα 46, 52 και 56 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*antea te securam reddo imperpetuum et quietam quia nichil inde remansit et cetera. Sub pena consueta et contractu firmo.*

*Testes: Matheus Raguseo, Iohannes Çapani et Nicolaus de Misina.*

*Complere et dare»*[74].

*ΕΜΦΥΤΕΥΣΗ ΑΜΠΕΛΙΟΥ.*

*ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΕΝΑ ΤΡΙΤΟ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ*

*Χάνδακας, 1300, 25 Φεβρουαρίου*

*«Die eodem.*

*Manifestum facio ego Georgius Litino habitator in casali nominee Anogia, cum meis heredibus, vobis Nicola Sguro et Georgio Sguro eius fratri et Leoni Sguro eorum nepoti, vilanis meis, habitatoribus in dicto meo casali et vestris heredibus et proheredibus, quia do et concedo vobis totam illam terram positam in dicto meo casali, in qua plantastis vineam, cum plena virtute et potestate amodo videlicet in antea imperpetuum intromittendi, habendi, tenendi, possidendi, affictandi et disfictandi et fictum et inde recipiendi, vendendi, alienandi cum suo onere et omnes alias vestras utilitates in ea et ex ea faciendi imperpetuum, nemine tibi contardicente. Quam vinea debetis omni anno per tempora congrua bene et convenienter aptare, çerpire, çapare, scafiçare, catavoliçare et eam lachiçare sicut necesse fuerit et in culmine tenere et conservare. Vos vero debetis michi dare omni anno tempore vindemie super patiterium totam et integram terciam partem tocius musti et fructus ex dicta vinea proveni-entem, aliis duabus partibus vobis retendis. Sub dupli pena pro quolibet termino. Sciendum est quod si veneritis ad vendendum eam vel affictandum, si eam voluero debetis eam michi dare pro tanto quanto fuerit extimata valere per bonos homines ellectos per vos et me. Sub pena yperperorum .L. et in sua permaneat firmitate.*

*Testes: Franciscus Çapani et Andreas Dandulo.*

*Complere et dare.*

*Et marcus Colona»*[75].

*ΣΕ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥΣ, Ο ΝΟΜΙΜΟΣ ΓΙΟΣ ΠΑΡΑΔΙΔΕΙ ΣΤΟ ΝΟΘΟ ΑΔΕΛΦΟ ΤΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΤΟΥ ΕΧΕΙ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΘΕΙ*

*Χάνδακας, 1300, 1 Μαρτίου*

*«Die primo.*

*Manifestum facio ego Theodorus Scordhili, filius et commissarius condam Capadhocha Scordhili Psaromilingo, habitator in turma Anopoli cum meis heredibus et successoribus, tam meo nomine quam nomine suprascripte commissarie, tibi Costa Scordhili, filio naturalis condam suprascripti Capadhoca patris mei, qui es filius Maria Sanicopula concubine sue, habitatori in casali nomine Livadhia et tuis heredibus, cum suprascriptus pater meus et tuus ad obitum suum me constituerit suum commissarium et in me potestate dimisserit omnia bona sua et quod deberem dare illam partem que michi bonum videretur filiis suis naturalibus de bonis suis et te invenerim bonum et fidellem versus me et fratres meos et pro ellimosina condam*

74. αρ. 14.
75. αρ. 97.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*suprascripti patris mei do et concedo et imperpetuum transacto tibi illam partem que tibi venit de nostro casali nomine Livadhia usque ad casale nomine Vrascha, dividendo dictum casale Livadhia cum suis habentiis et pertinenciis et villanis per ratam et racionem inter filios et filias suos tam legittimos quam naturales, non faciendo unum melius altero uno obolo, cum omni plena virtute et potestate intromittendi, habendi, tenendi, possidendi, vendendi, dandi, donandi, dominandi, alienandi et ea et imperpetuum possidendi cum tuis heredibus, nemine tibi contradicente et omnes alias tuas utilitates in ea et ex ea faciendi sicut tibi bonum videbitur et placuerit. Sub pena yperperorum .XXV. et in sua permaneat firmitate.*

*Testes: B. Lupin, Nicolaus de Misina, N[icolaus] de Firmo, Deodatus et Hemanuel Agapito.*

*Complere et dare»*[76].

*ΔΩΡΕΑ ΣΚΛΑΒΟΥ*

*Χάνδακας, 1300, 7 Αυγούστου*

*«Die eodem.*

*Manifestum facio ego Marinus de Creta dictus Cosiri habitator Nigropontis quia do, dono et imperpetuum transacto tibi Iohanni Mudacio murario habitatori Candide unum meum sclavum quem cepi in insula Sami nominee Vasili cum omni plenitudine sclavorum imperpetuum et cetera. Sub pena consueta et contractu firmo.*

*Testes: Andreas Cauco et Nicolaus Belli.*

*Complere et dare»*[77].

*ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΕ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟ*

*Χάνδακας, 1305, 7 Φεβρουαρίου*

*«Die .VII. intrante.*

*Manifestum facio ego Iohannes Sclavo habitator in casali Stavrachi Nicholai Pantaleo cum meis heredibus tibi Georgio Andronopalati calegario habitatori Candide, quia affirmo tecum Georgium filium meum amodo usque ad .VI. annos prius venturos tali quindem modo et ordine quod die noctuque stare et esse debeat tecum ad laborandum de arte tua sicut sibi iusseris laborare et in omnibus aliis tuis serviciis que sibi iusseris facere, non recendendo a te neque a tuis serviciis tue artis usque ad complementum dicti termini, te invicto. Et si recesserit liceat tibi cum misso et sine misso alicuius curie eum capere et ad tua servicia tue artis eum redducere et eum verborum et verberum districte corigere et tanto quanto a te vel tuis serviciis tue artis foris steterit te invicto tantum post complementum dicti termini tibi in duplo servire teneatur. Tu vero debes eum docere arte tua secundum tuum scrire et posse et debes sibi dare victum et vestitum et calciamenta iuxta tuam possibilitatem. Sub pena yperperorum .X. et in sua permaneat firmitate.*

*Testes: Iohannes Permarinus, Iohannes Vido, Iohannes Cornarius de Abato, et A[ndreas] Simeon et Iohannes de Ruçero.*

---

76. αρ. 133.
77. αρ. 689.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Complere et dare»*[78].

**56**

1301. Ναυλοσύμφωνο. Αμμόχωστος [λ].

C. Desimoni, «Notes et observations sur les actes du notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 2 (1894), σσ. 231-234[79].

**57**

1301. Νοταριακή πράξη. Αμμόχωστος [λ].

C. Kohler, «Documents inédits concernant l'Orient latin et les croisades (XIIe-XIVe siècles)», *Mélanges pour servir à l'histoire de l'Orient latin et les croisades*, Paris 1906, σ. 277, αρ. 10.

**58**

1301-1302. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].

R. Morozzo Della Rocca (ed.), *Benvenuto de Brixano. Notaio in Candia (1301-1302)*, Venezia 1950, σσ. 5-213, αρ. 1-213[80].

*ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ «AD PRESAM»*[81].

*ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΟΥ ΤΟΚΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ*

*Χάνδακας, 1301, 3 Μαΐου*

*«Die eodem. Manifestum facio ego Marcus Semiteculo habitator Candide quia*

---

78. αρ. 1213.

79. Πράξεις του ίδιου νοταρίου έχουν δημοσιευτεί και στο: C. Desimoni, «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *AOL* 2 (1884), 3-120· του ίδιου, «Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire génois Lamberto di Sambuceto», *ROL* 1 (1893), 58-139, 275-312, 321-353· M. Balard (ed.), *Gênes et l'Outre-mer, τ. I: Les actes de Caffa du notaire Lamberto di Sambuceto, 1289-1290*, Paris–La Haye 1973. Πρβλ. σχετ. λήμμα 46, 52 και 54 του παρόντος.

80. Οι υπ. αρ. 50, 341, 392, 496 πράξεις έχουν δημοσιευτεί στο Σ. Σπανάκης, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Σολομῶν τῆς Κρήτης», *ΚΧ* 12 (1958), σσ. 449-450 (πρβλ. σχετ. λήμμα 41α του παρόντος). Η υπ. αρ. 253 πράξη έχει επαναδημοσιευτεί στο Maria Francesca Tiepolo, «Public Documents and Notarial Praxis: Some Examples from Venetian Greece of the Early Fourteenth Century», *Intercultural contacts in the Medieval Mediterarnean*, London 1996, σσ. 315-316, αρ. 1 (πρβλ. σχετ. λήμμα 78 του παρόντος). Η υπ. αρ. 369 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μ. Μανούσακας, «Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἔγγραφα (1374–1446) ἀπὸ τὰ Atti Antichi τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σ. 81 (πρβλ. σχετ. λήμμα 62 του παρόντος).

81. Βλ. ενδεικτ. U. Tucci, «Il prestito ad presam nell' economia di Creta medievale», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 29-42· Ι. Χατζάκης, «Η διαφορετική λειτουργία των αντικειμένων. Το ενέχυρο στη νοταριακή πρακτική της βενετοκρατούμενης Κρήτης», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 40 (2007), σ. 160 καθώς και Πίνακας Γ1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*recepi cum meis heredibus a te Maria servicialis Ioanete Leocari et tuis heredibus perpera .V. que michi prestitisti tibi solvenda hinc ad .I. annum cum tali prode vel dampno quale per racione .C. perperorum et temporis proiecerit habere stacionis Vicencii, ita quod lucrum non ascendat ultra perpera . XVIII. Verumtamen et cet. Hec autem et cet.*

*Testes: Ada Otonelo et Marcus Riçardi.*

*Complere et dare»*[82].

ΠΑΡΟΧΗ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΣΕ ΦΕΟΥΔΑΡΧΗ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΔΙΑΦΥΓΕΙ ΒΙΛΛΑΝΟΣ ΤΟΥ. ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ, ΟΙ ΕΓΓΥΗΤΕΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΜΕΝΟΙ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΦΥΓΗΣ ΤΟΥ ΝΑ ΤΟΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΟΥΝ ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΤΟΥ ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΝΑ ΜΗΝΑ

*Χάνδακας, 1301, 11 Αυγούστου*

*«Die .XI. intrante. Manifestum facimus nos Iohannes Calbo, Leo Suleas filius naturalis quondam Alexii Sulea et Sophia relicta Coste Plutino omnes habitatores Candide quia cum nostris heredibus et successoribus tibi L. Abramo habitatori dicte Candide et tuis heredibus quia fideiiubimus tibi .I. tuum villanum nomine Nicheforum Plutino faber tali modo quod hinc ad .I. annum stare et esse debet ad sua beneplacita et mandata sicut faciunt allii tui villani et si forte ante complementum dicti anni a te fugeret et tua mandata non observaverit, debemus ipsum a die quam nobis dabis ad inteligendum de suo recesu infra unum menssem tibi presentare omnino et nichilominus ipsum tibi in complemento anni tibi presentare debemus. Hec autem et cet. Sub pena perperorum .C. pro quolibet predictorum si contrafecerit in aliquo predictorum.*

*Testes: Phylipus Sesinulo, Angelus Quirino minor et Paduanus.*

*Complere et dare»*[83].

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΠΙΠΕΡΙΟΥ

*Χάνδακας, 1301, 22 Σεπτεμβρίου*

*«Die eodem. Manifestum facio ego Raymondinus Barsamo habitator Candide quia recepi cum meis heredibus a te Nicolao de La Dolce habitatori Candide et tuis heredibus tot perpera pro quibus a modo usque ad .I. mensem proximum tibi dare debeo libras boni piperis .CCC. hic in Candida salvas in terra et si galee de Veneciis que expextantur ad presens primo venirent, eum tibi tunc incontinenter dare debeo. Hec autem et cet.*

*Testes: Çenus de Brunaçano et P. Fuscari.*

*Complere et dare»*[84].

## 59

1301-1350. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κορώνη, Κύθηρα, Κωνσταντινούπολη, Λασίθι, Μεθώνη, Νεγροπόντε, Ρόδος, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

82. αρ. 76.
83. αρ. 287.
84. αρ. 382.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Σ. Θεοτόκης (εκδ.), *Θεσπίσματα τῆς Βενετικῆς Γερουσίας, 1281-1385*, **τ. B.I**, Ἀθήνα 1936[85], σσ. 4-22, αρ. 9, 11-15, 17-51· σ. 29, αρ. 14· σσ. 37-56, αρ. 6-16· σσ. 66-69, αρ. 6, 16· σσ. 85-92, αρ. 10· σσ. 107-116, αρ. 2, 5-10, 12, 13, 15, 16, 18, 19· σσ. 118-156, αρ. 1-5, 7-15, 18-20, 23, 27, 29-32, 34-36, 40, 46-49, 51, 52, 54· σσ. 159-174, αρ. 1, 11, 12, 14-26, 28-31, 33-35· σσ. 176-191, αρ. 1, 5, 8-10, 13, 14, 18· σσ. 193-210, αρ. 1, 2, 4, 6-8, 12-14, 17-19, 22-30, 34, 35· σσ. 212-241, αρ. 3-5, 7, 9-13, 16, 18, 19, 21-22, 24-27· σσ. 243-252, αρ. 4, 5, 8, 10, 17, 20, 22, 23, 25-27, 29, 30· σσ. 254-272, αρ. 2-10, 13-16, 20· σσ. 275-282, αρ. 7, 10, 12, 17, 20· σσ. 285-286, αρ. 6· σσ. 289-297, αρ. 1-7.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ Η ΑΠΕΛΑΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ, ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΦΥΓΕΙ ΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΑΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΑΤΙΝΟΥΣ*

*Βενετία, 1334 (π.ν. 1333), 4 Ιανουαρίου*

*«Millesimo trecentesimo XXXIII, die IIII Januarij.*

*Et quia manifestum est quod caloieri qui aliunde sunt profugi et in dictam nostram insulam aduenerunt, malam doctrinam et uoluntatem contra latinos in suis figmentis et hortationibus seminarunt; scribatur duche et consiliarijs antedictis, quod utile crederemus quod per illum modum cautum et honestum qui fieri posset cum minori scandalo nunc et quando eis uideretur et quomodo suaderent caloieros forenses facere exire de insula et ordinarent quod de cetero aliquis caloierus non ueniret in ipso cum simus etiam quod ipsi tamquam prouidi uiam inuenirent aptam et sine scandalo ad hanc nostram intentionem implendam tantum quia de omnibus que sunt necesaria ad conseruacionem status pacifici insule, sunt plenius informati, relinquimus in ipsorum arbitrio quod in facto predicto in totum faciant, sicut eis pro bono statu insule inuenerit opportunum.*

*Ser Johannes Fuscareno uult quod pars predicta committatur duche et consiliarijs Crete, ut superius continetur, non relinquendo aliquid in arbitrio ipsorum.*

*De parte – 7 non 0 – sincere 2»*[86].

*ΠΡΑΞΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ*

*Χάνδακας, 1334, 13 Αυγούστου*

*«Millesimo trecentesimo XXXIII, die XIII Augusti.*

*Cum Michael Ploreo habitator Canee, noster uillanus communis exposuerit, quod tempore rebellionis insule Crete quatuor sue domus, quas habebat in burgo castri Kissami*

85. Πρβλ. επίσης λήμμα 31 και 147 του παρόντος.
86. σ. 142, αρ. 31.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*fuerunt prostrate de mandato nostrorum rectorum pro securitate dicti castri, et quod aliter in facto dicte rebellionis se fideliter gessit et quod sibi fuit promissum per nostros rectores, quod francharetur per eos ob ipsius fidelitatem cumque dicat quod pacificata insula superuenit sibi quedam generis infirmitas, ob quam non potuit comparere ad obtinendam franchitatem in tempore assignato per ipsos rectores nostros, in quo ipsi dabant uillanis communis qui hoc meruerant libertatem et supplicauerit quod de nostra solita benignitate et gratia cum suis heredibus francharetur; uadit pars quod attenta condicione dicti nuncij, de quo per ser Peratium Gradonico ambaxatorem feudatorum Canee, laudabile testimonium prehibetur, committatur duche et consiliarijs Crete, et rectori Canee, quod in facto dicti Michaelis tam in franchando quam in non franchando possint facere, secundum merita dicti Michaelis sicut maiori parti eorum uidebitur»*[87].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΙ ΓΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ*

*Βενετία, 1341, 2 Ιουλίου*

*«Millesimo trecentesimo XLI, die II Julii.*

*Capta. Quod fiat gratia discreto uiro Francisco Geço cancellario Crete quod posset emere ibi a specialibus personis cum onere terre tot possessions stabiles, quantum est repromissa, quam habuit ab eius uxore cum condicione quod aliquo modo vel ingenio non possit emere nec habere aliquod casale communis, nec aliquid aliud quod spectet, sic reddens, uel faciat seruitium communi. Et si consilium etc.*

*Non 27 - non sincere 9 - de parte 43»*[88].

## 60

1301-1348. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Αθήνα, Γένοβα, Θήβα, Καφφάς, Κορώνη, Κύπρος, Μεθώνη, Νεγροπόντε, Ρόδος, Τάνα, Τραπεζούντα, Χάνδακας, Χανιά [λ, γ].

G.-M. Thomas (ed.), *Diplomatarium veneto-levantinum sive acta et diplomata res venetas graecas atque levantis illustrantia: a. 1300-1350*, **τ. I**, Venezia 1880[89], σσ. 1-4, αρ. 1-3· σσ. 23-24, αρ. 12· σσ. 26-29, αρ. 15-16· σσ. 31-33, αρ. 18-19· σσ. 38-45, αρ. 22-23· σσ. 46-47, αρ. 25· σσ. 62-63, αρ. 35-36· σσ. 79-81, αρ. 44· σσ. 99-101, αρ. 55-56· σσ. 103-105, αρ. 59[90]· σσ. 106-110, αρ. 60-63· σσ. 120-

87. σ. 154, αρ. 51.

88. σ. 207, αρ. 28.

89. Για το δεύτερο τόμο πρβλ. σχετ. λήμμα 151 του παρόντος.

90. Επαναδημοσίευση στο Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 171, αρ. 25 (πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



122, αρ. 70· σ. 164-168, αρ. 80· σσ. 197-199, αρ. 97· σσ. 204-206, αρ. 100-102· σσ. 210-219 αρ. 107-108· σσ. 225-229, αρ. 116· σσ. 249-253, αρ. 128· σσ. 253-254, αρ. 130· σσ. 287-290, αρ. 152· σσ. 292-296, αρ. 154[91]· σσ. 313-341, αρ. 168[92]-170.

**61**

1301-1363. Διοικητικά έγγραφα. Αθήνα, Βενετία, Θεσσαλονίκη, Θήβα, Κάρπαθος, Κορώνη, Κύπρος, Κωνσταντινούπολη, Μεθώνη, Νεγροπόντε, Ρέθυμνο, Ρόδος, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

F. Thiriet (ed.), *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. I** (1160 – 1363), Paris-La Haye 1966[93], **σσ.** 289-329, αρ. 32, 93, 103, 119, 128, 131, 140, 144, 146, 166, 180, 189, 208, 212, 224, 238, 245, 246, 248, 253, 254, 257, 261, 262, 266, 272, 274, 283, 285, 286, 291, 301, 303, 320, 326, 331, 335, 338, 340, 343, 346, 351, 354, 360, 365, 370, 374, 381, 382, 388, 392, 399, 400, 404, 405, 408, 411, 423, 425, 426, 429, 438, 450, 452, 464, 472, 478, 480, 496, 506, 509, 511, 515, 525, 544, 570, 587, 589, 601, 603, 607, 612, 613, 615, 660, 662, 668, 677, 682, 698, 702, 709, 718, 725[94].

*ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ.*
*ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΕΤΑΙ ΩΣ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ*

*Βενετία, 1314, 17 Μαρτίου*

*«Cum Elyas, filius quondam Strati de Mayno, habitator Mothoni, monstraverit suuam peticionem quod, jam annis XXXIIII, pater suus et ipse fuerint franchi in terris nostri dominii, ostendens quandam cartam sigilatam tribus sigilis, scriptam in lingua greca, cujus translatio missa in linguam latinam domino duci per castellanos Coroni et Mothoni; continebat quod dominus Jacobus Theupolo, quondam capitaneus pro comuni Venetiarum contra Grecos, dicto tempore, cum aliis franchis qui erant dicte contracte, videntes operam fidelem dicti Strati, ordinaverunt et voluerunt quod franchus esset; c.f.p.*

---

91. Επαναδημοσίευση στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 408, αρ. 6 (πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος).

92. Επαναδημοσίευση στο Elisabeth Zachariadou, *Trade and Crusade. Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydin (1300-1415)*, Venice 1983, σσ. 205-210, αρ. 5. Πρβλ. σχετ. λήμμα 106 του παρόντος.

93. Για το δεύτερο τόμο πρβλ. σχετ. λήμμα 180 του παρόντος.

94. Τα υπ. αρ. 140, 351, 426 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 315-316, αρ. 1-3 (πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*quod mandetur castellanis Coroni et Mothoni presentibus et futuris, quod dictum Elyam et suos heredes perpetuo debeant tractari et tractari facere in ea libertate et franchisia qua ipse Elyas et pater ejus usi fuerunt hujusque»*[95].

## 62

1301-1368. Χειραφεσίες. Χάνδακας [λ].

Μ. Μανούσακας, «Ἑλληνικὰ νοταριακὰ ἔγγραφα (1374–1446) ἀπὸ τὰ Atti Antichi τοῦ Ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σ. 81, σ. 82[96].

*ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ*

*Χάνδακας, 1368, 13 Μαΐου*

*«Die XIIJ mensis maij, indictione Vj, MCCCLXVIIj.*

*Presbiter Antonius Brixiano, notarius, presentauit cartam filialis subiectionis huius tenoris:*

*In nomine Dei eterni amen. Anno ab incarnation domini nostri Yhesu Christi millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, mense maij, die duodecimo, indictione sexta, Candide insule Crete.*

*Plenam et irrevocabilem securitatem facio ego Jacobellus Surianus, habitator Rethimni, cum ceteris meis heredibus, tibi Nicole Suriano, dilecto filio meo, ibidem habitatore, et [tuis] heredibus de filiali subiectione et de quantocumque michi subiacuisti, aut tibi ad dicendum uel requirendum habui uel habeo quocumque jure uel forma, tam per filialem subiectionem seu debitum hereditatis per aliquod lucrum uel havere aquisitum seu deinceps aquirendum et de universis rationibus, requisitionibus seu capitulis, quecumque cogitari uel dici possunt, quocumque modo uel ingenio, cum cartis et sine cartis, per curiam et extra curiam, juste quoque uel iniuste, ab initio usque modo.*

*Nunc autem qui de suprascriptis omnibus me bene et perfecte appacasti et deliberasti, et a me ceterisque meis heredibus diuisus et difinitus es cum tuis heredibus, amodo in ante securus permaneas pariter et quietus, quia nichil inde remansit. Vnde te amlius requirere seu compellere ualeam per ullum ingenium seu modum. Si igitur contra hanc securitatis cartam ire temptavero, tunc emendare debeam cum ceteris meis heredibus, tibi et tuis heredibus auri libras V, et hec securitatis carta in sua permaneat firmitate.*

*Signum suprascripti Jacobelli, qui hec rogavit fieri.*

*Ego Thomas de Uedoaciis testis subscripsi.*

*Ego Franciscus Coppo testis subscripsi.*

*Ego presbiter Antonius Brixiano, notarius, complevi et roboravi»*[97].

---

95. σσ. 299-300.

96. Για τις ελληνικές πράξεις πρβλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1102 και Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 4.

97. σσ. 82-83.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 63

1302-1520. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Βενετία, Λευκωσία, Πάδοβα, Παρίσι, Πίζα, Ρώμη [λ, ι].

L. de Mas Latrie, «Nouvelles preuves de l'histoire de Chypre», *Bibliothèque de l'École des Chatres* **32** (1871), σσ. 341-353, αρ. 1· σσ. 360-363· σ. 369· σ. 371· σ. 373· σ. 377· **34** (1873), σσ. 54-65, αρ. 4-6· σσ. 73-74, αρ. 10.1-2· σσ. 74-77, αρ. 11· σσ. 75-76, υποσημ. 1· σσ. 77-78, αρ. 12· σσ. 84-86, αρ. 15· **35** (1874), σσ. 104-107, αρ. 19-20· σσ. 110-133, αρ. 22-27· σ. 138, αρ. 31· σσ. 147-148, αρ. 35· σσ. 154-158, αρ. 39.

*Δουκικο Διαταγμα απονομης της βενετικης πολιτειας σε κυπριο*

*Βενετία, 1370, 18 Ιουνίου*

*«Andreas Contareno, Dei gratia, dux Venetiarum, etc., universis et singulis, tam amicis quam fidelibus, et tam presentibus quam futuris, presens privilegium inspecturis salutem et sincere dilectionis affectum.*

*Tanto benignius ducalis providencia consuevit personas honorabiles sibi devotas et fideles honoribus prevenire, ipsarumque fidem et devotionem dignis retributionibus compensare, ac ipsas dotalibus favoribus convallare, et ipsarum peticiones liberalius exaudire, quanto ducatui nostro devotiores fide et operibus se ostendunt. Attendentes igitur multiplicis fidei puritatem et devotionis plenitudinem, quam nobilis miles, Thebaldus Belferazo, de regno Cipri, ad nostre magnitudinis excellentiam habere promptis affectibus se ostendit, qui in agendis nos ducatum nostrum et singulares personas ejusdem tangentibus, devotum et promptum laudabiliter et incessanter se prebuilt atque prebet, supplicationibus nobis ejus parte porrectis gratiosius annuentes, eum, cum suis filiis et heredibus, nostrorum omnium consiliorum et ordinamentorum necessaria solennitate servata, perpetuo in nostrum civem et Venetum recepimus atque recipimus, et Venetum et civem nostrum fecimus et facimus, et pro Veneto et cive nostro in Veneciis et alibi deinceps haberi et procurari omni effectu et plenitudine volumus et tractari; ipsum sincere benevolencie brachiis amplectentes, et firmiter statuentes quod singulis libertatibus, beneficiis, immunitatibus et honoribus quibuscumque quibus alii nostri cives Veneti gaudent et perfrui dignoscuntur prefatus nobilis melles Thedaldus, cum dictis suis filiis et heredibus, in Veneciis et extra ubicumque locorum perpetuo gaudeat et utatur; intelligendo quod ipse non possit mercare sive mercatum facere per mare, nisi de tanto quanto faceret in prestita nostri comuni. Idem quoque Thebaldus nobis solenniter ad sancta Dei evangelia prestitit fidelitatis debitum juramentum. In quorum fidem et evidentiam pleniorem, presens privilegium fieri jussimus et bulla nostra aurea pendent muniri.*

*Actum in nostro ducali palatio, anno Dominice Incarnacionis millesimo trecentesimo septuagesimo, die decimo octavo mensis Junii, octava Indicione»*[98].

98. **34** (1873), σσ. 77-78, αρ. 12.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 64

1303-1415. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Χάνδακας [λ].

Χ. Γάσπαρης, *Η γη και οι αγρότες στη μεσαιωνική Κρήτη (13ος-14ος αι.)*, Αθήνα 1997, σσ. 299-395, αρ. A1.1-A16.2 και B1-B21[99].

ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΧΟΙΡΩΝ

*Χάνδακας, 1339, 25 Ιανουαρίου*

*«Eodem die.*

*Manifestum facimus nos Nicola Ialina et Johannes Carela, ambo habitatores casali Charonissi, cum nostris heredibus, quia unam nostram societatem taliter affirmamus, quod ego suprascriptus Nicola ex una parte sum contentus habuisse et recepisse a te suprascripto Johanne porcas quinque, quas quidem pasculare et custodire teneor omnibus meis expensis, amodo usque ad annos tres proxime venturos completos, tale quidem modo quod ipse porche et omnes ex ipsis nasciture ex tunc in antea inter nos debent esse communes, itaquod in fine cuiuslibet anno debemus dividere inter nos equaliter tam masculini quam feminini generis filios earundem et, si contingerit quod infra suprascriptum terminum aliqua porca vel alique ex dictis porcabus morirentur vel perderentur, debeamus semper conservare dictum capitalem ex filiis femeninis ipsarum. Completo vero suprascripto termino annorum trium, debeamus ipsum capitalem, videlicet dictas porcas, dividere equaliter inter nos. Tamen in nostro tali debent esse periculo mortis et latronum clarefactum, in quali erit de ipsis porcabus et eorum natis suprascriptis ad hec antea.*

*Ego suprascriptus Johannes Carela ex altera parte sum contentus accedere et observare omnia et singula, que superius et inferius continentur. Si quas pars et cetera, yperpera quinque pro pena.*

*Testes: Nicolaus Brixiano, Johannes Marino, Franciscus Beli et presbiter Johannes Sulimano.*

*Complere et dare*[100].

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΜΠΕΛΙΟΥ ΣΕ ΓΟΝΙΚΟ

*Χάνδακας 1357, 16 Απριλίου*

*«Die XVI, mense aprilis, indicione X.*

*Manifestum facio ego Bartholomeus de Grimaldo, habitator Candide, quia cum*

---

99. Το υπ. αρ. A5.1. έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 219-220, αρ. 7 (πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος). Επίσης τα υπ. αρ. 1, 3, 4, 6, 7 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο *Il miglior vino del mondo*, σσ. 35-36, αρ. 3· σσ. 37-38, αρ. 4· σ. 41, αρ. 5· σ. 83, αρ. 1· σσ. 89-90, αρ. 5 (πρβλ. σχετ. λήμμα 23 του παρόντος).

100. σ. 390, αρ. B.5.16.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*meis heredibus do et imperpetuum concedo in gonigo tibi Johanni Vurgari, habitatori Candide, et tuis heredibus unam peciam vine, plantatam vitibus monovasiensibus, positam in loco nominato Vathi, michi pertinentem iure mei feudi de Stamni, que a facie levantis confiniat cum vinea Johannis Ystrigo, a facie ponentis cum vinea Stafani Dramitino, a facie boree cum vinea Michael Gradonico et a facie austri cum vinea suprascripti Stefani Dramitino, amodo in antea cum plena virtute et potestate intromittendi, habendi, tenendi, possidendi, affictandi, disffictandi, vendendi et alienandi et omnes alias tuas utilitates in ea et ex ea faciendi, tamquam de re tua propria, nemine tibi contradicente, semper tamen cum onere suo. Quam quidem vineam teneris et debes anno quolibet temporibus congruis et consuetis bene et convenienter aptare, videlicet cerpire, çapare, discafiçare, catavoliçare et secundum usum ilius contracte lachiçare et ipsam vineam cum trafis et fossatis suis in culmine manutenere et conservare omnibus tuis expensis. Et omni anno tempore vindemiarum super patiterium debes dare et deliberare michi vel meo misso totam et integram terciam partem totius vini musti et usufructumum provenientum de ipsa vinea, reliquis duabus partibus in te retentis, sub pena dupli pro quolibet termino. Tamen licitum est tibi vindemiare dictam vineam ad tuum libitum, notificando id michi per dies tres ante quam incipiatur vindemiari. Ego autem solvere et satisfacere debeo terciam [partem] expensarum, que anno quolibet tempore vindemiarum fient pro vindemiatura, portitura et folatura fructus dicte vinee et tu solvere debes reliquas duas partes ipsarum expensarum. Si igitur et cetera. Pena yperperorum XXV.*

*Contractu firmo.*

*Testes: Andreas Goro et Johannes Dario ac Georgius Emo.*

*Complere et dare.*

*Dedi»*[101].

## 65

1303-1518. Οι Ασσίζες της Ρωμανίας και άλλα σχετικά έγγραφα. Αθήνα, Βενετία, Κέρκυρα, Νεγροπόντε, Πελοπόννησος, Νάξος [λ, ι, γ].

G. Recoura (ed.), *Les Assises de Romanie*, Paris 1930[102], σσ. 65-

101. σσ. 376-377, αρ. B.1.4.

102. Για τις **Ασσίζες της Ρωμανίας** βλ. ενδεικτικά: **P. Topping, «The Formation of** the Assizes of Romania», *Byzantion* 17 (1944-1945), 304-314· του ίδιου, *Feudal Institutions as revealed in the Assizes of Romania, the Law Code of Frankish Greece*, Pennsylvania 1949 (μαζί με μετάφραση του κειμένου των Ασσιζών στα αγγλικά) (= P. Topping, *Studies on Latin Greece A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. I)· D. Jacoby, *La feodalité en Grèce médiévale. Les «Assises de Romanie» sources, application et diffusion*, Paris-Hage 1971· του ίδιου, «Les «Assises de Romanie» et le droit vénitien dans les colonies vénitiennes», *Venezia e il Levante fino al secolo XV, Atti del I Convegno internazionale di storia della civiltà veneziana*, Firenze 1973, σσ. 347-360 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. IV).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



66· σ. 68[103]· σσ. 72-73· σσ. 100-101· σσ 145-293· σσ. 297-324· σ. 333· σ. 335-342[104].

*ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΩΡΕΑΣ ΦΕΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΒΙΛΛΑΝΟΥΣ*

*1303-1330*

*«COME NESUN PUO DONAR TERRA FEUDAL A LA CLIEXIA, O A CHOMUNITADE, O A VILLANO SENZA KICENZIA DE MISER LO PRINCIPO.*

*Segondo la usanza de lo Imperio de Romania, nesuno feudatario, qual che se sia, over baron, puo dar terra feudal senza licentia de Miser lo Principo, a la Gliesia, o communitade alguna, over a villano tornando. Ma se lo dona, non valera in vita del donador la donation? Responde che si»*[105].

*ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥΣ ΜΗ ΝΟΤΑΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ*

*1303-1330*

*«COMO A FAR TESTAMENTO NON È BEXOGNO FARLO PER NODER PUBLICO*

*Quando se die far testament lo non è de bexogno che sia presente noder publico. Ma basta che do over tre testemonii insembre cum lo testator sia, o legii, o altri, purche li sia degni de fe, et meta li soi sigilli serati in lo testamento. Et se per aventura se trovasse in luogo là che alguno non havesse sigillo, in quella fiatta, basta che sia provato per testimonianza la voluntate del testatore, zoè che li testemonii sia franchi, zoè liberi. Ma, in questo caxo se porave far fede per villani o non? Et se lo testamento fosse agrevato de falsia, tal quistion sera determenata davanti la corte secular. Et se question sera movesta, se lo testamento sia de valore, o non, a cognoser de zio apertien a judeze eclesiastico. Ma davanti chi se die domandar li legati a piatoxe caxon, se lo heriede, over lo executor, non lo vora pagar? Respondi che davanti lo diozessan. Ma, de altro legato davanti achi se die domandar»*[106].

## 66

1304. Απόφαση του Δόγη της Βενετίας για τη ρύθμιση των σχέσεων Εκκλησίας-Κράτους στην Κρήτη. Βενετία, Ι. Μ. Παλιανής, Χάνδακας [λ]. Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Κατάστιχο εκκλησιών και μοναστηριών του Κοινού (1248-1548). Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ιωάννινα 1985, σσ. 196-200, αρ. 107.

---

103. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 220-221, αρ. 8. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

104. Πρβλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 10.

105. σ. 223, αρ. 96.

106. σσ. 253-254, αρ. 149.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**67**

1304-1509. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Γλαρέντζα, Ζάκυνθος, Κεφαλονιά, Κωνσταντινούπολη, Λευκάδα [λ, ι, γ].

Π. Χ ι ώ τ η ς, *Ιστορικὰ Ἀπομνημονεύματα τῆς νήσου Ζακύνθου*, **τ. 2**, Κέρκυρα 1858, σ. 327, υποσημ. 81· σσ. 613-614, αρ. 5· σσ. 622-625, αρ. 14, 15· σσ. 629-632, αρ. 18-19.

*ΔΩΡΕΑ ΔΟΥΛΗΣ*

*Αγία Μαύρα, 1424, 7 Δεκεμβρίου*

*«Francisca, Dei gratia, vasilissa Romeorum.*

*Tenore presentium notum facimus universis et singulis ad quos spectat et spectare poterit earum serie inspecturis, tam presentibus quam futuris, quod benevolentia et amore fraterno quem habemus erga. Nerium de Aziolis de Florentia, fratrem nostrum amantissimum, eidem Nerio et suis heredibus, de mera nostra liberalitate, voluntate gratuita, certa nostra scientia et gratia speciali, concessimus, dedimus ac libere donavimus in perpetuum et irrevocabiliter sclavam unam nostram et rusticam nomine Eudochiam, de partibus despotatus, ad dos plenos jurem spectatem, sic et taliter quod predicta Eudochia teneatur et debeat servire predicto Nerio et dictis suis heredibus de ipsius serviciis personalibus utilibus et directis sicut nobis tenebatur servire, concedente eidem Nerio et ejus heredibus antedictis quod possint et valeant predictam Eudochiam vendere, donare, permutare, alienare, affranchare, liberare, in dotem dare, sicut et quando eis melius visum fuerit, sine aliqua contradictione nostra vel heredum nostrorum, quia sic tradimus potestatem.*

*In cuius rei testimonium et cautelam predicti Nerii suorumque predictorum heredum, de donatione predicte sclave has nostras patentes literas eidem fieri fecimus, cum subscriptione nostri nominis literis grecis pe rubeo, ut moris est.*

*Datum in castro nostro Sancte Maure de insula nostra Luchate, dia septima mensis Decembris MCCCCXXIV»*[107].

**68**

1305-1306. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].

A. S t a h l (ed.), *The Documents of Angelo de Cartura and Donato Fontanella: Venetian Notaries in Fourteenth-Century Crete*, Dumbarton Oaks 2000: *Angelo de Cartura*, σσ. 1-222, αρ. 1-574[108].

---

107. σσ. 622-623, αρ. 14.

108. Για την έκδοση των πράξεων του *Donato Fontanella* πρβλ. σχετ. λήμμα 94 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ΠΩΛΗΣΗ ΔΟΥΛΗΣ

*Χάνδακας, 1305, 2 Ιουνίου*

*«Die eodem.*

*Manifestum facio ego Bonacursus Grimani habitator Candide quia cum meis heredibus do, vendo, atque in perpetuum transacto tibi Marie uxori Michaelis Gradonico naturalis habitatrici in Burgo Candide et tuis successoribus, unam meam sclavam de genere Grecorum nomine Mariam, de Romania de loco qui dicitur Chyo, quam emi a Turchis. Cum plena virtute et potestate intromittendi, habendi, tenendi, et cetera secundum usum. Pro pretio yperperorum VIIII ½, de quibus et dicta sclava te securam reddo pariter et quieta et cetera. Si igitur et cetera, pena .V. librarum auri, cartula firma.*

*Testes: Nicolaus Amico et Leonardus de Canale.*

*Complere et dare»*[109].

ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ

*Χάνδακας, 1305, 5 Οκτωβρίου*

*«Die eodem.*

*Manifestum facio ego Iohanucius de Suriano habitator Candide quia cum meis heredibus do, vendo atque imperpetuum transacto tibi Iohanni Fradello habitatori in eadem Candida et tuis heredibus unam meam domum positam in burgo Pediado, illam videlicet quem tenebam pro canipa. Cum plena virtute et potestate amodo imperpetuum et cetera. Pro precio et integra solucione ipsius michi dedisti et persolvisti yperpera in Creta currentia .XXI. et grossos .IIII., de quibus te securum reddo et cetera, quia nichil inde remansit et cetera. Si igitur et cetera, pena .V. librarum auri, cartula firma.*

*Testes: Franciscus Alberto, Petrus Cornaro et Franciscus Obiço vicedomini, Nicolaus de Sala et Hemanuel de Yslano.*

*Complere et dare»*[110].

## 69

1306. Συμφωνία των Ιωαννιτών Ιπποτών με τον Γενοβέζο Vignolo de Vignoli για την κατάκτηση του νησιού της Ρόδου. Λεμεσός, Ρόδος [λ].

A. Luttrell, «Το Βυζάντιο και οι Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου (1306-1409)», *Σύμμεικτα* 11 (1997), σσ. 210-213.

## 70

1306-1307. Διοικητικά έγγραφα. Λευκωσία [λ, γ].

M. de Mas Latrie, «Texte officiel de l'allocution addressée par les barons de Chypre au roi Henri II de Lusignan pour lui noti-

109. αρ. 68.
110. αρ. 238.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



fier sa décheancé», *Revue des Questions Historiques* 43/1 (1888), σσ. 534-541, αρ. 1-2.

**71**

1306-1310. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Νίσυρος [λ].

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Σελίδες ἀπὸ τὴ μεσαιωνικὴ ἱστορία τῆς Νισύρου (1306-1453)», *Δωδεκανησιακὰ* 2 (1967), σσ. 31-32· σσ. 36-37, υποσημ. 5 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 27-28· σσ. 32-33, υποσημ. 5).

**72**

1307-1309. Διοικητικά έγγραφα. Αθήνα, Βενετία, Θήβα, Νεγροπόντε, Σάλωνα [λ].

R. J. Loenertz, «Hosios Lucas de Stiris dans quelques documents latins (1210, 1309)», *Θησαυρίσματα* 11 (1974), σσ. 24-28, αρ. 1-7.

**73**

1307-1724. Διοικητικά έγγραφα και νοταριακές πράξεις. Βενετία, Ζάκυνθος, Κεφαλονιά, Κορώνη, Κύθηρα, Λευκάδα, Λευκωσία, Μεθώνη, Μεσσηνία, Μονεμβασιά, Μύκονος, Ναύπακτος, Νεγροπόντε, Ρέθυμνο, Τήνος, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

Αγγελική Πανοπούλου, «Οι Βενετοί και η ελληνική πραγματικότητα. Διοικητική, εκκλησιαστική, οικονομική οργάνωση», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 315-328, αρ. 1-17· σσ. 329-356, αρ. 19-38· σσ. 357-358, αρ. 40· σσ. 360-366, αρ. 42-47· σσ. 367-370, αρ. 49-50.

**74**

1309. Απόφαση του Δόγη της Βενετίας και πώληση βοοειδών. Αμοργός, Βενετία, Χάνδακας [λ].

R.-J. Loenertz, «Menego Sciavo. Esclave, corsaire, seigneur d'Ios (1296-1310)», *SV* 9 (1967), σσ. 337-338, αρ. 10-11.

**75**

1310. Διάταγμα του Δόγη. Βενετία, Κύπρος [λ].

D. Jacoby, «Citoyens, sujets et protégés de Venise et de Gênes en

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Chypre du XIIIe au XVe siècle», *BF* 5 (1977), σ. 171, υποσημ. 42 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. VI).

## 76

± 1310-1358. Έγγραφα από τη γραμματεία του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Ρόδος [λ].

A. Luttrell, *The Town of Rhodes: 1306-1356*, Rhodes 2003, σσ. 226-229, αρ. 4.11· σσ. 231-237, αρ. 4.12· σσ. 238-253, αρ. 5.1.-5.15.

*Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΝΑΟ ΣΕ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΙΕΡΕΑ*

*Ρόδος, 1351, 12 Μαΐου*

«*Frater Deodatus et.c. dilecto nobis in Christo pape Janni Criquela. Salutem in domino. Propter grata et fidelia seruicia per te nobis et religioni nostre prestita et impensa et que prestare non desistis incessanter volentes tibi facere graciam specialem, ideo ecclesiam nostram uocatam Sancti Ipati cum quadam domo eiusdem contigua, et cum suis aliis iuribus et pertinenciis uniuersis sita in burgo nostro Rodi, confrontata e trasmontana cum domo pape Leonis Triantafilo, et ab omnibus aliis partibus cum viis publicis, tibi tuisque heredibus et successoribus, de voluntate consilio et asensu fratrum et procerum Conuentus nostri Rodi nobis assistencium in hac parte de nostra certa scientia et speciali gracia in emphiteosim perpetuam conferimus concedimus et donamus cum libera potestate de dicta ecclesia et domo faciendi ordinandi et disponendi pro libito uoluntatis, sub annuo tamen canone siue censu quadraginta asperorum de Rodo per te dictosque tuos heredes et successores in festo Sante Marie mensis septembris nobis et dicte nostre domui anno quolibet inffalibilliter soluendorum, laudimio iure prelationis et maiori dominio obis et nostre domui specialiter reseruatis. Mandantes harum serie vniuersis et singulis fratribus domus nostre presentibus et futuris quacumque auctoritate dignitate uel oficio fulgentibus sub uirtute sancte obedience firmiter et districte ne contra presentem nostrum concesionem et donacionem aliquatenus uenire presumant quinymo illam studeant inuiolabiliter obseruare. In cuius rei testimonium bulla nostra plumbea presentibus est appensa.*

*Data Rodi die duodecima mensis maii*»[111].

## 77

1310-1437. Διατάγματα από το «καπιτουλάριο» των «Δικαστών της Νύκτας». Δικαστική απόφαση. Χάνδακας [λ].

Σ. Θεοτόκης, «Οἱ σκλάβοι εἰς τὸ Βενετικὸν Κράτος», *Ἑλληνικὰ* 6 (1933), σσ. 146-148.[112]

---

111. σ. 250, αρ. 5.13.

112. Το έγγραφο των σσ. 146-147 υπάρχει και στο E. Barbaro (ed.), *Legislazione Veneta. I Capitolari di Candia*, Venezia 1940, σσ. 74-75. Πρβλ. επίσης λήμμα 112 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαταγη του Δουκα της κρητης για την προστασια των Δουλων γυναικων*

*Χάνδακας, 1410, 15 Αυγούστου*

*«MCCCX. Indiction III die XVI mensis Augusti.*

*Cum in capitulari offitialium de nocte super stuprum sclauarum, inter cetera fit quidam ordo, inquo continentur ista clausula;*

*Quod siquis concubuerit cum sclaua alicuius persone de die uel nocte extra domum patroni sui, cum uoluntate ipsius sclaue, soluat patrono eius, damnum seu emendum sclaue, sicut dominationi uidebitur. Et si contra uoluntatem sclaue concubuerit cum ea, tunc ultra damnum sclaue, puniri debeat, prout dominationi uidebitur fore iustum. Et super ista clausula non sit determinatum, quod offitiales de nocte debeant habere partem illius damni, siue emenda, licet per aliqua regimina data fuerit per arbitrium aliqua pars dictis offitialibus, et per aliqua regimina data fuerit per arbitrium aliqua pars dictis offitialibus, et per aliqua regimina, nichil sibi fuerit datum. Et sit iustum quod ipsi offitiales habeant aliquam partem, quia dicti labori obstat premium, et ut ipsi offitiales, eligentes per hoc exequantur offitium suum. Id circo per Magnificum D. Leonardum Trivisano honorabilem ducham Crete et suum consilium dictum et ordinatum est quod quotiens cumque per Regimini Crete fuerit taxatum aliquod damnum sive emendam pro aliqua sclaua, alicui domino dicte sclaue contra aliquem qui concubuerit extra domum patroni cum illa sclaua de voluntatis nel violenter, suprascipti offitiales debeant haberi terciam partem dicti damni siue emenda taxati, quod diuidi debeat secundum consuetudinem sui offitii».*[113].

**78**

1312-1322. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].

Maria Francesca Tiepolo, «Public Documents and Notarial Praxis: Some Examples from Venetian Greece of the Early Fourteenth Century», *Intercultural contacts in the Medieval Mediterarnean*, London 1996, σσ. 316-321, αρ. 2-7.

**79**

1312-1420. Διαθήκες. Χάνδακας [λ, ι].

Sally McKee (ed.), *Wills from Late Medieval Venetian Crete (1312-1420)*, Washington 1998, **τ. 1**, σσ. 1-479, αρ. 1-363· **τ. 2**, σσ. 480-995, αρ. 364-790.

113. σσ. 146-147.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαθηκη*

*Χάνδακας, 1352, 18 Μαΐου*

*«In nomine Dei eterni amen. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo trecentesimo quinquagesimosecundo, mense maii, die decimooctavo, inditione quinta, in burgo Candide, insule Crete. Cum nemini pateat terminus vite sue et nil cercius habeamus quam quod mortis iudicium evitare non possumus, merito convenit uniquique sibi previa discretione cavere, ne casus mortis eum agrediatur incautum et sua bona inordinata et indisposita derelinquat. Idcirco ego Sophya, relicta papatis Georgii Pendamati, habitatrix burgi Candide, infirma corpore, mente autem sana, timens ne ab intestato decederem, vocari feci ad me Iohannem Gerardo, notarium, ipsumque rogavi hoc meum scribere testamentum. In quo esse constituo meos fidei commissarios Mariam Prebrissam, filiam meam dielectam, et Leonem Pendamati, cognatum meum, habitatores dicti burgi, ut secundum quod hic ordinavero darique iussero sic ipsi post meum perficiant obitum. Primo namque omnium volo quod dentur papati qui tempore obitus mei offiabit ecclesiam meam Sancti Nicolai yperpera quinque ut ipse faciat et dicat missam a die obitus mei usque ad annum unum omni die sabbati pro remissione peccatorum meorum. Item dimitto papati Iohanni Pariano illud yperperum quod recipere debeo a Ialitena, monacha, ut ipse scribat me ad memoriam in codice suo. Et remitto matri Andriole yperperum unum quod michi dare debet et dimitto matri mee yperpera duo et Marie Pendamatene, amitte suprascripti quondam viri mei, pignolatum unum et par unum linteaminum ac plumam lectuli parvi cum suo entema et carpetam unam virgatam. Item dimitto natis Herini, sororis mee, cohopertorium unum et Cherane Malvasiote meam diploidem albam. Item dimitto Helene, filie mee, cotam unam lini novam et capselam unam atque scrineum unum et totum massaraticum domus mee et duas vineas pergulas positas in loco de Gasi iuxta vineas suprascripti Leonis, cognati mei. Item dimitto suprascriptis Marie et Helene, filiabus meis, meam ecclesiam suprascriptam et domos ac terram eius. Et volo quod dicti commissarii mei teneant et nutriant dictam Helenam donec veniant ad etatem congruam et tunc debeant maritare ipsam et dare ei predicta omnia que sibi dimitto. Et si vir eius fiet presbyter debeat habere et celebrare dictam ecclesiam dando suprascripte Marie, filie mee, medietatem utilitatis venture in ipsa ecclesia. Item volo et ordino quod res sacre et libri omnes suprascripte ecclesie sint semper in ea nec possit aliquis auffere sibi de eis ullo modo. Item volo et ordino quod si predicta Helena obierit antequam maritetur, unam predictarum vinearum pergularum deveniat in prefatam Mariam, filiam meam, elligendo et accipiendo quam voluerit et similiter capsela, scrineum et massaraticum predicta et alia vinea pergula deveniat in suprascriptum Leonem, cognatum meum, tali modo quod ipsi teneantur semper facere pro anima mea et mortuorum meorum, sed tota prescripta vendatur et precium eius fiat pro anima mea. Ecclesia vero supradicta cum domibus et terra concedatur uni presbytero in vita sua pro animabus mea, videlicet et suprascripti viri mei et ipsius Helene atque aliorum mortuorum meorum. Et ipse presbyter non teneatur nec debeat dare vel solvere alicui persone aliquid de utilitate ipsarum tamen teneatur solvere omni anno Nicolao Surentino pro earum affictu yperpera decem et septem sicut teneor ego. Et si ipse presbyter obierit iterum concedatur alteri presbitero eodem modo et si que observetur toto tempore in quo ipsam ecclesiam cum dictis domibus et terra habere debeo ab ipso Nicolao. Item volo quod suprascripti*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*mei commissarii simul et non separatim exerceant omnia predicta et maneant semper in pace et concordia non discrepantes ab invicem in faciendo que predicta sit. Sciendum est eciam quod papas Constantinus Cinandilo accepit a me suprascriptam ecclesiam pro tribus annis. Et volo quod teneat et officiat eam usque ad finem eorum. Residuum vero omnium meorum bonorum volo quod detur pro anima mea. Preterea plenam virtutem et potestatem do, tribuo et conferro suprascriptis commissariis meis post obitum meum inquirendi, iterpellandi, advocatum precepta et interdicta tollendi, placitandi, respondendi, legem et sententiam pettendi, audiendi et prosequendi, intromittendi, interdicendi, accipiendi, reciepiendi et excuciendi omnia mea bona et havere a cunctis meis debitoribus presentibus et futuris ubicumque et apud quemcumque seu quoscumque ea vel ex eis inveniri poterunt, cum cartis et sine cartis, per curiam et extra curiam, et omnia per me superius ordinata exercendi et complendi, cartas quoque securitatis et commissionis, manifestationis et concessionis et omnes alias opportunas faciendi et fieri rogandi et, si expedierit, in anima mea iurandi, sicut egomet vivens facere possem et deberem. Et hoc meum testamentum firmum et stabile iudico esse inperpetuum. Siquis igitur huic mei testamenti carte obviare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei incurrat et insuper componat cum heredibus et successoribus suis suprascriptis commissariis meis et eorum successoribus auri libras quinque. Et hec mei testamenti carta in sua permaneat firmitate.*

*Signum suprascripte Sophye que hec rogavit fieri.*
*† Ego Hemanuell Beto testis subscripsi.*
*† Ego Hemanuel Ara testis subscripsi.*
*(S.N.) Ego Iohannes Gerardo, notarius, complevi et roboravi.*
*Dedi»*[114].

*Διαθηκη*

*Χάνδακας, 1408, 27 Μαρτίου*

*«In nomine Dei eterni. Amen. Anno ab incarnatione Domini nostri Yhesu Christi millesimo quadrigentesimooctavo, mense Marcii, die vigesimoseptimo, indicione prima, in monasterio Sanctorum Apostolorum de Pigadulia burgi Candide. Cum nil sit cercius morte et nil incercius hora mortis, idcirco ego Chalinichi Misinena, chalogrea, uxor ser Çanachii de Mesina, habitatrix monasterii Sanctorum Apostolorum de Pigadulia burgi Candide, infirma corpore, Dei gracia sana autem mente, volens mea bona ordinare et disponere, vocari feci ad me Antonium Marci, notarium, ipsumque rogavi ut presens meum testamentum faceret et compleret. In quo quidem testamento ordino et volo que sit solus meus commissarius Georgius de Mesina, filius meus dilectus, habitator Candide, ut secundum quod hic ordinavero darique iussero sic ipse post meum obitum debeat adimplere. In primis dico quod mea repromissa fuit yperpera trecenta, de qua sic inferius ordino. Inprimis volo quod confessor meus, habitator in monastirio Omnium Sanctorum, propre casalem de Cartero faciat savatiaticha mea secundum more grecorum usque ad annum unum. Item dimitto ecclesie Sanctorum Apostolorum de Pigadulia, in qua ecclesia ordino me sepelire,*

114. **τ. 1**, αρ. 189.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*sarandamerum unum. Item ordino et volo quod celebretur in ecclesia de Nea Moni burgi Candide sarandamerum unum quod quidem sarandamerum volo || quod || celebret papas Theodorus Sclivi. Item dimitto done Sofie, uxori suprascripti commissarii mei, nurui mee, yperpera XX pro anima mea. Item volo etiam quod dentur yperpera decem dicte done Sofie, nurui mee, ut faciat missas et coliva secundum ritum grecorum pro anima mea. Item ordino et volo quod suprascriptus ser Çanachius de Mesena, maritus meus, non debeat molestare dictum commissarium et filium meum de dicta mea repromissa ullo modo vel ingenio. Residuum vero tam suprascripte mee repromisse quam aliorum omnium meorum bonorum mihi quomodocumque pertinencium et spectancium dimitto suprascripto Georgio de Missina, filio et commissario meo, pro anima mea. Preterea post mortem meam plenam virtutem et potestatem do, tribuo atque confero suprascripto filio et commissario meo inquirendi, interpellandi, avocatos precepta et interdicta tollendi, placitandi, respondendi, legem petendi, sentencias audiendi et prosequendi, intromittendi, interdicendi, petendi, exigendi et recipiendi omnia mea bona et havere mobilia et immobilia a cunctis meis debitoribus presentibus et futuris ubicumque et apud quemcumque seu quoscumque ea vel ex eis inveniri poterunt cum cartis et sine cartis, per curiam et extra curiam, et omnia alia mea negocia generalia, specialia et universalia necnon dimissorias atque alia que per me superius ordinata sunt tractandi, procurandi, exercendi, persolvendi, et percomplendi, cartas quoque securitatum de receptis, manifestationum, commissionum et omnes alias cartas neccessarias et opportunas seu quicquid aliud inde opus et necessarium fuerit faciendi et fieri rogandi et si, expedierit in anima mea iurandi, sicut egomet vivens in predictis omnibus et singulis predictorum facere possem et deberem. Et hoc meum testamentum firmum et stabile esse iudico in perpetuum. Siquis igitur huic mei testamenti carte obviare presumpserit, indignationem Dei omnipotentis incurat et insuper componat cum suis heredibus et successoribus suprascripto meo fidei commissario et eorum successoribus pro pena et nomine pene inde constitute auri libras quinque. Et hec carta mei testamenti in sua permaneat firmitate.*

*Signum suprascripte Chalinichi Missina que hec rogavit fieri.*
*Dedit.*
*(S.N.) Ego Antonius Marci, Veneciarum notarius, complevi et roboravi.*
*Dedi copiam.*
*Testes: P. de la Lulisana et N. Habramo»*[115].

## 80

1312-1462. Αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστρου και συμβουλίων ιπποτών της Ρόδου [λ, ι].

S. Fiorini, A. Luttrell, «The Italian Hospitallers at Rhodes: 1437-1462», *Revue Mabillon* 68 (1996), σσ. 220-231, αρ. 1-3 (I-XXXIII) (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. XIX).

115. **τ. 2**, αρ. 656.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ «ΓΛΩΣΣΑΣ» ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ ΣΕ ΧΩΡΙΚΟ. ΤΟ ΑΚΙΝΗΤΟ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΘΑ ΕΠΑΝΕΛΘΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ «ΓΛΩΣΣΑΣ»*

*Ρόδος, 1437, 2 Μαΐου*

*«MCCCC XXXVII, die secundo mensis madii.*
*Nos frater Gaspar Ayrasca et frater Johannes de Marchis de Nursia, procuratores et procuratorio nomine lingue Ytalie, procurantes meliorationem et utilitatem dicte lingue, habentes et considerantes utilitatem et meliorationem dicte lingue, inuenimus quondam videam positam et situatam in contrata Parambolini fore et esse propter vetustatem ispius aliqualiter deterioratam, quare facientes iuxta posse nostrum maximam inquisitionem super meliorationem et utilitatem dicte lingue, inuenimus quendam probum virum Michaelem Saguli, iardinarium, cum quo habita [spec]iali concordia et dispositione fuimus contenti dare tradere et consignare sibi dictam vineam ad habendum, tenendum, fructandum et meliorandum donec et quousque diem suum clauderit extremum et vita ispius Michaelis tantum et quod post mortem ipsius dominium dicte vinee et meliorationem ispius sit et esse debeant dicte lingue Italie sine aliquali solutione pro melioratione predicta, cum [condi]tione aposita quod ipse Michael predictus teneatur et debeat annuatim, toto tempore vite sue et eius vita durante, solvere asperos sex cum dimidio moneta curentis tunc temporis in civitate Rhodi et hoc in festo beate Virginis de mense septembris, predicta obseruare promitit et attendere dictus Michael ad penam duorum ducatorum auri tociens quociens contrauenerit impredictis, que pena soluta uel non soluta rata et firmata, etc.»*[116].

**81**

1313-1329. Προκηρύξεις της Αυθεντίας της Κρήτης. Άνδρος, Βενετία, Λασίθι, Νάξος, Νεγροπόντε, Πεδιάδα, Σητεία, Χάνδακας, Χανιά [λ].
Paola Ratti Vidulich (ed.), *Duca di Candia. Bandi (1313-1329)*, Venezia 1965[117], σσ. 5-207, αρ. 1-495[118].

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΚΘΕΤΟΥ.*
*ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΟΠΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΝΑ ΕΜΦΑΝΙΣΤΕΙ ΕΝΤΟΣ ΜΗΝΟΣ ΣΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ. ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΔΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ Ο ΕΥΡΕΤΗΣ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΩΣ ΘΕΤΟ*

*Χάνδακας, 1319, 9 Μαΐου*

*«Clamatum fuit puplice per Riçardum ministerialem curtis cum Nicolaus Languvardo et Kali eius uxor comparuit coram dominacione cum quemdam infantem parvulum, dicens quod erat de menses duos circa quod ipse dictum infantem qui vocatur Antonius*

116. σσ. 223-224, αρ. 3.I.

117. Για εκδόσεις της ίδιας αρχειακής σειράς πρβλ. επίσης λήμμα 124 και 160 του παρόντος.

118. Το υπ. αρ. 300 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 316, αρ. 4. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*invenit proiectum ante via que venit de Sancto Pantaleone de Vatipotamo et ipsum amore Dei accepit et nutrivit. Quare supplicavit ut clamare mandaretur quod quicumque haberet ad dicendo aliquid de ipso puero comparet ne futuris temporibus sibi questio moveretur, dominus ducha cum suo consilio mandat ut si est aliquis qui vellit petere dictum puerulum aut pro herede aut pro sclavo vel alio quocumque iure, comparere debeat amodo usque ad mensem unum proxime venturum coram dominacione ad satisfaciendum expensas dicti Nicolai et Chali et accipiendum illum, quia dominacio de hoc faciet ut postulat ius. Alioquin, ab inde in antea ipse infans erit liber tamquam filius addoptivus suprascriptorum»*[119].

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΙΡΗ ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΟΤΑΡΙΟΥΣ. ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΠΟΙΝΗ ΔΥΟ ΥΠΕΡΠΥΡΩΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΠΡΑΞΗ ΠΟΥ ΚΑΘΥΣΤΕΡΕΙΤΑΙ*

*Χάνδακας, 1328, 5 Δεκεμβρίου*

*«Die .V. decembris, inditione .XII., .M°III°.XXVIII°.*

*Clammatur fuit puplice per P[etrum] Vido gastaldionem quod notarii teneantur omnes cartas de quibus rogati fuerint de cetero extrahere et complere et robare infra duos menses postquam rogati fuerint et illas dare illis quibus spectant, sub pena yperpera duorum pro qualibet carta quam non complerent et roborarent in dictum terminum. Et si illi quibus ipse carte spectant non irent ad dictos notarios infra dictum terminum ad requirendum suas cartas, quod ipsi notarii nichilominus teneantur eas complere infra dictum terminum et eas presentare dominacioni completas sub dicta pena, ut dominacio faciat eas accepi per illos quibus spectant. Et advocatores comunis teneantur exigere dictas penas a notariis contrafacientibus et habeant inde terciam partem eorum et accusator terciam partem et reliqua tercia pars deveniat in comuni. Et in dicto termino non intelligatur de testamentis, set incipiat terminus duorum mensium de extrahendis testamentis quando persone que illa rogaverint decesserint»*[120].

## 82

±1314. Διάταγμα του Δόγη της Βενετίας για τους Εβραίους της Κρήτης. Βενετία, Χάνδακας [λ].

D. Jacoby, «Venice, the Inquisition and the Jewish Communities of Crete in the Early 14th Century», *SV* 12 (1970), σ. 135, υποσημ. 41· σσ. 143-144 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. IX).

## 83

1315-1372. Διοικητικά έγγραφα. Αίνος, Βενετία, Θεσσαλονίκη Νεγροπόντε [λ].

F. Thiriet, «Les Vénitiens à Thessalonique dans la première moitié du

119. αρ. 228.
120. αρ. 461

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



XIV siècle», *Byzantion* 22 (1952), σ. 326, υποσημ. 1-3[121]· σσ. 328-329, υποσημ. 3· σ. 329, υποσημ. 1· σ. 331, υποσημ. 1.

## 84

1315-1479. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Άρτα, Βενετία, Γλαρέντζα, Ιωάννινα, Κέρκυρα, Κορώνη, Μεθώνη, Νεγροπόντε, Πάτρα, Ρόδος, Χάνδακας [λ, ι, γ].

E. Gerland, *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras*, Leipzig 1903, σσ. 134-138, αρ. 2· σσ. 138-147, αρ. 3.1-3.9[122]· σσ. 149-171, αρ. 4.1-4.5· σσ. 171-173, αρ. 5· σσ. 173-180, αρ. 6.1-6.4· σσ. 185-193, αρ. 6.7-6.9· σσ. 197-216, αρ. 6.12-6.17· σσ. 227-229, αρ. 6.23· σσ. 233-235, αρ. 6.26[123].

*Ο ΛΑΤΙΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ ΕΚΜΙΣΘΩΝΕΙ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΣΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ ΓΙΑ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ*

*Βενετία, 1408, 20 Αυγούστου*

*«Instrumentum affictationis ciuitatis Patrassii facte per dominum archiepiscopum ducali dominio per quinquen[n]ium.*

*In Christo nomine amen.*

*Anno natiuitatis eiusdem millesimo quadrigentesimo octauo indicione prima die uero uigesimo mensis Augusti.*

*Cum reuerendissimus in Christo pater et dominus, dominus Stefanus, dei et apostolice sedis gratia archiepiscopus Patracensis, per suos infrascriptos uenerabiles ambaxiatores et procuratores fecerit exponi et declarari serenissimo et excellentissimo domino, domino Michaeli Steno dei gratia inclito duci Venetiarum etc. suoque magnifico consilio pericula et dubia, quibus subiacent terre et loca uenerabilis ecclesie Patracensis suique subditi, redditus et prouentus causa et occasione Turchorum et aliorum, qui non ces[s]ant querere subiugare tiran[n]ice terras et loca predicta; et ultra hoc necessitatem pecunie, quam habet idem dominus archiepiscopus tam pro redimendo quasdam canonicales prebendas dicte ecclesie aliis pigneratas, quam etiam pro expensis ipsius domini archiepiscopi, qui intendit ire et stare in studio per tres annos, concludendo cum instantibus precibus, quod ducalis dominatio Uenetiarum dignetur habere aduertentiam ad hoc et prebere dicto domino*

---

121. Επαναδημοσίευση στο F. Thiriet, *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. I** (1160–1363), Paris–La Haye 1966, σσ. 300-302, 305, αρ. 326, 354, 400. Πρβλ. σχετ. λήμμα 180 του παρόντος.

122. Τα έγγραφα των σσ. 141-145, αρ. 2-5, έχουν επαναδημοσιευτεί στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 2-8, αρ. 2-7. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

123. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 6α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*archiepiscopo, dicte ecclesie et locis predictis fauorem suum, quia non habendo auxilium suum, omnino sunt itura dicta loca in subiugationem infidelium uel tiran[n]orum. Quibus auditis dicta ducalis dominatio reuerentia dei et fidei cat[h]olice et amore dicti domini archiepiscopi compatiens ecclesie, terris et locis predictis, benigne exaudiuit expositionem et precas predictas, prout inferius declaratur. Et propterea spectabiles et egregii uiri domini Marcus Dandulo, Rossus Marino, Zacharias Barbaro et Marinus Lando honorabiles ciues Uenetiarum, sindici et procuratores prelibati serenissimi et excellentissimi domini, domini Michaelis Steno, dei gratia incliti ducis, et communis Uenetiarum, ut constat instrument sindicatus rogato et scripto manu mei Iohannis de Bonixio, notarii infrascripti, in presentibus millesimo indicione et mense, die uero decimo nono, pro ipso domino duce et suis successoribus et pro comuni Uenetiarum ex una parte: et uenerabilis et egregious legum doctor dominus Uitus de Bonazu[n]tis de Bononia canonicus dicte ecclesie Patracensis ac religiosus uir frater Franciscus de Esculo ordinis Predicatorum penitentialis et com[m]ensalis dicti domini archiepiscopi, procuratores eiusdem prelibati reuerendissimi in Christo patris et domini, domini Stefani dei et apostolic sedis gratia archiepiscopi Patracensis, ut constat instrumento procuratiis rogato et scripto manu prouidi uiri Rainaldi de Odonibus de Uedano Mediolanensis diocesis quondam domini Guillielmi, imperiali auctoritate notarii, in millesimo et indicione presentibus, die uero quarto mensis Maii, a me notario infrascripto uiso et lecto, pro ipso domino archiepiscopo et successoribus suis ex altera parte, habentes ambe partes plenum et sufficiens mandatum sindicariis et procurationis nominibus, quibus supra, fecerunt, contraxerunt et deuenerunt ac faciunt, contrahunt et deueniunt ad infrascriptas locationem, conuentiones et pacta, uidelicet primo supranominati uenerabiles procuratores reuerendissimi domini archiepiscopi Patracensis predicti eius procuratorio nomine concesserunt, affi[c]tauerunt et locauerunt suprascriptis spectabilis et egregiis uiris dominis sindicis et procuratoribus serenissimi domini ducis et comunis Venetiarum eorum sindicario et procuratorio nomine stipulantibus, conducentibus et recipientibus ad ap[p]ensionem et affictum omnes introitus et redditus, iura, actiones et iurisdi[c]tiones, ciuitates, terras castra et loca archiepiscopatus Patracensis et specialiter donzonum, castrum et ciuitatem Patraxii, Serauale, Paulocastrum, Castel de Ferro, Sancto Elia, la Torre de la Caminiça, la Tor[r]e del Boscho, lo Castriço, El Catafigo, cum li casali et pertinentie loro.*

*Item comerclum totum et gabellam totam, que spectant tam archiepiscopatui quam capitulo siue canonicis, pro quibus ipse dominus archiepiscopus promisit de rato et rati habitione.*

*Item ius uillanorum et aliorum, qui tenentur ecclesie Patraxii.*

*Item ius uini, ius frumenti, ius bladorum, ius olei, ius sete, ius gotonorum et generaliter omnes alios introitus et redditus et prouentus ac actiones, iurisdi[c]tiones et iura dicti archiepiscopatus et ecclesie Patracensis, non intelligendo in predictis redditus et prouentus capituli et canonicorum Patraxii, nisi de comerclo et gabella suprascriptis.*

*Que quidem affi[c]tatio et locatio sit et esse debeat per quinque annos proximos incohandos die late et assignate tenute et possessionis predicte ciuitatis, donzoni et castri Patraxii et aliorum locorum et castrorum ac rerum suprascriptam. ...*

*Quapropter predicti sindici et procuratores prelibati incliti domini ducis et comunis*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Uenetiarum promiserunt solemni stipulatione dictis procuratoribus dicti domini archiepiscopi, quod dictus dominus dux et commune Uenetiarum soluet et dabit seu dari et solui faciet nomine pensionis et affictus suprascriptarum rerum omni quolibet anno dictorum quinque annorum ducatos mille auri de introitibus et redditibus dicte ciuitatis Patraxii per hunc modum tamen, quod, ut dominus archiepiscopus possit recuperare et redimere aliquas prebendas canonicales pigneratas ac etiam ut habeat, unde sibi possit facere expensas in studio, ad quod intendit ire, dicta ducalis dominatio Uenetiarum teneatur et debeat statim assignatis et datis sibi tenutis et possessionibus suprascriptarum ciuitatis, castrorum et locorum et rerum suprascriptarum dare et numerare uel dari et numerare facere predicto domino archiepiscopo affictus trium annorum, uidelicet ducatos tria milia et elapsis dictis tribus annis ducatos mille quarto anno et quinto anno allios ducatos mille, ita quod in totum pro tota dicta pensione et affictu quantitas non excedat ducatos quinque milium pro omnibus dictis quinque annis ...*

*Actum Venetiis in ducali palatio presentibus egregio et nobile uiro domino Laurentio Uenerio, honorabile ciue Uenetiarum, et prudentibus et circumspectis uiris ser Bernardo de Andalo, ser Nicolao Uido, ser Alexandro de Reguardatis, notariis imperialibus et ducatus Uenetiarum scribis, testibus ad hec uocatis specialiter et rogatis.*

*(Signum notarii) Ego Iohannes de Bonisio, filius quondam ser Nicolai de Uenetiis, publicus imperiali auctoritate notarius et ducatus Venetiarum scriba, predictis omnibus et singulis presens fui ac de mandato prefati domini ducis scripsi et in publicam formam redegi signumque meum apposui consuetum»*[124].

**85**

1316. Νοταριακό έγγραφο. Χάνδακας [λ].

Μαρία Κωνσταντουδάκη–Κιτρομηλίδου, «Δύο ζωγράφοι της Κρήτης και μία περίπτωση δουλεμπορίου (1316)», *Κλητόριον εις μνήμην Νίκου Οικονομίδη*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 250.

**86**

1316-1374. Αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Αβινιόν, Νίσυρος, Ρόδος, Χίος [λ].

J. Delaville Le Roulx, *Les Hospitaliers à Rhodes jusqu'à la mort de Philibert de Naillac, 1310-1421*, Paris 1913, σσ. 361-364, αρ. 1· σσ. 367-368, αρ. 3· σσ. 370-374, αρ. 5-6· σσ. 376-380, αρ. 8-9.

---

124. σσ. 162-171, αρ. 5.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**87**

1316-1498. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].

M. Cattapan, «Nuovi documenti riguardanti pittori cretesi dal 1300-1500», *Πεπραγμένα τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ΄, Ἀθήνα 1968, σσ. 41-46, αρ. 1-10[125].

**88**

1317-1359. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ, ι].

A. Pertusi, «Leonzio Pilato a Creta prima del 1358-1359. Scuole e cultura a Creta durante il secolo XIV», *Πεπραγμένα τοῦ Α΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, *KX* 15-16 (1961-1962), σσ. 371-375, αρ. 1-8· σ. 376, αρ. 12· σ. 377, αρ. 14[126]-15· σσ. 378-379, αρ. 17-18· σσ. 379-380, αρ. 20.

**89**

1317-1370. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ].

J. Jegerlehner, «Beiträge zur Verwaltungsgeschichte Kandias in XIV. Jahrhundert», *BZ* 13 (1904), σσ. 449-468[127].

**90**

1319-1360. Διοικητικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις της κρητικής Αυθεντίας. Αμοργός, Νάξος, Χάνδακας [λ].

Μαρίνα Κουμανούδη, «Για ένα κομμάτι γης. Η διαμάχη Σανούδων – Γκίζη για το νησί της Αμοργού (14ος αι.)», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), σσ. 78-89, αρ. 1-18.

---

125. Οι υπ. αρ. 3, 3bis, 4, 5, 9 πράξεις έχουν επαναδημοσιευτεί και στο M. Cattapan, «I pittori Andrea e Nicola Rizzo da Candia», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), αρ. 6, 7, 19, 24, 27 (πρβλ. σχετ. λήμμα 263 του παρόντος). Η υπ. αρ. 4 πράξη έχει επαναδημοσιευτεί και στο Καζανάκη-Λάππα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 458-459, αρ. 4-5 (πρβλ. σχετ. λήμμα 190 του παρόντος).

126. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 405, αρ. 1. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

127. Πρβλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 11, όπου και αποδελτιώνονται μόνο οι σσ. 464-468.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΥ*

*Χάνδακας, 1319, 13 Ιουνίου*

*«die tercio decimo, julii*

*Dictum est per dominum ducham et {eius consilium, concorditer et sententialiter}, dominum Jacobum Gradonico, consiliarium, non existente ducha Marco Venier, in opinione quod Costa Visachi de Nichexy, quem petebat Johannes Fuscarenus pro villano Angeleti Sanuto, vitutem commissionis quam habet ab ipso Angelo, similiter pro villano feudi dicti Angeleti de Nichexy, que Marcus Gysi defendebat dicens eum esse suum villanum de Amorgo, {cum ips} est villanus dicti Angeli pro suo feudo de Nichexy, et quod ipsus Johannes, virtutem dicte procurationis, ipsum habeat et possideat, tum ipse Johannes probauerit suam intentionem»*[128].

**91**

1319-1457. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις, παπικές βούλλες και βασιλικά διατάγματα. Αβινιόν, Λεμεσός, Λευκωσία [λ, γ].

J. Richard (ed.), *Documents chypriotes des archives du Vatican (XIV^e et XV^e siècles)*, Paris 1962, σσ. 23-30· σσ. 35-38· σσ. 41-49· σσ. 76-110· σσ. 113-120, αρ. 1-3· σσ. 139-157, αρ. 1-12.

*Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΙ ΔΩΡΙΖΕΙ ΔΕΚΑ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΥΣ ΣΕ ΥΠΟΤΕΛΗ ΤΟΥ*

*Λευκωσία, 1442, 23 Φεβρουαρίου*

*«En nom de Dieu, Amen. Jehan, par la grace de Dieu disnevime roy de Jerusalem latin et roy de Chipre et roy d'Armenie, à tous presens et avenir et qui cestuy present previlege verront, liront ou orront, que le venrredy XXIII^e jour du mois de fevrier l'an de l'incarnation Nostre Sire Jhesu Crist mil CCCC^e quarante ung, nous pour nous et pour nos hoirs et en presence de noz homez ci desoubz nommez, donnamens et donnons à toy, nostre chier, feal et bien amé consellier sire Jaquez de Fleury le conte de Japhe etc, dis personnes serfz et servez desoubz nomméz lequels avont deschangié en ce jour de nostre feal et bien amé sire Loys de Norez fil de l'auditeur, desquelx ce est leurs noms : Yanny Farando, du casal de Eliez et sa femme Mangou, de Monagria, et leur dues enfans maslez, l'un de XIII ans nommé Calo et l'autre de dis ans nommé Yorguy; Bacily Moustry, serf de Monagria, et son fils nommé ( ) de deux ans; Yorguy Miniguso et sa feme Mariou; et une filie de deux ans de peres nommé Quiriacou; et Thodorin fils de Mangou de Stronguilo, quy est le compliment des sux dis dis perssonnez; et ung autre nostre serf du casal de ( ) nommé Yorguis Filias Vacilis tou Bacilaquy Ybaratourma. Et tele maniere que toy, ledit conte, ayez povoir et liberté de vendre, donner, gagier ou franchir les sudis serfz et servez ou partie de eus, par quelque court que tu vouldres ou par chartre de notaire, et*

128. σ. 81, αρ. 6.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*doit estre valable comme escript de court. Et nous, pour nous et pour nos hoirs, avons mis en saisine toy ledit conte de Jaffe des susdis serfz et servez par la maniere predite. Et ad ce que la donnation predite soit et permainge ferme et valuable pardurablement à toy le desus dit conte par la maniere desus dite, nous t'avons fait faire cestuy present privilege et garnir de nostre grant ceel pendant en cire vermeulie, o la garentie de noz hommes, c'ets à scavoir nostre chier, feal et bien amé sire Hugue Soudain le chamberlain de nostre royame de Chipre, et nostre feal et bien amé sire Gomes Dordas. Ce fu fait en nostre royaume de Chipre, en la cité de Nicossie, jour et an susdis»*[129].

**92**

1320. Διάταγμα του Δόγη της Βενετίας. Ρυθμίζονται οι σχέσεις κράτους και εκκλησίας στην Κρήτη καθώς και θέματα εκκλησιαστικής περιουσίας. Βενετία, Χάνδακας [λ].

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἀνέκδοτη πηγὴ γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης», *ΚΧ* 22 (1970), σσ. 82-84 (= Z. Tsirpanlis, «Una fonte della storia religiosa di Creta Veneziana nella biblioteca di S. Marco (Marc. lat. IX 179, colloc. 3284)», *Miscellanea Marciana di Studi Bessarionei* 24 (1976), σσ. 418-420)[130].

**93**

1320-1376. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Γένοβα, Κύπρος [λ, γ].

L. de Mas Latrie, «Documents génois concernant l'histoire de Chypre», *AOL* 2 (1884), σσ. 173-176, αρ. 1-3.

**94**

1321. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].

A. Stahl (ed.), *The Documents of Angelo de Cartura and Donato Fontanella: Venetian Notaries in Fourteenth-Century Crete*, Dumbarton Oaks 2000: *Donato Fontanella*, σσ. 223-256, αρ. 1-90[131].

---

129. σσ. 150-151, αρ. 7.

130. Το διάταγμα έχει επαδημοσιευτεί στο Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Κατάστιχο εκκλησιών και μοναστηριών του Κοινού (1248-1548). Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ιωάννινα 1985, σσ. 147-149, αρ. 13. Πρβλ. σχετ. λήμμα 27α του παρόντος.

131. Για την έκδοση των πράξεων του *Angelo de Cartura* πρβλ. σχετ. λήμμα 68 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΜΙΣΘΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ*

*Χάνδακας, 1321, 31 Μαρτίου*

*«Die ultimo.*

*Manifestum facio ego Cali filia Rosi Scordilo habitatrix Candide cum meis successoribus tibi Nicolao Truno advocatori Candide et tuis heredibus quia affirmo me tecum ad standum amodo usque ad annum unum proximum venturum ita quod in tuo servicio tam die quam noctu stare et esse debeam et tibi fideliter et legaliter servire sine fraude in omnibus serviciis domus tue secundum meum scrire et posse in omnibus obedire. Et quando tempore extra tua servicia contra tuam voluntatem stetero tanto teneor tibi servire post complementum dicti anni unius in duplum. Tu vero debes michi dare victum et vestimentum ac calciamentum convenientem iuxta possibilitatem tuam usque ad complementum dicti termini. Si igitur et cetera pena yperperorum quinque, contractu firmo.*

*Testes: Donatus Morono, Georgius Alamano, Iohannes Brogondione.*

*Complere et dare Dedi»*[132].

*ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ*

*Χάνδακας, 1321, 7 Μαΐου*

*«Die VII.*

*Plenam et irrevocabilem securitatem facio ego Ugolinus Similiante notarius habitator Candide cum meis heredibus vobis omnibus conmissariis Marci Caravello quondam omnibus haditatoribus Candide et vestris successoribus de yperperis in Creta currentibus triginta, que dictus Marcus uti conmissus per cartulam sui testamenti michi dimisit. Nunc autem et cetera, pena auri librarum quinque, contractu firmo. Angelus Donno et Donatus Morono»*[133].

*«COLLEGANTIA»*

*Χάνδακας, 1321, 9 Ιουλίου*

*«Die VIIII.*

*Manifestum facio ego Ianulius de Donalucia habitator Candide quia recepi cum meis heredibus a te Iacobo Cordefero habitatore Candide et tuis heredibus yperpera in Creta currentia decem in coligancia per terram et per aquam, portandi et mandando et cetera, terminum mensium sex, et infra dies .XV., ad duas partes, ad periculum maris et gentis clarefactum. Hec autem, pena dupli.*

*Testes: Angelus Donno notarius, Nicolaus Saxo et Stephanus Calergi.*

*Complere et dare· Dedi.»*[134].

132. αρ. 10.
133. αρ. 29.
134. αρ. 41.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**95**

1321-1595. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την κυριότητα του μετοχίου της Ι. Μ. Πάτμου στην Κρήτη. Βενετία, Ι. Μ. Πάτμου, Χανιά [λ].
Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ, «Τὰ λατινικὰ ἔγγραφα τοῦ πατμιακοῦ ἀρχείου», *Σύμμεικτα* 2 (1970), σσ. 361-362, αρ. 1[135]· σσ. 369-374, αρ. 3-5.

**96**

1322-1323. Συμφωνία μεταξύ του Δόγη της Βενετίας, του Δούκα και του λατίνου αρχιεπισκόπου της Κρήτης. Βενετία, Χάνδακας [λ].
Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Συμβολὴ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Κρήτης», *KX* 13 (1959), σσ. 246-288 (μαζί με μετάφραση).

**97**

1323-1391. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Χάνδακας [λ].
S a l l y M c K e e, *Uncommon Dominion: Venetian Crete and the Myth of Ethnic Purity*, Filadelphia 2000, σσ. 184-187· σσ. 189-190, υποσημ. 11· σ. 197, υποσημ. 38· σ. 199, υποσημ. 73· σσ. 201-202, υποσημ. 97· σσ. 204-207, υποσημ. 18, 43, 45, 46· σσ. 211-213, υποσημ. 104, 111, 114· σσ. 216-217, υποσημ. 168, 174· σ. 218, υποσημ. 184· σσ. 221-222, υποσημ. 23, 32· σσ. 224-225, υποσημ. 48, 49, 52· σσ. 228-234, υποσημ. 80, 101, 102, 118· 131, 132· σσ. 242-243, υποσημ. 110· σ. 245, υποσημ. 18.

**98**

1324-1328. Παραχωρήσεις γαιών στην Κέρκυρα. Κέρκυρα, Μπρίντεζι [λ].
Σ. Α σ ω ν ί τ η ς, «Ο «Δεσπότης Ρωμανίας» Φίλιππος και οι αξιώσεις των Ταραντινών κυρίων της Κέρκυρας επί των ηπειρωτικών κτήσεων των Ορσίνι (1318-1331)», *Βυζαντιακά* 12 (1992), σσ. 144-147.

**99**

1324-1435. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Χάνδακας [λ].
Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α ς, A. van Gemert, «Ανέκδοτα έγγραφα (1324–1435)

---

135. Επαναδημοσίευση στο Γάσπαρης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 172, αρ. 26. Πρβλ. σχετ. λήμμα 8 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



για τον Κρητικό ποιητή Λεονάρδο Ντελλαπόρτα και την οικογένεια του», *KX* 27 (1987), σσ. 95-167, αρ. 1-60[136].

*ΣΥΝΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟ*

*Χάνδακας, 1361, 15 Ιουλίου*

*«Die XV.*

*Manifestum facimus nos, Parnas iudeus quondam Jacob Sapientis, iudei, ex una parte, habitator Candide, et Hemanuel Fariseo, francus ut dico, habitator casalis Vagionea, ex altera, una pars alteri, cum nostris heredibus, et compromittentes compromittimus in te, Leonardum Delaporta, habitatorem burgi Candide, tamquam in nostrum judicem arbitrum, arbitratorem et amicabilem compositorem, tibi dantes hinc ad dies XV proxime futuros vel antea plenam virtutem et potestatem audiendi, testes examinandi, determinandi, diffiniendi et sententiandi omnes et singulas questiones vertentes quocumque modo inter nos; quicquid autem per te usque ad dicti termini complementum factum, dictum, difinitum et sententiatum fuerit superinde, debeat utraque pars nostrum firmum et rarum habere et tenere et nullo modo vel ingenio contrahire. Si qua igitur pars nostrum etcetera et que suprascripta sunt etcetera. Pro pena yperpera decem Contractu firmo.*

*Testes: Pascalis Bono, Petrus Vassallo, Johannes Millovani, Marinus de Canali. Complere et dare»*[137].

**100**

1328. Διαμαρτυρίες των κατοίκων της Κορώνης για τη δραστηριότητα βενετών αξιωματούχων της περιοχής. Βενετία, Κορώνη [ι].
Christine Hodgetts, «Venetian Officials and Greek Peasantry in the fourteenth Century», *Καθηγήτρια. Essays presented to Joan Hussey for her 80th birthday*, Camberley 1988, σσ. 491-499, αρ. 1-2.

**101**

1328-1392. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Νεάπολη, Τάραντας [λ].
Σ. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος-14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999, σσ. 319-373, αρ. 1-21.

136. Η υπ. αρ. 6 πράξη έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 405-406, αρ. 2. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

137. σ. 120, αρ. 21.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 102

1329-1759. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις καθώς και δικαστική απόφαση της κρητικής Αυθεντίας. Κέρκυρα, Ρέθυμνο, Χάνδακας [λ].
Τατιάνα Μαρκάκη, A. van Gemert, «Η δημιουργία κοινών πολιτισμικών ζωνών. Παιδεία, Μουσική, Λογοτεχνία», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 405-410, αρ. 1-11[138]· σσ. 411-412, αρ. 13-14· σσ. 415, αρ. 17· σσ. 416-417, αρ. 19· σσ. 418, αρ. 21· σσ. 420-421, αρ. 23· σσ. 422-423, αρ. 26-27· σσ. 432-433, αρ. 37[139].

## 103

1330-1338. Διατάγματα του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Ρόδος [ι].
A. Luttrell, «Feudal Tenure and Latin Colonization at Rhodes: 1306-1415», *English Historical Review* 85 (1970), σσ. 771-775, αρ. 1-3 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. III).

## 104

1330-1446. Νοταριακό και διοικητικό έγγραφο. Αμοργός, Αστυπάλαια, Βενετία, Χάνδακας [λ].
R.-J. Loenertz, «Les Querini, comtes d'Astypalée, 1413-1537», *OCP* 30 (1964), σσ. 396-397, αρ. 1-2.

## 105

1331-1348. Διαθήκες. Χάνδακας [λ].
Angeliki Laiou, «Venetians and Byzantines: Investigation of Forms of Contact in the Fourteenth Century», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), σσ. 40-43, αρ. 1-2[140].

---

138. Το υπ. αρ. 8 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο A. van Gemert, «Στοιχεία για τη βιογραφία του κρητικού ποιητή περ-Ανδρέα Σκλέντζα», *Cretan Studies* 8 (2003), αρ. 1. Πρβλ. σχετ. λήμμα 347 του παρόντος.

139. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 131γ.

140. Οι δύο αυτές διαθήκες έχουν επαναδημοσιευτεί στο Sally McKee (ed.), *Wills from Late Medieval Venetian Crete (1312-1420)*, τ. 1-2, Washington 1998, αρ. 418 και 326. Πρβλ. σχετ. λήμμα 79 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**106**

1331-1414. Συνθήκες ειρήνης. Αϊδίνι, Θεολόγος, Μεντεσκές, Παλάτια, Χάνδακας [λ].

Elisabeth Zachariadou, *Trade and Crusade. Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydin (1300-1415)*, Venice 1983, σσ. 187-200, αρ. 1-3· σσ. 205-239, αρ. 5-11[141].

**107**

1331-1467. Νοταριακές πράξεις. Καφφάς, Μυτιλήνη, Πέρα [λ].

Laura Balletto, *Genova, Mediterraneo, Mar Nero (secc. XIII-XV)*, Genova 1976, σσ. 167-173, αρ. 2-7, 9-11· σσ. 200-203, αρ. 1-2· σσ. 214-235, αρ. 1-5· σσ. 275-276· σσ. 282-285· σσ. 288-289.

**108**

1331-1500. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].

M. Cattapan, «Nuovi elenchi e documenti dei pittori in Creta dal 1300-1500», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σσ. 209-214, αρ. 1-9· σσ. 218-224, αρ. 10-25· σσ. 227-231, αρ. 26-33[142].

**109**

1332-1333. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ].

Σ. Θεοτόκης, «Ἡ πρώτη συμμαχία τῶν κυρίαρχων κρατῶν τοῦ Αἰγαίου κατὰ τῆς καθόδου τῶν Τούρκων ἀρχομένου τοῦ ΙΔ′ αἰῶνος», *ΕΕΒΣ* 7 (1930), σσ. 290-298.

**110**

1332-1398. Νοταριακά πρωτόκολλα. Κορώνη, Μεθώνη [λ].

A. Nanetti (ed.), *Documenta Veneta Coroni & Methoni Rogata. Pars Prima*, Atene 1999, σσ. 65-122, αρ. 1.1.–1.128· σσ. 125-127, αρ. 2.1· σσ. 133-207, αρ. 3.1-3.109· σσ. 210-270, αρ. 4.1.-4.89· σσ. 274-278, αρ. 5.1.-5.4[143].

---

141. Πρβλ. σχετ. λήμμα 151 του παρόντος.

142. Οι υπ. αρ. 1-3, 6-9, 10, 31 νοταριακές πράξεις έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Καζανάκη-Λάππα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 455-462, αρ. 1, 2, 6.1-6.3, 7.1-7.3, 8. Πρβλ. σχετ. λήμμα 190 του παρόντος.

143. Για το δεύτερο τόμο πρβλ. σχετ. λήμμα 113 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΠΩΛΗΣΗ ΠΛΟΙΟΥ*

*Μεθώνη, 1343, 4 Δεκεμβρίου*

*«KALENDIS. Millesimo trecentesimo quadragesimo tercio, mensis decembris die quarto intrante, indicione duodecima, Mothoni, Francus Niçeta de Salonicho, Constancius Strovoliati de Nigroponte et Demitrius Morfino de Salonicho cum suis sociis rogaverunt fieri cartam venditionis de una sua griparia vocata Sanctus Johannes, cum duobus arboris et duobus antenis et duobus timonibus, ser Paulo Patalleon habitatori Mothoni et civis Veneciarum, cum consilio, ad plenum, pro yperperis CXXX; de quibus yperperis CXXX suprascripti Francus Niçeta cum sociis suis suprascriptis dicunt et diserunt se bene esse solutos et appaccatos.*

*Testes: dominus Iohannes Contareno honorabillis castelanus Coroni et Mothoni, dominus Leonardus Venerio dictorum locorum consiliarius, ser Iacobus Trivisano scriba Mothoni, ser Iohanninus de Blancolino, ser Nicholaus de Botis»*[144].

## 111

1332-1525. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Βενετία, Ρέθυμνο, Ρώμη, Σητεία, Χάνδακας [λ, ι].

Ζ. Τσιρπανλῆς, *Τὸ κληροδότημα τοῦ καρδιναλίου Βησσαρίωνος γιὰ τοὺς φιλενωτικοὺς τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1439-17ος αἰῶνας)*, Θεσσαλονίκη 1967, σ. 92, υποσ. 4· σσ. 237-251, αρ. Α(1-6)-ΙΑ′[145]· σσ. 255-292, αρ. ΙΓ′-ΚΕ· σσ. 295-301, αρ. ΚΖ-ΛΒ′· σσ. 313-314, αρ. ΛΕ′[146].

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ*

*Χάνδακας, 1332, 20 Οκτωβρίου*

*«Die XX.*

*Manifestum facio ego Laurentius Mauroceno, consiliarius et rector Crete, procurator venerabilis in Christo patris et domini domini Cardinalis Mauroceno, Dei et apostolice sedis gratia dignissimi Patriarche Constantinopolitani, habens a dicto domino Patriarcha inter cetera speciale mandatum in ciuitate Candide et per totam insulam Crete inquirendi, interpellandi, affictandi et disfictandi, locandi et dislocandi omnes suas possessions et suarum ecclesiarum cum omnibus suis juribus et jurisdictionibus et omnes cartas quietationis faciendas et securitatis commissarias et omnes alias cartas faciendas, ut patet publico instrumento facto manu Oliuerini de Auanciis, presbiteri Sancti Pantalei et notarii, sub anno M°CCC°XXXIJ°, intrante indictione XV^a^, die secundo, mensis septembris, in loco,*

144. αρ. 1.111.

145. Το υπ. αρ. Γ′ έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 215-216, αρ. 2. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

146. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 335-336, αρ. 24. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*qui dicitur Ficus in Romania, ab inscripto notario uiso et lecto, quia cum meis successoribus do, concedo et afficto tibi Georgio dela Porta, habitatori in burgo Candide, et tuis heredibus casalia seu loca dela Liuadia et delo Rucani, spectantia et pertinentia dicto domino Patriarche, cum pertinentiis, juridibus et jurisdictionibus ipsis locis pertinentibus, a medietate mensis augusti elapsi inantea usque ad annos quinque proxime uenturos completos, cum plena uirtute et potente intromittendi, habendi, tenendi, possidendi, affittandi fictum et fructus inde recipiendi, et omnes alias tuas utilitates in ipsis et ex ipsis locis usque ad terminum suprascriptum, sicut tibi placuerit faciendi, cum onere suo, nemine tibi contradicente. Pro quorum omnium affictu debes dare et soluere domino Patriarche uel eius procuratori annuatim, videlicet in fine cuiuslibet anni, yperpera CXXXV hic in Candida salua in terra, omni occasione remota, sub pena dupla pro quolibet termino. Preterea tenueris hinc ad annum unum proxime uenturum conduci facere partitores ad dicta loca, qui dessignent confines et terminus dictorum locorum, et inquirere et procurare debeas ad recuperandum de terris pertinentibus dictis locis, que retente uel occupate fuissent per alios; quam recuperationem habere debeas in omni tua utilitate, usque ad terminum suprascriptum. Et in complement dicti termini debes dicta loca seu casalia cum terra, que recuperata fuerit dicto domine Patriarche uel eius procuratori pacifice reffutare et in fine dicti termini tenueris dimittere tercium totius terre rariçatum. Si quis et cetera. Pena yperperorum XXV. Contractu firmo.*

*Testes: Jacobus de Soleis, Franciscus de Firmo, Bernardus Sordanus.*
*Complere et dare»*[147].

**112**

1333-1457. Διοικητικός οργανισμός δικαστικών και διοικητικών οργάνων της Κρήτης. Βενετία, Χάνδακας [λ].

E. Barbaro (ed.), *Legislazione Veneta. I Capitolari di Candia*, Venezia 1940, σσ. 64-148[148].

*ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΘΑΝΑΤΩΣΗΣ ΖΩΩΝ*

*«Capitulare illius qui est supra meleficium de morte animalium.*

*Juro supra Dei Evangelia quod studiosus eri inquirere et invenire meleficium quod fiet super mortem animalium, videlicet equorum, jumentorum, bovum et asinorum*

147. σσ. 239-240, αρ. Β.

148. Τα καπιτουλάρια της Κρήτης δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά στο E. Gerland, *Das Archiv des Herzogs von Kandia im Königl. Staatsarchiv zu Venedig*, Strassburg 1899 (πρβλ. σχετ. λήμμα 20 του παρόντος). Δύο μεμονωμένα διατάγματα (σσ. 74-76 στην έκδοση του Barbaro) έχουν δημοσιευτεί και στο Σ. Θεοτόκης, «Οἱ σκλάβοι εἰς τὸ Βενετικὸν Κράτος», *Ἑλληνικά* 6 (1933), σσ. 145-148 (πρβλ. σχετ. λήμμα 77 του παρόντος), ενώ τέλος μεταφρασμένα μέρη τους έχουν δημοσιευτεί και στο Σ. Θεοτόκης, «Τὰ καπιτουλάρια τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης (1298-1500)», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν* 4 (1940), σσ. 114-175.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*in toto districtu paracandiae videlicet qui furtive interficiuntur ferro vel alio modo et qui sint malefactores. Et si eos invenire potero, presentabo Domino Duchae et Consilio si eos capere potero sin autem illos manifestabo eidem Duchae et Consilio quam cito potero.*

*Si autem malefactores illos invenire non potero inquiram diligenter ab eo cuius fuerit animal et ab aliis, sicut melius mihi videbitur, per Sacramentum ut manifestare debeant si sciunt qui sit ille malefactor; recognito primo per idoneo testes et viso quod idem animal taliter ut interfectum ut dictum est supra et facta estimatione quantum valuerit animal per graecos illos paracandiae silicet in casalibus morantes, damnum illud restitui faciam Domino, animal jactando singulis quantum eis per rationem venerit, deductis etiam expensis eorum quos misero ad inquirendum de hoc maleficio.*

*Ego autem habiturus sum facta estimatione et restitutione ei per ipsum damnum passus fuerit de quindecim unum et fideliis quae jactavero aliquod residuum fuerit ipsum conservabo causa satisfaciendi in hoc maleficio per totum tempus quo ero in hoc officio et completo termine si quid residuum fuerit reddam Domino Duche et Consilio.*

*Hec omniam antedicta bona fide sine fraude nisi remansit per Signoriam amicum non jubavo nec inimicum nocebo per fraudem: servicium non tollam nec tolli faciam per fraudem.*

*Et si coram me querimonia de damno, quae fuerit per animalia, deposita fuerit, que intrant tam in vineis quam in campis et etiam jardinis damnum illud extimabo vel extimari faciam diligenter et facta extimatione damnum illud per dominum animalium restitui faciam et qui damnum passus fuerit ab animalibus illis et insuper ab ipso domino animalium per singulis pedibus animalium magnorum tollam karatum unum, et de minutis animalibus per singulis pedibus denarios IIII de quo banno ille qui damnum passus fuerit ab ipsis animalibus habere debet medietatem: de reliqua vero medietate dabo medietatem Domino Duchae et Consilio et alteram medietatem in me retinebo.*

*De porcis licitum est omnibus qui eos invenerint in campis et vineis et jardinis illos occidere»*[149].

## 113

1334-1373. Νοταριακά πρωτόκολλα νοταρίων της Μεθώνης και της Κορώνης. Βενετία, Κορώνη, Μεθώνη, Χάνδακας, Χανιά [λ].

A. Nanetti (ed.), *Documenta Veneta Coroni & Methoni Rogata. Pars Secunda*, Atene 2007, σ. 37, αρ. 6.20· σ. 38, αρ. 6.23· σ. 39, αρ. 6.30· σ. 44, αρ. 6.56· σσ. 45-46, αρ. 6.63· σ. 47, αρ. 6.69· σσ. 48-54, αρ. 6.71-6.85· σσ. 54-146, αρ. 6.89-6.251· σσ. 147-172, αρ. 6.253-6.274· σσ. 176-280, αρ. 7.1-7.67· σσ. 283-287, αρ. 8.1-8.12· σσ. 288-291, αρ. 8.17-8.22· σσ. 291-296, αρ. 8.24-8.36· σσ. 296-297, αρ. 8.39-8.41· σσ. 298-302, αρ. 8.44-8.55· σσ. 303-

149. σσ. 140-141.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



305, αρ. 8.58-8.63· σσ. 306-307, αρ. 8.66-8.70· σσ. 308-355, αρ. 8.73-8.129[150].

*ΜΗΤΕΡΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΔΕΚΑΕΤΗ ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΙΟ ΤΗΣ*

*Μεθώνη, 1336, 15 Ιουλίου*

*«Die XV suprascripti mensis iulii, Mothoni, rogavit Anna relicta Stiliani habitatrix Mothoni fieri unam manifestationis cartam, qua dat et concedit filium suum Iohannem, natione Grecum, et affirmat ser Nicolao Mauroceno filio condam domini Henrici Mauroceno habitatori Sancte Iustine de Veneciis; qui Iohannes stare debet in suo servicio et non discedere a suo servicio usque ad decem annos proximos venturos, et cetera secundum usum.*

*Testes: Andreas capselarius preco, et Albertinus de Bononia et Iohannes de Regio famulli domini Iohannis Mauroceno tunc castellani Coroni et Mothoni»*[151].

*ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ*

*Μεθώνη, 1335, 1 Οκτωβρίου*

*«Rogavit Servusdio fustagnarius habitator et stipendiarius Mothoni, die primo predicti mensis, Mothoni, fieri unam securitatis cartam Victori filio suo eiusdem loci habitator de tota filiali subiectione et de quantocumque umquam, et cetera ut moris est.*

*Testes: presbiter Marcus Bello capellanus domini Iohannis Contareno olim castellani Coroni et Mothoni et ser Nicoletus Mauroceno filius condam domini Henrici Mauroceno socius domini Iohannis Mauroceno castellani et cetera.*

*Conplere et dare»*[152].

## 114

1335-1348. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Βοδονίτζα, Νεγροπόντε [λ].

W. Miller, «The Marquisate of Boudonitza (1204-1404)», *Journal of Hellenic Studies* 28 (1908), σσ. 247-249, αρ. 1-5 (= Σ. Λάμπρος (μετάφρ.), «Ἡ Μαρκιωνεία τῆς Βοδονίτζης (1204-1414)», *NE* 21 (1927), σσ. 75-80, αρ. 1-5).

## 115

1335-1465. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Βοδονίτζα, Μονεμβασιά, Φλωρεντία [λ].

W. Miller, *Essays on the Latin Orient*, Amsterdam 1964, σσ.

---

150. Για τον πρώτο τόμο πρβλ. σχετ. λήμμα 110 του παρόντος.
151. σ. 110, αρ. 6.206.
152. σσ. 80-81, αρ. 6.139.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



160-161[153]· σσ. 243-244, αρ. 1-2· σσ. 244-245· σσ. 258-261, αρ. 1-5[154].

## 116

1336. Φορολογικός κατάλογος. Πελοπόννησος [λ].
P. Topping, «Le régime agraire dans le Péloponnèse latin au XIV siècle», *L'Hellénisme Contemporain* 10 (1956), σσ. 259-260 (= P. Topping, *Studies on Latin Greece A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. III).

## 117

1336-1338. Καταγραφή κτημάτων και παροίκων που ανήκουν σε φέουδο. Κεφαλονιά [λ].
P. Topping, «Estates of Niccolò Acciaiuoli in Cephalonia», *Byzantion* 36 (1966), σσ. 545-548 (= P. Topping, *Studies on Latin Greece A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. V).

## 118

1336-1361. Διοικητικά έγγραφα. Αχαΐα, Γλαρέντζα, Νεάπολη [λ, ι].
J. Longnon, P. Topping (eds), *Documents sur le régime des terres dans la principauté de Morée au XIVe siècle*, Paris-La Haye 1969, σσ. 19-155, αρ. 1-8.

## 119

1336-1450. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε [λ].
Χρύσας Μαλτέζου, *Ὁ θεσμὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βενετοῦ Βαΐλου (1268-1453)*, Ἀθήνα 1970, σσ. 137-219, αρ. 1-64· σ. 143, υποσημ. 1· σ. 177, υποσημ. 1· σ. 178, υποσημ. 1· σσ. 207-208, υποσημ. 1.

---

153. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 356-357, αρ. Α13 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

154. Η ενότητα αυτή των εγγράφων έχει δημοσιευτεί από τον ίδιο και ανεξάρτητα ως «The Marquisate of Boudonitza». Πρβλ σχετ. το αμέσως προηγούμενο λήμμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**120**

1336-1502. Διοικητικά έγγραφα. Αθήνα, Αίγινα, Αμμόχωστος, Άργος, Βενετία, Βηθλεέμ, Δομοκός, Δυρράχιο, Ζάκυνθος, Θεσσαλονίκη, Θήβα, Ιεράπετρα, Ιεροσόλυμα, Κάρπαθος, Καφφάς, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κίσσαμος, Κορώνη, Κωνσταντινούπολη, Λεμεσσός, Λευκωσία, Μάνη, Μεθώνη, Μονεμβασιά, Μύκονος, Μυλοπόταμος, Νάξος, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Πάτρα, Πάφος, Ρέθυμνο, Ρόδος, Σάλωνα, Σαντορίνη, Σητεία, Ι.Μ. Σινά, Σμύρνη, Τάνα, Τένεδος, Τήνος, Χάνδακας, Χανιά [λ].

G. Fedalto, *La chiesa latina in Oriente*, **τ. 3**, Verona 1978, σσ. 44-178[155], αρ. 74, 79, 80, 82, 83, 85-88, 90-101, 103, 104, 108-151, 153, 155-168, 171-191, 193, 195, 197-200, 202-207, 210-212, 214, 216-308, 311-314, 316-318, 320-321, 323-341, 343-344, 346-352, 354, 356-358, 360, 362-372, 374-385, 387, 389-394, 398, 400, 403, 410, 414, 418, 423, 430, 434-436, 439, 441-443, 449-451, 454-455· σσ. 180-181, αρ. 462, 466· σσ. 183-184, αρ. 475· σσ. 187-189, αρ. 492-493· σσ. 190-194, αρ. 501-503, 505, 507, 509, 510· σσ. 196-210, αρ. 513, 515-516, 519, 521, 523, 524, 528-533, 536, 538, 541, 542, 548, 549· σσ. 212-228, αρ. 554, 555, 558-561, 563-568, 571-573, 575-578, 580-583, 585-587, 589-590· σσ. 230-239, αρ. 595, 598-600, 602-612· σσ. 241-289, αρ. 616-625, 628, 630, 632-636, 639-641, 645-653, 655-672, 674-688, 690-719, 721.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΤΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Ι.Μ. ΣΙΝΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ*
*Βενετία, 1378, 20 Μαΐου*

*«† Capta. Cum monaci Sancte Caterine de monte Synai antiquis temporibus possederint possideant aliquas vineas et territoria in insula nostra Cretensi, sibi concessas per bone memorie dominum Petrum Çyani, ducem Veneciarum, cum magna solemnitate, sicut constat ex privilegio valde efficaci qui quidem fratres, tam per privilegia papalia quam aliter, semper fuerunt liberi et immunes pro dictis vineis et territoriis, et nunc ipsi fratres, qui sunt catholici et sancte vite, molestentur, sicut dicunt, per collectores et subcollectores volentes ut solvant decimam de dictis vineis et territoriis, et propterea duo ex ipsis fratribus nomine suo et aliorum fratrum vadant*

155. Το έγγραφο των σσ. 132-133, αρ. 323, έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 320, αρ. 7. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ad Romanam curiam pro conservatione suorum iurium, vadit pars quod suo loco et tempore possit scribi domino pape et aliis qui videbuntur et committi ambaxatoribus recommendando iura sua»*[156].

*ΟΙ ΒΕΝΕΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ*

*Κέρκυρα, 1387, 3 Ιουνίου*

*«Ser Saracenus Dandulo, ser Michael Contareno, ser Pantaleo Iustinianus, provisores Corphoy.*

*† Pro parte universitatis presbiterorum Grecorum de numero trigintaduorum civitatis Corphoy expositum et petitum fuit reverenter quod confirmaretur eis quoddam privilegium domini regis Caroli, tertii, datum MCCCLXXXII, die XVI° septembris, comfirmans quoddam aliud privilegium domine regine Iohanne, confirmans aliud privilegium domini imperatoris Phylipi, confirmans aliud privilegium dimini imperatoris Roberti, quod privilegium confirmat quoddam aliud privilegium antiquorum dominorum Grecorum per cuius formam, ipsi sunt et esse debent liberi et exempti ab omni angaria et preangaria, aliisque oneribus que hominibus dicte civitatis pro tempore imponuntur. Quapropter cum visum fuerit provisoribus dictos presbiteros honeste et congrue petere et exponere auctoritate traddita dictis provisoribus et cetera, concorditer confirmaverunt et approbaverunt dictum privilegium dicti domini regis Caroli tertii cum omnibus aliis privilegiis aliorum dictorum in predicto insertis et annotatis, determinantes quod dicti presbiteri gaudeant illa immunitate et libertate precise que continetur et in antedictis privilegiis seriosius declaratur»*[157].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ. Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ*

*Βενετία, 1462, 20 Αυγούστου*

*«Sapientes consilii et sapientes terre firme.*

*† Quemadmodum nuper nobis relatum est, in insula Legene reconditum est caput beati Georgii martiris, que quidem reliquia quanta veneration digna sit facile quisque intelligit conveniatque honori Dei et religioni nostre operam dare habendi reliquiam istam, propterea vadit pars quod de re ista scribatur capitaneo nostro maris, quod si contingent eum versus Nigropontem et insulam ipsam Legene se conferre, operam dare debeat per omnes illos utiles et bonos modos, qui sue prudentie videbuntur habendi ipsam reliquiam, ut conduci possit huc Venetias, et dari ac collocari in monasterio Sancti Georgii Maioris, sicut digne meretur; et si non esset accesurus ad illas partes, hoc ipsum mandatum facere debeat illis galeis nostris, que ad loca ipsa se conferrent. Declaretur tamen ipsi capitaneo quod persuasionibus et bonis modis studeat habere reliquiam pre-*

156. σ. 123, αρ. 292.
157. σσ. 132-133, αρ. 323.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*dictam; per vim vero nihil tentare debeat, advertendo etiam quod in habendo reliquiam ipsam non decipiatur.*

*De parte 128, de non 0, non sincere 3*»[158].

## 121

1337-1584. Οργανισμοί των βενετικών κτήσεων, διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κορώνη, Μεθώνη, Μονεμβασιά, Μύκονος, Ναύπλιο, Τήνος, Χάνδακας [λ, ι].

N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. IV**, Paris 1882[159], **σσ.** 1-340[160].

*ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ (STATUTO) ΤΗΣ ΚΟΡΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΘΩΝΗΣ. ΟΙ ΒΕΝΕΤΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΟΦΕΙΛΟΥΝ ΝΑ ΞΥΡΙΖΟΥΝ ΤΙΣ ΓΕΝΙΑΔΕΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ ΜΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΤΟΠΙΟΥΣ*

*Μεθώνη και Κορώνη, 1341, 10 Απριλίου*

*«Corrando anni MCCCXLI indition VIIII die X del mese de avril de comandamento del nobel et egregio Signor miser Nicolò Pisam honorando castellan de Coron et de Modon siando de una opinion et voluntade con lo nobel et egregio Signor miser Marcho Justinian honorando castellan de li diti luogi siando alo rezimento de Coron. Imper quello che molti soldadi de Modon portava barba et non se cognosceva da griegi fo gridado in plaza che li Signori castellani manda comandando che tutti li soldadi di Modon che porta barba se debia far radar infra di otto sotto pena di esser cassadi dal soldo. Et che de continuo tutti soldadi de Modon debia andar rasi sotto la dita pena et cosi se intenda ad officiali»*[161].

*ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΩΝ «ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΑΒΟΥΛΛΑΡΙΩΝ». ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΣΤΙΣ ΜΕΝ ΠΟΛΕΙΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΕΙΝΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΣΤΗ ΔΕ ΥΠΑΙΘΡΟ ΤΡΕΙΣ. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΟ ΚΑΙ ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ*

*Μεθώνη, 1459, μεταξύ 29/10 και 3/12*

*«Ordo tabellionum grecorum.*

*Conziosiache per l'autorità la qual par abiamo i nodari griesi de questo luogo et suo destretto i fazino molte scriture et cose illicite qual passano sub silencio respecto che i diti tabelioni quei hanno algum capitolar ne hordene da fir observado per loro.*

---

158. σ. 256, αρ. 653.

159. Πρβλ. επίσης λήμμα 237, 246, 259, 293, 345, 348, 359 και 437 του παρόντος.

160. Τα έγγραφα των σσ. 224 και 225-228 έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 327, αρ. 15· σσ. 228-229, αρ. 14. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

161. σ. 6.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Per tanto el magnifico et generoso misser Zuanne Bembo per la III^ma^ Ducal Signoria de Veniexia honorando castellan de Modon et i spetabeli et egregi misseri Bartolomeo Erizo et misser Minio suo honorandi consieri concordevelmente intendando proveder a questi inconvenienti statuisse, ordina et comanda che de cetero alcun tabellion greco non possa relevar in publica forma alcun testamentaria ordination facta dentro el castel et borgo de Modon se non seranno sta presenti et audienti et pregati Quatro testimonii di qual siano per almanco i do homeni in lodicto testamento sottoscritti, se laverà tolto el priego de algum testamento con manco de quattro testimonii ut supra Dicto testamento se debia relevar per breviario secondo la leze de Veniexia. Veramentede de fuori de la terra et borgo non possa alcun dei dicti noderi relevar alcun testamento se non serano sta presenti et pregadi tre testimonii di qual siano do homeni sotoscripti, aliter dicti testamenti sta relevar se debia per via de breviario. Cum questa condition che i dicti tabellioni siano obligadi sotto pena de yperperi cento et de privation de la noderia al termene de zorni XL immediate seguenti a morte testatoris vel testatricis de apresentar al magnifico rezimento de Modon la cedola testamentaria pregata over el testamento in publica forma aziò se possi intender, qual se doverà roborar per el nomico iuxta consuetum over relevar per breviario secondo la continenzia de questo hordene. In li altri veramente contratti instrumenti debino sempre far sottoscriver a do testimonii i qual siano sta presenti et per la parte specialmente pregadi alioquin non siano de alcun vallor ne robor»*[162].

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΩΝ «ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΑΒΟΥΛΛΑΡΙΩΝ». ΕΠΕΙΔΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΑΝ ΑΤΑΣΘΑΛΙΕΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΤΩΝ ΒΙΛΛΑΝΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ, ΚΑΜΙΑ ΠΡΑΞΗ ΣΤΟ ΕΞΗΣ ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΝΟΜΙΜΗ ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΕΛΕΓΧΘΕΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟ ΤΗΣ ΜΕΘΩΝΗΣ*

*Μεθώνη, 1466, 15 Φεβρουαρίου*

*Conzosia che da serto tempo in qua alcuni greci fatti imperial nodari in questa terra uxano la nodaria et accade ut plurimum che i scrivano testamenti contratti et vendede de possession et beni di villani di comun et per non esser visti et esaminati tal instrumenti per el cancellier de Modon et nomico de tutto el destretto secondo el consueto el se fa piusor contratti illiciti in danno de la nostra Signoria de possession et beni de staxii de comun vendudi et allienadi per i diti villani etc. Pertanto i magnifici et generosi misser Jacomo Querini honorando castellan et provededor, missier Antonio Maripetro capitaneo et provedidore di Modon concordevelmente statuisse ordena et comandano che de cetero alcun intrumento ne scrittura publica fatti si in Modon como per tutto el so destretto per alcun tabellion over nodaro greco de cadauna condition el se sia non sia valido ne autenticado se prima non sera examinando et sottoscritto prima del ditto cancellier et successori suo secondo el consueto»*[163].

162. σσ. 30-31.
163. σ. 35.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 122

1338-1339. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].

Χ. Γάσπαρης (εκδ.), *Franciscus de Cruce. Νοτάριος στον Χάνδακα 1338 - 1339*, Βενετία 1999, σσ. 27-324, αρ. 1-471[164].

*ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΜΥΛΟΥ*

*Χάνδακας, 1339, 14 Φεβρουαρίου*

*«Die quatrodecimo.*

*Manifestum facio ego Bartholomeus Calbo, habitator in casali Atania ser Phylippi Maçamano, cum meis heredibus vobis Michaeli Mangafa, habitatori in dicto casali, et Iohanni Sclavo, habitatori in casali Atania ser Georgii Fradello, et vestris heredibus, quia pono vos socios et participes in uno meo molendino cum eius pertinenciis, quod habeo ad affictum a Leo Caluli, positum in loco Vasilico ser Nicolai Pantaleo dicti Pitaruli, amodo in antea usque ad illud tempus et terminum per quem dictum molendinum habere debeo a dicto Leo Caluli, cum plena virtute et potestate intromittendi, habendi, tenendi, possidendi, affictandi, disffictandi et affictum inde recipiendi et omnes alias vestras utilitates mecum in eo et ex eo faciendi, nemine vobis contradicente, semper tamen cum eius onere usque ad dicti termini complementum. Qui quidem omnes expenses oportune simul per tercium facere debeamus sub illa pena qua teneor dicto Leo. Vos vero pro affictu vestrarum duarum partium dicti molendini debetis michi dare quolibet anno yperpera in Creta currentia sexdecim per hos terminos, videlicet in principio cuiuslibet unius mensis grossos venetos sexdecim, sub illa pena qua dicto Leo teneor pro affictu eisudem molendini, possendo me tenere ad vos duos prout michi videbitur in toto et parte. Totam vero utilitatem quam in dicto molendino Deus miserit per tercium quoequaliter dividere debeamus. Si igitur contra hanc manifestacionis, participationis, et societatis cartam ire temptavero, tunc et cetera. Pro pena inde constituta yperpera in Creta currentia vigintiquinque. Contractu firmo.*

*[[Testes]]. Testes: Nicolaus Brixiano, Iacobus Longovardo, Nicolaus Caligopulo et nicolaus Mauro.*

*Complere et dare.*

*Dedi»*[165].

## 123

1338-1387. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].

Χ. Γάσπαρης, «Συναλλαγὲς μὲ ἀντικείμενο κατοικίες στὴν περιοχὴ

164. Τα υπ. αρ. 408, 456, 80, 119, 161, 341, 285, 337, 136, 163, 120, 455 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί και στο *Il miglior vino del mondo*, σ. 33, αρ. 1· σ. 34, αρ. 2· σσ. 61-62, αρ. 1· σ. 63, αρ. 2· σ. 64, αρ. 3· σσ. 65-66, αρ. 4· σ. 84, αρ. 2· σ. 85, αρ. 3· σ. 105, αρ. 1· σ. 106, αρ. 2· σ. 127, αρ. 1· σ. 139, αρ. 1. Πρβλ. σχετ. λήμμα 23 του παρόντος.

165. αρ. 115.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



τοῦ Χάνδακα τὸ ΙΓ′ καὶ ΙΔ′ αἰ.», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σσ. 118-120, αρ. 1-3.

**124**

1340-1350. Πρακτικά του συμβουλίου των φεουδαρχών του Χάνδακα. Ιεράπετρα, Ίμβρος, Κύθηρα, Μεραμπέλο, Παλάτια, Πεδιάδα, Ρέθυμνο, Ρόδος, Σητεία, Χάνδακας, Χανιά [λ].

Paola Ratti Vidulich (ed.), *Duca di Candia. Quaternus Consiliorum (1340-1350)*, Venezia 1976[166], σσ. 5-174, αρ. 1-287.

*ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΣΤΟΥΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΝΑ ΠΑΡΑΣΧΟΥΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΣΕ ΦΥΓΑΔΕΣ ΔΟΥΛΟΥΣ. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΠΟΙΝΕΣ*

*Χάνδακας, 1349, 30 Μαΐου*

*«... Item capta fuit pars in consilio rogatorum cum per burgum civitatis Candide et circuitum eius sint quedam monasteria ubi morantur calogeri, calogere et exagorari et papates qui simper nituntur inviare sclavos et sclavas fugitivos [in monasteriis] suis credentes Deo inde obsequium facere, per dominationem stridatur publice et fiat preceptum in specialitate cuilibet [ipsorum] calogerum, calogerarum et exagorariorum atque papatum qui tenent et in habitant predicta monasteria quod non audeant [...] de cetero modo aliquot per se vel per interpositam personam recipere nec tenere in suis locis sive monasteriis aliquem sclavum vel sclavam in [...] nec eum vel eam inviare per se vel per alium verbo vel actu vel aliquo modo quod fugiant. Et quicumque contrafecerit perdat valorem sclavi vel sclave domino eius et insuper condemnetur stare in carcere dominii mensibus sex et accusator habeat yperpera quinque de precio quod inde dominus sclavi vel sclave et teneatur de credencia. Et si plures contrafecerint et pars eorum accusaverit sit «absolutus» ille talis accusator de omni pena quam propterea incurrisset et tenebitur de credentia ...»*[167].

**125**

1341-1420. Αποφάσεις της Συγκλήτου. Βενετία, Κωνσταντινούπολη [λ].

Julian Chrysostomides, «Venetian Commercial Privileges under the Palaeologi», *SV* 12 (1970), σσ. 330-355, αρ. 1-20.

**126**

1343-1352. Παραχώρηση φέουδου. Άνδρος, Βενετία, Μήλος, Νεγροπόντε [λ].

166. Για εκδόσεις της ίδιας αρχειακής σειράς πρβλ. επίσης λήμμα 81 και 160 του παρόντος.
167. αρ. 233.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Marina Koumanoudi, «The Latins in the Aegean after 1204: Interdependence and Interwoven Interests», *Urbs Capta. The Fourth Crusade and its Consequences*, Paris 2005, σσ. 255-256, υποσημ. 42· σσ. 266-267.

**127**

1343-1384. Νοταριακές πράξεις. Καφφάς, Λυκόστομο [λ].

Giovanna Balbi, Silvana Raiteri (eds), *Notai Genovesi in Oltremare. Atti Rogati a Caffa e a Licostomo (sec. XIV)*, Genova 1973, σσ. 23-145, αρ. 1-83· σσ. 197-223, αρ. 1-17.

**128**

1343-1424. Διαθήκη και δικογραφία. Κωνσταντινούπολη, Χάνδακας [λ].

D. Jacoby, «Les quartiers juifs de Constantinople à l'époque byzantine», *Byzantion* 37 (1967), σσ. 222-227, αρ. 1-2 (= D. Jacoby, *Société et démographie à Byzance et en Romanie latine*, London 1975, αρ. II).

**129**

1343-1545. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Λασίθι, Χάνδακας [λ, ι].

Σ. Σπανάκης, *Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ Λασιθίου κατὰ τὴ Βενετοκρατία*, Ἡράκλειον 1957, σσ. 11-14, αρ. 1· σσ. 17-18, αρ. 3· σσ. 20-29, αρ. 7-8 (μαζί με μετάφραση).

*ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΡΗΜΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΩΣΤΕ ΝΑ ΜΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΩΝ. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΑΥΣΤΗΡΕΣ ΠΟΙΝΕΣ*

*Χάνδακας, 1364*

*«Clamatur fuit publice mandato Dominorum Provisorum Cretae per Geogium de Piovazio Gastaldionem bannum infrascripti tenoris.*

*Providi viri de Ducati mandato Provisores totius insule Cretae, intendentes ad conservationem et commodum Insulae praelibatae audito: quod habitatio et agricultura cujusdam contradae vocatae Lasiti in omnem casum rebellionis, quod Deus avertat, est periculosa et damnosa fidelibus Dominii propter suam fertilitatem et forticilium naturale, ad hoc ut causa et materia cesset tanti periculi et detrimenti, locus ipse in desertum et solitudinem deducatur, ordinarunt, quod de Kalendis Januarii proxime venturi in eo loco non audeat aliqua persona aliquo modo habitare, laborare, vel seminare intus planum Lasiti, nec in cacumine montis, quod respicit dictum planum infra vel ultra in partibus interioribus, unde atque labuntur in dictum planum, sub pena perdendi unum pedem*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*pro quolibet contrafaciente, et qui contrafacientem denunciaverit Dominio ita ut veritas habeatur, habeat quiquaginta yperpera a Communi, et teneatur de credentia, et contra eccedentes mandatum secundum formam Banni per Dominium provideatur.*

*Item quod aliqua persona non audeat pasculari facere equum vel equos vel alia animalia in dicto plano Lasiti sub pena perdenti omnia animalia reperta pasculari in partibus antedictis, et qui denuntiaverint ita ut veritas haberi passit, habeat medietatem dictorum animalium, et alia medietas veniat in Commune, et accusatori tenebitur de credentia»*[168].

**130**

1344-1554. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Γένοβα, Λευκωσία, Πάδοβα [λ, ι].

L. de Mas Latrie, «Documents nouveaux servant de preuves à l'histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan», *Mélanges Historiques* 4 (1882), σσ. 354-355, αρ. 1.10· σσ. 360-366, αρ. 2. 3-4, 3.1-3· σσ. 373-377, αρ. 6.1-2· σσ. 379-385, αρ. 7-8· σ. 396, αρ. 10.4· σσ. 396-397, αρ. 10.5.1· σσ. 410-412, αρ. 12.2-3· σσ. 415-417, αρ. 14.1-2· σσ. 417-420, αρ. 15-16· σσ. 421-427, αρ. 17.1-5· σσ. 428-431, αρ. 18· σσ. 436-441, αρ. 20· σσ. 442-443, αρ. 21.1-2· σσ. 443-450, αρ. 22-23· σσ. 450-455, αρ. 24.1-4· σσ. 456-463, αρ. 25.1-2· σσ. 468-486, αρ. 27-29· σσ. 486-488, αρ. 30.1-2· σσ. 489-492, αρ. 31· σσ. 493-497, αρ. 32.4-7· σσ. 498-499, αρ. 32.10· σσ. 501-505, αρ. 34.1-4· σσ. 507-510, αρ. 35.2.1 - 35.2.2-4· σσ. 511-514, αρ. 35.3-6· σσ. 515-517, αρ. 36.1-2· σσ. 518-521, αρ. 37· σσ. 522-524, αρ. 38.1· σσ. 527-562, αρ. 39-40· σσ. 564-565, αρ. 42· σ. 566, αρ. 42.3· σσ. 572-575, αρ. 43.1· σσ. 585-586, αρ. 44.1-2· σ. 587, αρ. 1.

*Δηλωση φεουδαρχικης υποταγης*

*Βενετία 1512, 30 Ιουνίου*

*«In Dei nomine. Comparuit magnificus dominus Nicolaus Justiniano, maritus suprascripte domine Zarle Fabriches, ejus uxoris et ejus nomine procuratorio agens, coram magnificis et clarissimis dominis Nicolao Cornario, vicelocumtenenti, et Paulo Basadona, camerario ac vice consiliario, non se ingerente in hoc magnifico et clarissimo domino Antonio Bono consiliario Cypri. Et quia, propter mortem quondam domini Aloysii Fabriches, predicte domine Zarle fratris, successit in feudum ipsa domina Zarla casalium per ipsum quondam dominum Aloysium possessorum, virtute privilegiorum suorum, iccirco prefatus*

168. σσ. 15-16, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*magn. dom. Nicolaus Justiniano, procuratorio nomine agens ut supra, pro feudo Cnodare et Carpasii, et aliorum feudorum virtute dictorum privilegiorum in ipsam proventorum, de more suum obtulit homagium et fidelitatis prebuit juramentum, nomine quo supra. Quod quidem homagium et fidelitatis juramentum gratum habentes et acceptantes, ipsi magnifico domino Nicolao, agenti ut supra, et nomine suprascripte ejus uxoris recipienti, flexis genibus et minibus junctis de more et in signum talis oblationis et acceptationis homagii, hoscula dedere juxta consuetudines regni.*

*Presentibus spectabile domino Gasparo Palol, doctore et equite, qui sermonem solitum protulit, domino Angelo Sansono et Nicolao Tinto, scribanis testibus et aliis quampluribus.*

*ANTONIUS MODINUS, coadjutor, ex actis exemplavi»*[169].

**131**

1345. Διοικητικό έγγραφο. Νεάπολη, Κέρκυρα [λ].

A. Luttrell, «Guglielmo de Tocco, Captain of Corfu: 1330-1331», *Byzantine and Modern Greek Studies* 3 (1977), σσ. 50-56.

**132**

1345-1346. Προκηρύξεις και πλειστηριασμοί ακινήτων. Χάνδακας [λ].

Brunehilde Imhaus, «Enchères des fiefs et vignobles de la republique vénitienne en Crète au XIV siècle», *ΕΕΒΣ* 41 (1974), σσ. 209-210, αρ. 1-4[170].

**133**

1345-1347. Προκηρύξεις και πλειστηριασμοί ακινήτων. Χάνδακας [λ].

Brunehilde Imhaus, «Les maisons de la commune dans le discrict de Candie au XVIe siècle», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σσ. 136-137, αρ. 1-5.

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΥ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥΣ*

*Χάνδακας, 1345, 16 Αυγούστου και 20 Νοεμβρίου*

*«MCCCXLV mensis augusti die xvi, indicione xiii.*

*Dare volumus per incantum duas domos positas in civitate Candida in Iudayca, Anastassi condam Judei filii condam Anastassi habitatoris in casali Palla, cum omnibus*

169. σ. 426, αρ. 17.4.

170. Το υπ' αρ. 1 έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 215, αρ. 1. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*iuribus, modis et conditionibus quibus dictus Anastassi condam habere debebat ipsas domos.*

*MCCCXLV mensis novembris die xx, indicione xiii.*

*Date et deliberate fuerunt ad publicum incantum per dominum ducham et eius consilium Cali relicte Solomonis Iudei, filii condam Joseph Nomico, per yperperis octuaginta quae postea infra terminum stabilitum fuit contenta et voluit quod scriberentur Samueli iudeo condam Solomonis Nomico»*[171].

**134**

1345-1790. Διοικητικά έγγραφα και δικαστική απόφαση. Βενετία, Βοστίτσα, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κορώνη, Λευκωσία, Μεθώνη, Μύκονος, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Πάργα, Πεδιάδα, Σφακιά, Τήνος, Χάνδακας [ι].

Αναστασία Παπαδία–Λάλα, «Οι έλληνες και η βενετική πραγματικότητα. Ιδεολογική και κοινωνική συγκρότηση», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 215-239, αρ. 1-22· σσ. 243-252, αρ. 25-33· σσ. 254-255, αρ. 36-37· σσ. 256-261, αρ. 39-41· σσ. 266-268, αρ. 45-46· σσ. 272-276, αρ. 48-50[172].

*ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ «ΠΡΩΤΟΓΕΡΩΝ» ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΟΥΣ*

*Τήνος (;), 1637, 8 Απριλίου*

*«Nelli ordini Giustiniani, al capitol 30, resta dechiarito il modo dell'elettione di protogieri in questo modo, che dalli signori Procuratori di questa fidelissima Communità, sij chiamato il più uecchio di cadauno delli casali, siue protogieri, et alla presentia dell'illustrissimo signor Rettore, et di essi Procuratori, habbia à nominare cinque delli migliori del luogo, perchè si farà immediate cinque bollettini sopra cadauno de quali sia scritto il nome di un di essi cinque, et quelli gettati in un bossolo, sij dal procurator più vecchio estratto à sorte un di essi bollettini, et quello che uscirà sij ptotogiero per anni doi, con altre conditioni, et pene, che in esso capitolo è dichiarito.*

*Questo ordine molto profitio, et di molto seruitio à quest'isola, uedendolo tale per l'esperienza, se bene poco sia qui osseruato, con l'auttorità del Maggistrato nostro terminiamo, che in tutte le sue parti, inuiolabilmente sij osseruato, aggiongendo, che se alcuno in altra maniera sarà elletto debbi dall'Illustrissimi Capitanij in Candia, in sindicato, esser conforme al medesimo ordine castigati, et di più restar nulla, et inualida ogni opperatione, che da lui fusse fatta, in modo che sij tenuto à pagar tutti quelli, che*

---

171. σσ. 136-137, αρ. 3.

172. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 82.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*hauesse posti in opera ò toltali qual si uoglia cosa, ancor che fosse fatta per publico seruitio, et per commissione di chi hà auttorità di comandare, non essendo di raggione, che chi non è leggitimamente elletto administri li carichi»*[173].

**135**

1346. Νοταριακές πράξεις. Τάνα [λ].

S. Karpov, «Génois et Byzantins face à la crise de Tana de 1343 d'après les documents d'archives inédits», *BF* 22 (1996), σσ. 43-51.

**136**

1346-1357. Διοικητικό έγγραφο παραχώρησης προνομίων και δικαστική απόφαση. Κέρκυρα, Νεάπολη [λ].

Ἰ. Ρωμανός, «Ἀνδηγαυϊκὸν δίπλωμα τοῦ Ταραντίνου Ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Β′ περιέχον μετάφρασιν χρυσοβούλλου Μιχαὴλ τοῦ Β′ Δεσπότου τῆς Ἠπείρου», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σσ. 594-596[174], σσ. 603-604.

**137**

1346-1488. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Γένοβα, Νέα Φώκαια, Ραγούσα, Χίος [λ].

P. Argentis, *The Occupation of Chios by the Genoese and their Administration of the Island, 1346-1566*, **τ. 2**, Cambridge 1958[175], σσ. 26-173· σσ. 177-247· σσ. 249-371· σσ. 385-436, αρ. 5-34· σσ. 442-475, αρ. 36-45.

*Ο ΓΕΝΟΒΕΖΟΣ «PODESTA» ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΠΟΙΝΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΑΣΤΙΧΑΣ*

*Χίος, 1392, 26 Απριλίου*

*«... Videlicet quod si quis vel si qua cuiuscunque condicionis existat decetero furatus vel furata fuerit vendiderit emerit barataverit alienaverit seu aliter qualitercunque contractaverit donaverit vel in premium acceperit aliquam quantitatem masticis preter seu contra voluntatem prefatorum dominorum gubernatorum civitatis et insulle predicte qui tunc sunt vel pro tempore fuerint condempnentur ut infra.*

*Videlicet, pro libra una masticis vel ab inde furate vendite empte baratate alienate donate vel in premium accepte seu quomodocunque contractate condempnetur in perpero*

173. σσ. 257-258, αρ. 39.

174. Για το διάταγμα βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 14.

175. Πρβλ. επίσης λήμμα 143 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*uno pro singular uncia quam pecunie quantitatem sin non solverit infra dies decem a die sententie, late fustigetur per loca consueta. ...*

*Si vero de aliquot predictorum furtorum seu baratariarum etc. ut supra premictitur fuerit ut supra punitus seu punita tunc si plura furta seu baratarias etc. commiserit que non excedat quantitatem librarum centum masticis excedant tamen quantitatem librarum quinquaginta masticis tunc puniatur corporaliter arbitrio magistratus pro tercio vero furto quantitatis librarum vigintiquinque masticis vel ab inde supra pro quorum duobus delictis fuerit punitus pecunialiter vel personaliter furchis laqueo suspendatur. ...*

*Item quod nulus patronus cuiuscunque condicionis existat accedens ad portum sive insulam Syi super aliqua barcha vel gripparea vel alio quocunque navigio audeat vel presumat onerare vel onerari facere vel permictere aliquam masticis quantitatem super suo navigio barcha vel gripparea discopertis sub ea pena qua receptors puniuntur ut supra secundum masticis quantitatem oneratam non sciente super dictis gripparea barcha vel aliis navigiis quibuscunque discopertis»*[176].

## 137α

1346-1585. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Φώκαια, Χίος [λ].

Φ. Ἀ ρ γ έ ν τ η ς, *Ἱστορία τοῦ Χιακοῦ Οἴκου Ἀργέντη*, Ἀθήνα 1922, σσ. 266-271, αρ. 4· σσ. 282-285, αρ. 9· σσ. 286-300, αρ. 10.

## 138

1347. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κορώνη [λ].

C h r i s t i n e H o d g e t t s, «Land Problems in Coron 1298-1347: A Contribution on Venetian Colonial Rule», *Βυζαντινὰ* 12 (1983), σσ. 154-155 (μαζί με μετάφραση).

## 139

1347-1349. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ρόδος, Χάνδακας [λ].

A. L u t t r e l l, «Crete and Rhodes: 1340-1360», *Πρακτικὰ τοῦ Γ΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1974, σσ. 174-175, αρ. 1-4 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. VI).

## 140

1347-1439. Καταγραφές αγοράς και απελευθέρωσης δούλων. Νεγροπόντε, Ρόδος [λ, ι].

A. L u t t r e l l, «Slavery at Rhodes: 1306-1440», *Bulletin de l'Institut Historique Belge de Rome* 46-47 (1976-1977), σσ. 93-94, αρ. 4, 8· σσ. 96-97,

176. σσ. 194-197.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



αρ. 23, 27, 32· σσ. 99-100, αρ. 45, 46, 49, 51 (= A. Luttrell, *Latin Greece, the Hospitallers and the Crusades, 1291-1440*, London 1982, αρ. VI).

*ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΔΟΥΛΟΥ*

*Ρόδος, 1351, 10 Ιουνίου*

*«Frater Deodatus et c. Dilecto nobis in christo Cristodolo de lo Sicamino sclauo nostro. Salutem in domino. Cum redemptor noster tocius humane conditor creature, ad hoc propiciatus humanam uoluit carnem assumere ut diuinitatis seu gratia, dirupto quo tenebantur captiuj uinculo seruitutis, pristine, nos restitueret libertati, salubriter agitur, si homines quos ab inicio natura liberos protulit, et ius gencium iugo substituit seruitutis, ut ej in qua natj fuerant manumitentis beneficio libertatj reddantur, atque indeo pietatis intuit, et huius rei consideracione comotj, de et cum consilio fratrum et procerum conuentus nostrj Rodj nobis assistencium in hac parte, te dictum Christodulum sclauum nostrum, libertum ex hac die inantea ciuemque romanum effecimus, omneque tuum tibi seruitutis peculium tenore presencium de certa nostra Scientia et specialj gratia relaxamus. In cuius rej et c, data Rodj die .xxiiij. Mensis Marcij. Anno Septimo 10 June 1351»*[177].

*ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΑΔΕΙΑ ΣΕ ΖΕΥΓΟΣ ΕΒΡΑΙΩΝ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ ΔΟΥΛΗ*

*Ρόδος, 1438, 14 Σεπτεμβρίου*

*«die xiiij Septembris 1438.*

*Data fuit licentia Abro de cipro et Elie sue vxorj Ebreis Emendi unam sclauam saracinam antiquam. Et qua filij procrearj minime posit, et Eam pro usu Seruicij domus sue Retinendj ut Alij faciunt»*[178].

## 141

1348-1391. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις, δικαστικές αποφάσεις. Χάνδακας [λ].

A. van Gemert, «Ὁ Στέφανος Σαχλίκης καὶ ἡ ἐποχή του», *Θησαυρίσματα* 17 (1980), σσ. 79-84, αρ. 1.1.-1.3· σσ. 84-87, αρ. 3.1.-3.3· σσ. 87-90, αρ. 4.1.-4.4· σσ. 91-97, αρ. 5.1.-5.3· σσ. 97-100, αρ. 6.1.-6.2· σσ. 100-105, αρ. 7.1.-7.5[179]· σσ. 106-108, αρ. 8.1[180]-8.2· σσ. 109-116, αρ. 9.1.-9.7· σσ. 117-124, αρ. B1-B8[181].

177. σ. 94, αρ. 8.

178. σ. 99, αρ. 49.

179. Η υπ. αρ. 7.4. πράξη έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 407, αρ. 4. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

180. Απόσπασμα της πράξης έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 407, αρ. 5. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

181. Η υπ. αρ. 1.1. διαθήκη έχει επαναδημοσιευτεί στο Sally McKee (ed.), *Wills from Late Medieval Venetian Crete (1312-1420)*, τ. 1-3, Washington 1998, αρ. 224. Πρβλ. σχετ. λήμμα 79 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΙΑ.
ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΝ ΔΕΣΜΙΕΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΡΩΙ ΣΤΟΝ «ΚΑΟΙΟ»
*Χάνδακας, 1346, 30 Αυγούστου*

*«Die penultimo mensis Augusti, indictione XIIII.*

*Clamatum fuit publice per Georgium Cornario gastaldionem sub berlina quod, cum Cali Chaniotissa, tabernaria, et Cali Rosa de Sancto Johanne Characa reperte fuerunt conmisisse nequitiam isto modo, videlicet quod suprascripta Kali Chaniotissa dedit eidem Cali Rose unam interulam promittens illa sibi dare grossos duodecim inducens et contaminans eam ad testificandum false coram Judicibus Prosopii se scrire quod predicta Cali mutuaverat Nichete Mussuro, becario, quendam annulum aureum, quem in dicta curia sibi petebat negante ipso, vel yperpera tria pro ipsius valore, quod quidem ipsa Cali Rosa penitus nesciebat et tamen producta et comparens in iudicio nomenque proprium occultans se posuit ad iurandum dicens se scrire ita fore verum, sed non iuravit nec accepta fuit eius testificatio propter suspicionem habitam de ipsa, dominus Ducha cum suo Consilio, ut pena pro dicto facinore detestabili aliis transeat in exemplum, condemnaverunt suprascriptam Cali Caniotissa quod poni et stare debeat in berlina ab hodie mane usque ad horam none et solvere yperpera quinque priusquam de carcere extrahatur, et suprascriptam Kali Rosam condemnaverunt quod poni debeat et stare ad pallum sub berlinam legatis minibus post tergum ab hodie mane usque ad nonam»*[182].

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΥΝΗ ΚΑΜΠΑΝΑ ΤΑ ΤΑΒΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΚΑΚΙΕΡΕΣ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥΣ
*Χάνδακας, 1361, 13 Δεκεμβρίου*

*«Die XIII Decembris, indictione XV.*

*Clamatur fuit publice per Bartholomeum de Bonfilio gastaldionem, quod ille qui tenet tavlerios super quibus luditur in lobio vel aliquia alius non audeat de cetero post sonum prime campane de serro mutuare seu aliquo modo dare aliquem tavlerium super quo possit fieri aliquis ludus in lobio, tam ad aleas quam ad taxillos quam scacos vel aliquem alium ludum. Et si aliquis de dictis tavleriis axomodasset ante sonum dicte campane, debeat eos accipere statim antequam cesset pulsari dicta campana. Et quicumque contrafecerit stare debeat in carcere per unum mensem pro qualibet vice. Et hoc committatur Officialibus de nocte ut faciant dictum ordinem observari»*[183].

ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΑ ΔΟΥΛΟΥ
*Χάνδακας, 1389, 4 Απριλίου*

*«Eodem. Manifestum facio ego, Stephanus Sacliqui, habitator Candide, quia cum meis heredibus do, vendo, atque transacto tibi, Ser Mapheo Fradhello, habitatori Candide, et tuis heredibus, unam meam sclavam de genere Albanorum vocatam Theodoram cum*

182. σ. 121, αρ. B.5.
183. σ. 119, αρ. B3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*una filia sua parva, quam nuper peperit, sanam suis membris et liberam a morbo caduco, quas michi vendidit Ser Hemanuel Mudacio, ut patet cartam manu notarii infrascripti hodie factam, amodo in antea cum plena virtute et potestate intrommittendi etcetera. Tu vero pro precio et solutione dictarum sclavarum mihi dedisti et soluisti yperpera cretensia centum, de quibus etcetera et de dictis sclavabus te redo securum pariter et quietum, quia nichil inde remansit. Unde igitur etcetera. Si igitur etcetera, pena suprascripta.*

*Testes: Ser Johannes Catacallo, Marinus Marino et Io. Baroci.*

*Complere et dare. Dedi»*[184].

## 142

1348-1516. Διοικητικά έγγραφα. Λίνδος [λ].

A. Luttrell, Vera von Falkenhausen, «Lindos and the defence of Rhodes: 1306-1522», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 22-23 (1985-1986), σ. 325, αρ. 1· σσ. 327-332, αρ. 3-5 (= A. Luttrell, *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, London 1992, αρ. VII)[185].

*Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΕΙ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΓΙΑ ΝΑΥΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΓΟΝΩΝ ΤΗΣ*

*Ρόδος, 1458, 10 Απριλίου*

*«Frater Jacobus de Milly [dei gratia sacre domus hospitalis sancti Johannis Iherusolimitani magister humilis ac pauperum Jhesu Christi Custos] Dilecto nobis in Christo Theodoro Calomeri casalis nostri Lindonis habitatori Salutem et sinceram in domino caritatem Cum ad obsequia nobis et nostre religioni per te et tuos predecessores prestita cum nostri considerationem dirigimus Speremus quod in futurum a te et tuis procreandis hunc nostrum ordinem seruicia recipere non in merito tuis peticionibus inpresentiarum aquiescimus Supplicacionis siquidem series pro parte tua nobis nuper exhibite in effectu recensuit te matrimonium cum quadam dilecta nostra Maria to Kalopsichi filia Xeno Kalopichi ciuitatis nostre Rhodi velle contrahere et eandem in uxorem capere si a nexu marinarie quo erga nos et nostrum religionem ipsa astringitur eam liberare et inmunem facere franchamque facere benignius dignaremur Supplicationibus tuis igitur inclinati ut et dictum matrimonium adimpleri possit et ualeat tenore presentium ex nostra certa scientia et speciali gratia supra dictam Mariam marinariam cum omnibus filijs et filiabus ex ea procreandis francham liberam a nexu marinarie facimus et declaramus Volentes quod omnes filij et filie ex ea in futurum nascituri et nasciture franchi et franche liberi et libere et immunes omnino ab eodem nexu marinarie existant per inperpetuum Mandantes et precipientes venerabili admirato nostri conuentus et scribe marinarie presentibus et futuris ut dictam Mariam deleant de libro siue matricula marinariorum et quod deinceps ipsam*

184. σσ. 112-113, αρ. 9.3.

185. Βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 10β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*et nascituros ex ea siue nascituras masculos et feminas pro marinarijs et sud seruitute marinarie nullo modo habeant teneant reputant et tractant Mandandes et precipientes vniuersis et singulis dicte domus nostre fratribus quacumque auctoritate dignitate officioque fungentibus presentibus et futuris ne contra presentes nostras bullas et in eisdem contenta aliquatenus facere vel venire presumant Quinymo iuxta eorum mentem et seriem studeant Inuiolabiliter obseruare In cuius rei etc. bulla nostra magistralis plumbea presentibus est appensa datum Rhodi die x mensis aprilis Miiifkviij»*[186].

**143**

1348-1522. Νοταριακές πράξεις. Χίος [λ].

P. Argentis, *The Occupation of Chios by the Genoese and their Administration of the Island, 1346-1566*, **τ. 3**, Cambridge 1958[187], σσ. 479-897, αρ. 1-417.

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ*

*Χίος, 1348, 9 Μαρτίου*

*«In nomine domini amen. Nos Symon Vignosus massarius participum insule Sii et Simon de Rapallo faber sumus de acordio ut infra videlicet quod dictus Simon redebit cum uxore et tota familia sua ad habitandum et habitare in castro Sii utilia et honorifica pro communi Janue et dictis participibus curando legaliter.*

*Et dictus dominus Simon Vignosus promisit eidem Simoni fabro dare et prestare absque pensione domum sufficientum pro habitatione ispius Simonis et sue familie et ultra locare et consignare eidem Simoni fabro in insula Sii tantas vineas seu terras vineatus que fructificent seu reddant vegetes vini de mena IIII laborandas et colendas expensis ipsius Simonis fabri et ab omni dacito liberas salvo quod idem Simon faber pro dictis terris et vineis solver teneatur acrosticum taxandum juxta valimentum ipsarum terrarum. Acto quod quando contingat ipsum Simonem fabrum et suam familiam recedere ab incolatu dicti loci quod tunc dicte domus et vine remaneant et remanere debeant in participibus compere Sii. Et hoc promiserunt observare dicte partes sub pena perperorum quinquaginta.*

*Actum in civitate Sii in domo masticis anno dominici nativitatis M.CCC.XXXX. VIII Indictione XV die nona martii circa vesperas presentibus Johanne Bonino filio Guillelmi et Luchino de Goano quondam Thome et Johanne de Recho filio Nicolai et Jacobo de Via filio quondam Petri»*[188].

*ΣΥΝΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟ*

*Χίος, 1450, 31 Αυγούστου*

*«In nomine domini amen. Georgius de Suzegna ex una parte et Antonius de Suzegna eius frater ex parte altera de et pro omnibus et singulis causis, litibus, questioni-*

186. σσ. 327-328, αρ. 3.
187. Πρβλ. επίσης λήμμα 137 του παρόντος.
188. αρ. 7.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*bus et differenciis vertentibus et que verti possint inter ipsas partes et tam ex hereditate paterna quam ex materna et quavis alia de causa que dicti seu excogitari possit tollendis et finem ponendam hoc compromissum ut largum plenum liberum et generale compromissum fecerunt et faciunt in dominos Antonium Arestanum et Petrum de Sancto Stefano tanquam in ipsarum partium arbitros arbitratores et amicables compositores et communes amicos electos de acordio inter ipsas partes. Dantes etc. Sub pena ducatorum XXV de Chio in quam penam incidant etc.*

*Actum in civitate Chii ad banchum juris anno dominice nativitatis M.CCCC.L. Inictione XII[a] secundum Janue cursum die lune ultima augusti ora vesperarum.*

*Testes: Clemens Miconus et Baptista de Cesta ad hec vocati et rogati»*[189].

*ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΕ ΚΟΥΡΕΑ*

*Χίος, 1450, 21 Οκτωβρίου*

*«In nomine domini amen. Nicolaus Fialus Bartholomei de Vulturo promisit et solemniter convenit magistro Johanni de Castelatio barberio presenti et stipulanti et recipienti quod Lucas Johannotus de Prato quondam Johannis annorum XVIII in circa presens audiens et intelligens consentiens et affirmans predicta omnia infrascripta in presenti contractu contenta stabit perseverabit et morabitur cum dicto magistro Johanne pro eius discipulo causa adiscendi artem barberiorum hinc ad annos duos cum dimidio continuos proxime venientes et ab eo et eius domo et apotheca et tam in mari quam in terra nec a eius sevitiis recedere toto dicto tempore dictorum duorum annorum cum dimidio et omnia servitia ipsius Johannis in domo et extra faciet bona fide et sine fraude bona ipsius magistri Johannis cum ad manus ipsius pervenerint bene fideliter diligenter salvabit et custodiet pro posse et in ipsius fraudem neque furtum committet neque committenti consentiet et ea omnia faciet et adimplebit que facere tenentur veri famuli ad similem artem accordati. Versa dice dictus magister Johannes acceptans predicta omnia et singula promisit et solemniter convenit dicto Nicolao et ad cautelam dicto Luce presenti et acceptanti dicto Luce dictam artem barberiorum bona fide et sine fraude docere bene et decenter ipsum Lucham calciare vestire pascere nutrire sanum et infirmum sicut et quomodo vestiuntur famuli similis artis barberiorum usque ad dictum tempus dictorum duorum annorum cum dimidio et demum erga dictum Lucam facere que ceteri magistri adsimilis artis faciunt et facere tenentur discipulis suis et non imperare illicita pro quibus ipse Lucas haberet justam causam ab eo recedendi et in fine dictorum annorum duorum cum dimidio ipsum Lucam licentiare.*

*Que omnia et singular etc.*

*Actum in civitate Chii videlicet in bazali in apotheca magistri Thome de Rado que conducitur a Petro de Campis anno dominice nativitatis M.CCCC.L. Indictione XIII[a] secundum Janue cursum die XXI octobris circa vesperas.*

*Testes: Thomas de Rado predictus et Jacobus Serventus de Saona ad hec vocati et rogati»*[190].

189. αρ. 93.
190. αρ. 151.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαθηκη*

*Χίος, 1460, 21 Οκτωβρίου*

*«In nomine domini amen. Cum nil sit certius morte nil vero incertius hora mortis que animo cuiuslibet sapientis debet esse suspecta idcirco Iacobus de Semino q. Mathei sanus mente corpora et intellectu, divinum timens iudicium cuius hora nescitur per hunc presens nuncupativum testamentum sine scriptis de se bonisque suis disposuit et ordinavit ut infra inprimis namque si eum mori contingerit animam suam recomendavit altissimo Creatori totique curie celesti corpus vero suum sepeliri iussit in ecclesia sancti Francisci de Chio pro cuius exequiis et sepultures iussit et voluit expendi debere in discretione infrascripti sui heredis.*

*Item legavit Francisco Antonio Jeronimo Pasqualino et Lucheto fratribus et filiis suis naturalibus pro anima ipsius testatoris tamquam pauperibus Christi et miserabilibus personis florinos mille januinorum pro singulo ipsorum.*

*Item legavit Andriole filie sue naturali ad suum maritare et quando maritatur tantum quantum videbitur ipso heredi pro anima ipsius testatoris.*

*Reliquorum vero bonorum mobilium et immobilium suorum jurium et actionum sibi quocumque et quantumcumque spectantium et pertinentium sibi heredem universalem instituit et voluit Johannem de Semino q. Mathei fratrem suum. Et hec est sua ultima voluntas et suum ultimum testamentum quam et quod valere voluit jure testamenti et si jure testamenti non valet potest.*

*Casans irritans et anulans quodcumque testamentum codicillos et ultimas voluntates per ipsum testatorem hinc retro factos et facta ac conditos et condita presenti suo testamenti in suo robore permanente.*

*Ceterum vero legatorum suorum legavit operi portus et moduli secundum ordinamentum et capitula civitatis Janue.*

*Actum in civitate Chij videlicet ad apotecham Manfredi de Constantia sartoris posita sub turi Nichotis anno dominice nativitatis MCCCCLX indictione VIII secundum Janue cursum die lune XXI octobris in vesperis testes Manfredus de constantia predictus Stefanus de Bozolo Dominicus Raviola Jacopus de Trano Petrus de Zoalio Petrus Laynus et Andrea de costa ad hec vocati et rogati»*[191].

## 144

1349-1373. Δικαστικές αποφάσεις. Βενετία, Καφφάς, Τάνα [λ].

S. Karpov, «Hunting for People: Black Sea Piracy in the XIVth-XVth Centuries», *Πειρατές και Κουρσάροι. Γ' Συμπόσιο Ιστορίας & Τέχνης*, Αθήνα 2003, σσ. 73-75.

191. αρ. 248.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**145**

1349-1804. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Ζάρα, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

C. Kérofilas, *Une famille patricienne crétoises: Les Vlasto*, New York 1932, σσ. 50-51, υποσημ. 2· σσ. 293-307, αρ. 2-17· σσ. 308-320, αρ. 20-28· σ. 322-324, αρ. E- G· σσ. 325-333[192].

**146**

1350. Νοταριακές πράξεις. Κωνσταντινούπολη [λ].

Angeliki Laiou, «Un notaire vénitien à Constantinople: Antonio Bresciano et le commerce international en 1350», *Les Italiens à Byzance*, Paris 1987, σσ. 109-146, αρ. 2, 3, 6-61.

**146α**

Δεύτερο μισό 14ου αιώνα. Φεουδαρχικός κανονισμός των ιπποτών της Κύπρου. Κύπρος [ι].

Marie Adélaïde Nielen, «Un fragment de la Règle de l'Ordre de l'Épée», *Dei gesta per Francos. Études sur les croisades dédiées à Jean Richard*, Aldershot 2001, σσ. 150-155.

**147**

1350-1385. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Αμοργός, Βενετία, Κύθηρα, Κύπρος, Νεγροπόντε, Ρέθυμνο, Ρόδος, Τένεδος, Χάνδακας, Χανιά [λ].

Σ. Θεοτόκης (εκδ.), *Θεσπίσματα της Βενετικής Γερουσίας, 1281-1385*, **τ. BII**, Αθήναι 1937[193], σσ. 4-14, αρ. 5, 7-9, 13, 17-19, 21-24· σσ. 16-45, αρ. 2-6, 8, 11-13, 18-24, 29, 30, 32, 33, 37· σσ. 47-48· σσ. 49-65, αρ. 1, 3-7, 11, 12, 14, 17, 18, 21-23, 25-26, 28-30, 36· σσ. 68-82, αρ. 1, 3, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 22· σσ. 84-102, αρ. 1-4, 8, 10, 12, 13[194]· σσ. 103-119, αρ. 1-20, 22-24, 34· σσ. 122-127, αρ. 1, 2, 8, 9, 11, 12· σσ. 130-156, αρ. 6, 7, 16, 18, 19, 26-48,

192. Πρβλ. επίσης λήμματα 237 και 267 του παρόντος.

193. Πρβλ. επίσης λήμμα 31 και 59 του παρόντος.

194. Τα υπ. αρ. 12-13 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Chrysostomides, ***Monumenta Peloponnesiaca***, σσ. 2-8, αρ. 2-7. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



50, 51· σσ. 159-189, αρ. 5-7, 13-23, 25-26, 29, 31-33, 35-37, 41, 42, 44, 45· σσ. 191-208, αρ. 1, 2, 9, 11-13, 15-29, 31-35, 37, 38· σσ. 209-214, αρ. 2, 6-11· σσ. 216-231, αρ. 4-16· σσ. 234-265, αρ. 2-19, 21-23, 25-36, 38-41· σσ. 269-282, αρ. 1, 5-7, 10, 13-16.

*ΕΠΕΙΔΗ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΕΚΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΤΟΥΝ ΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ, ΤΗΝ ΜΕΘΩΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΡΩΝΗ, ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΟΤΑΡΙΟΥΣ ΤΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΝΑ ΜΕΤΑΣΧΟΥΝ ΣΤΟΝ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟ.*
*ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ ΑΠΕΙΛΟΥΝΤΑΙ ΠΟΙΝΕΣ*

*Βενετία, 1383, 12 Ιουλίου*

*«Millesimo trecentesimo LXXXIII, die XII Julij.*

*Cum sint multa loca terrena et possessiones nostri communis que debent incantari et deliberari pro bono nostro communis in insula Crete et locis nostris Coroni et Mothoni de quibus est omnino prouidendum, ita quod commune nostrum non decipiatur nec fraudetur. Et sicut notum est, cancelarij scribe et notarij dictorum locorum et camere Crete acceperunt et continue accipiunt de ipsis locis cum notabili damno nostri communis; uadit pars quod stringatur et expresse prohibeatur quod aliquis de predictis non possit accipere nec aliquis alius pro eis uel eorum nomine non possit accipere ad incantum ullo modo de ipsis locis territorijs uel possessionibus nostri communis sub pena perdendi totum, quod acciperent uel in quo contra facerent quod sit nostri communis. Et si predicti cancelarij, notarij uel scribe dictorum locorum et officiorum habuissent uel accepissent ipsimet ad incantum aliquid de predictis a nostro communi sit in libertate eorum usque unum annum proximum tenendi dicta loca uel exeundi de offitijs in quibus essent et non possint habere aliquod offitium nec beneficium communis Veneciarum donec exiuerint de eis. Et committatur rectoribus nostris dictorum locorum quod teneantur inquiere de contrafacionibus et facere obseruari predicta pro bono nostri communis. Item committatur dictis rectoribus quod teneantur et debeant facere solui de presenti totum et quicquid predicti cancellarij notarij uel scribe tenentur soluere nostro communi occasione locorum terrenorum uel possessionum quas habuissent et tenuissent a nostro communi, quia non curant soluere intromittendo et uendendo de bonis illorum si non soluent ita quod commune nostrum non decipiatur ullo modo»*[195].

## 148

1351. Διοικητικά έγγραφα. Ρόδος [λ].

A. Luttrell, «Los Hospitalarios en Aragón y la Peste Negra», *Annuario de Estudios Medievales* 3 (1966), σσ. 511-512, αρ. 3-4 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. XIV).

195. σσ. 247-248, αρ. 22.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**149**

1351-1361. Έγγραφα που αφορούν τη δραστηριότητα του τάγματος των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννου στην Κύπρο. Κύπρος, Ρόδος [λ].
A. Luttrell, «The Hospitallers in Cyprus: 1310-1378», *Κυπριακαί Σπουδαί* 50 (1986), σσ. 178-184.

**150**

1351-1371. Νοταριακές πράξεις. Αμμόχωστος, Γένοβα [λ].
Laura Balletto, «Ricordi Genovesi di atti notarili redatti a Famagosta intorno alla metà del trecento», *EKEE* 34 (2007), σσ. 50-66, αρ. 1-5· σσ. 72-74.

**151**

1351-1403. Διοικητικά έγγραφα. Αβινιόν, Αμμόχωστος, Άργος, Βενετία, Γένοβα, Έφεσος, Κάρυστος, Καφφάς, Κέρκυρα, Λευκωσία, Ναύπλιο, Νεάπολη (Ιταλίας), Νεάπολη (Πελοποννήσου), Παλάτια, Ρώμη, Τάνα, Τένεδος, Χάνδακας, Χανιά, Χίος [λ, γ].
G.-M. Thomas, R. Predelli (eds), *Diplomatarium veneto-levantinum sive acta et diplomata res venetas graecas atque levantis illustrantia: a. 1351-1454*, **τ. II**, Venetiis 1899[196], σσ. 12-16, αρ. 6· σσ. 60-70, αρ. 34-38· σσ. 96-100, αρ. 56-59· σ. 104, αρ. 61· σσ. 107-110, αρ. 64· σσ. 118-122, αρ. 71-74· σσ. 132-144, αρ. 81-82· σσ. 160-161, αρ. 95· σσ. 164-167, αρ. 98· σσ. 171-174, αρ. 101· σσ. 178-182, αρ. 105-106· σσ. 184-188, αρ. 108-111· σσ. 191-192, αρ. 114· σσ. 199-209, αρ. 120-124[197]· σσ. 211-213, αρ. 126· σσ. 216-220, αρ. 129-130· σσ. 222-223, αρ. 134· σσ. 245-248, αρ. 141-143· σσ. 251-255, αρ. 146· σσ. 257-260, αρ. 148· σσ. 263-286, αρ. 151-156· σσ. 293-296, αρ. 160[198]· σσ. 320, αρ. 173[199]· σσ. 391-428, αρ. 1-37.

196. Για τον πρώτο τόμο πρβλ. σχετ. λήμμα 60 του παρόντος.

197. Η πράξη των σσ. 203-204 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 217-218, αρ. 5. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

198. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Elisabeth Zachariadou, *Trade and Crusade. Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydin (1300-1415)*, Venice 1983, σσ. 225-233, αρ. 9. Πρβλ. σχετ. λήμμα 106 του παρόντος.

199. Επαναδημοσίευση στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 352-353, αρ. Α11 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Δικαστικη αποφαση.*

*ζευγαρι επαναστατων τιμωρειται με ισοβια εξορια οχι μονο απο την κρητη αλλα και απο ολη τη βενετικη επικρατεια*

*Χάνδακας, 1364, 2 Νοεμβρίου*

*«Die secundo Nouenbris, indictione tercia.*

*Per magnificos dominos Petrum Triuisano, Nicolaum Justiniano procurator sancti Marci, Johannem Mozenigo et Marcum Quirino Boecio, honorabiles prouisores Crete, dictum est sententialiter:*

*quod Marinus Corigarius et Anixa vxor eius, qui tractabant cum rebellibus communis Veneciarum aliqua inhonesta contra honorem Dominacionis ducalis, sint perpetuo forbanniti de tota insula Crete, et de omnibus terris et locis communis Veneciarum de extra Culfum, tali conditione, quod si dicti Marinus et Aniza eius uxor, uel aliquis eorum, aliquot tempore uenerint in insulam Crete, uel terras et loca superius nominatas, et peruenerint in forcium Dominij, debeant poni in carceribus, ibique finiant victam suam»*[200].

*Δικαστικη αποφαση για την επαναστατικη δραση μελων της οικογενειας καλλεργη. καταδικη σε ισοβια καθειρξη*

*Χάνδακας, 1367, 18 Μαΐου*

*«Per magnificos dominos Johannem Dandulo militem et Paulum Lauredano, honorabiles prouisores Crete, domino Petro Mauroceno, alio prouisore eorum socio, non existente in opinione cum eis, per sententiam dictum fuit: quod Leo et Alexi Kalergi fratres filij condam Johannis Kalergi proditoris justificati, detenti in carceribus Dominationis, qui, vt constitit dictis dominis, tempore rebellionis nuper preterite habuerunt malam disposicionem contra honorem Dominacionis; et vnus eorum, videlicet Alexius, fuit capitaneus in partibus de Stimboli, regulando et ordinando custodias dicti loci, et portando arma offensibilia et defensibilia super se; alius uero, videlicet Leo, mittebatur in Lasitum pro capitaneo tempore yemis, et propter niues magnas et tempestatem temporis remansit, et non iuit ad dictum locum; eciam quia constitit dominis ipsum Leonem usum fuisse inepta et enormia uerba contra honorem Dominationis, dicendo Johanni Kalergi patri suo, quod si faceret pacem de primo sero cum Dominatione, ipse rebellaret mane sequenti; mittantur Venecias sub bona custodia et in ferris cum galea cuius est supracomitus nobilis vir ser Andreas Mauroceno, recommendando eos dominis Johanni Geno et socijs, olim prouisoribus Crete; et in Venecijs poni debeant in uno de carceribus fortibus inferioribus, ubi finire debeant vitam suam.*

*Data XVIIJ Maij, V^e^ indictionis, 1367»*[201].

**152**

1352-1366. Νοταριακό πρωτόκολλο. Χάνδακας [λ].

A. Lombardo (ed.), *Zaccaria de Fredo. Notaio in Candia (1352-1357)*, Venezia 1968, σσ. 7-98, αρ. 1-131.

200. σ. 416, αρ. 28.
201. σ. 423, αρ. 35.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΝΑΥΤΟΔΑΝΕΙΟ*

*Χάνδακας, 1352, 30 Ιουνίου*

*«Papas Constantinus Macriducha.*
*Eodem die.*
*Manifestum facimus nos Iani Foscolo et Hemanuel de Nigroponte habitatores burgi Candide atque Çaninus de Cipro habitator Candide quia cum nostris heredibus recepimus a te papati Constantino Macriducha habitatore burgi Candide et tuis heredibus yperpera in Creta currentia triginta novem, que nobis vice et nomine Mathei Gici, generi tui, in nostris utilitatibus dedisti et prestitisti. Que quidem debemus per nos vel per nostrum missum dare et solvere tibi vel tuo misso seu dicto Matheo Gici, aut alteri vestrum duorum, in cuius manibus hec manifestationis carta aparuerit, a modo usque ad menses sex proxime futuros vel antea, infra dies quindecim postquam non tres, vel duo, aut unus nostrum seu cocha ser Francisci Marcello aplicuerimus, vel aplicuerint seu aplicuerit Candidam de presenti viatico quod facturi sumus cum dicta cocha hinc Maiorichas et inde Venecias et de Veneciis Candidam redeundo, non mutando viaticum. Tamen tua suprascripta yperpera in tuo tali debent esse periculo maris et gencium clarefacto, in quali erit dicta cocha et merces onerate in illa, eundo et redeundo. Hec autem et cetera. Suprascripta yperpera in toto et parte. Et pro pena inde constituta yperpera viginti pro centenario yperperorum in ratione anni et cetera.*

*Testes: Iohannes de Placencia, Astoretus de Malatestinis et Georgius Ialina.*
*Complere et dare.*
*Dedi»*[202].

**153**

1353. Απόφαση της κρητικής Αυθεντίας. Χάνδακας [λ].
Μ. Μανούσακας, «Ανέκδοτο γράμμα του Δούκα της Κρήτης (1353) για την κληρονομία του πλοιάρχου Marco Nani», *Σύμμεικτα προς τιμήν Ελευθερίου Α. Γεωργαντόπουλου*, Πειραιάς 1991, σ. 204.

**154**

1353-1372. Νοταριακές πράξεις. Ι.Μ. Πάτμου, Χάνδακας [λ].
G. Saint-Guillain, «L'Apocalypse et le sens des affaires. Les moines de Saint Jean de Patmos, leurs activités économiques et leurs relations avec les Latins (XIIIe et XIVe siècles)», *Chemins d'Outremer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 2, Paris 2004, σσ. 788-790, αρ. 1-5.

202. αρ. 4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 155

1355-1362. Νοταριακό πρωτόκολλο. Αμμόχωστος, Κορώνη, Νεγροπόντε [λ]. A. Lombardo (ed.), *Nicola de Boateriis. Notaio in Famagosta e Venezia (1355-1365)*, Venezia 1973, σσ. 7-197, αρ. 1-185· σσ. 337-338, αρ. 331.

ΝΑΥΤΟΔΑΝΕΙΟ

*Αμμόχωστος, 1361, 23 Νοεμβρίου*

*«Carta ser Pauli Colona.*

*Die .XXIII. novembris .XV. indictionis, Famaguste, ut supra.*

*Manifestum facio ego Dimitrius Siropulo de Candida filius papatis Constantinis prothopapatis Grecorum Candide dicti Andronopoliti patronus griparie vocate Sancta Maria ad presens existentis in portu Famaguste quia habui et recepi a vobis ser Paulo Colona de Candida nunc mercatore in Famagusta yperpera in Creta curencia octuaginta que teneor et promitto me cum meis heredibus realiter et personaliter obligando dare et solvere vobis suprascripto ser Paulo vel vestris heredibus aut ser Çanachio Torcello notario habitatori Candide nomine vestri in Candida ad omne tamen riscum, periculum et fortunam Dei maris et gencium dicte griparie iture in bona gratia de Famagusta Rodum et de Rodo Candida non mutando viagium, infra dies .XV. a die qua Candidam applicuero cum dicta griparia et .XX. subsequentes. Et pro vestri et vestrorum heredum cautela et securitate ex nunc do et dessigno vobis suprascripto ser Paulo totam griparíam meam predictam cum toto honere suo et cum omnibus suis sartiis et corredis pro vestro pignore speciali. Hec autem suprascripta omnia si non observavero, tunc emendare debeam cum meis heredibus vobis et vestris heredibus aut vestro nuncio speciali seu dicto ser Çanachio Torcello nomine vestro suprascripta yperpera .LXXX. et pro pena etiam constituta yperpera .XX. pro ratione centenarii yperperorum in ratione anni de omnibus terris et casis meis ac aliis omnibus que habere visus fuero in hoc seculo. Signum suprascripti Dimitrii Siropulo qui hec rogavit fieri.*

*Testes: Bartholotus de Cavarcere, Nicolaus Luntanus»*[203].

ΧΡΕΩΣΤΙΚΟ ΟΜΟΛΟΓΟ

*Αμμόχωστος, 1362, 15 Ιουλίου*

*«Carta Stephani Caliopoli de Constantinopoli.*

*In nomine Dei eterni. Amen. Anno ab incarnatione domini nostri Yhesu Christi .MCCCLXII., mense iulii, die .XV. intranet, indictione .XV., Famaguste, ut supra.*

*Manifestum facio ego Michaletus Clostoieni de Candida quia factis et saldatis omnibus racionibus quas pro temporibus retroactis usque in diem presentem facere habuissem cum te Stephano Caliopoli de Constantinopoli quacumque ratione vel causa confiteor et contentus sum cum meis heredibus dare debere et solver tibi suprascripto Stephano*

203. αρ. 125.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Caliopoli vel tuis heredibus ducatos auri viginti unum iusti et legalis ponderis, quos quidem ducatos .XXI. promicto cum meis heredibus dare et solvere tibi suprascripto Stephano vel tuis heredibus aut tuo nuncio vel procuratori legittimo salvos in terra, aut in Alexandria, aut in Rodo, vel in Candida, aut hic in Famagusta, vel in aliis locis quibuscumque ubi me poteris personaliter reperire usque ad sex menses proxime venturos, sub pena quarti totius quantitatis predicte, qua pena soluta vel non, nichilonimus presens manifestacionis carta in sua permaneat firmitate donec a me vel meis heredibus tam de capitali quam de pena predictis fueris plenari satisfactus.*
*Signum suprascripti Michaleti Clostoieni qui hec rogavit fieri.*
*Testes: Michael de Ponte, Nicolaus Luntanus»*[204].

**156**

1356-1417. Κανονισμός άσκησης του ιατρικού επαγγέλματος. Χάνδακας [λ].
Elizabeth Santschi, «Médecine et justice en Crète vénitienne au XIVe siècle», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), σσ. 45-48, αρ. 1-3.

**157**

1356-1432. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Αθήνα, Άμφισσα, Άνδρος, Ανδρούσα, Άργος, Αχαΐα, Βενετία, Βόστιτζα, Γαέτα, Γένοβα, Καλάβρυτα, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κόρινθος, Κορώνη, Κωνσταντινούπολη, Λευκάδα, Μάνη, Ι.Μ. Μεγάλου Σπηλαίου, Μέγαρα, Μεθώνη, Μονεμβασιά, Μυστράς, Ναύπλιο, Νεάπολη, Νεγροπόντε, Πάτρα, Πελοπόννησος, Ραγούσα, Ρόδος, Σκιάθος, Σκόπελος, Σκύρος, Φλωρεντία, Χάνδακας [λ, ι].
Julian Chrysostomides (ed.), *Monumenta Peloponnesiaca: Documents for the History of the Peloponnese in the 14th and 15th centuries*, Athens 1995, σσ. 1-21, αρ. 1-10· σσ. 32, αρ. 15· σσ. 36-39, αρ. 17· σσ. 45-47, αρ. 21-22· σσ. 54-56, αρ. 25-26· σσ. 60-85, αρ. 28-36· σσ. 91-118, αρ. 42-55· σσ. 121-148, αρ. 58-72· σ. 150-230, αρ. 74-119· σσ. 234-235, αρ. 122-123· σσ. 239-253, αρ. 125-130· σσ. 258-266, αρ. 134-139· σσ. 269-287, αρ. 141-146· σσ. 293-297, αρ. 149-151· σσ. 301-316, αρ. 153-160· σσ. 319-321, αρ. 162-163· σσ. 332-377, αρ. 167-188· σσ. 379-557, αρ. 190-293· σσ. 560-593, αρ. 295-320[205].

---

204. αρ. 174.

205. Για την ελληνική πράξη πρβλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 4α. Πολλά από τα παραπάνω έγγραφα αποτελούν αναδημοσιεύσεις από παλαιότερες

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Η ΒΕΝΕΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ 400 ΔΟΥΚΑΤΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟΩΝ*

*Βενετία, 1389, 22 Ιουνίου*

*«Capta*

*† Quia est omnino necessarium pro utilitate et bono nostri Comunis dare aliquam subventionem fidelibus nostris qui sunt in castris Argos, Neapolis et Civeriarum et fideliter ac legaliter serviverunt ut habeant causam perseverandi in fidelitate sua,*

*Vadit pars quod ad presens mittantur ad manus provisoris nostri ser Peratii Maripetro, ducati IIII$^{c}$ in illis rebus que videbuntur dominio, cui committatur quod dictam pecuniam dividere debeat inter illos nostros fideles qui fuerunt et sunt in dictis locis, ut sint magis ferventes ad nostrum honorem, faciendo ipsam divisonem ita equaliter, quod nullus habeat causam querele. Et ut Comune nostrum non patiatur ex hoc damnum, committatur dicto provisori, quod cum illo dextro et habili modo, qui sapientie sue videbitur, procuret exigere deinde ab illis qui tenebantur domino Petro Cornario, totam illam quantitatem pecunie quam poterit nomine nostri Comunis. Et ex nunc sit captum et ordinatum quod a die quo dominatio nostra habuit civitatem Neapolis et a die quo castrum Argos levavit nostrum insigniam Sancti Marci, expensa predicta solvi debeat per nostrum Comune. Ab illis autem temporibus in antea, ut iura nostri Comunis et dicti domini Petri seu domine Marie sint salva et reservata, committatur officialibus nostris Rationum et provisoribus Comunis, quod de dicto tempore anteriori debeant auditis iuribus utriusque partis terminare et deliberare sicut eis videbitur esse iustum»*[206].

*ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΙΡΗΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ*

*Αθήνα, 1391, 29 Δεκεμβρίου*

*«Noverint universi et singuli presentes literas inspecturi, quod anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo, indictione deçima quarta, die viçesima nona mensis Decembris facta fuerunt ad invicem et inhita solempniter pacta et convenciones infrascripte inter nos Nerium dei Aczolli de Florentia, militem, dominum Corinti, duchatus Athenarum et Neopatrie ex parte una, et Albertinum Provane condominum Vilarii Almesii et Humbertum Fabri de Chantiaco, procuratores negoçiorum gestores et locumtenentes illustris et Magnifici domini domini Amedei de Sabaudia principis Achaye etc. ex altera, non intendentes propterea aliquibus aliis inter nos factis in aliquot derogari:*

*Et primo ego, Nerius supradictus, promicto, ultra servicia per me debita prefacto domino principi de loçis meis quibuscunque, predictum dominum prinçipem et super hoc ab eo deputandos toto pose iuvare ad recuperandum et augmetandum totum principatum Achaye et Morree et ad auferendi totis viribus et a Navarensibus et quibuscunque aliis tenentibus seu occupantibus ipsum prinçipatum quoçienscunque per prefactum dominum prinçipem seu per eius locumtenentes fuero super hoc requisites, reservato Serenisimo*

---

εκδόσεις. Για τις σχετικές ισότητες πρβλ. σχετ. Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 595-596 καθώς και στα αντίστοιχα λήμματα του παρόντος.

206. αρ. 53.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*domino dispoto Romeorum, genero meo, et quod super hoc consilium, auxilium, favorem, reductum, victualia prestabo et omnia alia ad hec neçesaria seu oportuna, donech et quousque Navarenses et alii detenentes dictum prinçipatum totaliter sint expulsi de prinçipatu predicto.*

*Item promicto, ego Nerius supradictus, non dare reductum alicui de societate Navarensium nec alicui alteri bampnito quovismodo de terra dicti domini prinçipis, nec alicui qui non esset gratus predicto domino principi seu eius locumtenenti, nec eis nec alicui ipsorum prestare quovismodo auxilium, consilium vel favorem.*

*Item promicto, ego Nerius supradictus, procurare cum effectu quod Serenisimus dominus dispotus Romeorum toto suo pose iuvabit predictum dominum principem ad omnia suprascripta, nec contrarium faciet in totum vel in partem omnibus premissi; et eciam quod dictus dominus dispotus sollemniter promictet per se et gentes suas iuvare totis viribus prefactum dominum principem seu eius locumtenentem ad recuperandum et augmetandum dictum principatum Achaye, reservato contra me Nerium supradictum.*

*Item peto ego Nerius quatenus placeat prefacto domino prinçipi facere restitucionem de terris et casalibus, quas et que tenebat et posedebat Magnus Sanescalcus, et hoc relinquo beneplacito prefacto domini principis.*

*Item intendo, ego Nerius supradictus, quod inteligatur facta dicta pacta non preiudicando capitulis factis per me cum dominacione Veneciarum in ea parte dumtaxat ipsorum pactorum qua cavetur, quod ego Nerius teneor façere gueram contra Serenissimum dominum dispotum Romeorum pro recuperacione civitatis Argolicensis.*

*Nos vero, procuratores et locumtenentes prefacti inllustris et magnifici domini nostri principis supradicti, promictimus ad instanciam prefacti Magnifici domini Nerii dicentis se habere ius in et super loco Bonstiçie, quod requirit sibi per dictum dominum principem ministrari quod quoçienscunque per ipsum dominum Nerium vel per suum procuratorem erit petitum seu requisitum dicto domino principi seu eius locumtenenti de iustiçia facere hoc ministranda, quod prefactus dominus prinçipes illud façiat sumarie et de plano.*

*Promitentes, nos, Nerius et procuratores superius nominate, per iuramenta nostra ad sancta Dei evangelia corporaliter prestita, ego Nerius videlicet sub obligacione et ypotheca omnium bonorum meorum presencium et fututorum, et nos procuratores sub dicti domini principis obligacione bonorum, premisa omnia et singula prout superius continetur, attendere et observare rata, grata et firma habere et nunquam contra facere vel venire palam vel occulte, directe vel indirecte aus alias quovis modo.*

*Datum in civitate Athenarum in capella palaçii ipsius çivitatis presentibus et scribentibus ad hec vocatis et rogatis Dimitrio Rendi, Nicolao Macri abobus notariis et civibus Athenarum, Leonardo de Sancto Petro de Bononia, nobilibus Antonio de Provane de Carniano et Micaele Belenioti de Pinarolio. Sub sigilo mei Nerii supradicti in robor et testimonio premisorum datum ut supra.*

*Ita est. Nicholaus Macri. Signum (tabellionis) etc»*[207].

207. αρ. 106.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΤΕΛΕΙΑ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ*

*Ρόδος, 1402, 23 Μαΐου*

*«Frater Philibertus de Nailhaco etc., nobili viro Georgio Milcia filio nobilis viri quir Manolli Enclava salutem in Domino.*

*Propter fidelia obsequia per dictum patrem vestrum et vos, nobis et dicte domui ut accepimus impensa vos aliquali dono gracie prosequentes, vobis pro satisfacione et solucione et deducione stipendiorum que anno quolibet a nobis percipitis et habetis, seu percipere et habere debetis, missam sive talliam loci de Racove et Seliane tenore presencium de nostra certa sciencia assignamus, ita quod casu quo ipsa missa seu tallia plus valeat, seu excedat quam vestra stipendia ascendant, id plus reddere et restituere teneamini deputato a nobis, et si minus valeat volumus vobis satisfieri ad complementum stipendiorum vestrorum.*

*Quocirca ut supra. In cuius etc.*

*Data Rodi, die vicesima tercia mensis Madii, anno Incarnacionis Domini millesimo quatercentesimo secundo»*[208].

**158**

1356-1589. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Αμοργός, Βενετία, Νάξος, Σίφνος [λ, ι].

K. Hopf, *Veneto-Byzantinische Analekten*, Wien 1859, σσ. 153-156, αρ. 1-4· σσ. 162-164, αρ. 7-8[209].

**159**

1356-1621. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Ραγούσα, Χάνδακας [λ, ι].

Ν. Παναγιωτάκης, «Μαρτυρίες για τη μουσική στην Κρήτη κατά τη Βενετοκρατία», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), σσ. 34-35, αρ. 1[210]· σσ. 37-39, αρ. 3-4II, σ. 42, αρ. 5· σ. 54, αρ. 12· σ. 62, αρ. 20· σσ. 63-64, αρ. 22· σσ. 66-68, αρ. 24-25· σσ. 74-75, αρ. 28· σσ. 77-78, αρ. 30· σ. 81, αρ. 32· σσ. 86-88, αρ. 38-39· σ. 89, αρ. 41· σσ. 90-92, αρ. 43-44· σσ. 95-97, αρ. 46-47· σσ. 102-103, αρ. 52· σσ. 125-126, αρ. 67· σσ. 130-134, αρ. 69-71· σσ. 135-136, αρ. 74[211].

---

208. αρ. 245.

209. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 88.

210. Τα έγγραφα σσ. 34-35, αρ. 1· σ. 54, αρ. 12· σσ. 74-75, αρ. 28· σσ. 102-103, αρ. 52· σσ. 131-134, αρ. 70-71 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 406, αρ. 3· σ. 409, αρ. 9· σ. 412, αρ. 14· σ. 418, αρ. 21· σσ. 422-423, αρ. 26· σ. 423, αρ. 27 αντίστοιχα. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

211. Αρχετά κοινά έγγραφα με δύο άλλες μελέτες του Ν. Παναγιωτάκη: «Μαρτυρίες για τον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ*

*Χάνδακας, 1567, 12 Αυγούστου*

*«Die XII dicti.*

*Per virtu del presente publico instrumento prometo et mi obligo io, pre Zanin Dagrado de miser Marco, insegnar et imparar voi, ser Marchio Gozadino, nuntio de reverentissimo vicario di questa citta, canto fermo et canto figurado et saver intonar de tuto quelo che in cio fara di bisogno secondo che richercha la vostra vose, per cio che vi habi compito de imparar tuto esso canto per fino anno uno proxime venturo ver de piu, secondo che attenderete, et per la mia faticha siate obligato darmi iperperi 50 in questo modo, videlicet darmi al presente iperperi 16, quali mi havete dato impresentia del nodaro et infrascritti testimonii, delli quali vi rendo sicuro et quieto per imperpetuo, et al primo di de Marzo prossimo del 68 darmi altri iperperi 9, et lo resto fino al integral sattisfation delli sudetti iperperi 50 darmi, quando vi havero del tuto insegnato esso canto ut supra; non attendandomi vi possiate astrenzer realiter et personaliter per via del reverendissimo monsignior vicario, dechiarando insuper quello che se per caso fusse la causa di me predetto pre Zanin di non vi insegnar ut supra quantumque che voi solicitarete, al' hora et in tal caso sia obligato restituir tutti li danari che mi haveresti datto et quelli scoder da mi et beni mei per via soprascritta et de piu pagar de pena alla fabrica di San Tito iperperi 25, et cussi son contento; versa vice io predetto Marchio son contento de omnibus premissis sub pena et cetera.*

*Testes: ser Nicolo Diplara et maestro Georgi Margeli, pancogolo»*[212].

*ΕΚΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ ΧΑΝΔΑΚΑ*

*Χάνδακας, 1610, 8 Ιουνίου*

*«Adi Giugno 1610.*

*Li eccelentissimi signori Dolfin Venier, duca, Antonio Grimani, capitano general, Nicolo Contarini et Gierolamo Longo, conseglieri di Candia, reddutisi nella camera del palazzo ducale per far elettione di protopsalta in luoco del quondam misser Piero Lando, protopsalta, passato da questa ad altra vita li prossimi passati giorni, et veduto il proclama fatto giusta l'ordenario d'ordine di sue signorie eccelentissime, sotto il quale non si vede altri dati in nota che domino Demetrio Damian, diacono, musico, et come in esso, et fatta l'esperientia della sufficienza et valore et valore del predetto damian in presentia loro conforme la parte de di [vacat] presente il reverendo papa Andrea Amoreo, protopapa di questa città, perito nell'arte, il quale affermo di esser il predetto Damian peritissimo nell'arte, hanno sue signorie eccelentissime con tutti li suffragii eletto, creato*

---

Κρητικό μουσικοσυνθέτη Φραγκίσκο Λεονταρίτη και για τη μουσική στην Κρήτη τους δύο τελευταίους αιώνες της Βενετοκρατίας», *ΚΧ* 26 (1986), 192-254· *Φραγκίσκος Λεονταρίτης, Κρητικός μουσικοσυνθέτης του δεκάτου έκτου αιώνα. Μαρτυρίες για τη ζωή και το έργο του*, Βενετία 1990. Πρβλ. σχετ. λήμματα 349 και 432 του παρόντος. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 125.

212. σσ. 90-91, αρ. 43.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*et constituito nell'officio predetto di protopsalta in questa citta et capo di musici dell'isola nel clero Greco il predetto domino Demetrio Damian, musico, del reverendo papa ser Janni, persona atta, idonea et sufficiente al detto carico in vita sua, con tutti li modi, carici, hemolumenti, sallario, utilita et prerogative a detto officio spettanti et pertinenti, si come haveva il reverendo quondam Lando et suo precessore, commandando a chi spetta che debbano osservar la presente elettione, inviolabilmente. In quorum fidem et cetera.*

*Dolfin Venier, duca*
*Antonio Grimani, capitano*
*Nicolo Contarini, conseglier,*
*Gierolamo Longo, conseglier»*[213].

## 160

1358-1405. Διοικητικές πράξεις. Βενετία, Κορώνη, Κύθηρα, Κύπρος, Κωνσταντινούπολη, Μεθώνη, Νεγροπόντε, Ρέθυμνο, Ρόδος, Σάμος, Σητεία, Χάνδακας, Χανιά, Χίος [λ, ι].

F. Thiriet (ed.), *Duca di Candia. Ducali e lettere ricevute (1358-1360, 1401-1405)*, Venezia 1978, σσ. 5-192, αρ. 1-188[214].

## 161

1359-1405. Νοταριακές πράξεις σχετικά με την ιδιοκτησία κερκυραϊκών μονών. Κερκύρα [λ].

Σ. Ασωνίτης, «Έγγραφα αναφερόμενα στην εκκλησιαστική περιουσία στην Παλαιόπολη της Κέρκυρας κατά το 14ο και 15ο αι.», *Εώα και Εσπέρια* 3 (1996-1997), σσ. 24-28, αρ. 1-2[215].

## 162

1359-1460. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Αθήνα, Άργος, Βενετία, Βιτέρμπο, Θήβα. Κάρυστος, Κεφαλονιά, Κόρινθος, Κορώνη, Μέγαρα, Μεθώνη, Σικελία, Φλωρεντία [λ, ι].

Φ. Γρηγορόβιος (μετάφρ. Σ. Λάμπρος), *Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν*, Ἀθήνα 1904 (φωτ. ανατ. 1977)[216], **τ. 2**, σσ. 743-744· **τ. 3**,

213. σσ. 125-126, αρ. 67.

214. Για εκδόσεις της ίδιας αρχειακής σειράς πρβλ. επίσης λήμμα 81 και 124 του παρόντος.

215. Το υπ. αρ. 1 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Σ. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος-14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999, σσ. 333-335, αρ. 4 (πρβλ. σχετ. λήμμα 101 του παρόντος). Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 9β.

216. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 2α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



σσ. 107-110, αρ. 4[217]· σσ. 145-167, αρ. 3-7[218]· σσ. 181-229, αρ. 17-19· σσ. 362-365, αρ. 4· σσ. 368-389, αρ. 7-12[219]· σσ. 392-401, αρ. 14-15[220]· σσ. 405-409, αρ. 1[221]-2[222].

*ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ NERI ACCIAIOLI, ΗΓΕΜΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑΤΟΥ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ*
*Κόρινθος, 1394, 17 Σεπτεμβρίου*

*«Copia testamenti Domini Neri Acciaioli Domini Corinthii.*

*Nui Neri Acciaioli Signor di Corinto et del Ducato di Athene sano della mente, benchè infermo del corpo, volendo provedere la salute dell'anima nostra, et allo riposo di nostro paese facemo et ordinamo per lo tenore di questa testimoniale lettera nostro testamento, et nostra ultima voluntà. In prima ricomandamo l'anima nostra all'omnipotente Iddio, lo quale laoro. Lo corpo nostro inditamo che sia sepellito all'ecclesia di Santa Maria di Athene.*

*Item lassamo à tutte le persone del mondo verace perdono di tutte ingiurie ricevute, et per guerra à loro debbia à noi perdonare.*

*Item lassamo all'ecclesia di Santa Maria di Athene la città di Athene con tutte sue pertinentie, et ragioni. Item lassamo alla detta ecclesia tutte le giumente della nostra razza. Item volemo, che le porte della detta ecclesia, la quale altra fiata furono ornate d'argento. Anchora da capo si debbia ornare, et adobare di argento. ...*

*Item volemo et ordinamo, che Maria figlia di Dimitri Rendi sia libera et habbia tutti li beni suoi mobile, et stabili là dove si trovano. ...*

*Item volemo et ordinamo, che à Napoli di Romania sia fatto uno hospitale per li poveri, allo quale hospitale lassiamo tutti li nostri beni mobile et stabili di Argo, per edificatione et mantenimento del detto hospitale ...*

*Facciamo nostra herede la Duchessa Francesca nostra figlia generale et spetiale con questa conditione, che di presente la detta Duchessa debbia havere la possessione pacifica dello castello della Megara, et della Basilicata, et trenta millia perperi fra denari et gioielli et dapoi facendo heredi debbia havere le possessioni di tutti li nostri paesi*

---

217. Επαναδημοσίευση στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 22-24, αρ. 11. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

218. Η διαθήκη των σσ. 146-152, αρ. 4 έχει επαναδημοσιευτεί στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 315-317, αρ. Α1 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

219. Τα έγγραφα των σσ. 368-371, αρ. 7· σσ. 372-389, αρ. 8-12 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 158-160, αρ. 78-79· σ. 163, αρ. 81· σσ. 269-277, αρ. 141-142· σ. 281-282, αρ. 144. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

220. Τα έγγραφα των σσ. 392-401, αρ. 14, 15 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 327-328, αρ. Α6· σσ. 339-344, αρ. Α9 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

221. Επαναδημοσίευση στο Σ. Λάμπρος, «Σύμμικτα: Τὸ σῆμα τοῦ νοταρίου Μακρῆ», *NE* 15 (1921), σσ. 101-103. Πρβλ. σχετ. λήμμα 227 του παρόντος.

222. Επαδημοσίευση στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 358-360, αρ. Α14 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*fora a di quelle terre, che havemo lassati ad altri in questo testamento, et à casione, che infra tre anni la detta Duchessa nostra figlia Francesca non facesse heredi volemo che ella habbia la signoria di tutti quelli paesi delli quali havemo ordinato, che ella habbia facendo heredi. et se la detta Duchrssa s'accorderà con il gran Sinescalco bene et se non se lo gran Siniscalco vole rendere la moneta, la quale mi deve dare volemo, che la detta Duchessa li renda Corinto. ...*

*Questo è lo testamento nostro, et la ultima volontà nostra, la quale volemo, che vaglia, come vero testamento, et che habbia lo rato, et lo firmo sempre, et per donation intra vivos su testare, o ad altra persona possa contradire.*

*Datum Corinto anno Domini millesimo trigentesimo nonagesimo quarto, die septimo decimo mensis Septembris ind. 3.*

*In testimonianza di Maestro Egidonor medico fisico, et di Gioan di Brioraligio, et di Antonio di Erisligio, et di Giacomo et di Messere Antonio Cantore, et per maiore cautela havemo fatto ponere al presente testamento la bulma nostra predente»*[223].

**163**

1360. Νοταριακό πρωτόκολλο. Κίλια, Πέρα [λ].
M. Balard (ed.), *Gênes et l'Outre-mer. II. Actes de Kilia du notaire Antonio di Ponzò, 1360*, Paris 1973, σσ. 28-194, αρ. 3-123.

**164**

1360. Νοταριακές πράξεις. Καφφάς, Κίλια [λ].
M. Balard, «Un document génois sur la langue Roumaine en 1360», *Revue des Études Sud-est Européennes* 18 (1980), σσ. 236-238, αρ. 1-2 (= M. Balard, *La mer Noire et la Romanie génoise (XIIIe-XVe siècles)*, London 1989, αρ. X).

**165**

1360-1361. Νοταριακό πρωτόκολλο. Κίλια [λ].
G. Pistarino (ed.), *Notai genovesi in Oltremare. Atti rogati a Chilia da Antonio di Ponzò (1360-1361)*, Genova 1971, σσ. 3-180, αρ. 1-99.

**166**

1360-1362. Νοταριακές πράξεις. Αμμόχωστος [λ].
A. Lombardo, «Cittadini di Creta e commerci cretesi a Cipro

223. τ. 3 σσ. 146-152.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



nella seconda metà del sec. XIV da un cartolare notarile rogato a Famagosta (1360-1362)», *Πεπραγμένα τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ΄, Ἀθήνα 1968, σσ. 116-142, αρ. 1-31.

**167**

1360-1458. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Γένοβα, Καφφάς, Μυτιλήνη, Πέρα [λ].

Gabriela Airaldi, *Studi e documenti su Genova e l'Oltremare*, Genova 1974, σσ. 45-104, αρ. 1-54· σσ. 183-184, αρ. 1· σσ. 189-195, αρ. 9· σσ. 259-261, αρ. 11.

**168**

1360-1491. Διοικητικά έγγραφα και νοταριακή πράξη. Αμμόχωστος, Λευκωσία [λ, ι].

B. Figliuolo, «Excerpta Cypriae historiae ab ineditis monumentis exarata», *Rivista di Studi Bizantini e Neoellenici* 32 (1995), σσ. 200-210, αρ. 1-5.

**169**

1360-1517. Νοταριακές πράξεις. Χίος [λ].

Φ. Ἀργέντης, *Τὸ δίκαιον ἐν γενοατοκρατουμένῃ Χίῳ καὶ ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, 1346-1566*, Ἀθήνα χ.χ., σσ. 72-107, αρ. 1-20.

*ΣΥΝΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟ*

*Χίος, 1471, 31 Οκτωβρίου*

*«In nomine domini amen. Benedictus Bottus civis Janue quondam Jeronini ex una parte et Jacobus Portus filius Christofori ex altera de et supra omnibus et singulis litibus et questionibus causis differentiis et controversiis vertentibus seu versis seu verti sperantibus inter dictas partes tam instrumentis scripturis et testibus quam alio quovis modo qui dici vel excogitari possit. Se compromiserunt et generalem compromissum fecerunt et faciunt in providos viros Bartholomeum de Garibaldo Nicolaum de Trani et Nicolaum Argenti quondam Johannis tanquam in ipsorum arbitros et arbitratores amicabiles compositores et communes amicos ipsarum partium electos et essumptos de comuni concordio et libera partium voluntate.*

*Dantes et concedentes etc. Promittentes etc.*

*Promittentes etc. Omologantes etc.*

*Actum in foro Chii videlicet ad apothecam Mariconi de Berio anno dominice*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*nativitatis MCCCCLXXI indictione quarta secundum cursum Janue die jovis ultimo octubris circa meridiem presentibus Francisco de Maricone prenominato Francisco de Nicia quondam Vincentii et Alexandro de Ecclesia testibus rogatis et vocatis»*[224].

## 170

1362. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα, Κορώνη, Κωνσταντινούπολη, Μονεμβασιά, Νεγροπόντε, Τάνα [λ].

E. Fenster, «Zur Fahrt der venezianischen Handelsgaleeren in das Schwartze Meer 1362», *Byzantinoslavica* 39 (1978), σσ. 170-185, αρ. 1-27

## 171

1363. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την επαναστατική κυβέρνηση του Χάνδακα. Βενετία, Κορώνη, Κύπρος, Μεθώνη, Ρόδος, Χάνδακας [λ].

J. Jegerlehner, «Der Aufstand der kandiotischen Ritterschaft gegen das Mutterland Venedig (1363-1365)», *BZ* 12 (1903), σσ. 101-125[225].

*ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ.*

*ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΟΛΑ ΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ ΠΛΟΙΑ ΟΦΕΙΛΟΥΝ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΣΗΜΑΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ*

*Χάνδακας, 1363, 16 Αυγούστου*

*«Die XVI aug' indic. prima.*

*Clamatur fuit publice per Bartholomeum de Bonifilio g., quod omnia et singula nauigia magna et parua cuiuscunque conditionis, solita portare insignia, que patroniçabuntur decetero per homines Cretenses et habitatores in insula Crete, debeant portare pro insigni comunis Crete per omnes partes mundi, ubicunque nauigabunt, figuram sancti Titi*

---

224. σ. 74, αρ. 3.

225. Τα έγγραφα των σσ. 107, 114-115 και 119 έχουν επαναδημοσιευτεί στο F. Thiriet, *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. I** (1160–1363), Paris–La Haye 1966, σσ. 324-325, αρ. 702 και σσ. 328-329, αρ. 718 και **τ. II** (1364–1463), Paris–La Haye 1971, σ. 272, αρ. 736. Πρβλ. σχετ. λήμμα 61 και 180 του παρόντος. Για την επανάσταση του 1363, γνωστή και ως «Αποστασία του Αγίου Τίτου» βλ. ενδεικτικά: Σ. Θεοτόκης, «Η κρητική αποστασία του 1363», *Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος* 1928, 249-268· του ίδιου, «Η δήθεν αφορμή η προκαλέσασα την αποστασίαν της Κρήτης το 1363», *ΕΕΒΣ* 8 (1931), 206-213· Σοφία Αντωνιάδη, «Ο χρονογράφος Zancaruolo και η κρητική επανάσταση του 1363», *ΚΧ* 15-16 (1961-1962), 353-362· Sally McKee, «The Revolt of St Titos in Fourteenth Century Crete: A Reassessment», *Mediterranean Historical Review* 9/2 (1995), 173-204· M. Sarnataro, «La rivolta di Candia del 1363-65 nelle fonti veneziane», *Studi Veneziani* 21 (1996), 127-153. Πρβλ. επίσης και το αμέσως επόμενο λήμμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*huius insule specialis baronis et protectoris, sub pena ad uoluntatem dominii pro quolibet contrafaciente et qualibet uice»*[226].

**172**

1363. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου με την οποία ρυθμίζονται φορολογικά θέματα του κρητικού βασιλείου. Βενετία, Χάνδακας [λ].
Σ. Θεοτόκης, «Ἡ δῆθεν ἀφορμὴ ἡ προκαλέσασα τὴν ἀποστασίαν τῆς Κρήτης τὸ 1363», *ΕΕΒΣ* 8 (1931), σσ. 211-213 (μαζί με μετάφραση σσ. 209-211).

**173**

1363-1365. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Μυτιλήνη, Ρόδος, Χάνδακας [λ].
P. Topping, «Armenian and Greek refugees in Crete and the Aegean World (XIV–XV centuries)», *Πεπραγμένα του Ε΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β΄, Ηράκλειο 1985, σσ. 373, αρ. 1[227]

**174**

1363-1394. Διοικητικά έγγραφα, δουκικά διατάγματα και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αμοργός, Βενετία, Χάνδακας [λ, ι].
Elizabeth Santschi, *Régestes des arrêts civils et des mémoriaux (1363-1399) des archives du Duc de Crète*, Venice 1976, σσ. 8-9, αρ. 34· σ. 18, αρ. 73· σ. 21, αρ. 93· σσ. 57-61, αρ. 243-244· σσ. 67-68, αρ. 269-270· σσ. 75-76, αρ. 296· σσ. 77-78, αρ. 301· σ. 89, αρ. 350· σσ. 97-98, αρ. 10· σσ. 185-187, αρ. 735-736· σσ. 204-205, αρ. 848· σ. 232, αρ. 1060· σ. 250, αρ. 1145· σ. 261, αρ. 1189· σ. 264, αρ. 1201· σ. 284, αρ. 1289· σσ. 328-329, αρ. 1484· σσ. 346-347, αρ. 1602· σ. 348, αρ. 1610· σ. 355, αρ. 1646· σσ. 359-361, αρ. 1664· σσ. 363-364, αρ. 1674[228].

226. σ. 103.

227. Επαναδημοσίευση στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 216, αρ. 3· σσ. 373-374, αρ. 2. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

228. Ενσωματωμένα στις περιλήψεις υπάρχουν επίσης πολλά αποσπάσματα από νοταριακές πράξεις, κυρίως διαθήκες, τα οποία όμως για μεθοδολογικούς λόγους δεν έχουν αποδελτιωθεί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**175**

1364. Δικαστική απόφαση. Χάνδακας [λ].
Μ. Μανούσακας (εκδ.), *Λεονάρδου Ντελλαπόρτα. Ποιήματα (1403/1411)*, Αθήνα 1995, σ. 19, υποσημ. 49.

**176**

1364-1367. Νοταριακές πράξεις. Λευκωσία, Σμύρνη [λ].
J. Richard, «Les marchands génois de Famagouste et la défense de Smyrne», *Oriente e Occidente tra Medioevo ed età moderna. Studi in onore di Geo Pistarino*, Genova 1997, σσ. 1064-1068.

**177**

1364-1376. Παραχώρηση προνομίων. Ναύπλιο [ι].
A. Luttrell, «The Latins of Argos and Nauplia: 1311-1394», *Papers of the British School at Rome* 34 (1966), σσ. 53-55 (= A. Luttrell, *Latin Greece, the Hospitallers and the Crusades, 1291-1440*, London 1982, αρ. VIII).

**178**

1364-1408. Διοικητικά έγγραφα και μία ιταλική εκδοχή του Χρονικού του Μορέα. Άργος, Βενετία, Κέρκυρα, Κορώνη, Μεθώνη, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Χάνδακας [λ, ι].
C. Hopf, *Chroniques Gréco-Romanes*, Berlin 1873, σσ. 210-230, αρ. 9-11· σσ. 240-242, αρ. 13c1-13c2· σσ. 414-468[229].

**179**

1364-1414. Δικαστικές αποφάσεις της κρητικής Αυθεντίας. Χάνδακας [λ].
Μαρία Χαιρέτη, «Ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα περὶ τῶν Ἑβραίων ἐν Κρήτῃ», *ΕΕΒΣ* 3 (1964), σσ. 171-182, αρ. 1-6[230].

---

229. Για το χρονικό του Μορέα πρβλ. σχετ. και λήμμα 234 και 234α του παρόντος.

230. Το υπ. αρ. 1 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 216-217, αρ. 4. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Δικαστικη αποφαση της κρητικης αυθεντιας.*
*Δημευονται περιουσιακα στοιχεια για την εξοφληση ληξιπροθεσμου χρεους*

*Χάνδακας, 1364, 16 Δεκεμβρίου*

*«Per magnificum dominum Petrum Mauroceno, honorabilem ducham Crete et eius consilium, bona Gabrielis de Abbatis posita sunt in debito Jeduce Judeo del Medego, de Nigropontis, habitatore Candide, de yperperis centum pro toto capitale unius carte scripte et roborate manu Çacharie de Fredo notai, sub anno MCCCLX, mense marcii, die XXVII, indictione XII, Candide insula Crete, quam suprascriptus Gabrieles fieri fecit soprascripto Jeduce Judeo de yperperis C sibi solvendis usque ad unum terminum elapsum, pro ut in dicta carta continetur. Presentibus camerariis comunis qui aderant pro defendendis juribus comunis, quoniam bona soprascriptis Gabrielis confiscata sunt comuni. Juravit Soprascriptus Jeducas Judeus et data est sibi potestas intromittendi bona soprascripti quondam Gabrielis per satisfactionem predictorum. Exceptis tamen feudis que remanentur in dispositione ducalis dominii.*

*Actum Candide anno domini MCCCLXIIII, mensis decembris die XVI, Indictione IIIa, manu mei Johannis Murgono scribe palacii Candide»*[231].

## 180

1364-1462. Αποφάσεις συλλογικών διοικητικών οργάνων της Βενετίας. Άνδρος, Αποκόρωνας, Αχαΐα, Βενετία, Γλαρέντζα, Θεσσαλονίκη, Κέρκυρα, Κορώνη, Κύθηρα, Κύπρος, Κωνσταντινούπολη, Μεθώνη, Μύκονος, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Πεδιάδα, Ρέθυμνο, Τάνα, Τένεδος, Τήνος, Τραπεζούντα, Χάνδακας, Χανιά [λ].

F. Thiriet (ed.), *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. II** (1364–1463), Paris–La Haye 1971[232], σσ. 271-336, αρ. 730, 736, 737, 743, 745, 749, 753, 757, 758, 771, 773, 774, 779, 781, 783, 793, 804, 815, 833, 834, 842, 847, 856, 859, 860, 865, 867, 871, 874, 879, 885, 886, 896, 901, 902, 908, 910, 914, 935, 941, 946, 955, 962, 968, 971, 976, 980, 1009, 1011, 1032, 1034, 1042, 1072, 1078, 1079, 1138, 1167, 1190, 1191, 1195, 1199, 1245, 1246, 1271, 1293, 1302, 1339, 1352, 1357, 1379, 1382, 1388, 1397, 1398, 1404, 1406, 1410, 1420, 1430, 1438, 1449, 1451, 1460, 1464, 1478, 1480, 1523, 1534, 1536, 1543, 1548, 1558, 1560, 1564, 1565, 1568, 1573, 1586, 1588, 1593, 1595, 1600, 1612, 1614.

231. αρ. 4.
232. Για τον πρώτο τόμο πρβλ. σχετ. λήμμα 61 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 181

1365 (m.v. 1364). Απόφαση της κρητικής Αυθεντίας για το διορισμό ελληνόγλωσσου νοταρίου. Χάνδακας, Χανιά [λ].

Μαρία Χαιρέτη, «Διοριστήριο έγγραφο Έλληνα νοταρίου τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σσ. 68-69[233].

*ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ Ο GEORGIUS SPILIOTI, ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΧΑΝΙΩΝ, ΔΙΟΡΙΖΕΤΑΙ «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΝΟΤΑΡΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ»*

*Χάνδακας, 1365 (m.v. 1365), 14 Φεβρουαρίου*

*«Nos Petrus Mauroceno de mandato incliti domini ducis Veneciarum ducha Crete, cum nostro consilio, notum facimus universis tam Latinis quam Grecis presentibus et futuris presentem paginam inspecturis, quod papas Georgius Spilioti habitator Chanee in nostra presentia constitutus, nobis humiliter supplicavit ut eum in scriptura greca notarium publicum crearemus.*

*Nos vero habito consilio diligenti de ipsus fama inquiri fecimus diligenter et cum examinari fecimus juxta usum et quia inventa est persona legalitatis et bone fame ac sufficiens et ydoneus ad tabellionati officium exercendum, sua petitione admissa auctoritate nostri regiminis eum notarium duximus statuendum volentes et statuentes de inceps quod sit notarius et tabellionatus officio uti debeat fideliter et legaliter secundum quod consuetudo Grecorum exigit et requirit. Ipse vero iuravit fidelitatem domino nostro duci, nobis et successoribus nostris erit obediens et fidelis, cartam falsam non faciet et si aliqua carta pervenerit ad manos suas que sibi fraudulenta videatur ipsam presentabit dominationi et si ipsam presentare non possit manifestabit dominio quamcicius poterit et si vocatus fuerit per dominationem ad videndum aliquam cartam, de ipsa dicet quod sibi melius aparebit, utrum sit bona vel mala et si erit inde sincerus et si requisitus fuerit a curia ut veniat ad scribendum in servicio communis, universa scripta faciet que sibi iniucta fuerint fideliter et legaliter, credentias celabit que dicte fuerint sibi donec per dominationem fuerint absolute, scriptum aliquod non faciet, quod sit contra honorem domini nostri ducis Venetiarum, nostrum et successores nostrorum, nec contra Latinos Crete insule commorantes. Item teneatur observare formam consilii cuius tenor per omnia talis est, quod nullus notarius Grecus decetero audeat facere cartam aliquius condictionis seu tenoris, nisi testes inde rogentur ab illis, qui fieri faciunt cartam in presentia ipsius notarii modo aliquot vel ingenio. Quod si fecerit nullius valentie vel vigoris erit et nichilominus solvere teneatur yperpera decem pro pena et sit privatus ab officio tabellionatus et hec addidebent in capitularibus notariorum Grecorum.*

*Unde ad futuram rei memoriam et sepedicti papatis Georgii cautellam presens scriptum sibi fieri fecimus et ipsum nostro sigillo cereo pendenti iussimus communiri in eo propriis manibus subscribentes.*

---

233. Επαναδημοσίευση στο Sally McKee, *Uncommon Dominion. Venetian Crete and the Myth of Ethnic Purity*, Philadelphia 2000, σσ. 189-190, υποσημ. 11. Πρβλ. σχετ. λήμμα 97 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Ego Petrus Mauroceno, ducha Crete manu mea subscripsi.*
*Ego Nicolaus Civrano, consiliarius Crete manu mea subscripsi.*
*Ego Ludovicus Demolinus, consiliarius Crete manu mea subscripsi.*
*Actum Candide anno domini millesimo trecentisimo sexagesimo quarto, mense Februarii, die quartodecimo, indictione tertia, manu mei Marci Vassalo scribe palacii Candide»*[234].

**182**

1365-1366. Αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Πελοπόννησος, Ρόδος [λ].

A. Luttrell, «The Hospitaller Commandery of the Morea: 1366», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 299, αρ. 1-2 (= A. Luttrell, *Studies on the Hospitallers after 1306, Rhodes and the West*, Aldershot 2007, αρ. XXI).

**183**

1365-1396. Διατάγματα του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου και του βασιλέα της Κύπρου. Λευκωσία, Ρόδος [λ, γ].

J. Richard, «Freedom and Servitude in Cyprus and Rhodes : An Assise Dating from 1396», *Studies in honour of D. Jacoby, Mediterranean Historical Review* 10 (1995), σσ. 272-275, σσ. 280-282 (= J. Richard, *Francs et Orientaux dans le monde des croisades*, Aldershot 2003, αρ. XV).

*ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΓΑΜΟ ΔΟΥΛΟΠΑΡΙΚΟΥ ΜΕ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΑΙΔΙΩΝ*

*Λευκωσία, 1396, 1 Ιανουαρίου*

*«Premieremant que de ci en avant toutes les serves qui se mariront avec hommes frans sans le co[n]gié et l'otroy dou roy monseigneur et des seigneurs des serves, que les enfans qui seront nés puis ledit mariage doivent estre [tenus] toux pour sers au renq de leurs meres serves, et celui qui acusera ledit mariage doit avoir du seignieur [de] la serve, pour chascun enfant, CXXV besans.*

*Et se le mariage de la serve se feray a homme franc par le congié du seignieur de la serve sans l'otroy et commandement du roy monseigneur, que les enfans qui seront nés apres dudit mariage doivent estre cherues [thenus?] tous pour sers au renc de leur mere serve, et celui qui acongera doit avoir du seigneur de la serve, pour chascun enfant, CXXV besans.*

234. σσ. 68-69.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Et se le mariage de la serve se fray a homme franc avec l'otroy et commandement dou roy monseigneur et avec la volunté du seygnieur de la serve, les enfans qui seront ney puis ledit mariage doivent estre frans.*

*Et se le franguomate et le segnieur de la serve s'acordent que le mariage ce face par ensi que l'enfans [li enfans] qui seront nés puis ledit mariage soient sers au renc de leur mere serve, faire le puet par la maniere dessus ditte.*

*Encore que de cy en avant tous les sers qui ce costeront a femmes franzes, et feront enfans sans mariage, lesdis enfans doivent estre frans; ce est entendu trovant par enqueste que le serf et la fanne france conversent ensemble et que voix ou fame soit de laditte conversation, que les enfans qui sont fais oudit conversation doivent estre sers, et qui les acusera doit avoir du seignieur du serf, pour chascun enfant, CXXV besans.*

*Encores que de ci en avant, que chacunne personne france qui se treut o jour marié avec femme serve ce peuvent presenter a Nicossie, lui et sa femme et ses enfans qu'il a o jour, en presenze de ordenés, pour escrire lor noms et lor aage en leur presence, dedens le terme de trois moys qui se doit definer par tout mars venant de IIIXCVI de Christ.*

*Et ce, ledit terme passé et ne seront présentés a estre escris par la maniere surdite, que leur enfant peussent estre et demorer sers du seignieur de la serve, et celui qui acusera lesdis enfans doit avoir du seignieur de la serve, pour chascun enfant, CXXV besans.*

*Encore toutes les femmes frances qui ont des enfans nés en avoultrie avec sers ce doivent presenter, elles et leur enfans qui se trouvrant [trouveront] aujourdui de ladite condision, s'est assavoir nés en adultere, par devant desdis ordenés à Nicossie, dedens ledit terme de troys moys doit definer par tout mars de IIIXCVI de Crist pour ataccher leur noms et leur aage. Et passant ledit terme, tous ceux qui ne seront presens devant les ordenés d'estre escris par la maniere surdicte, tous leur enfans doivent estre sers du seignieur du serf, et celui qui acusera telle maniere d'enfans doyt avoir du seignieur du serf qui aura gaigné lesdis enfans, pour chascun enfant, CXXV besans»*[235].

**184**

1365-1656. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα, Χάνδακας [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, *Θρησκευτικές και κοσμικές τελετές στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ρέθυμνο 1995[236], σσ. 197-229, αρ. 1-13[237].

**185**

1366-1384. Διοικητικά έγγραφα. Ρόδος [λ].

---

235. σσ. 274-275.

236. Αναθεωρημένη έκδοση στα ιταλικά: Aspasia Papadaki, *Cerimonie religiose e laiche nell'isola di Creta durante il dominio veneziano*, Spoleto 2005.

237. Το έγγραφο των σσ. 219-221, αρ. 8 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 344, αρ. 31 (πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



A. Luttrell, «Greeks, Latins and Turks on late-medieval Rhodes», *BF* 11 (1987), σσ. 370-374, αρ. 1-5.

*ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ «ΕΛΛΗΝΑ ΝΟΤΑΡΙΟΥ» ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΕΓΑΛΟ ΜΑΓΙΣΤΡΟ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ*

*Ρόδος, 1382, 6 Μαρτίου*

*«Frater Iohannes etc viniuersis etc Salutem et notum facimus, quod dilectus nobis in Christo Dimitrij Calodich phylosophus scriba seu notarius scribania seu notariatu quam et quod exercebat seu exercerj faciebat quondam papa Georgius Coliadrj in ciuitate et Insula nostra Rodi per nos et conuentum nostrum Rodi dudum constitutus ut per Registra cancellarie nostre clare patet de licencia nostra etc dimictit, ordinat etc suos locumtenentes etc in premisso officio scribanie seu notariatus dilectos etc papas Jannj et Nichitam Muntanioti et quemlibet eorum insolidum usque ad suj beneplacitum quibus damus licencia et cuilibet eorum dictum exercendi officium et faciendi exercerj etc prout idem Dimitrij pot[est] et posse[e] etc mandantes fratribus etc et hominibus etc In cuius etc datum Rodi die vj marcij Anno lxxxj»*[238].

## 186

1367. Απογραφή κινητών. Λεμεσός [γ].

J. Richard, «Un évêque d'Orient latin au XIVe siècle: Guy d'Ibelin, O.P., évêque de Limassol, et l'invetaire de ses biens (1367)», *Bulletin de Correspondence Hellènique* 74 (1950), σσ. 107-133[239] (= J. Richard, *Les relations entre l'Orient et l'Occident au Moyen Âge. Études et documents*, London 1977, αρ. V).

*ΝΟΤΑΡΙΑΚΗ ΠΡΑΞΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΙΝΗΤΩΝ.*
*ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ*

*Λευκωσία, 1367*

*«C'est l'inventoire de biens et chozes de l'iglize de Limesson, liquel furent trové après la mort de frere Guy de Yblin, jadis evesque de Limesson, lequel morut à 29 jors de mars l'an 367 de Crist, lequel inventoire fut fait par les venerables chanoises de ladite yglize de Limesson qui se trovèrent au jour, c'est assaver messire Pieri de Lascoutz archidiacre et chanoine, et messire Bernart Anssellme; et fut escris par la main de maistre Anthoine le notaire de la court monsseignour l'arcevesque de Nicossie, en la presence des sages et discrés s. Piere de Sermezes, chanoine de l'iglize de Baffe, s. Thomas de Generat, maistre chappelain de l'iglize de Nicossie, maistre Piere dou Soullier, procurour de*

238. σ. 373, αρ. 3.

239. Το απόσπασμα με την καταγραφή των βιβλίων του επισκόπου έχει δημοσιευετεί στο: J. Richard, P. Laurent, «La bibliothèque d'un évêque dominicain de Chypre en 1367», *Archivium Fratrum Predicatorum* 21 (1951), σσ. 451-454 (= J. Richard, *Les relations entre l'Orient et l'Occident au Moyen Age. Etudes et documents*, London 1977, αρ. VI).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*l'iglize de Nicossie, et en la presence des religious freres Guillaume Mistehel, frere Blaize et frere Dimenche, eslut de l'aveschié de Mesembre de l'ordre des Pecheurs ...»*[240].

**187**

1367-1373. Διοικητικά έγγραφα. Αβινιόν, Βενετία, Θήβα [λ].

G. Fedalto, *Simone Atumano. Monaco di Studio archivescovo latino di Tebe secolo XIV*, Brescia 1968, σσ. 121-123, αρ, 1-3.

**188**

1367-1391. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Νεάπολη [λ].

Σ. Ασωνίτης, «Νεότερα γενεαλογικά στοιχεία των κερκυραϊκών οικογενειών Δεληγότη και Αλταβίλλα», *Πρακτικά Β΄ Πανελληνίου Συμποσίου Γενεαλογικής και Εραλδικής Επιστήμης, Δελτίον Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρίας Ελλάδος* 10 (1996), σσ. 391-399[241].

**189**

1368-1519. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ, ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Το Πάλιο στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Αφιέρωμα στον Στυλιανό Αλεξίου, Αριάδνη* 5 (1989), σσ. 258-259, αρ. 1-4.

**190**

1368-1643. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Η δημιουργία κοινών πολιτισμικών ζωνών. Η συμβολή των αρχειακών πηγών στην ιστορία της τέχνης: Ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική», *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 455, αρ. 1-2· σσ. 458-463, αρ. 4-9· σσ. 464-466, αρ. 11-12· σσ. 472-474, αρ. 17-18· σσ. 481-482, αρ. 24.

---

240. σ. 107.

241. Τα υπ. αρ. 1-4 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Σ. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος-14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999, σσ. 340-344, αρ. 6· σσ. 358-369, αρ. 11-13 (πρβλ. σχετ. λήμμα 101 του παρόντος). Επίσης το υπ. αρ. 2 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, *Η Ανδεγαυική κυριαρχία στη Ρωμανία επί Καρόλου Α΄ (1266-1285)*, Αθήνα 1987, σσ. 195-197 (πρβλ. σχετ. λήμμα 198 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**191**

1370-1452. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Άνδρος, Άργος, Βενετία, Κορώνη, Μεθώνη, Μύκονος, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Πάρος, Τήνος [λ].
D. Jacoby, *La feodalité en Grèce médiévale. Les «Assises de Romanie» sources, application et diffusion*, Paris-La Haye 1971, σσ. 315-333, αρ. 1-20[242].

*ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΒΕΝΕΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΗΤΟ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΟ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ ΜΙΑΣ «ΠΡΟΝΟΙΑΣ» ΜΕ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ*

*Βενετία, 1442, 14 Μαΐου*

*«Cum rector noster insularum Thinarum et Michonarum, iuxta consuetudinem loci, dederit in feudum Michaeli Apergi proniam et bona que dona Paraschi cum marito suo defuncto sine heredibus possidebant, cum conditione quod idem Michael, cum suis descendentibus, pro recognitione teneatur cum suis armis servire pro ballisterio galee illius loci quotiens armaretur, et etiam ire cum rectore ad serviendum ut homo legius et facere homagium, et ad confirmationem requiretur auctoritas dominii,*

*Vadit pars quod, secundum consilium rectorum dicti loci et pro servanda consuetudine, dicta concessio auctoritate huius consilii confirmetur»*[243].

**192**

1371 (m.v. 1370). Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Νεγροπόντε [λ].
Σ. Θεοτόκης, «Πρεσβεία κόμητος Ἀλητίου, ψιλῷ ὀνόματι Δουκὸς Ἀθηνῶν πρὸς τὴν βενετικὴν Γερουσίαν, 9 Φεβρουαρίου 1370 ἔτος βενετικὸν (= 1371)», *ΕΕΒΣ* 9 (1932), σσ. 43-46.

**193**

1371-1372. Νοταριακές πράξεις. Τραπεζούντα [λ].
Μ. Μανούσακας, «Ο ποιητής Λεονάρδος Ντελλαπόρτας διερμηνέας του βενετού βαΐλου στην Τραπεζούντα (1371-1372)», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), σσ. 14-22, αρ. 1-6.

**194**

1371-1476. Διοικητικά έγγραφα. Ιωάννινα, Κεφαλονιά, Νεάπολη, Φολίνιο [λ].

242. Το έγγραφο της σ. 329, αρ. 16 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μ. Φώσκολος, «Οι απαρχές της καθολικής εκκλησίας στην Τήνο», *Anno Domini* 2 (2005), σ. 302, αρ. 3. Πρβλ. σχετ. λήμμα 250 του παρόντος.

243. σ. 324, αρ. 9.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Σ. Ασωνίτης, *Το νότιο Ιόνιο κατά τον όψιμο Μεσαίωνα. Κομητεία Κεφαλληνίας, Δουκάτο Λευκάδας, Αιτωλοακαρνανία*, Αθήνα 2005, σσ. 301-302, αρ. 1-2· σ. 303-308, αρ. 4-5· σσ. 313-314, αρ. 8· σσ. 317-323, αρ. 10-18· σσ. 325-328, αρ. 20-21.

**195**

1373. Παραχώρηση δουλοπαροίκων. Κέρκυρα [λ].

Ί. Ρωμανός, «Δημοσία Κερκυραϊκὴ πρᾶξις λατινιστὶ συντεταγμένη περὶ ἀποδόσεως ἐθελοδούλων ἐκ Βαγενετίας τῆς Ἠπείρου δυναστεύοντος ἐν Κερκύρᾳ τοῦ Ταραντίνου ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Β΄», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 7 (1959), σσ. 121-125.

**196**

1373-1375. Απόδοση λογαριασμών. Ρόδος [λ, ισπανικά].

A. Luttrell, «The Hospitallers Western Accounts, 1373/4 and 1374/5», *Camden Fourth Series* 39 (1990), σσ. 10-21 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. XI).

**197**

1374-1375. Δικογραφία. Βενετία, Νεγροπόντε [λ].

Marina Koumanoudi, ««Contra Deum, jus et justitiam». The Trial of Bartolomeo Querini, Bailo and Capitano of Negreponte (14th c.)», *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος-15ος αιώνας). Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώθηκε με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη γέννηση του Raymond-Joseph Loenertz*, Βενετία 2002, σσ. 256-287, αρ. A1-12, B.

**198**

1374-1651. Βασιλικά διατάγματα. Κέρκυρα, Νεάπολη [λ, ι].

Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, *Η Ανδεγαυική κυριαρχία στη Ρωμανία επί Καρόλου Α΄ (1266-1285)*, Αθήνα 1987, σσ. 191-197, αρ. 1-2[244].

244. Και τα δύο έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Σ. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος-14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999, σσ. 350-353, αρ. 8 και σσ. 358-360, αρ. 11. Πρβλ. σχετ. λήμμα 101 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**199**

1375. Πώληση κινητών. Χάνδακας [λ].
S. Borsari, «Il mercato dei tessuti a Candia (1373–1375)», *Archivio Veneto* 143 (1994), σσ. 5-6.

**200**

1377. Διοικητική απογραφή κάστρων. Αχαΐα, Πελοπόννησος [ι].
A. Luttrell, «The principality of Achaea in 1377», *BZ* 57 (1964), σσ. 343-345 (= Luttrell, *The Hospitallers in Cyprus*, αρ. XXII).

**201**

1377-1431. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Μονεμβασιά, Τάνα, Χάνδακας [λ, ι].
Angéliki Tzavara, «Morts en terre étrangère. Les Vénitiens en Orient (seconde moitié du XIVe–première moitié du XVe siècle)», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), σσ. 221-228, αρ. 1-2· σσ. 230-235, αρ. 4.

**202**

1379. Διάταγμα του Δόγη της Γένοβας. Γένοβα, Μυτιλήνη [λ].
E. Basso, «I Gattilusio tra Genova e Bisanzio. Nuovi documenti d'archivio», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 1, Paris 2004, σσ. 72-74.

**203**

1379-1501. Έγγραφα σχετικά με την οργάνωση της ορθόδοξης εκκλησίας στην Κρήτη. Βενετία, Χάνδακας [λ].
Μ. Μανούσακας, «Βενετικὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης τοῦ 14ου-16ου αἰῶνος (Πρωτοπαπάδες καὶ Πρωτοψάλται Χάνδακος)», *ΔΙΕΕΕ* 15 (1961), σσ. 154-216, αρ. 1-23[245] (μαζί με μετάφραση).

---

245. Τα έγγραφα των σσ. 177, αρ. 9 και 215-216, αρ. 23 έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 317, αρ. 5· σσ. 327-328, αρ. 16 αντίστοιχα. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Ο ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΑΓΙΟΤΑΦΙΤΗ ΜΟΝΑΧΟ*

*Χάνδακας, 1414, 22 Οκτωβρίου*

*«Papas Johannis Simunachi, prothopapas, et Hemanuel Sauio, prothopsalti Grecorum, presentaverunt dominio calogerum Calisto, de ciuitate Phyladelphia, qui uenerit nuper ad insulam de Sancto Sepulcro, et hoc obseruando ordines»*[246].

*ΑΔΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΚΑΠΟΙΟΥ ΕΚΤΟΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΕ ΙΕΡΕΑ*

*Χάνδακας, 1422 (π.ν. 1421), 3 Φεβρουαρίου*

*«Die terzio februarii 1421.*

*Per magnificum dominum Sanctum Venerio, militem, honorabilem ducham et capitaneum Crete, et egregium dominum Antonium de Pexaro, honorabilem consiliarium Crete, absente egregio domino Marino Lando, altero honorabili consiliario Crete, date est licentia Georgio Alexandro, condam Zanachij, habitatori casalis Cachoghorio, quod possit ire extra insulam Crete, pro faciendo se ordinari papatem more Grecorum, et hoc ad peticionem nobilis viri ser Vitalis Paradixo pro suo casali Janudochori»*[247].

## 204

1380-1381. Νοταριακό πρωτόκολλο. Κεφαλονιά, Χίος [λ].

E. Basso (εκδ.), *Γενοβέζοι συμβολαιογράφοι στις υπερπόντιες χώρες. Έγγραφα συνταχθέντα στη Χίο από τον Giuliano de Canella (2 Νοεμβρίου 1380-31 Μαρτίου 1381)*, Αθήνα 1993, σσ. 41-144, αρ. 3-76.

## 205

πριν από το 1381. Κανονιστικές διατάξεις για την πόλη της Ρόδου. Ρόδος [λ].

A. Luttrell, «The fourteenth-century Capitula Rodi», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σσ. 207-211 (= A. Luttrell, *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, London 1992, αρ. VI)[248].

*CAPITULA RODI*

*μέσα 14ου αιώνα*

*«Primo quod nullus patronus, nec marinarius seu aliqua alia persona proiciat sauornam in portu Rodi sub pena de Bisancijs de Rodo .XXV. ….*

246. σ. 173, αρ. 7.

247. σ. 177, αρ. 9.

248. Επαναδημοσίευση στο A. Luttrell, *The Town of Rhodes: 1306-1356*, Rhodes 2003, σσ. 231-237, αρ. 4.12. Πρβλ. σχετ. λήμμα 76 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Item quod nullus Macellator vendat carnes ultra estimationem factam per estimatores Rodi, deputatos ad estinandum carnes sub pena pro quaque vice de bisancijs de Rodo .X. et perdat dictas carnes venditas. ...*

*Item qui euaginauerit ensem, uel cultrellum, seu alia arma, contra aliquem, seu aliquam, in curia Rodi, Iudice in eadem existente, cadat ad penam duplam. ...*

*Item qui male dicet de deo, uel suis sanctis, cadat ad penam de bisanciis de Rodo .XXV. et qui accusuauerit ipsum, tenebitur in secreto, et habebit terciam condempnationis. Et qui non poterit dictam penam soluere, stet per spatium medij diei ad pilorinum. ...*

*Item quod omnes tam masculi, quam femine, tam nati, quam nascituri de franco, et Greca, habeantur, et teneantur pro franchis, additio . qui scilicet marinarij fuerint, et morabuntur in burgo Rodi.*

*Item quod qui habebit sclauum suum, seu sclauos, qui non sint de Insula Rodi, possit ipsos extrahere de dicta Insula. Additio. de licencia dominj. ...»*[249].

**206**

1381. Βασιλικό διάταγμα. Κέρκυρα, Τάραντας [λ].

S. Asonitis, «Jacques de Baux, Lord of Corfu: 1381-1382», *Balkan Studies* 28/2 (1987), σσ. 234-235[250].

**207**

1381-1383. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Νεγροπόντε, Ρόδος [λ].

R.-J. Loenertz, «Hospitaliers et Navarrais en Grèce, 1376-1383. Régestes et documents», *OCP* 22 (1956), σσ. 350-360, αρ. 1(I-VI)-3.

**208**

1382-1387. Διοικητικά έγγραφα. Ανδρούσα, Βενετία, Κόρινθος, Κορώνη, Λευκωσία, Μεθώνη [λ].

L. de Mas Latrie, «Documents concernant divers pays de l'Orient latin, 1382-1413», *Bibliothèque de l'École des Chartes* 58 (1897), σσ. 81-122, αρ. 1-6[251].

---

249. σσ. 207-211.

250. Επαναδημοσίευση στο Σ. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος -14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999, σσ. 356-357, αρ. 10. Πρβλ. σχετ. λήμμα 101 του παρόντος.

251. Τα τέσσερα πρώτα έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 36-39, αρ. 17· σσ. 71-78, αρ. 33· σσ. 158-160, αρ. 78· σσ. 376-377, αρ. 188. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**209**

1382-1403. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κύπρος, Τένεδος, Χανιά [λ].
F. Surdich, *Genova e Venezia fra tre e quattrocento*, Genova 1970, σσ. 147-153, αρ. 3-6· σσ. 156-157, αρ. 9· σσ. 158-167, αρ. 11-13· σσ. 173-175, αρ. 15-16.

**210**

1383. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Νεγροπόντε [λ].
F. Thiriet, P. Wirth, «La politique religieuse de Venise à Négrepont à la fin du XIVe siècle», *BZ* 56 (1963), σσ. 297-298[252].

**211**

1383. Διοικητική αναφορά. Αμμόχωστος, Γένοβα, Ρόδος [λ].
Catherine Otten-Froux, «Le retour manqué de Jacques I en Chypre», *Les Lusignans et l'Outre Mer*, Poitiers 1995, σσ. 237-239.

**212**

1384-1390. Νοταριακές πράξεις. Γένοβα [λ].
Catherine Otten-Froux, «Deux consuls des Grecs à Gênes à la fin du 14e siècle», *REB* 50 (1992), σσ. 240-248.

**213**

1384-1466. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Γένοβα, Κάρυστος, Μυτιλήνη, Νάξος [λ].
A. Luxoro, G. Pinelli, «Documenti riguardanti alcuni dinasti dell'Arcipelago», *Giornale Ligustico di Archeologia, Storia e Belle Arti* 1/3 (1874), σσ. 86-89, αρ. 3-4· 1/4 (1874), σσ. 219-221, αρ. 9-10· 2/2-3 (1875), σσ. 86-93, αρ. 11-18· 2/8 (1875), σσ. 292-297, αρ. 19-25· 3/9-10 (1876), σσ. 313-316, αρ. 26-28· σσ. 315-316, αρ. 30-31· 5/8-11 (1878), σσ. 345-348, αρ. 32-36· σσ. 352-357, αρ. 40-48· σσ. 369-370, αρ. 66-67.

---

252. Το έγγραφο των σσ. 297-298 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 318, αρ. 6. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**214**

1385. Διοικητικό έγγραφο. Ρόδος [γ].

A. Luttrell, «Appunti sulle compagnie navarresi in Grecia: 1376-1404», *Miscellanea Agostino Pertusi τ. 3, Rivista di Studi Bizantini e Slavi* 3 (1983), σσ. 126-127.

**215**

1385-1422. Διαθήκη και αίτηση για απόδειξη είσπραξης. Βενετία, Μεθώνη [λ, ι].

Angéliki Tzavara, «Un homme d'affaires du XIVème siècle en Morée Franque: Filippo dalle Mazze», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), σσ. 105-108, αρ. 1-2.

**216**

1385-1486. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Ιεράπετρα, Κέρκυρα, Κισσάμος, Κορώνη, Κύθηρα, Λευκάδα, Μάνη, Μεθώνη, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Ι. Μ. Πάτμου, Πάτρα, Πεδιάδα, Ρέθυμνο, Ρόδος, Σητεία, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

H. Noiret (ed.), *Documents inédits pour servir à l'histoire de la domination vénitienne en Crète, de 1380 à 1485*, Paris 1893, σσ. 1-554[253].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΡΟΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΥΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ*

*Βενετία, 1393, 11 Μαρτίου*

*«Quia in insula nostra Crete sunt multi qui faciunt mercatum cum habitatoribus et villanis dicte insule de caseo, et mutuant eis ante terminum pecuniam, et dicti habitatores et villani faciunt tale forum, quod quando est tempus faciendi caseum, ispi non possunt attendere pacta sua, ita quod aliqui coacti recedunt et aufugiunt et per istum modum dicta nostra insula disabitatur, et bonum sit obviare predictis, Vadit pars quod a modo in antea nullus possit nec audeat modo aliquo facere aliquid mercatum casei cum aliquo villano seu alio tenente et habente talia animalia in dicta insula, nec mutuare aliquam pecuniam ab dictam causam antequam sit factum, sub pena amittendi dictum caseum vel*

253. Τα έγγραφα των σσ. 4-7 έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 63-66, αρ. 30-31 (πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος). Το έγγραφο των σσ. 199-200 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 322, αρ. 9 (πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος). Το έγγραφο της σ. 461 έχει επαναδημοσιευτεί στο M. Manoussakas, «Recherches sur la vie de Jean Plousiadénos (Joseph de Méthone (1429?-1500))», *REB* 16 (1958), σ. 34 (πρβλ. σχετ. λήμμα 338 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*valorem ipsius et ultra hoc ypp. quinquaginta pro quolibet contrafaciente et qualibet vice; et si fuerit accusator, habeat tercium, commune tercium et rectores sive officiales quibus primo facta fuerit causa aliud tercium»*[254].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑΣ. ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ, ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ ΣΤΟΝ ΤΟΚΟ*

*Βενετία, 1398*

*«Cum in civitate nostra Canee sint multi Judei dantes ad usuram XXV pro centenario et triginta, et in aliis terris et locis insule Crete Judei illorum locum dant solummodo XII pro centenario ad usuram, et bonum sit talibus obviare. Vadit pars quod Judei habitantes in Canea et etiam in omnibus aliis terris et locis nostris insule Crete non audeant dare ad usuram, nisi ad usque XII pro centenario secundum usum solitam et non ultra ullo modo vel ingenio, et si quis contra fecerit, cadat ad penam pedendi prodem et capitale; et si erit accusator per quem veritas sciatur habeat tercium, rector tercium et commune reliquum et teneatur dictus accusator de credentia»*[255].

**217**

1386. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Χάνδακας [λ].
R.–J. Loenertz, «De quelques îles grecques et de leur seigneurs Vénitiens au XIVe et XVe siècles», *SV* 14 (1972), σσ. 33-34, αρ. 1-2.

**218**

1386-1420. Διοικητικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις. Χάνδακας [λ].
Μ. Μανούσακας, «Νέα ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1386-1420) περὶ τοῦ κρητὸς ποιητοῦ Λεονάρδου Ντελαπόρτα», *ΚΧ* 12 (1958), σσ. 391-405, αρ. 1-6Α· σσ. 408-431, αρ. 7-15.

*ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ*

*Χάνδακας, 1391 (m.v. 1390), 14 Φεβρουαρίου*

*«Die XIIIJ mensis februarii suprascripti.*

*Petrus Spagnolo, gastaldo, retulit iussu dominij intradixisse in manibus ser Leonardi Delaporta et ser Petri Rosso, tanquam procuratores ser Berti De la Porta, yperpera ducenta et ultra, que ipsi procuratores confessi fuerunt habere in suis manibus de bonis ||et rationibus|| dicti ser Berti De la Porta et dicta yperpera dictus ser Bertus tenebatur dare ser Nicolao Pasqualigo infra certum terminum. Et hoc interdictum factum fuit ad peticionem ser Angeli Pasqualigo, qui debet habere et recipere a suprascripto ser Nico-*

254. σ. 55.
255. σ. 94.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*lao Pasqualigo yperpera ij centum lj pro resto unius sententie arbitrarie yperperorum iij centum I, scripte manu ser Hemanuelis Focha, notarii, in 1389, mense nouembri, die v, indictione [X]iij, [sicut i]n ipsa continetur»*[256].

*ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΗΔΕΜΟΝΕΣ ΟΡΦΑΝΟΥ*

*Χάνδακας, 1402, 22 Μαΐου*

*«MCCCC secundo, mensis Maij, die xxij, indictione x.*

*Per Magnificum dominum Marcum Faletro, honorabilem ducham Crete, et eius consilium, dictum est quod, per recuperationem et conseruationem bonorum spectantium Hemanueli Beligno pupillo, filio quondam Mathei Beligno, naute, ser Leonardus Delaporta et Maria relicta domini Mathei sint et esse debeant tutores dicti Hemanuelis pupilli, filij etiam suprascripte Marie, cum plena virtute et potestate petendi, exigendi et recuperandi omnia bona et hauere dicti pupilli, et alia faciendi et exequendi, que tutores possunt facere, secundum formam supra tutores. Jurauerunt autem suprascripti tutores.*

*Jarauerunt autem suprascripti tutores»*[257].

## 219

1386-1786. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Λευκάδα, Πελοπόννησος [λ, ι].

D. Pojago (ed.), *Le leggi municipali delle isole Jonie, dall'anno 1386 fino alla caduta della repubblica veneta*, Corfù 1846, **τ. I**, σσ. 17-447· **τ. II**, σσ. 3-384.

*ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ. ΕΠΙΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΕΠΙΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΑ ΡΟΥΧΑ ΤΟΥΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΑΡΓΙΩΝ*

*Κέρκυρα 1602, 17 Ιουλίου*

*«Proclama dell'Illustrissimo Reggimento, et Terminazioni contro gli Ebrei.*

*Che tutti gli Ebrei debbano portar poi il capello o beretta zala in testa, ovvero il segno, o bollo zallo nel petto, ma in luogo alto, che si possi vedere, nè da essi sia coperto col ferajolo, o in altra maniera in modo che siano conosciuti per Ebrei, in pena di Perpiri 5 per ogni volta, la mettà all'accusator, e l'altra mettà ad arbitrio e di prigion, e corda a beneplacito, e le Domeniche, et altri giorni festivi comandati debbano tener serate le loro boteghe e case, ne vendino, robbe, nemmeno lavorar, nè far lavorar fuori le strade in detti giorni sotto le medesime pene»*[258].

256. σ. 411, αρ. 8.
257. σσ. 422-423, αρ. 12.
258. **τ. I**, σ. 91

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 220

1389. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ].
M. Μανούσακας, «Ὁ ποιητὴς Λεονάρδος Ντελλαπόρτας ὡς πρεσβευτὴς τῆς Βενετίας εἰς Τυνησίαν κατ' ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1389)», *ΕΕΒΣ* 27 (1957), σσ. 345-346, αρ. 1· σσ. 351-356, αρ. 2· σ. 361, αρ. 3.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΡΙΣΜΟ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΤΟΝ ΧΑΝΔΑΚΑ*
*Βενετία, 1389, 10 Μαΐου*

*«Sapientes Consilij ser Dominicus Bono.*
*Capta*
*Cum prouidus vir Leonardus de la Porta, habitator Candide, fidelis nostri dominij, sicut clare notum est, totis temporibus vite sue, a sua pueritia usque ad presens, et in tempore pacis et guerre, et in terra et in mari et per omnes partes mundi operatus fuerit personam suam in honorem et statum Comunis Veneciarum, sicut satis constat omnibus rectoribus Comunis Veneciarum, et nobilibus et alijs qui fuerunt in insula Crete, et multoliens fuerit in periculo mortis de qua nouit deus, modicum curauit pro faciendo et operando honorem et statum istius benedicti dominij. Et sicut est manifestum, gratie insule Crete sunt stricte, quod non potest alicui fieri gratia de aliquo officio nec beneficio dicte insule, sub pena librarum ducentarum pro quolibet ponente uel consenciente partem in contrarium. Vadit pars, consideratis bonis operibus et optima disposicione dicti Leonardi de la Porta, et pro bono exemplo aliorum per futura tempora, quod pene, stricture et ligamina de non possendo facere gratiam de officio et beneficijs dicte insule revocerunt in tantum, quod dicto Leonardo de la Porta possit fieri gratia, cum consilijs ordinatis terre, quod sit aduocatus in Candida ad beneplacitum nostri dominij cum salario et condicionibus solitis de gratia speciali, in quo officio a tempore domini Andree Dandulo, olim Venetiarum ducis, usque ad presens fuerit septem vicibus semper fideliter et legaliter se gerendo. Et si consilium et cet.*
*de parte 71*
*de non 16*
*non siceri 4»*[259].

## 221

1389. Δικογραφία για μαγεία. Χάνδακας [λ].
Elizabeth Santschi, «Procès criminels en Crète vénitienne (1354–1389)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), σσ. 92-96.

259. σσ. 345-346, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**222**

1390. Δουκικό διάταγμα παραχώρησης προνομίων. Βενετία [λ].
R.-J. Loenertz, «Démétrius Cydonès citoyen de Venise», *Échos d'Orient* 37 (1938), σσ. 125-126.

**223**

1390. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].
Elizabeth Santschi, «La garantie et les risques dans le contrat de vente mobilière. Aperçu de jurisprudence vénéto-crétoise au XIVe siècle», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σ. 167, υποσημ. 20.

**224**

1390-1400. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Μύκονος, Νεγροπόντε, Τήνος [λ].
Μ. Φώσκολος, «Η Τήνος από τη Γκιζοκρατία στη Βενετοκρατία (1390-1411)», *Τηνιακά Ανάλεκτα* 4 (2000), σσ. 154-163, αρ. 1-8 (μαζί με μετάφραση σσ. 164-171).

**224α**

1390-1410. Νοταριακές πράξεις. Καφφάς, Πελοπόννησος, Πέρα, Χίος, Ρόδος [λ].
G. Musso, *Navigazione e commercio genovese con il Levante nei documenti dell'Archivio di Stato di Genova*, Roma 1975, σσ. 236-243, αρ. 5-6· σσ. 249-250, αρ. 10· σσ. 254-255, αρ. 15· σσ. 256-257, αρ. 17· σσ. 259-260, αρ. 19· σσ. 261-264, αρ. 21· σσ. 265-266, αρ. 23.

**225**

1390-1443. Διοικητικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις. Βενετία, Τήνος [λ, ι].
G. Saint-Guillain, «Nicolò Adoldo, seigneur de Sériphos. Un tyran dans l'archipel au tournant des XIVe et XVe siècles», *Θησαυρίσματα* 28 (1998), σσ. 40-50, αρ. 1-8.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Ο ΚΥΡΙΟΣ ΤΗΣ ΣΕΡΙΦΟΥ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΟΣ ΡΕΚΤΟΡΑΣ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΟ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ*

*Τήνος, 1437, 24 Αυγούστου*

*In Christi nomine amen. Anno eiusdem nativitatis 1437, indictione XV$^{a}$, die vero XXIII$^{o}$ Augusti, in Thinis.*

*Nuy, Alvise Michiel, per la Serenissima et Excelentissima dogal Signoria de Veniexa, rector de Thini et Michone, manifesto facemo a tutti quelli che le presente lettere over presente privilegio vedera a aldira, chomo considerado la bona et diligente fideltà et obedientia del nostro fedel Zorzi Scardena, citadin et habitador de Thine, elqual sempre in ogni servixi e bisogni de la nostra prelibata duchal Signoria de Veniexa diligentemente se ha exercita chomo e manifesto a tutti li rectori recomandandolo de rector in rector et al nostro Reçimento senza premio algun sempre afadigarse in facti de chomun, per iqual meriti vogliando remunerarlo e darli chaxon le soe hovre vada de ben in meio, elqual Zorzi humelmente ne ha supplicado, digando tegnir e posseder da una so moier per nome Maria, fia de Costa Morganello, laqual e morta, certi beni stabile si dentro dal castel de Thine chomo de fuora al'ixola, zoe de la dita Maria la prognea de Rigeto de Pascali che tegnudo i diti beni servir in terra et in mar, per laqual prognea el dito Zorzi ne ha supplicado se degnessamo concederli de gratia speciale che per la dita prognea et beni fosse absolto da la soprascritta servitudine, ma se obligava servir lui domente el vive per vicecavalier o contestabele de bando e da po so morte i so heredi de so proprio corpo legitimamente descendenti servir per balestieri sula galia de Thine et Michone quando la se armera cum le soe arme chomo fano i altri balestieri et vassali de questo luogo; unde nuy soprascritto rector aldido et intexo la humile supplication del dito Zorzi Scardena, fidel nostro, considerada la sua sufficientia aço che le operacion so de bene in meio se augumenta ad honor et stado de la nostra Signioria, per nuy et per li successori nostri concedemo aldito Zorzi Scardena in perpetuo et ali so heredi de so proprio corpo legitimamente descedenti de gratia speciale che per la soprascritta prognea et beni sia tegnudo solamente domente vive servir per vicecavalier o contestabele e da po la so morte i so heredi siano tegnudi per balestieri montar su la galia de Thine et Michone cum le soe arme quando la se armera si chomo comanda et humelmente dananti de nuy ha supplicado. Et piu non sia tegnudo ne luy ni li so heredi servir in terra, in mar ne alguna altra servitudene. Quam quidem concessionem et gratiam et omnia in ea contenta volumus duraturam et valituram ad libitum et beneplacitum serenissimi nostri ducalis dominii prelibati. In quorum omnium fidem evidentiam et testimonium pleniorem presentes litteras sibi fieri iussimus et nostri soliti sigilli sancti Marci appensione mandavimus communiri.*

*Ego Lodovicus Michael, dominus insule Serfenarum et rector Thinarum et Michonarum, manu mea subscripsi.*

*Ego Simon Grimaldo quondam ser Iohannis de Venetiis, publicus imperiali auctoritate notarius necnon Thinarum et Michonarum cancellarius scripsi, complevi et roboravi»*[260].

260. σσ. 48-49, αρ. 7.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 226

1390-1714. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Νεγροπόντε, Τήνος [ι].

Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Παραγωγή και εμπορία του μεταξιού στην Τήνο κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *Πρακτικά Α΄ Κυκλαδολογικού Συνεδρίου, τ. 1, Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών* 14 (1991-1993), σσ. 377-397, αρ. 1-17.

*ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΥΚΟΝΟΥ ΠΑΡΑΔΙΔΟΥΝ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, Η ΟΠΟΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΙΣΧΥ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΩΝ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ*

*Νεγροπόντε, 1390, 20 Απριλίου*

*«Copia tratta dal libro delle municipali leggi di Tine*

*Noi Gulielmo Querini, Bailo e Capitanio di Negroponte, con li nostri Conseglieri*

*Intesa la uostra lettera di credenza fatta nella persona del venerabil homo miser lo vescouo dell' Amurgo, e del prouido miser Mattio Curialo, et la esposition per parte uostra per questi à noi fatta della morte del quondam ser Zorzi Ghisi, quondam uostro Signor, della buona dispositione, e della buona requisition, che uoi intendete far, cioè, che uoi ueniate alle brazza Ducal della Signoria nostra, e del Comune di Venetia vogliando, che il Dominio nostro, e giustitia civil, e criminal, rason e giurisdition, che fù del uostro Signor, sia, et esser debba del Commun di Venetia, et che le uostre raggioni e giurisditioni ue sia conseruade, e del uostro non ui sia tolto, ne molestato. Per questo ue disemo, che della morte del uostro ditto Signore noi hauemo hauuto estremissimo, e grandissimo dispiacere, et adesso prouidessimo di mandar il prouido homo ser Nicolo Vinciguerra, cittadin nostro di Negroponte, portador di questa per uostro rettor, e gouernatore, al quale noi habbiamo commesso, che debba reger, e gouernare, mantenir, e conseruare in tutte le uostre rason, e giurisdition, et in quelle crescer, et augumentar, et le uostre cose non tor, ne molestare, mà quelle diffender con rason, e giustitia, come beni, et cose di nostri Venetiani, e fidelissimi della nostra Signoria Ducal, e del Commun di Venetia, voiando, che uoi non si è agrauadi ne molestadi da datij, commercij, et altre grauezze, se non per li modi, che ui trattaua il quondam domino Bartolamio Ghisi, parde, che fù del ditto vostro Signore, e però noi ue scriuiamo, che quello uoi habbie à riuerire, honorare, et obbedire, come uostro rettore, gouernatore, et à quello dar, et consegnar il dominio, giustitia, e razon con tutte le cose mobile, e stabile, le quali fò del ditto uostro Signore, come per li diti uostri ambasciatori à uoi è stà permesso, e noi speriamo.*

*Datum Nigroponti die XX aprilis 1390*

*Copia unius littere magnifici Reggiminis Nigropontis misse populis Tinarum et Miconarum»*[261].

261. σσ. 377-378, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 227

1391. Συνθήκη ειρήνης. Αθήνα [λ].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Σύμμικτα: Τὸ σῆμα τοῦ νοταρίου Μακρῆ», *NE* 15 (1921), σσ. 101-103.

## 228

1394. Δικαστική απόφαση της κρητικής Αυθεντίας σχετικά με την άσκηση δικαιώματος προτίμησης. Χάνδακας [λ].
E l i z a b e t h S a n t s c h i, «L'apparition des considérants de droit dans la jurisprudence vénéto-crétoise du XIV siècle», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 28, υποσημ. 67.

## 229

1394-1460. Συνθήκες ειρήνης, διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Αδριανούπολη, Αθήνα, Βενετία, Θήβα, Καλλίπολη, Νεγροπόντε, Φλωρεντία [λ, ι].
Θ. Κ α λ α ϊ τ ζ ά κ η ς, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα και η Βοιωτία στον ύστερο Μεσαίωνα*, Αθήνα 2002, σσ. 315-316, αρ. Α1· σσ. 318-360, αρ. Α3-Α14· σσ. 361-364, αρ. Γ1 (μαζί με μετάφραση).

## 230

1395. Δικαστική απόφαση. Χάνδακας [λ].
Δ. Γ κ ό φ α ς, «Μία ἀπόφαση τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰώνα σχετικὴ μὲ μία συναλλαγματική», *Ἐπιθεώρησις Ἐμπορικοῦ Δικαίου* 33 (1982), σσ. 341-352 (= D. Gofas, «Un jugement de la cour ducale de Crète du XIVIème siècle concernant une lettre de change», *Αφιέρωμα στον Αλέξανδρο Γ. Λιτζερόπουλο*, Αθήνα 1985, σσ. 373-376 = Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 295-297).

## 231

1395-1469. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κέρκυρα, Σαλέρνο [λ].
Σ. Α σ ω ν ί τ η ς, «Οι μεταβιβάσεις της κερκυραϊκής βαρωνίας του conte de Martina κατά τον 14ο και 15ο αιώνα», *Δελτίον Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρίας Ελλάδος* 9 (1992), σσ. 23-36, αρ. 1-4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**232**

1396-1401. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Χάνδακας [λ].

T. Ganchou, «Dèmètrios Kydônès, les frères Chrysobergès et la Crète (1397-1401). De nouveaux documents», *Βυζάντιο, Βενετία και ο ελληνοφραγκικός κόσμος (13ος-15ος αιώνας). Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώθηκε με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας από τη γέννηση του Raymond-Joseph Loenertz*, Βενετία 2002, σ. 476, υποσημ. 105· σσ. 488-493, αρ. 1-10.

**233**

±1397. Πρόταση όρων για την παράδοση της πόλης της Κορίνθου από το βυζαντινό δεσπότη του Μυστρά, Θεόδωρο Παλαιολόγο, στους Βενετούς και άλλα σχετικά έγγραφα. Κόρινθος [λ, ι].

Χρύσα Μαλτέζου, «Οἱ ἱστορικὲς περιπέτειες τῆς Κορίνθου στὰ τέλη τοῦ 14ου αἰῶνα», *Σύμμεικτα* 3 (1979), σσ. 43-51[262].

**234**

Τέλος 14ου αιώνα. Έκδοση της γαλλικής εκδοχής του Χρονικού του Μορέα. Βενετία, Κεφαλονιά, Κόρινθος, Κύθηρα, Κωνσταντινούπολη, Πελοπόννησος [γ].

A. Motel-Fotio (ed.), *Chronique de Morée aux XIIIe et XIVe siècles*, Genève 1885, σσ. 1-16, κεφ. 1-726 (μαζί με μετάφραση στα γαλλικά)[263].

**234α**

Τέλος 14ου αιώνα. Γαλλική εκδοχή του Χρονικού του Μορέα. Βενετία, Κεφαλονιά, Κόρινθος, Κύθηρα, Κωνσταντινούπολη, Πελοπόννησος [γ].

J. Longnon (ed.), *Livre de la conqueste de la princée de l'Amorée - Cronique de Morée (1204-1305)*, Paris 1911, σσ. 1-405, κεφ. 1-1024.

---

262. Τα έγγραφα των σσ. 17-25 έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Chrysostomides, ***Monumenta Peloponnesiaca***, σσ. 382-388, αρ. 192-193. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

263. Για το Χρονικό του Μορέως πρβλ. επίσης λήμμα 178 και 234α του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**235**

1400. Σύσταση συντροφίας. Χάνδακας [λ].
Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Conducere apothecam, in qua exercere artem nostram: Το εργαστήριο ενός βυζαντινού και ενός βενετού ζωγράφου στην Κρήτη», *Σύμμεικτα* 14 (2001), σ. 298.

**236**

1400-1401. Διοικητικά έγγραφα. Κεφαλονιά, Κόρινθος [λ, ι]
Julian Chrysostomides, «Corinth 1394-1397: Some new facts», *Βυζαντινά* 7 (1975), σσ. 100-110, αρ. 1-2.

**237**

1400-1412. Διοικητικές πράξεις. Αθήνα, Άργος, Αχαΐα, Βενετία, Κάρυστος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κορώνη, Κωνσταντινούπολη, Μεθώνη, Μύκονος, Ναύπλιον, Νεγροπόντε, Πάτρα, Ρόδος, Τήνος, Χάνδακας [λ].
N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. II**, Paris 1881[264], σσ. 1-280, αρ. 209-549[265].

264. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 246, 259, 293, 345, 348, 359 και 437 του παρόντος.

265. Πολλά από τα παραπάνω έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί και αλλού: Το έγγραφο των σσ. κθ-λα έχει επαναδημοσιευτεί από C. Kérofilas, *Une famille patricienne crétoise: Les Vlasto*, New York 1932, σσ. 323-324, αρ. G (πρβλ. σχετ. λήμμα 145 του παρόντος). Τα έγγραφα των σσ. 91-93, αρ. 310-311· σσ. 148-149, αρ. 382 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 323-327, 350-352, αρ. A4, A5, A10 (μαζί με μετάφραση, πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος). Το έγγραφο των σσ. 236-237 στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 322, αρ. 9 (πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος). Πλήθος επαναδημοσιεύσεις υπάρχουν και στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, γι' αυτό και κρίθηκε ορθότερη η απόδοση τους εδώ με ισότητες: Sathas, **τ. II**, σσ. 21-29, αρ. 239 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 460-467, αρ. 230· Sathas, **τ. II**, σσ. 30-31, αρ. 241 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 468-469, αρ. 231· Sathas, **τ. II**, σσ. 42-44, αρ. 254 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca* σσ. 476-478, αρ. 237· Sathas, **τ. II**, σσ. 76-78, αρ. 296 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 283-284, αρ. 241· Sathas, **τ. II**, σσ. 155-158, αρ. 387, 390 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 533-534, αρ. 281-282· Sathas, **τ. II**, σσ. 165-168, αρ. 400-401 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 537-541, αρ. 284-285· Sathas, **τ. II**, σσ. 185, αρ. 422 = Chrysostomides, σ. 545, αρ. 288· Sathas, **τ. II**, σσ. 216-217, αρ. 456 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 574-575, αρ. 306· Sathas, **τ. II**, σσ. 223-224, αρ. 467 = Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σ. 578, αρ. 308 (πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΕΓΚΡΙΣΗ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΑΥΤΩΝ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΟΧΥΡΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ*

*Βενετία, 1402, 1 Ιουνίου*

*«Consiliarii.*

*Capta. Cum nobilis vir ser Iohannes Capello baiulus et capitaneus noster Corfoy scripserit nobis quod laboreriis castri, ipse dari fecit hominibus manualibus laborantibus ad illud panem et vinum, ut forent prompti ad faciendum laborerium necessarium, et quia ipse non habet libertatem faciendi talem expensam ipse dubitat; Vadit pars, quod scribatur dicto Baiulo et Capitaneo nostro, quod placet nobis id quod fecit, recommendando portamentum suum, et ex nunc auctoritate istius consilii acceptetur dicta expensa. Sed pro futuro tempore ordinetur quod dictus Baiulus non debeat amplius dare panem neque vinum, sed dare debeat a soldis quatuor in quinque tornesellorum pro quolibet manuali in die, quam melius poterit pro bono nostri comunis»*[266].

**238**

1400-1453. Διοικητικά έγγραφα. Αδριανούπολη, Αμμόχωστος, Άνδρος, Βενετία, Κορώνη, Κωνσταντινούπολη, Μεθώνη, Νεγροπόντε, Παλάτια, Πέρα, Σητεία, Χάνδακας, Χίος [λ, ι].

N. Jorga, «Notes et extraits pour servir à l'histoire des Croisades au XVe siècle: **I.** Registres de comptes de la colonie génoise de Caffa en Crimée **II.** Registres de comptes de la colonie génoise de Péra **III.** Registres des comptes de la colonie génoise de Famagouste **IV.** Documents politiques», *ROL* **4** (1896), σσ. 116-117· σσ. 230-231· σσ. 244-251· σσ. 256· σσ. 258-262· σσ. 267-268· σσ. 309-310· σσ. 515-517· σσ. 611-614[267]· **5** (1897), σ. 117-118· σσ. 356-357· **7** (1899), σσ. 48-51· **8** (1900-1901), σσ. 23-28· σσ. 92-93· σσ. 105-107· 88-91.

**239**

1401. Ναταριακή πράξη. Βενετία [λ].

Chryssa Maltézou, «Un artisan verrier crétois à Venise», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 2, Paris 2004, σσ. 537-538.

---

266. σσ. 85-86, αρ. 304.

267. Επαναδημοσίευση στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 352-353, αρ. Α12 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**240**

1401-1402. Διοικητικές αναφορές. Χάνδακας [λ].
G. Dennis, «Three reports from Crete on the Situation in Romania, 1401-1402», *SV* 12 (1970), σσ. 244-248, αρ. 1-3 (μαζί με μετάφραση στα αγγλικά).

**241**

1401-1458. Νοταριακές πράξεις. Κωνσταντινούπολη, Χάνδακας [λ].
T. Ganchou, «Giacomo Badoer et kyr Théodôros Batatzès, «chomerchier di pesi» à Costantinople (flor. 1401-1449)», *REB* 61 (2003), σ. 62, υποσημ. 45· σ. 65, υποσημ. 55· σ. 69, υποσημ. 72· σ. 70, υποσημ. 73.

**242**

1402. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κορώνη, Μεθώνη [λ].
- - - , «Quatre pièces relatives à l'ordre Teutonique en Orient», *AOL* 2 (1884), σσ. 168-169, αρ. 4.

**243**

1402. Διοικητικό έγγραφο. Κορώνη [λ].
Μαρία Χαιρέτη, «Κινητικότητα του ελληνικού στοιχείου στην λατινοκρατούμενη Πελοπόννησο», *Πελοποννησιακά* 21 (1995), σσ. 263-264 (μαζί με μετάφραση).

**244**

1402. Πρακτικά δίκης. Πέρα [λ].
Kate Fleet, «Corruption and Justice: The Case of Ettore di Flisco & Ottobono Giustiniano», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 284-290.

**245**

1402-1416. Δικαστικές αποφάσεις και συναφή έγγραφα. Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Μεθώνη [λ].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Barisa Krekić, «Trois documents concernant les marchands vénitiens à Tana au début du XVe siècle», *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offerts à Michel Balard*, τ. 2, Paris 2004, σσ. 505-509, αρ. 1-3.

**246**

1402-1500. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλλονιά, Κόρινθος, Κορώνη, Κύπρος, Μεθώνη, Μύκονος, Νεγροπόντε, Πάτρα, Τένεδος, Τήνος, Χάνδακας [λ].
N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. I**, Paris 1880[268], σσ. 1-323, αρ. 1-208[269].

**247**

1403. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία, Καλλίπολη [ι].
G. Dennis, «The Byzantine–Turkish Treaty of 1403», *OCP* 33 (1967), σσ. 77-88, αρ. 1-3[270].

**248**

1403. Συνθήκη ειρήνης. Ρόδος [ι].
A. Luttrell, «Rhodes and Jerusalem: 1291-1411», *BF* 12 (1987), σσ. 201-207, αρ. 2.

**249**

1404-1408. Νοταριακό πρωτόκολλο. Τάνα, Τραπεζούντα [λ, ι].
S. de Colli (ed.), *Moretto Bon. Notaio in Venezia, Trebisonda e Tana (1403-1408)*, Venezia 1963, σσ. 7-23, αρ. 2-12· σσ. 33-48, αρ. 20-40.

---

268. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 259, 293, 345, 348, 359 και 437 του παρόντος.

269. Τα έγγραφα των σσ. 32, αρ. 28· σ. 60, αρ. 45· σσ. 151-152, αρ. 91 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 576-577, αρ. 307· σ. 587, αρ. 314· σ. 592, αρ. 319. Πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος.

270. Τα υπ. αρ. 1 και 2 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 330-332, αρ. Β7 και σσ. 336-337, αρ. Β8 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**250**

1404-1450. Διοικητικά έγγραφα. Νεγροπόντε, Τήνος [λ, ι].
Μ. Φ ώ σ κ ο λ ο ς, «Οι απαρχές της καθολικής εκκλησίας στην Τήνο», *Anno Domini* 2 (2005), σσ. 300, αρ. 1· σ. 302, αρ. 3[271].

**251**

1405. Διαθήκη. Ναύπλιο [λ].
D i a n a G i l l i l a n d - W r i g h t, «The Wooden Towns of the Stato Mar: Medieval Construction in Nauplion», *SV* 40 (2000), σσ. 175-177.

**252**

1408. Κανονισμός άσκησης του αξιώματος του Πρωτόπαπα και του Πρωτοψάλτη του Χάνδακα [λ].
Ζ. Τ σ ι ρ π α ν λ ή ς, «"Capitula" (1408) για τον Πρωτόπαπα και τον Πρωτοψάλτη του Χάνδακα», *Ροδωνιά*, τ. Β', σσ. 537-540.

**253**

1408-1489. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Χίος [λ].
L a u r a B a l l e t t o, «L'isola di Andros in atti notarili genovesi redatti a Chio nel XV secolo», *Άγκυρα* 2 (2004), σσ. 96-120, αρ. 1-15.

**254**

1409-1432. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].
Ε ι ρ ή ν η Π α π α δ ά κ η, «Η παράδοση του βίου του οσίου Ιωσήφ Σαμάκου και η εποχή της δράσης του στο Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), σσ. 136-145, αρ. 1-6.

**255**

1410. Άδεια μετοίκησης. Λευκωσία, Ρόδος [λ, ι].
A. L u t t r e l l, «The Hospitallers in Cyprus after 1386», *Cyprus and the Crusades*, Nicosia 1995, σ. 20 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. V).

271. Πρβλ. επίσης λήμμα 192 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**256**

1410-1413. Διοικητικά έγγραφα και διαθήκη. Ρόδος [λ, γ].

A. Luttrell, «L'oeuvre religieuse des Hospitaliers à Rhodes: 1309-1439», *Orient et Occident du Xe à XVe siècle. Actes de Colloque d'Amiens*, Paris 2000, σσ. 117-119, αρ. 1-2 (= A. Luttrell, *Studies on the Hospitallers after 1306, Rhodes and the West*, Aldershot 2007, αρ. XXI).

**257**

1411. Κανονισμός άσκησης αξιώματος του Καπιτάνιου της Κρήτης. Βενετία, Χάνδακας [λ].

Χ. Γάσπαρης, «Μητροπολιτική εξουσία και αξιωματούχοι των αποικιών. Ο καπιτάνος Κρήτης (14ος-15ος αιώνες)», *Σύμμεικτα* 12 (1998), σσ. 201-213.

**258**

1412. Ειδικό πληρεξούσιο. Βενετία [λ].

Angeliki Tzavara, T. Ganchou, «La principissa Caterina Paleologina à propos des *Βασίλισσαι* de Morée (fin XIVe-début XVe siècle)», *Εώα και Εσπέρια* 4 (1999-2000), σσ. 84-85.

**259**

1412-1440. Διοικητικά έγγραφα. Αθήνα, Αντίπαρος, Αχαΐα, Βενετία, Βοιωτία, Κάρυστος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κορώνη, Μεθώνη, Μύκονος, Ναύπακτος, Ναύπλιο, Νεγροπόντε, Πάρος, Πάτρα, Ρέθυμνο, Ρόδος, Τήνος, Χάνδακας, Χανιά [λ].

N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. III**, Paris 1882[272], σσ. 1-475, αρ. 550-1051[273].

---

272. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 246, 293, 345, 348, 359 και 437 του παρόντος.

273. Το έγγραφο των σσ. 111-112, αρ. 662 και σσ. 414-415, αρ. 1003, έχουν επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 323, αρ. 10 και σ. 324, αρ. 12 αντίστοιχα (πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος). Το έγγραφο των σσ. 427-428, αρ. 1020 και σσ. 183-184, αρ. 420 έχει επαναδημοσιευτεί στο Καλαϊτζάκης, *Η ανατολική Στερεά Ελλάδα*, σσ. 353-356, αρ. Α12 και σσ. 361-362, αρ. Γ1 (μαζί με μετάφραση, πρβλ. σχετ. λήμμα 229 του παρόντος). Το έγγραφο της σ. 410, αρ. 998 έχει επαναδημοσιευτεί στο Chrysostomides, *Monumenta Peloponnesiaca*, σσ. 593-594, αρ. 320 (πρβλ. σχετ. λήμμα 157 του παρόντος). Για τις σσ. 225-420, αρ. 787-1010 βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 27.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαταξη για τους καταβαλομενους απο τους εβραιους του νεγροποντε φορους*
*Βενετία, 1414, 4 Σεπτεμβρίου*

*«Ser Paulus Truno, ser Andreas Mauroceno, sapientes ordinum.*
*Capta.*
*Cum per ordines nostros, et consuetudines antiquitus observatas, Iudei Insule nostre Nigropontis, tenerentur solver omni anno, pro diversis causis, yperpera quingenta, vel circa de quibus certa pars perveniebat in nostro comuni, et residuum erat pro certis regaliis, quas solvere tenebantur. Et postea in isto consilio captum fuerit, quod ipsi Iudei solvere deberent iperpera mille in anno, et de primis iperperis V centum nulla fuerit facta mentio, tamen regimen nostrum Nigropontis, ut fertur, cognoscens impossibilitatem Iudeorum prefatorum distulerit exigere dictos primos denarios videlicet yperperos CCXL. Et pro parte ipsorum Iudeorum huc accesserit unus Iudeus supplicans, ut considerata eorum paupertate, Nam pro maiori parte sunt servi, sive vilani, dignaremur providere, quod non habeant tantas gravedines, quia illas supportare non possent; Vadit pars, consideratis predictis, quod auctoritate huius consilii, ordinetur, quod ipsi Iudei de cetero solver debeant iperperos mille in anno, solvendo illa in duobus terminis, videlicet in capite quorumlibet sex mensium medietatem, sicut in parte capta super hoc seriosius continetur. Et similiter solvere debeant regalias solitas, videlicet pro custodia compane horarum, pro vexillo, sive confalono Sancti Marci, et pro illis iperperis octuaginta pro galeis, que dantur omni anno Regimini, que capiunt summam circa iperperorum CCL in anno et residuo sint totaliter absoluti, Declarando, quod de tempore elapso a tempore quo fuit imposita dicta impositio iperperorum mille citra, sint absoluti a dicto residuo, si illud iam non solvissent per elapsum usque in presentem diem.*
*De parte ... omnes alii de non ... 3*
*non sincere ... 2»*[274].

**260**

1412-1487. Διοικητικά έγγραφα από το αρχείο του Συμβουλίου των Δέκα της Βενετίας αναφερόμενα στους Έλληνες της Βενετίας [λ, ι].
N. Moschonas, «I Greci a Venezia e la loro posizione religiosa nel XV° secolo. Studio su documenti veneziani», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 5 (1967), σσ. 126-137, αρ. 1-12[275].

**261**

1412-1678. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου και του Συμβουλίου των Δέκα. Βενετία [λ, ι].

---

274. σσ. 73-74, αρ. 626.

275. Το υπ. αρ. 1 έγγραφο έχει επανεκδοθεί στο S. Birtachas, «Il clero Greco-ortodosso a Venezia. Dal papas-Michalis e san Biagio fino all'arcidiocesi d'Italia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 97-98, αρ. 1 (πρβλ. επίσης και λήμμα 261 του παρόντος). Το υπ. αρ. 6 και 8 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 557-558, αρ. 2 και σσ. 559-560, αρ. 4 (πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



S. Birtachas, «Il clero Greco-ortodosso a Venezia. Dal papas-Michalis e san Biagio fino all'arcidiocesi d'Italia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 97-98, αρ. 1· σσ. 100-101, αρ. 4.

## 262

1413-1416. Αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστου της Ρόδου και του Συμβουλίου του. Άγιον Όρος, Ρόδος [λ].

A. Luttrell, «The Earliest Documents on the Hospitaller Corso at Rhodes, 1413 and 1416», *Mediterranean Historical Review* 10 (1995), σσ. 186-188, αρ. 1-2 (= Luttrell, *The Hospitaller State on Rhodes*, αρ. VIII).

*ΑΔΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΣΕ ΙΠΠΟΤΕΣ ΤΗΣ ΓΑΩΣΣΑΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΝΑ ΑΣΚΗΣΟΥΝ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΠΛΟΙΩΝ ΤΩΝ ΑΠΙΣΤΩΝ. ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΚΑΡΑΒΙΑ ΤΩΝ ΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ*

*Ρόδος 1413, 14 Απριλίου*

*«Fr. Lucius de Vallinis [sacre domus hospitalis sanctj Johannis Jherosolimitani humilis marescallus et locumtenens Reverendissimj in Christo patris et domini domini fratris Philibertj de Nahlhaco de gratia eiusdem sacre domus magistri dignissimi pauperum Christi custodis] Religiosis in Christo nobis carissimis fratribus Johannj de Pietris et Richardo de Pontaillier preceptor Dansigny lingue nostre Francie Salutem in domino. Sperantes quod per strenuitates vestras Dej et patronj nostrj juvamine mediante viriliter gerere debeatis contra Infideles Inimicos Religionis nostre, aduersus quos magnj feruore affectu adire pro honore sancte fidei Orthodoxe et nostre Religionis. Idcirco licentiam vobis assensum pariter et consensum, armandj quandam galiottam vestram, et cum ea nauigandj et remigandj ac guerram contra Infideles Jnimicos Religionis nostre ac eorum subiectos et subditos, detractis calogeris montis sanctj, et eorum bonis quibus in aliquot non jntendimus agrauare seu dampnificare per vos seu aliquem vestrum, et quidquid de ipsis seu eorum Rebus ceperitis ad vestrum beneplacitum faciendj de voluntate consilio et assensu Religiosorum in Cristo nobis carissimorum dominorum fratrum baliuorum et procerum nostrj conuentus Rodj concedimus et Impertimur Cum tali prerogatiua ut in consequendo muneribus et beneficijs nostre Religionis habeaminj ac si essetis personaliter in conuentu Rodj residentes de voluntate et assensu pillerij ceterorumque fratrum lingue Francie in conuentu Rodj degentium, mandantes vniuersis et singulis subditis nostris, ac non subditos sed amicos nostros obsecremus, ut in hijs vobis nostrj contemplatione, auxilium consilium prebeatis et iuvamen.*

*Datum Rodj sub sigillo nostro quo in talibus vtimur. die xiiij mensis aprilis. Anno a natiuitate dominj m° iiij°xiij°»*[276].

276. σσ. 186-187, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 263

1413-1499. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].
M. Cattapan, «I pittori Andrea e Nicola Rizo da Candia», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σσ. 254-266, αρ. 1-27[277].

## 264

1414. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ].
F. Thiriet, «Le zèle unioniste d'un franciscain crétois et la risposte de Venise (1414)», *Polychronion. Festschrift Franz Dölger*, Heidelberg 1967, σσ. 502-504, αρ. 1-2[278] (= F. Thiriet, *Études sur la Romanie greco-vénitienne (Xe-Xve siècles)*, London 1977, αρ. XII).

## 265

1415. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου για το προσωπικό καθεστώς των δουλοπαροίκων της Κρήτης. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Κ. Ντόκος, Χ. Αποστολόπουλος, Δ. Αρβανιτάκης, Ειρήνη Λυδάκη, Σ. Μπίρταχας, Γ. Πηλείδης, «Η απελευθέρωση των δουλοπαροίκων της βενετοκρατούμενης Κρήτης στις αρχές του 15ου αιώνα», *Εώα και Εσπέρια* 3 (1996-1997), σσ. 63-66.

## 266

1416-1438. Έγγραφα σχετικά με τις άδειες της διοίκησης για την χειροτονία των ορθόδοξων ιερέων της Κρήτης. Πεδιάδα, Χάνδακας [λ].
Μαρία Χαιρέτη, «Νέα στοιχεῖα περὶ τῆς χειροτονίας ὀρθοδόξων ἱερέων Κρήτης ἐπὶ Βενετοκρατίας», *Πεπραγμένα τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σ. 335· σσ. 336-337, υποσημ. 6, 8-12· σσ. 338-340.

---

277. Τα έγγραφα των σσ. 257-258, αρ. 6· σ. 258, αρ. 7· σ. 262, αρ. 19· σ. 264, αρ. 24· σσ. 265-266, αρ. 27 έχουν επαναδημοσιευτεί στο M. Cattapan, «Nuovi documenti riguardanti pittori cretesi dal 1300-1500», *Πεπραγμένα τοῦ Β' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ', Ἀθήνα 1968, σ. 42, αρ. 3· σ. 42, αρ. 3bis· σσ. 42-43, αρ. 4· σ. 43, αρ. 5· σσ. 213-214, αρ. 9 αντίστοιχα (πρβλ. σχετ. λήμμα 87 του παρόντος).

278. Και τα δύο έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο F. Thiriet (ed.), *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. II** (1364–1463), Paris–La Haye 1971, σσ. 312-313, αρ. 1190-1191. Πρβλ. σχετ. λήμμα 180 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΑΔΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΙΕΡΕΑ*

*Χάνδακας, 1438, 28 Ιουλίου*

*«Per magnificum dominum Mapheum Donato honorabilem ducham Crete et egregium dominum Mathem Bollani honorabilem consiliario Crete non ente cum eis in oppinione egregio domino Victore Duodo honorabile consiliario Crete, data est licentia Marco Marchiano condam papatis Petri Marchiano de casali Cato Pacides quod possit ire extra insulam Crete pro faciendo se fieri papatem more Grecorum pro officiando suam ecclesiam intitolatam sancto Georgio positam in loco de Apano Pacides»*[279].

**267**

1416-1595. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κορώνη, Κύπρος, Κωνσταντινούπολη, Λευκωσία, Μονεμβασιά, Μύκονος, Ναύπλιον, Ρέθυμνο, Σητεία, Τήνος, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].
V. Lamansky, *Secrets d'État de Venise. Documents, extraits, notices et études*, Saint Pétesbourg 1884, **τ. 1**, σσ. 5-6, αρ. 5· σσ. 80-83, αρ. 57· σσ. 108-109, αρ. 68· σσ. 164-168, αρ. 5· σσ. 553-554, αρ. 2-4· σσ. 557-558, αρ. 10· σσ. 606-608, αρ. 6-7· **τ. 2,** σ. 691, υποσημ. 1[280]· σσ. 06-014, αρ. 4-11· σσ. 014-034, αρ. 1-22· σσ. 034-043, αρ. 1-2· σσ. 043-079[281].

**268**

1418-1419. Φάκελοι δικογραφίας και η σχετική δουκική απόφαση. Χάνδακας [λ].
M. Μανούσακας, «Μέτρα τῆς Βενετίας ἔναντι τῆς ἐν Κρήτῃ

279. σ. 337, υποσημ. 12.

280. Το έγγραφο αυτό έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μ. Μανούσακας, «Συλλογὴ βενετικῶν ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν Κρήτῃ συνωμοσίαν τοῦ Σήφη Βλαστοῦ (1453–1454) καὶ τὰ μετ' αὐτήν», *ΕΕΒΣ* 29 (1959), σσ. 225-226, αρ. 13. Πρβλ. σχετ. λήμμα 311 του παρόντος.

281. Τα έγγραφα σσ. 043-044, αρ. 1· σ. 044, αρ. 2· σσ. 044-045, αρ. 3 έχουν επανεκδοθεί στο N. Moschonas, «I Greci a Venezia e la loro posizione religiosa nel XVo secolo. Studio su documenti veneziani», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 5 (1967), σ. 128, αρ. 3· σ. 131, αρ. 6· σ. 130, αρ. 5 (πρβλ. λήμμα 260 του παρόντος). Τα έγγραφα των σσ. 061-062 έχουν επαναδημοσιευτεί στο G. Pilidis, «"Morire per honor di la signoria". Gli stradioti Greci a Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 38-41, αρ. 1-2 (πρβλ. σχετ. λήμμα 398 του παρόντος). Το έγγραφο της σ. 046, αρ. 6 έχει επαναδημοσιευτεί στο F. Thiriet (ed.), *Délibérations des assemblées vénitiennes concernant la Romanie*, **τ. II** (1364–1463), Paris–La Haye 1971, σσ. 332-333, αρ. 1586 (πρβλ. σχετ. λήμμα 180 του παρόντος). Το έγγραφο των σσ. 052-053, αρ. 16 έχει επαναδημοσιευτεί και στο C. Kérofilas, *Une famille patricienne crétoise: Les Vlasto*, New York 1932, σσ. 50-51, υποσημ. 2 και σ. 322, αρ. E (πρβλ. σχετ. λήμμα 145 του παρόντος). Επίσης στο ίδιο σσ. 321-324, αρ. D-G, έχουν επαναδημοσιευτεί και τα έγγραφα των σσ. 050, αρ. 12· σσ. 052-053, αρ. 16 και σ. 037, αρ. 7β. Στην ίδια έκδοση, σσ. 320—321, αρ. A-C, έχουν δημοσιευτεί σε μετάφραση τα έγγραφα των σσ. 049-050, αρ. 9β-11.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ἐπιρροῆς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατ' ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1418-1419)», *ΕΕΒΣ* 30 (1960), σσ. 109-123, αρ. A1-A13· σσ. 134-141, αρ. B1-B6[282].

**269**

1420-1458. Νοταριακές πράξεις και οι αρχειακές καταχωρήσεις τους. Κέρκυρα [λ, ι].

Σ. Ασωνίτης, «Τρία κερκυραϊκά νοταριακά έγγραφα των ετών 1398-1458», *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), σσ. 22-24, 26-27[283].

**270**

1420-μετά το 1494. Διαταγή του βασιλέα της Κύπρου και νομοθετικός κώδικας. Λευκωσία, Νάξος [ι].

P. Viollet, «I. Les remembrances de la Haute Cour de Nicosie II. Les usages de Naxos», *AOL* 1 (1881), σσ. 612-614[284].

**271**

1421-1453. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα, αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Κάλυμνος, Καστελλόριζο, Κύπρος, Κως, Λέρος, Νάξος, Νίσυρος, Ρόδος, Σύμη, Τήλος, Χάλκη [λ, ι].

Ζ. Τσιρπανλής (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα για τη Ρόδο και τις Νότιες Σποράδες από το αρχείο των Ιωαννιτών Ιπποτών*, **τ. 1** (1421-1453), Ρόδος 1995, σσ. 219-400, αρ. 1-125· σσ. 403-557, αρ. 127-221· σσ. 561-773, αρ. 223-342[285].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΣΚΛΑΒΩΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΩ*

*Ρόδος, 1421, 5 Οκτωβρίου*

*«De precepto dominj Magistrj et dominorum de Conuentu, fratre Jeno de Bys*

282. Το υπ. αρ. B6 έγγραφο (σσ. 140-141) έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 323-324, αρ. 11. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

283. Οι πράξεις αποτελούν μεταφράσεις στα ιταλικά ελληνικών συμβολαίων. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 6.

284. Το κείμενο των εθίμων της Νάξου έχει επανεκδοθεί διορθωμένο στο G. Recoura (ed.), *Les Assises de Romanie*, Paris 1930, σ. 333. Πρβλ. σχετ. λήμμα 65 του παρόντος.

285. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 10β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*requirente, fuerunt manumissi Jani Serjencin et Anthonius Soupy, sclauj insule siue preceptorie Langonensis, cum hac condictione, quod toto eorum tempore seruire debeant et necessaria, ut similibus aliis manumissis, eisdem per preceptorem siue nostrum locumtenentem prestentur.*

*Datum Rhodj die V mensis Octubris MCCCCXXJ, sub impressione et cetera»*[286].

ΑΠΟΝΟΜΗ ΧΑΡΙΤΟΣ ΣΕ ΔΡΑΣΤΗ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ

*Ρόδος, 1421, 4 Νοεμβρίου*

*«Die IIIJ^a^ mensis Nouembris, anno ut supra, fuit facta gratia Petro Gracie, filio Michaely Gracie, ad requestam domini Jacoby de Pistorio, collectori Sedis Apostolice, qui interfecerat Nicolaum Surianum in casaly de Embonia cum uno baculo, quod non obstante domino, possit venire et habitare in insula et ciuitate nostra Rodj et alijs nostris terris.*

*Mandantes omnibus officialibus, et cetera.*

*In cuius rey testimonium bulla nostra cerea fuit impressa»*[287].

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΣΤΕΛΛΑΝΙΑ ΤΗΣ ΚΩ ΣΤΟ ΑΞΙΩΜΑ «ΚΟΝΔΥΛΙ». ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΑ ΣΥΝΤΑΣΣΕΙ ΔΙΑΘΗΚΕΣ, ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΥΣ, ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΑ ΚΑΙ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΗ ΠΡΑΞΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΕΛΛΗΝΕΣ

*Ρόδος, 1427, 29 Οκτωβρίου*

*«Per reuerendissimum dominum Magistrum fuit collatum officium scribanatus, quod vulgari diomate vocatur lo Condilj, Johanni Calotheto, insule Langonensis, videlicet: quod possit in castellania de Narangia facere testamenta, codicelos et quamlibet ultimam uoluntatem et instrumenta dotalia inter grecos et grecas, et quascumque scripturas, secundum cons<u>etudinem dicti officii, benefaciendo in dicto officio donec uitam duxerit in humanis, et cetera.*

*Datum Rhodj die XXIIIIJ mensis Octobris MCCCCXXVIJ»*[288].

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΕΙ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ, ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΣ ΤΟΥ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ ΑΝΕΝΟΧΛΗΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ, ΩΣΤΕ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΥΤΟ ΝΑ ΜΠΟΡΕΣΕΙ ΝΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙ ΤΑ ΧΡΕΗ ΤΟΥ

*Ρόδος, 1440, 25 Απριλίου*

*«Frater Johannes de Lastico, dei gratia sacre domus Hospitalis Sancti Johannis Jherusalem Magister humilis et pauperum Christi Jhesu custos, prouido viro, fidelj, dilecto nostro Johannj alias Treserres, ciuitatis nostre Rhodj ciuj, in Christo nobis carissimo, salutem in domino sempiternam.*

*Supplicatio per te coram nobis humiliter facta in effectu continebat, quod cum alias dudum mala temporum conditione, adeo res tue in extremum venissent, ut multis ac varijs, quibus astrictus fueras, creditoribus nequaquam satisfacere posses, ac quandam cum eisdem*

286. αρ. 2.
287. αρ. 3.
288. αρ. 16.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*compositionem de certa annua solutione, videlicet certo quid pro quolibet centenario cum eisdem creditoribus tuis finaliter peruenistj, et, sicuti vestra huiusmodj supplicatio subiungebat, eandem compositionem propter summam inopiam tuam maxima temporum difficultate obseruare in futurum nullatenus potes et nisi de nostra tibi misericordiosa gratia succurratur, quod magis ex urbe cedere compelleris, reliquendo filios et uxorem, quos de tua industria vix alere potes, nedum quod solutionj prefate ulterius satisfacere possis.*

*Quamobrem a nobis humiliter postulastj, ut personam dumtaxat tuam mediocriter indutam ab omni cohertione et arcatione personalj tutam, securam liberam et immunem ratione dumtaxat compositionis prefate et creditorum in eadem expressatorum benignius efficere dignaremur.*

*Nos uero de premissa inopia atque propemodum miseria tua notitiam certa habentes, et etiam considerantes honestatem ac probitatem familie tue, ne absentia tua ea periclitarj cogatur, confidentes etiam de equitate et misericordia creditorum tuorum, huiusmodi votis in hac parte tuis una cum deliberatione venerabilis audientie nostre antedictam personam tuam ab omni coharcatione personalj ratione quorumcumque debitorum tuorum antedictam compositionem factorum, siue ratione compositionis eiusdem, pro tempore unius annj continuj et completj e die data presentium inantea computandj. Et deinceps ad beneplacitum nostrum saluam, securam, liberam et immunem, tenore presentium, esse volumus et mandamus.*

*In cuius rei testimonium bulla nostra in cera nigra presentibus est impressa.*

*Datum Rhodj in nostro Conuentu di XXV mensis Aprilis, anno ab incarnato domino millesimo quadrigentesimo quadragessimo»*[289].

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ*

*Ρόδος, 1441, 20 Μαρτίου*

*«Infrascripta sunt capitula rerum comissarum reverendo domino priorj Ecclesie fratri Johannj Morellj, super hedificio noue Infirmarie, tam a reverendissimo domino Magistro quam suo reverendo Consilio.*

*In primis, quod possit retinere magistros muratores decem, francos et liberos ab omnj onere quarumcumque garauanarum quomodocumque eis incumbencium uel imponj consuetarum in sua arte.*

*Item, quod posit retinere duos uel tres fratres pariformiter ab omnj onere garauanarum in nostra Religione eis incumbencium.*

*Item, quod opus ipsum Infirmarie dimittere possit libere et licite, cum et quando sibj placuerit, sine aliquo obstaculo uel impedimento.*

*Item, quod habeat frumentum bonum ex granerio Conuentus Rhodj tantum quantum opportunum, pro laboratoribus Infirmarie prefate.*

*Item, quod sequj possit et valeat petreram inceptam juxta voltas arsenalis, pro hedificio Infirmarie prefate.*

*Predicta per reverendissimum dominum Magistrum eiusque venerandum Consilium concessa conclusaque fuerunt et scribj jussa die XX mensis Martij, anno ab incarnato domino M°CCCCXL^mo»*[290].

---

289. αρ. 120.
290. αρ. 127.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 272

1421-1474. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις, Χάνδακας [λ].

A. van Gemert, «The Cretan Poet Marinos Falieros», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σσ. 19-27, αρ. I.1–I.5· σσ. 27-38, αρ. II.1-II.9· σσ. 40-47, αρ. III.1-III.6· σ. 49, αρ. III.8· σσ. 50-64, αρ. IV.1-IV.8[291].

*ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ*

*Χάνδακας, 1440, 16 Δεκεμβρίου*

*«Securitatem facio ego Franciscus Dhimininiti q. Ser Georgii, habitator Candide, tibi n.v. Ser Marino Faletro q. domini Marci de yperperis M°CCCXXXIII que sunt pro resto et complemento solutionis yperperorum XIII°CCCXXXIII et grossis videlicet pro loco casalis Panagia et Sachara que omnia comissarie n.v. Ser Benedicti de Molin q. dare debebam n.v. Ser Marino Bon q. domini Antonii, eaque tibi dare promiseram nomine dicti Ser Marini, ut declaratur in quaterno deliberationum domini Marci Justiniano olim Duche Crete. Nunc autem quia dicta yperpera nomine meo dedisti n.v. Ser Francisco Mudatio, creditori meo a modo»*[292].

## 273

1422. Μίσθωση εργασίας. Χάνδακας [λ].

M. Poppi, «Richerche sulla vita e cultura del notaio e cronista veneziano Lorenzo de Monacis, cancelliere cretese (ca. 1351-1428)», *SV* 9 (1967), σσ. 181-182, υποσημ. 150.

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ «ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ»*[293]

*Χωριό La Plora (Χάνδακας), 1422, 17 Απριλίου*

*«Die XVII aprilis in casali La Plora insule Crete. Manifestum facio ego Nicolas Alafranco habitator casalis Plora cum meis heredibus tibi circumspecto et sapienti viro domino Laurentio de Monacis cancellario Crete et heredibus tuis, quod promitto tibi tenere a te et laborare de loco casalis tui suprascripti bovinam unam cum dimidia terre, de qua quidem bovina una cum dimidia presentialiter teneo bovinam unam et est illa quam habui a venerabili viro magistro Monaco filio tuo quondam, apoyaru videlicet in antea usque ad annos quinque ex hinc proximos comprehendentes introitus quinque. Bovina autem dimidia est illa quam tenebat Georgius Chassissi faber in loco de Elea. Pro quaque quidem terre*

---

291. Τα υπ. αρ. II.1. και III.8 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 408, αρ. 7 και 410, αρ. 11. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

292. σ. 23, αρ. I 3b.

293. Βλ. σχετ. Χρύσα Μαλτέζου, «Ο όρος «metacherissi» στις αγροτικές μισθώσεις της βενετοκρατούμενης Κρήτης», *Βυζαντινά* 13 (1985), 1135-1147.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*terzaria debeo per me vel per meum missum dare et deliberare tibi vel sive misso tuo annuatim super areis dicti loci mensuras boni et nitidi frumenti XXXVII 1/1 et ordei VII 1/1, faciendo tibi angarias et canestria iuxta usum loci predicti sub pena dupli faciendo tibi primam pagam de predictis per predicta bovina 1 1/1 in areis de MCCCCXXII. Tunc pro bovina una quam presentialiter teneo debeo etiam dare tibi terciariam eius et facere angarias et canestria in areis proximis ultra temporis .V. annorum pro quo obbligor. Et est sciendum quod habui a te modo ypperpera quindecim, de quibus ypperpera quinque sunt et esse debent pro metachrissi dicto 1/1 bovino, ypperpera vero decem sunt et esse debent mutuum, quod mutuum dare tibi debeo in areis de MCCCCXXII sub pena XX pro cento racione anni. Et dicta yperpera quindecim sunt ultra ypperpera decem quae habui a suprascripto filio tuo pro metachrissi. Dictam autem terram non possim tibi refutare, nisi prius solverim tibi predictum metachrissi. Et teneor in ultimo anno suprascriptorum quinque annorum dimittere terciariam predicte terre non iarizatam nec iarizanda. (Et teneor habitare in dicto casali per totum tempus suprascriptum.*

*Ad hoc autem manifestum facio ego Georgius Cacanella habitator casali suprascripti cum meis heredibus tibi suprascripto domino cancellario et heredibus tuis quod constituo me tibi plezium pro suprascripto Nicolao pro metachrissi et mutuo»*[294].

## 274

1423. Δικαστική απόφαση της κρητικής Αυθεντίας για κτηματική διαφορά. Χάνδακας [λ].

Σ. Μακρυμίχαλος, «Μία ἀνέκδοτος δικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης κατὰ τὸ 1423», *Πεπραγμένα τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ΄, Ἀθήνα 1968, σσ. 160-162 (μαζί με μετάφραση).

## 275

1424-1426. Αποφάσεις συλλογικού οργάνου της Γένοβας, επιφορτισμένου με τις υποθέσεις των κτήσεων της στην Ανατολή. Αμμόχωστος, Γένοβα, Καφφάς, Πέρα, Σινώπη, Χίος [λ].

N. Bănescu (ed.), «Archives d'État de Gênes. Officium provisionis Romanie», *Revue des Études Sud-est Européennes* **4** (1966), σσ. 576-591, αρ. 1-35· **5** (1967), σσ. 235-263, αρ. 36-95[295].

---

294. σσ. 181-182, υποσημ. 150.

295. Πληρέστερη έκδοση στο Laura Balletto (ed.), *Liber Officii Provisionis Romanie (Genova, 1424-1428)*, Genova 2000. Πρβλ. σχετ. λήμμα 276 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**276**

1424-1428. Αποφάσεις συλλογικού οργάνου της Γένοβας επιφορτισμένου με τις υποθέσεις των κτήσεών της στην Ανατολή. Αμμόχωστος, Γένοβα, Καφφάς, Μυτιλήνη, Πέρα, Ρόδος, Σινώπη, Φώκαια (Μικρά Ασία), Χίος [λ].

L a u r a B a l l e t t o (ed.), *Liber Officii Provisionis Romanie (Genova, 1424-1428)*, Genova 2000, σσ. 3-45, αρ. 1-37· σσ. 48-55, αρ. 40-43· σσ. 57-130, αρ. 45-113· σσ. 132-148, αρ. 115-130· σσ. 149-181, αρ. 132-159· σσ. 183-190, αρ. 163-170· σσ. 192-290, αρ. 172-261· σσ. 291-330, αρ. 263-297[296].

**277**

1424-1451. Διοικητικά έγγραφα. Κορώνη, Χάνδακας [λ].

G. H o f m a n n, «Nuove fonti per la storia profana ed ecclesiastica di Creta nella prima metà del secolo XV», *Πεπραγμένα τοῦ Θ' Διεθνοῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1956, σ. 463, σσ. 466-467.

**278**

1425. Έγγραφο αναφερόμενο στη διεκδίκηση του κάστρου του Αστακού (Δραγαμέστου). Ιωάννινα [λ].

Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Κάρολος Α' ο Τόκκος προς τον Δόγην της Βενετίας. Μία ανέκδοτος επιστολή του εξ Ιωαννίνων, του 1425», *Ηπειρωτική Εστία* 2/16 (1953), σ. 794 (= Κ. Μέρτζιος, «Μία ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Καρόλου Α' τοῦ Τόκκου πρὸς τὸν Δόγην Βενετίας γραφεῖσα ἐξ Ἰωαννίνων τὸ 1425», *Πεπραγμένα Θ' Διεθνοῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου*, Ἀθήνα 1956, σσ. 557-558 (μαζί με μετάφραση)).

**279**

1426-1427. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Γένοβα [λ].

L a u r a B a l l e t t o, «Tra Genova e l'isola di Cipro nel 1426-1427», *EKEE* 27 (2001), σσ. 84-94, αρ. 1-10.

296. Αρκετά από τα έγγραφα αποτελούν επαναδημοσιεύσεις από δύο βασικές εκδόσεις: L. Belgrano, «Prima serie di documenti riguardanti la colonia di Pera», *Atti della Società Ligure di Storia Patria* 13/2 (1877), 97-317· N. Bănescu, *Le declin de Famagouste. Fin du royaume du Chypre. Notes et documents*, Bucarest 1946, οι οποίες όμως δεν έγινε εφικτό να εντοπιστούν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 280

1428. Μίσθωση εργασίας. Χάνδακας [λ].
D. Jacoby, «Quelques aspects de la vie juive en Crète dans la première moitié du XVe siècle», *Πεπραγμένα τοῦ Γ′ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β′, Ἀθήνα 1974, σ. 115, υποσημ. 39 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. X).

## 281

1431. Διοικητική αναφορά. Καφφάς, Κωνσταντινούπολη, Νεγροπόντε [λ].
F. Dupuigrenet-Desroussilles, «Vénitiens et Génois a Constantinople et en mer Noire en 1431 d'après une lettre de Martino da Mosto, baile à Constantinople, au baile et aux conseillers de Nègrepont», *Cahiers du monde russe et soviétique* 20/1 (1979), σσ. 120-122.

## 282

1433-1666. Διοικητικά έγγραφα παραχώρησης προνομίων. Νάξος [λ, ι].
Π. Ζερλέντης, «Γράμματα Φραγκῶν δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (ᾳυλγ-ᾳφξδ)», *BZ* 13 (1904), σσ. 143-157, αρ. 1-11.

*Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΡΙΣΠΟΣ, ΔΟΥΚΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΕΙ ΤΟΝ ΠΑΠΑ ΓΕΩΡΓΙΟ ΣΠΑΝΟ, ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΜΟΡΦΗ ΔΟΥΛΕΙΑΣ*
*Νάξος, 1534, 8 Μαρτίου*

*«NOS IOHANNES CRISPVS DVX EGEOPELAGI universis et singulis hoc presens nostrum privilegium inspecturis seu audituris notum et manifestum facimus: qualiter cognoscendo nui veramente la diurna et notturna fidel servitù che ha usato et de continuo usa il venerabile papa Georgij Spano del q. Nicola Acrosticari in la infirmità della illustrissima madama consorte longo tempo per il che siamo desiderosi de remunerarlo de qualque beneficio. Et per che esso ne ha devotamente supplicate, li consedamo gratia de libertà, et absolutione, et franchisia de ogni vinculo et tenimento et de qualunche obligatione de servitù che fosse tenuto alla Signoria, sì la sua propria persona, come et li sui fioli et fradeli, et cusini cum tuti li lor fioli et loro beni: alla qual supplication per amor li portamo, habiamo deliberato far li gratia per memoria della sua vigilante servitude. Unde per nui et per heredi et successor nostri havemo absolto, franchato, et liberato dito papa Georgij Spanò cum tuti li suoi fioli: et Michieli suo fradelo, ditto vilano cum tuti li sui fioli, et Nicola Spanò, ditto Cazuriary cum tuti li sui fioli, et Guglielmachi Spanò, dito Cazuriani, cum tuti li sui fioli, li quali tuti soprascritti volemo dal dì et hora presente siano liberi et franchi cum tuti li loro beni, et absolti da ogni vinculo et tenimento*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*de obligation, così de mare come de terra. Et che possano cum tuti loro fioli che hanno et faranno tuti li soprascritti stare, andare, tartire, ritornare, merchadantare, permutare, compare, vendere, donare, testare, come homini liberi et franchi, sì come fossemo nati dentro della cita de Roma: prometendo per nui et per heredi et successori nostri, tutti li soprascritti defender, et mantegnir cum tuti li lor fioli et loro beni in perpetuum, come homini liberi et franchi: et haver la presente gratia tempo firma, ratha, grata, et irrevocabile: Ne mai contrafar, ne contravenir per alcuna rason de iure aut de fato: Anci prometemo a tute nostre spese sempre defendere, et mantegnir lo presente privilegio per firmo, bono et valido contra qualunche persona contradir volesse. Commandando distintamente al presente nostre baliò et a tuti li altri sui successori, che da mo in avanti non deba più molestar alcuno delli soprascritti, nè sui animali, nè sui beni per servitio della Signoria, per esser tuti loro homini liberi et franchi et absolti de ogni servitude cum tuti li lor animali et beni: Et per ricognoscenza della presente gratia volemo che tuti li soprascritti cum tuti loro fioli in perpetuum siano tenuti ad ogni requisitione dar singulo anno a nui et heredi et successori nostri ala festa de Natale una pomo narranzo. Et in fede de quanto è soprascritto havemo comandato al cancellaria nostra scriver lo presente privilegio, et poner qui da basso la nostra mazor bolla pendenti.*

*Datum in palatio nostro ducali Naxie currentibus anniis salvatoris nostri Jesu Cristi ab incarnatione millesimo quingentesimo trigentesimo quarto, die octava mensis martij, [indictione X].*

*Ego Marcus Patuanus cancellarius ducalis de mandato illustrissimi domini domini ducis hoc suprascriptum privilegium scrissi»*[297].

**283**

1436-1774. Διατάγματα του Δόγη της Βενετίας. Βενετία, Κέρκυρα [λ].

Σ. Ασωνίτης, «Προβλήματα του ορθόδοξου κλήρου της Κέρκυρας πριν και μετά τη Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας», *Βυζαντινά* 21 (2000), σσ. 408-417, αρ. 2-8[298].

**284**

1437-1700. Διατάγματα του Δόγη της Βενετίας. Βενετία, Κόρινθος, Ναύπλιο, Αγία Μονή Αρείας [λ, ι].

Γ. Χώρας, *Ἡ «Ἁγία Μονὴ» Ἀρείας ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ ἱστορίᾳ Ναυπλίου καὶ Ἄργους*, Ἀθήνα 1975, σσ. 253-255, αρ. 3· σσ. 261-265, αρ. 4Ε΄ -4Θ΄.

---

297. σσ. 22-23, αρ. 9.

298. Για το ελληνικό έγγραφο βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 10α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 285

1438-1618. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Μήλος, Νάξος, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Π. Ζερλέντης, *Α. Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1438-1565), Β. Ἰωσὴφ Νάκης Ἰουδαῖος Δοὺξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1566-1579). Γ. Τὸ Σαντζὰκ τῶν νήσων Νάξου, Ἄνδρου, Πάρου, Σαντορήνης, Μήλου, Σύρας (1579-1621)*, Ἑρμούπολις 1924, σσ. 54-61, σσ. 84-99, σσ. 109-113, σσ. 115-121[299].

*Ο ΔΟΥΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΡΙΣΠΟΣ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΡΕΜΑ ΩΣ ΦΕΟΥΔΟ*

*Νάξος, 1490, 22 Οκτωβρίου*

*«IOHANNES CRISPO DUX EGAEOPELAGI à tutti e singuli che lo presente instrumento over privilegio di donation pervenirà manifesto habbiamo per fermo, rato, grato et in irrevocabile patente. Come per nui, et nostri heredi universali successor demo, donamo, et perpetualiter concedemo à Franculi Calafami, et a suoi heredi la fiumara che descende dalla Placa; laqual è posta de fora al zardin del ditto Franculi, è và per infiua la riva de lo mar con tutte sue rason, e jurisdition, et pertinentie. Al qual Franculi nui personalmente havemo messo in sasina, e corporal possession presente sr. de Zia, messer Antonio Crispo, messer Jacomo Crispo suo fradello, e sgr Nicolo Desde ad' haver, tener, galder, dominar e perpetualmente posseder con li suoi heredi. Et per ricognossenza ne sia tenudo ditto Franculi à nui et alli nostri heredi ogni anno uno pomo di neranzo. Et à cautella havemo comandado e fò messo chi basso la nostra bolla pendende.*

*Actum Nixie anno MCCCCLXXXX adi XXII ottobre, indictione VIIII.*

*Johannes Cotrono cancelliero de mandado»*[300].

*ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΦΕΟΥΔΑΛΙΚΩΝ ΟΡΚΩΝ*

*Άνδρος, 1578, 7 Φεβρουαρίου*

*«In Dei nomine, amen. Sedendo il deg^mo^ Francesco Coronel juris utriusque doctor, et luogotenente per ill^mo^ ed ex^mo^ sg^r^ il sg^r^ d. Joseph Naci duca di Naxia et signore d' Andro etc. Della camera grande nel palazzo di Andro, esistente verso la piazza del Castro inferiore detto Emporio in quel medesimo luogo comparso il nobil m. Marino D' Argenta primogenito figlio di m. Nicolo D' Argenta abitante nell'isola di Santorino, ricchiedendo, et umilmente supplicando sua sig^r^ illu^ma^ che quella al nome che reppresenta si degni investire det. M. Marino figlio primogenitor di esso m. Nicolo del feudo et beni feudati del d^t^ m. Luca D' Argenta fratello di esso m. Nicolo suo padre possessore; et questo perchè essendo*

---

299. Βλ. επίσης Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 67, 88, 91, 112 καθώς και Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 25β.

300. σσ. 60-61.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*passato dalla vita presente esso q^d sig^r Luca post se non ha lasciato piu prossimo crede del d^t Nicolò fratelo del ditto q^d sig^r Luca, detti beni in virtù delle leggi jure hereditario aspettano ad esso m. Marino come primogenito stante la renunzia che il pref^to m. Nicolò fù al detto m. Marino sotto di 16 settembre passato 1577 qual si abbia relazione renumziando di suo libero arbitrio et volontà etc. privandosi ex nunc pront ex tunc da tutte le sue ragioni et azioni che si aspettano ed appartengono ad essi beni feudati; et volendo che di questi sia investito il pref^to m. Marino suo primogenito figlio, massime per non esser d^t Nicolò abile al servizio debito, promettendo d^t m. Marino fedeltà et prestar l'ommaggio solito. Onde considerando sua sig^ra illu^ma al nome che rappresenta l'umile supplicazione di esso Marino, esser giusta ed onesta, visto prima un provilegio concesso ai suoi antecessori dal q^d sig^r illu^ma sig^r Nicolò Della Carceri duca dell'Archipelago del 1372: per il chè detto m. Luca possedera detto feudo, come successor legitimo dei suoi antecessori, vista la renunzia prenominata fatta al d^to m. Marino dal pref^to m. Nicolo suo padre fratello ed erede del d^to qu^d m. Luca. Costituto d^to m. Marino et genibus flexis, colle mani giunto nelle mani di sua sig^r illu^ma , et giurando esser fedelissimo nel servizio stato dal pref^to illustr. ex^mo sig^r sig^r d. Joseph Naco duca di Naxia, signore d'Andro etc. Et di esso rapresentanti; dandoli l'osculo consueto, lo ha legitimamente par l'autorità concessati da sua sig^r illu^ma investito del d^to feudo, prossesso dal fratello q^d nobilo m. Luca D'Argenta suo barba, posto nel pred^a isola di Santorino, in tutto conforme alle pred. leggi del imperio di Romania, accettandolo nel numero dei feudatarii, promettendola ad d^to nome, mantener tutte sue ragioni a ragione et giustizia: et questo in presenza delli nobilli m. Filippo Laurdano, m. Marino Della Grammatica, m. Crussino Sumarippa, et m. Lorenzo Paterio, et di sig^r Giorgio Cafuri fattor di Santorino, sig^r Antonio Gatali, et sig^r Gianuli Anfonse di Santorino, et con reservazione et senza pregiudigio da ogni et qualunque ragione ad esso sig^r , et qualumque atto spettante quomodolibet et qualitercumque.*

*Datum Andro a di VII febraro MDLXXVIII.*
*(L+S) Franciscs Coronel luocotenente.*
*Antonio Anselmo cancell^r d'Andro»*[301].

## 286

1440. Διοικητικά έγγραφα. Γένοβα, Νεγροπόντε, Πέρα, Ρόδος, Χίος [λ].
Anna Talysina, «La navigation commerciale, la guerre de course et la piraterie dans la région d'Egée (d'après un document peu connu de 1440)», *Επικοινωνίες και μεταφορές στην προβιομηχανική περίοδο*, Αθήνα 2001, σσ. 85-86.

## 287

1440-1449. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Αμμόχωστος, Χίος [λ].

---

301. σσ. 97-99.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



J. Nam, *Le commerce du cotton en Méditerranée à la fin du Moyen Âge*, Leiden-Boston 2007, σ. 471, αρ. I.5· σσ. 473-477, αρ. II. 2-II. 3.

**288**

1441. Πληρεξούσια. Χάνδακας [λ].

Laura Balletto, «Tra l'isola di Creta ed il commonwealth Genovese nel XV secolo», *Πεπραγμένα Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σσ. 114-115, αρ. 1-2.

**289**

1441-1512. Αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου σε φορολογικά θέματα. Κως, Ρόδος [λ].

Ζ. Τσιρπανλής, «Το «κεφαλατίκι» (testagium–mazzucato) στην ιπποκρατούμενη Κω (1441, 1512)», *Βυζαντινά* 15 (1989), σ. 163· σ. 176 ( = Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 240 και 253).

**290**

1443-1444. Πληρεξούσια. Τάνα [λ].

Ι. Μαρκούρης, «Σχέσεις Ελλήνων εμπόρων με την Τάνα (α' μισό του 15ου αιώνα)», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), σσ. 52-54, αρ. 1-3.

**291**

1443-1468. Νοταριακές πράξεις. Λευκωσία [λ, ι].

J. Richard, «Une famille de «Vénitiens blancs» dans le royaume de Chypre au milieu du XVème siècle: les Audeth et la Seigneurie de Marethasse», *Miscellanea Agostino Pertusi*, τ. 1, *Rivista di Studi Bizantini e Slavi* 1 (1980), σσ. 101-129, αρ. 1-10.

**292**

1444. Πληρεξούσιο. Χάνδακας [λ].

Χρύσα Μαλτέζου, «Βενετική μόδα στην Κρήτη (Τα φορέματα μίας Καλλεργοπούλας)», *Βυζάντιον* 1 (1986), σσ. 145-146.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**292α**

1444-1470. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Ναύπλιο [λ].

G. Soulis, «The Gypsies in the Byzantine Empire and the Balkans in the late Middle Ages», *Dumbarton Oaks Papers* 15 (1961), σσ. 164-165, αρ. 1-2[302].

**293**

1445-1463. Διοικητικά έγγραφα. Αίγινα, Αίγιο, Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Λήμνος, Μάνη, Ναύπακτος, Πάργα, Πάτρα, Πέρα, Σκιάθος, Σκόπελος, Σκύρος, Χάνδακας [ι].

N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. V**, Paris 1883[303], σσ. 1-339[304].

**294**

1445-1495. Διοικητικά έγγραφα και δικαστική απόφαση σχετικά με προνόμια των ιπποτοκρατούμενων περιοχών. Κάλυμνος, Ρόδος [λ, ι].

Ζ. Τσιρπανλής, «Μορφές διοικητικής αυτονομίας στα Δωδεκάνησα επί ιπποτοκρατίας (Liberi ab omnibus servitutibus?)», *Δωδώνη* 15 (1986), σσ. 27-31· σσ. 54-55, αρ. 1· σσ. 60-65, αρ. 3-5 ( = Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 167-171· σσ. 194-195, αρ. 1· σσ. 200-205, αρ. 3-5)[305].

*ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΣΤΡΟΦΥΛΑΚΑ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΠΟΠΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ*

*Κάλυμνος, 1453, 16 Απριλίου*
*Ρόδος, 1453, 1 Σεπτεμβρίου*

*«Frater Johannes de Lastico et cetera, dilecto nobis in Christo Nicolao Sachelari, habitatori nostre insule Calami. Salutem in domino sempriternam.*

*Suplicacionibus tuis inclinati et cum deliberacione nostri venerandi Consilij officium de castrofilaca castri nostri Calami tibi per venerabiles ac religiosos in Christo nobis*

---

302. Πρβλ. επίσης λήμμα 356 του παρόντος.

303. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 246, 259, 345, 348, 359 και 437 του παρόντος.

304. Τα έγγραφα των σσ. 76-78 και σσ. 188-189 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 226-228, αρ. 13· σσ. 332-334, αρ. 22 αντίστοιχα. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

305. Για το ελληνικό έγγραφο βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 12.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*precarissimos fratres Raimondum de Teis, nostri conuentus Rhodi magnum preceptorem, ac Johannem de Spilles, Celme et Vallis Molis preceptorem, visitatores et comissarios nostros et cetera, sicut in literis eorum late continetur, quarum tenor sequitur et est talis collatum, videlicet:*

*Nos fratres Raimondus de Teis, conuentus Rhody humilis magnus preceptor, et Johannes de Spilles, Celme et Valis Molis preceptor, visitatores, conmisarij, judices et cetera, deputati per reverendissimum dominum dominum nostrum Magistrum et suum honorandum Consilium per totam preceptoriam Langonis, Nizeri, Leri, Calami et cetera, vobis dilecto nostro Nicholao Sachelarj, habitatori de Calamo, propter bona et liberalia seruicia nobis prestita et obbanam famam et informacionem, quam de te suscepimus de exercicio officij de castrofilaca castri Calami, in quo inuenimus te seruitorem fidelem et legalem, quare contulimus et de nouo damus predictum officium de castrofilaca castri Calami, cum suis oneribus, honoribus et alijs suis juribus et pertinencijs predicto officio atenentibus et assuetis, ad ipsum habendum, tenendum, possidendum et in eo bene regendum. Mandantes et precipientes vigore nostre comissionis omnibus et singulis de dicto castro Calami hominibus, ut te in dicto officio teneant et obediant. In cuius rei testimonium hanc presentem scripturam fieri jussimus et manibus nostris proprijs nos supscripsimus.*

*Datum in Calamo di XVJ mensis aprilis, anni domini millesimi quadrigentesimi quinquagesimi tercij.*

*Fraire Raimont de Teis, fra Johannes de Spilles.*

*Ex nostra certa scientia tibi supranominato Nicolao secundum tenorem literarum prefatorum nostrorum conmisariorum insertarum confirmamus et ratificamus et presentis scripti patrocinio communimus. Mandantes et precipientes districte castellanis ac hominibus dicti castri nostri Calami presentibus et futuris, ne contra hanc nostrum ratificationem et confirmationem aliquatenus facere uel uenire presumant, quinymo juxta eius mentem et seriem studeant inuiolabiliter obseruare. In cuius rei testimonium bulla nostra magistralis in cera nigra presentibus est impressa.*

*Datum Rhodi in nostro conuentu die prima mensis septembris, anno ab incarnato Christo Jhesu, domino nostro, millesimo CCCCL tercio»*[306].

## 295

1445-1688. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Κέα, Μήλος, Μύκονος, Νάξος [ι].

Π. Ζερλέντης, *Φεουδαλική πολιτεία ἐν τῇ νήσῳ Νάξῳ*, Ερμούπολις 1925, σσ. 41-43, σσ. 49-52, σσ. 67-68, σσ. 73-74[307].

---

306. σσ. 54-55, αρ. 1 = σσ. 194-195, αρ. 1.

307. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμματα 127, 283, 287, 290, 347, 364.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**296**

1446. Νοταριακή πράξη. Νάξος [λ, ι].

Marina Koumanoudi, «"Circa conventionem alluminam sive allumeriarum": Μία επιχείρηση εκμετάλλευσης στυπτηρίας στο δουκάτο του Αιγαίου Πελάγους (15ος αι.)», *Porphyrogenita. Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 271-274.

**297**

1446-1624. Φάκελλος με διοικητικά έγγραφα σχετικά με την περιουσία της λατινικής επισκοπής Τήνου. Βενετία, Τήνος [λ].

Μ. Φώσκολος, «Το «φέουδο» της λατινικής επισκοπής Τήνου. Συμπληρωματικές πληροφορίες για το φεουδαρχισμό από την εκκλησιαστική ιστορία της Τήνου», *Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών* 14 (1991-1993), σσ. 284-291, αρ. Α-Ε[308].

**298**

1447. Παραχώρηση ετήσιου επιδόματος. Βενετία [λ].

Κ. Καιροφύλας, «Μεταφορὰ πλοίων διὰ ξηρᾶς. Σόρβολος καὶ Μωάμεθ Β'», *ΕΕΒΣ* 7 (1930), σ. 49.

**299**

1447-1451. Νοταριακές πράξεις. Τάνα [λ].

S. Karpov, «Orthodox Christians in italian-tartar surrounding. New archival evidences on rich and poor in venetian Tana XIVth–XVth centuries», *Πλούσιοι και Φτωχοί στην κοινωνία της ελληνολατινικής Ανατολής*, Βενετία 1998, σσ. 463-472, αρ. 1-7.

**300**

1447-1455. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ].

Μ. Μανούσακας, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὸ Νικόλαο Σόρβολο, λιμενάρχη τοῦ Χάνδακα καὶ ἐμπειροτέχνη στὴν ὑπηρεσία τῆς Βενετίας», *Πεπραγμένα*

---

308. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 653α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



τοῦ *Α΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β΄, *Κρητικὰ Χρονικὰ* 15-16 (1961-1962), σ. 142, υποσημ. 10· σσ. 150-153, αρ. 1-2.

## 301

1448. Δικαστικό έγγραφο. Αμμόχωστος [λ].

J. Richard, «La cour des Syriens de Famagouste d'après un texte de 1448», *BF* 12 (1987), σσ. 397-398 (= J. Richard, *Croicades et États latin d'Orient*, London 1992, αρ. XVII).

## 302

1448-1464. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ, ι].

D. Jacoby, «Un agent juif au service de Venise: David Mavrogonato de Candie», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σσ. 93-96, αρ. 1-6 (= Jacoby, *Recherches*, αρ. XI).

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ CASTRO NOVO ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ*

*Βενετία, 1449, 26 Μαΐου*

*«Die XXVI. maij MCCCCXLVIIII*
*Antonius Gradenico syndicus*
*Quod auctoritate huius consilij, quod Judei de Castronovo cadant de XXV pro C° de valore domorum quas habent in Castro Novo extra Judaicam, que veniant in commune, que extimentur, quas deinde amodo usque ad annum proximum debeant vendidisse Christianis, quod si non fecerint, tunc omnes dicte domus veniant in commune, reservatis juribus omnium aliarum personarum que haberent in dictis domibus.*
*De parte 24*
*De non 3*
*Non sincere 7»*[309].

## 303

1449-1799. Λατινικά έγγραφα από το αρχείο της Ι.Μ. Σινά. Βρυξέλες, Ι.Μ. Σινά [λ, γ].

Π. Γρηγοριάδης, *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σινᾶ κατὰ τὴν τοπογραφικήν, ἱστορικὴν καὶ διοικητικὴν αὐτῆς ἔποψιν*, Ἱεροσόλυμα 1875, σσ. 101-103, υποσημ. 1· σσ. 107-109, υποσημ. 1· σσ. 130-132, υποσημ. 1.

309. σ. 94, αρ. 4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**304**

1450. Δουκικά διατάγματα. Βενετία, Κέρκυρα [λ].
Δ. Ζ α κ υ θ η ν ό ς, «Βυζαντιακὰ καὶ βενετικὰ ἀνάλεκτα», *ΕΕΒΣ* 7 (1930), σσ. 67-68, αρ. 1-2.

**304α**

1450-1458. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].
M. C o n s t a n t o u d a k i - K i t r o m i l i d e s, «The painter Angelos Acontantos: New biographical details from unpublished documents», *Λαμπηδών. Αφιέρωμα στη μνήμη της Ντούλας Μουρίκη*, τ. ΙΙ, Αθήνα 2003, σσ. 502-504, αρ. 1-4.

**305**

1451-1453. Αποφάσεις του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Κως, Ρόδος [λ].
Ζ. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ ς, «Νέα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ θέση τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων τῆς Ρόδου ἀπὸ ἀνέκδοτα ἱπποτικὰ ἔγγραφα (1451-1453)», *Μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν ἱπποτῶν*, Θεσσαλονίκη 1970, σσ. 36-53, αρ. 1-11 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 269-286, αρ. 1-11).

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΡΙΣΜΟ «ΕΛΛΗΝΑ ΝΟΤΑΡΙΟΥ»*
*Ρόδος, 1453, 17 Ιανουαρίου*

*«Frater Johannes de Lastico et cetera, dilecto nobis in Christo papati Georgio Pauli, alias Polemicho, salutem in dominio et sincere dilectionis affectum.*

*Cum nuperime egregious legume doctor dominus Nicholaus Gorgostari, maleficiorum curie nostre Rhodi judex, pluresque alij fidem nobis fecerunt, quod honestate vite ac moribus et virtutibus dotatus estis, quibus sperari potest, quod in commisso vobis offitij cuiusdam regimine effectus operacionis laudabilis, fauente domino, uos commendatum reddetur merito, inducti sumus, vt vobis reddamur ad gradias liberales. Officium ergo siue scribaniam quod et que Condili Grecorum uulgaliter nuncupatur, nuperime per quondam dilecti nobis in Christo papatis Antonij Zazali, dichei, obitum vacans, et ad nostram collacionem, donacionem, ordinacionem et disposicionem propterea rationabiliter deuolutum cum omnibus suis juribus, emolumentis, honoribus et oneribus, et cum quibus illud dictus condam papas Antonius habuit, tenuit et possedit, siue preteriti scribe dicti officij habuerunt, tenuerunt et possederunt, habendum, tenendum, usufructandum et bene ac fideliter et laudabiliter exercendum, ex nostra certa scientia et speciali gratia tenore presencium ad uitam vestram uobis conferimus, concedimus et donamus, benefaciendo in ||eodem||, vosque scribam dicti Condilis Grecorum hac serie facimus, creamus, constituimus et ordinamus, donec vixeritis in humanis.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Mandantes et precipientes vniuersis et singulis dicte Domus nostre fratribus, quamcumque auctoritate, dignitate, officioque fungentibus sub virtute sancte obediencie, ac officialibus, vassalis et subdictis nostris et nostre Religionis, sub sacramento fidelitatis et omagij, quo nobis et dicte Domuj sunt astricti, presentibus et futuris, ne contra hanc nostram presentem donacionem, collacionem et graciam aliquatenus facere uel uenire presumant, quin imo juxta eius mentem et seriem studeant inviolabiliter obseruare. In cuius rei testimonium bulla nostra magistralis plumbea presentibus est appensa.*

*Datum Rhodiin nostro Conuentu die XVIJ mensis januarij, anno ab incarnato Christo Jhesu, domino nostro, MCCCCLIJ»*[310].

## 306

1451-1481. Συνθήκες ειρήνης και παραχώρηση εμπορικών προνομίων. Παλάτια, Ρόδος [λ, ι].

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Φιλικὲς σχέσεις τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου μὲ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 15° αἰ.», *Polychordia. Festschrift Franz Dölger zum 75 Geburtstag*, *BF* 3 (1968), σσ. 195-198, αρ. 1· σσ. 199, υποσημ. 30· σσ. 202-208, αρ. 2[311]· σσ. 207-208 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 50-52, αρ. 1· σ. 53, υποσημ. 1· σσ. 56-61, αρ. 2· σ. 62).

*ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΙΡΗΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ. ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΑΛΛΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΤΑΙ Η ΑΠΡΟΣΚΟΠΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ*

*Ρόδος 1481*

*«Capituli per la pace firmati tra lo Reverendissimo Signore Gran Maistro de Rhodi, monsignor fra Piero Danbusson, con deliberacion del suo Reverendo Consilio e lo magnifico Cagj Jbraim, ambasiator del Illustrissimo Signor lo subassi de Pissona, per vigor de la lettera di so signor, l'anno M°IIII°LXXXj, die XXVI nouembre, in Rodo.*

*Primo de la part de lo dicto reverendissimo monsignor lo Gran Maistro andera ambassiatore a lo dicto Illustrissimo signor sobassi di Pissona per roboration de essa pace, et dicto signor sobassi debbia tractare con lo potentissimo Fran Signor e sopre questo mandare a la Porta che sia fato bona pace sanze niguna forma o qualita di tribute tra lo Gran Signor e lo dicto reverendissimo signor Gran Maistro; sopra la qual cossa lo dicto gran Signor notifichera la sua volunta al dicto signor Gran Maistro, e da poi si tal pace vodra lo dicto Gran Signor Turco, adoncha di la parte del dito Signor Gran Maistro andera ambassiatore a la Porta.*

*Item che lo ambaxiatore d'esso reverendissimo Signor Gran Maestro possa andare a*

310. αρ. 10.

311. Και οι δύο συνθήκες συνοδεύονται και από την ελληνική εκδοχή τους. Βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 11δ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Pissona securo tanto in persona che benj, e ritornare sanse impedimento e nocumento alcuno, etiam casu quo lo dito Signor Turco o subassin no hauesse rata questa articulacione.*

*Item che durante lo tempo del tractamento de la pace con lo potentissimo Gran Signor per principio di bona pace e signo di benivolencia fin a tanto sia conclusa dita pace, se intende e sia per concluso treua tra lo dito Signor Gran Maistro e signor subassyn per termino de VJ mesi o piu o mancho, secundo parere al dito signor subassyn per li limiti marina e porti de li sete capi fin a la Palatia, inclusi essi termini taliter che per vigore di questa capitulacione li Rhodiani e soditi de la Religione, e similiter li Turchi possano securi in persona e beni trafigare e negociare in Rhodo e ogni loco d'esssa Religione e in dicti limiti e confine dintra la Turchia.*

*Item le galee, fuste e altri naualij del dito reverendissimo signor Gran Maistro e Religione durante tale treua non feranno danno o molestia alcuna ali Turchi tra essi limiti, in similiter Ii Turchi ni galee o fuste o nauilij d'essi confine non feranno danno ali soditi e isole de la Religione, tamen è intezo che le foste, galee e nauigij armati possano usare in mare exercicio di guerra, ma li nauilij mercantiuolj tra essi limitisianno in mare e porti securi d'una parte e d'altra.*

*Item si lo Gran Signor non hauera accepta la dita treua o quella si venesse ali qualiter alterare, che per securita de le persone, beni e mercantile d'una parte e d'altra, se intende essere dato termino di tre mesi, nel quale i Turchi con lor robe e beni, li quali serianno per vigore d'essa treua passati a Rhodi o altro locho de la Religione, possiano sicuri ritornare in Turchia e per lo simile li Rhodiani e soditi de la Religione con loro benj, chi a cazone d'essa treua serrano in Turchia, tuti possiano ritornare a Rhodi e lochi de la Religione, per vigore di questa articulacione.*

*Sequitur littera scripta domino subassim, translata in Greco per Johannem Zangrea.*

*Illustris domine, noi hauemo riceuuto le letere da V(ostra) Illu(strissima) Signoria per lo magnifico Cali Ibrain, le quale hauemo intezo insemble la beneuolencia e integrita de l'animo de V(ostra) Illu(strissima) Si(ignoria) circa lo facto de la pace sopre la qualle semo restate concordij con esso Cali Ibrain, vostro ambaxiatore, in lo modo che apare per scriptura, la quale a V(ostra) Illu(strissima) S(ignoria) presentera lo nostro ambasiator Mosco, portator de la presente, che mandemo a V(ostra) Illu(strissima) S(ignoria), que valeat felix.*

*Datum Rhodi die XXVJ nou(embris) M°IIIJcLXXXJ.*

*Frater Petrus Daubusson, Magister Hospitalis Yherosolimitani.*

*Illustri domino domino Pizone subassyn honorando»*[312].

## 307

1452. Βασιλικό διάταγμα. Αχαΐα, Κεφαλονιά, Νεάπολη [λ].

Σ. Ασωνίτης, «Ο τίτλος του πρίγκηπα της Αχαΐας και οι Τόκκοι», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 76-79.

312. σσ. 202-207, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**308**

1452-1463. Διαθήκες. Λευκωσία [λ, ι].

W. Rudt de Collenberg, «Les premiers Podocataro. Recherches basées sur le testament de Hugues (1452)», *Θησαυρίσματα* 23 (1973), σσ. 143-153, αρ. 1-4.

**309**

1453. Συνθήκη ειρήνης. Κωνσταντινούπολη [ι].

Σ. Λάμπρος, «Ἡ ἑλληνικὴ ὡς ἐπίσημος γλῶσσα τῶν σουλτάνων», *NE* 5 (1908), σσ. 69-70[313].

**310**

1453-1465. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Χάνδακας [λ].

T. Ganchou, «La famille Koumousès (Κουμούσης) à Constantinople et Négropont, avant et après 1453», *Βενετία-Εύβοια: Από τον Έγριπο στο Νεγροπόντε, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου*, Βενετία–Αθήνα 2006, σσ. 89-107, αρ. 1-14.

**311**

1453-1490. Αποφάσεις βενετικών διοικητικών και δικαστικών οργάνων με σκοπό την καταστολή επαναστατικού κινήματος στην Κρήτη. Βενετία, Κέρκυρα, Χάνδακας, Χανιά [λ].

Μ. Μανούσακας, «Συλλογὴ βενετικῶν ἐγγράφων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν Κρήτῃ συνωμοσίαν τοῦ Σήφη Βλαστοῦ (1453–1454) καὶ τὰ μετ' αὐτήν», *ΕΕΒΣ* 29 (1959)[314], σσ. 206-221, αρ. 1· σσ. 208-233, αρ. 3-18[315]· σσ. 234-240, αρ. 20-23· σσ. 241-250, αρ. 25-29· σσ. 252-254, αρ. 33-34· σσ. 255-260, αρ. 36-40· σσ. 262-272, αρ. 44-51[316].

---

313. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1.

314. Η μελέτη έχει δημοσιευτεί και ως μονογραφία: Μ. Μανούσακας, *Ἡ ἐν Κρήτῃ συνωμοσία τοῦ Σήφη Βλαστοῦ (1453-1454) καὶ ἡ νέα συνωμοτικὴ κίνησις τοῦ 1460-1462*, Ἀθήνα 1960.

315. Τα υπ. αρ. 15 και 5.1. έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 221-222, αρ. 9. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

316. Για την ίδια επανάσταση πρβλ. σχετ. λήμμα 314 και 342 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαταγμα του Δογη για την προστασια των εβραιων της Κρητης. επαναλαμβανεται παλαιοτερη απαγορευση παραβιασης των οικιων των εβραιων*

*Βενετία, 1465 (m.v. 1464), 28 Φεβρουαρίου*

*«Christophorus Mauro, dei gratia dux Venetiarum et cetera.*

*Nobilibus et sapientibus viris Jacobo [C]orna[rio], de suo mandato duche et ... consiliarijs ac Andree Marcello, capitaneo Crete et ... successoribus suis, fidelibus dilectis salute et dilectionis affectum.*

*Scripsimus de mense januarij 1463 et iussimus precessoribus vestris et ... successoribus litteras nostras tenoris infrascripti, videlicet, «Fidelis nostri dominij Dauid Maurogonato, Judeus Cretensis, exposuit nostro dominio quod justitiarij Crete sunt ipsis Judeis molestissimi, quia expillant paupertatem suam sub diuersis inhonestis modis et varijs cauilationibus, intrando diuersis horis domos suas, propter laboreria dierum festorum et pro cupiditate lucri faciunt se accusatores, testes, iudices et executores. Et propterea supplicauit concedi uniuersitati ipsorum Judeorum quod, si quis extra domum laborat in diebus festis in ordine descriptis, condemnetur in penna solita, sine remissione, dummodo testis non sit iustitiarius, quoniam participat in lucro condemnationis, et quod, pro tali casu laborandi in suis domibus, non inquirantur nec molestentur. Nos igitur, uisa copia ordinis editi per nobilem uirum Lucham Truno, Ducham Crete, et eius consilium 1441 de mense julij exemplata, ut uidetur in libro actuum regiminis Crete, carta 80, Volumus et mandamus uobis quod in domibus suis predictos Judeos non permittatis molestari uel inquiri, si exercitium clam faciant in die festo et si pro laborando palam aliquis Judeus uel Judea ueniet condemnandus, non uidetur nobis conueniens quod qui participare debent in lucro pene sint testes. Et uolumus quod hoc ipsum mandatum, nostrum, de non inquirendo in domibus suis, si in festo faciant exercitium, seruetur per totam insulam, ne sub ista cauilatione predicti Judei uel Judee expillentur. Date in nostro palatio dei XIIJ januarij indictione XIJ[a] 1463». Per quas, sicut uidere potuistis, ordinauimus quod, si Judei in die festo exercitium aliquid in suis domibus clam faciant, non molestentur, sed si in public, puniantur iuxta ordinem: Nunc autem intelligendo per relationem dicti Dauid Maurogonato quod sub hac fictione inquirendi, si laborant in die festo, officiales inquisitores et stipendiarij intrant ipsorum Judeorum domos, multa inhonesta comittentes, adeo quod ex suspitione fornicationis multa mala secuta sunt et alia scandala, Volumus et mandamus uobis, quod dictum mandatum, quod uobis repplicari iussimus obseruare et obseruari facere debeatis, non permittendo huiusmodi officiales inquisitores aut alias personas intrare hostia domuum predictorum Judeorum, tam supra quam infra domos predictas, pro inquirendo quid laborerij faciant intus suas domos predictas.*

*Data in nostro ducali palatio die ultimo februarij, indictione XIIJ[a] 1464»*[317].

317. σσ. 252-253, αρ. 33.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**312**

1453-1573. Απογραφή πληθυσμού και διαθήκη. Χάνδακας, Χανιά [ι].
Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Περὶ τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διαφυγόντων τὸ 1453 Παλαιολόγων καὶ ἀποβιβασθέντων εἰς Κρήτην», *Actes du XIIe Congrès International d'Études Byzantines*, τ. II, Nendeln-Liechtenstein 1978, σσ. 172-173, αρ. 1· σσ. 175-176, αρ. 4.

**313**

1454. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία, Χίος [λ].
M. M a n o u s s a k a s, «Les derniers défenseurs crétois de Constantinople d'après les documents vénitiens», *Akten des XI Internationalen Byzantinisten Kongresses*, München 1960, σ. 334, υποσημ. 21· σ. 337, υποσημ. 42.

**314**

1454. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με το επαναστατικό κίνημα των Βλαστών. Ρέθυμνο, Χάνδακας [λ].
M. M α ν ο ύ σ α κ α ς, «Νέα ἔγγραφα (1454) περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ συνωμοσίας τοῦ Σήφη Βλαστοῦ», *ΕΕΒΣ* 33 (1964), σσ. 234-238, αρ. 1-3.

**315**

1454. Διάταγμα του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Νίσυρος, Ρόδος [λ].
Ζ. Τ σ ι ρ π α ν λ ή ς, «Το κτητορικό δίκαιο των κατοίκων του Άργους στην ιπποτοκρατούμενη Νίσυρο (1454)», *Νισυριακά* 11 (1990), σσ. 21-22 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 208-209).

*ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ.*
*ΕΠΙΚΥΡΩΝΕΤΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΟΥ ΚΑΤΟΧΥΡΩΝΕ ΤΟ JUS PATRONATUS ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΝΙΣΥΡΟΥ*

*Ρόδος, 1454, 4 Μαΐου*

*«Uniuersis et singulis has nostras literas visuris, audituris et lecturis. Nos frater Johannes de Lastico et cetera notum facimus, cum differentia uerteretur inter venerabilem ac religiosum in Christo nobis precarissimum fratrem Lodouicum de Sarra, Conuentus Rhodi nostri mamescallum, ac nostre insule Niseri appaltatorem, siue venerandos presidentes*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*nostri comunis thesaurj, super monasterio siue ecclesia nuncupata Theotoche Lauadiotissa, situata prope nostrum castrum Argi dicte nostre insule Niseri, dicentes prefatam ecclesiam pertinere ad prefatum comunem tesaurum, nam condam preceptor Langonis illam contulerat cuidam mulieri nominate Kali tu Pangalo, ex una parte, et papatem Michaelem tis Auias et papatem Michaelem tu Constanda, procuratores hominum dicti Castri Argi, ex altera parte, deffendentes et dicentes dictum monasterium siue ecclesiam fuisse an||ti||quitus constructam ab hominibus dicti Castri, et per consequens ad eos jus patronatus dicte ecclesie pertinere et non ad comunem thesaurum, hanc differentiam et causam determinandam et judicandam comisimus religiosis in Christo nobis carissimis fratribus Raymondo de Linyano, lingue Hispanie pillerio ac Osche, et Alberto de Morines Calcis, preceptoribus, ut partibus premissis et dicta Kali auditis, in earum juribus, que dicere et alegare voluerint, justiciam administrarent et nobis et nostro venerando Consiglio referrent.*

*Quj comissarij post aliquot dies retulerunt nobis et dicto nostro venerando Consilio se audiuisse partes premissas et ipsam Kali tu Pangalo dicentem et confitentem prefatam ecclesiam esse hominum Argi, non obstante donatione sibi facta per condam preceptorem Langonis, et intellexisse omnia que tam ore quam scriptis ipse partes coram eis alegare voluerant, et quod eis videbatur et sic judicabant, quod dictum monasterium siue ecclesia cum suis juribus et pertinentijs et jus patronatus eiusdem ecclesie et bonorum eius spectabat et pertinebat ad dictos homines Castri Argi, et per consequens fructus et emolumenta ipsius ecclesie et bonorum eius recipere et habere debebant, et quod dictus noster comunis tesaurus siue eidem presidentes vel dictus manescallus nullum jus habebant in dicta ecclesia nec rebus aut emolumentis eiusdem, nec per consequens dicta kali aliquot jus habebat.*

*Sed dicti comisarij rederuauerunt, quod si dictus noster thesaurus in futurum per scripturas vel aliter legittime probare poterit dictum monasterium uel ecclesiam ad eum pertinere, jus suum semper sit saluum et illesum et illud petere valeat, hac sua sentencia in aliquo non obstante.*

*Quamquidem relationem et sentenciam dictorum comissariorum cum deliberatione dicti nostri venerandi Consilij tenore presentium approbamus et ratificamus ac confirmamus, mandantes et precipientes uniuersis et singulis dicte domus nostre fratribus quacumque auctoritate, dignitate offitioque fungentibus, presentibus et futuris, sub uirtute sancte obedientie, ne contra hanc nostram confirmationem et ratificationem dicte sentencie aliquatenus facere vel uenire presumant, quin ymo iuxta eius mentem et seriem studeant inuiolabiliter obseruare.*

*In cuius rei testimonium bulla nostra magistralis in cera nigra presentibus est impressa.*

*Datum Rhodi in nostro Conuentu die quarto mensis Maij, anno ab incarnato Christo Jhesu, domino nostro M°CCCC°LIIIJ°»*[318].

## 316

1454. Διοικητικά έγγραφα. Μεθώνη [ι].

Κωνσταντίνα Παπακοσμά, «Εδαφικές διεκδικήσεις της

318. σσ. 21-22 = σσ. 208-209.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Βενετίας στη Ν. Μεσσηνία (α΄ μισό του 15ου αιώνα). Με αφορμή ανέκδοτο χρυσόβουλλο του Θωμά Παλαιολόγου», *Εώα και Εσπέρια* 7 (2007), σσ. 80-83, αρ. 1-2.

**317**

1454-1509. Διατάξεις της κυβέρνησης της Γένοβας για την ισοτιμία των νομισμάτων στην Χίο. Γένοβα, Χίος [λ].

A. Mazarakis, «Chio: revisioni monetarie», *Oriente e Occidente tra medioevo ed età moderna. Studi in onore di Geo Pistarino*, Genova 1997, σσ. 883-892, αρ. 1-4.

**318**

1454-1613. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ, ι].

Β. Σιακωτός, «Κυνηγετική δραστηριότητα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), σσ. 171-172, υποσ. 20· σ. 172, υποσημ. 22· σ. 183, υποσημ. 66· σσ. 193-195, αρ. 3-4.

**319**

1455. Διαθήκη. Χάνδακας [λ].

A. van Gemert, «Ὁ Lauro Quirini καὶ ἡ πρώτη γυναῖκα τοῦ Pelegrina, κόρη τοῦ Marin Falier», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 161-163.

**320**

1455. Δικαστική απόφαση του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου. Ρόδος [λ].

Ζ. Τσιρπανλής, «Ο «κρυμμένος θησαυρός» ενός περιβολάρη της Ρόδου (μέσα 15ου αι.)», *Θητεία. Τιμητικό αφιέρωμα στον καθηγητή Μ. Γ. Μερακλή*, Αθήνα 2002, σσ. 743-745.

**321**

1455-1456. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Γένοβα, Λεμεσός [λ].

Catherine Otten-Froux, «Les Génois à Limassol au milieu du XVe siècle», *Dei gesta per Francos. Études sur les croisades dédiées à Jean Richard*, Aldershot 2001, σ. 419, υποσημ. 39· σσ. 420-423.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**322**

1455-1556. Διοικητικό έγγραφο. Κύπρος [ι].

J. Richard, «A propos d'un privilège de Jean II de Lusignan: une enquête sur les modalités de la mise en forme des actes royaux», *Κυπριακαί Σπουδαί* 50 (1986), σσ. 131-133 (= J. Richard, *Croisades et États latin d'Orient*, London 1992, αρ. XX).

**323**

1455-1590. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την ελληνική κοινότητα της Βενετίας. Βενετία, Ρώμη, Χάνδακας [λ, ι].

G. Fedalto, *Ricerche storiche sulla posizione giuridica ed ecclesiastica dei Greci a Venezia nei secoli XV e XVI*, Firenze 1967, σσ. 116-130, αρ. 2-19[319]· σσ. 131-132, αρ. 21· σσ. 133-135, αρ. 23-24· σσ. 139-146, αρ. 29-35.

*ΑΙΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΕΚΑ. ΖΗΤΟΥΝ ΑΔΕΙΑ ΝΑ ΣΥΣΤΗΣΟΥΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΛΑΟ*

*Βενετία 1498*

*«Supplica dela nazione greca inanzi l'eccelentissimo Consiglio de Dieci di poter erigere una scuola nella chiesa di S. Biagio di Castello.*

*Serenissimo Prencipe, illustrissima Signoria, gloriosissimo e sublimissimo Consiglio di Dieci con ogni sincera servitù e riverenza si supplica per nome dell'università de Greci habitanti di questa santissima et alma città etc.*

*Dimandano e supplicano de grazia alla serenità vostra et all'illustrissimo et eccellentissimo Consilio si degni per una infinita clemenza concederli che possino far una scuola nella chiesa di S. Biagio nel sestier di Castello al modo che hanno i Schiavoni, et Albanesi, et altre nazioni, e questo per devotion de loro Greci, la qual scuola sia dedicata al nome di missier s. Nicolò, e dalla quale ne risulterà ottimi frutti, et assaissimi beni, etc»*[320].

**324**

1456-1514. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [λ].

M. Μανούσακας, «Ἡ πρώτη ἄδεια (1456) τῆς Βενετικῆς Γερουσίας

---

319. Τα υπ. αρ. 4, 10, 14 έγγραφα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 560-561, αρ. 5, σσ. 565, αρ. 8 και σ. 565, αρ. 9. Πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος.

320. σ. 123, αρ. 10.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



γιὰ τὸ ναὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας καὶ ὁ καρδινάλιος Ἰσίδωρος», *Θησαυρίσματα* 1 (1962), σ. 111, υποσημ. 1[321]· σσ. 113-114[322].

*ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΔΟΓΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ.*
*ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ Η ΑΔΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ*
*Βενετία, 1514, 30 Απριλίου*

*«LEONARDUS Lauredanus, Dei gratia Dux Venetiarum et cetera. Vniversis et singulis, ad quos presentes advenerit. Notum esse volumus quod pro uotiva executione indultae a nobis gratie et concessionis facte cum Consilio nostro X strenuis fidelibus strathiotis nostris sub die quarto octobris proxime praeteriti, quod scilicet emendo in hac ciuitate nostra Venetiarum suis sumptibus locum unum, in eo fabricare possent Ecclesiam ad nomen Sancti Georgij pro celebrandis more grecco diuinis officijs proque suorum defunctorum cimiterio. Qui tamen locus nostro Dominio et capitibus eiusdem Consilij placeret, et cetera. Inspici fecimus locum ab eisdem fidelissimis nostris emptum in contrata Sancti Cancianj huius nostrae Civitatis et nobis ab eis propositum; qui quidem locus quoad nos placuit illumque cum captibus Consilij nostri Decem approbavimus hac lege et conditione, quod prius licentiam et facultatem obtineant idem templum construendi a sede Apostolica seu prelato Ecclesiastico potestatem habente. In cuius rei fidem has fieri iussimus et plumbeo sigillo nostro munirj.*

*Datae in nostro Ducalj Palatio, Die XXX aprilis, Indictione XV^ma^ MDXiiij^to^»*[323].

**325**

1456-1615. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με τον Πρωτόπαπα Τήνου. Τήνος, Χάνδακας [λ, ι].

Μ. Φ ώ σ κ ο λ ο ς, «Protopapas Tinarum. Ο θεσμός και η εκλογή του ορθόδοξου πρωτοπαπά της Τήνου κατά τη Βενετοκρατία», *Τηνιακά* 2 (2004), σσ. 61-73, αρ. 1-8· σσ. 80-83, αρ. 11-12.

**326**

1456-1745. Νοταριακές πράξεις. Ρώμη, Χίος [λ, ι]

P. A r g e n t i s, *The Religious Minorities of Chios. Jews and Roman Catholics*, Cambridge 1970, σσ. 373-377, αρ. 2-4· σσ. 429-431, αρ. 3· σσ. 520-521, αρ. 32· σσ. 523-524, αρ. 34.

---

321. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο G. Fedalto, *Ricerche storiche sulla posizione giuridica ed ecclesiastica dei Greci a Venezia nei secoli XV e XVI*, Firenze 1967, σ. 126, αρ. 9 καθώς και στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 565, αρ. 9. Πρβλ. σχετ. λήμματα 323 και 42 του παρόντος.

322. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 558-559, αρ. 3. Πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος.

323. σσ. 111, υποσημ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**327**

1457. Απόφαση του Δούκα της Κρήτης. Χάνδακας [λ].
Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α ς, «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἄγγελου Ἀκοτάντου 1436, ἀγνώστου Κρητικοῦ ζωγράφου», *Δελτίον Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας* 2 (1960-1961), σσ. 144-145, αρ. 1[324].

**328**

1457. Διοικητικό έγγραφο. Κως, Ρόδος, Χάνδακας [λ].
Ζ. Τ σ ι ρ π α ν λ ῆ ς, «Ἡ πολιορκία τῆς Κῶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸν Ἰούνιο τοῦ 1457», *Δωδεκανησιακὰ* 2 (1967), σσ. 81-83 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 122-124).

**329**

1457. Διοικητικές αναφορές. Σκιάθος, Χίος [ι].
Ζ. Τ σ ι ρ π α ν λ ή ς, «Οι «εὔπρεποι ἄνθρωποι», το παιδομάζωμα και οι επιχειρήσεις του παπικού στόλου στο Αιγαίο με ορμητήριο την Ρόδο (1456-1458)», *Δωδώνη* 15 (1986), σσ. 248-250, αρ. 1-3 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 94-96, αρ. 1-3)[325].

**329α**

1457-1459. Δικογραφία και συναφή διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Γένοβα [λ, ι].
C a t h e r i n e O t t e n - F r o u x (ed.), *Une enquête à Chypre au XVe siècle: Le sindicamentum de Napoleone Lomellini, Capitaine Génois de Famaguste (1459)*, Nicosie 2000, σσ. 101-211· σσ. 246-265, αρ. 1-7.

**330**

1457-1460. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας, Χίος [λ].
G. P i s t a r i n o, «Tra Creta e Chio di guerra in guerra», *Πεπραγμένα του Ζ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β2, Ρέθυμνο 1995, σσ. 671-676, αρ. 1-4.

---

324. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 10.

325. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 12β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 331

1457-1465. Νοταριακό και διοικητικό έγγραφο. Βενετία, Χάνδακας [λ].
F. Babinger, «Veneto-kretische Geistesstrebungen um die Mitte des XV. Jahrhunderts», *BZ* 57 (1964), σσ. 64-65.

## 332

1457-1500. Διοικητικό έγγραφο και νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].
Μαρία Βασιλάκη, «Νεώτερα στοιχεία για το ζωγράφο Άγγελο Ακοτάντο», *Ροδωνιά*, τ. Α΄, Ρέθυμνο 1994, σσ. 94-96, αρ. 1-3.

## 333

1458. Αίτηση. Αθήνα, Φλωρεντία [λ].
W. Miller (μεταφρ. Σ. Λάμπρος), *Ἡ ἅλωσις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων*, Ἀθήνα 1927, σσ. 3-4.

*ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΟΑΙΣ ΚΑΤΑΚΤΗΜΕΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΑΘΗΝΑΣ, ΝΑ ΠΟΥΛΗΣΟΥΝ ΑΚΙΝΗΤΟ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ*

***Φλωρεντία 1458, 26 Οκτωβρίου***

*«Item dictis anno et indictione [1458 ind. 7] et die XXVI octobris.*

*Magnifici et potentes domini priores atrium et vexilliter iustitie populi et comunis Florentie intellecta exposione facta pro parte Loysii Neroczi Loysii de Pictis civis florentini exponentis omnia et singular infiescripta vice et nomine Noeroczi eus patris et domine Laudomine eius matris et filie olim Franchi de Acciaiuolis absentium et etiam suo nomine proprio et vice et nomine fratrum ipsius Loysii et dicentis et narrantis quod dictus Neroczus eius pater et domina Laudomina eius mater iam diu et semper cum eorum familia prout notum est multis huius civitatis habitaverunt in Grecia in civitate Athenarum in qua habebant omnia eorum bona mobilia et immobilia excepta tantum infrascripta domo Florentie posita et quod dictus Neroczus iam sunt elapsi triginta quinque anni vel circa cepit in uxorem dictam dominam Laudominam in dicta civitate Athenarum ubi per gratiam Dei satis honorifice vivedant. Et quod pestea de mense iunii anni millesimi quadringentesimi quinquagesimi sexti prout fuit voluntas Dei accidit quod ipsa civitas Athenarum fuit capta a Theucris et multi christiani ibi existentes ab eisdem spoliati et depulsi fuerunt inter quos fuit et est ipse Neroczus qui cum dicta eius uxore et undecim filiis videlicet sex masculis et quinque feminis expulsus fuit et omnibus suis bonis privatus et ita se absque ulla substantia reduxit in quoddam castrum propre Thebes in quo ad presens ipse Neroczus cum omni eus familia se reperit in paupertate maxima: et quod sibi super omnia molestun et grave est coram se videre dictas puellas iam nubiles et absque principio alicuius dotis et cum non habeant aliqua bona quibus possent succurrere tot tantisque eorum necessitatibus nisi solum unam domum cum una domuncula iuxta se positam Florentie in loco detto*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*al Poczo Toschanelli quibus a primo secundo et tertio via a quarto domus que olim fuit domine Nanne Soderini de Soderinis ipsis Neroczus et domina Laudomina et eorum filii predicti optarent posse vendere domos predictas ut de pretio illarum possint partim victui succurrere partim providere dotibus alicuius puellarum predictarum»*[326].

**334**

1458. Νοταριακή πράξη. Αμμόχωστος [λ].
Laura Balletto, «Brevi note su Giacomo il Bastardo», *EKEE* 24 (1998), σσ. 146-148.

**335**

1459-1594. Πράξη του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου και σουλτανικό φιρμάνι. Κωνσταντινούπολη, Ρόδος [λ, ι].
Π. Ζερλέντης, «Ἰακώβου δὲ Μίλλη Μεγάλου Μαγίστρου τῶν ἐν Ρόδῳ ἱπποτῶν γράμμα τοῦ 1452», *ΔΙΕΕΕ* 7/28 (1918), σσ. 463-466.

**336**

1460. Εγκύκλιος του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου προς τους κατοίκους της Σύμης. Ρόδος, Σύμη [λ].
Ζ. Τσιρπανλής, «Συμαίων έπαινος για την αντίστασή τους στους Τούρκους», *Αφιέρωμα εις τον Διδάσκαλον καθηγητήν κύριον Αγαπητόν Διακογιάννην διά την υπερπεντηκονταετή πολύτιμον προσφοράν του εις την Νευρολογίαν, την Ψυχιατρικήν και την Ανωτάτην Παιδεία, Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Ιατρικής* 21 (1994), σσ. 428-431 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 133-135).

**337**

1460-1540. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ, ι].
Π. Μαστροδημήτρης, «Νεώτερες ειδήσεις για τους Σεκουνδινούς της Βενετίας (1460-1540)», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 497-502, αρ. 1-5.

---

326. σσ. 3-4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**338**

1461-1466. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ].

M. Manoussakas, «Recherches sur la vie de Jean Plousiadénos (Joseph de Méthone (1429?-1500))», *REB* 16 (1958), σ. 34· σ. 39, υποσημ. 65.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΡΙΣΜΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ ΧΑΝΔΑΚΑ*

*Χάνδακας, 1466, 2 Μαΐου*

*«Per Magnificum et generosum dominum Franciscum Justo, honorabilem viceducham Crete et solum Rectorem in ciuitate, ob absentiam dominorum consiliariorum propter pestem, deputatus et constitutes fuit in vice protopapatum papa Georgius Alexander, tamquam persona honesta, intelligens et sufficiens ad predictum officium et maiora, sicuti ... extitit ampla fides»*[327].

**339**

1462. «Καπίτουλα» για την Μονεμβασιά. Βενετία, Μονεμβασιά [λ, ι].

Haris Kalligas, «Monemvasia, "τέως θαλασσοκρατήσασα"», *Πλούσιοι και φτωχοί στην κοινωνία της ελληνολατινικής ανατολής*, Βενετία 1998, σσ. 413-417.

**340**

1462-1685. Δωρεά εν ζωή. Σίφνος, Νάξος [ι].

Π. Ζερλέντης, «Τουλιανοῦ Ντακορώνια αὐθέντου Σιφνίων γράμμα τοῦ ἔτους 1462», *Νησιώτικη Ἐπετηρὶς* 1 (1918), σσ. 128-132[328].

**341**

1463-1464. Δικογραφία. Άνδρος [ι].

Π. Μαστροδημήτρης, «Ἐκκλησιαστικὴ δίκη ἐν Ἄνδρῳ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα», *Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 16-17 (1969-1970), σσ. 240-248, αρ. 1-5.

---

327. σ. 39, υποσημ. 65.

328. Για τη μετάφραση του εγγράφου στα ελληνικά πρβλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 14α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**342**

1463-1465. Τρία δουκικά διατάγματα σχετικά με την επανάσταση του Σήφη Βλαστού στην Κρήτη. Βενετία, Χάνδακας [λ].

Κ. Σ ά θ α ς (ἐκδ.), *Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα περισυναχθέντα καὶ ἐκδιδόμενα κατ' ἔγκρισιν τῆς Βουλῆς*, τ. 2, Ἀθήνα 1867, σσ. κθ'-λβ', αρ. 1-3.

**343**

1463-1724. Νοταριακές πράξεις. Λευκάδα, Νεάπολη, Ραγούσα [λ, ι].

Ε. Β έ τ σ ι ο ς, «Το προικοσύμφωνο γάμου του Λεονάρδου Γ΄ Τόκκου δεσπότη της Άρτας και της Μηλίτσας αρχόντισσας της Σερβίας (1463)», *Βυζαντινός Δόμος* 16 (2007-2008), σσ. 289-294.

**344**

1464. Διοικητικό έγγραφο. Μεθώνη, Χάνδακας [ι].

Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α ς, «Γράμμα των προβλεπτών της Μεθώνης στις αρχές της Κρήτης», *Τόμος Τιμητικός Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, τ. Β', Πάτρα 1993, σσ. 570-572.

**345**

1464-1536. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Κορώνη, Κρήτη, Μεθώνη, Ναύπακτος, Ναύπλιο, Πάτρα, Πεδιάδα, Χάνδακας [λ, ι].

N. S a t h a s (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. VII**, Paris 1888[329], σσ. 1-171, αρ. 1-300.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*

*ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ*

*Βενετία, 1465, 27 Ιουλίου*

*«Comparuit coram nostro dominio spectabilis mulier domina Maria olim uxor spectabilis et fidelissimi nostri domini Nicolai Ralli, lacrimose exponens ipsum virum suum, et spectabilem Manolium Ralli patrem ipsius viri sui, cum uno filiorum suorum ac armatis sexaginta sumptibus suis, nullo stipendio toto hoc tempore quo cum Turco in Peloponneso bellum gessimus nostro dominio fideliter strenueque inservisse, et ab hostibus tandem crudeliter interfectos fuisse; spectabilem quoque Michalium Ralli filium ipsius quondam spectabilis Manolii, paterna vestigia imitantem non minore devotione et fide ea in provincia nostro dominio ad presens inservire ac fortiter adversos impios Turchos*

329. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 246, 259, 293, 348, 359 και 437 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*dimicare: Que omnia nobiles viri Petrus Rimondus, olim castellanus et provisor Mothoni, Jacobus de Musto, Christophorus Capellus, olim supracomiti nostri, vera fecisse testantur. Ex quo orbata viro suo ac socero, magnaque cum familia relicta, ac in maxima miseria et calamitate constituta, humiliter supplicat aliqua provisione subvenire; ad nostrique dominii dignitatem maxime attineat benemeritos de nostro dominio commendatos habere.*

*Quamobrem Vadit pars quod pro victu, sustentationeque ipsius pauperule et calamitose mulieris, liberorum ac afficte familie sue, qua gravata est, dari debeant a camera nostra Corphoy ducati centum auri, seu valor singulo anno, qui per ratam dentur de mense in mense, ut sub nostri dominii umbra, de quo pro suorum labores, periculaque, et denique per mortem optime meriti sunt, vivere queat, utque idem Michalius sicuti hactenus fecit in bono proposito suo ardentius perseveret.*

*De parte ... 146*
*de non ... 1*
*non sinceri ... 0»*[330].

**346**

1465-1471. Διατάγματα του Ιακώβου Β', βασιλέα της Κύπρου. Λευκωσία [ι].
Brunehilde Imhaus (ed.), «Deux diplômes inédits de Jacques II en traduction italienne», *Le Livre des Remembrances de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983, σσ. 210-211, αρ. 1· σσ. 214-215, αρ. 2.

**347**

1465-1509. Νοταριακές πράξεις και δικαστική απόφαση. Χάνδακας [λ].
A. van Gemert, «Στοιχεία για τη βιογραφία του κρητικού ποιητή περ-Ανδρέα Σκλέντζα», *Cretan Studies* 8 (2003), σσ. 90-127, αρ. 1-20.

**348**

1465-1548. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κορώνη, Κύθηρα, Μεθώνη, Ναύπλιο [λ, ι].
N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. VI**, Paris 1885[331], σσ. 1-92, αρ. 1-87· σσ. 92-213· σσ. 244-311.

---

330. σσ. 2-3, αρ. 3.
331. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 246, 259, 293, 345, 359 και 437 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**349**

1465-1549. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Χάνδακας [λ, ι].

Ν. Παναγιωτάκης, «Μαρτυρίες για τον κρητικό μουσικοσυνθέτη Φραγκίσκο Λεονταρίτη και για τη μουσική στην Κρήτη τους δύο τελευταίους αιώνες της Βενετοκρατίας», *ΚΧ* 26 (1986), σσ. 196-245, αρ. 1-47[332].

**350**

1466-1472. Αποδείξεις είσπραξης. Χάνδακας [λ].

A. van Gemert, «Ο Μιχαήλ Αποστόλης ως δάσκαλος των ελληνικών», *Ελληνικά* 37 (1986), σσ. 144-145, αρ. 1-2[333].

**351**

1467-1481. Νοταριακά έγγραφα. Χάνδακας [λ].

J. Aalberts, «Νέα στοιχεία για τον Μιχαήλ Αποστόλη και τον Γεώργιο Γρηγορόπουλο στην Κρήτη», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), σσ. 158-159, αρ. 1-3.

**352**

1468-1469. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Αμμόχωστος, Λευκωσία [ι, γ].

J. Richard, T. Papadopoullos (eds), *Le Livre des Remembrances de la secrète du Royaume de Chypre (1468-1469)*, Nicosie 1983, σσ. 3-4, αρ. 1-2· σσ. 5-6, αρ. 4-6· σσ. 7-10, αρ. 8-14· σσ. 11-24, αρ. 18-45· σσ. 27-36, αρ. 51-71· σσ. 36-47, αρ. 73-98· σσ. 48-54, αρ. 100-114· σσ. 54-55, αρ. 116· σσ. 56-67, αρ. 118-142· σσ. 68-147, αρ. 145-234[334].

---

332. Αρκετά κοινά έγγραφα με δύο άλλες μελέτες του Ν. Παναγιωτάκη: *Φραγκίσκος Λεονταρίτης, Κρητικός μουσικοσυνθέτης του δεκάτου έκτου αιώνα· Μαρτυρίες για τη ζωή και το έργο του*, Βενετία 1990 (πρβλ. σχετ. λήμμα 159 του παρόντος)· «Μαρτυρίες για τη μουσική στην Κρήτη κατά τη Βενετοκρατία», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), 9-169 (πρβλ. σχετ. λήμμα 432 του παρόντος). Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 125.

333. Το έγγραφο των σσ. 144-145, αρ. 2 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 410, αρ. 10. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

334. Πολλά από τα παραπάνω έγγραφα αποτελούν επαναδημοσιεύσεις από το βιβλίο του L. de Mas Latrie, *Histoire de l'île de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, τ. 1-3, Paris 1852-1861 (πρβλ. σχετ. λήμμα 5 του παρόντος). Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 15β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΘΕΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ*

*Λευκωσία, 1468, 7 Μαΐου*

*«Le Roi monseignor mainda les desous només chevaliers courch et autres en lor conpanie de voyr, coregier, declarer a tous les etvtera.*

*Nos biens ames et feaulls concellyers. Sachés que le samedi, VII jour dou mois de may de IIII°LXVIII de Christ, nous, pour nous et pour nos hers, en la presence de paretie de nos homes ysi desous nommés, chevaliers courch, ce est à savoir sire Nicolao de Morabito, le visconte de nostre citté de Nicossie, et sire Ieronimo Salviaty, avons ordene en leuq de nous sire Sassons der Nores et sire Guillaume Darais et sire Richo de Marino, chevaliers courch, et en lor companye sire Phelippe Apodohatoro, le docteur, sire Fouque Guon et sire Loys Filo, les segretains, asquells avons donné plain pooir et liberté de voyr, coregier, declarer et determiner celonn que lor cemblerai tous les preveliges et franchizes faites par la mere yglise de Nicossie à tous les etvreta qui se troiveront par tout le nostre roiame de Chippre; et ce que ce troiveront et determineront de nous le faire notice pour conmader nostre conmandement, et tout ce qu'ils ce feront faire le metre pas escrit pour atacher le o livre de la courch. Pour ce vous maindons que ces nos presents doiés faire atacher o livre de remenbrances de nostre segrete et poursuyr et faire conme susdit est.*

*Donné à Nicossie le susdit jour jour VII de may 1468 de Christ. Confermé»*[335].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΩΝ.*

*Λευκωσία, 1468, 4 Ιουλίου*

*«Le Roi monseignor mainda que un serf sera afiet aveuq une servoite peuce marier aveuq son espous par si comme desous conthient.*

*Nos bien amés et feaulls concelliers. Comme vous savez que celon la infourmacion que vous aves heu de segretains de nostre segrete et d'autres pluzeurs pratiques nous distes que par le tens pacé tous jours se uzoit que ce hune servoite d'acun cazal ce troiveyit afié aveuque hun serf d'un autre cazal que tous deus lesdis cazaus fucent d'un segnour et après ce devizoient lesdis cazaus ou par echoite ou par duare ou par donnasion ou par quelque autre manière qui fust en II segnours, ladite servoite non poyant estre despartie de son espouse ele aloit et se marioit et demouroit aveuque sonn dit espous jusque en taint que il fust en vie son mari, et trespasant son dit marin de ceste vie, la dite servoite se retournoit a son proper cazal, et d'acun temps en sa, despuys que nous avons heu la pocesion de nostre Roiame, a esté usé et acoustumé le contrare, ce est a savoir que ce hune servoite de hun cazal ce trovoit afié aveuque acun serf d'un autre cazal et que tous duis estoient d'un segnour et après estoient devizés pour acune des susdis achazions, ladite servoite demouroit a son proper cazal et voliant les marier aveuque son espous, le segnour de son mari donnoit hun autre en eschange d'icele o segnour dou cazal que ele estoit serve, et le prenoit et le fezioit marier aveuq le serf qui estoit afiée. Et sur ce vous*

335. σ. 78, αρ. 155.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*nous avés trainsferi et dit que la opinion commune de nos susdis segretains et autres est celon lor cemblant que le première ordene estoit bon, et vous nous avez demandé que est nostre commandement de poursuir, ou celon le pacé, ou celon que ce uze o present. De ce vous mandons que nostre volenté en entencionn si fut c'est certainement de opserver, tenir et mantenir tous les us et coustumes ancienes a nostre roiame, conme naturel seignor, et ausy que nous prejenetours et ansesours faizent, uzoient et acoustumoient, et pour ce que en ce cas susdit par les achazonns sousdites semblent nous justes et razonnables, vous mandons de poursuir et faire celon que par le pacé ce fazoit user et acoustumoit ce est asavoir que cant hune servoite d'un cazal sera afiée aveuq acun serf d'un autre casal que tous deus les cazaus estoient d'un segnour et après ce devizent par acune maniere a deus segnours, que ladite servoite peuce marrier aveuq son espous sains tenu le segnour dou serf a donner autre en son leuq en eschange d'icele, laquele doit demourer estre aveuque son dit espous jusque que son dit espous sera vif, et trepasant de ceste vie, ele doit retourner et aler et demourer a son propre cazal sains null debat ny contredit. Pour ce vous maindons que ses nostres presents doiés faire atacher o livre des remembrances de nostre segrete et poursuyr et faire comme susdit est.*

*Donné à Nicossie le IIII jour de junet de M CCCC° LXVIII de Christ. Confermé»*[336].

## 353

1469-1521. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].

Σ. Κακλαμάνης, Σ. Λαμπάκης (εκδ.), *Μανουήλ Γρηγορόπουλος, νοτάριος Χάνδακα (1506-1532)*, Ηράκλειο 2003, σσ. κε΄-κστ΄, υποσημ. 13· σ. κστ΄, υποσημ. 15· σ. λδ΄, υποσημ. 32· σσ. λδ΄-λε΄, υποσημ. 33· σσ. νς΄-νζ΄, υποσημ. 112· σσ. νη΄-νθ΄, υποσημ. 115· σσ. ξ΄-ξα΄, υποσημ. 118· σσ. ξβ΄-ξγ΄, υποσημ. 121· σσ. οβ΄-ογ΄, υποσημ. 138[337].

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ*

*Χάνδακας, 1469, 13 Δεκεμβρίου*

*«Die suprascripto.*

*Clamatur fuit publice per Georgium Dandulo gastaldionem in lobio Sancti Marci quod cum ad aures Domini pervenerit quod tam per elapsum quam ad presens per aliquos qui dicunt habere auctoritatem creandi notarios fiant notarii qui exercent in hac insula officium notariatus absque scitu Dominii quod non posset penes factum q(ui)n his mediis creari possent tales qui non erunt habiles ad dictum officium ita quod multe fraudes multique errores comitti possent in damnum et prejudicium contrahentium. Idem magnificus*

336. σσ. 18-19, αρ. 34.

337. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 43.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*et generosus dominus [Hieronimus de Molino honorabilis duca et spectabiles et generosi domini Zacarias Calbo et Batista Griti honorabiles consiliarii Cretae] intendentes predictis incovenientiis occurere hoc publico edicto mandant et jubent decetero predicti notarii simili modo creari sive creabuntur nec aliquis eorum audeat nec presumat exercere officium notariatus nisi primo se presentaverint Dominio et per dominium inspecta qualitate et suficientia eorum fuerint confirmati et aprobati sub pena yperperorum C.C. pro qualibet contarfaciente cuius pene medietas sit accusatoris ac alia medietas nostri Dominii et etiam instrumenta per eos confecta vel conficienda nullius sint vigori vel valoris»*[338].

*Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΣΤΡΟΦΥΛΑΚΑΣ, ΚΟΜΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΝΟΥ, ΔΙΟΡΙΖΕΙ ΝΟΤΑΡΙΟ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ ΠΕΔΙΑΔΑΣ ANGELINO TUTU*

*Χάνδακας, 1502, 5 Απριλίου*

*«Die 5 Aprilis 1502. In Christi benedicti nomine foeliciter amen. De imperialis plenitudine potestatis in egregios viros comittes iccirco creandorum tabellionum et notariorum jurisdictio emanavit ut eidem jurisdictionis gratiam imperii effuderent insubiectos ea propter ex indulto eis super hoc ab imperiali culmine privilegio spetiali ut in eodem eiusdentius continetur spectabilis adolescens dominus Georgius Castrofilaca miles et comes palatinus ex auctoritate et indulto eidem concesso et elargito a viro nobili cretensi domino Johanne Castrofilaca quondam domini Antonii comitte palatino ut constat eodem indulto et privilegio conscripto a nu mei notarii infrascripti sub die XII Februarii anni a nativitate Domini 1498 Angelinum Tutu filium Nicolai habitatorem et incolam castri Pediade ac protopsaltam ibidem, publicum et autenticum tabellionem ac notarium creavit, instituit et fecit ipsumque flexis genibus devote suscipietem de arte tabellionatus ac notariatus publice operando tam instrumentis et ultimis voluntatibus et quibuscunque juditiorum actis conscribentis quam in omnibus et singulis faciendis quae ad officium dictum spectant per omnes terra et loca que Romanum profitentur imperium, cum poena et calamario et datione anulli indigito et bireti in capite ut moris est legitime investiunt qui quidem Angelinus ipsi domini comiti vice ac nomine romani imperii recipienti corporale prestans fidelitatis debitae sacramentum ut decet apposita manu super imagine Crucifixi juravit ad sancta Dei evangelia tam videlicet instrumenta publica quam privata ultimas voluntates quaecunque judiciorum acta et omnia et singula quae ex debito officii ipsius conscribenda occurerint et facienda juste pure ac fideliter omni simulatio ac machination falsitate et dolo remoti scribet, leget et faciet et scripturas illas quas in publicam debuerit formam redigere in membranis et non in cartis abrasis legaliter conscribet necnon sententias et dicta testium quoscunque publicata fuerint et aperta sub secreto fideliter retinebit et omnia recte faciet quae ad iddem officium pertinebant, pro quibus omnibus sic ut supra per actis prefatus dominus comes rogavit me notarium infrascriptum ut ipsi papati publicum conficerem instrumentum et in fidem ac robur maius omnium premissorum si soliti sigili appensione communivit actum et datum Candide insulae Cretae in cancello mei notarii infrascripti dei Martii Quinto mensis Aprilis indictione quinta millesimo quingesimo secundo, presentibus ad*

338. σσ. ξ'-ξα', υποσημ. 118.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*premissa omnia nobilibus viris dominis Georgio Bono ac Nicolao Fratello et magistro Georgio Marmachioti Clareto et aliis testibus rogatis»*[339].

*ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΝΟΤΑΡΙΑΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ*

*Χάνδακας, 1514, 11 Δεκεμβρίου*

*«Per Dominicum data est licentia ser Francisco Nigro notarioiturum extrahendi de jornalibus quondam ser Andreae Chumno notario quondam instrumentum debiti factum inter Georgium Clugia ex una ac venetos nobiles ser Carolum ac ser Franciscum Geno, fraters die 18 Dicembris 1511, quia prius amisit causaliter dictus ser Carolus ut juramento suo affirmavit cum condicione solite, si prius invenitur»*[340].

**354**

1470-1521. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].

M. Cattapan, «I pittori Pavia, Rizo, Zafuri da Candia e Papadopoulo dalla Canea», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σσ. 209-219, αρ. 1-22· σσ. 221-223, αρ. (1)28-(4)31· σσ. 228-233, αρ. 1-10· σσ. 236-238, αρ. 1-5.

*ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ*

*Χάνδακας, 1483, 20 Δεκεμβρίου*

*«Committens committo ego Petrus Dabruxi mercator de Venetiis ad presens Candide existens tibi magistro Antonio Papadopulo pinctori habitatori Canee hic absenti tamquam presenti ut amodo etc. insula Naxie tendendi et procurandi esse cum galeata pro complendo matrimonium inter me et illam sponsam que tibi videbitur cum illa repromissa, donis, terminis, penis, modis et conditionibus quibus tibi videbitur et prout promisisti rediendo te de ipso loco et pro his agendi, faciendi et percomplendi omnia et singula suprascripta et agendi insuper ut si personaliter interessem et facere possem.*

*Testes: Constantinus Faliero, Nicola Clugia»*[341].

*ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΦΕΙΛΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΜΟΥΣΤΟΥ*

*Χάνδακας, 1493, 12 Νοεμβρίου*

*«Manifesto fa maystro Nicolò Çafuri pentor habitador de Borgo Candia con li soi heredi a Sabateo Baldo q. Dominici zudeo et a li soi heredi perché per perperi 5 ex conto de tuto quelo avevano a far insieme si con carta come sença et per altri ducati 11 li quali el dito à budo ex conto dal ditto suma in tuto ducati 11 e perperi 5 li qual*

339. σσ. ξβ-ξγ, υποσημ. 121.
340. σ. νθ, υποσημ. 115.
341. σ. 238, αρ. 5.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ditto maystro Nicolò promete dar et pagar al ditto in la vendema proxima promete dar et pagar al ditto de tuto el vin mosto neto quando serà perventuro da una soa vigna in speçialità et da la terça parte del vin a lui tocante da una vigna de Manuso Piri in lo logo de Spilia et quel a spese soe promete far condur nel magazen del dito salvo in terra computando quelo come ad altri sinalacti avrà computado. Qui hec fieri rogavit pro via gastaldon»*[342].

**355**

1470-1538. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ναύπλιο [λ, ι].

Γ. Πλουμίδης, «Ειδήσεις διὰ τὸ βενετοκρατούμενο Ναύπλιον (1440-1540)», *Πελοποννησιακὰ* 8 (1971), σσ. 263-264, αρ. 17· σσ. 271, αρ. 110· σσ. 273-274, αρ. 129[343].

**356**

1470-1666. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα [λ, ι].

Σ. Λάμπρος, «Περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ τιμαρίου τῶν Ἀθιγγάνων καὶ τῆς πρώτης τοῦ Μαΐου», *Κερκυραϊκὰ Ἀνέκδοτα*, Ἀθήνα 1882, σσ. 67-72[344] (= Ἰ. Ρωμανός, «Περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ τιμαρίου τῶν ἀθιγγάνων καὶ τῆς πρώτης Μαΐου», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 7 (1959), σσ. 370-373).

**357**

1471-1513. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την εκκλησία της Ρόδου. Ρόδος, Ρώμη [λ].

Ζ. Τσιρπανλής, «Η εφαρμογή του φλωρεντινού όρου στο ελληνικό αρχιπέλαγος. Η περίπτωση της βενετοκρατούμενης Κρήτης και της ιπποτοκρατούμενης Ρόδου», *Βυζαντινά* 16 (1991), σσ. 103-114, αρ. 1- 5 (= Z. Tsirpanlis, «Il decreto fiorentino di unione e la sua applicazione nell'archipelago Greco. Il caso di Creta e di Rodi», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), σσ. 74-87, αρ. 1-5 = Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 318-330, αρ. 1-5).

---

342. σ. 231, αρ. 7.

343. Επαναδημοσίευση στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 235-237, αρ. 19. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

344. Το έγγραφο της σ. 67 έχει επαναδημοσιευτεί στο G. Soulis, «The Gypsies in the Byzantine Empire and the Balkans in the late Middle Ages», *Dumbarton Oaks Papers* 15 (1961), σσ. 164-165, αρ. 2. Πρβλ. σχετ. λήμμα 292α του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ.*
*ΑΠΕΛΑΥΝΟΝΤΑΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΠΟΥ ΠΑΡΕΠΙΔΗΜΟΥΝ ΣΤΗΝ ΡΟΔΟ*
*Ρόδος, 1476, 10 Ιουνίου*

*«Die decima mensis junij.*

*Ante obitum quondam d(omini) Magistri, cum ad reverendum Consilium Ordinarium peruenisset noticia de quibusdam erroneis opinionibus orientibus inter populum grecum, suasione nonnullorum calogerorum alienigenarum, qui suis dolis semplices seducunt, ideo, super his multis et variis colloquiis habitis, pro bono publico et conseruacione status religionis, fuit data commissio reverendo d(omino) Draperio ac lo(cotenenti) reverendi d(omini) magni Preceptoris et Castellano Rhodi atque judicibus appellationum et ordinarij, qui de predictis se informant et referant.*

*Qui quidem reverendi d(omini) commissarij amplissimam informacionem sumpserunt, et retulerunt comprenesse multa mala oriri; quare est necesse prouidere. Itaque fuit deliberatum, quod omnes calogerj greci alienigere expellantur a Rhodo, et quod de cetero amplius non recipiantur nec permittantur Rhodi descendere aut habitare, ad euitandum scandala que oriri possent insubuersionem status religionis nostre»*[345].

**358**

1472. Διάταγμα του Μεγάλου Μάγιστρου της Ρόδου για τη διατήρηση προνομιακής μεταχείρισης. Ρόδος [λ].
Ζ. Τσιρπανλής, «Η gardia equestris στη μεσαιωνική Κω (1472)», *Βυζαντινά* 24 (2004), σ. 316.

**359**

1472-1570. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κορώνη, Κύθηρα, Κύπρος, Μεθώνη, Ναύπλιο, Χάνδακας [ι].
N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. IX**, Paris 1890[346], σσ. 1-131, αρ. 518-739[347].

345. αρ. 3.

346. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 246, 259, 293, 345, 348 και 437 του παρόντος.

347. Το έγγραφο των σσ. 123-124, αρ. 722 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Ν. Τωμαδάκης, «Ἱλαρίων Γραδενῖγος μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ οἱ σύγχρονοι αὐτῷ λόγιοι καὶ σχετικοὶ Κρῆτες», *ΕΕΒΣ* 41 (1974), σσ. 47-48 (πρβλ. σχετ. λήμμα 532 του παρόντος). Τα έγγραφα των σσ. 39-40, αρ. 567-568 έχουν επαναδημοσιευτεί και στο N. Moschonas, «I Greci a Venezia e la loro posizione religiosa nel XVo secolo. Studio su documenti veneziani», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 5 (1967), σσ. 135-137, αρ. 11-12 (πρβλ. σχετ. λήμμα 260 του παρόντος). Το τελευταίο αυτό έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 561-562, αρ. 6 (πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 360

1473. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία, Κέρκυρα [λ, ι].
Σ. Ασωνίτης, «Η κερκυραϊκή πρεσβεία του 1473 προς την Βενετία», *Βυζαντιακά* 21 (2001), σσ. 403-407.

## 361

1474-1496. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την Άννα Παλαιολογίνα Νοταρά. Βενετία, Μεθώνη, Σιένα, Χάνδακας [λ].
Χρύσα Μαλτέζου, *Άννα Παλαιολογίνα Νοταρά*, Βενετία 2004, σσ. 67-79, αρ. 2· σσ. 88-114, αρ. 4-9[348].

## 362

1474-1508. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Λευκωσία, Πάδοβα, Πάφος [ι].
Αικατερίνη Αριστείδου (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα της κυπριακής ιστορίας από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας*, **τ. Α΄** (1474-1508), Λευκωσία 1990[349], σσ. 185-408, αρ. 1-137[350].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΔΕΚΑ.*
*ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ CORNARO ΝΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙ ΤΟ ΝΗΣΙ ΣΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΑΣ ΧΟΡΗΓΙΑΣ*
*Βενετία, 1488, 3 Νοεμβρίου*

*«<MCCCCLXXXVIIJ>, die III nouembr(is(.*
*Cum addit(ione)*
*S(erenissi)me D(omi)ne Regine Cypri*
*Per el nobel homo Francesco di Prioli, dilecto Capitan(eo) n(ost)ro general da mar, soto l(itte)re n(ost)re credential, V(ost)ra M(aies)ta abondantemente hauera jnteso la causa de la sua ritornata de li, et quanto se co(n)uegni p(er) la bona conseruatio(n) de quella jsola et regno, ch(e) certissimi se rendiamo la M(aies)ta V(ost)ra, come dilectissima et obsequentissima fiola n(ost)ra, esser p(er) la sua sapientia et bonta p(er) admetter et dar luogo aj fidelissimi paterni consegli et deliberation n(ost)re, essendo, come*

348. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 27.

349. Για τους υπόλοιπους τόμους της έκδοσης πρβλ. σχετ. λήμμα 394, 405 και 422 του παρόντος.

350. Τα έγγραφα των σσ. 205, και 234-235 επαναδημοσιεύτηκαν στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 222, αρ. 10 και σ. 223, αρ. 11 αντίστοιχα. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*jndubitatissimame(n)te la M(aies)ta V(ost)ra die esser certissima, tuto farse a fine de segurta, ben, co(m)modo et honor de la p(er)sona de la M(aies)ta V(ost)ra et de q(ue)lla jsola. Et p(er)che quella piu che piu resti certificata de la paterna n(ost)ra mente et affecto uerso de lei, li significhemo ch(e) oltra ch(e) gionta ch(e) lei sera de qui, nuj la receueremo et abrazeremo et honoreremo, come se co(n)uien a Regina et Regina fiola n(ost)ra car(issi)ma. Habiamo etiam ex nu(n)c, cum el n(ost)ro Conseio di D(iexe) cum la zonta, soleneme(n)te delibera et statui, che la M(aies)ta V(ost)ra habi ad hauer et receuer la satisfaction(n) di duc(ati) octo mille a(n)nual de la p(ro)uisio(n) sua, si come lei ha al p(rese)nte, o de a(n)no in a(n)no, ouer de mexe i(n) mexe, o da quella real sopra j assegnamenti ch(e) la Maiesta V(ost)ra ha al p(rese)nte, ouero qui a Venexia, come piu et meglio li parera et piacera, siche, quando la M(aies)ta V(ost)ra sera de qui se ritrouera cu(m) par comodo et cum menor p(er)iculo et rancor de animo et fastidio de quello la facide li. Demu(m), no(n) siamo p(er) pretermetter cossa ueruna, quale cognosceremo esser p(er)tinente alla honoratione et omnimodo contentame(n)to de la M(aies)ta V(ost)ra, de la q(ua)l siamo stati, siamo et jntendemo sempre esser padre pientissimo.*

*De parte ... 25*
*Non sinc(eri) ... 0*
*De non ... 0»*[351].

*Διαταγμα του συμβουλιου των Δεκα για την υποθεση των «βρετων» παιδιων*
*Βενετία 1494, 8 Μαρτίου*

*«M.O.III*

*Jnsuper perch(e) se commetteno molte fraude circa li jnfanti, quali sonno gettadi alle porten di altri, ouer alla chiesia la Santa Sophia de Nycossia, sicome qui sonno expositi li puti alla Pietade. Percho ch(e) molti fioli de paryci sonno gettadi et cum simel modo et mezzo se fanno liberi per uirtu de certo priuilegio antiquitus concesso alla chiesia preditta. Pertanto per obuiar a ditte fraude, sij firmiter statuito, ch(e) confirmando tuti li ordeni fatti per auanti sopra ció al p(rese)nte non repugnanti, decaetero seruar se dedi el modo et forma infras(crip)te ch(e) quando sera gettado alcuno puto, ouer puta alla ditta chiesia, far se debi la proclama, ouer publicatione de ditti puti de zorno in di solenne alla messa grande p(rese)nte el puto, ouer puta gettada et quando la chiesia será piu celebre et frequentada de persone et non auanti zorno come al p(rese)nte farse suol et niente di meno, quotiescunq(ue) será cognossuto alcuno puto, ouer puta cussi gettadi esser fiol, ouer fiola de paryci, siano retornati alla loro parychia seruitu, no(n) obstante alcuno priuilegio, ch(e) per la ditta chiesia li fusse fatto, el qual in questo caso sij de niun valor. Quare auc(tori)tate s(upr)as(crip)ta mandamus vobis cum s(upr)as(crip)to Consilio n(ost)ro D(ecem) cum additione, vt s(upr)as(crip)tam partem et contenta in ea obseruetis et obseruari facere debeatis.*

*Dat(um) jn n(ost)ro ducali palatio, die VIIJ° martij M.CCCCLXXXXIIIJ°»*[352].

351. αρ. 13.
352. αρ. 51β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**363**

1474-1724. Δωρεά εν ζωή ακινήτου και συναφή έγγραφα. Άρτα, Νεάπολη [λ].
Ε. Βέτσιος, «Η δωρεά του μαρκήσιου Iohannes de Vigintimiliis στον Λεονάρδο Γ΄ Τόκκο, δεσπότη της Άρτας (1474)», *Βυζαντιακά* 26 (2007), σσ. 290-297.

**364**

1476. Αναφορά στο Μεγάλο Μάγιστρο της Ρόδου. Ρόδος [λ].
Α. Τσομπανάκης, «Στο περιθώριο του κατακλυσμού του 1476 στην Ρόδο», *Ροδωνιά*, τ. Β΄, σσ. 553-554 (μαζί με μετάφραση, σσ. 554-555).

**365**

1480-1509. Νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα [ι].
Σ. Καρύδης (εκδ.), *Θεόδωρου Βρανιανίτη, δημοσίου νοταρίου πόλεως και νήσου Κερκύρας. Οι σωζόμενες πράξεις (1479-1516)*, Αθήνα 2001, σσ. 90-95, αρ. 59-63[353]· σ. 104, αρ. 68[354].

*Διανομη λειψανων*

*Κέρκυρα, 1480, 17 Μαρτίου*

*«1480 li 17 del mese di Marzo, indizione decima terza. Ser Marco Calochereti per parte sua dall'una, e Filippo Calochereti per parte sua, e per parte di Luca loro fratello, come suo commesso dall'altra, ambe dette parti presenti personalmente, e di loro spontanea volontà confessarono, e dissero, qualmente si sono convenuti per le sacre Reliquie che si trovano avere, e qualle hanno diviso, con aver avuto detto ser Filippo per nome suo, e per parte di Luca suo fratello le due parti, cioè per loro parte il santo corpo di san Spiridione di Trimithunte, e detto ser Marco per parte sua ebbe il terzo, cioè il corpo di santa Teodora con tutti li altri fragmenti di sante Reliquie, le quali hanno dette parti qui nella città di Corfù, e in altri luoghi; cosichè dal giorno di oggi e per l'avvenire abbia cadauno di essi autorità di fare separatamente nella propria porzione de dette sante Reliquie quello vuole, e gli parerà. Obligandosi vicendevolmente ambe le parti di mantener ed osservar la presente scrittura notariale, e quella conservare sempre et in perpetuo. Presenti testimoni Zacaria Alemano e Dimo Duma.*

*Theodoro Vragianiti Nod(aro) publ(ico) di Corfù»*[355].

353. Οι πράξεις 59 και 60 συνοδεύονται από μετάφραση.

354. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 23.

355. αρ. 59.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**366**

1481. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [λ].
Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ὁ Ἰωάννης Πλουσιαδηνὸς καὶ ἡ σιναϊτικὴ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κεφαλᾶ στὸν Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σσ. 9-10, υποσημ. 5· σσ. 25-28, αρ. 1-2[356].

**367**

1485-1500. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ναύπακτος [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Ἔγγραφα γιὰ τὴ βενετοκρατούμενη Ναύπακτο (1444-1510)», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), σσ. 498-499, αρ. 51· σσ. 500-501, αρ. 57-58.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΠΕΡΑΠΕΜΠΕΤΑΙ ΣΕ ΔΙΚΗ Ο ΠΡΟΒΛΕΠΤΗΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΔΟΣΕ ΤΗΝ ΝΑΥΠΑΚΤΟ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ*
*Βενετία, 1500, 12 Μαρτίου*

*«Die XII martii <MCCCCC>*
*ser Nicolaus Michael doctor et eques*
*ser Marcus Sanuto*
*ser Paulus Pisanus eques*
*Advocatores comuni*

*Si videtur vobis per ea que dicta et lecta sunt. Quod procedatur contra istum virum nobilem ser Ioannem Mauro q. ser Laçari, qui fuit provisor noster Neopacti. Qui, tam vituperose et ignominiose contemptis legibus nostris et commissione sua, dedit civitatem illam in manibus et potestate Turcorum innimicorum nostrorum, cum tanta offensione et damno status nostri ac exemplo turpissimo et intolerabili. Ut est dictum et ostensum huic Consilio.*

*de parte 68 de non 21 non sinceri 49*
*de parte 73 de non 23 non sinceri 42»*[357].

**368**

1485-1782. Παπικές βούλλες και αποφάσεις της Συγκλήτου και του Συμβουλίου των Δέκα. Βενετία, Ρώμη [λ, ι].
Γ. Πλουμίδης, «Αἱ βοῦλαι τῶν παπῶν περὶ τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων τῆς Βενετίας (1445-1782)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), σσ. 236-265,

356. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 11α.
357. σσ. 500-501, αρ. 58.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



αρ. 1-9[358] καθώς και σ. 250, υποσημ. 3· σσ. 252-253, υποσημ. 3· σσ. 257-258, υποσημ. 2.

**369**

1486-1500. Πρακτικά συνεδρίασης εκκλησιαστικού «καπίτουλου». Χάνδακας [λ].
Ν. Παναγιωτάκης, «Αντιγραφείς και κείμενα του κώδικα Marcianus Graecus IX 17. Ανδρέας Σκλέντζας», *Αριάδνη* 2 (1984), σσ. 113-121, αρ. 1-2 (= *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα*, σσ. 387-395, αρ. 1-2).

**370**

1487. Μίσθωση αγροτικού ακινήτου. Άνδρος [ι].
Δ. Πολέμης, «Ανδριακόν έγγραφον του 1487», *Πέταλον* 5 (1990), σσ. 78-79.

**371**

1491. Δίγλωσση δικαστική απόφαση του Μεγάλου Μαγίστρου της Ρόδου και του Συμβουλίου του. Ρόδος [λ].
Ζ. Τσιρπανλῆς, «Τιμωρία παροίκου τῆς Ῥόδου στὰ χρόνια τῶν Ἱπποτῶν (1491). Μία πράξη «ἀντιστάσεως κατὰ τῆς ἀρχῆς»», *Βυζαντιναὶ Μελέται* 1 (1958), σσ. 66-70 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 231-234)[359].

**372**

1492. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κορώνη, Μεθώνη [λ].
Μ. Μανούσακας, «Ἀρχιερεῖς Μεθώνης, Κορώνης καὶ Μονεμβασίας γύρω στὰ 1500», *Πελοποννησιακὰ* 3-4 (1958-1959), σ. 136, αρ. 1.

*ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΒΕΝΕΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΗΤΟ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΠΛΟΥΣΙΑΔΗΝΟΥ ΣΕ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΕΘΩΝΗΣ*

*Βενετία, 1492, 28 Αυγούστου*

*«die XXIIj Augusti*
*Exacti jam sunt menses octo ex quo est in hac urbe Venetiarum vir chir Joannes*

358. Το έγγραφο των σσ. 238-239, αρ. 2 έχει επαναδημοσιευτεί στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 568, αρ. 10. Πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος.

359. Για την ελληνική εκδοχή της απόφασης βλ. σχετ. Παπαρρήγα - Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 26.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Plusiadino, electus episcopus grecus Mothoni, pro confirmanda eius electione, facta rite et recte canonice, et solenniter seruatis quibuscunque legitime, et de consuetudine seruandis, quem ad modum Sapientes terre firme, qui delegati pluries et sepissime, propter obiectiones huiuscemodi electioni factas in contraditorio, audientes tam episcopum prefatum, quam papatem Andream, eius aduersarium, tam nomine proprio quam nomine cuiusdam papatis Marci de Basilia, et quorondam aliorum, amplissime et indubie congnouerunt, retulerunt et affirmauerunt, pro cuius electionis et confirmatione, per dominum nostrum, cum Vniuerso Collegio scriptum jam extitit Regimini Mothoni, in forma conuenienti.*

*Et quoniam prefatus episcopus, vir apprime catholicus, et dominio nostro fidelissimus et animabus quarumcumque partium illarum, ob ipsius doctrinam vite et morum exemplaritatem, admodum vtilis et salutaris, cupit huiusmodi sue electionis comprobationem et confirmationem, auctoritate huius consilij, corroborari et confirmari, ut quietiori animo attendere queat officio suo.*

*Vadit pars quod suprascripta electio, tanquam canonice et solenniter ut supra facta et de persona integerrima, castimonia et compluribus aliis virtutibus, sacerdotio conuenientibus et necessariis, ornata non mediocriter quemadmodum literis tam viri nobilis Cosme Pasqualigo, guvernatoris, quam Reginum nostrorum Crete et Mothoni, necnon complurium aliorum fidedignorum amplissimo testimonio, clarissime constitum est, Decreto huius Consilij approbata, corroborata et confirmata intelligatur et sit, cum omnibus modis, conditionibus, preeminentiis et prerogatiuis predecessorum grecorum episcoporum ciuitatis nostre Mothoni.*

*Facte fuerunt litere die tercio Septembris 1492»*[360].

**373**

1493-1499. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την ελληνική κοινότητα της Βενετίας [λ].

Φανὴ Μαυροειδὴ-Πλουμίδη, «Νέες εἰδήσεις γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παροικία τῆς Βενετίας (1493-1499)», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σσ. 69-71, αρ. 1-3· σσ. 72-73, αρ. 5· σσ. 75-77, αρ. 7· σ. 79, αρ. 9.

*ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΙΕΡΕΑ ΘΕΟΔΩΡΟ ΜΑΓΟΥΛΑ ΝΑ ΙΕΡΟΥΡΓΕΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΑΣ ΝΟΤΑΡΑ.*
*ΣΕ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ ΜΟΝΟ ΤΟΝ ΕΦΗΜΕΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΟΥ Η ΑΛΛΟΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟ ΙΕΡΕΑ*

*Βενετία, 1499, 31 Μαΐου*

*«1499 die 31 maii*

*Nos capita excelsi Consilii Decem. Mandamus mandato efficacissimo, quod papa Theodorus Magula non audeat nec presummat deinceps celebrare et divina officia dicere*

360. σ. 136, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*in dommo donne Ane Paleogine ||Notara|| de Constantinopoli, sub pena limitanda per magnificos dominos capita illustrissimi Consilii Decem. Nec ipsa domina Anna audeat celebrari facere in domo sua nisi per papatem officiantem Grecis in ecclesia sancti Blasii, aut per alium papatem grecum, cognitum catholicum per reverendissimum dominum patriarcam Venetiarum. Et illi, qui audirent missas et officia in dicta domo per alios celebrata quoque per declaratos superius, cadant etiam in penam statuendam ut supra per dictos dominos capita, quia intendant prefati domini capita, quod omnino obediatur suprascripto suo mandato»*[361].

**374**

1494. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου με την οποία παραχωρείται ακίνητο στην Ι.Μ. Σινά. Βενετία, Ι. Μ. Σινά, Χάνδακας [ι].
Κ. Μ έ ρ τ ζ ι ο ς, «Ἡ ἐν Ἡρακλείῳ μονὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης», *ΚΧ* 6 (1952), σσ. 131-132.

**375**

1495-1498. Δημοσίευση αποσπασμάτων από το βιβλίο των δημοσίων πλειστηριασμών του δουκικού αρχείου του Χάνδακα [λ, ι].
Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, «Τὸ τετράδιο 4 (1495-1498) τῶν δημοσίων πλειστηριασμῶν ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Πεπραγμένα τοῦ Γ΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β΄, Ἀθήνα 1974, σσ. 282-290.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΟΙΚΙΩΝ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟ
*Χάνδακας, 1497, 17 και 26 Μαΐου*

*«Die XVII maii 1497.*

*Dare volumus per incantum nostri gastaldionis affictus annorum VIII proximorum domorum de pedeplano q. ser Antonii Secreto notarii sitarum in civitate Candide, in contrata ex opposito domorum habitationis ser Georgii Diminiti. Et venduntur ad petitionem comissariorum papatis Angeli Thologiti olim patroni ecclesie sancti Maeme burgi Candide pro exigentis iperperis centum, pro parte vigore unius sententie obtente in officio proprii Candide sub die IIdo januarii 1494, manu ser Leonardi Pantaleo notarii dicti offitii in favore dictorum comissariorum et contra predictum q. ser Antonium bonaque eius. Item pro exigendo grossis LX pro expensis dicte sententie. Tenetur vel.*

*Die 26 maii 1497. Post plures incantus per ser Jacobum Venerio gastaldionem deliberati fuerunt suprascripti affictus annorum VIII proxime ser Georgio Cumuno notario et ser Manussio Marci comissariis predictis»*[362].

361. σ. 79, αρ. 9.
362. σσ. 282-283.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**376**

1495-1543. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κεφαλονιά, Κύπρος, Ναύπλιο, Ρέθυμνο, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Γ. Πλουμίδης, *Οἱ βενετοκρατούμενες ἑλληνικὲς χῶρες μεταξὺ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου τουρκοβενετικοῦ πολέμου (1503-1537)*, Ἰωάννινα 1974, σσ. 125-126, αρ. 1[363]· σσ. 130-159, αρ. 3-12[364].

**377**

1496. Αίτηση στο Συμβούλιο των Δέκα και η σχετική απόφαση. Βενετία, Κύπρος [λ, ι].

B. Arbel, «Au service de la Sérénissime: Donato d'Aprile et la donation du royaume de Chypre à Venise par le roi Jacques II», *Dei gesta per Francos. Études sur les croisades dédiées à Jean Richard*, Aldershot 2001, σσ. 431-434, αρ. 1, 3.

**378**

1497-1498. Φάκελλος δικογραφίας. Βενετία [λ].

Φανὴ Μαυροειδὴ-Πλουμίδη, «Ἔγγραφα ἀναφερόμενα στὶς ἔριδες τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας στὰ τέλη τοῦ ΙΕ' αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), σσ. 144-151, αρ. 7-10· σσ. 153-186, αρ. 12-24.

**379**

1497-1509. Καθομολογήσεις χειροτονίας και διορισμοί Πρωτόπαπα και Πρωτοψάλτη. Ιεράπετρα, Πεδιάδα, Χάνδακας [λ].

G. Hofmann, «Wichtige Kanzleiurkunden des lateinischen Erzbischofs von Kreta für die ihm untergebene griechische Geistlichkeit, 1497-1509», *OCP* 18 (1952), σσ. 283-287, αρ. 1-11· σσ. 288-291, αρ. 1-3· σσ. 292-295, αρ. 1-2.

---

363. Επαναδημοσίευση του εγγράφου και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 223-226, αρ. 12. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

364. Το υπ. αρ. 5, σσ. 132-137 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 232-233, αρ. 16 (πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος). Το υπ. αρ. 9, σσ. 152-154 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 329-331, αρ. 19 (πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος). Το υπ. αρ. 10, σσ. 154-155, έχει επαναδημοσιευτεί στο Αικατερίνη Αριστείδου, «Χρονολόγηση, πατρότητα και σημασία ανώνυμης και άτιτλης βενετικής έκθεσης για την Κύπρο», *ΕΚΕΕ* 28 (2002), σσ. 95-96, αρ. 3 (πρβλ. σχετ. λήμμα 412 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**380**

1500-1506. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].

Σταματούλα Ζαπάντη, *Κεφαλονιά 1500-1571. Η συγκρότηση της κοινωνίας του νησιού*, Θεσσαλονίκη 1999, σσ. 343-350, αρ. 1-6· σσ. 356-359, αρ. 9-12· σσ. 361-362, αρ. 14-15[365].

**381**

1501-1516. Απογραφές κινητών. Βενετία [ι].

Νίκη Τσελέντη-Παπαδοπούλου, «Τρεῖς λυτοὶ χειρόγραφοι κατάλογοι (1501, 1513, 1516) τῶν κινητῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀδελφότητας Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σσ. 37-46, αρ. 1-3.

**382**

1501-1534. Διοικητικά έγγραφα και δικαστική απόφαση. Βενετία, Λευκωσία [λ, ι].

G. Grivaud, «Η Βενετία και οι εκκλησιαστικές υποθέσεις στην Κύπρο: η διαμάχη της Μονής της Παναγίας Αχειροποιήτου (1527-1534)», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 2 (1993), σσ. 231-244, αρ. 1-11[366].

**383**

1502. Διαθήκη. Ρώμη [λ].

P. Enepekides, «Das Wiener Testament des Andreas Palaiologos vom 7 April 1502», *Akten des XI Internationalen Byzantinisten Kongresses*, München 1960, σσ. 140-143.

**384**

1502. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Λευκάδα [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Η φύλαξη της Λευκάδας στα 1502», *Δωδώνη* 15 (1986), σ. 101.

---

365. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 65.

366. Το άρθρο αποτελεί μετάφραση γαλλικού κειμένου με τίτλο: «Venise et les questions religieuses à Chypre: la querelle de l'abbaye Notre-Dame d'Acheiropoitos (1527-1534)».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**385**

1503-1549. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ, ι].

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακος κατὰ τὸ πρῶτο ἥμισυ τοῦ 16ου αἰῶνος οἱ μαρτυρούμενοι ἐκ τῶν νοταριακῶν ἀρχείων», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σσ. 360-377, αρ. 1-16[367].

*ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΕ ΖΩΓΡΑΦΟ*

*Χάνδακας, 1503, 13 Νοεμβρίου*

*«Die XIII [mensis Nouembris, anni a natiuitate Domini 1503, indictionis VII[a].*

*Candide et cetera*

*Ego Georgius Sinadino, habitator burgi Candide, quia affirmo tecum magistro Nicolao Gripioti, pictori Johannem Sinadinum, filium meum adultum, presentem et acceptantem, in tuum discipulum et seruitorem et ad seruiendum tibi, intus et extra domum tuam, in omnibus, que illi dixeris et preceperis, juxta scrire et posse suum, hinc ad annos 4 proxime futuros. Tu autem teneris illum docere artem tuam predictam bene et fideliter ac incessanter. Ita videlizet a te non restet quando in complemento temporis predicti sit effectus magister. Versa vice ego suprascriptus magister Nicolaus sum contentus de predictis et cetera, pro pena iperpera XXV, contractu firmo manente. Signum et cetera»*[368].

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΟΥ ΕΠΙΧΡΥΣΩΣΗΣ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΟΣ*

*Χάνδακας, 1529, 23 Μαρτίου*

*«Die suprascripta.*

*Manifestum facio io Zani Amarando, quondam ser Marco, come me obligo de far et lauorar a uui nobili homini miser Francesco Pasqualigo, quondam domini Nicolai, una cortina biaua con el pano vostro et con ogni mia spesa et fadiga si del incolar come et del indorar, cusi come quella cortina biancha che io ha uui ho fata, zoe con quelli lauori et beleza. Con questo che vui a mi siati tegnudo dar al presente ducato uno e mezzo per l'arte deli ducati 3, che vui a mi restati dar per resto dela dita cortina biancha, et dapoi le feste proxime me dobiati dar l'altro ducato uno e mezzo. Et quando me dareti el pano dela cortina biaua, me dobiati dar immediate ducati quarto per caparo et el restante dapoi ve l'auero compida. La qual cortina ui prometo daruela compida per mesi duo proximi, dal zorno me dareti el pano, altramente pasando diti duo mesi et io quella non hauero compida vui la possie tior et darla a uno altro maestro di copirle, sopra ogni dano et interesse mio et restituirui immediate li diti ducati 4, oblegandome per uia de gastaldo.*

*Testes: Zani Catela et Nicolao Chrusolura»*[369].

---

367. Η υπ. αρ. 6 πράξη έχει επαναδημοσιευτεί και στο Καζανάκη-Λάππα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 462-463, αρ. 9. Πρβλ. σχετ. λήμμα 190 του παρόντος.

368. σ. 361, αρ. 2.

369. σ. 373, αρ. 13.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**386**

1505. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Κέρκυρα [ι].
Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Ειδήσεις από αρχειακές πηγές για τη ζωγραφική και τους ζωγράφους στην Κέρκυρα το 16ο αι.», *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας* 13 (1985-1986), σ. 298, αρ. 1[370].

**387**

1505-1516. Κανονισμός λειτουργίας δημόσιου ενεχυροδανειστηρίου και συμπληρωματικές διατάξεις. Ρόδος [ι].
Ζ. Τσιρπανλής, «Το «Monte di Pietà» των Ιωαννιτών Ιπποτών στη μεσαιωνική Ρόδο (1505, 1516)», *Δωδώνη* 28 (1999), σσ. 246-255, αρ. 1-2.

**388**

1506-1627. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χανιά [ι].
Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), *Τα ληξιαρχικά βιβλία γεννήσεων, βαπτίσεων και γάμων των βενετών ευγενών του διαμερίσματος Χανίων (1519-1640)*, Χανιά 1998, σσ. 23-25· σ. 30· σσ. 38-39.

**389**

1507-1510. Διοικητικά έγγραφα. Ρόδος [λ].
Ζ. Τσιρπανλής, «Ελληνική και λατινική παιδεία στη Ρόδο (14ος-15ος αι.)», *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σ. 394· σσ. 403-406, αρ. 1-3.

**390**

1507-1522. Περιεχόμενο πρεσβειών. Αμμόχωστος, Βενετία, Κερύνεια, Λευκωσία [λ, ι].
Γ. Πλουμίδης (εκδ.), *Κανονισμοί της Νήσου Κύπρου (1507-1522)*, Ιωάννινα 1987, σσ. 9-74, αρ. 1-4[371].

---

370. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 144.

371. Αποσπάσματα έχουν επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 229-230, αρ. 15 (πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος) καθώς επίσης και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 328, αρ. 17 (πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΕΥΓΕΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΑ.*
*ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ, ΟΤΑΝ ΓΕΡΑΣΟΥΝ, ΤΩΝ ΠΑΡΟΙΚΩΝ*
*ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΩΣ ΥΠΗΡΕΤΕΣ.*
*ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΑΠΟΡΡΙΦΘΗΚΕ*

*Βενετία, 1506, 11 Φεβρουαρίου*

*«... Ad decimum vel: Illustrissimo principe excelsa et inclyta Signoria per antique nostre consuetudine et instituto de nostri Regali, solevamo haver che tuti li nostri parichi, li quali ne serviano a li nostri continui et domestici servicii de casa per esser poi extracti et mutati da li costumi de loro casali et non più apti ad tornar ad servicii rusticali per la sua longa servitù et meritavano haver licentia de poter esser franchadi. Et soto questa umbra et sperança se sforçerano ben et lealmente servir, sperando tandem haver el premio de tal tua servitù. Il che par che per li magnifici Rectori sia recusato tal licentia. Et perhò la prefata vostra fidelissima Università humelmente supplica che per sua innata clementia et benignità concesso et per suo decreto comandar a li prefati magnifici vostri Rectori habino a conciederne licentia et libertà di poter franchar tal nostri servitori parici nostri. Ad çiò vedando lori tal exemption essi fidelmente ne habino ad servir et che non siamo privi apreso questo clementissimo Dominio de la solita gratia ne era da li Regali concessa.*

*Respondeatur, quod pro nunc de rebus contentis in capitulo nolumus aliud innovare.*

*De parte 18*
*De non 1*
*non sync(eri) 0 ...»*[372].

**391**

1507-1600. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Αμμόχωστος, Βενετία, Ραγούζα [λ].

Αἰκατερίνη Ἀριστείδου (έκδ.), *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῆς κυπριακῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Ραγούζας (ΙΣΤ΄ αἰ.)*, Λευκωσία 1980, σσ. 67-109, αρ. 1-24· σσ. 113-126, αρ. 27-37· σσ. 132-134, αρ. 42· σσ. 160-164, αρ. 44-47· σσ. 168-169, αρ. 53-54· σσ. 172-174, αρ. 57· σσ. 177-186, αρ. 61-69.

**392**

1508. Προικοσύμφωνο. Χάνδακας [λ].

Μαρία Πατραμάνη, «Ένα προξενιό του έτους 1508 με προξενητή το Δούκα της Κρήτης Ιερώνυμο Donado», *Παλίμψηστον* 9/10 (1989-1990), σσ. 169-170, αρ. 1.

372. σ. 22.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**393**

1508-1525. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [λ].

Σ. Κακλαμάνης, «Τα πρώτα χρόνια της ζωής του Φραγκίσκου Πόρτου (1511-1525)», *Αριάδνη* 3 (1985), σσ. 292-294, αρ. 1-2.

**394**

1509-1517. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Λεμεσός, Λευκωσία, Χάνδακας [ι].

Αικατερίνη Αριστείδου (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα της κυπριακής ιστορίας από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας*, **τ. Β΄** (1509-1517), Λευκωσία 1994[373], σσ. 23-392, αρ. 1-206.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΔΕΚΑ.*
*ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΟΙΚΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ CORNARO*

*Βενετία, 1510, 9 Αυγούστου*

*«Q(uod) ut infrascripti sex boni et charissimi domestici s(er)uitores et seruitrices olim parici et parice q(uondam) Ser(enissi)me Reginae Catherinae Cypri filiae n(ost)rae car(issi)mae respect bone et grate memorie M(aesta)tis suae ex respectibus contentis in modo lecta supplication viri Nobilis Georgij Cornario equities procuratoris fratris illius sentient et restent bene consolati post eiusdem Ser(enissi)me Reginae obitu(m) illa consolation libertatis et franchisie ad qua(m) fuerant per ipsam q(uondam) Ser(enissi)ma(m) Regina(m) uocati ad sua domestica s(er)uitia. Eap(ro)p(te)r.*

*Vadit pars. Q(uod) auctoritate huius Consilij, ipse sex persone, auc(torita)te huius Consilij declare(n)tur cum suis descendentibus restare in sua franchisia et libertate et eisde(m) fiant littere in bona et conuenienienti forma p(er) modu(m) et forma(m). Q(uod) ullo unq(ue) tempore non possint molestari uel require, uel dari sibi aliquod fastidium causa olim parichiae ipsor(um), cum uideantur dispositi jre habitatu(m) et repatriare in Cyprum.*

*Nomina sunt jsta.*
*Herini de Andronico di Rossi de casal de Si<n>da.*
*Fuchina de Zorzi Taca dal casal de Cypro.*
*Anna de Gliondi dal casal.*
*Luca de Zorzi da papa Pifani dal casal de Asca.*
*Vasili de Saua del casal de Ascia.*
*Hector de Janni del casal da Morfo*

---

373. Για τους υπόλοιπους τόμους της έκδοσης πρβλ. σχετ. λήμμα 362, 405 και 422 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*† De parte 26*
*De non 1*
*Non sync(eri) 0»*[374].

**395**

1510-1570. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία, Κύπρος [λ, ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Νέαι ειδήσεις περὶ Εὐγενίου Συγκλητικοῦ», *Πρακτικὰ Πρώτου Διεθνοῦς Κυπρολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Γ1, Λευκωσία 1973, σσ. 232-244, αρ. 1-5[375].

**396**

1510-1590. Προικοσύμφωνα και άλλα συναφή έγγραφα. Χανιά [λ, ι].
Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), *Συμβόλαια γάμων, προικοσύμφωνα των ληξιαρχικών βιβλίων γεννήσεων, βαπτίσεων και γάμων των Βενετών ευγενών του διαμερίσματος Χανίων 1519-1591*, Χανιά 2000, σσ. 22-135, αρ. 1-42.

*ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ*

*Χανιά, 1572, 20 Ιουλίου*

*«Contrato matrimonial del nobile huomo misser Zuan Zacomo Vizzamano con madona Zuanna Megano.*
*1572 die 20 Julii*

*Comparse alla Cancellaria misser Nicolo Muazzo et infrascritto nodaro fece inscrizion che se dovesse registrar l'infrascritto instrumento del contrato del nobile homo miser Zuan Jacomo Vizzamano.*

*In Christi nomine amen. L'anno della natività di quello 1564 indictione 7/9 nel mese di Mazo adi 27 nella Cania isola di Candia in presentia delli infrascritti testimonii chiamati, et pregati ibique la magnifica madona Regina relitta del magnifico misser Francesco Megano quondam misser Piero come comessaria di esso quondam misser Francesco, et in sua specialità et per ogni altro nome titulo et accion et la puol intervenir da l'una parte et il magnifico misser Zuan Jacomo Vizzamano f(ili)o del magnifico misser Nicolo dal'altra fano manifesto con li heredi et suoi successori Spiritus Sancti gracia mediante esser devenuti in questo patto et matrimonial accordo in questo modo videlicet: la predetta madonna Regina nomine ut supra promette far et con effeto comprir che madonna Zuanna sua diletta fiola consente tuor per suo sposo et marido legitimo il sopra detto magnifico*

---

374. αρ. 29.

375. Το υπ. αρ. 1 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Αικατερίνη Αριστείδου, *Ανέκδοτα έγγραφα της κυπριακής ιστορίας από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας*, **τ. Β΄** (1509-1517), Λευκωσία 1994, σ. 80, αρ. 28. Πρβλ. σχετ. λήμμα 394 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*misser Zuan Jacomo sicome li sancti leggi, et canonici sanctioni disponeno et per dotte cioe fondi dotale di essa sposa promette à lui dar li infrascritte possession. Videlicet li casali Rodopù Camara [Oslolingo] casal Drapania et casal Calergi con tutte le sue raggion habentie pertinentie, cargi [de variasion] et cargi del fontego et ogni altra rason spettante a dette possession [niente] acceptuando et per doni di esso sposo posse haver di essi beni perperi 4.000 in tanti contadi in caso restitutionis dotis insieme con tutti li augumenti che haveria fatto esso novizzo in detti possession non possando esser estrato dal possesso se prima non sia satisfato di essi donni et augumenti, presente la predetta madona Zuanna et contenta et [dibus] la qual vuol che nella promission soprascritta sia inclusa la perticula a lei spettante de raggion paterna presente etiam madona Luchetta relitta del magnifico misser Galeazzo Zancarol ava materna di esso magnifico miser Zuan Jacomo et promette ad esso magnifico misser Zuan Jacomo suo nipote tutti li suoi stabeli a lor spettanti et pertinenti quovis modo dapoi la sua morte con questa condition che l sia obligato far le sue commemoration solite et consuete. Ex adverso autem esso predetto magnifico misser Zan Jacomo presente et contento de permissis, et promette de accettar et haver per sua sposa et molier legitima la predetta madona Zuanna secondo disponeno le sacri leggi, con la dotte donni promission pati et se quis igitur.*

*Testes pregati da tutti li soprascritti parte il reverendo misser prete Antonio Capello, et li eccellentissimi misser Francesco Pomponazzo et misser Jacomo suo filio.*

*Io Nicolo Muazzo nodaro imperial publico pregato»*[376].

**397**

1511 (m.v. 1510). Απόφαση κριτών. Λευκωσία [ι].

Αικατερίνη Αριστείδου, «Κτηματολογική πρακτική στην Κύπρο για τον καθορισμό των συνόρων των χωραφιών κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *EKEE* 19 (1992), σσ. 264-266 (μαζί με μετάφραση σσ. 267-269).

**398**

1511. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [λ, ι].

G. Pilidis, «"Morire per honor di la signoria". Gli stradioti Greci a Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 38-41, αρ. 1-2

**399**

1513. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Οἱ Κρῆτες τοξότες», *KX* 8 (1954), σσ. 287-290 (μαζί με μετάφραση).

---

376. σσ. 80-81, αρ. 25.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 400

1514-1578. Νοταριακά έγγραφα και δικαστική απόφαση. Άνδρος [ι].

Δ. Πολέμης, *Οι αφεντότοποι της Άνδρου. Συμβολή εις την έρευνα των καταλοίπων των φεουδαλικών θεσμών εις τας νήσους κατά τον δέκατον έκτον αιώνα*, Άνδρος 1995, σσ. 109-113, αρ. 1-2· σσ. 123-125, αρ. 5-6· σσ. 137-140, αρ. 13-14· σσ. 144-149, αρ. 16-18· σσ. 157-160, αρ. 22-23[377].

*ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΜΕ ΑΔΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΒΕΝΕΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ*

*Άνδρος, 1574, 6 Οκτωβρίου*

*«In Xp(ist)i no(min)e ame(n).*

*1574 addi 6 ottubrio in off(ici)o canc(ellaria)e Andri p(rese)ntib(us) s(er) Janulli Dellagram(atichi) et s(er) Telosa Jerardino testib(us) ad infras(crip)ta habitis, vocatis et rogatis. Ibiq(ue) Janulli Balomatari p(er) lui sui her(ed)i et succ(essor)i ha datto, tradutto et liberamente cu(m) autorita et licentia del mag(nifi)co m(i)s(ser) Nicolo Dec(amill)a dig(nitissi)mo Gou(ernato)r di Andro al pub(li)co incanto vendutto al R(everen)do p(a)pa Antonio Melisurgo et a Nicollo fiollo del ditto p(a)pa Ant(oni)o, p(rese)nti per loro sui her(ed)i et succ(essor)i, ementi, stipulanti et rec(ipien)ti uno pezo di giardino posto al loco ditto sto Lagadi sta Caminia, confirma cu(m) loro comp(rato)ri, cum Nicolla q. Gasparo Diapulli saluis etc., ad hauer, tener, posseder, usar, dar, donar, render, [al]ienar, p(er)mutar per a(n)i(ma) et corpo judicar et finalm(en)te d(e) q(ue)llo d(e) mo in auanti far et disponer come di cosa sua p(ro)pria. Et q(ue)sto p(er) p(re)tio et in no(m)e di vero et justo p(re)tio de ducatti di oro n(umer)o quatordeci, qualli duc(at)i et p(re)tio lui vendi-tor da loro compr(rato)ri confesso fu hauer hauto et ric(evu)to omni exeptione remotta al infras(crip)to modo, cioe lui p(a)pa Ant(oni)o di dui terzi et Nicollo suo fiollo l'altro terzo de ditto giardino. Et fu estimatto p(er) s(er) Janulli della Gramatichi et s(er) Pulimeno Dec(amill)a estimattori del comu(n) cu(m) condictione d(e) pagar aspri quatro p(er) carazo et a s(er) Jac(o)mo Jerardino aspri dui p(er) tellos. Promettendo lui vend(ito)r per lui sui her(ed)i et succ(essor)i a loro comp(rato)ri et her(ed)i et succ(essor)i loro atender, mantenir et guarentar la p(rese)nte vend(izio)ne contra cadauna p(er)sona in p(er)petuo sotto obligation(n) d(e) tutti li sui beni mobelli e stabelli, p(rese)nti e futturi de quib(us) o(mn)ibus etc. Addi ditto ha refferto Nic(ol)o q. m(ast)ro Zane Vaftismeno portaro hauer inca(n)tato et stridatto la p(rese)nte vend(izio)ne nelli loci solitti et consuetti in tre g[iorni] di dom(ini)ca et hauer deliberatto la vltima dom(ini)ca del p(rese)nte mese.*

*Ex(a)ctu(m) est vt sup(r)a ex actis mei canc(ellar)ij infras(crip)ti ad instantia(m) dicto(rum) p(a)pa Ant(on)ij et Nic(ola)i.*

*Andreas Su(mmari)ppa canc(ellariu)s Andri s(ub)s(cripsi)»*[378].

377. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 67α.

378. σσ. 144, αρ. 16.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 401

1515. Αποφάσεις διοικητικών αρχών και σχετικά έγγραφα. Βενετία, Σκύρος [ι].
Ξ. Ἀντωνιάδης, «Σελίδες ἀπ' τὴ βενετοκρατούμενη Σκύρο (Ἔγγραφα αἰτήματα τοῦ 1515)», *Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν* 24 (1981-1982), σσ. 169, 171, 173, 180, 183, 188, 195-196, 199, 201, 204, 208, 211 (μαζί με μετάφραση).

*ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΣΚΥΡΙΑΝΩΝ*

*Βενετία, 1515, 21 Σεπτεμβρίου*

*ΖΗΤΕΙΤΑΙ Η ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΙΣΟΒΙΑΣ ΘΗΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑΣ ΣΕ ΤΡΙΕΤΗ. ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟΔΕΚΤΟ*

*«... 4. Che de cetero manchati el prothoiero, et cussi etiam i vecchi he hora sono, non se possi far più alcuno in vita, ma tutti li sopradicti prothoiero et vechi siano constituiti de tre anni in tre anni, la qual creation se habi ad far per el magnifico Rector, Episcopo, Iconomo, Vechi, Decharchi de le guardie, et Capi de marinara, ne dicti vechi passino el numero de quarto, aziò tuti siano contenti, et far le guardie dentro et de fuora, excepto quelli che de ziò hano special privilegii.*
*Quod concedatur ut petunt.*
*De parte ... 20*
*de non ... 3*
*non sinceri ... 0 ...»*[379].

*ΖΗΤΕΙΤΑΙ Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΜΟΙΒΗ ΤΩΝ ΚΑΤΖΗΛΙΕΡΗΔΩΝ. ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟΔΕΚΤΟ*

*«... 5. Che come e consuetudine antiqua del loco et etiam ordinato per il Magnifici Syndici che i cancellieri de dicto loco non possino tuore più de uno aspro per cadauno acto over scriptura piccola o granda che i facino over notino in Cancellaria*
*Quod concedatur ut petunt.*
*De parte ... 17*
*de non ... 3*
*non sinceri ... 3 ...»*[380].

## 402

1515-1670. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Μαρία Θεοχάρη, «Περὶ τὴν χρονολόγησιν τῆς εἰκόνος Παναγίας τῆς Μεσοπαντιτίσσης», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 36 (1961), σσ. 276-277, αρ. 1-3· σσ. 279-281, αρ. 5.

379. σ. 188.
380. σσ. 195-196.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**403**

1516. Απόφαση του Συμβουλίου των Δέκα. Βενετία, Κύπρος [ι].
Αικατερίνη Αριστείδου, «Το κυνήγι με γεράκια στην Κύπρο από την αρχαιότητα μέχρι την τουρκοκρατία», *ΕΚΕΕ* 20 (1993-1994) [1994], σσ. 153-154.

**404**

1516-1582. Απογραφές της κινητής περιουσίας και των κειμηλίων της ελληνικής αδελφότητας της Βενετίας. Βενετία [ι].
Νίκη Τσελέντη, «Κατάλογοι των κινητών της ελληνικής αδελφότητας Βενετίας (1516-1582)», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), σσ. 202-230, αρ. 1-11.

**405**

1518-1529. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Λεμεσός, Λευκωσία [ι].
Αικατερίνη Αριστείδου (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα της κυπριακής ιστορίας από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας*, **τ. Γ΄** (1518-1529), Λευκωσία 1999[381], σσ. 27-270, αρ. 1-136· σσ. 273-291[382].

*ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΡΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΓΓΑΡΕΙΩΝ*

*Βενετία, 1521, 5 Οκτωβρίου*

*«MDXXJ. Die V octobris. Jn Con(silio) D(ecem). Cu(m) add(itione)*
*Locuntenenti Cypri et Consiliarijs jbide(m)*
*nec no(n) syndicis n(ost)ris ex(iste)ntib(us) in ipso Regno*
*Habiamo ultimamente receuuto le lette(re) v(ost)re de VIJ del mese le luio proximamente p(re)terito, quale in u(er)o non potemo negar non ne habiano mossi á compassione jntendando le miserie et calamita, ne le qual se attrouano constituiti quelli poueri parici, per le insupportabile angarie ne scriuete lori esser astretti, et c(etera). Vnde che ben consynderato el tuto, p(er) non manchar da la solita clementia et benignita de la*

381. Για τους υπόλοιπους τόμους της έκδοσης πρβλ. σχετ. λήμμα 362, 394 και 422 του παρόντος.
382. Τα υπ. αρ. 50-51 έγγραφα (σσ. 111-114) έχουν επαναδημοσιευτεί στο Αικατερίνη Αριστείδου, «Η εκμίσθωση γης, προσωπογραφικά στοιχεία και τοπωνύμια στην περιοχή Πεντάγυιας κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *ΕΚΕΕ* 29 (2003), σσ. 111-112, αρ. 5-6 (πρβλ. σχετ. λήμμα 407 του παρόντος). Η διοικητική έκθεση των σσ. 273-275 έχει επαναδημοσιευτεί στο Αικατερίνη Αριστείδου, «Χρονολόγηση, πατρότητα και σημασία ανώνυμης και άτιτλης βενετικής έκθεσης για την Κύπρο», *ΕΚΕΕ* 28 (2002), σσ. 90-91, αρ. 93 (πρβλ. σχετ. λήμμα 412 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Sig(noria) n(ost)ra siamo condescesi ad farui le p(rese)nte cum el Conseio n(ost)ro di D(iexe) cum la Zonta, et remanir contenti, che iuxta lo aricordo uostro prudente et sauio, sia scontanto á dicti parici vinti per cento per rata portio(n) de le lor zornate. Azo possano subleuarsi et uiuer cu(m) bon core sotto la Signoria n(ost)ra et cussi exequirete.*

*Quanto á li francomati che sono tenuti á la fabrica de Famagosta non ue diremo altro hauendoui scripto p(er) j Ambassatori de quella M(agnifi)ca co(m)munita quanto ne ha parso conueniente.*

*De parte ----- 20 ----- 19 no(n) est capta quia*
*De non ---- 4 ---- 4 uult tria quarta*
*Non sync(eri) ---- 3 ---- 4»*[383].

**406**

1518-1626. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Νεάπολη [λ, ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία Νεαπόλεως», *NE* 20 (1926), σσ. 9-19· σσ. 158-181.

**407**

1519-1520. Διοικητικά έγγραφα. Κύπρος [ι].
Α ι κ α τ ε ρ ί ν η Α ρ ι σ τ ε ί δ ο υ, «Η εκμίσθωση γης, προσωπογραφικά στοιχεία και τοπωνύμια στην περιοχή Πεντάγυιας κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *ΕΚΕΕ* 29 (2003), σσ. 102-112, αρ. 1-6.

**408**

1520-1575. Διοικητικά έγγραφα που αφορούν την παρουσία των Γενοβέζων στην Χίο. Βενετία, Γένοβα, Πέρα, Χάνδακας, Χίος [λ, ι].
P. A r g e n t i s, *Chius Vincta, or the Occupation of Chios by the Turcs (1566) and their Administration of the Island (1566-1912)*, Cambridge 1941, σσ. 3-117, αρ. 1-47· σσ. 145-169, αρ. 60-68[384].

**409**

1521. Διαθήκη. Βενετία [λ].
Α. Π ά ρ δ ο ς, «Κωνσταντίνος Παλαιοκάπας, ο πρώτος επιμελητής των εκδόσεων Κουνάδη. Η διαθήκη και τα ορθόδοξα λειτουργικά βιβλία (1521)», *Ροδωνιά*, τ. Β′, σσ. 431-432.

383. σσ. 131-132, αρ. 63.
384. Βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμματα 69, 87, 999, 1013.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**410**

1522. Διοικητική αναφορά. Ρόδος [ι].

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἀνέκδοτη ἔκθεση γιὰ τὴν πολιορκία τῆς Ρόδου στὰ 1522», *Μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρόδου στὰ χρόνια τῶν ἱπποτῶν*, Θεσσαλονίκη 1970, σσ. 63-64 (= Τσιρπανλής, *Η Ρόδος και οι Νότιες Σποράδες*, σσ. 144-145).

**411**

1522. Δωρεά εν ζωή. Άνδρος [ι].

Δ. Μαζαράκης, «Ηγεμονικό έγγραφο του Berto Summaripa (1522)», *Άγκυρα* 1 (2001), σσ. 78-80.

**412**

μεταξύ 1523 και 1527. Έκδοση διοικητικής έκθεσης με βάση τρία διαφορετικά χειρόγραφα. Κύπρος [ι].

Αικατερίνη Αριστείδου, «Χρονολόγηση, πατρότητα και σημασία ανώνυμης και άτιτλης βενετικής έκθεσης για την Κύπρο», *EKEE* 28 (2002), σσ. 90-97, αρ. 1-3[385].

**413**

1525-1587. Αποφάσεις του Δούκα της Κρήτης για την ολοκλήρωση μισθώσεων έργου. Χάνδακας [λ, ι].

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Νέα ἔγγραφα γιὰ ζωγράφους τοῦ Χάνδακα (16ος αἰῶν.) ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ δούκα καὶ τῶν νοταρίων τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σσ. 188-194, αρ. 1-6[386].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΗΓΑΖΟΥΝ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΟΥ*

*Χάνδακας, 1525, 9 Δεκεμβρίου*

*«Die 9 suprascripti [= Decembris 1525]*

*Alexius Cazura, preco, rettulit iussu clarissimi domini Duche ad instantiam viri nobilis ser Marci Salamono, quondam domini Thome fecisse preceptum magistro Francisco*

385. Πρβλ. σχετ. λήμμα 376 του παρόντος.

386. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 175.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Piga, pinctori, quod debeat infra dies X proximos ire ad complemendum letieram camere domorum suprascripti domini Marci, iuxta eorum pacta. Et hoc quia sunt elapse menses ex termino, quo erat obligatus illam complere. Aliter non percomplendo eam poneretur alius pinctor expensis suis ad percomplendum ipsam, et si de hoc gravetur comporeat parte citata»*[387].

## 414

1526. Παραχώρηση μονής. Χάνδακας [λ].

Μαρία Πατραμάνη, «Αρχειακές μαρτυρίες για την ιστορία της μονής της Παναγίας της Καβαλλαράς στη διάρκεια της Βενετοκρατίας», *«Πίστις δι' αγάπης ενεργουμένη», Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ηράκλειο 2001, σσ. 474-475, αρ. 1[388].

## 415

1526-1564. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ, ι].

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸ ζωγράφο τοῦ 16ου αἰώνα Ἰωάννη Γριπιώτη», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), σσ. 290-296, αρ. 1-4.

*ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΑ*

*Χάνδακας, 1546, 18 Αυγούστου*

*«Die xviii Augusti 1546*

*Georgi Calomati, comandator, refferito de ordine de ser Hieronymo Donato, gastaldo, haver interdito et sequestrato nele man de maistro Zuan Gripioti uno quadro della Passion del nostro Salvator, qual si trova nelle man sue per lui lavorato al reverendo provincial de san Salvator, per la valuta del qual esso reverendo provincial ha promesso pagar a ser Bernardo de Marco, contador della camera phiscal, ducati 5 et yperperi 3 incirca aconto di quello die haver esso ser Bernardo dal predetto maestro Zuan per vigor de uno instrumento sottoscritto per il clarissimo executor notato per man de ser Hieronymo Maruliano, notaio greco, sotto di 8 lujo 1545 come in quello et questo ad instantia di esso se Bernardo creditor. Verum et cetera»*[389].

---

387. σ. 188, αρ. 1.

388. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 101α.

389. σ. 292, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**416**

1526-1573. Νοταριακές πράξεις. Βενετία [λ, ι].

Έρση Μπρούσκαρη, *Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων στη Βενετία*, Αθήνα 1995, σσ. 113-125, αρ. 1· σσ. 134-136, αρ 1A-1B· σσ. 138-139, αρ. 2· σ. 174, αρ. 4· σσ. 178-180, αρ. 8A-8B.

**417**

1527-1594. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Λασίθι, Σφακιά, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Σ. Σπανάκης (εκδ.), *Filippo Pasqualigo, Capitano di Candia e provveditore della Canea, Relazione letta nell'eccelentissimo Consiglio MDXCIV*, Ηράκλειο 1953 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 3), σσ. 1-163[390]· σσ. 136-138, υποσημ. 2· σσ. 164-168 (μαζί με μετάφραση).

**418**

1527-1594. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα καθώς και φάκελλος δικογραφίας. Βενετία, Ρέθυμνο [ι].

Διονυσία Γιαλαμά, «Νέες ειδήσεις για τον βενετοκρητικό λόγιο Φραγκίσκο Barozzi (1537-1604)», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), σσ. 344-402, αρ. 1-11.

**419**

1527-1760. Διοικητικές εκθέσεις και συναφή έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος [ι].

Δ. Αρβανιτάκης (εκδ.), *Οι αναφορές των βενετών Προβλεπτών της Ζακύνθου (16ος-18ος αι.)*, Βενετία 2000, σσ. 39-492, αρ. 1-39.

**420**

1528-1658. Απογραφή κινητών και διαθήκη. Βενετία [ι].

Niki Tselenti, «Pittori Greci e la confraternità dei Greci a Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 173-179, αρ. 1-2[391].

390. Απόσπασμα από τις σσ. 156-162 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 342-343, αρ. 29. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

391. Μετάφραση της υπ. αρ. 2 διαθήκης έχει δημοσιευτεί στο Κ. Μέρτζιος, «Ο Μικρός Ελληνομνήμων», *Ηπειρωτική Εστία* 8/83 (1959), σσ. 185-186.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 421

1529. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Νικόλαος († 1528) και Ιωάννης († 1529) Παλαιολόγοι stradioti», *Δωδώνη* 24 (1995), σσ. 232-233.

## 422

1530-1540. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κερύνεια, Λευκωσία, Μόρφου, Ναύπλιο [ι].
Αικατερίνη Αριστείδου (εκδ.), *Ανέκδοτα έγγραφα της κυπριακής ιστορίας από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας*, **τ. Δ΄** (1530-1540), Λευκωσία 2003[392], σσ. 31-314, αρ. 1-162.

*ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΣΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗ, ΝΟΘΟ ΓΙΟ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ Β΄, ΑΔΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΑ*
*Βενετία, 1530, 8 Απριλίου*

*«<MDXXX> Die s(uprascripto) <VIIJ aprilis>. In Con(silio) D(ecem).*
*Cum add(itione)*
*Che al Signor Zuane fo fiol del q(uondam) Re Zacho sia concesso saluoconducto et fede publica de poter uenir liberamente in questa cita, star et dimorar et partirse à suo beneplacito, come justa(n)teme(n)te ne ha facto rechieder per D(omino) Bernardin suo fiol. Et uaglia el p(rese)nte saluoconducto per mesi sie et sianoli facte le patente in forma solita.*
*† De parte 25*
*De non 0*
*Non sy(n)c(eri) 0*
*Factae fuerunt litterae»*[393].

*ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΧΩΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ*
*Βενετία, 1530, 3 Οκτωβρίου*

*«<MDXXX> Die s(uprascripto) <IIJ octobris>. In Consilio D(ecem).*
*Cum add(itione)*
*Che al fidelissimo Zuanfrancesco dicto Contestephano de D(omino) Zacho Nicosioto siano concessi p(er) auctorita de questo Conseio li doi casali dimandati uno Melechia et l'altro Exogalinoporni Machioriona per el maior precio ch(e) mai siano sta appaltati à XIJ p(er) c(ent)o in uita sua tantum, et dapoi la morte essi casali retornino ne la Sig(noria) n(ost)ra senza restituirli li danari, et similiter li miglioramenti ch(e)*

---

392. Για τους υπόλοιπους τόμους της έκδοσης πρβλ. σχετ. λήμμα 362, 394 και 405 του παρόντος.

393. αρ. 5.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*fusseno sta fatti et ch(e) se hauesseno à far restino ne la Sig(noria) n(ost)ra cum tute le conditio(n) cop(re)se ne la supplicatio(n) per luj porta. Li danari ueramente de lo a(m)montar de d(i)c(t)i casali sia tenuto exbursar tuti de p(rese)nti, quali siano applicati ali doni ch(e) se hanno à dar de p(rese)nti p(er) li obligi vltimamente fatti de frumenti, che sonno sta ballotati et se dieno ballotar in Collegio.*
*Supplicatione(m) uide ad c(hartam) 77.*
*† De parte 24*
*De non 4 Non Sync(eri) 1*
*Factum m(anda)tu(m)»*[394].

### *ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΔΙΑΤΑΣΣΕΙ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΝΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΣΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ*

*Βενετία, 1531, 15 Φεβρουαρίου*

*«Cvssi come prudentemente fo delibera del 1480 che j libri et conti de quella real camera non se hauesseno à tenir in lingua francese, ma in jtaliana. Cussi ne par conueniente se deba far de le leze in quel Regno le qual intendemo esser scritte in lettera et lingua francese, cum gran disturb del animo n(ost)ro, p(er)zoch(e) accadendo adoperarle ne li judicij v(ost)ri conuenite reportarui ad alcunj pochi ch(e) le sano int(er)pretar. Per tanto ve co(m)mettemo cu(m) el Conseio n(ost)ro di D(iexe) cu(m) la Zonta che debiate poner ogni accurate diligentia in far tradur le leze de quell Regno fidel et rectamente in lingua et lettera jtaliana tenendo in la real lo archetipo et original aute(n)tico in lingua francese et mandarete q(ui) una copia autentica del dicto original in lingua francese insieme cu(m) la traductione in lingua jtaliana, azo et de li et de q(ui) se possi semp(re) scontrar el francese cu(m) la traductione jtaliana, et dicte due copie in lingua francese et jtaliana redrezarete à j capi d(e)l Conseio nostro di D(iexe). Azo se possi far jmprimer la traductione de le leze de quell Regno in lingua jtaliana p(er) satisfaction(n) de q(ue)lli fidelissi(mi) n(ost)ri»*[395].

### *Η ΒΕΝΕΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΕΞΗΝΤΑΤΡΙΩΝ ΑΝΤΙΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΑΣΣΙΖΩΝ*

*Λευκωσία, 1535, 28 Σεπτεμβρίου*

*«Ex(cellentissi)mis D(omi)nis Capitibus Ill(ustrissi)mi Cons(ilii) D(ece)m*
*Ex(cellentissi)mi D(omi)ni per l(ette)re d(e)l'Ill(ustrissi)mo Dominio a noi drizate ne vien aduisato ma(n)darni l'assise d(e)l'alta et bassa corte de questo regno stampate n(umer)o sessa(n)ta disligate, et tre ligate, d(e) le q(u)al quelle che son(n)o in membranis habbiamo posto nella real Cam(er)a sua, et le altre due vna nella cancel(ari)a n(ost)ra, et l'alt(r)a nel viscontado segondo l'ordine dattoni p(er) l'Ill(ustrissi)mo D(omi)nio, le sessanta ueram(en)te no(n) si mancara di darle acui ne rechiedera per el pretio limitato*

394. αρ. 22.
395. αρ. 29.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*p(er) esso Jll(ustrissi)mo Do(minio) d(e) la receptio(n) d(e) le quale demo notitia e le ex(cellentissi)me S(ignorie) V(ostre) haue(n)dole recepute dal fidel n(ost)ro D(omino) Franc(esc)o Zacharia, nec alia gratiae ex(cellentissi)mo D(ominio) V(ostro) nos humil(ite)r come(n)dam(us).*

*Leucossiae die XXVIIJ sept(embris) 1535.*

*Marcus Ant(oniu)s Calbus Cons(iliaribus) et V(ice)locu(m)t(enens) et Cons(iliarii) regni Cypri»*[396].

## 423

1532. Πρεσβεία Κερκυραίων προς την Βενετία. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Τὰ Ἑπτάνησα στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνα», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 19 (1974), σσ. 74-87[397].

## 424

1532-1666. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Αναστασία Παπαδία–Λάλα, *Ευαγή και νοσοκομειακά ιδρύματα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Βενετία 1996, σσ. 203-225, αρ. 1-16

*ΚΑΘΑΙΡΕΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΑΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΗ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ*
*Χάνδακας, 1627, 3 Αυγούστου*

*«Priora dell' hospidal*
*della Pietà*

*Adi 3 Agosto 1627*

*Hauendo noi elleuato dal carico del priorato dell' hospidal della Pietà donna Zorza Cattomeriti, la qual si trouaua alla cura d' esso senza ellecione, per il poco gouerno che teneua delle creature di esso loco, et qualche altre cause, che mossero l' animo nostro, et racomandato quel carico à madona Catterina Platitero, la quale da già mesi s' ha essercitato sino al presente con nostra satisfacione et delle cose, et gouerno di detto hospedal; però ellegiamo in uirtù della presente in esso carico de priora in esso spedal detta madona Catterina Platitero in uita sua, con tutti quelli modi, oblighi, emolumenti et sallario à detto carico spetanti, et pertinenti, comandata à cad' uno l' essecutione delle presenti, et cetera.*

*Lunardo Foscolo, duca»*[398].

---

396. αρ. 100.

397. Αποσπάσματα του εγγράφου έχουν επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 234-235, αρ. 18. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

398. αρ. 10.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΡΟΦΙΜΟΥ ΣΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΡΗ ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΚΑΠΟΙΟΥ ΑΛΛΟΥ ΠΟΥ ΠΕΘΑΝΕ*

*Χάνδακας, 1640, 28 Νοεμβρίου*

*«Adi 28 nouembre ||settembre|| 1640*

*«Gli illustrissimi, et eccellentissimi signori duca et capitano general hanno creato, et deputato nell'ospitale di Santo Antonio Macri miser Zorzi Baldamin quondam Monoli dalla Canea, in loco del quondam miser Francesco Pistola, il quale habbi da conseguire ogni anno dal detto hospidale quanto gli può tocare, a comporatione della intrada di esso hospitale, et si come conseguiua, et doueua il suo processore sudetto, per suo sostentamento et cetera.*

*Paulo Donado, duca*

*Marin Bragadin, capitano general»*[399].

## 425

1533. Απόφαση του Συμβουλίου των Δέκα. Βενετία, Κύπρος [ι].

Αικατερίνη Αριστείδου, «Άγνωστα στοιχεία σχετικά με τους κτίτορες της εκκλησίας της Παναγίας Ελεούσας (Ποδυθού)», *ΕΚΕΕ* 30 (2004), σ. 179.

## 426

1534. Απόφαση του Συμβουλίου των Δέκα. Βενετία [ι].

Ά. Καραθανάσης, «Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ρητορικὴ στὸν Ἅγιο Γεώργιο τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας (1534-1788), *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σ. 141, υποσημ. 10[400].

## 427

1534. Διαθήκη. Χάνδακας [ι].

Ειρήνη Βλαχάκη, «Η ιταλική διαθήκη της Έλενας Μουδάτσου (1534) και δεκατέσσερα σχετικά ελληνικά εξοφλητήρια έγγραφα», *Παλίμψηστον* 13 (1993), σσ. 55-58[401].

---

399. αρ. 15.

400. Επαναδημοσίευση στο Αναστασία Παπαδία, «Ὁ Ἀρσένιος Μονεμβασίας ὁ Ἀποστόλης καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀδελφότητα Βενετίας (1534-1535)», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σσ. 120, αρ. 1. Πρβλ. σχετ. λήμμα 428 του παρόντος.

401. Για τα ελληνικά έγγραφα της μελέτης βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 70.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**428**

1534-1535. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Ἀναστασία Παπαδία, «Ὁ Ἀρσένιος Μονεμβασίας ὁ Ἀποστόλης καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀδελφότητα Βενετίας (1534-1535)», *Θησαυρίσματα* 14 (1977), σσ. 120-126, αρ. 1-4[402].

**429**

1535. Διαθήκες. Βενετία [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Ὀκτὼ Διαθῆκαι Ἑλλήνων Βενετίας (1535-1549)», *Μνημοσύνη* 1 (1967), σσ. 180-198, αρ. 1-8 (μαζί με μετάφραση).

*Διαθηκη*

*Βενετία, 1535, 31 Μαρτίου*

*«In nomine Dei Eterni. Amen. Anno ab incarnatione ecc, 1535. Rivo Alti. 31 Martii. Considerando io Zorzi Niclo da Brazo de Mayna de la contrà S. Antonin de Venezia (...) jacendo in lecto infermo del corpo, ma ben sano de mente (...) feci venir da mi Augustin Pellestrina nodaro pub(li)co de Venetia el qual ho pregato che scriver dovesse questo mio tes.(amen)to (...). In primis et ante omnia aricomando la(n)i(m)a mia alo altissimo Idio et la gloriosa Verzene Maria et a tuta la corte celestiale. Comissari veramente mei et de questo mio ult(im)o test(amen)to et ultima volontà executori, lasso istituisco et esser voio dona Marula da Millo mia consorte dillect(issi)ma, sola et unica, la qual debi et sia obligata exeguire et mandar ad effecto tuto quello che per questo mio test(amen)to ordinerò. El mio corpo veramente quando serà de la(n)i(m)a separato voio sii sepulto ne la giesia de S. Zorzi de Greci con quela spesa del mio funeral che ala dicta comissaria parerà. Item lasso a la dicta dona Marulla mia consorte tuta la sua dote integra e senza alcuna contradiction. Et residuo veramente de tuti mei beni mobili et stabili presenti et futuri (...) lasso a Pasqua mia fiola legitima et de la sopradicta dona Marulla, libera et senza alcuna contradiction, intendendossi per questo residuo ogni credito che per qualunque modo et via a mi spectare potesse. Et questo voio sii el mio ultimo test(amen)to et ultima volontà.*

*Io Domenego Morexini fo de m/r Zuane fui test(imoni)o, pregato et jurado.*

*Io Batista Chachachiti de Antonio fui test(imoni)o pregato et jurado»*[403].

**430**

1535. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία, Κύπρος [ι].

Αικατερίνη Αριστείδου, «Οι Ασσίζες στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας», *ΕΚΕΕ* 27 (2001), σ. 100.

---

402. Πρβλ. σχετ. λήμμα 426 του παρόντος.

403. σ. 181, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**431**

1535-1540. Ανταλλαγές ακινήτων. Ρέθυμνο [ι].

Μ. Μανούσακας, «Έγγραφα άγνώστων νοταρίων τοῦ Ρεθύμνου, 1535-1550», *ΚΧ* 22 (1970), σσ. 289-291, αρ. 1-2[404].

**432**

1535-1572. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Χάνδακας [λ, ι].

Ν. Παναγιωτάκης, *Φραγκίσκος Λεονταρίτης, Κρητικός μουσικοσυνθέτης του δεκάτου έκτου αιώνα. Μαρτυρίες για τη ζωή και το έργο του*, Βενετία 1990, σσ. 5-77, αρ. 1-47[405]· σσ. 79-81, αρ. 50-51· σσ. 82-83, αρ. 53· σσ. 84-86, αρ. 55-56· σσ. 93-95, αρ. 58-59· σσ. 98-119, αρ. 61-74· σσ. 129-132, αρ. 81-82· σσ. 133-134, αρ. 84· σσ. 139-146, αρ. 88-90· σσ. 174-175, αρ. 106· σσ. 180-183, αρ. 113-116· σ. 188, αρ. 121· σσ. 189-194, αρ. 123-126[406].

*ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΩΝ «GIUDICI DEL MOBILE» ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ.*
*ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΤΑΙ Ο ΕΓΓΥΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΙΧΕ ΕΓΓΥΗΘΕΙ.*
*ΠΡΩΤΟΦΕΙΛΕΤΗΣ Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΛΕΟΝΤΑΡΙΤΗΣ*

*Βενετία, 1555, 6 Σεπτεμβρίου*

*«In Dei eterni nomine amen, anno ab incarnatione Domini Nostri Yhesu Christi millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, indictione* **14**, *die 6 Septembris, retulerunt, presentibus preconibus curie et aliis testibus et cetera spectabiles domini Johannes Barbaro, Antonius Lipomano, et Bertucius Valerio, honorandi judices curie mobilium, Christi nomine invocato et cetera, sententiando sententiaverunt nobilem dominum Francescum Dandolo domini Hieronimi, uti comissum domini Francisci Cornelio quondam domini Matthei, plegii ser Francisci Londariti, absentis, citatum pro die hodierna ut in preceptis, in curiaque stridatum de more et non comparentem, ad dandum et solvendum viro nobili domino Angelo Pasqualico, quondam domini Joannis ducatos triginta iuxta formam seu petitionis et expensas dandum pro actori ad intromitendum de bonis omnibus dicti domini Francisci Cornelio ubicumque reperiri*

404. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 81.

405. Η υπ. αρ. 10 πράξη έχει επαναδημοσιευτεί στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 415, αρ. 17. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

406. Αρκετά κοινά έγγραφα με δύο άλλες μελέτες του Ν. Παναγιωτάκη: «Μαρτυρίες για τον Κρητικό μουσικοσυνθέτη Φραγκίσκο Λεονταρίτη και για τη μουσική στην Κρήτη τους δύο τελευταίους αιώνες της Βενετοκρατίας», *ΚΧ* 26 (1986), 192-254· «Μαρτυρίες για τη μουσική στην Κρήτη κατά τη Βενετοκρατία», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), 9-169. Πρβλ. σχετ. λήμματα 159 και 349 του παρόντος. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 125.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*quomodolibet poterunt et eius personam ad carceres usque integram solutionem premissorum, salvis et cetera. Expense sunt libre octo, solidi 12 parvi cum prescriptis.*

*Andrea Corner, sopragastaldo*

*Johannes Barbaro, judex curie mobilium*

*Bertucius Valerio, judex curie mobilium*

*Ego Julius Ravagnano, curie mobilium notarius substitutus, mandato complevi et roboravi»*[407].

*ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΧΡΕΟΥΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΟΦΦΙΚΙΟΥ ΤΩΝ ΓΑΣΤΑΛΔΩΝ*

*Χάνδακας, 1572 (m.v. 1571), 8 Ιανουαρίου*

*«Die 8 Januarii 1571.*

*Il clarissimo reggimento, intese le rason delle parti infrascritte, videlicet dell'eccelente misser Bartholomeo Olivi, dottor, dall'una et del reverendo misser pre Francesco Liondariti dall'altra sopra la citation fatta nella persona del predetto eccellente misser Batholomeo, come piezo constituito all'officio di gastaldi sotto di 4 Zugno 1569 presente, de misser Andrea Olivi, suo fratello, nella execution per ditto officio fatta contra ditto misser Andrea in execution della sententia elavata dall'officio delli signori Judici de Frustieri {preditto} sotto di 21 Febraro 1568, come in quella per Venetia nanti li {Magistrati} signori Judici {de Forestieri} ad instantia del predetto reverendo Liondaridi, et considerate le rason di esse parti, pronuntiando han'terminato che, essendo sta fatta ditta esecution contra la persona del predetto misser Andrea, principal debbitor, per il qual lui misser Bartholomeo si ha constituito di pagar quanto sara iudicato et liquidato, et atento lui misser Andrea, debbitor, et anche il predetto misser pre Francesco, creditor, si trovanno in questa citta, debba il predetto misser Francesco liquidar il credito pretende dover haver dal predetto misser Andrea in questa citta, a fine che, liquidato che sara, possa esser satisfato dal predetto eccellente misser Bartholomeo, suo piezo; il qual misser Bartholomeo si offerira, liquidato che sara tal credito con il predetto suo debbitor, de satisfar prontamente iuxta la forma della sua piezaria et per consequens che la soprascritta citation per Venetia non debba correr, presentibus et cetera»*[408].

## 433

1536. Διοικητική έκθεση. Αποκόρωνας, Βενετία, Χανιά [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Κατάλογος στρατευσίμων Χανίων καὶ Ἀποκορώνου στὴν ἔκθεση τοῦ ρέκτορα M.A. Bernardo (1536)», *ΚΧ* 25 (1973), σσ. 293-351.

## 434

1536-1560. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με τη στρατιωτική επιθεώρηση

407. σσ. 110-111, αρ. 69.
408. σ. 194, αρ. 126.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



(mostra generale) των φευδαρχών της Κρήτης και της Κύπρου. Λευκωσία, Ρέθυμνο [ι].
G. Grivaud, Aspasia Papadaki, «L'institution de la mostra generale de la cavalerie féodale en Crète et en Chypre vénitiennes durant le XVI siècle», *EKEE* 13-14 (1984-1987), σσ. 522-535, αρ. 1-3.

**435**

1536-1717. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα, Πάργα [ι].
Έλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου (εκδ.), *Πρεσβείες της βενετοκρατούμενης Κέρκυρας (16ος-18ος αι.)*, Αθήνα 2002, σσ. 230-666.

**436**

1537-1540. Διοικητικά έγγραφα και η συνθήκη παράδοσης της Μονεμβασιάς στους Τούρκους. Βενετία, Μονεμβασιά, Χάνδακας [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Ἄγνωστοι εἰδήσεις (1539–1540) περὶ Μητροφάνους Μονεμβασίας ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Δούκα τῆς Κρήτης», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), σ. 34, υποσημ. 5· σσ. 37-39, αρ. 1-4· σ. 42[409].

*Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ*
*Μονεμβασιά, 1540, 23 Νοεμβρίου*

*«Confesso io Jionus beg subassi al vero universal commesso del signor de tutta la morea lo Exellentissimo Cassimpassa come ho receputo la Citta de Malvasia la roca forteza et la terra da basso da Exellentissimo proveditor general misier Alessandro Contarini come appar voda segondo la chineza, et condicion delli Capitoli scritti della sincera pace, che è stata fatto tra lo Exellentissimo et longeno Imperatore, et la Illustrissima Signoria de Venetia per fermeza della verita è stata fatta la presente chiareza et confession nostra et signata con la bolla nostra, ceterum el preditto miser Alessandro Contareno general ha juxta el Comandamento di nostri signori consignato la Citta senza contradiction alcuna.*
*Dél anno 1540 dél anno 947 adi 23 novembrio in Malvasia.*
*Halij de Suleyman, Chiemal de Cason, Camuzas de hali*
*Cassan de Suleyman, Cussein de Cassan*
*In anulo continetur*
*Jonus el pover»*[410].

409. Για την ελληνική εκδοχή της συνθήκης βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 79α.
410. σ. 42.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**437**

1537-1548. Διοικητικά έγγραφα. Αμμόχωστος, Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Λασίθι, Μονεμβασιά, Ναύπλιο, Ρέθυμνο, Χάνδακας [ι]. N. Sathas (ed.), *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, **τ. VIII**, Paris 1888[411], **σσ.** 305-459, **αρ.** 301-517[412].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ*

*Βενετία, 1539, 7 Ιανουαρίου*

*«Consiliarii, capita XL, sapientes Consilii Terrefirme et Ordinum.*

*Che a Zorzi et Marieta fioli che fo de Michelin Xigi de Candia morto da nemici nelle fattioni di Napoli di Romania, sia concessa provisione in vita loro de ducati tre per paga per le cause contenute nella loro supplicatione, da esserli pagata dalla camera nostra de Candia, et di cio sia dato aviso a quel regimento et successori, la qual provisione li sia pagata a paghe quattro all'anno.*

*De parte ... 155*
*de non ... 5*
*non sincere ... 2»*[413].

**438**

1538-1544. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [λ, ι].
Έλλη Γιωτοπούλου–Σισιλιάνου, *Άντώνιος ὁ Ἔπαρχος. Ἕνας κερκυραῖος οὐμανιστὴς τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνα*, Ἀθήνα 1978, **σσ.** 199-202, **αρ.** 1-2[414].

**439**

1539-1638. Αγορονομικές διατάξεις και νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].
Αγγελική Πανοπούλου, «Παρασκευή και πώληση ψωμιού

---

411. Πρβλ. επίσης λήμμα 121, 237, 246, 259, 293, 345, 348 και 359 του παρόντος.

412. Τα έγγραφα των σσ. 376-377 και 445-446 έχουν επαναδημοσιευτεί στο Μαριάνα Κολυβᾶ–Καραλέκα, Ε. Μοάτσος, «Ἀποκατάσταση Ναυπλιωτῶν καὶ Μονεμβασιωτῶν προσφύγων στὴν Κρήτη τὸ 1548», *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher* 22 (1983), σ. 395, αρ. 2· σσ. 396-397, αρ. 3· σσ. 436-437, αρ. 19 αντίστοιχα (πρβλ. σχετ. λήμμα 440 του παρόντος). Το έγγραφο των σσ. 415-416 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Σ. Σπανάκης, «Κρήτη καὶ Πελοπόννησος», *Πρακτικὰ τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. 3, Ἀθήνα 1981-1982, σ. 103 (πρβλ. σχετ. λήμμα 452α του παρόντος).

413. σ. 320, αρ. 332.

414. Επαναδημοσίευση στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 222, αρ. 10. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



στην πόλη του Χάνδακα (16ος-17ος αι.)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 482-485, αρ. 1-4.

*ΑΓΟΡΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ. ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΨΩΜΙΟΥ*

*Χάνδακας, 1604, 2 Μαρτίου*

*«Vendendossi per esperientia li clarissimi et eccelentissimi signori Duca, Capitano general et Consiglieri di Candia che il pane che si fa ordinariamente alla piazza è bruto e mal coto et senza alcun dubio dalli forneri non vien secondo l'obligo loro crivelato il formento et tamisate le farine, non corrispondendo de gran linga al pane del scandaglio ultimamente fatto delli medesimi formenti.*

*Pero intendendo sue signorie illustrissime di proveder a questo incoveniente et che essi forneri facino il debito loro, pero fanno saper aciasched'uno di essi forneri cosi franchi come greci sotto pena inremissibille in di tratti tre di corda da esserli imediata data et altre maggiori ad arbitrio di sue signorie di far crivelar ordinariamente tutti li formenti che levano dal fontico et tamisar tutte le farine, cuocendo il pane che stia bene et sia levato, facendolo tutto tondo et al peso come altre volte li è stato ordinato, dovendo l'accusatore o accusatori che facessero constar che li forneri o alcun di essi cosi franchi come greci non facessero di volta in volta crivelar li formenti et tamisar le farine esser tenuto secreto et dalli beni delli transgressore li sii dato cad'una volta ipperpiri quatrocento se ne haveva, se non la mita delli dinari del fontico.*

*Et perche sue signorie vano tubitando che qualche d'uno d'essi forneri possi vender qualche parte delli formenti del fontico à qualche particolare, pero fanno medesimamente saper a cad'uno delli soprascritti forneri che non siano alcun di essi forneri di dar via alcuna se non minima quantità cosi di formenti come di farine ma farlo tuto in pane buono per la piazza sotto pena di esser posti disdotto mesi in galia, sforzata dovendo esser l'accusatore tenuto secreto, al qual sii medemamente datto delli beni suoi all'accusator se ne haverà ipperpiri mille, e se non la mità delli danari del fontico et nelle istesse pene caschino quelli che dali forneri conpassero formenti o farine.*

*Adi 2 Marzo 1604. Il presente proclama fu publicato sopra la colonna di San Marco per Andrea Vale cancelier a son di piffari presenti molti astanti et audienti.*

*Et parimente fu publicato il pressente proclama nella piazza exterior ove si vende il pane ad inteligentia di essi pistori et forneri et anco fu fatto in lingua grecha ad'inteligentia di forneri Greci»*[415].

*ΑΚΥΡΩΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΠΑΓΚΩΝ ΑΡΤΟΠΟΙΩΝ*

*Χάνδακας 1617, 15 Μαρτίου*

*«Adi ditto.*

*Ritrovandossi tener miser Michiel de Signoreti forner quondam ser Paulo da questa città un banco posto nella panataria, che è nella piazza esterior di questa città, cioè al*

415. σσ. 483, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*numero 8. Qual banco era de raggion de miser Francesco Mezzanega quondam ser Piero, eciam lui da questa città. Qual miser Francesco eciam lui teneva abarato un altro banco simile in detto luoco de raggion di lui Segnignoreti al numero di 4 à barato di detto suo banco. Hora veramente volendo cad'un di essi il suo proprio banco per disponer di esso si come gli havesse et massime, perchè detto Francesco vuol vender et allienar il suo, non volendo più tener quello, dell'altro, poiche cossi eranno dacordo di tener ognun di loro quello dell'altro per finno il beneplacito et compiasimento de ambi duo. Pero per virtù del presente publico instrumento esso miser Michiel dal di presente, cede, reffuda et renoncia all'antedetto miser Francesco l'ante detto suo banco proprio che è al numero di otto come de robba sua propria et all'incontro eciam lui dal giorno di hoggi cede parimente reffuda et renoncia al predetto miser Michiel il suo proprio banco predetto al numero di 4. Potendo cadun di loro del suo disponer ad'ogni loro voler et beneplacito, come de robba sua propria si come anco potessa far avanti che havessero fatto il predetto barato se dillatione nè contrasto alcuno restando il predetto primo accordio et de niun valor, si come mai fatto fosse. Et cossi presenti ambe le parti et contenti.*

*Testes: ser Giorgi Varzaggi quondam Nicolò dal casal Carterò et ser Thodorin Niti quondam Manusso dal Cazaban»*[416].

## 440

1540-1553. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κρήτη, Μονεμβασιά, Ναύπλιο, Χάνδακας [ι].

Μαριάνα Κολυβά–Καραλέκα, Ε. Μοάτσος, «Αποκατάσταση Ναυπλιωτών και Μονεμβασιωτών προσφύγων στην Κρήτη το 1548», *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher* 22 (1983), σσ. 394-403, αρ. 1-9[417]· σσ. 424-438, αρ. 15-20[418].

*ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΣΤΕΛΛΑΝΟ ΤΗΣ ΠΥΡΓΙΩΤΙΣΣΑΣ ΜΕ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΓΑΙΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ*

*Χάνδακας, 1548, 28 Σεπτεμβρίου*

*«Litera mandata a Priotissa*

*Sebastianus Venerius Dux, Aloysius De Rippa capetanis generalis et conseglieri Crette, nobili Crete Nicolao Rizardo castellano castri Priotissa, salutem. In executione delle littere della illustrissima Signoria nostra per le qual vien conceso quelli terreni sono soto il suo teretorio de rason de essa illustrissima signoria li qualli havea havuto ad afito miser Philippo De Augustin te cometemo debbi meter in tenuta et corporal possesso di ditti terreni qualli sono*

---

416. σ. 484, αρ. 3.

417. Το υπ. αρ. 2 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 237-238, αρ. 21. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

418. Για το ελληνικό έγγραφο βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 90α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*de mesurade 181 in infraditti Prothopappa et compagni da esser loro pro rata et portione divisi a conto di quello vien conceso accadauno de loro. Et perche da tuto el corpo deli terreni sono si soto quel castello come [soto] il Castel Novo saldati li predetti Prothopapa et compagni delle mesurade 1620 le qualle dieno haver per le lor concessione, avanzato mesurade 148 le qualle se dice haver havuto una dona Marulla Sugomalu. Per ho a rata et portion riservate per suspesa la portione che tocava dal predeto numero delle musurade 181 al super abutante di tuto il numero delle musurade 148 fazendo che li predetti Prothopapa et compagni possino faver et scoder la intrada dell'anno presente in execution delle lor concessione videlicet del reverendo domino Nicolo Malaxo Prothopapa, misser Zorzi Triphon, donna Bella Dalesse, Antonia e Christina sue figliole et donna Maria Moro e ser Marco Denasin ser Zuan Denasin et Agnese sorella di esso ser Zuane et che cetero i predetti siano cognosciuti per patroni di essi terreni che li tocharano ut supra juxta la forma delli lor concessione.*

*Datum, die 28 Setembris 1548»*[419].

### *ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΠΑΠΕΙΛΟΥΝΤΑΙ ΠΟΙΝΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΓΡΟΖΗΜΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΣΚΗ ΖΩΩΝ*

*Χάνδακας 1548*

*«Strida che fece il clarissimo Regimento a Castel Novo.*

*Sebastiano Venerio Dux Crete et cuius consiglier Nicolo Pagan, nobile cretense, castellan Castri Novi salute. Ser Zorzi Triphon olim da Malvasia per nome suo et per nome deli altri napolitati possedeno terreni soto quel tuo castello al'ora per la Illustrissima Signoria data ne fuo exposto che alcuni prosumptiosi non temendo li ordini et constitutione fate in diversi tempi lassano li loro animali si grosi come menuti a intrar a pascolar et far dano alli giardini et semenation si delli predetti come delli loro serzenti et afituali in gravi loro dano per il che stante li ordini sopra sio fati te comandemo debbi far publicare stridar nel predetto castello et tuti li altri loci circonvicini del loro delli predetti napolitani et malvasioti che niuno sia qual si voglia non ardisca ne posumar lasssar li sui animali a intrar a pascolar et far dano alli predetti logi soto pene de iperperi 25 per ogni animal grosso et li menuti de iperperi 5 per cadauno et per hogni chiappo che intrara a pascolar in esso loco de iperperi 25 overo che siano impugnimente amazzati li animali menuti che si trovarono a far dano le reste delle qual animali amazati siano apresentate al castello et perche alcuni che tengono ad afito delli giardini et case delli predetti vano tagliando li arbori et ruinando le case sono poste in esso loco tolendo li travi et piere in grandissimo danno di essi patroni del loco per il che farete similmente publicar che niuno sia qual si voglia o quelli che li tengono at affito over altri de fora via non ardisca ne prosuma tagliar ne ruiunar cosa alcuna de dite case soto pena de iperperi 50 per ogniuno et per hogni volta che contra fara, ma si alcuno si teniva agravato de questo parte citata compara.*

*A tergo*
*Nobili Cretensi Nicolo Pagan*
*Castello Castri Novi»*[420].

---

419. σσ. 400-401, αρ. 7.
420. σσ. 402-403, αρ. 9.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**441**

1541. Διατάξεις για την ενοικίαση φόρων. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Ενοικιάσεις φόρων στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (16ος αι.). Ο φόρος επί των σφαγείων (dazio della beccheria)», *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σσ. 47-51.

**442**

1542. Ανταλλαγή πλοίου με εμπορεύματα. Βενετία [ι].
Δ. Γκόφας, «Σύμβαση ἀνταλλαγῆς πλοίου μὲ ἐμπορεύματα τοῦ 1542», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 58-59 (= Δ. Γκόφας, *Αφιέρωμα στον Κωνσταντίνο Ν. Ρόκα*, Αθήνα 1985, σσ. 58-59 = Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 322-324).

**443**

1542-1545. Νοταριακές πράξεις. Βενετία [λ, ι].
Σ. Καλαμάνης, «Μιχαήλ Ροσέτος: Κορωναίος κωδικογράφος του 16ου αιώνα», *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σσ. 82-86, αρ. 1-3[421].

**444**

1542-1616. Διοικητικά, ιδιωτικά και νοταριακά έγγραφα. Σητεία, Χάνδακας [ι].
Ν. Παναγιωτάκης, «Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτόκριτου», *Πεπραγμένα τοῦ Δ΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β΄, Ἀθήνα 1981, σσ. 357-364[422]· σσ. 374-376, αρ. 1· σσ. 378-379, αρ. 2· σσ. 393-395 (= Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου» και άλλα Βενετοκρητικά Μελετήματα*, σσ. 285-292· σσ. 302-304, αρ. 1· σσ. 306-307, αρ. 2· σσ. 321-323).

**445**

1542-1630. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Χανιά [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Κρητοκυθηραϊκά. Ἡ κρητικὴ οἰκογένεια

421. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 86.

422. Το έγγραφο των σσ. 358-359 επαναδημοσιεύτηκε και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 416-417, αρ. 19. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Κλαδούρη καὶ τὸ Συμβούλιο τῶν εὐγενῶν στὰ Κύθηρα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σσ. 269-276, αρ. 2-4· σσ. 282-287, αρ. 7-8 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. ΣΤ΄)[423].

*ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ*

*Χανιά, 1542, 1 Μαρτίου*

*«Nel nome del Signor Nostro amen, nel anno dela sua natività 1542 al primo giorno del mese di marzo, il giorno di sabbato, nela Cania, li Clarissimi misser Bernardi Lippamano, rector, misser Giacomo Longo et misser Luca Miani, consiglieri, per la Illustrissima Ducal Signoria di Venetia, Reggimento dignissimo dela Cania, esistenti in Cancellaria al solito tribunale del' audientia, insieme con li nobili cretensi misser Andrea Deparis, zudese de proprio, et misser Alexandro Quirini, zudese per le corti, intravegnendo nel loco deli altri signori zudesi de proprio absenti, reduti per collegio ordenario per elevation di breviarii, inteso il breviario del quondam Giorgi Dimitropulo e li testimonii sopra esso essaminati, vien la contraditione de Jani Dimitropulo, fratello del predetto quondam Giorgi et inteso in contraditorio iuditio le raggion del predetto Jani et de Macaria Dimitropula, fu posto parte che il predetto breviario sia elevato in forma di publico et autentico testamento et che la contradition del soprascritto Jani sia retratata. Et fu preso per tre sufragii, che il predetto breviario sia elevato in forza di publico testamento et che la contradiction predetta sia retratata.*

*Il tenor del qual breviario gli è tale: Adi 24 aprile 1541 comparse detta Macharia Dimitropula, fiola del quondam Leo, calogrea et volendo giustificar la ultima ordenatione et voluntà del quondam Giorgi Dilitropulo, suo fratello, ha datto in nota li infrascritti testimonii, instando siano esaminati per giustificar ditta ordenatione, afine ché la sia elevata in forza di publico et autentico testamento, iuxta la forma dela lege. Testimonii il reverendo padre ser Leondio Condoleo, comoranti nel monasterio di Santa Moni de Sarachina, calogiero Constandio [Maloraco], comoranti a Santo Andrea, calogrea Catafigi Dimitropulo, sorela del predetto quondam Giorgi.*

*Adi soprascritto, Jani Dimitropulo quondam Leo, fratello del soprascritto quondam Giorgi, in contradito nela soprascritta ordenation per le ragion et causa, che dira a suo loco al tempo.*

*Adi 27 soprascritto, reverendo Jani Calosguro offitial haver publicamente stridato in piazza la soprascritta ordenation et etiam nela contrada di Santa Catherina, ove habitarsi il soprascritto defonto ...*[424]

*Bernardin Lippamano rector*
*Jacomo Longo consigliere*
*Luca Miani consigliere*
*Andrea Deparis zudese e*
*Alesandro Quirini zudese per le corti*

---

423. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 145.

424. Ακολουθούν ακόμη τρεις καταθέσεις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Io Michel Cladurι, nodaro del' offitio de proprio, de mandato del Clarissimo Reggimento et deli signori zudesi de proprio, ho di mia mano propria scrito et in forza di publico et autentico testamento ho elevato»*[425].

**446**

1543. Παραχώρηση γονικού. Σητεία [ι].
Γ. Π ε ν τ ό γ α λ ο ς, «Οἱ Παντόγαλοι Σητείας (γενεολογικὰ καὶ ἄλλα)», *ΚΧ* 24/1 (1972), σσ. 187-188, αρ. 1[426].

**447**

1543-1562. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις, δικαστική απόφαση. Βενετία [λ, ι].
Σ. Κ α κ λ α μ ά ν η ς, «Μάρκος Δεφαράνας (1503-1575;). Ζακύνθιος στιχουργός του 16ου αιώνα», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), σσ. 274-302, αρ. 3-14· σσ. 305-306, αρ. Ι16· σσ. 307-312, αρ. 18-20.

**448**

1543-1572. Πληρεξούσια. Βενετία [λ].
Φ α ν ὴ Μ α υ ρ ο ε ι δ ή, «Εἰδήσεις γιὰ ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα τῆς Ἰταλίας τὸν 16ο αἰῶνα», *Δωδώνη* 4 (1975), σσ. 248-252, αρ. 1-4.

**449**

1543-1604. Διοικητικά έγγραφα. Χανιά [ι].
Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α ς, «Ὁ Μαρκαντώνιος Βιάρος (1542–μετὰ τὸ 1604), καὶ ὁ χρόνος συγγραφῆς τῶν δραμάτων τοῦ Γεωργίου Χορτάτση», *ΚΧ* 17 (1963), σσ. 273-280, αρ. 1-10.

*ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΓΕΝΝΗΣΗΣ*

*Χανιά, 1543, 1 Μαρτίου*

*«Adi primo marzo 1543*
*Comparse alla presentia del Clarissimo Regimento, essistente in Cania, il n. h. misser Francesco Viaro, postumo q. misser Francesco, in essecution della parte descritta*

425. σσ. 273-276, αρ. 4.
426. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 191α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*in questo acto, id est esponendo, si come adi 19. Xmbris 1542, gli e nasciuto un figlio mascolo della n. d. Madona Regina q. misser Antonio Zancarol, al quale esta posto nome al sacro santo battesmo March' Antonio, et de cio affirmo in verbo veritatis il Reverendo misser padre Francesco Venier, canonico Agiense, et secundum legem, da parte del ditto misser Francesco, il n. h. misser Marco Viaro, q. misser Zorzi, et da parte della predetta Madona Regina, consorte del predetto misser Francesco, il n. h. Alessandro Zancarol, quondam misser Zorzi, quali manibus tactis scripturis giurorno ad sacra dei evangelia il ditto figlio esser nasciuto de vero et legittimo matrimonio delli predetti misser Francesco et madona Regina.*

*In quorum fidem et cet.*
*Andrea de Prioli, Rettor*
*Marin de Garzoni, Conseglier*
*Zuan Minio, Conseglier*»[427].

**450**

1543-1754. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].

Σ. Ασωνίτης, «Η αγγαρεία στην Κέρκυρα κατά τον όψιμο μεσαίωνα», *Εώα και Εσπέρια* 4 (1999-2000), σσ. 165-166, αρ. 1· σσ. 169-171, αρ. 3Α-3Β[428].

**451**

1544. Απογραφή κληρονομίας. Βενετία [λ, ι].

Διονυσία Γιαλαμά, Σ. Κακλαμάνης, «Νέες ειδήσεις για τον Πέτρο και τον Ιάσωνα Δενόρες», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, Ηράκλειο 2000, σσ. 163-167.

**452**

1544-1720. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κύθηρα [ι].

Μαρία Πατραμάνη, «Λιμοί και λοιμοί στα Κύθηρα. Η στάση των βενετικών αρχών και του πληθυσμού (16ος-18ος αι.)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 604-606, αρ. 1-4· σσ. 607-618, αρ. 6α-10[429].

427. σ. 273, αρ. 1.

428. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 131β.

429. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 311α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΤΗ ΚΑΙ ΚΑΣΤΕΛΛΑΝΟΥ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ*

*Κύθηρα, Αύγουστος 1690*

*«Adi 20 agosto 1690 S.V.*

*L'illustrissimo et Eccellentissimo signor Zuan Marco Calbo, proveditor e castellano, letta e maturamente considerata la presente fede giurata fatta dalli signori Draco Bellessi e Marco Gligoropulo e rifflesso al contenuto della medessima, hà decretato che le case sopranominate, siano obligate di far altri tre ponti che sono giorni vintiuno; dovendo però il signor Draco Bellessi come proveditor ordinario alla Sanità frà questo tempo visitar colli rispetti dovuti le case stresse mentre finito che sarà il termine sodetta, sii obligato di far la fede giurata, che per il spacio di esso tempo non fù nato alcun incoveniente circa la contumacia et esser avanzata sotto l'occhio nostro per le deliberationi proprie, mentre havuta che havrano la pratica, dovrano prima biancheggiar le loro case, che poscia haver la comunicatione una coll'altra e tantum.*

*Zan Marco Calbo, proveditor»*[430].

**452α**

1545. Παραχώρηση γαιών. Βενετία, Λασίθι [ι].
Σ. Σπανάκης, «Κρήτη καὶ Πελοπόννησος», *Πρακτικὰ τοῦ Β΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. 3, Ἀθήνα 1981-1982, σ. 103.

**453**

1545-1597. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Οἱ Σιναῖτες μοναχοί, ἡ Κρήτη καὶ τὸ Σπήλαιο τῆς Βηθλεὲμ (ΙΣΤ΄ αἰ.)», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 241-246, αρ. 1-4.

**454**

1546. Διαθήκη. Βενετία [ι].
Κ. Μέρτζιος, «Ἡ διαθήκη ἑνὸς Κρητὸς ζωγράφου τοῦ ἔτους 1546», *ΚΧ* 9 (1955), σσ. 158-160 (μαζί με μετάφραση).

**454α**

1546-1561. Επικύρωση νοταριακού πρωτοκόλλου. Χάνδακας [ι].
Κ. Ηλιάκης, Δάφνη Χρονάκη (εκδ.), *Πέτρος Πατσιδιώτης*.

---

430. σ. 609, αρ. 8β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Νοτάριος Καινούργιου χωριού των Καρών. Κατάστιχο (1546-1554)*, Νεάπολη 2002, σ. 16· σσ. 197-198[431].

**455**

1547. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία, Κύπρος [ι].

Brunehilde Imhaus, «Chypre au peril de la mer», *EKEE* 26 (2000), σσ. 134-135.

**456**

1548. Εκλογή προξένου. Κέρκυρα [ι].

Γ. Παγκράτης, «Το κονσουλάτον των Μυτιληναίων στην Κέρκυρα (1548-1549)», *Εώα και Εσπέρια* 4 (1999-2000), σσ. 43-44, αρ. 2[432].

**457**

1548-1561. Νοταριακές πράξεις. Βενετία [ι].

Σ. Κακλαμάνης, «Τρεις πρώτες εκδόσεις (1548-1549) από το τυπογραφείο του Βασίλειου Βάρελη και ο Μητροφάνης Καισαρείας», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), σσ. 240-251, αρ. 1-6.

**458**

1548-1564. Νοταριακά, ιδιωτικά και διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [λ, ι].

Σ. Κακλαμάνης, «Ειδήσεις για τη διακίνηση του έντυπου δυτικού βιβλίου στον βενετοκρατούμενο Χάνδακα (μέσα ΙΣΤ΄ αιώνα)», *ΚΧ* 26 (1986), σσ. 170-171, υποσημ. 2· σσ. 171-172, αρ. Α· σσ. 174-176, αρ. Β.1.–Β.4.

**459**

1548-1599. Μισθώσεις έργου και εργασίας. Βενετία [ι].

Μ. Μανούσακας, «Τὰ κυριώτερα ἔγγραφα (1536-1599) γιὰ τὴν οἰκοδομὴ καὶ τὴ διακόσμηση τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας», *Εἰς μνήμην Παναγιώτου Ἀ. Μιχελῆ*, Ἀθήνα 1971, σ. 341, αρ. 3· σσ. 354-355, αρ. 19.

---

431. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 88.

432. Για την ελληνική εκδοχή του εγγράφου βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 90β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**460**

1549. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χανιά [ι].
Ἀ ν α σ τ α σ ί α Π α π α δ ί α – Λ ά λ α, «Τὸ διαμέρισμα τῶν Χανίων στὰ μέσα τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνα. Ἡ ἔκθεση τοῦ ρέκτορα Χανίων A. Barbarigo (1549)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σσ. 73-77.

**461**

1549. Απογραφή παροίκων. Κύπρος [ι].
B r u n e h i l d e I m h a u s, «Un document démographique et fiscal vénitien concernant le casal du Marethasse (1549)», *Μελέται και Υπομνήματα* 1 (1984), σσ. 383-514.

**462**

1550. Πληρεξούσιο. Ζάκυνθος [ι].
Δ. Β α γ ι α κ ά κ ο ς, «Μελισσηνοὶ καὶ Κοντόσταβλοι ἐκ Μάνης εἰς Ζάκυνθον 1509», *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου* 3 (1950), σσ. 160-161, αρ. 6.

**463**

1550. Διαθήκη. Βενετία [λ].
Π. M α σ τ ρ ο δ η μ ή τ ρ η ς, «Η ανέκδοτη διαθήκη Νικολάου Σεκουνδινού του νεώτερου (23 Οκτωβρίου 1550)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σσ. 313-316.

**464**

1550-1563. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].
K a n t o F a t o u r o u - H e s y c h a k i s, «Bernard Moles: Un sculpteur parisien du gothique tardif et ses fils à Candie», *Θησαυρίσματα* 26 (1996), σσ. 138-142, αρ. 1-5.

**465**

1550-1567. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Ιωάννινα, Κέρκυρα [λ, ι].
Γ. Π α γ κ ρ ά τ η ς, «Γιαννιώτες έμποροι στη Βενετία στα μέσα του 16ου αιώνα (1550-1567)», *Θησαυρίσματα* 28 (1998), σσ. 146-173, αρ. 1-27.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**466**

1550-1593. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Έργα «σκουλτόρων» και μουράρων, γλυπτική και αρχιτεκτονική στην Κρήτη τον 16ο αιώνα με βάση αρχειακές πηγές», *Πεπραγμένα του Ζ΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σσ. 398-402, αρ. 1-5[433].

**467**

1551. Ιδιωτική πράξη μίσθωσης έργου και σύστασης τυπογραφικής εταιρείας. Φλωρεντία [ι].

Σ. Λάμπρος, «Συμβόλαιον περὶ ἱδρύσεως ἑλληνικοῦ τυπογραφείου ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1551», *NE* 2 (1905), σσ. 199-201.

**468**

1551-1554. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ι. Μ. Κύκκου, Λευκωσία [ι].

G. Grivaud, «Le monastère de Kykkos et ses revenus en 1553», *SV* 19 (1990), σσ. 242-253, αρ. 1-6 (= G. Grivaud, «Η Ιερά Μονή Κύκκου και τα εισοδήματά της στα 1553», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου* 1 (1990), σσ. 85-93, αρ. 1-6 (μαζί με μετάφραση)).

**469**

1552. Πρεσβεία. Βενετία, Κέρκυρα [ι].

Έλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, «Τὸ πρόβλημα τῆς ἀσφάλειας τῶν κατοίκων τοῦ κερκυραϊκοῦ "μπόργκου" καὶ ἡ πρεσβεία τοῦ 1552», *ΔΑΕΚ* 13 (1976), σσ. 214-218 (= Έλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, *Κερκυραϊκά*, Αθήνα 1997, σσ. 53-57).

**470**

1554. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χανιά [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Ἡ ἔκθεση τοῦ Ρέκτορα Χανίων Λεονάρδου Λορεντάν (1554)», *ΚΧ* 24 (1972), σσ. 437-447.

---

433. Για το ελληνικό έγγραφο του άρθρου βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 196.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**471**

1554. Προσχέδιο διοικητικού κανονισμού για την οργάνωση της κυπριακής γραμματείας. Κύπρος [ι].

G. Grivaud, «Ordine della Secreta di Cipro. Florio Bustron et l'institutions franco-byzantines afférentes au régime agraire de Chypre à l'époque vénitienne», *Μελέται και Υπομνήματα* 2 (1992), σσ. 560-592.

**472**

1554-1565. Πληρεξούσια. Άνδρος, Βενετία, Κέρκυρα [λ].

Ν. Παναγιωτάκης, «Ανδριώτες ναυτικοί στη Βενετία στα μέσα του 16ου αιώνα», *Τα περί Άνδρου. Πρακτικά του Α΄ Κυκλαδολογικού Συνεδρίου, Ανδριακά Χρονικά* 21 (1993), σσ. 152-153, αρ. 1-2.

**473**

1554-1590. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].

Φ. Μπαρούτσος, «"Dominica Mattina che si fanno gli incanti...". Αφετηρία για μια έρευνα», *Εώα και Εσπέρια* 3 (1996-1997), σσ. 161-176, αρ. 1-7.

**474**

1558. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ι. Μ. Αγίου Νικολάου Στέγης, Λευκωσία [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν Μονὴν Ἁγίου Νικολάου τῆς Στέγης (1558)», *EKEE* 4 (1970-1971) [1971], σσ. 236-238, αρ. 1-2.

**475**

1558. Φάκελλος δικογραφίας. Βενετία [ι].

Μ. Μανούσακας, Ν. Παναγιωτάκης, «Ἡ φιλομεταρρυθμιστικὴ δράση τοῦ Φραγκίσκου Πόρτου στὴ Μόδενα καὶ στὴ Φερράρα καὶ ἡ δίκη του ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ἐξέταση τῆς Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σσ. 81-101, αρ. 1-14.

**476**

1558-1560. Διοικητικά έγγραφα και πρακτικά δικογραφίας σχετικά με το

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ius patronatus δύο εικόνων από ροδίτες πρόσφυγες στη Μάλτα. Μάλτα [λ, ι].

Ζ. Τσιρπανλής, «Από τη Ρόδο στη Μάλτα (1523-1530). Οι ροδίτες πρόσφυγες και οι βυζαντινές εικόνες της Παναγίας Δαμασκηνής και της Παναγίας της Ελεημονήτρας», *Δωδώνη* 17 (1988), σ. 203· σ. 204· σσ. 217-234, αρ. 1-25.

**477**

1560. Διοικητική έκθεση. Αμμόχωστος, Βενετία, Κύπρος [ι].

Νάσα Παταπίου, «Η κάθοδος των ελληνοαλβανών stradioti στην Κύπρο (ιστ' αι.)», *ΕΚΕΕ* 24 (1998), σσ. 200-201 (μαζί με μετάφραση σσ. 202-209).

**478**

1560-1562. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου (εκδ.), «Πρεσβεία των κατοίκων του βενετοκρατούμενου Χάνδακα στα μέσα του 16ου αιώνα (1561)», *Παρουσία* 6 (1987), σσ. 372-396[434].

**479**

1561. Αιτήματα πρεσβείας. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Σταχυολογήματα ἀπὸ τὰ κατάστιχα τοῦ νοταρίου Κρήτης Μιχαὴλ Μαρᾶ (1538–1578)», *Πεπραγμένα τοῦ Α΄ Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β΄, *ΚΧ* 15-16 (1961-1962), σσ. 294-295, αρ. 41 (μαζί με μετάφραση, σσ. 295-297)[435].

**480**

1561-1572. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Σ. Μακρυμίχαλος, «Ὁ ἐκδότης τοῦ Πορτολάνου τοῦ Τάγια τοῦ

434. Το έγγραφο της σ. 383 έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 238-239, αρ. 22. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

435. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Δ. Γκίνης, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα πρῶτον», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), λήμμα 5 και 7 καθώς και Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 76α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



1573», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 5 (1967), σσ. 76-79, αρ. 1-6 (μαζί με μετάφραση, σσ. 79-82).

## 481

1561-1579. Νοταριακές πράξεις και δικαστική απόφαση. Άνδρος [ι].

Δ. Πολέμης, *Ανέκδοτα ανδριακά έγγραφα του δεκάτου έκτου αιώνος*, Άνδρος 1999, σσ. 134-149, αρ. 101-110[436].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ «ΓΚΟΒΕΡΝΑΤΟΡΟΥ» ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ ΓΙΑ ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΩΡΕΑΣ ΣΕ ΜΟΝΗ*
*Άνδρος, 1579, 30 Δεκεμβρίου*

*«1579 adi 30 dece(m)bre.*

*Sedendo il mag(nifi)co gov(ernato)r m(isser) Nic(o)llo de Camilla, nel loco dela solitta sua audientia al ditto in contraditorio juditio, Paulo Diapulj et moglier ex una et jeromonaco Simeo(n) de Thine ex altra p(er) causa de certo zardino posto in questa jnsula ale partinentie de Nimboreo, ditto Firoi, qual domanda ditto Paulo li ssia rilassatto dal ditto jeromonaco, stante ch(e) luj no(n) benefitia la chesia in esso zardino existente come si vede, nemeno uol sta[r] ala donation(n) che li a fatto, dicente ch(e) luj ch(e) luj ch(e) a fatto tal donatio(n) luj la uol reuocar. Sopr(a) cio rispondente ditto jeromonaco le cosse petitte no(n) douer nè poter ess(er) fatte comissis(;) ch(e) lei Paulo e moglier hano fatto uolontariame(n)te la donatio(n) del ditto giardino como p(er) jnstrume(n)to publico si uede lo qual no(n) è ragio(n)e da loro concedenti sia reuocatto, ancj mantegnudo e defeso contra cadauna p(er)ssona che uolesse contradir jn quello pete(n)te douer ess(e)r assolto. Replicante l'una e l'altra parte piu loro ragione ad saturitatem jnterogatti et caetera. Onde l'antelatto mag(nifi)co gou(ernato)r visto in primis lo jstr(umen)to de la donatio(n), visto quello si doueua veder et consideratto quello si doueua considerar, in Dei optimj, no(m)i(n)e jnuocatto terminando, sententiatto ha terminato e dechiaritto ch(e) ditto jeromonaco dieba possieder ditto zardino, dando la mitta del uino e del formento que p(ro)dura quello a ditto Paulo e moglier jn uitta. Hac etiam, sia obligatto ogni setemana dir una messa jn gesia p(re)ditta, oltra di questo li giornj festiui de la Beatissima Vergine Maria deba far il uespero e dir la messa. Auendo la cura etiam d(e) le anime di essi concedenti come se obligatto pagando il carazo, liuellj e debia fabricar jn ditta gesia circam circa tre celle, zoue tria, ch(e) li a p(er) auer recapitto capitando monachj e p(er) jntendersse monasterio come sia obligatto. Mancando ditto jeromonaco atender le condition(n)i s(oprasc)ritte, in quell caso la donation(n) resti de niun valor, nel res[to] si assoluiamo in omnibus. Et p(er) omnia victum vict[or]is et iu[stitia].*

*Latta et publicatta p(rese)[n]te le parte e p(rese)nte s(er) Ant(oni)o Caualuri et s(er) Micha(el) Mainetta testimonij chiamatti e p(re)gatti.*

*Iliquo il detto Paulo si apelatto.*

---

436. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 128α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*1580 adi 4 zener.*

*Fu ex(ac)ta como di ssopr(a) da li atti di me uice canc(ellario) infraschritto ad instantia di detto jeromonaco.*

*Nic(o)llo Coco v(ice) cancel(lario) subscripsit»*[437].

**482**

1562. Καταγγελία υπόθεσης μοιχείας ενώπιον της κρητικής Αυθεντίας. Χάνδακας [ι].

Ρομίνα Τσακίρη, «Gradenigo εναντίον Calergi: Μοιχεία, διαπλοκή και δικαιοσύνη στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (1561-1562)», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), σσ. 206-211.

**483**

1562-1578. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την αποκατάσταση στην Κρήτη προσφύγων της Πελοποννήσου. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Μαριάνα Κολυβᾶ-Καραλέκα, «Ἄγνωστα στοιχεῖα (c.1540-1578) γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ μονεμβασιώτη κωδικογράφου Γεωργίου Τρύφωνα», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 3 (1977), σσ. 250-256, αρ. 1-4, σσ. 257-258, αρ. 7 (μαζί με μετάφραση)[438].

**484**

1563. Δωρεά. Άνδρος, Μήλος, Νάξος [ι].

H. Omont, «Un nouvel évêque latin de Milo, Étienne Gatalussio (1563)», *ROL* 1 (1893), σσ. 537-539.

**485**

1563. Διορισμός νοταρίου. Κέρκυρα [λ].

Λ. Βροκίνης, «Προνομιακὰ Παλατινῆς Κομητείας δικαιώματα ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν ιστ' ἑκατονταετηρίδα», *Λ. Βροκίνη, Ἔργα*, τ. Β', *Κερκυραϊκὰ Χρονικά* 17 (1973), σσ. 111-112[439].

---

437. σσ. 147-148, αρ. 109.

438. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 122.

439. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 105.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**486**

1563. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, «Η έκθεση τοῦ Καπετάνιου Gaspar Rhenerius (1563). Στοιχεῖα γιὰ τὴ βενετοκρατούμενη Κρήτη καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸν Χάνδακα», *Παρουσία* 1 (1982), σσ. 146-163.

**487**

1563. Παραχώρηση ακινήτου. Άνδρος, Νάξος [ι].
D. Polemis, «A Grant by Gianfrancesco Summaripa Lord of Andros (1563)», *Καθηγήτρια. Essays presented to Joan Hussey for her 80th birthday*, Camberley 1988, σσ. 522-523.

**488**

1563. Διοικητικές αναφορές. Καρπασία (Κύπρος) [ι].
Νάσα Παταπίου, «Τα Αγρίδια Ριζοκαρπάσου. Νέα στοιχεία για την ιστορία τους», *ΕΚΕΕ* 32 (2006), σσ. 202-204.

**489**

1563-1565. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κύπρος [ι].
Νάσα Παταπίου, «Ο Κύπριος έμπορος Fiorio Audet. Συμβολή στην προσωπογραφία Κυπρίων επί Βενετοκρατίας», *ΕΚΕΕ* 31 (2005), σσ. 163-168 (μαζί με μετάφραση), σ. 175.

**490**

1563-1568. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].
Ν. Παναγιωτάκης, «Η κρητική περίοδος της ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου», *Αφιέρωμα στον Νίκο Σβορώνο*, τ. 2, Ρέθυμνο 1986, σ. 118, αρ. 1· σσ. 120-121, αρ. 3-5 (= Ν. Παναγιωτάκης, *Η κρητική περίοδος της ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Αθήνα 1987, σ. 118, αρ. 1· σσ. 120-121, αρ. 3-5 = Ν. Παναγιωτάκης, *Τα νεανικά χρόνια του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Ηράκλειο 1999, σ. 160, αρ. 1· σσ. 162-163, αρ. 3-5)[440].

---

440. Για το ελληνικό έγγραφο βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 120.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**491**

1564. Μαρτυρικό. Νάξος [ι].
W. Miller, «Two letters of Giovanni IV, Duke of the Archipelago», *BZ* 17 (1908), σσ. 464-466.

**492**

1565. Νοταριακή πράξη. Κύθηρα [ι].
Ε. Δρακάκης (εκδ.), *Εμμανουήλ Κασιμάτης, νοτάριος Κυθήρων (1560-1582)*, Αθήνα 1999, σσ. 374-377, αρ. 270· σσ. 383-386, αρ. 282[441].

**493**

1565. Διοικητική αναφορά. Βενετία, Λευκωσία [ι].
Νάσα Παταπίου, «Antonio Bragadin. Γενικός Προνοητής Κύπρου. Μία επιστολή του στις 26 Απριλίου 1565», *ΕΚΕΕ* 30 (2004), σσ. 203-205.

**494**

1565-1566. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].
Φ. Μπουμπουλίδης, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τοῦ Ναυπλιέως ποιητοῦ Τζάνε Βεντράμου», *ΕΕΒΣ* 30 (1960), σσ. 197-201, αρ. 1-5.

**495**

1566. Συνυποσχετικό. Χάνδακας [λ].
N. Panayotakis, «Un nuovo documento del periodo cretese di Dominikos Theotokopulos», *Θησαυρίσματα* 26 (1996), σ. 205 (= Ν. Παναγιωτάκης, «Ένα νέο έγγραφο της κρητικής περιόδου του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου», *Τα νεανικά χρόνια του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Ηράκλειο 1999, σ. 177).

**496**

1566-1583. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].
Maria Constantoudaki, «Dominicos Théotocopoulos (El Greco)

441. Για τις ελληνικές πράξεις του πρωτοκόλου βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 112.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



de Candie à Venise. Documents inédits (1566-1568)», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 296, αρ. 1[442]· σ. 297, υποσημ. 7· σ. 301, αρ. 2· σ. 304· σ. 306, αρ. 3· σ. 307, υποσημ. 5 ( = Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Ὁ Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (El Greco) ἀπὸ τὸν Χάνδακα στὴ Βενετία», *Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας* 8 (1975-1976), σ. 59, αρ.1· σ. 60, υποσημ. 7· σ. 64, αρ. 2· σ. 67· σσ. 68-69, αρ. 3· σ. 70, υποσημ. 40).

*ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗ ΠΙΝΑΚΑ ΚΑΙ Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ*

*Χάνδακας, 1566, 26 Δεκεμβρίου*

*«Die 26 decembris 1566*

*Il clarissimo Regimento, cusi suplicando maistro Domenego Theotocopulo, depentor, et instante, esserli concessa faculta di poter poner al lotto un quadro della passione del nostro Signor Giesu Christo, dorato, per quanto sara stimato da periti, ha terminato che stimato che sii detto quadro sii posto al lotto per esso maistro Domenego, giusta la sua instantia.*

*Die 27 dicti.*

*Comparseno in cancelleria papa Jani de Frossego et maistro Giorgi Cloza, pitori, con giuramento han affirmato detto quadro da loro con diligentia veduto, vale ducati ottanta a giusizio del ditto papa et settanta a giudizio del ditto maistro Giorgi. Il qual maistro Domenego si contento volantariamente ch'el sii apresiato per ducati 70 et a questo modo dover poner al lotto»*[443].

## 497

1567-1568. Διοικητικό έγγραφο. Κεφαλονιά [ι].

A. Kolonia, «Une pétition des nobles Cephaloniotes de 1567», *BF* 5 (1977), σσ. 242-247, αρ. 1-2.

*ΑΙΤΗΣΗ - ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΜΟΝΗΣ*

*Κεφαλονιά, 1567, 17/26 Αυγούστου*

*«Nui Nobilli citadini Della Cephalonia Mososi per Zello De Carita et Honor Della Religione De san francesco et per Justicia Faciamo In Dubitata fede qualmente il Reverendo padre fra Zan antonio Da verrona, olim Principente Del Monasterio De san Anzolllo Di Corphu et guardiano De san francesco di questo Nostro per il tempo che lui e statto, al suo governo, esser statto Vigilante Al servitio suo giorno et Notte non sparagando*

442. Η πράξη έχει επαναδημοσιευτεί και στο Καζανάκη-Λάππα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 464, αρ. 11. Πρβλ. σχετ. λήμμα 190 του παρόντος.

443. σ. 296, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*La vita sua Propria et In fabriche et In altre cosse pertinente Al sudetto Monasterio, cio Di san francesco qual In cargo Delle Nostre Consientie. Noi volemo, che In Beneficio et utilita Del sudetto Monasterio fuse statto Al suo governo il sudetto Reverendo padre Imperhoche per union Nostra per quanto comprehendar posiamo, senza Dubio Alcuno la rebbe agumentatto, Atal che nesaria lode Del signor Iddio et Honor, Dela Religione et satisfaction Nostro et In cio della veritta ciascun De Noi sotto scriverano, De Nostra Propria mano ...»*[444].

**498**

1567-1571. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Ν. Παναγιωτάκης, «Νικόλαος Παπαδόπουλος, κρητικὸς στιχουργὸς τοῦ 16ου αἰῶνα στὴ Βενετία», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σσ. 150-152, αρ. 1-6.

**499**

1568. Απογραφή των Εβραίων της Κύπρου. Βενετία, Κύπρος [ι].

B. Arbel, «The Jews in Cyprus: New evidence from the Venetian Period», *Jewish Social Studies* 41 (1979) σσ. 23-40 (= B. Arbel, *Cyprus, the Franks and Venice, 13th-16th Centuries*, Aldershot 2000, αρ. X).

**500**

1569-1577. Διοικητικά έγγραφα και εκθέσεις. Βενετία, Κέρκυρα, Μαδρίτη, Παλέρμο, Πελοπόννησος [ι, ισπανικά].

Ἰ. Χασιώτης, *Οἱ Ἕλληνες στὶς παραμονὲς τῆς ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου*, Θεσσαλονίκη 1970, σσ. 236-239, αρ. 2-4· σσ. 243-252, αρ. 7-10.

**501**

1569-1587. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Ἀ. Παλιούρας, *Ὁ ζωγράφος Γεώργιος Κλόντζας (1540ci.-1608) καὶ οἱ μικρογραφίαι τοῦ κώδικος αὐτοῦ*, Ἀθήναι 1977, σσ. 38-39, αρ. 5· σσ. 41-42, αρ. 6· σσ. 44-46, αρ. 7· σ. 47, αρ. 8· σσ. 51-52, αρ. 9· σ. 54, αρ. 11· σσ. 55-56 αρ. 12[445].

444. σ. 243, αρ. 2. Του κειμένου έπονται 34 υπογραφές (σσ. 243-247).

445. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 98.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**502**

1570-1585. Νοταριακή πράξη και διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].
Ν. Παναγιωτάκης, «"Στο Κάστρον επαντρεύτηκε"», *Ροδωνιά*, τ. Β′, σ. 381, υποσημ. 36· σ. 388.

**503**

1571. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία [ι].
Κ. Ντόκος, «Ἐπαναστατικαὶ κινήσεις εἰς Μάνην πρὸ τῆς Ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου καὶ ἡ ἔναντι αὐτῶν στάσις τῆς Βενετίας καὶ Ἱσπανίας (1570-1571)», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 1 (1972), σσ. 262-265, αρ. 7-8 (μαζί με μετάφραση)[446].

**504**

1571-1572. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την άσκηση πειρατείας. Βενετία [ι].
Κ. Μέρτζιος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Κρητῶν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Β′ Μανοῦσος Θεοτοκόπουλος», *ΚΧ* 2/1 (1948), σσ. 142-151 (μαζί με μετάφραση).

**505**

1571-1572. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Ἑλλη Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, *Ὁ ἀντίκτυπος τοῦ Δ′ βενετοτουρκικοῦ πολέμου στὴν Κέρκυρα ἀπὸ ἀνέκδοτες πηγές*, Ἀθήνα 1982, σσ. 93-161, αρ. 1-47[447]· σσ. 212-221· σσ. 237-241.

**506**

1571-1775. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με τη λειτουργία σχολείων. Κέρκυρα [ι].
Παναγιώτα Τζιβάρα, *Σχολεία και δάσκαλοι στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (16ος-18ος αι.)*, Αθήνα 2003, σσ. 451-465, αρ. 1-11· σσ. 466-483, αρ. 13-20· σσ. 484-487, αρ. 22-23[448].

---

446. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 128β.

447. Το έγγραφο των σσ. 125-126 έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 243-244, αρ. 25. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

448. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 83.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΡΙΣΜΟ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ*

*Κέρκυρα, 1602, 9 Νοεμβρίου*

*«Precetor latin*

*94+49 s. Zuanne Dimissiano*
*53: 89 il Reverendo fra Giullio Binarino.*

*Adi ditto.*

*L'illustrissimo Reggimento illustrissimo Proueditor et Capitano sedendo nella Loggia doue era redduto il Consiglio per far li officij, uditi da una il spettabile signor Perota Pollitti Censor, et dall'altra li spettabili signori Aluise Beneuitto, Battista Petritin, Zuanne Calucico Sindici, et Dimo Chipriano Censor sopra la parte che ditto Pollitti intende proponer al Consiglio che fosse condotto mj Zuanne Dimissiano per precettor per la lettura lattina, et greca et intese molte rason dite et allegate di ambe le parti. Hanno SS.SS. illustrissime terminato che non si possi metter tal sorte di parte, ne elleger, ne condur uno Precettor in dette duo letture, ma che si debba, per il magnifico Consiglio far apartada ellettion de duo precettori, uno nella lettura latina, et l'altro nella greca, et questo si habbi a osservar per sempre in dette duo ellettion di precettori.*

*Precettor greco*

*95+ 43 sr Christodullo Vurgari · Cazza 3»*[449].

**507**

1571-1576. Διοικητικά έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις. Βενετία, Ζάκυνθος [ι].
Κ ρ ί σ τ α Π α ν α γ ι ω τ ο π ο ύ λ ο υ, «Πατριαρχικὰ γράμματα καὶ ἄλλα ἔγγραφα (1571-1576) γιὰ τὸν Ἱέρωνα-Ἰωάννη Μποναφέ», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σσ. 326-327, υποσημ. 56· σσ. 330-331, αρ. 1α· σσ. 337-343, αρ. 2-3· σ. 350, αρ. 6· σσ. 354-355, αρ. 7.

**508**

1571-1582. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Λευκωσία, Πέρα, Χάνδακας [ι].
Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ, «Η περιπέτεια ενός ελληνόφωνου Βενετού της Κύπρου, 1571», *Πρακτικά Δευτέρου Διεθνούς Κυπρολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Λευκωσία 1985, σσ. 225-239, αρ. 1-3.

**509**

1571-1796. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Λευκάδα, Ναύπλιο, Πάτρα [ι].

---

449. σ. 452, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Π. Χιώτης, *Σειρᾶς Ἱστορικῶν Ἀπομνηνευμάτων*, τ. 3, Κέρκυρα 1863, σ. 115, υποσημ. 2 (μετάφρ. σσ. 112-113)· σσ. 161-163, υποσημ. 2· σσ. 158-160, υποσημ. 1· σ. 203, υποσημ. 1· σσ. 214-216, υποσημ. 1· σσ. 219-220, υποσημ. 3· σσ. 247-250, υποσημ. 2· σ. 251, υποσημ. 1· σ. 319, υποσημ. 1· σσ. 320-321, υποσημ. 1· σσ. 361-367, υποσημ. 1[450]· σ. 410, υποσημ. 1· σσ. 415-416, υποσημ. 2· σ. 419, υποσημ. 1· σ. 502, υποσημ. 1· σσ. 550-551, υποσημ. 2[451].

**510**

1572-1575. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία, Ρέθυμνο, Χάνδακας [ι].

Σ. Κακλαμάνης (εκδ.), *Francesco Barozzi, Descrittione dell'isola di Creta (Περιγραφή της Κρήτης), 1577/8*, Ηράκλειο 2004, σσ. 393-404, αρ. 1-3.

**511**

1572-1585. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Ὁ ζωγράφος Ματθαῖος Βιτζαμάνος καὶ ἡ διακοσμητικὴ ζωγραφικὴ μὲ ἑβραίους παραγγελιοδότες στὸν Χάνδακα», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σσ. 131-136, αρ. 1-5.

**512**

1572-1617. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Μεσσηνία, Νεάπολη, Χανιά, Χίος [ι, ισπανικά].

Ἰ. Χασιώτης, *Μακάριος, Θεόδωρος καὶ Νικηφόρος οἱ Μελισσηνοὶ (Μελισσουργοὶ) (16ος-17ος αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 185, αρ. 1· σσ. 192-193, αρ. 5[452]· σσ. 197-198, αρ. 9· σσ. 212-213, αρ. 19· σσ. 214-216, αρ. 21.

**513**

1573-1606. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Νεάπολη, Πάργα [ι].

---

450. Για τη μετάφραση της έκθεσης στα ελληνικά βλ. σχετ. Π. Τσιτσίλιας, *Ιστορία των Κυθήρων*, τ. 1, Αθήνα 1993, σσ. 303-306.

451. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 539.

452. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 244-245, αρ. 26. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Μ. Λ ά σ κ α ρ ι ς, «Πέτρος Λάντζας, διοικητὴς τῆς Πάργας (1573) καὶ ὄργανον τῶν Ἰσπανῶν ἐν Ἠπείρῳ (1596-1608)», *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἤπειρον εἰς Μνήμην Χρίστου Σούλη (1892-1951)*, Ἀθήνα 1956, σσ. 108-109, σσ. 114-117.

**514**

1573-1691. Διαθήκες και κωδίκελλος. Βενετία [ι].

C. K y r r i s, «Further Documents Relating to Cypriote Immigrants in Venice (XVI-XVII centuries)», *EKEE* 3 (1969-1970) [1970], σσ. 146-163, αρ. 1-7.

**515**

1574. Πληρεξούσιο. Χάνδακας [λ].

Ἀ σ π α σ ί α Π α π α δ ά κ η, «Ἄγνωστες ἀρχειακὲς εἰδήσεις γιὰ τὸ κρητικὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Φαραγγίτη (1499-1622)», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σσ. 140-142, αρ. 2[453].

**516**

1574. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία [ι].

Ν. Π α ν α γ ι ω τ ά κ η ς, «Ο Ιωάννης Κασσιμάτης και το κρητικό θέατρο», *Αριάδνη* 1 (1983), σσ. 101-102 (= Παναγιωτάκης, *Ο ποιητής του «Ερωτόκριτου»*, σσ. 339-340).

**517**

1575. Δουκικό διάταγμα. Βενετία, Χάνδακας [ι].

I. S e r v e n c o, «Dogale pour Paul Contarini, capitaine de Candie», *KX* 4 (1950), σσ. 271-280.

**518**

1575. Ιδιωτικό έγγραφο. Κέρκυρα [ι].

Σ. K o ν τ o γ ι ά ν ν η ς, Σ. K α ρ ύ δ η ς, «Η Μονή Παλαιοκαστρίτσας Κέρκυρας (Ιστορικά εξ ανεκδότων εγγράφων)», *Επιστημονική*

453. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 123.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Επετηρίδα της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών* 29 (1994), σσ. 650-651, αρ. 3[454].

**519**

1575. Αιτήσεις και αποφάσεις της διοίκησης για την αποκατάσταση στρατιωτών. Βενετία [ι].

Νάσα Παταπίου, «Η οικογένεια των stradioti Μαυρέση και η Κύπρος», *Κυπριακαί Σπουδαί* 64-65 (2000-2001), σσ. 254-257, αρ. 1-2.

**520**

1575-1587. Δικογραφία. Ρέθυμνο, Χάνδακας [ι].

Σ. Ευαγγελάτος, «Μία δίκη (1582-1583) του Γεωργίου Χορτάτση του Ιωάννη», *Παράβασις* 3 (2000), σσ. 24-56, αρ. 1-22[455].

**521**

1575-1611. Δουκικά διατάγματα. Βενετία, Χάνδακας [ι].

D. Hatzopoulos, «New information on the Mormori Family», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), σσ. 363-367, αρ. 1-5.

**522**

1576 (m. v. 1575). Αίτηση σπελευθέρωσης κατάδικου. Μάνη [ι].

Κ. Τσικνάκης, «Άγνωστη αίτηση κατοίκων της Μάνης προς τις βενετικές αρχές της Κρήτης (29 Ιανουαρίου 1576)», *Πρακτικά του Γ΄ Τοπικού Συνεδρίου Μεσσηνιακών Σπουδών*, Αθήνα 1991, σσ. 393-394.

**523**

1576-1578. Διοικητικές αναφορές. Κέρκυρα, Ότραντο [ι].

Μ. Λάσκαρις, «Συμπληρωματικά περὶ Λάντζα κτλ.», *Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἤπειρον εἰς Μνήμην Χρίστου Σούλη (1892-1951)*, Ἀθήνα 1956, σσ. 237-240, αρ. 1· σσ. 248-250, αρ. 4.

---

454. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 16.

455. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 165α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**524**

1576-1582. Δικαστική απόφαση και διοικητικά έγγραφα. Χανιά, Χάνδακας [ι].
Ρομίνα Τσακίρη, «Vendetta del sangue innocente: Πράξεις αντεκδίκησης στη βενετοκρατούμενη Κρήτη τον 16ο αιώνα», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), σσ. 183-190, αρ. 1-3.

**525**

1577. Παραχώρηση ακινήτων. Κωνσταντινούπολη, Νάξος [ι].
Κ. Σάθας, «Ἰωσήφ Ναζῆς, ὁ βασιλεὺς τῆς Νάξου καὶ τῶν Κυκλάδων», *Χρυσαλλὶς* 3/70 (1865), σ. 659.

**526**

1577. Αίτηση για αποκατάσταση ζημιών. Κωνσταντινούπολη [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Τουρκική επιθετικότητα και η δυτική Ελλάδα», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 40 (2006), σσ. 19-20.

**527**

1577-1579. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης, «Ἡ θρησκευτικο-ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση στὴν Κρήτη τὸν XVI αἰῶνα», *ΚΧ* 21 (1969), σσ. 137-150 (μαζί με μετάφραση).

**528**

1577-1588. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την άσκηση πειρατείας. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κύθηρα, Κωνσταντινούπολη, Μονεμβασιά [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Περιστατικά πειρατικής λείας (τέλη 16ου αι.)», *Δωδώνη* 29 (2000), σσ. 34-41, αρ. 1-7.

**529**

1577-1611. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].
Σ. Εὐαγγελᾶτος, «Γεώργιος Ἰωάννη Χορτάτσης (1545-1610)», *Θησαυρίσματα* 7 (1970), σσ. 222-227, αρ. 10-13[456].

456. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 119.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

*Χάνδακας, 1604, 14 Αυγούστου*

*«Die 14 Aug(ust)i 1604*

*M(anifestum) f(acit) m(isse)r Zorzi Cortaci, q(uondam) m(isse)r Zuane, hab(itan)te in questa città, qualm(en)te per virtù del p(rese)nte pu(bli)co instr(ume)nto, d'affittatione dà et ad affitto conferisse a m(isse)r Helia Bilauro, figli(o) de m(isse)r Roberto, todesco, per anni duo prossimi venturi, li quali habbino a principiar dal giorno di hoggi et finir l'anno del 1606, il giorno detto, quella botega apepian con le sue case in soler, con il loro pozzol et con tutte le restanti sue raggioni et giurisdittioni, poste in questa città nella piazza esterior, all incontro dove si vendeno le pignate, congiunte con le case di reggion de S(an) Marco. Per affitto delle qual sono divenuti et rimasti d'accordo di dover ditto m(isse)r Helia dar et pagar al p(re)ditto m(isse)r Zorzi duc(at)i d'argento 8, soldi 12, per ducato numero 32, cioé in raggion de ducati sedesse all'anno; li quali ducati trenta duo star hora in p(rese)ntia di me, no(da)ro, et testimonii infras(crit)ti, hà detto m(isse)r Helia dato et effetualm(en)te contato al p(re)detto m(isse)r Zorzi in cec(chi)ni d'orro, in orro numero nove, arason de y(perpe)ri 27 l'uno, fano la suma de y(perpe)ri dusento quaranta tre et il resto fino l'assuplim(en)to et total pagam(en)to delli p(re)ditti du(ca)ti trenta duo, che sono altri y(perpe)ri 24, ditto m(isse)r Zorzi confessa haver quelli havuto et riceputo dal ditto m(isse)r Helia li giorni passati, delli quali lo rende cauto et p(er)petualmente sicuro con li posteri suoi. Promettendo ditto m(isse)r Zorzi di conservar et mantener detto m(isse)r Helia, indemne et in leso nel possesso di dette case et botegha, fino il compim(en)to di detti anni duoi, d'ogni molestia che gli fosse inferita da qual si voglia persona. Et p(er)che il pozzol di d(ett)a botegha et casa è roto pro ditto m(isse)r Zorzi, p(er)mette quello conzar et ristaurar et redurlo in boni ter(mi)ni, che si possa star et non lo facendo quanto prima, possa d(ett)o m(isse)r Helia far ditta spesa et redurlo nel ter(mi)ne ditto di sopra, ma p(er)ò con l'inter(ven)to di d(ett)o m(isse)r Zorzi; laqual spesa che haverà fatto sia et s'intenda sop(r)a l'annata terza, siando semp(re) ditto m(isse)r Helia anciano da qual si voglia p(er)sona che volesse ricercar ditte case etc.*

*Test(e)s: m(isse)r Zorzi Mosco, q(uondam) m(isse)r Nicolò et m(isse)r Nicolò Quirini, q(uondam) m(isse)r Zuane et il sig(no)r sarzente Hier(oni)mo Cappatanta, q(uondam) m(isse)r Silvestro, con la comp(agni)a del sig(no)r cap(itan)o Podecataro»*[457].

## 530

1578-1685. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Κωνσταντινούπολη, Χάνδακας [ι].

Μ. Μανούσακας, «Συλλογὴ ἀνεκδότων ἐγγράφων (1578-1685) ἀναφερομένων εἰς τοὺς ἐν Βενετίᾳ μητροπολίτας Φιλαδελφείας» *Θη-*

457. σσ. 224-225, αρ. 12.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*σαυρίσματα* 6 (1969), σσ. 11-12, αρ. 1· σσ. 13-14· σ. 19, αρ. 4· σσ. 21-22, αρ. 6· σσ. 23-24, αρ. 7[458]· σσ. 49-50, αρ. 22· σσ. 60-61, αρ. 28· σσ. 64-66, αρ. 31-32· σσ. 70-75, αρ. 34-37· σσ. 74-75 (σχόλια)· σ. 83, αρ. 41· σ. 84· σ. 85, αρ. 42· σ. 87, αρ. 43· σ. 90, αρ. 45· σ. 94, αρ. 47[459]· σ. 97, αρ. 49· σ. 108, αρ. 55.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΠΑΡΑΧΩΡΕΙΤΑΙ ΣΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ, ΠΟΥ ΕΔΡΕΥΕΙ ΣΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΑ, ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Ι.Μ. ΑΓΚΑΡΑΘΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ*
*Βενετία 1641, 16 Μαρτίου*

*«Adi detto*
*Al Duca, Capitano, Proveditor General in Candia*

*Tenemo aviso che sia vacata l'Abadia del Monasterio della Beata Vergine d'Angarato in cotesto Regno per morte dell'ultimo Abate Maximo Lucari et ci vien rappresentato il molto commodo di rendite che gode quella Chiesa soprabondante d'assai al bisogno dei Calogeri, se ben numerosi, che ivi assistono. Dall'altra parte, ritrovandosi in questa Città Monsignor Atanasio Valeriano, Arcivescovo di Filadelfia, quale per sovegno del suo povero stato gode un assegnamento di ducati venti al mese dal publico, onde per decenza del posto conviene desiderarsele alcun altro maggior commodo. Per questo vi commettemo col Senato d'incamminar le cose per quella via che parerà alla vostra prudenza col nuovo Abate che fosse stato o dovesse elegersi, perchè dall'entrante dell'Abadia si cavino ducati quaranta al mese di moneta venetiana per esser rimessi et pagati in questa Città al cosro corrente di essa al sopraddetto Monsignor Valeriano, Arcivescovo di Filadelfia, in vita sua: onde possa più decentemente questo Prelato sostener la dignità del posto, aspetteremo dalla virtù et desterità vostra l'effetto di questa volontà.*

*Et perchè nell'elettione et confermatione dell'Abate et altri officiatori delle Chiese Greche è necessariamente quella buona regola che assicuri le medesime aletioni sincere, senza ombre o scrupoli, doverete farne il conveniente riffesso, perchè tutto segua come successe l'anno 1621 nell'Abadia di Apesones et con quelle altre regole che assicurassero ogni diversione d'abuso et inconveniente. Volemo per ciò la nota di tutte le Chiese, che sono in Regno con le rendite, che possedono li Abati et officiatori, che hora le governano, da chi vengono eletti, et se sono stati confermati da publici rappresentanti, con quegl'altri raccordi, che stimaste necessarii et proffittevoli alla nostra buona intentione.*

*- 88*
*- 2*

458. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 575, αρ. 15. Πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος.

459. Επαναδημοσίευση στο S. Birtachas, «Il clero Greco-ortodosso a Venezia. Dal papas-Michalis e san Biagio fino all'arcidiocesi d'Italia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 100-101, αρ. 4. Πρβλ. σχετ. λήμμα 261 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*- 20*
*Marc' Antonio Otthobon*
*Segretario»*[460].

## 531

1579-1581. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].

Μαίρη Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Ειδήσεις γιὰ τὴ συντεχνία τῶν ζωγράφων τοῦ Χάνδακα τὸν 16° αἰῶνα», *Πεπραγμένα τοῦ Δ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1981, σσ. 128-129, αρ. 1· σ. 134, αρ. 2· σσ. 138-139, αρ. 3[461]· σ. 143, αρ. 4.

*Η ΒΕΝΕΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΣΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝΟΥΝ ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ, ΕΝΑ ΚΑΤΑΔΙΚΟ*

*Χάνδακας, 1579, 12 Απριλίου*

*«Noi Almorò Thiepolo, Duca, Luca Michiel, proveditor general del Regno, Vido Tron et Agustin Barbarigo, conseglieri di Candia, havendo veduta et manuramente considerata la supplicatione apresentataci per li fratelli pittori della scola di Santo Luca di questa città, con la quale humilmente ricercano che a gloria di Sua divina maestà et del Suo discepulo et evangelista San Luca et atesa la pontenza che nel tempo della passata guerra hanno con loro danno et interesse dimostrà nel sepelir i morti dell'armate christiane senza premio alcuno et la povertà in che si trova essa scola, volessimo conceder loro che possano ogni hanno haver la voce di assolver un bandito per caso puro et come più ampiamente si legge in detta loro supplicatione. Et parendoci essa richiesta degna d'esser ammessa, così per le cause di sopra narate, come per la pia et continua servitù che essei fano nell'accompagnare con detto loro capitollo tutti li homini sententiati a morte fino alla sepultura, habbiamo voluto per tenor delle presenti con l'autorità del magistrato nostro essaudirli et conceder loro che possano haver ogni anno, ogni settimana santa, da noi et successori nostri, gratia et assolutione d'un bandito per caso puro, si come è stato anco concesso a molte altre scuole et fraternità di questa città, con le condittioni contenute nella parte in tal materia disponente, non potendo però haver ne finir la gratia predetta se prima non sarà confirmata da sua Serenità, la qual confirmatione debba esser ottenuta in spatio di un anno prossimo. Et non l'ottenendo resti la presente terminatione nulla et de niun valore, come se fatta non fosse. In quorum.*

*Datum die XII Aprilis 1579.*

*Almorò Thiepolo, Duca.*

---

460. σ. 66, αρ. 32.

461. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Καζανάκη-Λάππα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 464-466, αρ. 12. Πρβλ. σχετ. λήμμα 190 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Luca Michiel, Proveditor general.*
*Vido Tron, Conseglier.*
*Augustin Barbarigo, Conseglier»*[462].

**532**

1580. Παραχώρηση κρητικής ευγένειας. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Ν. Τωμαδάκης, «Ἱλαρίων Γραδενῖγος μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ οἱ σύγχρονοι αὐτῷ λόγιοι καὶ σχετικοὶ Κρῆτες», *ΕΕΒΣ* 41 (1974), σ. 75[463].

**533**

1580. Διοικητικό έγγραφο. Χάνδακας [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Μανούσος Θεοτοκόπουλος (1580)», *Δωδώνη* 29 (2000), σσ. 7-8.

**534**

1580-1611. Δουκικά διατάγματα. Βενετία, Χάνδακας [λ, ι].
Σ. Ξανθουδίδης, «Δουκικὰ διατάγματα καὶ πατριαρχικὰ σιγίλλια καὶ γράμματα Χρυσοπηγῆς», *Χριστιανικὴ Κρήτη* 2 (1914), σσ. 197-199, αρ. 1· σσ. 200-203, αρ. 2· σσ. 206-208, αρ. 3 (μαζί με μετάφραση).

**535**

1581. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].
Γ. Πεντόγαλος, «Οἰκογένεια Λάσκαρη Μεγαδούκα στὴν Κεφαλληνία», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 204 (μαζί με μετάφραση).

**536**

1581. Απόδειξη εξόφλησης. Βενετία [ι].
Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου, «Ο Μιχαήλ Δαμασκηνός ως συλλέκτης σχεδίων Ιταλών καλλιτεχνών», *Αντίφωνον. Αφιέρωμα στον καθηγητή Ν. Β. Δρανδάκη*, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 494-495.

---

462. σσ. 128-129, αρ. 1.
463. Πρβλ. επίσης και λήμμα 359 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**537**

1581-1586. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Μ. Μανούσακας, «Αὐτόγραφον τεῦχος χρονικῶν σημειωμάτων καὶ δοσοληψιῶν (1578-1588) τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου», *Θησαυρίσματα* 9 (1972), σσ. 44-46, σχολ. 4α· σσ. 48-49, σχολ. 21.

**538**

1581-1586. Αιρετοκρισία. Χάνδακας [ι].

Γεωργία-Παναγιώτα Λιμνίου, «Η διαιτησία στο κρητικό δίκαιο», *Τάλως* 8 (2000), σσ. 115-116, αρ. 2· σσ. 118-119, αρ. 6[464].

**539**

1581-1590. Νοταριακές πράξεις. Σητεία, Χάνδακας [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Βιτζέντζος Κορνάρος–Ἐρωτόκριτος», *ΚΧ* 18 (1964), σσ. 207-239, αρ. 54-74[465].

**540**

1581-1597. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Χάνδακας [ι].

Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἀπὸ τὴν φιλορθόδοξη πολιτικὴ τῆς Βενετίας στὴν Ἑλληνικὴ Ανατολή», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), σσ. 305-311, αρ. 1-4[466].

**541**

1581-1618. Διαθήκες. Βενετία, Νεγροπόντε [ι].

Σ. Κουτμάνης, «Ευβοείς στη Βενετία, 15ος–17ος αι.», *Βενετία-Εύβοια: Από τον Έγριπο στο Νεγροπόντε, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου*, Βενετία-Αθήνα 2006, σσ. 214-216, αρ. 1-2.

---

464. Πρβλ. επίσης λήμμα 628 του παρόντος.

465. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Δ. Γκίνης, «Περίγραμμα Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Συμπλήρωμα πρῶτον», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), λήμμα 12 (92β), 15 (95α), 16 (95β), 17 (95γ), 18 (95δ), 20 (95στ).

466. Το έγγραφο των σσ. 306-309, αρ. 2 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 338-339, αρ. 26. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαθηκη*

*Βενετία, 1618, 26 Οκτωβρίου*

*«Die Veneris 26 ottobris 1618 Indictione seconda*

*Io Elena q. Zuanne da Negroponte Greco et consorte de Ser Francesco da Feltre servitor dell' illustrissimo Querini alli Tollentini sana per gratia de Dio della mente et intelletto benche inferma del corpo giacendo in letto in casa dell' habitatione de misser Francesco de Pauli sartor, mio padrigno a San Simion piccolo et volendo disponer alle cose mie ho fatto chiamar Gieronimo Brini nodaro di Venezia et pregato de scriver questo mio testamento et ultima volonta et doppo il mio mancar lo compisca et robore con le clausule secondo l' uso de nodari di Venezia. Et prima raccomando l' anima mia all' omnipotente Idio, al Salvator nostro, Giesu Christo, alla Gloriosa Vergine Maria et a tutta la corte del cielo. Lasso a mio marido Ducati diesi, ò in danari, ò in robba e che non possa dimandar altro. Lasso tutto il resto di mio à miei do fradelli Antonio et Marco che è sia patroni e de mio marido non possa domandargli niente ma che loro sia patroni esclusi che della mia robba son patrona e posso far quell che me piase a me. Interogata dal nodaro de hospidali et altri luochi pii della città dissi ho puoca robba non posso lascar altro.*

*Io Bernardo de quondam Santino Donati dela Malvasia fui testimonio pregato et gurato.*

*Io Adamo de marstor Grecho barbier fuit testimonio pregato et giurato et facio fede al nodaro dela deta testatrice»*[467].

**542**

1582-1600. Διοικητικά έγγραφα. Ρέθυμνο, Χάνδακας [ι].

Κ. Λαμπρινός, «Οι κάτοικοι της κρητικής υπαίθρου κατά το 16ο και 17ο αιώνα. Κοινωνικο-πολιτικά γνωρίσματα και πρακτικές εκπροσώπησης», *Θησαυρίσματα* 32 (2002), σσ. 145-147, αρ. 1-5· σσ. 149-151, αρ. 8.

**543**

1582-1744. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα, Μάλτα, Μύκονος, Σαντορίνη, Χάνδακας [λ].

Α. Τσελίκας, *Μαρτυρίες από τη Σαντορίνη (1573-1819)*, Αθήνα 1989, σ. 76, αρ. 3· σ. 95, αρ. 34· σσ. 101-102, αρ. 45· σσ. 104-105, αρ. 51[468].

---

467. σ. 214, αρ. 1.

468. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 131.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**544**

1583-1619. Διοικητικές εκθέσεις. Βενετία, Χάνδακας [ι].
A. Vincent, «Money and coinage in Venetian Crete, c. 1400-1669. An introduction», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), σσ. 321-325, αρ. 3-4.

**545**

1583-1632. Διαθήκη και κανονισμός λειτουργίας κολλεγίου. Βενετία, Κίσσαμος, Πάδοβα [ι].
Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἡ ἐπισκοπὴ Κισσάμου καὶ ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῆς Βενετίας καὶ τοῦ Βατικανοῦ (τέλη 16ου–ἀρχὲς 17ου αἰ.)», *Πρακτικὰ τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σ. 326, σσ. 330-331.

**546**

1584. Δικαστική απόφαση του Δούκα της Κρήτης σχετικά με την εκτίμηση προίκας. Χάνδακας [ι].
Κ. Μέρτζιος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Κρητῶν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Α'. Μιχαὴλ Δαμασκηνός», *ΚΧ* 1 (1947), σσ. 616-618 (μαζί με μετάφραση).

**547**

1584-1760. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με τη λειτουργία σιταποθήκης. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].
Despina Vlassi, «La politica annonaria di Venezia a Cefalonia. Il fondaco delle biade (sec. XVI-XVIII)», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), σσ. 302-318, αρ. 1-7.

**548**

1585. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ι. Μ. Ταξιαρχών Αιγίου [ι].
Κ. Τσικνάκης, «Η Μονή Ταξιαρχών του Αιγίου στα τέλη του 16ου αι.», *Πελοποννησιακά* 21 (1995), σσ. 70-72, αρ. 1-2.

**549**

1585. Διοικητική αναφορά. Κωνσταντινούπολη, Σαγιάδα (Ήπειρος) [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Το ιχθυοτροφείο της Σαγιάδας (1585)», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 36 (2002), σσ. 13-14.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**550**

1585-1635. Νοταριακό πρωτόκολλο. Ρέθυμνο [ι].

Γ. Γρυντάκης (εκδ.), *Archivio di Stato di Venezia. Notai di Candia (b. 276), Zorzi Troilo, Rettimo, 1585, 21 Novembre - 1600, 30 Disembre*, Χανιά 2006 (= *Τάλως* 14 (2006)), σσ. 39-202, αρ. 1-101 (μαζί με μετάφραση σσ. 238-401)[469].

*ΣΥΝΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟ*

*Ρέθυμνο, 1589, 29 Νοεμβρίου*

*«1589 alli 29 di Novembre nell'inditione 3a in Rettimo, cittá dell'isola di Candia, nella botega de meser Angeluzo Troilo.*

*Ivi, vertendo certa differentia tra mastro Zanin, mastro Giorgi et mastro Bartolomio Sguro, figlioli quondam mastro Antonio, habitente in questa cittá di Rettimo, dall'una, et mastro Michelin Sguro, loro fratello, habitente ibidem, dall'altra, per occasion che esso mastro Michelin pretende dover haver da essi suoi fratelli la portione á se toccante de rason paterna e maternal, e desiderando ambe le parti che questa tal loro differentia sii decisa da giudici arbitri et amici communi, come buoni et amorevoli fratelli. Peró per virtú del presente compromesso eleggeno per loro giudici arbitri, arbitratori et amichabili compositori de iure e de fatto, more veneto et inappellabile, li eccellenti signori Zorzi Troilo et Giorgi Vergici del eccellente signor Christodulo, alli quali dano auttoritá di poter veder, aldir et giudicar questa loro differentia et quello che da essi sará sopra la conscientia loro giudicato, deciso et pronunciato, sia et s'intenda sempre firmo, valido et inappellato promittens et cetera.*

*Testes pregati: Il magnifico misser Polo Lombardo del magnifico misser Zuanne,*

*Il spettabile misser Zorzi Clarozante del reverndo patera misser Constantin,*

*Il spettabile misser Manolici Avrami del misser Nicoló»*[470].

*ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ*

*Ρέθυμνο, 1593, 2 Οκτωβρίου*

*«1593 alli 2 d'Ottobre, indittione 6 nella cittá di Rettimno, in casa dell'infrascritto misser Nicolo Pulachi.*

*Ivi, essendo gia redutto il spettabile misser Nicoló Pulá in inopia et impotentia grande ne potendo per ció sustentar il carico del padre di famiglia et alimentar et governar i suoi figlioli e specialmente misser Marin, suo primo figlio procreato con la quondam*

---

469. Ο ίδιος έχει εκδόσει σε μετάφραση τέσσερεις ακόμη ιταλόγλωσσους νοτάριους της περιοχής του Ρεθύμνου: *Το πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη νοταρίου Ι. Βλαστού, Ρούστικα (1599-1614)*, Αθήνα 1990· *Το πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη νοταρίου Τζώρτζη Πάντιμου (1613-1642)*, Αθήνα 1990· *Το πρωτόκολλο του Ρεθεμνιώτη νοτάριου Αντρέα Καλλέργη (1635-1649)*, Αθήνα 1994· *Μαρίνος Αρκολέος, Ο τελευταίος νοτάριος της δυτικής Κρήτης, Πρωτόκολλο (1643-1646)*, Ρέθυμνο 2003.

470. αρ. 20.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*madonna Maria Surian del quondam misser Zuanne, il quale essendo di etá adulto é necessario cosi nel vitto come nel vestir far ogni anno spese de non poca importantia, peró acció che detto misser Marin possi almeno prevalersi della hereditá e beni materni, poiche del suo esso misser Nicolo non há da dargli cosa alcuna. Per virtú del presente instrumento di emancipation e division lo libera dal vincolo della patria potestá, volendo che come persona sui iuris possi liberamente per carico pigliar, tenir e posseder, contrazer, distazer et a libitum disponer delli beni suoi materni et d'ogni altra robba che de iure aspetasse, renunciando esso misser Nicolo qual si vogli beneficio di leze che sopra detti beni potesse haver, non volendo haver carico, ne potendo haver carico de alimenti, ne d'altro verso detto suo figliolo, e peró liberandolo á vinculo patrie potestatis, vol che come persona libera possi conseguir tutte e qualunche sue ragion et attion che de iure gli vien concessa, con questa tamen condition et dechiaration che detto misser Marin sia tenuto et obligato dar li alimenti á detto suo padre in tutta la vita sua, promittens et cetera. Presente detto misser Marin et stipulante contentandosi in omnibus pro ut sopra.*

*Testes pregati: il spettabile misser Zorzi Carsio fó del spettabile misser Manea, et mastro Michali Clarozane fó del reverendo papá ser Andrea»*[471].

**551**

1586. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία [λ, ι].
C. Kyrris, «Documents relating to Georgio Protopapa da Vatili and Michel Favro Cyprio», *EKEE* 2 (1968-1969) [1969], σσ. 65-84, αρ. 1-15.

**552**

1586. Προικώα έγγραφα. Ρέθυμνο [ι].
Μ. Μανούσακας, «Δανιὴλ Φουρλάνος (1550ci.-1592). Ἕνας λησμονημένος λόγιος τοῦ Ρεθέμνου», *Πεπραγμένα τοῦ Γ' Διεθνοῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, τ. Β', Ἀθήνα 1974, σσ. 203-206, αρ. 2-3.

**553**

1586. Διοικητικά έγγραφα. Ρέθυμνο [ι].
Κ. Λαμπρινός, «Καθολικοί και ορθόδοξοι στο Ρέθυμνο στα χρόνια της αρχιερατείας του επισκόπου Giulio Cazzara (1582–1589)», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), σσ. 266-267, αρ. 1· σσ. 270–273, αρ. 3.

471. αρ. 48.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**554**

1586. Αποφάσεις της κρητικής Αυθεντίας για απονομή χάριτος. I.M. Αγκαράθου, Ιεράπετρα, Χάνδακας [ι].

Ρομίνα Τσακίρη, «"Mossi e compassione della povertà et miseria sua ...". Απονομές χάριτος στη βενετοκρατούμενη Κρήτη (μορφή και περιεχόμενο)», *Θησαυρίσματα* 33 (2003), σσ. 234-240, αρ. 1-4.

*ΑΠΟΝΟΜΗ ΧΑΡΙΤΟΣ.*

*Η ΑΡΧΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΕΞΟΡΙΑΣ ΜΕΤΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΣΕ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΕΛΙΟΥ ΤΗΣ ΠΕΔΙΑΔΟΣ*

*I.M. Αγκαράθου, 1586, 17 Μαΐου*

*«Noi, Lodovico Memo, per la Serenissima Ducal Signoria di Venetia etca, duca, con le vice del clarissimo signor Lodovico Falier, consiglier di Candia, essistente nel monastero d'Angaranto per la visita del territorio. Havendo udita la supplichevole instantia fatta avanti di noi dall'intervenienti de Marco Sclavo, dal metochio di Magazen, posto al luoco de Laschiti, per la quale siamo instant che essendo esso Magno bandito, per sententia absente del clarissimo reggimento, della città di Candia, suo territorio et miglia quindeci oltra i confine per anni quindeci continui. Et in caso di contraffattione et fosse preso, et apresentato nelle forze di esser posto sopra una delle gallere di condannati a vogar il remo con li ferri alli piedi per anni sette continui. Et non essendo habile di essergli tagliata la man destra. Et come in essa sentential de dì 13 Novembre 1583 più diffusamente si legge, in esecution della qual essendo stato al suo confine, dove tutta via continua con molto patimento della sua vita et mallefficio delli suoi poveri figlioli, i quali per l'absentia sua si ritrovano in gran miseria, essendogli andato a malle quanto si ritrovana possedere in detto luoco. Et che compassionando l'infelice suo stato, come rapresentati prencipe cosi religioso et pieno di carità Christiana verso li suoi sudditi, et tanto più havendo il padre di esso Sclavo conseguito la pace da Felippo Romaniti, calogero quondam ser Nicolò, dal casal Vrisses, padre dell'offeso, promettendo anco per li altri suoi figli, come per instrument de papà Nicola Russopsiri, nodaro, de dì 8 Genaro 1583, vossamo commutargli ditto suo bando nel castello di Pediada et suo distretto acciò che con questo mezo potesse procaciar il vivere alla sua povera famigliolla con farsela venir ad habitar seco. La onde, considerate noi tutte le predette cose et havuta compassione alla sua miseria, per non lassar andar le malle quelle povere creature, che pur sono suddite di sua serenità, et a quello ch'in simul matteria è stato osservato d'altri precessori nostri alle visite, havendo veduto il prenominato instrumento di pace. Habbendo, con l'auttorità che tenemo, commutato, sicome per vigor delle presenti nostre, commutiamo a detto Magno Sclavo il predetto suo bando nel castello di Pediada et suo territorio, di modo che possi per virtù delli presenti nostre liberamente et sicuramente andar, star et praticar in detto castello et suo distretto come poteva innanti. Dovendo però essa sententia restar nelle alter sue parti immutabile, commettendo però a chi spetta che debba le presenti nostre inviolabilmente osservar et essequire et alli spettabili nodari dell'Avogaria che debbano*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*far notta nella raspa, all'incontro di detta sententia della presente nostra commutatione, la qual debba anco esser publicata in quorum fidem etc.*

*Acta et data nel monastero d'Agnaranto li 17 Mazo 1586.*

*Lodovico Memo, duca, con le vice.*

*Die 17 Junii 1586 fù pubblicata la suprascripta gratia sopra la collana di San Marco per Piero Bortolo, comandador, a son di trom<b>a (come lui rispose) essendo molto a gente a torno»*[472].

**555**

1586-1595. Διοικητικά έγγραφα και νοταριακές πράξεις. Κύπρος, Πέρα, Ρέθυμνο [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Μνείες για Κύπριους στα τέλη του 16ου αιώνα», *Δωδώνη* 29 (2000), σσ. 88-92, αρ. 2-7.

**556**

1586-1653. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Μαρία Κωνσταντουδάκη, «Μαρτυρίες ζωγραφικῶν ἔργων στὸ Χάνδακα σὲ ἔγγραφα τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σσ. 105-116, αρ. 1-6[473]· σ. 118, αρ. 8· σσ. 131-133, αρ. 12[474].

**557**

1586-1727. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Θεσσαλονίκη [ι].

Κ. Γαβριλιάδης, «Οι σχέσεις των Ελλήνων εμπόρων με τα προξενεία της Βενετίας, 1720-1767», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 33 (1998-1999), σσ. 345-346, αρ. 1-2.

**558**

1587-1589. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων. Μάξιμος Μαργούνιος», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), σσ. 258-266 (μαζί με μετάφραση).

---

472. σσ. 236-237, αρ. 2.

473. Η νοταριακή πράξη των σσ. 112-113, αρ. 5 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 348, αρ. 33. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

474. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 246.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**559**

1587-1805. Διοικητικά έγγραφα. Ζάκυνθος, Χάνδακας [ι].
Ν. Κ ο ν ό μ ο ς, «Ἀνέκδοτα ζακυνθινὰ ἔγγραφα (1547-1826)», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 8 (1970), σσ. 227-229, αρ. 2· σ. 236, αρ. 6 (μαζί με μετάφραση)[475].

**560**

1588. Στρατιωτικός Κανονισμός. Χάνδακας [ι].
Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Κανονισμὸς τῆς Φρουρᾶς τοῦ Βασιλείου τῆς Κρήτης (1588)», *ΚΧ* 2 (1948), σσ. 74-92 (μαζί με μετάφραση).

**561**

1588. Απογραφές πληθυσμού. Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα [ι].
Σ. Σ π α ν ά κ η ς, «Οι οικισμοί της Επτανήσου και οι κάτοικοί των τον 16ο αιώνα», *Πρακτικά του Ε΄ Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 115-127[476].

**562**

1588. Αποφάσεις της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία [ι].
Κ. Τ σ ι κ ν ά κ η ς, «Ο μητροπολίτης Χίου Ιππόλυτος Καστρίσιος. Νέα στοιχεία για τη ζωή και τη δράση του», *Θησαυρίσματα* 20 (1990), σσ. 428-430, αρ. 1-2.

**563**

1588. Καταγραφή κινητών. Πέρα [ι].
Φ α ν ή Μ α υ ρ ο ε ι δ ή, «Στοιχεία για τον Λεονίνο Σέρβο (16ος αιώνας)», *Τόμος Τιμητικός Κ.Ν. Τριανταφύλλου*, Πάτρα 1993, σσ. 577-579.

**564**

1588. Διοικητική αναφορά. Χάνδακας [ι].
Κ. Τ σ ι κ ν ά κ η ς, «Εύρεση θησαυρού νομισμάτων στην Έμπαρο το 1588», *Λοιβή*, σσ. 318-319.

---

475. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 89β.

476. Η απογραφή της σ. 116 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 336-337, αρ. 25. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**565**

1588. Διοικητικά έγγραφα, πρακτικά δικογραφίας. Βενετία [ι].
Chryssa Maltezou, «Gavriil Seviros imprigionato dai veneziani per calunnia di ribellione», *Gavriil Seviros, archivescovo di Filadelfia a Venezia, e la sua epoca*, Venezia 2004, σσ. 109-112, αρ. 1· σσ. 115-132, αρ. 3-6.

**566**

1588-1589. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].
Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων. Μανοῦσος Θεοτοκόπουλος», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), σσ. 191-202 (μαζί με μετάφραση).

**567**

1589. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Κύθηρα, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης (έκδ.), *Zuanne Mocenigo, Provveditore Generale del Regno di Candia. Relazione presentata nell'eccellentissimo consiglio nel 17 Aprile MDLXXXIX*, Ηράκλειο 1940 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 1), σσ. 1-219 (μαζί με μετάφραση)[477].

**568**

1589. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης, «Ἔκθεση γιὰ τὴ στρατιωτικὴ κατάσταση τῆς Κρήτης (1589)», *ΚΧ* 2 (1948), σσ. 237-252 (μαζί με μετάφραση).

**569**

1589. Διάταγμα της Συγκλήτου. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης, «Ἕνα ἔγγραφο τῆς Βενετικῆς Γερουσίας γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ Βασιλείου τῆς Κρήτης (26 Αὐγούστου 1589)», *ΚΧ* 2 (1948), σσ. 479-486 (μαζί με μετάφραση).

---

477. Απόσπασμα της έκθεσης έχει δημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 247, αρ. 29 καθώς και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 339-342, αρ. 28. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 και 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**570**

1589. Κανονισμός άσκησης αξιώματος. Βενετία [λ].
Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ (εκδ.), *«Ire debeas in rettorem Caneae». Η εντολή του δόγη Βενετίας προς τον ρέκτορα Χανίων, 1589*, Βενετία 2002, σσ. 41-266, αρ. 1-273.

**571**

1590. Νοταριακή πράξη. Κωνσταντινούπολη [ι].
Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, «Απελευθέρωση σκλάβων στα τέλη του 16ου αιώνα», *Δωδώνη* 33 (2004), σσ. 22-23, αρ. 25.

**572**

1590-1595. Διοικητικά έγγραφα βενετικών και οθωμανικών αρχών σχετικά με την άσκηση πειρατείας. Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κωνσταντινούπολη, Λευκάδα, Μήλος, Παξοί, Πάργα, Πάτρα, Πέρα, Πρέβεζα, Σητεία, Χάνδακας [ι].
Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, «Επιδρομές και βία στη θάλασσα (1590-1646)», *Δωδώνη* 31 (2002), σσ. 224-235, αρ. 1-12.

*ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΤΗ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΕΙΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ*

*Κεφαλονιά, 1595, 20 Οκτωβρίου*

*«In lettere del baylo in Constantinopoli prime de 30 Xmbre 1595*
*In lettere del Zanthe delli 20 ottobre, ricevute a X decembre 1595 in Pera*

*Dalla lettera del clarissimo Proveditor della Cefalonia intenderanno V.V. S.S. illustrissime li robbamenti et incursion chefanno alla giornata a queste povere isole li ladri di Santa Maura, li quali crescendo ogni giorno più in potere per le prese che fanno, moltiplicano anco li loro vasselli. Et li giorni passati ne havevano otto armati, né contenti della schiavitù fatta alla Ceffalonia picciola, uno di essi corsari nominatõ Velliopali è venuto a dar l'assalto i molti luoghi. Ma havendo trovato impedimento corse una di queste notti passate sotto vento di quest'isola et prese nove huomeni et amazzato uno, li nomi delli quali saranno qui sotto notati, oltre li tanti et tanti schiavi christiani sudditi che si attrovano in Santa Maura, che è quasi impossibile a orederlo. Però potendo V.V. S.S. illustrissime ordinar alcuna cosa in questo proposito in benefitio universale si raccorderano di questi povereti, che, oltre che io lo riceverò in gratia particolare, sarà opera pia et grata al Signor Dio, che le prospererà ogni suo desiderato fine et questi povereti pregherano per la longa vita di V.V. S.S. illustrissime.*

*Attanasio Lapari* *Todoro Cladi*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Giorgio Lapari fratello* *Antonio Cipriotto*
*Gianni Lurbani* *Micali Prelatipoli*
*Marco Gionitata* *Zuane Sguro*
*Stamati Giuressi*»[478].

**573**

1591-1593. Δικαστικές αποφάσεις και σχετικά διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].
Μαρία Μονδέλου, «Η δίκη του πρωτόπαπα Χάνδακα Ανδρέα Αμοραίου στα τέλη του 16ου αιώνα», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 373-376, αρ. 1-4.

**574**

1591-1593. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].
Μαρία Κωνσταντουδάκη–Κιτρομηλίδου, «Παραγγελίες πινάκων, εργαστήριο, κυκλοφορία σχεδίων του Μιχαήλ Δαμασκηνού στον Χάνδακα. Ανέκδοτα έγγραφα (1585-1593)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σσ. 262-263, αρ. 3· σ. 269, αρ. 4[479].

**575**

1593. Διοικητικά έγγραφα. Κεφαλονιά [ι].
Ν. Μοσχονᾶς, «Πρακτικὰ Συμβουλίου Κοινότητας Κεφαλονιᾶς. Βιβλίο Α' (19 Μαρτίου–19 Ἀπριλίου 1593)», *Σύμμεικτα* 3 (1979), σσ. 274-323[480].

**576**

1593-1594. Διοικητικές αναφορές–αιτήσεις. Σφακιά, Χανιά [ι].
Σ. Σπανάκης, «Δύο ἀναφορὲς τῶν Σφακιανῶν πρὸς τοὺς Βενετοὺς Προβλεπτές (1593-1594)», *KX* 1 (1947), σσ. 439-444 (μαζί με μετάφραση)[481].

---

478. σσ. 225-226, αρ. 3.

479. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 149.

480. Το έγγραφο των σσ. 274-276, έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 248-249, αρ. 30. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

481. Το έγγραφο των σσ. 436-439 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**577**

1593-1599. Διοικητικές εκθέσεις. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Μαρία Αρακαδάκη, «Αρχειακά τεκμήρια για το φρούριο της Γραμβούσας. Τέσσερεις εκθέσεις Προνοητών της τελευταίας δεκαετίας του 16ου αιώνα», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), σσ. 270-293, αρ. 1-4.

**578**

1593-1601. Ασφαλιστήρια πλοίων. Βενετία [ι].

Δ. Γκόφας, «Ἀσφαλιστήρια τοῦ 16ου αἰῶνος ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σσ. 65-88, αρ. 1-12 (= Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 334-353, αρ. 1-12).

**579**

1594-1595. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Μελέτιος Βλαστός. Νέα βιογραφικὰ στοιχεῖα», *Παρνασσὸς* 4 (1962), σσ. 23-27, αρ. 1-5.

**579α**

1594-1613/1615. Περιγραφή των αρμοδιοτήτων οργάνων της βενετικής διοίκησης της Κρήτης καθώς και κατάλογος μισθοδοσίας τους. Βενετία, Γραμβούσα, Κύθηρα, Ρέθυμνο, Σητεία, Σούδα, Σφακιά, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Αξιώματα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη κατά το 16ο και 17ο αιώνα», *ΚΧ* 26 (1986), σσ. 119-134.

**580**

1594-1720. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Ζάκυνθος [ι].

Ν. Κατράμης, *Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου*, Ζάκυνθος 1880, σσ. 57-58· σσ. 118-119· σσ. 356-358.

---

*quasi alterum Byzantium*, σσ. 249-250, αρ. 31 (πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος). Το δεύτερο έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Σ. Σπανάκης (έκδ.), *Filippo Pasqualigo, Capitano di Candia e provveditore della Canea. Relazione letta nell'eccelentissimo Consiglio MDXCIV*, Ηράκλειο 1953 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 3), σσ. 164-168 (πρβλ. σχετ. λήμμα 417 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**581**

1595-1649. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Α. Vincent, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὸν Μᾶρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 5 (1968), σσ. 126-146 αρ. 1-5· σσ. 154-155, αρ. 7· σσ. 160-171, αρ. 8-8Β[482].

**582**

1596. Διαθήκη. Βενετία [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Μικρὸς Ἑλληνομνήμων. Ἐμμανουὴλ Γλυντζώνης», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), σσ. 212-216 (μαζί με μετάφραση).

**583**

1596. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ακρωτήρι (Χανίων) [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Ἀναφορὰ τῶν κατοίκων τοῦ Ἀκρωτηρίου (1596)», *Κρητικὰ Γράμματα* 3 (1972), σσ. 2-7.

**584**

1596. Απόφαση της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].

Ν. Μοσχονᾶς, «Ἄγνωστοι Βενετοὶ Προβλεπτὲς Ἄσου», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 26 (1982), σσ. 289-291.

**585**

1596. Διοικητική απόφαση της κρητικής Αυθεντίας. Χάνδακας [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Συλλογή διατάξεων για τη βενετική ευγένεια στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Πεπραγμένα του Η΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β2, Ηράκλειο 2000, σσ. 152-153.

**586**

1596-1615. Ασφαλιστήρια. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Δ. Γκόφας, «Ασφαλίσεις πλοίων και θαλασσίων μεταφορών εμπορευμάτων από Έλληνες γύρω στα τέλη του 16ου αιώνα», *Επιθεώρηση*

---

482. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 254.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Εμπορικού Δικαίου* 43 (1992), σσ. 29-31, αρ. 1-2 (= *Πεπραγμένα του Ζ΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ρέθυμνο 1995, σσ. 220-223, αρ. 1-2).

**587**

1596-1616. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Μαρία Χαιρέτη, «Εἰδήσεις γιὰ τρεῖς μονὲς τῆς περιοχῆς Χανίων στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σσ. 13-35, αρ. 1-16.

**588**

1598. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χανιά [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Τὰ Χανιὰ στὰ τέλη τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνα. Ἡ ἔκθεση τοῦ B. Dolphin (1598)», *Δωδώνη* 2 (1973), σσ. 86-102.

**589**

1598-1622. Διοικητική αναφορά. Χάνδακας [ι].

Ιωάννα Στεριώτου, «Προτάσεις για προσθήκες στον Αρσανά του Χάνδακα από ανέκδοτες πηγές του Archivio di Stato της Βενετίας», *Ροδωνιά*, τ. Β΄, σσ. 521-524, αρ. 1, 3-4.

**590**

1599. Διοικητικό έγγραφο. Ρέθυμνο [ι].

Κ. Λαμπρινός, «Κοινωνικές και οικονομικές αντιθέσεις σε ένα χωριό της κρητικής υπαίθρου (τέλη του 16ου αι.)», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 394-395.

**591**

1599-1634. Διοικητικά έγγραφα. Κύπρος, Κωνσταντινούπολη [ι].

Γ. Πλουμίδης, «Η βενετική εμπορική παρουσία στην Κύπρο (αρχές του 17ου αιώνα)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σσ. 411-420, αρ. 1-7.

**592**

1599-1793. Νοταριακές και διοικητικές πράξεις. Βενετία, Τεργέστη [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Τὸ ἐν Βενετίᾳ Ἠπειρωτικὸν Ἀρχεῖον», *Ἠπειρωτικὰ*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Χρονικά* 11 (1936), σσ. 5-16[483]· σσ. 21-27· σσ. 29-41· σσ. 55-56 αρ. 20· σσ. 67-72· σσ. 76-79· σσ. 92-103· σσ. 140-150· σσ. 152-175· σσ. 182-184· σσ. 192-195· σσ. 198-200 (μαζί με μετάφραση)[484].

**593**

1601-1607. Διοικητικά έγγραφα διανομής εκκλησιαστικής περιουσίας. Ρώμη, Τήνος, Χάνδακας [λ, ι].

Μ. Φ ώ σ κ ο λ ο ς, «Η κατάργηση της λατινικής επισκοπής Αρκαδίας και τα κανονικάτα του καθεδρικού ναού της Τήνου», *Κρητολογικά Γράμματα* 15/16 (1999-2000), σσ. 95-104, αρ. 1-3.

**594**

1601-1658. Νοταριακές πράξεις. Βενετία [ι].

U r a n i a K a r a g h i a n n i, «Le arche dei Greci nel Campo di San Giorgio dei Greci come espressione del loro adeguamento ai modelli della società veneziana (seconda metà del XVI sec.–XVII sec.)», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), σσ. 172-176, αρ. 1, 2.

**595**

1602. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Ρέθυμνο, Σητεία, Σπιναλόνγκα, Σφακιά, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Σ. Σ π α ν ά κ η ς (έκδ.), *Benedetto Moro. Provveditor General nel Regno di Candia, Relazione letta in Pregati a 25 Giugno 1602*, Ηράκλειο 1958 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 4), σσ. 1-185 (μαζί με μετάφραση)[485].

**596**

1603-1608. Διοικητικά έγγραφα. Κύθηρα, Χάνδακας, Χανιά [ι].

Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς, «Πειρατές και ναυάγια στα Κύθηρα (1603-1608)», *Δωδώνη* 26 (1997), σσ. 170-174, αρ. 1-4.

---

483. Επαναδημοσίευση στο Ι. Ζούμας, «Η παιδεία κατά την τουρκοκρατίαν εις την περιοχήν Σαλώνων (Αμφίσσης) [συμπλήρωμα]», *Τετράμηνα* 46-47 (1991), σσ. 3070-3072 (μαζί με μετάφραση). Πρβλ. σχετ. λήμμα 800 του παρόντος.

484. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 154α.

485. Απόσπασμα από την έκθεση έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 250-251, αρ. 32. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**597**

1603-1660. Πρακτικά δικών και νοταριακές πράξεις. Βενετία. Λισσαβώνα, Ι. Μ. Αγίου Σάββα, Ι. Μ. Σινά [λ, ι].
N. B ă n e s c u, *Acte Veneţiene privitoare la Urmaşii Lui Petru-Vodă Şciopul*, Bucuresti 1929, σσ. 17-34, αρ. 1-23· σσ. 56-57, αρ. 90· σσ. 62-67, αρ. 105-107.

**598**

1604. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Σ. Σ π α ν ά κ η ς (εκδ.), «Ἡ ἔκθεση τοῦ Δούκα Ἰωάννη Σαγκρέντο (1604)», *ΚΧ* 3 (1949), σσ. 520-533 (μαζί με μετάφραση).

**599**

1604-1607. Διαθήκες. Βενετία [ι].
Δ έ σ π ο ι ν α Β λ ά σ σ η, «Δύο διαθήκες των αρχών του 17ου αιώνα από το Παλαιό Αρχείο του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), σσ. 199-209, αρ. 1-2.

**600**

1604-1640. Κείμενα πρεσβειών από τους κατοίκους της Κρήτης προς τα κεντρικά όργανα της Βενετίας. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Γ. Π λ ο υ μ ί δ η ς (εκδ.), *Πρεσβείες Κρητών προς τη Βενετία, 1604-1640*, Ιωάννινα 1988, σσ. 11-87, αρ. 1-18[486].

**601**

1606-1629. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].
Ε ἰ ρ ή ν η Β λ α χ ά κ η, «Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐπισκοπιανῆς στὴν Κρήτη πρὶν ἀπὸ τὴ μεταφορά της στὴ Ζάκυνθο», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σσ. 264-268, αρ. 1-5[487].

---

486. Το υπ. αρ. 11 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 411-412, αρ. 13. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

487. Για το ελληνικό έγγραφο βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 204.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**602**

1607. Αποδείξεις είσπραξης και εξόφλησης. Χάνδακας [ι].
Σ. Ευαγγελάτος, «Νέος χρονολογικός προσδιορισμός του θανάτου του Γεωργίου Ι. Χορτάτση (και συνοπτική συγκέντρωση των πληροφοριών που διαθέτουμε γι' αυτόν)», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), σσ. 457-461, αρ. 1, 2.

**603**

1607-1635. Διαθήκη, κωδίκελλος και άλλα κληρονομικά έγγραφα. Βενετία [ι].
C. Kyrris, «Prosopographical data relating to Georgio Protopapa da Vatili», *EKEE* 1 (1967-1968), σσ. 96-102, αρ. 1-4.

**604**

1607-1644. Αιτήσεις ελλήνων εμπόρων προς τη βενετική Σύγκλητο. Βενετία, Κέρκυρα, Ρόδος, Σκύρος [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Έμποροι και ναυτικοί του 17ου αιώνα. Τέσσερεις περιπτώσεις», *Ροδωνιά*, τ. Β', σσ. 479-482, αρ. 1-4.

**605**

1609. Παρακαταθήκη. Χάνδακας [ι].
P. Kitromilides, «The making of a lawyer: humanism and legal syncretism in Venetian Crete», *Byzantine and Modern Greek Studies* 17 (1993), σσ. 60-66[488].

**606**

1609-1789. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Πάργα, Ι.Μ. Σινά, Χάνδακας [ι].
Ε. Σαρμάνης, «Το Σιναϊτικό μετόχι της Πάργας και οι σχέσεις της Μονής Σινά με τη Βενετία», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 40 (2006), σσ. 408-419, αρ. 1-7.

---

488. Απόσπασμα του εγγράφου έχει δημοσιευτεί και στο P. Kitromilides, «Law and Humanism in Cretan culture. Evidence of an early seventeenth century library catalogue», *Πεπραγμένα του Ε' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Ηράκλειο Κρήτης 1985, σσ. 186-189. Επαναδημοσίευση στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 420-421, αρ. 23 (πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**607**

1610. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης (έκδ.), «Ἡ ἔκθεση τοῦ Ντολφὶν Βενιέρ, δούκα τῆς Κρήτης (1610)», *ΚΧ* 4 (1950), σσ. 321-352 (μαζί με μετάφραση).

**608**

1610-1638. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Χάνδακας [ι].
Γ. Μαυρομάτης, «Αρχειακές μαρτυρίες για το μουσικό και Πρωτοψάλτη Χάνδακα Δημήτριο Νταμία», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σ. 330, αρ. 1· σ. 332, αρ. 3[489].

**609**

1610-1644. Διοικητικό έγγραφο και διαθήκη. Βενετία [ι].
D. Arvanitakis, «Studenti a Venezia. Un'aspetto dell'esperienza dell'istruzione neoellenica», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 66-69, αρ. 1-2.

**610**

1610-1703. Διαθήκες και κωδίκελλοι της οικογένειας Φλαγγίνη καθώς και διοικητικά έγγραφα σχετικά με την ίδρυση του Φροντιστηρίου. Βενετία [ι].
Κ. Μέρτζιος, «Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ Μικρὸς Ἑλληνομνήμων», *Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 9 (1939), σσ. 15- 84, σσ. 91-106, σσ. 111-117, σσ. 170-173 (μαζί με μετάφραση)[490].

**611**

1611. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [λ, ι].
Σ. Λάμπρος, «Σημειώματα ἀφορῶντα τὴν ἐν Κερκύρᾳ Συναγωγήν», *NE* 18 (1924), σσ. 248-253.

---

489. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 193.

490. Τα έγγραφα των σσ. 170-171 και 48-50 έχουν επαναδημοσιευτεί στο D. Arvanitakis, «Studenti a Venezia. Un'aspetto dell'esperienza dell'istruzione neoellenica», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 66-67, αρ. 1 και σσ. 68-69, αρ. 2 (πρβλ. σχετ. λήμμα 609 του παρόντος). Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 180.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 612

1611. Διαθήκη. Χάνδακας [ι].

Σ. Σπανάκης, «Ἡ διαθήκη τοῦ Ἀντρέα Κορνάρου (1611)», *ΚΧ* 9 (1955), σσ. 387-456 (μαζί με μετάφραση)[491].

## 613

1611-1612. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ρέθυμνο [ι].

Κ. Λαμπρινός, «Λειτουργίες της Loggia στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Ἄνθη Χαρίτων*, σσ. 241-242, αρ. 1-2.

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ.*
*ΕΠΙΔΙΚΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΣΕ ΙΔΙΩΤΗ ΓΙΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΥ ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΗΚΑΝ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ LOGGIA ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ*

*Βενετία, 1612, 19 Οκτωβρίου*

*«Adi 19 ottobre (MDCXII).*

*Havendo il fidelissimo Giacomo Sanguinazzo da Rettimo supplicata la Signoria Nostra per la confirmatione di una terminatione fatta l'anno 1597 a 26 Agosto dal Reggimento di quella città e dal Diletissimo nobile nostro Nicolò Donado Proveditor General et Inquisitor nel Regno di Candia per la quale vienne assignato ad esso Sanquenazzo cento perpiri all'anno da esserli esbordati da quella Camera Fiscale per refattione del danno che ha egli havuto per occasione della fabrica della detta loggia di detta città è conveniente devenir à detta confirmatione conforme alle informationi che si sono avute in questa material colle risposte ora lette però.*

*L'anderà parte che la terminatione predetta dell'anno 1597 a 26 Agosto perchè siano risposi al sudetto fidelissimo Giacomo Sanquenazzo perpiri cento all'anno dalla Camera Fiscal di Rettimo, sia per autorità di questo Conseglio confirmata come sta et giace et ne sia data notitia dove fara bisogno per la sua debita esecutione.*

*- 107*
*- 2*
*- 5»*[492].

## 614

1611(m. v. 1610)-1621. Διοικητικά έγγραφα. Χανιά [ι].

Ν. Τωμαδάκης, «Ἡ Ἁγία Τριὰς τῶν Μουρτάρων ἢ Τζαγκαρόλων καὶ οἱ ἱδρυταὶ αὐτῆς», *ΕΕΒΣ* 35 (1966-1967), σσ. 10-16, αρ. 1-3.

---

491. Μικρό απόσπασμα της διαθήκης έχει επαναδημοσιευτεί στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 422, αρ. 25. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

492. σ. 242, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**615**

1612. Ναυλοσύμφωνο. Λακωνία [ι].
Ἔ ρ σ η Μ π ρ ο ύ σ κ α ρ η, «Ἐμπορικὲς περιπέτειες τοῦ μητροπολίτη Φιλαδελφείας Γαβριὴλ Σεβήρου», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σ. 319, υποσημ. 81.

**616**

1613. Διαταγή βενετού αξιωματούχου. Βενετία, Τήνος [ι].
Ν. Μ ο σ χ ο ν ᾶ ς, «Πληροφορίες γιὰ τὴν ἀμυντικὴ κατάσταση τῆς Τήνου στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΖ′ αἰῶνα», *Θησαυρίσματα* 3 (1964), σσ. 48-61, αρ. 1-10.

**617**

1613. Προικώα έγγραφα. Χάνδακας [ι].
Κ α τ ε ρ ί ν α Μ π α ν τ ι ά, «Συμφωνητικά γάμου και προικοσύμφωνα στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», *Κρητική Εστία* 4 (1991-1993), σσ. 149-154 αρ. 1, 2[493].

**618**

1613. Διατίμηση δικαστικών εξόδων. Σητεία, Χάνδακας [ι].
Α σ π α σ ί α Π α π α δ ά κ η, «Η διατίμηση των δικαστικών εξόδων της καγκελλαρίας της Σητείας κατά τον ΙΖ′ αιώνα», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), σσ. 310-314.

**619**

1613-1614. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με τη νοταριακή τέχνη. Σητεία [ι].
Κ. Λ α μ π ρ ι ν ό ς, «Οι νοτάριοι της Κρήτης ενώπιον του νόμου: εξετάσεις καταλληλότητας και καθορισμός αμοιβών εργασίας τον 17ο αιώνα», *Κρητολογικά Γράμματα* 18 (2002-2003), σσ. 119-125, αρ. 1-4.

**620**

1613-1636. Έγγραφα σχετικά με τη λειτουργία του ενεχυροδανειστηρίου του Χάνδακα. Βενετία, Χάνδακας [ι].

493. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 231.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Αναστασία Παπαδία-Λάλα, *Το Monte di Pietà του Χάνδακα (1613-μέσα 17ου αιώνα). Συμβολή στην κοινωνική και οικονομική ιστορία της βενετοκρατούμενης Κρήτης*, Αθήνα 1987, σσ. 167-201, αρ. 1-13[494].

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ «MONTE DI PIETA» ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ*

*Χάνδακας, 1613*

*«Proclama circa la dispensa de'danari del Monte di Pietà.*

*Douendosi col nome del Spirito Santo dar principio al Monte della Pietà di Santo Sepolcro, siue della Scola de'cittadini di questa città, gli Eccellentissimi signori Giovanni Pasqualigo, Ottauian Bon, et Marco Loredan, Proueditori et Inquisitori Generali fanno publicamente intendere à tutti, che lunedi prossimo, che sara li 8 del corrente sia da incominciar à far il dispenso dall'Eccellentissimo Filippo Tandi, dottor, et dalli signori Dimitrio Murtato, Giovanni Caloná, et Nicolò Melissino, eletti al carico di esso Monte nella chiesa di Santa Maria Trimartiro, per hora, che si faci la fabrica di esso Monte.*

*Però tutti quelli, che haueranno bisogno di souuenirsi da esso Monte fino ducati candioti dieci per hora possano con pegni sicuri andar à riceuer danaro per un'anno, ò tanto manco, quanto uorranno, con pagar prò di sie per cento, per la conseruatione di esso Monte, douendo restituir in fin l'anno esso danaro, et il prò pro portione del tempo, che uorranno ricuperarli, per riceuer li loro pegni; altrimenti, spirato detto anno, sarà ipso jure, et senza altro atto giuditiario fatto incanto, et uenduti li pegni tutti del Monte dalli predetti eletti, et amministratori, che per tempo saranno, per imborsar il Monte del suo capitale et prò, et il soprauanzo che sarà si conseruerà da esser eleuato dalli patroni di pegni conforme li capitali, che saranno fatti per la conseruatione di esso Monte, et cosi di anno in anno.*

*Fù pubblicato il sopradetto proclama sopra la colonna di San Marco per Andrea Valle commandator alla presentia di molto popolo, leggendo io Pietro Niicolin di commissione di Sue Signorie Eccellentissime»*[495].

## 621

1614-1616. Διοικητικά έγγραφα από το αρχείο της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία [ι].

Κρίστα Παναγιωτοπούλου, «Τὸ τελευταῖο αὐτόγραφο σημειωματάριο (1613-1616) τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), σσ. 134-136, σχόλιο 5· σ. 137, σχόλιο 11.

---

494. Το υπ. αρ. 1 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 254, αρ. 36. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

495. αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**622**

1615. Εκκλήσεις βοήθειας προς τον πάπα από κατοίκους της Μάνης. Μάνη, Ρώμη [ι].

J. Floristán Imízcoz, «Cartas de los habitants de Maina al papa Paulo V (1615, 1618)», *Erytheia* 23 (2002), σσ. 219-200, αρ. 1-2.

**623**

1615-1634. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Γ. Μαυρομάτης, «Νέες ειδήσεις για τον ποιητή του «Φορτουνάτου» Μάρκο Αντώνιο Φώσκολο», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 309-312, αρ. 1-5· σ. 313, αρ. 7· σ. 315, αρ. 9Β[496].

**624**

1616. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].

- - - , *Relazione di Bernardo Venier, Duca di Candia (1616)*, Venezia 1867, σσ. 11-34.

**625**

1616. Δικαστική απόφαση του Δούκα της Κρήτης. Χάνδακας [ι].

A. Vincent, «Η υπόθεση του γουρουνόπουλου και των τεσσάρων διάνων: μια νεανική περιπέτεια του Μαρκαντώνιου Φόσκολου», *Κρητολογικά Γράμματα* 15-16 (1999-2000), σσ. 76-77.

*ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ, ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΝΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΩΝ SIGNORI DI NOTTE. ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΑΛΛΑ ΔΙΑΤΑΣΣΕΤΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΝΕΧΥΡΩΝ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΘΕΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ*

*Χάνδακας, 1616, 26 Οκτωβρίου*

*«Adi 21 Ottobre 1616.*

*L'eccelentissimo signor Duca, dando audientia alli testimoni estraordinarii stante l'absentia et contumatia del signor Marc' Antonio Foscolo, cittato ad instantia de Constantin Maidri, il quale recercava che havendo fatto intimar tutti li habbitenti del Casal Novo di Pediada il signor Andrea suo padre sotto li 19 dell'instante, d'ordene*

---

496. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 218.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*delli clarissimi Signori di Note, di doverlo pagare d'uno animal porcino zovene et per quattro gali d'India vechi che asseriva haver persi da drento della corte di casa sua posta in ditto casal, senza ch'essi havessero saputo né esser in obligo a tal conto, tuttavia pochi giorni fa che detto signor Marc'Antonio s'ha visto vender delli stessi gali d'India persi per detto suo padre, né essendo giusto che essi poveri habitenti fossero astreti a pagar quello che per li ordini non puono esser sottoposti, et essendo venuti tutti essi habitenti, che sono al numero de 17 persone, con ditto Constantin Maidri nanti Sua Signoria Eccelentissima per diffendersi sopra la pegnora da esso signor Marc'Antonio fatta a nome di esso signor Andrea suo padre, seben non è in citation altro che ditto Majdri, dove stetero per giorni tre continui havendolo in citatione, né essendo comparso né lui né altri per nome suo, però cossì instando ditto Maijdri, presenti anco tutti altri suoi compagni casalioti al numero di 17, quali qui sotto sarano anotati, ha Sua Signoria Clarissima intimato detto signor Marc'Antonio di dover far restituir tutti li pegni tolti alli infrascritti senza spesa alcuna, et di più che debba dara ognuno di essi iperpiri 3 al giorno per essi giorni tre, et ciò in virtù della presente intimation absente reo.*

*Segueno li nomi delli comparsi*

| | |
|---|---|
| *Constantin Maijdri predetto* | *Michelin Cavussano de Constantin* |
| *Janna Cisco quondam Constantin* | *Manusso Platarà quondam Nicolo* |
| *Andrea Partheniti quondam Nicolo* | *Andrea Sclavo quondam Giorgi* |
| *Nicolo Manggafuri de Fraggia* | *Constantin Dragumano quondam Andrea* |
| *Michelin Sclavo quondam Giorgi* | *Giorgi Bleuri quondam Constantin* |
| *Augustin Cisco quondam Cocoli* | *Chirgiaco Siminelo quondam Manoli* |
| *Janni Larezo quondam Cocoli* | *Giorgi Larezo quondam Cocoli* |
| *Janni Barbarigo quondam Alexi* | *Nicolo Cisco quondam Constantin»*[497]. |

## 626

1616-1786. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την οργάνωση των τοπικών αρχείων. Βενετία, Κεφαλλονιά [ι].

Ν. Μοσχονᾶς, «Τοπικὸν Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κεφαλληνίας. Ἐργασίαι ταξινομήσεως καὶ ἀρχειοθετήσεως (21 Ἰουλίου ἕως 31 Αὐγούστου 1970)», *Σύμμεικτα* 2 (1970), σσ. 484-498, αρ. 1-7[498].

497. σσ. 76-77.

498. Το υπ. αρ. 3 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Σταματούλα Ζαπάντη, «Ο θεσμός των Πρωτονοταρίων ως επικεφαλής των Δημοσίων Νοταρίων στην Κεφαλονιά επί Βενετοκρατίας», *Επετηρίδα των Γενικών Αρχείων του Κράτους 1991-1992*, Αθήνα 1993, σσ. 25-27 (πρβλ. λήμμα 646α του παρόντος). Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 246α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**627**

1618-1622. Δικαστική απόφαση της Αυθεντίας. Χάνδακας [ι].

A. Vincent, «The Calergi case. Crime and politics in Western Crete under Venetian Rule», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), σσ. 283-286, αρ. 9· σσ. 286-289, αρ. 10Α· σ. 290, αρ. 11· σ. 292, αρ. 13.

**628**

1618-1639. Νοταριακά και ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Ρέθυμνο [ι].

Μ. Μανούσακας, «Ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1618–1639) γιὰ τὸν Ἰωάννη-Ἀνδρέα Τρωΐλο, τὸν ποιητὴ τοῦ Ροδολίνου», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σσ. 68-75, αρ. 1-3Α[499].

**629**

1618-1664. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Αποδείξεις αστικής ιδιότητας στην Κρήτη το 17ο αιώνα (prove di cittadinanza)», *Πεπραγμένα του Ζ΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β2, Ρέθυμνο 1995, σσ. 630-634, αρ. 1-4.

*Η ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΠΟΔΕΧΕΤΑΙ ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΣΣΕΙ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΜΑΡΤΥΡΩΝ*

*Χάνδακας, 1618, 7 Νοεμβρίου*

*«Adi 7 novembre 1618*

*Presentata davanti gl'eccelentissimi signori duca, capitano grande et consiglieri di Candia per l'antescritto Masarachi et vista da Sue Signorie eccellentissime hanno quella admessa, ordinando che siano essaminati li testimonii che sopra essa et capitoli sarano prodoti affine.*

*Donà Moresini duca*

*Anzolo Da Mosto capitano*

*Andrea Contarini consiglier*

*Zorzi Bon consiglier*

*Sono stati essaminati sopra la presente scrittura il signor Michel Corogona quondam misser Demitrio, misser Manea Geriti quondam misser Zorzi et il magnifico signor Francesco Sallamon, notario et secretario ducal, come per il processo appar»*[500].

499. Η υπ. αρ. 2 πράξη έχει επαναδημοσιευτεί στο Γεωργία-Παναγιώτα Λιμνίου, «Η διαιτησία στο κρητικό δίκαιο», *Τάλως* 8 (2000), σ. 121, αρ. 8 (πρβλ. λήμμα 538 του παρόντος). Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, 246α.

500. σ. 631, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Η ΑΥΘΕΝΤΙΑ ΕΠΙΚΥΡΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΟΙΚΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ*

*Χάνδακας, 1619, 18 Μαΐου*

*«Adi 18 maggio 1619*

*Gl'eccellentissimi signori Donà Moresini, duca, Gieronimo da Leze, capitano grande, Zorzi Bon, consiglier, et Tomaso Querini, camerlengo et vice consiglier di Candia, havendo visto la scrittura presentata sotto di 7 novembre prossimo passato per il signor Gieronimo Masarachi fu de misser Nicolò, che fu de misser Gieronimo, et la deposition delli testimonii essaminati, cosi a sua instantia come per inquisitione in conformità degl'ordeni degl'eccellentissimi signori Provveditori et Inquisitori Generali sopra la civil et honorata condicione d'esso signor Gieronimo et delli predetti padre et avo suo et visti etiam li predetti ordeni et la termenacion dell'eccellentissimi loro precessori di 15 genaro 1616 et considerato quanto sopra cio considerar si deve, hanno ordinato che sia posta la parte infrascritta.*

*La parte se vi pare per le cose lete et udite per l'esame delli testimonii sudetti, che sia bene provata et giustificata la civil et honorata qualità et condicione cosi del predetto misser Gieronimo Masarachi, come delli padre et avo suo sudetti nella maniera apunto che disponeno li predetti ordeni delli eccelentissimi signori Inquisitori et la termenatione antedetta, si che detto misser Gieronimo come capace et compreso per l'ordeni predetti sia admesso di poter concorer et essere ballotato nella elletione dell'officii soliti darsi a cittadini in questa citta*

*et ballotata furono*
*per la parte balle no 4*
*contra balle no -*
*non sincere balle no -*

*et cosi fu presa detta parte con tute le balle.*

*Donà Moresini duca*
*Hieronimo da Leze capitano grande*
*Zorzi Bon consiglier*
*Tomaso Querini camerlengo et vice consiglier*

*Io Marco Marà, ordinario della cancelleria ducal, ho copiato dall'autentico essistente apresso l'illustre signor Giovanni Aurelio Procaciante, secretario et vice cancellier grande»*[501].

**630**

1619-1660. Διοικητική και νοταριακή πράξη. Βενετία [ι].

G. Plumidis, «La stampa Greca a Venezia nel secolo XVII», *Archivio Veneto* 93 (1971), σσ. 37, αρ. 1· σσ. 38-39, αρ. 3.

501. σσ. 631-632, αρ. 3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**631**

1620. Διοικητικό έγγραφο. Κέρκυρα [ι].

Φωτεινή Καρλάφτη-Μουρατίδη, «Οικοδομική δραστηριότητα στην Κέρκυρα το 17ο αιώνα», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), σσ. 341-370, αρ. 2[502].

**632**

1620-1643. Μισθώσεις έργου. Χάνδακας [ι].

Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Η αντιμετώπιση του θανάτου στην όψιμη κρητική αναγέννηση. Μια πρώτη προσέγγιση μέσα από διαθήκες και νοταριακά έγγραφα», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σσ. 137-139, αρ. 1-2.

*ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΟΥ.*

*ΓΛΥΠΤΕΣ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΑΦΟΥ ΣΕ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

*Χάνδακας, 1643, 13 Μαΐου*

*«Adi 13 detto.*

*Per vigor del presente publico instrumento l'infrascritte parti convenero dacordo nell'infrascritto patto et acordio, cioè li signori Thoma et Mattio Nomico, fratelli scultori, prometero et s'obligarono simul et insolidum di far un archa nella chiesa di Santa Maria Trimartire per il cadavero del quondam molto illustre signor Piero Cassimati in termine dequi a mese prosimo venture con piere di Telese, cioè la plastra grande intera con il suo portel, con li suoi frisi et ornamenti d'intorno via lavorati et intagiatti nell'istesso modo et forma del disegno che al presente hanno consegnato soppradetti signori all'infrascritto suo comesso et non in altro modo nec non far la fossa d'essa archa et in summa il tutto cossi comprida condutura et lavoro in detta plastra et piere, et con le lettere che soppra in esse si dovrà fare come di fabricarle, et ogni altro generalemente che sopracio, et per esser del tutto compita da archa conforme detto modello, sera necessario lo debbiano far detti fratelli Nomico de loro proprio oltra veramente li arpesi et piombo che s'ha da meter in essa arca qualli solum debba far del suo detto signor comessario e poi il resto lo debbano far detti signori fratelli. Et per pagamento et compita sodisfation di detti signori Nomico per far et compir del tutto la sudetta arca et sepoltura il magnifico signor Hemmanuel Cassimati, fratello et uno delli commesarij del soprascritto quondam signor defonto, promete dargli in tutto et per tutto lire lire da gazette Xci l'una no 300, cioè tresento a conto di qualli al presente ha datto et concesso effetto contatto ad ambi essi signori fratelli Nomico cechini d'orro in orro n° otto in presentia di me Nodaro et testimonijs infrascrittis delli quali lo rendono cauto et quieto et il resto promete di dargli*

---

502. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 347.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*doppo finita la sudetta oppera altrimenti per via di gastaldo non atendando veramente detti signori Nomico di far la sudeta arca a tempo debbito nel modo, forma et dissegno del soprascritto modelo possa detto signor Cassimati farla far d'altri al maggior pagamento che fosse sopra li danni et interessi di detti signori fratelli Nomico, qualli et le predette lire centosessanta possa scoder da signori sudetti et beni loro simul et insolidum per via di gastaldo senza contradizione alcuna et cossi dete parti sono presenti et contenti a quanto di sopra et cetera.*

*Testes pregati il magnifico signor Antonio Vardava quondam reverendo papa signor Manea et il signor Zuanne Vlasto quondam signor Hemmanuel, ambi da questa città»*[503].

**633**

1621. Διακανονισμός χρέους. Χάνδακας [ι].

Μαρία Πατραμάνη, «Το Μαλεβίζι στη Βενετοκρατία: Ο χώρος και οι άνθρωποι», *Το Μαλεβίζι από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα*, Μαλεβίζι 1998, σσ. 284-287, αρ. 1[504].

**634**

1621-1668. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Τήνος, Χάνδακας [ι].

Ι. Ψαράς, *Ο θεσμός της πολιτικοφυλακής στις βενετικές κτήσεις του ελληνικού χώρου (16ος-18ος αι.)*, Θεσσαλονίκη 1988, σσ. 127-131, αρ. 1-5.

**635**

1621-1676. Διοικητικά έγγραφα. Μήλος, Σίφνος [ι].

Σ. Συμεωνίδης, «Κοινωνία και παιδεία στη Σίφνο κατά την Τουρκοκρατία (1573-1821)», *Σιφνιακά* 5 (1995), σ. 143, αρ. 1· σσ. 144-151, αρ. 3-13[505].

**635α**

1622. Διοικητική αναφορά. Γαύδος, Χανιά [ι].

Στέλλα Χρυσοχόου, «Ο μηχανικός Raffael Monanni και η

503. σσ. 138-139, αρ. 2.

504. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 217.

505. Για το ελληνικό έγγραφο πρβλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 371α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



χαρτογράφηση της Γαύδου περί το 1620-1630», *Η Ελλάδα των νησιών από τη Φραγκοκρατία ως σήμερα. Πρακτικά του Β΄ Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών*, τ. Β΄, Αθήνα 2004, σσ. 67-71.

**636**

1622-1623. Διοικητικά έγγραφα και νοταριακή πράξη. Βενετία, Ι.Μ. Γδερνέτου, Χανιά [ι].

Ν. Τωμαδάκης, «Νέαι εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κρήτης. Νέα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ Μονῆς Γδερνέττου», *Μνημοσύνη* 1 (1967), σ. 11-13, αρ. 1-3.

**637**

1622-1636. Απογραφές των κειμηλίων του μητροπολιτικού και του δουκικού ναού του Χάνδακα [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Κατάλογοι κινητών αντικειμένων δύο σημαντικών λατινικών ναών του Χάνδακα», *Νέα Χριστιανική Κρήτη* 18 (1998), σσ. 78-90, αρ. 1-3.

**637α**

1622-1782. Επικυρώσεις εγγράφων. Πέρα [ι].

Μ. Μανούσακας (ἐκδ.), *Ἀνέκδοτα Πατριαρχικὰ Γράμματα (1547-1806) πρὸς τοὺς ἐν Βενετίᾳ Μητροπολίτας Φιλαδελφείας καὶ τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν ἀδελφότητα*, Βενετία 1968, σ. 58· σ. 106[506].

**638**

1625-1637. Διατάξεις των Συνδίκων και Εξεταστών της Ανατολής για τη διαχείριση κληροδοτήματος. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Ρέθυμνο [ι].

Κ. Λαμπρινός, «Η καθολική εκκλησία στο Ρέθυμνο. Μαρτυρίες των λατίνων επισκόπων (τέλη 16ου– μέσα 17ου αι.)», *Της Βενετιάς το Ρέθυμνο*, σσ. 200-209, αρ. 4-8.

---

506. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 89α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**639**

1625-1709. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].

Ά. Καραθανάσης, *Ἡ Φλαγγίνειος Σχολὴ τῆς Βενετίας*, Θεσσαλονίκη 1975, σσ. 318-330, αρ. 1-5[507]· σσ. 332-333, αρ. 8· σ. 338, αρ. 12.

**640**

1627-1628. Διοικητικά έγγραφα. Ζάκυνθος [ι].

Marianna Kolyva-Karaleka, «"Il Memorial di tuti libri di Camera di Zante" (1498-1628). Problematica sulla ricostruzione dell'"Archeiophylakeion" di Zante», *SV* 13 (1987), σσ. 301-337.

**640α**

1627-1660. Έγγραφα σχετικά με την οργάνωση της καθολικής εκκλησίας στην Κρήτη. Ιεράπετρα, Μυλοπόταμος, Ρέθυμνο, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

M. Petta, «La chiesa latina di Creta negli ultimi anni del dominio veneto», *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata* 22 (1968), σσ. 16-36, αρ. 1-4· σσ. 45-56, αρ. 8-9.

**641**

1627-1760. Υγειονομικές διατάξεις. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά [ι].

Κατερίνα Κωνσταντινίδου, «*Το κακό οδεύει έρποντας...*». *Οι λοιμοί της πανώλης στα Ιόνια Νησιά (17ος-18ος αι.)*, Βενετία 2007, σσ. 297-306, αρ. 1-2.

**642**

1628-1629. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Σ. Σπανάκης (έκδ.), *Francesco Moresini, Provveditore Generale et ingegner nel Regno di Candia. Relazione presentata nell'eccelentissimo Consiglio MDCXXIX*, Ηράκλειο 1950 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 2), σσ. 13-159 (μαζί με μετάφραση).

---

507. Το υπ. αρ. 4 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 585, αρ. 24. Πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΡΟΖΙΝΙ ΣΤΟΝ ΧΑΝΔΑΚΑ.*
*ΑΡΘΡΟ 7ο: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ*

*Χάνδακας 1628, 7 Αυγούστου*

*«... Sett^mo. Che l'aqua della publica fontana non si possi divider ne assignar ad alcun particolar.*

*Che essendo stato n^o principal^mo oggetto nella fabrication della fontana di beneficar la Militia, et l'universal di tutta questa Città, col tener le acque abbondanti, cosi nelli luoghi publici come nelle Cisterne dei particolari; le quali per gratia del S^r Dio sono poste in sito, che possono tutti ricever le sopradette acque, Terminiamo però, che mai in alcun tempo si possino divider, ne assignarle ad alcun particular perpetuam^te sia persona publica, o privata, o in qual si voglia altro luogo così dentro nella Città come fuori nisuno eccettuato, ma siano sempre libere ad arbitrio della publica volontà; acciò possino espeditam^te, et senza alcun imped^to esser somministrate a tener piene esse Cisterne; Dichiarando, che ogni concess^ne fatta in contrario, ha et si intendi sempre di niun valor, come fatta non fosse, et se alcuno se ne volesse usurpar alcuna parte in sprezzo del sudetto ordene, il che non potemo creder, sia quello castigato dalli sopradetti ad arbitrio, con quelle maggiori pene, che ricercherà atto tale; potendosi in tal caso ricever denontie secrete, con application del terzo delle condamne all'Accusator ...»*[508].

**643**

1628-1632. Διοικητικά έγγραφα και μαρτυρικές καταθέσεις. Βενετία, Ζάκυνθος [ι].
Δ. Αρβανιτάκης, *Κοινωνικές αντιθέσεις στην πόλη της Ζακύνθου. Το ρεμπελιό των ποπολάρων (1628)*, Αθήνα 2001, σσ. 383-421, αρ. 1-9.

**644**

1629. Διοικητικό έγγραφο. Βενετία [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Από τα ερείψιμα σπίτια των Foscarini στην ελληνική γειτονιά της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σ. 297.

**645**

1630. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Κύθηρα, Τήνος, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης (έκδ.), *Francesco Basilicata, Relazione 1630 all'ill.mo ed ecc.mo s.re s.re et padrone mio col.mo il s.r Pietro Giustiniano digniss.mo Cap.no G. nell'Regno di Candia, MDCXXX*, Ηράκλειο 1969 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 5), σσ. 1-274 (μαζί με-τάφραση).

508. σσ. 147-148.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 646

1631. Απογραφή κληρονομίας. Βενετία [ι].
Ουρανία Καραγιάννη, «Εικόνες, πίνακες και έργα μικροτεχνίας σε καταγραφές κινητής περιουσίας Ελλήνων της Βενετίας (β' μισό 16ου-17ος αι.)», *Θησαυρίσματα* 36 (2007), σσ. 300-305.

## 646α

1632-1772. Έγγραφα σχετικά με την άσκηση του νοταριακού επαγγέλματος και του θεσμού του πρωτονοταρίου στην Κεφαλονιά [ι].
Σταματούλα Ζαπάντη, «Ο θεσμός των Πρωτονοταρίων ως επικεφαλής των Δημοσίων Νοταρίων στην Κεφαλονιά επί Βενετοκρατίας», *Επετηρίδα των Γενικών Αρχείων του Κράτους 1991-1992*, Αθήνα 1993, σ. 16· σσ. 19-21· σσ. 25-27[509].

*Ο ΠΡΟΒΛΕΠΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ ΚΑΛΕΙ ΤΟΥΣ ΝΟΤΑΡΙΟΥΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΝΑ ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΟΥΝ ΤΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΕΛΕΓΧΟ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ*

*Αργοστόλι 1772, 4 Δεκεμβρίου*

*«Noi Piero Contarini p(er) la S(e)r(enissi)ma Rep(ubbli)ca di Ven(ezi)a Prov(vedito)r di Cef(aloni)a, e sue Giurisdiz(io)ni.*

*Essendo stato elletto p(er) Nod(a)ro Primario, e Deputato alla Legalità sopra quest'Isola il Sig(no)r Demet(ri)o Zancarol in luoco del q(uonda)m Sig(no)r Simon Loverdo con Decreto 10 Mag(g)io 1772 S(tile) V(ecchio) del Prec(esso)r n(ost)ro, e confermato li 26 8bre 1772 S(tile) N(uovo) dalla Sup(re)ma Carica, Impartindo allo stesso utte le facoltà inspez(io)ni, diritti, pregorative, et emolum(en)ti annesse al carico stesso; Percio in debita esecuz(io)ne de prefatti Decreti innerendo anche al prescrit[to] del Decreto 2 Ag(os)to 1746, facc(ia)mo col p(rese)nte publicam(en)te inttendere, e sapere a tutti, e cada(u)no de Pub(bli)ci Nodari di quest'Isola, che debbano nel term(in)e di giorni otto produre il loro Protocoli nel cancello del preffato Nod(ar)o Prim(ari)o Sig(no)r Zancarol, e cie dopo il p(refat)to termine dalla publicaz(io)ne del presente, onde pratticare le necessarie, e diligenti osservaz(io)ni sopra d(et)ti Prottocoli a senso del prefatto Decreto 2 Agosto per gli oggetti del buon ardine, et a rimoz(io)ne degli abusi, e pessime conseguenze contemplate, e preuedute dal Decreto med(esi)mo ne possano esimersi dalla presentaz(io)ne stessa sotto alcun escogitato prettesto, o colere, in pena della perdita del carico, con quele affitio[ni] risseruate ad arb(itri)o nostro et (per) cad(u)n innobediente of[iciale] il p(rese)nte sarà publicato per tutta l'Isola, perche ciascuno non possa finger ingoranza, e per la sua piena esecuz(io)ne Inq. etc.*

---

509. Πρβλ. επίσης λήμμα 626 παρόντος. Βλ. επίσης Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 233α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Argostoli 4 Xmbre 1772 S(tile) V(ecchio).*
*Piero Contarini Prov(vedito)r*
*Ant(onio) Ambelicopulo Canc(ellie)r P(retorio)*»[510].

**647**

1633. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Ρέθυμνο [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Η φρούρηση των παραλίων του διαμερίσματος του Ρεθύμνου. Κατάλογος σκοπιών (1633)», *Αριάδνη* 1 (1983), σσ. 152-166.

**648**

1633. Διοικητική έκθεση. Μεραμπέλο, Χάνδακας [ι].
Μαρία Αρακαδάκη, «Κατάλογος σκοπιών στην καστελλανία Μεραμπέλου κατά την τελευταία φάση της Βενετοκρατίας (1633)», *ΚΧ* 28-29 (1988-1989), σσ. 240-243[511].

**649**

1633-1634. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Κ. Ντόκος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἰωάννου-Ἀνδρέου Τρωΐλου ἐξ ἀνεκδότων βενετικῶν ἐγγράφων», *Θησαυρίσματα* 8 (1971), σσ. 279-282, αρ. 1-5.

**650**

1633-1637. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος [ι].
Μαριάννα Κολυβά, «Catastico delle chiese Greche. Καταστίχωση των ορθοδόξων ναών και μονών της Ζακύνθου (το έτος 1637)», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σσ. 200-201, υποσημ. 99· σ. 201, υποσημ. 101· σσ. 220-245.

**651**

1634. Πρεσβεία Κεφαλονιτών στην Βενετία. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].

---

510. σ. 21.

511. Για την ίδια έκθεση βλ. επίσης Μαρία Αρακαδάκη, «Διάγραμμα του δικτύου ακτοφρουρών της Κρήτης από την έκθεση του Nicola Gualdo de Priorati (1633)», *Κρητολογικά Γράμματα* 13 (1997), 49-80.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Δέσποινα Βλάσση-Sponza, «Μια πρεσβεία της κοινότητας της Κεφαλονιάς προς τη Βενετία (1634)», *Αφιέρωμα στον πανεπιστημιακό δάσκαλο Βασ. Σφυρόερα από τους μαθητές του*, Αθήνα 1992, σσ. 112-117.

*ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ.*

*1ο ΑΙΤΗΜΑ: Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ ΠΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ*

*Βενετία 1634*

*«Serenissimo Prencipe*

*Dopo ottenuta dalla Serenità Vostra una cortesissima audienza sopra supplication di noi Dionisio Crassan et Domenico Caruso Governatore, devotissimi sudditi della Sublimità Vostra, Ambasciatori della Sua fidelissima Communità di Cefalonia, siamo obligati ricorrere di nuovo à suoi piedi, come riverentemente facciamo, instando con la medesima riverenza che si degnino Vostre Eccellenze con celere espeditione essaudire le seguenti nostre necessariissime instanze, le quali haveranno vedute nelle nostre Commissioni à Vostra Serenità trasmesse dall'Illustrissimo nostro Provveditore. Ma per dover darli maggior lume saranno nelli seguenti capi più particolarmente espresse.*

*Primo: Era ab antique, per pubblico decreto statuito, che le Decime delle Biave della nostra isola di Cefalonia fossero condotte ne pubblici Granari à fine le due Fortezze restassero munite nelle necessarie provisioni delle Biave et era provisto che li più miserabili havessero à pagarla a ragione di Aspri dodeci l'orzo et Aspri ventiquatro di formento la quarta. Da che ne seguiva il commodo de poveri sudditi in pagare li sedici inesigibili in così lieve pretio. Et il Pubblico proveduto di così urgentissima provisione, della quale ne'tempi più angusti e penuriosi veniva dalli Illustrissimi Rappresentanti fatta dispensa à poveri al predetto pretio, servendosi di questo commodo ancora le militia de'suoi doi Presidii. Parve alla Serenità Vostra l'anno passato ordinare, che tutte le biave delle Decime restassero in potestà delli Datiari, i quali per l'avidità de proprii interessi, dopo incanavate le biave et ritenute a'tempi che stimano a' loro comodi, le danno esito à pretii così eccessivi che potrebbe in poco spatio le sostnaze di quelli Suoi Popoli esterminarsi non potendo in ogni modo ripararsi per esserli il principal sostegno. Però, si supplica che per Sua clemenza, si degni terminare che sia osservato conforme all'antica consuetudine, siche li formenti et orzi siano dalli Decimanti condotti in essi Granari con esser tenuta la chiave dalli conduttori che pro tempore, saranno, con l'incontro che doverà tenere l'Illustrissimo Signor Provveditore e Sindici in conformità delli ordini dell'Eccellentissimo Signor Filippo Pasqualigo approbati dall'Eccellentissimo Senato ...»*[512].

512. σσ. 112-113.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**652**

1634-1635. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Μία χαμένη αρχειακή πηγή: Στοιχεία για τα ενοριακά ληξιαρχικά βιβλία του βενετοκρατούμενου Χάνδακα», *«Πίστις δι' αγάπης ενεργουμένη», Χαριστήριος τόμος Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Τιμοθέου*, Ηράκλειο 2001, σσ. 381-384, αρ. 1-2.

**653**

1634-1658. Μισθώσεις έργου. Χάνδακας [ι].

Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Οἱ ζωγράφοι τοῦ Χάνδακα κατὰ τὸν 17ο αἰῶνα. Εἰδήσεις ἀπὸ νοταριακὰ ἔγγραφα», *Θησαυρίσματα* 18 (1981), σσ. 259-262, αρ. 2-3[513].

**654**

1635. Δήλωση γάμου. Χάνδακας [ι].

Γ. Μαυρομάτης, «Ἑλληνικὰ ἔγγραφα (δωρητήριο καὶ διαθῆκες) τῆς μητέρας, τῆς κόρης καὶ τῆς ἐγγονῆς τοῦ Βιτσέντζου Ἰακ. Κορνάρου», *Θησαυρίσματα* 16 (1979), σ. 237[514].

**655**

1635-1636. Κανονισμός λειτουργίας διοικητικού οργάνου. Χάνδακας [ι].

Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Το συμβούλιο των Δεκαοκτώ στον Χάνδακα. Συμβολή στη διοικητική και κοινωνική ιστορία της βενετοκρατούμενης Κρήτης», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 523-525.

**656**

1635-1637. Η προκήρυξη και η διοικητική απογραφή των εκκλησιών της περιοχής των Χανίων και των εισοδημάτων τους. Χανιά [ι].

Μαρία Χαιρέτη, «Ἡ ἀπογραφὴ τῶν ναῶν καὶ τῶν μονῶν τῆς

---

513. Για τα ελληνικά κείμενα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 232.

514. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 171.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



περιοχῆς Χανίων τοῦ ἔτους 1637», *ΕΕΒΣ* 36 (1968), σσ. 336-337, υποσημ. 3· σσ. 345-371[515].

**657**

1635-1637. Απογραφή ακινήτων. Ρέθυμνο [ι].
Ειρήνη Βλαχάκη, «Οικονομικά στοιχεία της Μονής Αρκαδίου κατά τον 17ο αιώνα», *Κρητολογικά Γράμματα* 13 (1997), σσ. 87-89.

**658**

1637. Διοικητική απογραφή των εκκλησιών της περιοχής των Χανίων και των εισοδημάτων τους. Χάνδακας, Χανιά [ι].
Μαρία Χαιρέτη, «Αἱ ὀρθόδοξοι Μοναὶ τῆς Κυδωνίας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1637», *Λειμών. Τιμητικὴ Προσφορὰ τῷ καθηγητῇ Νικολάῳ Β. Τωμαδάκη*, *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), σσ. 574-578, αρ. 1-5.

**659**

1637. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].
Ζ. Τσιρπανλής, «Χριστόδουλος και Παρθένιος, Αρχιεπίσκοποι Κύπρου και οι σχέσεις τους με το Βατικανό (1639-1641)», *Πρακτικά Συμποσίου Κυπριακής Ιστορίας*, Ιωάννινα 1984, σσ. 109-111, αρ. 1-3.

**660**

1637. Διατάξεις για τη λειτουργία μονής. Ι.Μ. Αρκαδίου, Ρέθυμνο [ι].
Αναστασία Παπαδία-Λάλα, «Συμβολή στην ιστορία της μονής του Σωτήρα Χριστού στο Αρκάδι κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας», *Ροδωνιά*, τ. Β′, σσ. 411-414.

*ΟΙ ΣΥΝΔΙΚΟΙ ΕΞΕΤΑΣΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΕΚΔΙΔΟΥΝ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ Ι. Μ. ΑΡΚΑΔΙΟΥ*

*Ρέθυμνο, 1637, 4 και 30 Αυγούστου*

*«Adi 30 agosto 1637, in Rettimo*
*Risposta, et confirmatione delli capitoli presentati dall'abbate del monasterio di San Saluador di Arcadi, et dal commesso dell'illustrissimo signor Vicenzo Grimani, fatta da Sue Eccellenze.*

---

515. Το έγγραφο της σ. 345 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, 349, αρ. 35. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Noi, Marco Contarini, et Pietro Corraro, Inquisitori, Sindici et Auogadori in Leuante, visti, et ben considerati li capitoli sopradetti à noi presentati per il magnifico reverendo igumeno di San Saluator di Arcadi, et di Salustio Saluetti, comesso dell'illustrissimo signor Vicenzo Grimani, rappresentante il jus patronato di detto monasterio dell'illustrissima casa Calergi del sudetto monasterio per esser da noi approbati, et confirmati, per il buon gouerno, et buona regola di esso monasterio, habbiamo il 5to, 7mo, et 8uo assolutamente approbati, et confirmati, et gl'altri con le aggiunte, et dichiarationi infrascritte.*

*Il primo che aggionta, che nell'ellettione dell'igumeno sia osseruato il modo, per noi stabilito in Candia con nostra terminatione di 9 dicembre 1636, stilo nuovo, cioè che ogni uolta che occorerà farsi l'ellettione di igumeno si suoni la campana maggiore della chiesa, et finito il suono di essa campana si congregino nella chiesa di essa abbatia con la presentia del cancelliero dell'illustrissimo rettore in luoco del nodaro ducale, li geromonaci, diaconi et prodiaconi, et callogeri, che habbino finito anni uinti, eccettuati quelli callogeri, che esercitano arti manuali, et [...] diuenghino all'ellettione con loro stil ordinario d'un abbate, siue igumeno, che douerà sempre esser di buona uitta essemplare, et di merito, qual debba durar in uitta, restino prohibite affatto tutte le pratiche preghere donatiui, et altri atti simoniaci, per occasione di tal ellettione, sotto quelle graui pene di bando perpetuo, galia, et altre pene ad'arbitrio, douendo il sudetto cancelliero reggistrar la sudetta ellettione nelli atti della cancellaria pretoria à perpetua memoria. ...*

*Il 6to con questa regolatione, che non si possano allienar, ne permutar beni stabilli di detto monasterio, se non con euidente beneffitio del medessimo monasterio, et con li tre quarti delle balle del capitolo, che concorre nell'ellettione dell'igumeno, il qual beneffitio, et necessità sia conosciuto dall'istesso capitolo, con li medesimi tre quarti delle balle douendo tutti il sopradetti capitoli, con le aggionte, et dichiarationi sopradette esser reggistrati nelli libri del detto monasterio, et di questa Comunità, oltre il solito raggistro nelli libri delle nostre terminatione, etc.*

*Adi 4 settembre 1637, stilo nuovo, la soprascritta terminatione fù publicata in questa città di Rettimo à suon di tamburi, presenti molti ad ascoltare.*

*Adi 4 detto li sopradetti ordini furono ex offitio nottificati d'ordine di Sue Eccellenze al reuerendo domino Simon Carchiopullo, jeromonaco nel monasterio di San Saluator d'Arcadi, per nome del magnifico reverendo abbate di detto monasterio, et al signor Salustio Salueti, comme commesso et agente dell'illustrissimo signor Vicenzo Grimani, procurator, per loro inteligenza»*[516].

## 661

1638. Απόδειξη εξόφλησης. Χάνδακας [ι].

Γ. Μ α υ ρ ο μ ά τ η ς, «Νέες ειδήσεις για τον ποιητή του «Ροδολίνου» Ιωάννη Ανδρέα Τρωΐλο», *Αριάδνη* 5 (1989), σσ. 303-305.

516. σσ. 413-414.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**662**

1638-1657. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Ειρήνη Λυδάκη, «Νέες αρχειακές μαρτυρίες για την ύπαρξη ιδιωτικών βιβλιοθηκών στον Χάνδακα τον 17ο αιώνα», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 438-444, αρ. 1-3.

**663**

1639. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Τήνος, Χάνδακας [ι].

Σ. Σπανάκης (έκδ.), «Ἡ ἔκθεση τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτῆ τῆς Κρήτης Iseppo Civran τοῦ 1639», *ΚΧ* 21 (1969), σσ. 366-458 (μαζί με μετάφραση).

**664**

1639. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), *Περιγραφή του Διαμερίσματος των Χανίων του Ιερώνυμου Σεμιτέκολο του έτους 1639*, Χανιά 1999, σσ. 15-32 (= Δήμητρα Σπίθα-Πιμπλή (εκδ.), «Περιγραφή του Διαμερίσματος των Χανίων έγινε από μένα τον Ιερώνυμο Σεμιτέκολο το έτος 1639», *Πεπραγμένα του Η΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ηράκλειο 2000, σσ. 263-283, μαζί με μετάφραση).

**665**

1640-1643. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].

Γ. Λινάρδος, «Η κερκυραϊκή κοινωνία από τους βυζαντινούς χρόνους μέχρι και τη βενετσιάνικη κατοχή καὶ η εξέγερση των Κερκυραίων χωρικών στα 1640», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 27 (1983), σσ. 52-60, αρ. 1-7[517].

**666**

1642-1643. Αίτηση και απόφαση της Συγκλήτου. Βενετία [ι].

G. Plumidis, «Tre tipografie di libri greci: Salicata, Saro e Bortoli», *Ateneo Veneto* 9 (1971), σ. 251, αρ. 1-2.

---

517. Το υπ. αρ. 2 έγγραφο (σσ. 52-53) έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 258-260, αρ. 40. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**667**

1643. Απόφαση βενετού αξιωματούχου. Κέα [ι].
Ἰ. Βισβίζης, «Αἱ βολαὶ τῆς νήσου Κέας», *ΕΕΒΣ* 19 (1949), σ. 66, αρ. 8.

**668**

1643. Ναυλοσύμφωνο. Χάνδακας [ι].
Μαρία Καζανάκη-Λάππα, «Ο ξυλόγλυπτος σταυρός της Ευαγγελίστριας του Λιβόρνου (1643), και οι σταυροί επιστυλίου στα κρητικά τέμπλα», *Ευφρόσυνον*, τ. 1, σσ. 236-237, αρ. 4[518].

**669**

1644. Απογραφή του πληθυσμού της Κρήτης. Χάνδακας [ι].
Μ. Μανούσακας, «Ἡ παρὰ Trivan ἀπογραφὴ τῆς Κρήτης (1644) καὶ ὁ δῆθεν κατάλογος τῶν κρητικῶν οἴκων Κερκύρας», *ΚΧ* 3 (1949), σσ. 45-59[519].

**670**

1645-1647. Διοικητικές αναφορές. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Ἀναστασία Παπαδία, «Ἔκθεση τοῦ Camillo Gonzaga γιὰ τὰ πρῶτα χρόνια (1645-1647) τοῦ κρητικοῦ πολέμου», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), σσ. 166-178· σσ. 178-189, αρ. 1-5.

**671**

1645-1657. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].
A. Vincent, «Ὁ ποιητὴς τοῦ Φορτουνάτου. Ἀνέκδοτα ἔγγραφα γιὰ τὸν Μᾶρκο Ἀντώνιο Φώσκολο», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σσ. 69-71, αρ. 5· σσ. 74-78, αρ. 9-11· σσ. 79-81, αρ. 13-15[520].

---

518. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 225.

519. Απόσπασμα του εγγράφου έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 270-271, αρ. 47. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

520. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 252.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**672**

1646-1648. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Μάνη, Νεάπολη [ι].
Α. Πάρδος, «Η Μάνη στο μάτι του Κυκλώνα. Άγνωστες πτυχές των συνεννοήσεων με το ισπανικό βασίλειο της Νεάπολης (1639-1648)», *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), σσ. 230-239, αρ. 1-6.

**673**

1647-1667. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο, και απογραφή κινητών. Βενετία [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Nazione Greca και cose sacre. Λείψανα αγίων στον ναό του Αγ. Γεωργίου της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), σσ. 21-26.

**673α**

1647-1671. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία [ι].
Ι. Ψαράς, «Η Άνδρος στα χρόνια του Κρητικού Πολέμου (1645-1669). Ιστορικές μαρτυρίες βενετικής προέλευσης», *Ανδριακά Χρονικά* 19 (1993), σσ. 78-89, αρ. 1-11.

**674**

1648. Διοικητική έκθεση. Χάνδακας [ι].
Alvise Mocenigo, *Relazione ufficiale della cacciata dei Turci dal bastione Martinengo (1648)*, Venezia 1896, σσ. 11-29 .

**675**

1648-1672. Αίτησεις προς τη βενετική διοίκηση για επιδομάτα και οικονομικές ενισχύσεις. Βενετία, Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά [ι].
Ἰ. Ψαρᾶς, «Γιὰ μερικὲς ἄγνωστες πηγὲς τῆς ἑπτανησιακῆς ἱστορίας τῶν μέσων τοῦ 17ου αἰῶνα», *Πρακτικὰ Δ΄ Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. Α΄, *Κερκυραϊκά Χρονικά* 23 (1980), σσ. 413-416, αρ. 1-5.

**676**

1649-1664. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Νίκη Τσελέντη, «Νέα στοιχεία για το ζωγράφο «κυρ Άγγελλο»», *Ευφρόσυνον*, τ. 2, σσ. 624-627, αρ. 1-3· σ. 629, αρ. 5.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 677

1650-1672. Διοικητικά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία, Τήνος, Χανιά [ι].
Ι. Ψαράς, *Η Βενετοκρατία στην Τήνο την εποχή του Κρητικού Πολέμου (1645-1669)*, Θεσσαλονίκη 1985, σσ. 157-187, αρ. 2-21.

*ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΚΑΠΟΥΔΑΝ ΠΑΣΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ. ΤΟΥΣ ΠΡΟΤΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ, ΑΠΕΙΛΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΤΙΘΕΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ, ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ*

*Χίος, 1654, 5 Ιουλίου*

*«L'illustrissimo visir e capitan bassà e procurator dell'omnipotente molti anni re, Amurat bassà*

*Scriuo à voi vechiardi e cittadini e sacerdoti grandi e picoli dell'jsola di Tine saper qualmente la uostra jsola s'attroua in mezo di tutte le jsole tributarie. Tutte dano il carazo al rè et credete che non esser sotto il Venetiano sperate di esser liberi dalla mano del nostro rè e sapiate da douero che non scapolarete dalle sue mani per fino sarete mortificati. Di più, per esser io fuori del peccato, ui scriuo la presente mia lettera e ui dico d'esser due uolte uenuto nella uostra jsola, mà non ho uoluto farui assai danno, per hauer hauuto compassione di uoi, et hò dato ordine al mio essercito di non trauagliarui assai, perche aspettauo di farui tributarij, e cosi ui dico hora uista la presente mia lettera à mandar quattro huomeni uecchi di uenir à riuerirmi doue m'attrouauo per parlare e farui tributarij in quello che uoi potete a farui sudditi al rè e darui la fede per hauer tutti e uostri figlioli e uostri beni quieti, ma, se non farete conforme, ui ricerco, uencio un hora assaltrarui e ui torremo tutti, grandi e piccoli, à fil de spada et il trescato di uostri figlioli e di uoi che sia sopra di uoi, perche daro ordine alla mia gente di rouinarui affatto e tagliar tutti li uostri albori morari, figazi e tutte le uostre uigne, tutte stadicarle dalla radice et che la sapiate e che bene aspettate costà nella uostra jsola, se non ui farete tributarij e farui sudditi al rè e per il Venetiano non habbiate un'alcuna cura e con l'aggiuto de dio e con la uentura del re semo degni à parlar insieme e per questo fatte quanto prima à mandarci la risposta con la presente barca che ui mandiamo, non altro.*

*Da Scio li 15 luglio 1654»*[521].

*ΑΔΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΓΙΑ ΕΞΑΓΩΓΗ ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΑ ΣΤΗΝ ΤΗΝΟ*

*Βενετία, 1656, 19 Ιουλίου*

*«Zorzi Aliprandi e Tomaso Diascufi possino estraher ferro per Tine.*

*Che per autorità di questo consiglio sia concesso à Zorzi Aliprandi et à Tomaso Diascufi, cittadini dell'isoladi Tine di potere, con il pagamento dei soliti dacij, estrahere da questa città per quell'isola ferro spiaza migliara diciotto, ferro duro migliara doi, ferro lauorato migliara uno e mezzo, chiodi barilli quattro, badili meza balla, ballini lire*

521. αρ. 6.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*mille, merze cortude per soldati doicento, tauole di larese trecento, tracci puri di larese cento et antene da molin cento, per esser solamente impiegati nei bisogni della medesima isola di Tine, douendo però dare idonee pieggiarie per li responsali et farnese le note necessarie nel magistrate de gouernatori dell'intrade, li quali siano incarricati delle più caute auuertenze*

*- 91*
*- 2*
*- 9*
*Paolo Lasotti, segretario»*[522].

**678**

1651. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Πάρος [ι].
Alvise Mocenigo, *Relazione ufficiale della battaglia navale di Paros, 1651*, Venezia 1895, σσ. 13-58.

**679**

1652-1653. Εκκλησιαστικοί εγκύκλιοι. Χάνδακας [ι].
Ειρήνη Λυδάκη, «Θεατρόφιλοι ιερωμένοι και απόκριες. Νέες ειδήσεις για θεατρικές παραστάσεις στη διάρκεια της πολιορκίας του Χάνδακα», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 276-277, αρ. 1-2.

**680**

1653-1655. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].
Αγγελική Πανοπούλου, «Συντροφίες και ναυλώσεις πλοίων στον Χάνδακα (1635-1661)», *Πεπραγμένα του ΣΤ΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β΄, Χανιά 1991, σσ. 427-430, αρ. 1-2[523].

*ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΟ*

*Χάνδακας, 1655, 5 Ιουνίου*

*«Adi 5 Zugno detto.*
*Per il presente publico instrumento di nolliggiato, il signor Zuanne Romocati da Sio hora in questa città patron della saica nominata San Zorzi, nolliggia li stessa saica il clarissimo signor Vicenzo Minotto fuo del clarissimo signor Zuan Francesco et alli signori Giorgi Dimitropullo quondam Michel et Antonio Charciopullo quondam Steffani et quella promete stagnia d'acqua, benche conza, armata, con marineri sufficienti, ata di*

---

522. αρ. 7.
523. Το υπ. αρ. 2 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 352-355, αρ. 37. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*navigation, di alestirssi di cqui quanto prima per andar alla dretura nel isolle di Amurgo. Parendolli alli signori nolliggiatori di lassar un huomo in detta isolla Amurgo per far il loro carico et poi andar in Axia di meter et caricar essi signori nolliggiatori in della riva di Amurgo legni di bosco ordnarii marcantili miara settanta. Cioe detto ser Minotto li miare quindeci et detto Dimitropullo le miare vinti cinque et detto ser Antonio miare trenta et ogni sorte di grano sacame, animalli minuti, formaggio et altra mercantia che ogni uno à da caricar al' horo compracimento ecceto bovini. Asegnandolli per stalia di far il loro carico di legni di Amurgo in giorni quinteci fermi et cinque di respetto· giorni che si possano lavorar salvo giusto inpedimento principiando dal secondo giorno che si dano a fondi dal ritorno di Nixia per dover condure essi signori nolliggiatori detti legni in riva et cima di marina nel cargador ordinario et detto patron di riceverli con la barca di vassello et marineri di stivarli, fornito esso carico ne stalie limitate, di ricever bolizza di carico in nome di ciasched'uno d'essi nella robba che hano da caricar et al'hora di investirssi per vegnir alla dretura in questo porto ove habino dar dicever detta loro mercantia secondo la polizza di carico. Asegnadolli per stalia di descaricarla giorni dieci lavoranti doppo meso scalla. Riceputo che haverano essa loro mercantia habbino da contar tutto il nollo giusto secondo qui sotto serano dicharitti. Non atendando di far l'esporso d'ogni uno il suo carico, possi quelli scoder da loro et beni loro per la via che si scodeno li nolli, vien restino sottoposti, non atesso di far il carico secondo promettono et attender nelle stalie di carico et discarico, d'esser tenuti di pagar ogni giorno il di piu de dette stalie realli dieci per spesa di vassello et sottoposti a pagar il vodo per pieno et altri dani et interessi. Per mancamento loro esso patron della saica sentira et quelli siano scossi da beni et beni loro di ogni uno che non ateso come sopra si come vien. Esso ser Zuanne resti sottoposto di atempir ogni promessione come sopra dalli qualli mancando habbi da cascar in ogni dani et interessi che per mancamento suo essi signori nolliggiatori sentirano et quelli siano scossi da lui et beni suoi per la via giudicaria et espediente che al'horo parerà. Et cossi sendo potendi, contenti et pregano per testii. Segueno le robbe sottoposte a nollo: Per ogni miaro di legni, realli sie e mezzo· per ogni mesure diesse di grano et altro legome, relli uno· per ogni cantarato di formaggio et altro, realli mezo· per ogni animal minuto, quarto uno et altre robbe preportione.*

*Testii: il ser Michiel Crusso quondam ser Andrea et il ser Costanti Serepeci quondam maistro Janni»*[524].

## 681

1653-1656. Δικογραφία και συναφή έγγραφα. Βενετία [ι].

Δέσποινα Βλάσση, «Ἡ δράση τοῦ Βαλιάνου Μεταξᾶ τοῦ Ἰακώβου στὴν Κεφαλονιὰ καὶ στὴ Βενετία ἀπὸ τὸ 1648 μέχρι καὶ τὸ 1656», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 4 (1980-1982), σσ. 113-115, αρ. 1· σσ. 123-125, αρ. 2-3· σσ. 146-149, αρ. 7-9.

524. σσ. 427-428, αρ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**682**

1656-1657. Νοταριακές πράξεις. Χάνδακας [ι].

Αγγελική Πανοπούλου, «Από τη ζωή του Βαρθολομαίου Συρόπουλου στην Κρήτη. Νέες αρχειακές μαρτυρίες», *Της Βενετιάς το Ρέθυμνο*, σσ. 150-160, αρ. 3-5[525].

**683**

1656-1673. Διοικητικά έγγραφα από το αρχείο της βενετικής Συγκλήτου σχετικά με την αποκατάσταση προσφύγων του κρητικού πολέμου. Βενετία, Ζάκυνθος [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Νέαι εἰδήσεις περὶ Κρητῶν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Γ' Φιλόθεος Σκοῦφος, Δ' Γεράσιμος Βλάχος», *ΚΧ* 2/2 (1948), σσ. 274-297 (μαζί με μετάφραση).

**684**

1657. Διαθήκη και κωδίκελλοι. Πάδοβα [ι].

Κ. Μέρτζιος, *Μνημεία Μακεδονικῆς Ἱστορίας*, Θεσσαλονίκη 1947, σσ. 477-488 (μαζί με μετάφραση)[526].

**685**

1657-1729. Συλλογή αποφάσεων του Δόγη της Βενετίας σχετικά με την παραχώρηση προνομίων σε βενετοκρητική οικογένεια στα χρόνια του Κρητικού Πολέμου. Βενετία, Χάνδακας, Χανιά [λ, ι].

D. Hatzopoulos, «On the Veneto-Cretan family of Cattaneo», *Θησαυρίσματα* 27 (1997), σσ. 295-298, αρ. 1-4.

**686**

1658-1693. Βενετικά διατάγματα που ρυθμίζουν τις σχέσεις των εκκλησιών των βενετοκρατούμενων περιοχών με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Αίγινα, Μήλος, Νάξος [ι].

Π. Ζερλέντης, «Φραγκίσκου Μοροσίνου γράμματα διατακτικὰ κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας», *ΔΙΕΕΕ* 7 (1916), σσ. 436-439.

---

525. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 263.

526. Βλ. επίσης Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 21, 23, 25, 118, 248, 348, 358, 367, 673.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**687**

1659. Διοικητική έκθεση. Καστελλόριζο [ι].

Ἀ. Δ ι α μ α ν τ ά ρ α ς, «Ἱστορία τῆς νήσου Καστελλορίζου (ἀναγραφομένη χρονολογικῶς ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις)», *ΔΙΕΕΕ* 9 (1926), σσ. 290-296 (μαζί με μετάφραση σσ. 297-302).

**688**

1659. Διοικητικά έγγραφα. Καλαμάτα, Κιτριές, Πελοπόννησος [ι].

Ἀ. Κ α ρ α θ α ν ά σ η ς, «Ἐπαναστατικὲς κινήσεις στὴν Πελοπόννησο στὰ 1659», *Πελοποννησιακὰ* 8 (1971), σσ. 250-259, αρ. 10-14[527] (μαζί με μετάφραση)[528].

*ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΕΝΕΤΟ ΑΡΧΙΝΑΥΑΡΧΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ*

*αχρονολόγητο*

*«Illustrissime et Eccellentissime Francisco Morosini Capitan Generale, vi riveriamo tutti li villagi, che saremo sottoscriti qui sotto.*

*Habbiamo in questa maniera fatto consulta tutti li vilagi tanto questo appreso, come anco queli che sono appreso Turchia, che qui non s'habbi à principiar la querra di Morea chà che s'habbi à serar l'Examiglio, perchè non possi entrar essercito in Morea e poi si habbi à metter mano e principiare, Come dall'altra parte che s'habbiamo ad unire con le ville di Maina, tanto anco dalla parte di Turchia ogni volta del S. V. vi inspirerà di serar l'Examiglio, saremo pronti sempre come si sottoscriviamo. Tanto richerchiamo ancor noi dal E. V., che non incominci il Turco e ci venga contra ogni volta, che mandaremo un caichio con la sottoscritione di V.E. ci manderà vasselli, e galere per diffesa del popolo e come più parera meglio all'E.V., mà se V.E. vuol che sia fatto ancor adesso, non è tempo; ma quando saranoserate le porte li nemici non haverano luogho d'entrare, sarano secure tutte le cose che sono dentro. Viggliamo ancora, Eccelente, che ci lascia te quatro Vasselli che habbino à volteggiare fino al capo di Maina e qui, che cosi saremo e noi sicuri, e tutti li luoghi, che vano dal Zante e Candia e col fine riverimo tutti grandi e picoli V. E. Illustrissima.*

*Le ville di Zarnata, Gaizzès, Leftini, Andrivista, Mandignia, Seglizza, Giagnizza, Cuzzavà, Cerniza, Anastasoves le doi, Sizzova, Pogliani»*[529].

---

527. Το υπ. αρ. 11 έγγραφο (σσ. 251-252), έχει επαναδημοσιευτεί στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 260-261, αρ. 41. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

528. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 275α.

529. σ. 250, αρ. 10.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**689**

1659-1667. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Καλαμάτα, Μήλος [ι].

Ἀ. Καραθανάσης, «Ἐπαναστατικὲς κινήσεις Πελοποννησίων τὸ 1659. Ἡ συμμετοχὴ τῆς Καλαματιανῆς οἰκογένειας Λογοθέτη», *Πρακτικὰ τοῦ Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. Γ΄, Ἀθήνα 1976-1978, σσ. 198-201, αρ. 1-3 (μαζί με μετάφραση).

**690**

1659-1687. Ιδιωτικά και διοικητικά έγγραφα. Μήλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Πελοπόννησος, Σίφνος, Τήνος, Χάνδακας [ι].

Π. Ζερλέντης, *Ἱστορικὰ σημειώματα ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἐν Νάξῳ Καπουκίνων 1649-1753*, Ἑρμούπολις 1922, σσ. 123-130, σσ. 132-133, σσ. 135-137, σσ. 139-144[530].

**691**

1660. Διοικητικά έγγραφα. Χάνδακας [ι].

Γ. Πεντόγαλος, «Ὑπομνήματα γιατρῶν στὸν Fr. Morozini γιὰ τὴν πανώλη στὸ Χάνδακα τὸ 1660», *Κρητολογία* 6 (1978), σσ. 78-80, αρ. 1-2.

**692**

1660-1663. Διαθήκες. Βενετία, Κύπρος [ι].

C. Kyrris, «Works and Days of the Cypriote Patriot Massimi(li)an(o) Tronchi of Tronco», *EKEE* 5 (1971-1972) [1972], σσ. 162-168, αρ. 2· σσ. 176-183, αρ. 3.

*Διαθηκη*

*Βενετία, 1660, 20 Απριλίου*

*«Laus Deo 1660: adj 20 : Aprille in Venetia.*

*Considerando io Massimia Tronco q(uondam) D(omini) Z(ane) Piero, ó sia Piero Zane d(i) Cipro esser nato mortale e'di douer necessariam(ent)e pagar il Debito della natura, essendo massime reduto in età prossima, à finir li miei giorni Rissolto tanto di ordinar li Cose mie accio quel pocco delle fattiche Auanzatemi non Resti in disposto; hò voluto per ciò far scriuer il presente mio Testamento, et ultima uolontà da persona mia confidente mentre per gratia del S(igno)r Iddio mi atrouo sano di mente inteletto, et*

530. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 343α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Corpo. Cassando Riuocando, et anullando ogni altro mio testam(ento) codicillo, et qual si uoglia altra ordinatione Testamentaria che havesse fatto per il passato. Volendo, che q(ue)sto solo sia eseq(ui)to per il quale raccommando prima L'Anima mia al n(ost)ro S(igno)re Giesu Christo alla gloriosa Vergine Maria al mio Angelo Custode, et à tutti gli Angeli santi et sante delle Corte Celeste pregandoli Intercedere appresso Sua D(iuina) M(ajestà) per li Miej Peccati :*

*Voglio, che quando piacerà S(ua) D(iuina) M(aiestà) Chiamarmi à se il mio Cadauere sia Seppolto nella Chesa de'S(an) Zorzi di Creci In Venetia dà Dietro uia alle sedie doue stanno li Dodici della Banca dalla parte uerso il Pulpito oue fù anco seppolto mio Padre, et in casó nél sudetto loco d(i) fresco fusse sepolto altro Cadauere debbano li si(gno)ri miej Commissarij, farme sepeleui oue piu meg(lior) à essi parerà.*

*Intendo che il mio corpo sia Accompag(na)to alla Chesa predetta di s(an) Zorzi dà un sacerdote et un Zago quali desidero sia reconosciuti conforme il solito, et in caso la Morte mi uenisse fori à fiesso Vog(lio) che sij speso quello occorre in Cere, et altro per farmi l'esequie, fori nella chesa de fiesso oue doueranno in tal caso poner in deposito il mio Cadauere dentro in una Cassa accio poj debbano li s(ignor)i Miej Comissarij farmi condurre in questa Citta per seppellirme nella sopradetta chesa dè S(an) Zorzi come ó espresso di sopra et il mio Cadauere sia accompagnato da un prete de fiesso al quale doueranno dare un Cechino, et pagar anco la Barca, che mi condurà facendo Impizzar per Viaggio un Candellotto pregando detti s(ignori) miej Comissarij suddito, che haueranno deuiso della mia morte farmi condurre in q(u)esta Citta nella Chesà sudettà dè S(an) Zorzi di Greci senza dilatione di tempo et gionto che sarà il mio corpo in detta Chesa siano dispensati p(ri)ma al mons(igno)r Ill(ustrissi)mo Archiuescouo di Greci ducati doj alli R(eueren)di Cappellani ducato uno per cadauno, à Papa Petro ducato uno alli R(eueren)di Diaconi del mons(ign)or Arciuescouo mezo ducato per uno et alli altri religgiosi che si troueranno presenti lire doi depiccoli per uno acciò mi debbano fare la solita funtione, et esequie: ...*

*Item uoglio che del danaro, si atrouará nella mia Cassa doppo la mia morte sia speso q(ue)llo occorre per il mio funeral et altro espresso di sopra, et il Resto sia applicato al pag(amen)to delli leg(a)ti che ó lassiato nel p(rese)nte mio testamento per una uolta tanto, et in caso non aciuiasse detto Danaro al pag(amen)to intiero de tutti li leg(a)ti debbano a supplichi dalli prò che di rata in Rata mi uengono contribuiti nell'off(ici)o della Cecca per Capitale de d(uca)ti 833 di [lire] 8. B(uona) V(aluta) che fanno d(uca)ti correnti mille, che ó nel deposito delle 6. per c(en)to perche assolutam(en)te non intendo, che siano toccati per tal effetto li infrascritti d(uca)ti mille/ 2 ...*

*Il Resto del prò sia applicato in maritar figliole donzelle una o piu, ò liberar schiaui, ò priggioni come più parerà L'occ(asi)one opportuna, et necessaria a libera dispositione delli miej Comissarij Douendo però dal corpo di essi prò dar ogni anno per anni Dice : + Comissarij et esecutori del presente mio Testam(en)to lassio mon(signo)r E(cce)ll(entissi)mo et R(euerendissi)mo n(ost)ro Arciuescouo che per tempora sarà nella Sudetta, chesa de s(an) Zorzi di greci. Il gastaldo siue Guard(i)an Grande insieme con li Restanti della Banca cioe Gouernat(o)ri Vicario scriuano e sotto Vicario et li 2 sindichi che saranno di tempo intempo in detta Chesa, Item Il S(igno)r Francesco Negroponte*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*mio amoreuoliss(i)mo S(ig)n(o)re et il s(igno)r Giacomo Zandiri et il s(igno)r Piero Chrisafida miei amantiss(i)mi pregandoli tutti per la passione del n(ost)ro s(igno)re Giesu Cristo che si contendino acettar q(u)esta comissaria et metter in esecutione q(u)esta mia ultima, et ferma uolonta, che haueranno il merito dà sua diuina Maesta trattandosi opera tando pia»*[531].

**693**

1660-1686. Νοταριακές πράξεις. Βενετία [ι].

Μαρία Πατραμάνη, «Ο Φραγκιάς Καλομάτης του Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλή», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), σσ. 320-328, αρ. 1-7· σσ. 329-331, αρ. 9.

**694**

1660-1770. Απογραφές κινητών της ελληνικής αδελφότητας της Βενετίας [ι].

Christina Papacosta, Francesca Cavazzana-Romanelli, «La Confraternità dei Greci di Venezia e il suo archivio. Un modello condiviso di organizzazione della memoria documentaria», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), σσ. 396-403, αρ. 1-2.

**695**

1661-1690. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Άνδρος, Βενετία, Πάρος, Σίφνος, Τήνος, Χανιά [ι].

Σ. Συμεωνίδης, «Ανδριακά ιστορικά έγγραφα από ιταλικές αρχειακές πηγές (1629-1723)», *Ανδριακά Χρονικά* 22 (1994), σσ. 22-23, αρ. 13· σσ. 31-35, αρ. 22-24· σσ. 44-46, αρ. 35-36· σσ. 52-54, αρ. 41-43· σσ. 55-58, αρ. 45-47· σσ. 60-61, αρ. 50[532].

*Ο ΒΕΝΕΤΟΣ ΝΑΥΑΡΧΟΣ, ΣΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΗ, ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΑΔΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ*

*Πάρος, 1666, 19 Ιανουαρίου*

*«Noi Andrea Corner per la Serenissima Repubblica di Venetia Cap(ita)n G(enera)le*

*Implora humilmente D. Micheletto Condostaulo ch'in retributione della sua meritoria servitù prestata in Publico avantaggio con ogni fermezza di spirito e di divotione in molte occasioni d'urgienza fosse dala munificenza Publica immune d'ogni gravame nelli suoi traffici mercantilli, che suole sbarcar in questi porti delle isole. Mossi perció da talli*

---

531. σσ. 162-168, αρ. 2.

532. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 344.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*riguardevoli benemerenze coll'au(tori)ttá del Capitaniato nostro Generale concedemo a detto D. Condostaulo ampla immunitá et esentione d'ogni et qualunque gravame e contributione che per consuetudine o permissione potessero caddere soggiete esse sue mercantie; Pottendo liberamente negotiar et esitar ogni suo affare mercantile e traffico in tutte l'isole senza niuno immagginabille impedimento o molestia; Commettendo a ciascheduna persona Publica o privata, che fungiesse officio in quelle di Consolatto, Magistratto, Presidentia o in alcuna sorte d'autta ... o dispositione che per qual sia prettesto, forma, e collore, non debba mollestare, ne agravare alcuna sorte delle sue mercantie ma lascirlo libero in tutti gl'esiti et alla sua dispositione senza censo ne contributione veruna sotto le pene piú rigorose della nostra indigniatione agl'innubbidente.*

*Di Gallea nostra Capetan Generale*
*Pario 19 Giennaro 1666 s.n.m.v.*
*(L.S.) Andrea Corner Capetan Generale*

*Vicenzo Capellari coadiutore*
*nella Secretaria di S(ua) E(ccelenza)»*[533].

**696**

1663-1670. Διοικητικά έγγραφα. Κύθηρα, Μάνη, Φλωρεντία [ι].

Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ὁ κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα εἰς τὴν Τοσκάναν ἐξοικισμὸς τῶν Μανιατῶν», *NE* 2 (1905), σσ. 402-405, σσ. 408-410, σσ. 412-413, σσ. 416-420, σσ. 423-424, σσ. 429-431, σ. 433.

**697**

1663-1680. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος [ι].

Ι. Ψ α ρ ά ς, «Ο ζακύνθιος Ιωσήφ Δόξας (1616/18-πριν το 1706). Νέα στοιχεία από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας», *Ελληνικά* 37 (1986), σσ. 117-120, αρ. 1-3.

**698**

1664. Διοικητικό έγγραφο. Κεφαλονιά [ι].

D. Z a k y t h i n o s, C h r y s s a M a l t e z o u, «Contributo alla storia dell'episcopato di Cefalonia e Zante (1412-1664)», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 72-74[534].

533. σσ. 34-35, αρ. 24.

534. Απόσπασμα του εγγράφου έχει επανεκδοθεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 355-356, αρ. 38. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**699**

1664. Διαθήκη. Χάνδακας [ι].
Ελένη Τσουραπά, «Βενετοί αξιωματούχοι στην Κρήτη: από τη δημόσια στην καθημερινή ζωή (16ος-17ος αι.)», *Θησαυρίσματα* 36 (2006), σσ. 238-242, αρ. 1, 2.

**700**

1665-1670. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Παναγιώτα Τζιβάρα, «Η Φλαγγίνειος σχολή της Βενετίας και οι Κερκυραίοι υπότροφοι», *Θησαυρίσματα* 37 (2007), σσ. 379-385, αρ. 1-7· σσ. 386-387, αρ. 9.

**701**

1667. Διοικητικές εκθέσεις από τον πολιορκούμενο Χάνδακα. Βενετία, Χάνδακας [ι].
Σ. Σπανάκης (έκδ.), *I. Relazione Antonio Priuli, Provveditore generale delle armi in Candia, 30 Marzo 1667. II. Relazione Antonio Barbaro, Provveditore Generale delle Armi in Candia, 24 Febraro 1667*, Ηράκλειο 1976 (*Μνημεῖα τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας*, τ. 6), σσ. 1-165 (μαζί με μετάφραση).

**702**

1668-1669. Διαθήκη και απογραφή κινητών. Κέρκυρα, Σούδα [ι].
Ασπασία Παπαδάκη, «Ο επίσκοπος Χανίων Giorgio Demezzo (1657-1668)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 508-510, αρ. 1· σσ. 511-512, αρ. 3.

**703**

1669. Μέτρα του Capitano General της Κρήτης για την αποκατάσταση των προσφύγων του Κρητικού Πολέμου. Χάνδακας [ι].
Σοφία Ἀντωνιάδη, «Οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν πόλεων τῆς Κρήτης κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου, 1645-1669. Συναλλαγὲς τοῦ Γεωργίου Μορμόρη», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σσ. 45-46 (μαζί με μετάφραση).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**704**

1669. Αίτηση προς το Δόγη της Βενετίας. Βενετία [ι].
Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ, «Η τύχη των τελευταίων βενετών ευγενών της Κρήτης», *Ενθύμησις Νικολάου Μ. Παναγιωτάκη*, σσ. 457-458.

**705**

1669-1693. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κεφαλλονιά, Κύθηρα [ι].
Χ ρ ύ σ α Μ α λ τ έ ζ ο υ, «Οἱ πρόγονοι τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ στὰ Κύθηρα», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), σσ. 238-244, αρ. 1-4 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Ζ).

*ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ SALAMON ΩΣ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΗΣ ΚΥΘΗΡΩΝ*

*Κεφαλονιά, 1684, 15 Μαΐου*

*«Noi Gerolamo Cornaro Kavalier per la Serenissima Repubblica di Venezia Provveditor General da Mar.*

*Con ellettione di primo agosto 1675, fatta dall' Illustrissimo signor Vicenzo Verdamin fu Provveditor Estraordinario nelle Fortezze de Regno, resta investito domino Zuane Stai nella carica di maggiore delle cernide per anni cinque nell' isolla di Cerigo et essendo spirato il tempo prescritole per la stessa sua ellettione, resta perciò aperto l' udhito ad ogni uno di concorer nella medesima.*

*E però sopra l' instantie, portatesi da domino Nicolò Salamon nobil cretense e col reflesso non men al merito che constradistinto accompagna la sua persona, come anco all' impiego fin hora sostenuto di maggiore nella Fortezza medesima, investito dall' Eccellentisimo Senato e per alter benemerenze della sua carica, siamo concorsi ad investirlo, come in virtù delle presenti e coll' autorittà del Generalato nostro da Mar lo elleggiamo nella caricha medesima di maggior delle cernide in quell' isola, per anni cinque, con la paga di ducati otto, goduti dal sudetto Stai e con le prerogative et altro emolumento che godesse la stessa, sicuri noi di riportar dalla sua habilità frutti corispodenti al miglior pubblico servicio, doverà dunque per talle esser dalli capitani officiali et altri subordinati obedito, riconosciuto nelle ocorenze publiche et ciò non ostante ogni costituto di nichil transeat, anotato ad instantia di esso Stae. Cometendo delle presenti il registro e notte necessarie, ove occorono per la sua pontual essecutione. In quorum fidem etc.*

*Datta Ceffalonia li 15 maggio 1684 S.N.*

*Cerolamo Cornaro Kavalier Provveditor General da Mar.*

*Biasio Bartolini segretario»*[535].

535. σσ. 238-239, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



## 706

1669-1718. Βενετοτουρκικές συνθήκες ειρήνης σχετικά με την Κρήτη. Παλαιόκαστρο, Κάρλοβιτς, Πασσάροβιτς [ι].

Σ. Παπαμανουσάκης (επιμ.), «Κρητικός Κώδιξ Ι΄. Περίοδος Α΄: Τουρκοκρατία (1669-1868)», *Τάλως* 3 (1991-1993), σσ. 45-51, αρ. 1-3.

## 707

1669-1803. Διοικητικά έγγραφα σχετικά με την άσκηση του νοταριακού επαγγέλματος. Κύθηρα [ι].

Χρύσα Μαλτέζου, «Τὸ νοταριακὸ Ἀρχεῖο τῶν Κυθήρων», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1976), σσ. 26-29, αρ. 1-2· σσ. 30-32, αρ. 4-5· σ. 34, αρ. 7. (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Γ)[536].

ΔΙΟΡΙΣΤΗΡΙΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΝΟΤΑΡΙΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ

*Κύθηρα, 1742, 20 Μαΐου*

*«Noi Piero Falier per la Serenissima Repubblica di Venezia Provveditor e Castellan di Cerigo.*

*Si porge le più divote instanze domino Piero Stai quondam signor Andrea, cittadino di questa fortezza, per habilitarlo all'honorevole professione di nodaro di pubblica veneta auttorità, prese perciò le più esatte informationi della sua virtù, pontualità, fede et integrità et essaminato per la sufficienza necessaria all'impiego di nodaro dal ministro nostro cancelliere et ritrovatolo corrispondente alle leggi e bastante all'offitio stesso, volendo noi esaudire le sue dimande per maggioramente incorragiarlo in fervore di maggiore fede con le presenti et in ordine al praticato da rappresentanti precessori nostri e con l'auttorità della nostra carica, ellegiamo e destiniamo esso domino Piero Stai quondam signor Andrea per nodaro di pubblica veneta autorittà, acciò per tale possa essercitarsi nella fortezza, borgo e ville tutte di quest'isola nel crear, formar et stipular qualunque atto, scrittura, testamento, instromento et ogni altra cosa attinente à tal proffessione, senza essere da alcuno impedito o molestato, dovendo pur egli supplir con pontualità agl'oblighi tutti che uniti vanno a detta proffessione e dovrà annottar con fede nel presente libro tutti gl'atti e scriture che formasse sotto le pene cominate dalle leggi e perciò havera a godere quell'immunità e beneficii, che per l'essertitio stesso se le convengono sicuri poi sara per dare prove sodevoli di sua pontualità a sodisfatione pubblica e privata.*

*All'effetto di suo esercitio le vien essibito il presente libro, marcato coll'impronto dell'protetor S. Marco, numerato da carte una sino le carte cento sesanta nove e sottoscritto di foglio in foglio dal nostro cancelliere, obligando lo stesso come sopra a notar*

---

536. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 408α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*in esso tutti gl'atti, niun eccettuato, che andasse stipulando e di presentare di sei in sei mesi il presente nell'officio della cancellaria nostra per l'incontri neccessarii, giusto le pubbliche dispositioni. Tanto etc. In quorum fidem etc.*

*Cerigo li 20 maggio 1742 S.N.*
*Piero Falier Provveditor e Castellan*
*Giovanni Ettore Peretti cancelliere di Sua Eccellenza»*[537].

**708**

1670-1671. Απογραφές των κειμηλίων του Χάνδακα μετά την άλωσή του από τους Τούρκους. Βενετία, Χάνδακας [ι].

Ασπασία Παπαδάκη, «Άγνωστοι κατάλογοι κειμηλίων του Χάνδακα στη Βενετία», *Κρητική Εστία* 5 (1994-1996), σσ. 86-95, αρ. 1-6.

**709**

1670-1834. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Γ. Βελουδῆς, *Τὸ ἑλληνικὸ τυπογραφεῖο τῶν Γλυκήδων στὴ Βενετία (1670-1854). Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας*, Ἀθήνα 1974, σσ. 289-300, αρ. 1-7· σσ. 309-310, αρ. 12· σσ. 312-335, αρ. 14-22· σσ. 338-341, αρ. 24 (= G. Veloudis, *Das griechische Druck und Verlagshaus «Glikis» in Venedig (1670-1854). Das griechische Buch zur Zeit der Türkenherrzchaft*, Wiesbaden 1974).

**710**

1671. Αίτηση του λαού των Κυθήρων προς τη βενετική διοίκηση για επισιτιστική βοήθεια. Κύθηρα [ι].

Ι. Ψαράς, «Πείνα στα Κύθηρα (1666-1673)», *Ελληνικά* 38 (1987), σσ. 79-81 (= *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 152-154)[538].

*Κύθηρα, Ιούλιος 1671*

*«Serenissimo nostro principe,*
*Noi poueri popoli di Cerigo colle lacrime alli ochi uenimo colle ginochi in terra et col*

537. σσ. 30-31, αρ. 4.

538. Για την ελληνική εκδοχή του εγγράφου βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 311β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*capo inchinamo per dimandar misericordia stante che sono hoggi di cinque anni che l'arida sterilità n'a priuato dell nostri conatural frutto della terra et n'ha prodoto manco l'istessa seminanza è pagar il giusto alla Serenissima Signoria et sebene nel tempo passato, quando l'armata hera in queste partri, i poueri si agiutauano colli soldi che restauano in questo loco, adesso sono doi anni che ne soldi si atrouano ne grano à seminàr, se capitarà al molo che uengono d'altri paesi non hauendo comodo di comprare, restano d'anno in hanno inculti i tereni et quei pochi che seminati sono non hanno prodoto. Onde ne a conuenuto a molti disabitare per fugire la morte della fame, perciò sono in pericolo incredibile, essendo molti d'adesso che il mesè di luglio che fano quatro è sei giorni di mangiar pane.*

*Noi però che hauemo più desio a morir di fame che distraharssene del gouerno d'un principe cossi pietosissimo et serenissimo come semo statti nella guera fidelissimi cossi ancora nella fame uenimo et inchinati dimandiamo prouederne formento quanto prima sino il mese di otobre per mangiar et seminàr i nostri tereni, per esser poi restituito dal nouo, come ne ha dato l'anno passato l'eccellentissimo signor proueditor Giacomo Loredano, che si come padre caritatiuo ne ha socorsso è gouernimento quel poco che le peruene l'anno passato, liberando molti poueri dalla morte, che iddio gli lo remuneri, riponendo l'anima di nostri figlioli e la nostra ancora; col fine implorano carità.*

*Jo papa Mina Coroneo da Pottamo dimandiamo misericordia ...»* ακολουθούν 35 *ακόμη υπογραφές*[539].

**711**

1672-1674. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].

Μ. Μανούσακας, «Ἀλοΐσιος-Ἀμβρόσιος Γραδενῖγος (1616ci.–1680)», *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου* 5 (1955), σσ. 129-131, αρ. 1· σσ. 138-139, αρ. 2· σσ. 143-144, αρ. 3· σσ. 146-147, αρ. 4.

**712**

1676. Καταθέσεις μαρτύρων. Κύθηρα [ι].

Χρύσα Μαλτέζου, «Ο μανιάτης Λιμπεράκης φυλακισμένος στη Φορτέτζα των Κυθήρων (1676)», *Λακωνικαί Σπουδαί* 11 (1991-1992), σσ. 338-341, σ. 344 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. ΙΔ΄).

**713**

1678. Φορτωτική. Αίγυπτος [ι].

Κ. Ντόκος, «Μία ὑπόθεσις πειρατείας κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα (1678-1680)», *Θησαυρίσματα* 2 (1963), σσ. 39-41

539. σσ. 79-81.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**714**

1678. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία [ι].
Ἀ. Καραθανάσης, «Βαρθολομαῖος Συρόπουλος ὁ Κρὴς (1611-1697)», *Θησαυρίσματα* 10 (1973), σσ. 185-188, αρ. 1-3.

**715**

1678. Φορολογικός πίνακας. Βενετία, Κεφαλονιά [ι].
Ν. Μοσχονᾶς, «Φοροδοτικὸς Πίνακας τῆς Κεφαλονιᾶς τοῦ ἔτους 1678», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας* 1 (1976), σσ. 113-120[540].

**716**

1678-1679. Έγγραφα χορήγησης προνομίων. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Ἰ. Ἀλεξάκης, «Χειρόγραφον ἐνετικὸν ἐπὶ περγαμηνῆς, ἀφορῶν εἰς τὰ προνόμια τῆς ἐν Κερκύρᾳ οἰκογενείας Ἀλεξάκη», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 8 (1960), σσ. 48-53, αρ. 2-3 (μαζί με μετάφραση).

**717**

1680-1688. Διοικητικά έγγραφα. Κύθηρα [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα», *ΕΕΒΣ* 39-40 (1972-1973), σσ. 521-522, αρ. 1-2 (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα*, αρ. Ε)[541].

**718**

1680-1696. Απογραφή κινητών. Κύθηρα [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Ειδήσεις για ναούς και μονές στα Κύθηρα από αρχειακές πηγές», *Πρακτικά του Ε΄ Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 279-285, αρ. 1-3[542] (= Μαλτέζου, *Βενετική Παρουσία στα Κύθηρα* αρ. Ι΄).

---

540. Μέρος του εγγράφου έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 357-358, αρ. 40. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

541. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 311.

542. Μέρος του υπ. αρ. 2 εγγράφου έχει επαναδημοσιευτεί και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 361-362, αρ. 43. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**719**

1682. Διαθήκη και κωδίκελλος. Βενετία [ι].
Ά. Τσίτσας, «Ἡ Κερκυραϊκὴ οἰκογένεια Ζανδίρη στὴν Βενετία», *Θησαυρίσματα* 13 (1976), σσ. 262-266.

**720**

1682-1756. Προϋπολογισμός της διοίκησης των Επτανήσων. Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Λευκάδα [ι].
Ά. Ἀνδρεάδης, *Περὶ τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Βενετοκρατίας*, Ἀθήνα 1914, **τ. Ι**, σσ. 325-380· **τ. ΙΙ**, σσ. 202-208.

**721**

1684. Διοικητική αναφορά. Πρέβεζα [ι].
Κ. Μέρτζιος, «Ὁ Φραγκίσκος Μοροζίνι, ἡ Κασσάνδρα, ἡ Καβάλλα καὶ ἡ Θάσος, αἱ διενεργηθεῖσαι κατ' αὐτῶν ἐπιδρομαί», *Μακεδονικὰ* 3 (1953-1955), σσ. 5-7.

**722**

1684-1694. Διαταγές βενετών αξιωματούχων και ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Μύκονος, Τήνος [ι, γ].
Π. Ζερλέντης, *Σύστασις τοῦ Κοινοῦ τῶν Μυκονίων*, Ἑρμούπολις 1924, σσ. 34, σσ. 38-39, σσ. 47-48, σσ. 52-53, σ. 56[543].

**723**

1685-1691. Διοικητικές εκθέσεις. Βενετία, Λευκάδα, Πρέβεζα [ι].
Ά. Ἀρχοντίδης, *Ἡ Βενετοκρατία στὴ δυτικὴ Ἑλλάδα (1684-1699). Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας*, Θεσσαλονίκη 1983, σσ. 131-208, αρ. 1-4[544].

---

543. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 212, 317, 330.

544. Απόσπασμα από την έκθεση έχει δημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 362-363, αρ. 44. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**724**

1685-1723. Διοικητικά έγγραφα. Αθήνα, Βενετία [ι].

Θ. Φ ι λ α δ ε λ φ ε ύ ς, *Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, 1400-1800*, τ. 2, Ἀθήνα 1902, σ. 195, σσ. 205-210.

**725**

1686. Διαταγή βενετού αξιωματούχου. Ναύπλιο [ι].

Π. Ζ ε ρ λ έ ν τ η ς, «Ἀρχιεπίσκοποι Σίφνου καὶ Μυκόνου (1646-1797)», *Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου Θαλάσσης*, τ. Ι, Ἑρμούπολις 1913, σ. 141[545].

**726**

1686. Διαθήκη. Βενετία [ι].

K a t e r i n a K o n s t a n t i n i d o u, «La presenza femminile nella colonia greca di Venezia», *Δημόσια Ιλαρία*, σσ. 199-201, αρ. 2.

*ΔΙΑΘΗΚΗ ΜΟΝΑΧΗΣ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ*[546]

*Βενετία, 1686, 19 Μαρτίου*

«*Leonzina figlia del signor Emanuele Calaffati e della signora Anetta Querini.*

*Attrovandomi io, Leonzina figlia del signor Emanuele Calaffati e della quondam signora Anetta Querini, dentro del monastero delle reverendissime monache di San Giorgio de Greci di questa città, giacendo in letto per molto tempo, ma per gratia del signor Iddio sana di mente et intelletto et considerando esser vicina di render il corpo alla terra et l'anima al suo creatore, ho fatto scriver il presente mio testamento et ultima volontà da persona mia confidente.*

*Et prima raccomando l'anima mia a Sua Divina Maestà et la Beata Vergine Maria et tutta la corte celestiale, supplicando humilissimo perdono de miei peccati.*

*Mi attrovo tirare ogn'anno dalla Cecca di questa città di ragion materna alle tre per cento ducati undeci un quarto, come pure di una casa posta nella città di Fiorenza, pure di ragione materna, ducati cinque in circa di mia portione.*

*Voglio che doppo la mia morte, così quelli di Cecca come pure quelli che mi vengono da Fiorenza, siano della Reverenda Theoninfi Murmuropula mia amorevolissima amida, quale mia ha allevata con tuta carità, posso dire più che madre, che sia patrona assoluta di far così delli ducati undeci grossi sei più o meno secondo sí anderà a riscodendo*

545. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 315α.

546. Για τη συγκεκριμένη μονή βλ. ενδεικτ. Ἑλένη Κούκου, *Ἡ ὀρθόδοξος μονὴ εὐγενῶν ἑλληνίδων Βενετίας*, Ἀθήνα 1965.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*o calando in Cecca, come pure del danaro che capita da Fiorenza tutto quello che li par e piace, senza immaginabile ostacolo o impedimento da chi si sia, essendo questo danaro di mia propria spetialità peruenutomi per ragion materna, come sopra, con obbligo di far le mie solite commemorationi in vita sua. E doppo la sua morte sia patrona di lassiarli dové li parerà e piacerà con conditione che possa solamente disponer del pro restando in Cecca il capitale in perpetuo, acciò dalli pro mi sia fatto dir da chi goderà detti pro una messa Archipiscopale ogn'anno per l'anima mia e che sia dato pure un ducato all'anno da esse spartito fra tutte le reverendissime monache di esso monasterio in perpetuo.*

*Voglio e lascio a mio fratello et alla mia sorella tutta la rimanente robba che m'aspetta e che mi può aspettar di ragione materna, cadauno per metta et ogni et qualunque aspettativa perveniente della sopradetta ragione.*

*Voglio che nella messa Archipiscopale che ordina sia commemorato il mio nome Lionzina et della reverenda Theonimfi, mia amida, e questo voglio che sia la mia ultima volontà raccomandata detta mia amida per la sua inviolabile esecuzione, il che sia ditto a Gloria del signor Iddio e della Beata Vergine Maria. E qui è il fine del mio testamento, cassando et annumando ogni altro mio testamento fosse fatto per avanti, volendo che questo solo habbi il suo vigor e forza e qui è il fine»*[547].

**727**

1687. Διοικητικές εκθέσεις. Αθήνα, Βενετία, Κόρινθος [ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Δύο ἐκθέσεις περὶ Ἀθηνῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος», *ΔΙΕΕΕ* 5/18 (1897), σσ. 222-227.

**728**

1687. Διοικητικές εκθέσεις. Αθήνα, Βενετία [ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ἔκθεσις περὶ πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Μοροζίνη», *NE* 20 (1926), σσ. 209-214.

**728α**

1687-1688. Διοικητικές αναφορές. Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Πόρος [ι].
Ι. Ψ α ρ ά ς, «Ο βομβαρδισμός της τουρκοκρατούμενης Θεσσαλονίκης από βενετικά πλοία (αρχές Μαΐου 1688)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 759-760, αρ. 1-2.

**729**

1687-1691. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κορώνη, Πελοπόννησος [ι].

547. σσ. 199-201, αρ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας καὶ ἡ περὶ Πελοποννήσου ἔκθεσις τοῦ Μαρίνου Μικιέλ», *Ἱστορικὰ Μελετήματα*, Ἀθήνα 1884, σσ. 183-186, υποσημ. 2· σσ. 199-220.

**730**

1688. Διοικητικές αναφορές. Αθήνα [ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Περὶ Ἀθηνῶν», *NE* 18 (1924), σσ. 263-267.

**731**

1688. Διοικητική αναφορά. Βόστιτζα [ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Σημειώσεις περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Βενετοκρατίας», *NE* 20 (1926), σσ. 64-65.

**732**

1688-1700. Διοικητικά έγγραφα. Βοστίτσα, Κόρινθος, Κορώνη, Πάτρα, Πελοπόννησος [ι].
Κ. Ν τ ό κ ο ς, *Ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς κατὰ τὸν ἐνετοτουρκικὸν πόλεμον (1684-1699) καὶ ὁ Σαλώνων Φιλόθεος*, Ἀθήνα 1975, σσ. 156-158, αρ. Α1-Α3· σσ. 158-159, αρ. Β· σσ. 160-165, αρ. Ε-Ζ[548]· σσ. 168-172, αρ. Θ1-Θ4· σσ. 176-210, αρ. ΙΣΤ-ΙΖ.

**733**

1689. Απογραφή πληθυσμού. Μεθώνη [ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ἀπογραφὴ τοῦ Νομοῦ Μεθώνης ἐπὶ Βενετῶν», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σσ. 698-710 (μαζί με μετάφραση).

**734**

1691 (1690 m.v.). Διοικητική έκθεση. Βενετία, Πελοπόννησος [ι].
Σ. Λ ά μ π ρ ο ς, «Ἡ περὶ Πελοποννήσου ἔκθεσις τοῦ Βενετοῦ Προνοητοῦ Κορνέρ», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σσ. 293-317[549].

548. Το έγγραφο των σσ. 160-161 έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 266-267, αρ. 45. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

549. Για τη μετάφραση της έκθεσης βλ. σχετ. Ά. Τσελίκας, «Μεταφράσεις βενετικῶν ἐκθέσεων περὶ Πελοποννήσου. Ἡ ἔκθεση τοῦ Γενικοῦ Προνοητῆ Πελοποννήσου Ἰακώβου Κορνέρ», *Πελοποννησιακὰ* 15 (1982-1984), 133-152.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**735**

1691. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Πελοπόννησος [ι].
Ρ. Τοππινγ, «Domenico Gritti's relation on the organization of Venetian Morea, 1688-1691», *Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη*, Βενετία 1974, σσ. 319-328 (= P. Topping, *Studies on Latin Greece, A.D. 1205-1715*, London 1977, αρ. IX)[550].

**736**

1691. Διοικητικά έγγραφα. Κύθηρα [ι].
Μαρία Πατραμάνη, «Ορθόδοξοι και καθολικοί στα Κύθηρα. Θρησκευτικό αίσθημα και λατρευτικές συγκλίσεις (17ος-18ος αιώνας)», *Νόστος* 4 (2007), σσ. 229-232, αρ. 3-5.

**737**

1691-1698. Διοικητικά έγγραφα. Άργος, Κόρινθος, Ναύπλιο [ι].
Δέσποινα Μιχάλαγα, «Ο Ναυπλίου και Άργους Αμβρόσιος και οι εκκλησιαστικές του περιπέτειες. Συμβολή στην προσωπικότητα του ιεράρχη από αδημοσίευτα έγγραφα της β΄ βενετικής κυριαρχίας στην Πελοπόννησο», *Πελοποννησιακά* 29 (2007-2008), σσ. 138-145, υποσημ. 40-44· σσ. 146-147, υποσημ. 47.

**738**

1692. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Πελοπόννησος [ι].
Σ. Λάμπρος, «Ἡ περὶ Πελοποννήσου ἔκθεσις τοῦ βενετοῦ προνοητοῦ Γραδενίγου», *ΔΙΕΕΕ* 5/18 (1897), σσ. 230-251.

**739**

1692. Διοικητικό έγγραφο. Μάνη [ι].
Ρ. Τοππινγ, «Taxation di Machtù in Mani under Venetian Rule», *Πρακτικά Δ΄ Διεθνούς Πελοποννησιακού Συνεδρίου*, τ. 3, Αθήνα 1992, σσ. 7-10.

---

550. Απόσπασμα από τη διοικητική έκθεση έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία–Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σ. 364, αρ. 45. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**740**

1692. Μαρτυρικό. Βενετία [ι].
Ρομίνα Τσακίρη, «Έλληνες στη Βενετία. Τάσεις ελληνοβενετικής προσέγγισης και επιρροές του περιβάλλοντος χώρου στην ονοματοδοσία (17ος αιώνας)», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), σσ. 321-322, αρ. 4.

**741**

1692. Διοικητικό έγγραφο. Γραμβούσα (Χανιά) [ι].
Μαρία Αρακαδάκη, «Αρχειακά τεκμήρια για το φρούριο της Γραμβούσας (ΙΙ): Η προδοσία του 1691 και οι Έλληνες», *Κρητική Εστία* 12 (2007-2008), σσ. 148-155, αρ. 1-3.

**742**

1692-1715. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Πελοπόννησος [ι].
Φωτεινή Πέρρα, «Η βενετική παρουσία στον ελλαδικό χώρο (17ος-18ος αι.): Η περίπτωση του Donato Michiel μέσα από τρία έγγραφα της συλλογής του καναδικού Πανεπιστημίου McGill», *Πρακτικά ΚΖ΄ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη 2007, σσ. 134-138.

**743**

1692-1716. Διοικητικές εκθέσεις. Βενετία, Κέρκυρα, Μεθώνη, Πελοπόννησος [ι].
Σ. Λάμπρος, «Ἐκθέσεις τῶν βενετῶν Προνοητῶν τῆς Πελοποννήσου ἐκ τῶν ἐν Βενετίᾳ Ἀρχείων ἐκδιδόμεναι», *ΔΙΕΕΕ* 5/19 (1899), σσ. 425-567· 5/20 (1900), σσ. 605-823.

**743α**

1692-1736. Νοταριακά και διοικητικά έγγραφα. Μήλος, Κίμωλος [γ].
Μ. Πεπονάκης, «Το αρχείο του γαλλικού προξενείου Μήλου (1690-1746) : Τα πλοία, οι έμποροι και τα ναυλοσύμφωνα», *Μηλιακά* 5 (2003), σσ. 121-127, αρ. 1-10.

**744**

1692-1766. Διοικητικά έγγραφα. Βόνιτσα, Λευκάδα, Πρέβεζα [ι].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Ἑλένη Γιαννακοπούλου, «Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μυρταρίου Βονίτσης κατ' ἀνέκδοτα βενετικὰ ἔγγραφα (1682-1766)», *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 4 (1973), σσ. 431-448, αρ. 1-12.

## 745

1693. Απόδειξη παραλαβής. Βενετία, Ναύπλιο [ι].
Νίκη Τσελέντη, «Οἱ καμπάνες τοῦ τουρκοκρατούμενου Ναυπλίου στὴ Βενετία (1540-1693)», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σσ. 244-245, αρ. 7.

## 746

1693. Κανονισμός λειτουργίας στρατιωτικών νοσοκομείων. Πελοπόννησος, Τρίπολη [ι].
Κατερίνα Κωνσταντινίδου, «"Estesi con sentimento di pietà...". Ένας κανονισμός λειτουργίας των στρατιωτικών νοσοκομείων της Πελοποννήσου (1693)», *Θησαυρίσματα* 33 (2003), σσ. 297-300.

*Τρίπολη, 1693, 15 Μαρτίου*

*«Copia, tratta dal registro delle terminationi, esistente nella segreteria del eccellentissimo proveditor estraordinario dell'armata in Morea, Marino Michiele.*

*Estesi con sentimento di pietà i più fervidi studii della cura degli hospitali publici, quali trovansi di presente stabiliti nelle Piazze di questo Regno a ricovero de soldati, che, servendo il principe ne presidii o nell'armata sua, cadono infermi. Fatto osservatione dirigersi hormai questi, senza dettame d'alcuna regola positiva, ma più tosto con l'uso, ben spesso, non senza disordine et confusione, a pregiuditio del buon governo d'essi pii luoghi, della diligenza e decoro che vi si richiedono e contro la publica mente, che con tanta generosità gli eresse e mantiene. Applicati, però, noi a prescrivervi quelle regole, che, conosciute conferenti al miglior servitio publico, promettono un'ottima direttione, così al governo economico d'essi hospitali, come per la cura degli infermi, habbiamo stabiliti gli infrascritti capitoli da esser, in ogni luogo di questo Regno, intieramente osservati, onde, a gloria di Dio signore, più fornisca la carità ed animati li poveri languenti, che vi si ricettano della sicurezza d'un amoroso et esato governo, più habbiano motive di benedire la mano publica, prendere di conforto nel crucio de contratti languori e ricever di stimolo a ben servire gli loro giorni Principe, cotanto pietoso e solecito della loro perservatione.*

*1° : Haverà il priore dell'hospitale a tener, sempre diligente, conti de tutti li stamazzi, pagliazzi, capezzali, lenzuoli, schiavine e masseritie d'ogni sorte, che tiene per servitio dell'hospedale, da esser fatto debitore sopra libro bollato, che doverà custodirsi nella camera fiscal e, dove questa manchi, nell'officio della cancelleria, potendo egli haverne in confronto, apposto di se, una coppia, ed in caso che mancarà alcuna cosa, s'intenderà sottoposto al pagamento.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*2° : Sia pure obbligato tener, a sue spese, una o più done per servizio della cucina dell' hospitale, per lavar lenzuoli, camiscie degli infermi, brocar e nettar le schiavine, gabbani, stramazzi e pagliazzi, di volta in volta che si lorderanno e, quando bisogno conosca di pettinare lane e rinovar stramazzi, haverà ricorso all' illustrissimo rapresentante, che lo provederà d' operatione capace senza altro di lui aggravvio. ...*

*4o : Che li soldati infermi, quali vorrano entrare nell' Hospitale, debbano portar li loro drappi di dosso, quali, in caso di morte, debbano rimaner per le spese della loro sepoltura, potendo li capitani farne la recupera con l' esborso de ducati uno, moneta d' Armata.*

*5o : Sia proibito al priore il ricevere per modo alcuno, altra sorte di gente, ne amalati d' altra infermità che di febre, esclusi specialmente gli infetti di morbo gallico, sempre con fede di medico e bollettino sottoscritto dal rapresentante o governatore dell' armi, da esser questo portato da un sergente della compagnia, ne mai rilasciato in mano di soldati perché in luogo d' andarvi non si portino, vagando con detrimento maggiore della salute. ...*

*13o : Debba il medico fisico, che s' attrova salariato dal publico in cadauna piazza, visitar e curar gli infermi, in qualunque modo necessaria sia la dilui professione, con diligenza et amore, toccando a cadauno d' essi il polso, pradicando personalmente le visite due volta al giorno e, come più parerà alla cognitione sua, a misura del bisogno, del numero degli infermi e della qualità dei mali.*

*20o : Debba il priore dell' hospitale portar ogni sera all' illustrissimo rapresentante la nota degli amalati, che sarano in quel giorno entrati nell' hospitale, degli usciti e de morti, ne possa mancar, mai, egli di notte fuori di città e, specialmente, quando habbia infermi, dovendo in ogni caso parteciparne, sempre il publico rapresentante et ubbidire a quanto le verrà dallo stesso ordinato.*

*In rimanente ogni e cadauno delli sopranominati, che haver devono la cura degl' infermi, esortati rimangono ad usar carità et ad assistervi con quell' amore che sono tenuti e che la pietà christiana ricerca, mentre come daranno un' opera somamente garata a Dio signore, cosi più infervorati nella medessima haverano il merito del publico aggradimento. Comandiamo, però che registrare le presenti, siano transmesse in ogni Piazza del Regno, perché ivi pure registrate nelle camere et affisse in luogo conspicuo dentro gli hospitali, siano pro tempore consegnate a successori e perpetuamente conservate per la loro inviolabile esecutione. In questo*

*Arcadia, 15 Marzo 1693 stile nuovo*

*Marino Michele Proveditor estraodrinario d' Armata, Vice proveditor delle Armi di Morea»*[551].

**746α**

1693-1697. Διοικητικά έγγραφα. Αίγινα, Άργος, Βενετία, Κόρινθος, Κωνσταντινούπολη, Μήλος, Μυστράς, Ναύπλιο, Πόρος, Σμύρνη, Χίος [ι, γ].

551. σσ. 297-300.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



P. Argentis, *The Occupation of Chios by the Venetians (1694)*, London 1935, σσ. 3-117, αρ. 1-32· σσ. 120-193, αρ. 34-47.

**747**

1694. Σχέδιο κανονισμού λειτουργίας της κοινότητας της Σπάρτης (Μυστρά) και διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Μυστράς [ι].
Σ. Λάμπρος, «Ἔγγραφα περὶ Λεωπούλων καὶ Μιστρᾶ», *NE* 16 (1919), σσ. 273-291.

**748**

1694-1709. Διοικητικές πράξεις. Άνδρος, Σύρος, Χίος [ι].
Π. Ζερλέντης, *Ἰγνάτιος Ρόσας. Ὁ τελευταῖος φράγκος ἐπίσκοπος Ἄνδρου, 1670-1710*, Ερμούπολις 1924, σσ. 18-20[552].

**749**

1695. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Χίος [ι].
Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, «Οἱ βενετοτουρκικὲς συγκρούσεις τῶν χρόνων 1695 καὶ 1696 στὴ Χίο καὶ τὴν Πελοπόννησο. Μία ἀδημοσίευτη πηγὴ γιὰ τὰ γεγονότα (F. Muazzo, Guerra della Morea, κεφ. Γ')», *Χιακὰ Χρονικὰ* 13 (1981), σσ. 9-31 (μαζί με μετάφραση σσ. 31-39).

**750**

1696. Διοικητικό έγγραφο. Κόρινθος, Πόρος [ι].
Χρύσα Μαλτέζου, «Βενετσιάνικες ἐκθέσεις γιὰ τὴν ὀχύρωση τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου στὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνα», *Πρακτικὰ Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, σ. 271, υποσημ. 1.

**751**

1696. Το σχέδιο και η έγκριση του διοικητικού οργανισμού της κοινότητας Βόστιτσας. Βόστιτσα, Ναύπλιο [ι].
Κ. Μέρτζιος (εἰσ. Γ. Παναγόπουλος), «Τὰ προνόμια τῆς συστα-

552. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 341α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



θείσης τὸ 1696 κοινότητος τῆς Βοστίτσας», *ΔΙΕΕΕ* 22 (1979), σσ. 453-460, αρ. 1 (με μετάφραση σσ. 462-469)· σσ. 470-474, αρ. 2 (με μετάφραση σσ. 474-478) (= Γ. Παναγόπουλος, *Ἡ Ἀστικὴ Κοινότης τῆς Βόστιτσας κατὰ τὴν Β΄ Βενετοκρατίαν*, Ἀθήνα 1981, σσ. 25-33, αρ. 1[553]· σσ. 33-36, αρ. 2 (μαζί με μετάφραση)[554].

**752**

1696-1700. Διοικητικά έγγραφα. Ανδρούσα, Αρκαδία, Καλαμάτα, Κορώνη, Μεθώνη, Μονεμβασιά, Πάτρα, Τρίπολη [ι].
Κ. Ντόκος, «Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία κατὰ τὴν περίοδον τῆς Β΄ Ἐνετοκρατίας», *Byzantinisch-Neugriechiesche Jahrbücher* 21 (1971-1974) [1976], σ. 48, αρ. 7· σσ. 100-101, αρ. 83, 84· σσ. 122-123, αρ. 107, 108· σ. 139, αρ. 112· σσ. 142-143, αρ. 114· 22 (1977-1984) [1985], σ. 327, αρ. 117· σ. 328, αρ. 119· σ. 366, αρ. 149· σ. 373, αρ. 153.

**753**

1696-1700. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ναύπλιο [ι].
Ελένη Γιαννακοπούλου, «Η βενετοκρατούμενη Ναύπακτος και η περιοχή της (1687-1701): Φορολογικά και άλλα δεινοπαθήματα – δημογραφικά στοιχεία», *Ναυπακτιακά* 6 (1992-1993), σσ. 427-441, αρ. 1-12.

**754**

1696-1710. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Καλάβρυτα, Κέρκυρα, Ναύπλιο [ι].
Ἀ. Καραθανάσης, «Συλλογὴ βενετικῶν ἐγγράφων γιὰ τὸν Ἠλία Μηνιάτη (1696-1710)», *Ἑλληνικὰ* 25 (1972), σσ. 315-320, αρ. Α1-Α3· σσ. 321-326, αρ. Α5-Α7· σσ. 328-330, αρ. Α9-Α10· σσ. 331-333, αρ. Β1-Β2.

---

553. Απόσπασμα έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 267-268, αρ. 46 καθώς και στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 364-365, αρ. 46. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 και 73 του παρόντος.

554. Για τον κανονισμό πρβλ. επίσης Γ. Παναγόπουλος, «Σύστασις ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν Ἀστικῆς Κοινότητος εἰς Βοστίτσας», *Πρακτικὰ Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν*, τ. 3, Ἀθήνα 1976-1978, σσ. 399—406.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**755**

1696-1712. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Πάτρα [ι].

Ἰ. Βισβίζης, «Ἡ ἐκλογὴ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν Βενετοκρατίαν (1685-1715)», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 7 (1957), σσ. 5-9, αρ. 1-2[555].

**756**

1697. Κανονισμός λειτουργίας βρεφοκομείου. Ναύπλιο [ι].

Κατερίνα Κωνσταντινίδου, «"Povere creature innocenti delle altrui colpe ...". Τα βρεφοκομεία της Πελοποννήσου (τέλη 17ου–αρχές του 18ου αι.)», *Θησαυρίσματα* 29 (1999), σσ. 449-455.

**757**

1697-1700. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Άργος, Βενετία, Καλαμάτα, Πελοπόννησος [ι].

Σ. Κουγέας, «Ἡ καταγωγὴ τοῦ πρωτοστατήσαντος εἰς τὴν Ὀρλωφικὴν ἐπανάστασιν Παναγιώτη Μπενάκη, φωτιζόμενη ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας», *Πελοποννησιακὰ* 6 (1963-1968), σσ. 4-11, αρ. 1-4· σ. 20, αρ. 5· σσ. 25-26, αρ. 6· σσ. 29-35, αρ. 7-9 (μαζί με μετάφραση).

**758**

1698. Απογραφές ακινήτων και πληθυσμού. Καλαμάτα [ι].

Βασιλικὴ Μπόμπου-Σταμάτη, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Καλαμάτας γύρω στὰ 1700», *Πρακτικὰ Α΄ Τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν*, Αθήνα 1978, σσ. 263-267.

**759**

1698. Διοικητικό έγγραφο. Αθήνα, Βενετία [ι].

Κ. Ντόκος, «Η μετοικεσία των Αθηναίων στην Πελοπόννησο και η πρώτη φάση του επαναπατρισμού τους», *Μνήμων* 10 (1985), σ. 109[556].

---

555. Για το υπ. αρ. 1 (σσ. 5-6) βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 228.

556. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 352α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**760**

1698. Απογραφή ακινήτων. Τρίπολη [ι].
Κ. Ντόκος, Κατερίνα Βασιλάκη, Γ. Βιολιδάκης, Στέλλα Λέμπεση, Μαρία Μανδηλά, Δ. Μητουλάκης, Φωτεινή Πέρρα, Κ. Πέσλης, «Οι πελοποννησιακές πόλεις και η μεταστοιχείωση του πληθυσμού τους κατά τη Β΄ Βενετοκρατία. Το παράδειγμα της Τριπολιτσάς», *Εώα και Εσπέρια* 5 (2001-2003), σσ. 116-145.

**761**

1699. Διοικητικό έγγραφο. Γαστούνη, Πάτρα [ι].
Μαριάννα Κολυβά, «Κίνηση των λιμανιών της Πάτρας και της Γαστούνης ( Μάιος – Ιούλιος 1699)», *Η εκστρατεία του Morosini και το «Regno di Morea». Γ΄ Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1998, σσ. 128-134.

**762**

1700. Διοικητικά έγγραφα. Βόστιτσα [ι].
Κ. Ντόκος, Γ. Παναγόπουλος, *Το βενετικό κτηματολόγιο της Βοστίτσας*, Αθήνα 1993, σσ. LXII-LXIII, υποσημ. 164· σσ. 3-694.

**763**

1700. Καταχωρήσεις μαρτυριών σχετικά με την ιδιοκτησία ναών. Τήνος [ι].
Μ. Φώσκολος (εκδ.), «Το κτηματολόγιο των εκκλησιών της Τήνου και η καταγραφή των λεγάτων τους. ΑΚΤ, Κώδικας 4 (Νοέμβριος 1700)», *Τηνιακά Ανάλεκτα* 3 (1998), σσ. 280-547 (μαζί με μετάφραση).

**764**

1700. Απογραφή πληθυσμού. Κέρκυρα [ι].
Σ. Γαούτσης, «Μια απογραφή του 1700: Ο λατινικός πληθυσμός του παλαιού φρουρίου Κέρκυρας», *Εώα και Εσπέρια* 5 (2001-2003), σσ. 22-49.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**765**

1700-1704. Διοικητικά έγγραφα. Ναύπλιο, Πελοπόννησος [ι].
Ευτυχία Λιάτα, *Το Ναύπλιο και η ενδοχώρα του από τον 17ο στο 18ο αι. Οικιστικά μεγέθη και κατανομή γης*, Αθήνα 2002, σσ. 134-136, αρ. 2-3.

**765α**

1700-1710. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ναύπλιο [ι].
Μήτσα Οικονόμου, «Το προξενείο του Αρχιπελάγους στο βενετοκρατούμενο Ναύπλιο», *Παρουσία* 7 (1991), σσ. 455-469, αρ. 1-13· σ. 473, αρ. 18· σσ. 474-480, αρ. 20-23Γ.

**766**

1701. Διαθήκη και κωδίκελλος. Άνδρος, Βενετία [ι].
Δ. Πολέμης, «Οι Κοντόσταβλοι της Άνδρου», *Άγκυρα* 2 (2004), σσ. 215-228, αρ. 13[557].

**767**

1701-1777. Παραχωρήσεις προνομίων. Αυστρία, Ουγγαρία, Τρανσυλβανία [λ].
Δέσποινα-Ειρήνη Τσούρκα-Παπαστάθη, *Η ελληνική εμπορική κομπανία του Σίμπιου Τρανσυλβανίας (1636-1848). Οργάνωση και Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 375-384, αρ. 1-2· σσ. 394-398, αρ. 4[558].

**768**

1701-1779. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ζάκυνθος, Κωνσταντινούπολη, Ναύπλιο, Πελοπόννησος, Σμύρνη [ι, γ].
Μ. Μανούσακας, «Τὰ ἔγγραφα τῶν Χορτάτσηδων τῆς Σμύρνης (συλλογὴ Whittall)», *Μικρασιατικὰ Χρονικὰ* 10 (1962), σσ. 25-28, αρ. Α2-Α3· σσ. 29-31, αρ. Α5-Α6· σσ. 35-36, αρ. Α10-Α11· σσ. 40-41, αρ. Α17· σ. 46, αρ. Β4· σ. 47, αρ. Β7· σσ. 49-52, αρ. Β11-Β13· σσ. 53-54, αρ. Β15· σσ. 57-59, αρ. Β18· σσ. 60-61, αρ. 21[559].

---

557. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 230.

558. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 271.

559. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1104.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**769**

1702. Ιδιωτικό δικαιοπρακτικό έγγραφο. Τήλος [ι].
Π. Καμμᾶς, «Ἱστορικὰ ἔγγραφα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Τήλου», *Δωδεκανησιακὰ Χρονικὰ* 3 (1974), σ. 133, αρ. 1[560].

**770**

1702-1725. Νοταριακές πράξεις. Βενετία, Κεφαλονιά. [ι].
Γ. Πετρόπουλος (έκδ.), *Νοταριακαὶ πράξεις Κεφαλληνίας τῆς συλλογῆς Ε. Μπλέτσα τῶν ἐτῶν 1701-1856*, Ἀθήνα 1962, σσ. 14-15, αρ. 14· σσ. 32-33, αρ. 30· σσ. 83, αρ. 78[561]· σσ. 138-139, αρ. 126[562].

**771**

1702-1784. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Ιωάννινα, Κωνσταντινούπολη [ι].
Γ. Πλουμίδης, «Συμβολή στην ιστορία του εμπορίου των Ηπειρωτών με τη Βενετία (18ος αι.)», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 41 (2007), σσ. 14-29, αρ. 1-6.

**772**

1703. Κανονισμός άσκησης αξιώματος. Ναύπλιο, Ρώμη [ι].
Ε. Βέτσιος, «Τα καθήκοντα του Bernardo Macula προξένου της Βενετίας στην τουρκοκρατούμενη Ναύπακτο (1703)», *Πρακτικά ΚΔ΄ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη 2004, σσ. 119-122.

**773**

1704. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Πελοπόννησος [ι].
Κ. Ντόκος, «Breve descrittione del Regno di Morea. Αφηγηματική ιστορική πηγή ή επίσημο βενετικό έγγραφο της Β΄ Βενετοκρατίας στην Πελοπόννησο;» *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), σσ. 101-130, αρ. 1-2.

---

560. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 378α.

561. Η συναλλαγματική έχει επαναδημοσιευτεί και στο Δ. Γκόφας, «Συναλλαγματική του 1705 από το τοπικό ιστορικό αρχείο Κεφαλληνίας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 6 (1992-1994), σ. 245. Πρβλ. σχετ. λήμμα 774 του παρόντος.

562. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 133 και 445.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**774**

1705. Συναλλαγματική. Βενετία [ι].
Δ. Γκόφας, «Συναλλαγματική του 1705 από το τοπικό ιστορικό αρχείο Κεφαλληνίας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 6 (1992-1994), σ. 245

**775**

1705-1709. Νοταριακές πράξεις και καταστατικό λειτουργίας αδελφότητας. Βενετία [ι].
G. Plumidis, «La confraternità Greco-cattolica di Santo Spiridione a Venezia (1708)», *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata* 26 (1972), σσ. 55-70, αρ. 1-2.

**776**

1707-1708. Διοικητικά έγγραφα. Ζάκυνθος, Μεθώνη [ι].
Α. Μάλλιαρης, «Από τον Εύξεινο Πόντο στην Πελοπόννησο και τη Βενετία. Οι Αρμένιοι καθολικοί μοναχοί της Μεθώνης (1703-1715)», *Πελοπόννησος, Πόλεις και επικοινωνίες στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα. Επιλογή ανακοινώσεων από τα Ε΄, ΣΤ΄, Ζ΄ και Η΄ Συμπόσια Ιστορίας και Τέχνης του Μονεμβασιώτικου Ομίλου*, Αθήνα 2006, σσ. 293-294, υποσημ. 19, 23.

**777**

1708. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα, Ναύπλιο, Τρίπολη [ι].
Μαρία Μονδέλου, «Νέες ειδήσεις για τον Ηλία Μηνιάτη», *Θησαυρίσματα* 25 (1995), σσ. 347-348, αρ. 18-20.

**778**

1708-1733. Νοταριακές πράξεις. Λευκάδα [ι].
Ελένη Γράψα (εκδ.), *Γεώργιος Μπαρμπαρίγος, δημόσιος νοτάριος της Αγίας Μαύρας. Βιβλίο πρώτο: 1707-1709*, Λευκάδα 2006, σ. 35, αρ. 1· σ. 36· σσ. 53-54, αρ. 20· σσ. 59-60, αρ. 25· σ. 66, αρ. 30· σ. 76· σ. 78, αρ. 42· σ. 86, αρ. 50· σ. 97, αρ. 61· σ. 102· σ. 114[563].

563. Για τις ελληνικές πράξεις του πρωτοκόλλου βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 383.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥΡΓΟΥ*

*Αγία Μαύρα, 1708, 19 Νοεμβρίου*

*«Adì 19 novembre 1708 stil novo.*

*Comparsero nella presenza di me nodero le presenti due parti, da una mistro-Manoli Arcadinò d'Asso e d'altra mistro-Lorenzo Visentin, [il] quale, havendo un figliolo d'ettà d'anni quatordeci nominato Simon, il quale lo dà dal giorno d'hoggi e lo consegna al sudetto mistro-Manoli, per haver da tenerlo appresso di sè per anni nove, per instruirlo e ben amaestrarlo nell'arte di marangon che proffessa anco il medessimo Manoli e con obligo anco in questo fratempo de vestirlo, calzarlo et mantenerlo anco nel vito continuamente per il tempo sudetto, con obligo però al sudetto Lorenzo padre di Simon d'haver sempre da permanere nella potestà del maestro, cioè per il tempo antedetto, il predetto suo figliolo per servirlo come si deve. Et, in caso il putto sudetto venisse via dalla potestà del mistro e venisse in casa del padre, d'esser in obligo di restituirglielo e che, finalmente, non possa niuna persona oviarlo. E chi lo lusingasse per inviarlo con sè, habbia da corrispondere alle publiche fabriche in ogni piazza che sarà, sì li uni come il padre, reali cinquanta. E, finindo li anni nove, habbia obligatione il ditto mistro-Manoli al Simon un ferro e sorse, dei ordegni che s'adopera in quest'arte, come è il praticato. E così si accordarono, e vogliono che il presente habbia il suo vigore et in testimonianza degl'infrascritti.*

*Capitan Antonio de'Fornari e stestiffico quanto di sopra.*

*Αναστάσης Δεβάρης μαρτυρο τα ανοθεν.»*[564].

**779**

1709. Αίτηση. Βενετία, Κορώνη [ι].

Ι. Ψαράς, «Από Emine, Μαρία: εκχριστιανισμός Μουσουλμάνας στην Κορώνη κατά τη Β' Βενετοκρατία», *Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών*, τ. 1, Αθήνα 2001-2002, σσ. 400-401.

**779α**

1712. Διοικητική αναφορά. Κορώνη [ι].

P. Topping (μετάφρ. Ἄντα Ἀποστολάκη-Παπανικολοπούλου), «Ἡ παραγωγὴ ἐλαιολάδου στὴ βενετικὴ Μεσσηνία», *Μεσσηνιακά Γράμματα* 3 (1981), σσ. 35-37 (μαζί με εκτενή περίληψη σσ. 38-39)[565].

**780**

1713. Διαθήκη και κωδίκελλος. Βενετία [ι].

---

564. αρ. 61.

565. Το έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 367-369, αρ. 49. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Ἑλένη Κούκκου, «Ἡ ἀνέκδοτος διαθήκη τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας Μελετίου Τυπάλδου», *Πρακτικὰ Τρίτου Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Ἀθήνα 1967, σσ. 147-153.

**781**

1714. Φορτωτικές. Βενετία, Ζάκυνθος, Ναύπλιο [ι].

Δ. Γκόφας, «Ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰ. κατ' ἀνέκδοτον ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν», *Ἐπιθεώρησις Ἐμπορικοῦ Δικαίου* 24 (1973), σσ. 332-333, αρ. 3-4 (= Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 370-371, αρ. 3-4)[566].

**781α**

1714-1808. Διοικητικές και νοταριακές πράξεις. Κέρκυρα [ι].

Σ. Καρύδης (εκδ.), *Ο Κώδικας του Ιερού Ναού Αγίου Ελευθερίου Κερκύρας*, Κέρκυρα 2007, σσ. 24-25, υποσημ. 1· σ. 26, υποσημ. 2, σ. 77· σσ. 81-82· σσ. 98-102· σ. 175· σσ. 210-211· σσ. 219-220· σσ. 222-223· σ. 229· σ. 235· σσ. 240-241· σσ. 261-263· σσ. 284-285· σσ. 288-290· σ. 302· σσ. 326-328· σσ. 355-357[567].

**782**

1715. Διοικητικά έγγραφα. Ναύπλιο [ι].

Ν. Λιανός, «Οι τελευταίες οχυρωματικές επεμβάσεις στην Ακροναυπλία κατά τη δεύτερη Ενετοκρατία», *Τεχνογνωσία στη Λατινοκρατούμενη Ελλάδα*, Αθήνα 2000, σσ. 151-160.

**783**

1715-1723. Διοικητικά έγγραφα και δικαστική απόφαση. Βενετία, νησίδα Πρώτη, Μονεμβασιά, νησίδα Σαπιέντζα [ι].

Α. Πάρδος, «Συμπαιγνία κυριάρχων. Η παράδοση της Μονεμβασίας στους Οθωμανούς το 1715», *Η εκστρατεία του Morosini και το Regno di Morea, Γ΄ Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1998, σσ. 258-267, αρ. 1-5.

---

566. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 403α.

567. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 245.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**784**

1715-1756. Έγγραφα σχετικά με την άσκηση πειρατείας. Μάλτα, Πάρος, Πάτμος [ι].

Αλεξάνδρα Κραντονέλλη, *Ελληνική πειρατεία και κούρσος τον ΙΗ' αιώνα και μέχρι την ελληνική επανάσταση*, Αθήνα 1998, σσ. 313, 327, 332.

**785**

1716. Διοικητική έκθεση για την επίθεση των Τούρκων στην Κέρκυρα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].

A. Caputi, *Vere e distinte notizie dell'assedio e liberazion di Corcira, oggi detta Corfù, isola famosa del Mar Ionio dall'armi Ottomane seguita in Agosto del corrente anno 1716*, Napoli 1716, σσ. 1-24.

**786**

1717. Διοικητικές εκθέσεις. Ζάκυνθος, Κορώνη [ι].

P. Barlibian, *Nuova relazione della battaglia navale seguita nell'acque di Corone nel regno di Morea tra l'armata Christiana e Turca il di 12 Luglio 1717*, Napoli 1717 (χωρίς σελιδαρίθμιση).

**787**

1717. Ειδικό πληρεξούσιο. Βενετία, Ναύπλιο [ι].

Ευτυχία Λιάτα, «Μαρτυρίες για την πτώση τ' Αναπλιού στους Τούρκους (9 Ιούλη 1715)», *Μνήμων* 5 (1975), σ. 141, αρ. 29.

**788**

1717-1720. Αποφάσεις του Συμβουλίου της Ζακύνθου. Ζάκυνθος [ι].

Π. Ζερλέντης, *Ἀργυρός Βερναρδῆς ὁ Ἀθηναῖος (1659-1720)*, Ἀθήνα 1921, σσ. 25-27[568].

**789**

1718. Διοικητικό έγγραφο. Κέρκυρα [ι].

---

568. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 357α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Δέσποινα Βλάσση, «Συμπληρωματικές πληροφορίες για το τιμάριο των Μεταξά Μεγανήσι και την παραχώρησή του στους Χιώτες (1719)», *Δελτίον της Ιονίου Ακαδημίας* 2 (1986), σσ. 79-82.

**790**

1718. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Α. Τσίτσας, «Η θεομηνία της 10/21 Νοεμβρίου 1718 στην Κέρκυρα», *Αφιέρωμα στη Μνήμη Λίνου Πολίτη, Δελτίον της Ιονίου Ακαδημίας* 2 (1986), σσ. 94-97, αρ. Α1· σσ. 100-106, αρ. Α2· σσ. 107-110· σσ. 111-115, αρ. Α3· σσ. 118-126, αρ. Α4· σσ. 127-128· σσ. 131-132· σσ. 133-137, αρ. Β· σ. 137.

**791**

1720. Προκήρυξη για οικονομική ενίσχυση της ελληνικής κοινότητας της Αυστρουγγαρίας. Βασιλεία [λ].
Ζ. Τσιρπανλῆς, «Ἡ «σοσιετὰ τῶν Γραικῶν» στὴν αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων (1720)», *Δωδώνη* 3 (1974), σσ. 165-170[569].

**792**

1720-1721. Διοικητικά έγγραφα. Ιωάννινα [ι].
Ζ. Τσιρπανλής, «Γιαννιώτες έμποροι και εμπορική πολιτική της Βενετίας (1720-1721)», *Χαριστείον Σεραφείμ Τίκα, Αρχιεπισκόπῳ Αθηνών και πάσης Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 483-484, σ. 498.

**792α**

1720-1794. Διοικητικά έγγραφα. Άρτα, Βενετία, Κωνσταντινούπολη, Πάτρα [ι].
Χριστίνα Παπακώστα, «Οι εμπορικοί πρόξενοι στη δυτική Στερεά και Ήπειρο. Το βενετικό προξενείο της Άρτας (1720-1797)», *Θησαυρίσματα* 32 (2002), σσ. 288-297, αρ. 1-5.

**793**

1721. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].

---

569. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 412β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Αντωνία Μαρμαρέλη (εκδ.), «Α'. Απογραφή έτους 1721», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 25-118.

## 794

1722. Απόφαση του Γενικού Προνοητή της Θάλασσας. Κέρκυρα [ι].

Χρύσα Μαλτέζου, «Αρχειακές μαρτυρίες για πέντε μεταβυζαντινούς ναούς της Κέρκυρας», *Ευφρόσυνον*, τ. Ι, σ. 315[570].

*ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΝΟΗΤΗ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.*
*ΠΑΡΑΧΩΡΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΝΑΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΚΡΙΒΕΙΑ ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ*

*Κέρκυρα, 1722, 13 Ιουνίου*

*«Noi Andrea Corner per la Serenissima Repubblica di Venetia*
*Provveditor General da Mar.*

*In un capitello sopra le mura della Spianata essiste un'imagine miracolosa della Beata Vergine, avanti la quale sono soliti questi habitanti, specialmente nel mese d'agosto, con il maggior concorso solenizare i divini uffitij. Perchè resti colocata con più decenza in una capella, è riccorso avanti questa carica papà Anastasio Gialinà, oriundo di Candia, implorando la permission di potter a proprie spese eriger detta capella a goderne il benefitio per l'eredi e successori, riguardo anco d'esser egli privo d'alcun publico gratioso assegnamento e distintione dell'altre famiglie di sua natione e per la necessità di dover impiegare tutte le sue miserabili sostanze in essa fabrica.*

*Prestato mature riflesso all'istituzione, habbiamo prima d'ogni deliberazione incaricato l'ingegniero Costelli d'esaminare il sito e rifferire l'estesa che può occupare per detta fabrica et esponendo lui in sua fede delli 28 scaduto niente apportarsi di pregiudizio e pottersi estendere la capella istessa in piedi dieciotto di lungezza e diecisette e mezzo di largezza, restiamo persuasi con l'autorità nostra sovrana da mar di decretando concedere à detto papà Anastasio il luoco sudetto nell'espressa capacità, per poter erriger à proprie spese la capella supplicata e riporvi la sudetta imagine. Dedicando il sacro tempio alla Regina de Cielli, per haverla a godere esso Gialinà per se, heredi e susserori in perpetuo, coll'obligo di esibire ogni anno nel giorno della festività alla pubblica reppresentanza una candella di cera di litra una; ideo della presente ordiniamo il registro ove spetta per la sua esecuzione.*

*Data li 3 giugno 1722 stile vecchio, Corfù»*[571].

## 795

1724. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].

---

570. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 8.

571. σ. 315.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Μαρία Πατραμάνη (εκδ.), «Β'. Απογραφή έτους 1724», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 123-222.

## 796

1724-1741. Δηλώσεις ναυαγίων. Κεφαλονιά, Μεσολόγγι [ι].

G. Zacchéé, «"Prove di fortuna": Una inedita fonte per lo studio della navigazione commerciale nelle acque di Cefalonia nel XVIII secolo», *Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 169-176, αρ. 1-3[572].

*ΔΗΛΩΣΗ ΝΑΥΑΓΙΟΥ («PROVA DI FORTUNA»)*

*Μεσολόγγι, 1724, 27 Νοεμβρίου*

«*A di 27 novembre 1724 S.V. Missolongi lunedi*

*Comparso nanti ill.mo Fran.co Cumano V. e Con.le Ven.o nell'offitio di sua Cancelleria Vassilli Ferendino di Giorgi dell'Isola di Ceffalonia habitante nel Borgo della Fortezza di Asso proveniente dal Golfo di Lepanto quale insta esser annotato come segie.*

*Patroneggiando io il Caichio di Drago Schiadaressi di Santa Maura e ritrovandomi di rittorno con carico di cesera per il viaggio di Corfù o Santa Maura, ove meglio havessi trovati gli prezzi era li 14 di questo mese s.v. giorno di sabbato, che uscij dal Golfo con vento di Livorno Levante (che noi diciamo ordenariamente vento del Golfo) velegiai con questo vento sino alle scroffe, e nell'imbrunir della notte mi trovavo sotto vento delle medesime verso Levante quando improvvisamente obligato da incontratura d'Ostro Garbin di retroceder pogiai per Sansosti, overo per entrar a Procopagnisto, ma non potei superare per il vento e mare insofribile che mi contrastava mi sfregò la vela del trinchetto non restando altro che i gratili che tengono la vella suddetta, e col timore di non esser somarsi dall'onde che m'obligorono libare e gettando buona parte del mio carico per ricuperar il Caichio, e salvarsi. Ma circa le quattro della notte fui spinto dalla veemenza del mare e del vento nelle secche di Procopagnisto ove ne primi colpi il Caicchio andò in fregole e per misericordia Divina con li compagni si salvasimo nudi, senza camisa, braghesse, ne altro manto da coprirsi, e questo per esserci gettati alla descritione dell'onde nuotando in mare sino alla distanza d'un miglio, e quello che si copre al presente le carni ci fu datto in prestito da Christiani per non vederci morire dal fredo.*

*Interrogato risponde: Siamo quattro in tutti, cioè io, mio fratello, con altri due compagni.*

*Int. del nome cognome R. Egli si nomina Galiazzo Ladicò q. Chiriachi, l'altro Nicolò Cavadias q. Papà Dimitri, et il terzo ch'e mio fratello Stathi, tutti d'un istesso luoco dell'Isola di Ceffalonia cioè del Borgo della Fortezza di Asso.*

---

572. Το έγγραφο των σσ. 169-170, αρ. 1 έχει επαναδημοσιευτεί στο Πανοπούλου, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 369-370, αρ. 50. Πρβλ. σχετ. λήμμα 73 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Int.: Se a potuto ricuperare alcuna cosa.*

*R. : Non ho ricuparato altro che nove parà che mi sono restati dell'investito denaro, e questi havendoli nella mia beretta involti in una carta.*

*Int.: Della quantità di denaro da lui investito.*

*R. : Erano cechini trentuno e non più quali ho investito in tanta cesera come dissi e che puono attestare i miei compagni con loro giuramento.*

*Int. R.: Non siamo qui altro che io et un compagno ch'è il Ladicò attrovandosi gli altri due a Procopa nisto quali non ponno venire essendo ambi nudi, ma sarrano pronti ad ogni richiesta della Giustitia.*

*Int. R.: Non ho altro da esporre sopra ciò e istando per la rilassacione d'una copia della presente mia espositione doppo fatte le esami necessarie per la mia cautione autenticata.*

*Lexit subscripsit L.C. et iuravit.*

*Osservata dall'Ill.mo sig. V Console suddetto l'oltrascripta espositione o ordinato l'esame dei testimoni come segue.*

*Francesco Cumano V. e Console Veneto*»[573].

## 797

1725. Φορτωτική. Βενετία [ι].

Β. Κρεμμύδας, «Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου τῆς Βενετίας Σελέκη καὶ Σάρου. Μία στατιστικὴ προσέγγιση», *Θησαυρίσματα* 12 (1975), σ. 174, υποσημ. 16.

## 798

1727. Διάταγμα του Γενικού Προβλεπτή της Θάλασσας. Βενετία, Κεφαλλονιά [ι].

Δέσποινα Βλάσση, «Νέα στοιχεία για τον ορθόδοξο κλήρο της Κεφαλονιάς κατά τη Βενετοκρατία», *Θησαυρίσματα* 22 (1992), σσ. 342-343, αρ. 1.

## 799

1727-1739. Φάκελλος σύστασης και διάλυσης τυπογραφικής εταιρείας. Βενετία [ι].

Κ. Μέρτζιος, «Ἡ οἰκογένεια τῶν Γλυκέων ἢ Γλυκήδων», *Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ* 10 (1935), σσ. 42-45, υποσημ. 1· σσ. 45-47, υποσημ. 1[574].

573. σσ. 169-170, αρ. 1.

574. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 288β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**800**

1734-1737. Διαθήκη και κωδίκελλος. Βενετία, Σάλωνα [ι].

Ι. Ζούμας, «Η παιδεία κατά την τουρκοκρατίαν εις την περιοχήν Σαλώνων (Αμφίσσης) [συμπλήρωμα]», *Τετράμηνα* 46-47 (1991), σσ. 3070-3080 (μαζί με μετάφραση).

**801**

1741. Διοικητική έκθεση. Βενετία, Κέρκυρα [ι].

Ελένη Βεντούρη, Βιργινία Γιόλδαση, Μαρία Δημοπούλου, Ιωάννης Καραχρήστος, Ευγενία Κερμελή, Ελευθερία Κυρίμη, Χαρίκλεια Μπαλή, Ελένη Μπενέκη, Πολυβία Παράρα, Ελένη Σακελλαρίου, Ν. Σταυρίδης, Χαρά Χαλδούπη, Ι. Χαρούλης, «Συμβολή στην οικονομική ιστορία της βενετοκρατούμενης Κέρκυρας. Η έκθεση του Γενικού Προβλεπτή και Καπετάνιου της Κέρκυρας Giovanni Malipiero (1741)», *Εώα και Εσπέρια* 1 (1993), σσ. 75-78.

**801α**

1742-1789. Διοικητικά έγγραφα. Ζάκυνθος, Κεφαλονιά, Ναύπακτος, Πάτρα, Πελοπόννησος [ι].

Ελένη Γιαννακοπούλου, «Η ληστοπειρατεία στις κλειστές θάλασσες. Η περίπτωση του Αμβρακικού και του Πατραϊκού Κόλπου (τέλη 17ου–αρχές 19ου αι.)», *Πειρατές και Κουρσάροι. Γ' Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1994, σσ. 159-162, αρ. 1-4.

**802**

1744-1754. Νοταριακά έγγραφα. Άνδρος [ι].

Δ. Πολέμης, «Μία επιγραφή του έτους 1679 και η οικογένεια Δελλαγραμμάτικα», *Πέταλον* 6 (1995), σσ. 55-56, αρ. 17· σσ. 57-58, αρ. 19[575].

**803**

1748. Μισθώσεις έργου. Βενετία [ι].

Ουρανία Καραγιάννη, «Συμφωνητικά για εργασίες ανακαί-

575. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 275.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



νισης και συντήρησης στο Campo dei Greci κατά το δεύτερο μισό του 18ου αι.», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), σσ. 447-454, αρ. 1-4.

## 803α

1750-1815. Δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αθήνα, Πειραιάς [γ].

Μαρία Χαιρέτη, «Ἀθηναϊκὰ ἔγγραφα (Φάκελος 191 Συλλογῆς Βλαχογιάννη εἰς ΓΑΚ)», *Μνημοσύνη* 1 (1967), σσ. 239-240, αρ. 1· σσ. 241-242, αρ. 3· σσ. 244-245, αρ. 5.

*ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΡΠΙΑΣ*

*Αθήνα, 1792*

*«Extrait du Régistre de la Chancellerie du v. Consulat de France à Athènes et dépendences*

*Liberté - Fraternité - Egalité.*

*Le jourd'hui vingt et un Thermidor de l'an quatrième de la République française une et indivisible; par devant moi Chancellier subordonné du Consulat de la République française à Athènes et les temoins soussignés fut présent le citoyen André Cayrac négociant établi sur cette échelle, lequel de son gré a vendu, aliéné, cedé, remis et transporté comme il le vend, céde, aliéne, et transporte par ces présentes au citoyen André Mertrud négociant ici présent et acceptant la Maison qu'il posséde sur la Marine au Port de cette ville de haut en bas, et de bas en haut, droits et appartenances d'icelles, ainsi que ses jardins, habitations, et attirences situées au territoire de Paticha, le tout dans l'état où est présentement, se réservant seulement sa vie durant la jouissance des habitations et du produit de la partie des jardins, qui confinent celui du ci-devant Mr. Fotia, du quel le dit citoyen André Mertrud se mettra de suite en possession, ainsi que de ses habitations, ses appartenances, et douze heures d'eau servant à son arrosâge, à la charge pour l'adapteur de faire un mur de séparation entre le terrain du dit jardin de Mr. Fotia, ainsi qu'il était ci-devant et celui qu'occupe le citoyen André Cayrac, ce don't le citoyen André Mertrud est content, laquelle vente est faite moyennant le prix et somme de quatre mille cinq cent piastres iselottes affectives, que le dit vendeur a reçu en ma présence du dit acheteur, et une pension viagère des piastres deux cent cinquante deux iselottes affectives payables chaque année d'avance à volonté de trois mois, que le citoyen André Mertrud s'oblige de payer au dit André Cayrac, moyennant quoi le dit citoyen Andre Cayrac s'est démis, et depouillé de la dite Maison de la Marine, des jardins ci-dessus, et en a investé le dit citoyen André Mertrud pour en faire jouir, et disposer à son plaisir après son décés, bien entendu et convenu que le citoyen Louis Cayrac seulement aura la jouissance sa vie durant de la Maison de la Marine, qu'il occupe, et de laquelle après la dite époque le dit André Mertrud ne vouloir être tenu du jour des ces présentes à aucune séparation, soit à la Maison de la Marine qu'occupe le citoyen Louis Cayrac, ou aux jardins et habitations qu'occupe le citoyen Andre Cayrac, à moins du consentement par écrit de sa part. Fait*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*et publié dans cette Chancellerie le jour et an que dessun, en présence des citoyens Pierre Nicolas Roque, Jean Marc Gaspary, et Pierre Sissini témoins requis et signés, avec les parties et moi Nicolas Julie Giraud, Chancellier substitué. Signé à l'original = A. Cayrac, = A, Mertrud = Roque témoin = J. Gaspary témoin = Pierre Sissini témoin = Giraud neveu Chancellier substitué»*[576].

**803β**

1752-1753. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα, Κεφαλονιά [ι].

Γ. Μοσχόπουλος, «Το Libro d'Oro στην Επτάνησο (ειδήσεις από επίσημα έγγραφα και ο κώδικας της Ιθάκης)», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 404-408, αρ. 1-5.

**804**

1753. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].

Μαρία Πατραμάνη (εκδ.), «Γ'. Απογραφή έτους 1753», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 227-340.

**805**

1753-1766. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Βενετία, Δέλβινο [ι].

Κατερίνα Ζαρίδη-Βασιλείου, «Γράμματα ἀπὸ τὸ Δέλβινο (1753-1792), γιὰ τὸ κληροδότημα τοῦ Σπύρου Ρίζου», *Θησαυρίσματα* 15 (1978), σσ. 265-266, αρ. 1· σ. 269, αρ. 4· σσ. 272-273, αρ. 7· σσ. 275-276, αρ. 9· σ. 277, αρ. 10[577].

**806**

1754-1755. Διοικητικά έγγραφα. Κέρκυρα, Κεφαλλονιά [ι].

Despina Vlassi, «L'amministrazione della giustizia nello Stato da Mar: Le tariffe delle Cancellerie di Cefalonia (XVIII sec.)», *SV* 40 (2000), σσ. 269-277, αρ. 1-2.

**807**

1754-1779. Διοικητικά και νοταριακά έγγραφα. Βενετία [ι].

Γ. Πλουμίδης, *Τὸ βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καὶ*

---

576. σσ. 241-242, αρ. 3.

577. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 525α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*τοῦ Πάνου Θεοδοσίου (1755-1824)*, Ἀθήνα 1969, σ. 43, υποσημ. 3· σσ. 101-112, αρ. 1-9[578]· σσ. 115-119, αρ. 11-14.

**808**

1757. Διάταγμα βενετού Προβλεπτή. Κεφαλονιά [ι].
Σταματούλα Ζαπάντη, *Ιόνιον κράτος. Εγχώριον Συμβούλιον Κεφαλληνίας. Αρχείον Θρησκείας και Δημόσιας Οικονομίας (1817-1866)*, Αργοστόλι 2000, σσ. 63-65, αρ. 1[579].

**809**

1759. Κατάσχεση. Κέρκυρα [ι].
Γ. Μοσχόπουλος, «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὴ σχολὴ τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη στὴν Κέρκυρα (δάσκαλοι καὶ μαθητές)», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 3 (1978-1979), σσ. 142-144, αρ. 1· σσ. 147-148, αρ. 2[580]· σσ. 155-157, αρ. 4.

**810**

1759. Απόφαση βενετού αξιωματούχου. Κέρκυρα [ι].
R. Müller, «The transmission of forms of public assistance from Venice to its maritime dominions. The example of Corfu», *Πληροφορίες για την τεχνολογία στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές*, Αθήνα 2007, σσ. 142-143.

**811**

1760. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].
Αντωνία Μαρμαρέλη (εκδ.), «Δ'. Απογραφή έτους 1760 περ.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Α', σσ. 345-483.

**812**

1760-1761. Διοικητικά έγγραφα. Κεφαλονιά [ι].

---

578. Το υπ. αρ. 8 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Τσικνάκης, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 593-594, αρ. 31. Πρβλ. σχετ. λήμμα 42 του παρόντος.

579. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 1054.

580. Το υπ. αρ. 2 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Μαρκάκη, van Gemert, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 432-433, αρ. 37. Πρβλ. σχετ. λήμμα 102 του παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Δέσποινα Βλάσση, «Ένταξη νέων μελών στο συμβούλιο της Κεφαλονιάς από το Γενικό Προβλεπτή της Θάλασσας Francesco Grimani (1760)», *Αφιέρωμα στον ακαδημαϊκό Διονύσιο Ζακυθηνό, Κεφαλληνιακά Χρονικά* 5 (1986), σ. 89, υποσημ. 47, σσ. 90-118, αρ. 1-5[581].

**813**

1762. Διάταγμα της βενετικής Συγκλήτου. Βενετία, Κεφαλλονιά [ι].
Π. Άννινος-Καβαλιεράτος, «Τὸ διάταγμα τῆς ἐνετικῆς Γερουσίας τῆς 20 Νοεμβρίου 1762 καὶ τὰ τιμάρια τῆς Κεφαλληνίας», *ΔΙΕΕΕ* 22 (1979), σ. 96.

**814**

1768. Διοικητικό έγγραφο. Κέρκυρα, Πάργα [ι].
Γ. Παπαγεωργίου, «Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Πάργας κατὰ τὸ 18ο αἰῶνα», *Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ* 22 (1980), σσ. 1115-119[582].

**815**

1768. Διαταγή για την οργάνωση και την τήρηση αρχείων. Βενετία, Κύθηρα [ι].
Ασπασία Παπαδάκη (εκδ.), *Ληξιαρχικά Βιβλία Κυθήρων. Ενορία Εσταυρωμένου Χώρας, 1671-1812*, Αθήνα 2001, σσ. 21-23.

**816**

1770. Διοικητικά έγγραφα, ναυλοσύμφωνο και σουλτανικό διάταγμα. Λήμνος, Σμύρνη [ι].
Αναστασία Παπαδία–Λάλα, «Η Σμύρνη κατά τα Ορλωφικά (1770). Εσωτερικές συγκρούσεις και ευρωπαϊκή παρέμβαση», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 5 (1984-1985), σσ. 174-185, αρ. 1-7.

**817**

±1770. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].

---

581. Το υπ. αρ. 1 έγγραφο έχει επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 272-273, αρ. 48. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

582. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 367α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Ε. Δρακάκης (εκδ.), «Ε'. Απογραφή έτους 1770 περ.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 11-141.

**818**

1770-1776. Διοικητικές αναφορές. Ζάκυνθος, Κεφαλονιά [ι].

Δέσποινα Βλάσση, «Η συμμετοχὴ τῶν Ἑπτανησίων στὰ ὀρλωφικὰ (1770) καὶ ἡ ἀντίδραση τῆς Βενετίας», *Μνήμων* 8 (1980-1982), σσ. 76-78, αρ. 1· σσ. 80-82, αρ. 2.

**819**

1772. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].

Μαρία Πατραμάνη (εκδ.), «ΣΤ'. Απογραφή έτους 1772.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 147-263.

**820**

1772-1792. Ναυλοσύμφωνα. Κύπρος [ι, γ].

- - -, «Κυπριακὰ ναυλοσύμφωνα», *Κυπριακὰ Χρονικὰ* 1 (1923), σσ. 183-186.

**820α**

1776-1781. Αίτηση διαζυγίου. Κέρκυρα [ι].

Δ. Καπάδοχος, *Η απονομή της δικαιοσύνης στην Κέρκυρα από τους Μεγάλους Πρωτοπαπάδες την ενετική περίοδο (1604-1797)*, Αθήνα 1990, σσ. 543-544, αρ. 23 (μαζί με μετάφραση)[583].

*ΑΙΤΗΣΗ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ*

*Κέρκυρα, 1776-1781*

*«Illustrissimo e Reverendissimo monsignore Gran Protopapa di Corfù giustissimo.*

*Colocalami in Leggitimo matrimonio io infelice dona Stelula sfortunata filglia del quodam Zorzi Cirita con la persona di Constantin Schiani gia mesi quatro circa. Sperava che il medesimo ne dimostrasse quel vero amor conjugale che richiede il stretto vincolo matrimoniale come viene precetato da sacri canoni di questa nostra Santa Chiesa verso la quale pressiede la sacra sua Pastoral ecclesiastica autorità come capo della medessima e manutentore de suoi sacri diritti. Ma egli Schiani dietro a tal legame meditó tutt'altro nel convevere; anche in questo breve intervallo di tempo che eseguire li sacri precetti del*

583. Για τα ελληνικά έγγραφα πρβλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 109.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*sacramento stesso. Poiché egli credutosi arbitre e dispositore di me medesima in vigor di detto stretto vincolo si diede a Soventire e calpestrare le leggi tutte si naturali che divine volendomi obbligare con lasinghiere speranze a condiscendere disonestamente a far uso di me da quella parte che è contraria alla natura ed al christiano instituto di vivere onde sfrenare li suoi illeciti apetiti. Di ciò opostami a tali sue scomunicate voglie principio a divenire furente e rabioso verso me infelice e procuro tosto con minacce giornaliere di batiture, di tormenti e perfino di morte a volermi far aderire a tali disonesti suoi piaceri. Contante io nella ferna massima di non prevaricare di sacri diritti del matrimonio nulla ostante le minacce fatemi dallo stesso e gli insulti, strapazzi e tormenti soferti oltre la fame e nuditá che mi facena provare mi riuscito non solo reprimere il furore e la forza dimostratami in una tale perversa occasione con reclamare ad alta voce entro la povera mia abitazione contro il medesimo a tal segno che i miei clamori furono sparsi nel vicinato tutto e giunti a cognizione d'ognuno ma per fino espelerlo ed escluderlo dall'abitazione stessa; quale vendedosi convinto di tale obrobrioso e perfido suo procedere si contentò levare dal mio luquero li pochi di lui effetti che aveva portato ed andarsene.*

*In vista di si sacrileghe ed aspre procedure di esso Schiani dovendo io procedere a senso delle leggi ricoro genuflessa dinanzi V(ostra) S(ignoria) Reverendissima implorando che previa la rilevazione di quanto ho rassegnato come sopra resti sciolta e libera dal vincolo del matrimonio mio potendo passare a marito in seconsi voti. Salvis e con mia scrittura riserva diandare, dedure, alegare, et aprobare, capitolare et ut per testes e.t.c.*

*signor capo Anastassi Valscente*
*signor Carlo Valscente*
*signor Vicenzo Verghi*
*signor Zorzi Carzavachi, fante*
*habitano al di soto l'abitazione mia»*[584].

**821**

1780. Πρακτικό ορκομωσίας. Κέρκυρα [ι].
Σ. Βλασσόπουλος, «Στατιστικαὶ–Ἱστορικαὶ περὶ Κερκύρας εἰδήσεις (μετάφραση–σχόλια–εἰσαγωγὴ Ἀ. Τσίτσας)», *Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ* 21 (1977), σ. ιζ΄.

**822**

1784. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].
Ε. Δρακάκης (εκδ.), «Ζ΄. Απογραφή έτους 1784.», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων (18ος αι.)*, τ. Β΄ (απογραφές ετών 1770 περ., 1772, 1784, 1788), Αθήνα 1997, σσ. 269-420.

584. σσ. 543-544, αρ. 23.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**822α**

1786. Διοικητική αναφορά. Βενετία [ι].
Β. Κολιός, «Ο πληροφοριοδότης των Βενετών Σπυρίδων Φαρακλός και οι αναφορές του για τους Ρώσους», *Άνθη Χαρίτων*, σσ. 189-190.

**823**

1786-1792. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Ά. Τσίτσας, «Λίβελλοι τῶν κερκυραίων ἀστῶν κατὰ τὴν τελευταία φάση τῆς διαμάχης τους μὲ τοὺς εὐγενεῖς (1786-1792)», *ΔΑΕΚ* 16 (1979), σσ. 144-150, αρ. 1-4[585].

**823α**

1787. Εκτίμηση κινητών. Λιβόρνο (Porto Mahon) [ι].
Doriana dell'Agata-Popova, «Due donazioni di Caterina II alle chiese greche di Livorno e di Porto Mahon», *Miscellanea Agostino Pertusi* τ. *3*, *Rivista di Studi Bizantini e Slavi* 3 (1983), σσ. 360-361, αρ. 7.

**824**

1787. Διοικητικά έγγραφα. Μεσολόγγι, Πάτρα [ι].
Ζ. Τσιρπανλής, «Συντροφικό καράβι (Μεσολόγγι-Πάτρα, 1787). Από την ατομική στην εταιρική πλοιοκτησία», *Τόμος Τιμητικός Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, Πάτρα 1990, σσ. 250-251[586].

**825**

1787. Έκθεση κατ' οίκον έρευνας. Πρέβεζα [ι].
Ι. Ψαράς, «Ένα περιστατικό στη βενετοκρατούμενη Πρέβεζα του 1787», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), σσ. 410-411 (= Ι. Ψαράς, «Κατ' οίκον έρευνα στη βενετοκρατούμενη Πρέβεζα του 1787», *Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου για την Ιστορία της Πρέβεζας*, Πρέβεζα 1993, σσ. 95-96).

---

585. Το υπ. αρ. 2 και 3 έγγραφα (σσ. 144-146 και 146-149) έχουν επαναδημοσιευτεί και στο Παπαδία-Λάλα, *Venetiae quasi alterum Byzantium*, σσ. 273-276, αρ. 49, 50. Πρβλ. σχετ. λήμμα 134 του παρόντος.

586. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 590.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**826**

1788. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
Β. Κολιός, «Μία προσπάθεια στρατολογίας κατὰ τὸν ρωσσοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1787-1792», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), σσ. 241-245, αρ. 1-2.

**827**

1788. Απογραφή πληθυσμού. Κύθηρα [ι].
Ε. Δρακάκης (εκδ.), «Η'. Απογραφή έτους 1788», *Απογραφές πληθυσμού Κυθήρων*, τ. Β', σσ. 425-588.

**828**

1788. Καταγγελία. Βενετία [ι].
Β. Κολιός, «Η απήχηση του ρωσοτουρκικού πολέμου 1787-1792 στους Έλληνες της Βενετίας», *Θησαυρίσματα* 34 (2004), σσ. 173-174.

**829**

1788-1794. Διάταγμα που ρυθμίζει τη λειτουργία του νοταριακού επαγγέλματος. Διορισμός νοταρίου. Ζάκυνθος [ι].
Φ. Μπουμπουλίδης, «Νοτάριοι Ζακύνθου», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 8 (1958), σσ. 117-118[587], σσ. 119-120.

*ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΙΡΕΤΟΚΡΙΣΙΑΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΝΟΤΑΡΙΟΥ*

*Ζάκυνθος, 1788, 4 Απριλίου*

*«Noi Zan Franc° Manolesso per la Ser^ma Repub^a di Venezia Prov^r del Zante et Anast° Zorzetto, Cost^n Serigo e Theod^r Petropulo Pressid^i dello Sp. Coll^o de S^ri Nodari.*

*Esecutivamm^te alla parte presa in q^mo Spb Coll^o sotto il 12 Marzo ultimo scorso, con cui fù statuito, che tutti li Compromessi, et arbitraggi debbano essere in avvenire stipulati dal solo deputato a tali atti con quelle regole e forme, che nella parte stessa vienne dichiarite, perciò Ordiniamo a tutti li Nod^ri di Veneta Aut^à sparsi per il Contado, che non ardisca veruno in avvenire stipular tal Sorta di Rogiti ne' loro atti, dovendo tutto esser rogato dal solo Deputato sudetto per li provvidi oggetti in dessa parte contemplati sotto pena reservata in q^a.*

587. Το διάταγμα έχει συνταχθεί στα ιταλικά και τα ελληνικά. Για την ελληνική εκδοχή του βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 592α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Dato li Quatro Ap^le^ 1788 s.v.*
*Zan Fran^co^ Manolesso Pro^dr^*
*Anastasio Zorzetto Pressidente*
*Constantin Serigo Pressidente*
*Theod^o^ Petropulo Pressid^te^*
*Zorzi Truppo Conc^r^ del Spl Coll^o^»*[588].

**830**

1792-1796. Διοικητικές αναφορές. Κέρκυρα, Πέρα, Büyükdere (Τουρκία) [ι].
Franca Cosmai, S. Sorteni (eds), *Dispacci da Costantinopoli di Ferigo Foscari, 1792-1796*, Venezia 1996, **τ. 1**, σσ. 5-432, αρ. 1-131· **τ. 2**, σσ. 433-781, αρ. 132-236.

**830α**

1793. Χρεωστικό Ομόλογο. Άνδρος [ι].
Δ. Πολέμης, «Στοιχεῖα διὰ τὴν ἐξέλιξην τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἄνδρου κατὰ τὴν προεπαναστατικὴν περίοδον», *Πέταλον* 2 (1980), σ. 144, αρ. 15[589].

**831**

1794-1795. Διοικητικά έγγραφα. Βενετία, Κεφαλονιά, Κωνσταντινούπολη [ι].
Δέσποινα Βλάσση, «Μια μετανάστευση Κεφαλληνών στην Κριμαία (1794) και η αντίδραση της Βενετίας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά* 6 (1994), σσ. 208-229, αρ. 1-8· σσ. 234-236, αρ. 11.

**832**

1794-1797. Διοικητικές αναφορές. Βενετία, Κέρκυρα [ι].
F. Paladini (ed.), *Carlo Aurelio Widmann, Provveditore Generale da Mar. Dispacci da Corfù 1794-1797*, Venezia 1997, **τ. 1**, σσ. 9-374, αρ. 1-103· **τ. 2**, σσ. 379-692, αρ. 104-180.

**833**

1797. Φάκελλος Δικογραφίας. Βενετία [ι].

588. σσ. 117-118.

589. Για τις ελληνικές πράξεις βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 494.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Σ. Λάμπρος, «Ὁ Ἰωάννης Βηλαρᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης Κρασσᾶς ἐν Βενετίᾳ», *NE* 8 (1911), σσ. 337-352, αρ. 1-12.

**834**

1799. Διοικητική αναφορά. Λευκάδα, Πρέβεζα [ι].

Ρόδη Σταμούλη, «Πολιτικές κινητοποιήσεις των Πρεβεζανών μετά τον «Χαλασμό» (1798-1801)», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 6 (2000), σσ. 371-374, αρ. 6.

**835**

1799-1804. Φορτωτικές. Κέρκυρα [ι].

Δ. Γκόφας, «Δύο φορτωτικαὶ ἐκ Κερκύρας τῶν ἐτῶν 1799 καὶ 1804 ἀφορῶσαι εἰς μεταφορᾶς ἐλαίου», *Μελέται πρὸς τιμὴν Στρατῆ Γ. Ἀνδρεάδη*, τ. ΙΙ, Ἀθήνα 1973, σσ. 59-62, αρ. 1-2 (= Γκόφας, *Μελέτες*, σσ. 376-379, αρ. 1-2).

**836**

1800-1815. Διοικητικά έγγραφα. Ζάκυνθος, Κεφαλλονιά [ι].

Φ. Μπουμπουλίδης, «Σολωμικά», *ΔΙΕΕΕ* 11 (1956), σσ. 94-95, αρ. 1· σ. 107, αρ. 4.

**836α**

1800-1817. Συνταγματικά κείμενα των Επτανήσων. Ζάκυνθος, Ιθάκη, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Λευκάδα, Παξοί [ι].

- - -, *Le tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle Sette Isole Jonie ed i relativi documenti con l'aggiunta dei due progetti di Costituzione del 1802 e 1806 e delle modificazioni del 1817*, Corfù 1849, σσ. 7-113[590].

**836β**

1800-1817. Συνταγματικά κείμενα των Επτανήσων. Ζάκυνθος, Ιθάκη, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Λευκάδα, Παξοί [ι].

590. Επαναδημοσίευση των κειμένων στο Η. Κυριακόπουλος (έκδ.), *Τὰ Συντάγματα τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήνα 1960, σ. 665-725, αρ. Α'-Δ'. Πρβλ. σχετ. επόμενο λήμμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Η. Κυριακόπουλος (ἐκδ.), *Τὰ Συντάγματα τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήνα 1960, σ. 665-725, αρ. Α′-Δ′[591].

**837**

1803. Αποφάσεις της Κερκυραϊκής Γερουσίας. Κέρκυρα [ι].
Π. Ζερλέντης, *Συνθήκη Ἑπτανησίων καὶ Ἀλῆ Πασσᾶ ἔτει 1803*, Ἀθήνα 1921, σσ. 21-22, αρ. 3· σσ. 32-33, αρ. 12[592].

**838**

1803. Έγγραφο παραχώρησης τίτλου ευγενείας. Κεφαλλονιά [ι].
Π. Ἄννινος-Καβαλιεράτος, «Ἕνα δίπλωμα εὐγενείας τοῦ 1803», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 1 (1976), σ. 171 (μαζί με μετάφραση σσ. 172-173).

**838α**

1804. Κώδικας της αστικής δικονομίας και της οργάνωσης των δικαστηρίων. Κέρκυρα [ι].
- - -, *Codice di organizzazione giudiziaria e di procedura civile della Repubblica Settinsulare*, Corfù 1804, σσ. 1-370, άρθρα 2111.

**839**

1804. Αναγνώριση τίτλου ευγενείας. Λευκάδα [ι].
Κ. Πανίτσας, «Παρουσίαση αδημοσίευτου χειρογράφου περί εγγραφής στο σώμα των ευγενών του κόντε Γεωργίου Τσανκαρόλ, Λευκάδα 1804», *Πρακτικά του Ε′ Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 370.

*ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΥΡΑΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΙΤΛΟ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ*
*Αγία Μαύρα, 1804, 7 Ιανουαρίου*

*«Sua Ecc(ellenz)a Demetrio Foscardi Pritano della Città, Isola di S(ant)a Maura, e Sue Adiacenze, e Presside del Colleggio Politico instituito alla Conscriz(io)ne del Corpo Nobile nell'Isola stessa.*

*Avendo fino dal giorno 28 Luglio decorso dato principio a quelle norme, le quali traciate dalle rispetabili instruzioni delli 19 Luglio di S(ua) E(ccellenza) Co(nte) Giorgio*

591. Πρβλ. σχετ. προηγούμενο λήμμα.
592. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 573.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Cav(alie)r(e) Mocenigo Plenipotenziario di S(ua) M(aestà) l'Imperatore di tutte le Russie Allessandro Primo, furono aplicate nell'esame di tutti i requisiti precettati per ottenere da cadaun aspirante la conscrizione erreditaria nel Corpo Nobile, e Governativo di quest'Isola, e dal pr(ae)s(tantissi)mo Colleggio Politico instituito a riconoscere con diligente esame lo stato di rendita fondiaria, o di assicurata industria di ogni aspirante dietro un matur esame fatto dal Colleggio med(esi)mo essendo stato riconosciuto l'integral possedimento del Sig(nore) Co(nte) Giorgio Zancarol q(uonda)m Co(nte) Gasparo delli taleri cento, e venti annui di rendita fondiaria neta, e scevra di ogni agrario, e spese, e da imposizi(o)ni ordinarie, esaurita verso il med(esi)mo ogn'altra indagine prescritta dale instruzioni sulla vita C(i)v(i)le, e Morale, Fama, Nazionalità, e Religione, essendo rissultato fornito di tutti i requisiti stessi, però con unanimità de' suffraggi ha admessa e sancità nella sessione del di oggi la Sua Conscriz(io)ne. Viene per ciò esso Sig(nore) Co(nte) Giorgio, ed i suoi figli Gasparo, Nicoleto, e Spiridion ascritti al Corpo Nobile di questa Isola, e continuerano per sè erredi, e discedenti con la presservaz(io)ne di requisiti ora posseduti, e godrano ad'essere investiti in perpetuo delli dirriti tutti di detto Corpo, e del Caratere, prerogative e titoli ad esso annessi, dovendo essere per tali, inerentem(en)te alla decretata loro Conscriz(io)ne dalle p(rese)nti dichiarita, ovunque riconosciuti, e rispetati.*

*Ed il pr(ese)nte rilasciato alla detta Famiglia Co(nte) Giorgio Zancarol sarà permanente documento della loro nobilità.*

*Dal pritaneo li 7 Gennaro 1804 V(echio) S(tile).*
*Demetrio Foscardi Pritano*
*Gerassimo Dalla(deci)ma Seg(reta)rio»*[593].

**840**

1805. Απόφαση της κυβέρνησης των Ιονίων Νήσων. Κέρκυρα [ι].
- - - (Σ.Κ.Σ), «Προξενικὸν δίπλωμα τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας», *ΔΙΕΕΕ* 2 (1885), σσ. 467-468.

**840α**

1805-1813. Διοικητικά έγγραφα και δικογραφία. Παρίσι, Πάτρα [γ].
Γ. Νικολάου, «Πειρατές και κουρσάροι στις ακτές της δυτικής Πελοποννήσου κατά τη ναπολεόντεια περίοδο (1799-1815)», *Πειρατές και Κουρσάροι, Γ' Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης*, Αθήνα 1994, σσ. 183, αρ. 1· σσ. 187-194, αρ. 4-6.

**841**

1808. Διοικητικές αναφορές. Νεάπολη, Λευκάδα [γ].
Ελένη Γιαννακοπούλου, «Οι Γάλλοι αυτοκρατορικοί στη

593. σ. 370.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



Λευκάδα: Τα στοιχεία δύο γαλλικών υπομνημάτων (1808)», *Από την τοπική ιστορία στη συνολική: το παράδειγμα της Λευκάδας, 15ος-19ος αι., Πρακτικά Δ΄ Συνεδρίου Επτανησιακού Πολιτισμού*, Αθήνα 1996, σσ. 383-392.

**842**

1808-1814. Διαθήκη και κωδίκελλος. Βενετία [ι].

Φλώρα Μόλχο, «Η ανέκδοτη διαθήκη του ιερέα Αμβρόσιου Βιτσιμάνου», *Θησαυρίσματα* 21 (1991), σσ. 418-430.

**843**

1810. Φορτωτικές. Μεσσολόγγι, Πάτρα [ι, γ].

Ἀ. Γιαννακόπουλος, «Ἀνέκδοτα ναυτικὰ ἔγγραφα ἐκ Πατρῶν (1810) ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου ἐξωτερικῶν Γαλλίας», *Πελοποννησιακὰ* 11 (1975), σσ. 76-78, αρ. 3-4[594].

**844**

1812. Απογραφή κινητών. Κέρκυρα [ι].

Ἀ. Τσίτσας, «Ὁ ναὸς τῆς Ὑ. Θ. Κεχαριτωμένης Κρεμαστῆς», *ΔΑΕΚ* 18 (1981), σσ. 83-85, αρ. 1.

**845**

1812. Εκκλησιαστικό πατριμόνιο. Σαντορίνη [ι].

Δ. Κασαπίδης, «Θηραϊκής καταγωγής βικάριοι στην καθολική εκκλησία Μήλου-Κιμώλου», *Anno Domini* 1 (2003), σ. 57, αρ. 4[595].

**846**

1816-1818. Διοικητικά έγγραφα εκκλησιαστικού περιεχομένου. Κέρκυρα [ι].

Α. Τσίτσας, «Χρύσανθος Ιερομόναχος Κεφαλάς. Τοποτηρητής του μητροπολιτικού θρόνου Κερκύρας», *Πρακτικά του Ε΄ Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. 1, Αργοστόλι 1989, σσ. 425-429, αρ. Β1-3.

---

594. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 716α.

595. Για τα ελληνικά έγγραφα βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, λήμμα 553.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**847**

1819. Διοικητικό έγγραφο. Κεφαλονιά [ι].
Κ. Ἁλιβιζάτος, «Πῶς προφυλάχτηκε ἡ Κεφαλονιὰ ἀπὸ μία ἐπιδημία πανούκλας τὸ 1819», *Κεφαλληνιακὰ Χρονικὰ* 3 (1978-1979), σσ. 15-16, αρ. 1.

**847α**

1821. Προκήρυξη. Καλαμάτα [ι].
Ν. Ζερβής, «Η προκήρυξη της Μεσσηνιακής Συγκλήτου με ημερομηνία 23 Μαρτίου 1821 στην αγγλική και ιταλική», *Πρακτικά του Γ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών*, τ. 3, Αθήνα 1987-1988, σσ. 88-90.

**848**

1828. Σχέδιο κανονισμού σύστασης και λειτουργίας της βιβλιοθήκης του Φλαγγινείου. Βενετία [ι].
Κ. Δημαρᾶς, «Βενετία: 1477, 1828. Ἀνέκδοτα κείμενα», *Θησαυρίσματα* 1 (1962), σσ. 3-4, αρ. 2.

**849**

1841. Κώδικας ποινικής δικονομίας. Κέρκυρα [ι].
- - -, *Codice di Procedura per Giudizj Penali degli Stati Uniti delle Isole Ionie*, Corfù 1841, σσ. 1-72, άρθρα 327.

**850**

1843-1847. Δικαστικές αποφάσεις. Κέρκυρα [ι].
Δ. Λουκάτος, «Δύο νεανικὲς παρουσίες τοῦ Λασκαράτου σὲ δικαστήρια τῆς Κεφαλονιᾶς (1843 καὶ 1847)», *Ἐρανιστὴς* 8/47 (1970), σσ. 208-212· σσ. 214-217.

**851**

1844. Κώδικας Ποινικής δικονομίας. Κέρκυρα [ι].
- - -, *Codice di Procedura Penale degli Stati Uniti delle Isole Ionie*, Corfù 1844, σσ. 1-74, άρθρα 329.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**852**

1844. Διαθήκη. Βενετία [ι]

Κ. Τριανταφύλλου, «Κωνσταντῖνος Μπογάνος, Πατρεὺς ἐν Βενετίᾳ, ἐθνικὸς εὐεργέτης», *Θησαυρίσματα* 4 (1967), σσ. 199-204 (μαζί με μετάφραση).

**853**

1844. Διαθήκη. Κέρκυρα [ι].

Γ. Ἀλισανδράτος, «Ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης καὶ ἡ διαθήκη του», *Θησαυρίσματα* 11 (1974), σσ. 188-189.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Α΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ


*Α*

*Αγγαρεία* **59, 147, 157, 237, 271, 284, 311, 390, 405, 435, 450, 595**

*Αγορανομικές διατάξεις* **5, 20, 31, 51, 59, 61, 76, 81, 89, 119, 121, 124, 137, 139, 141, 147, 171, 180, 184, 205, 216, 219, 226, 237, 259, 311, 362, 390, 394, 422, 423, 424, 435, 439, 441, 591, 600, 607**

*Αγωγή*
— άσκηση -ης **65, 428, 482, 681**

*Αδελφική κοινωνία, αδελφοσύνη* **26, 32, 155**
— διάλυση -ας **113**

*Αδελφότητα*
— ίδρυση, σύσταση -ας **42, 219, 323**
— κανονισμός λειτουργίας -ας **219, 406, 775, 781α**

*Αθέμιτος ανταγωνισμός* **271**

*Αιχμάλωτος* **157, 695**
— απελευθέρωση, εξαγορά -ου **46, 391, 528, 572, 787**
— απογραφή -ων **508, 572**

*Αιρετοκρισία*
— απόφαση αιρετών κριτών **4, 5, 27α, 101, 141, 143, 162, 169, 204, 253, 271, 285, 397, 416, 440, 465, 538, 539, 550, 555, 628, 671**
— συνυποσχετικό **4, 5, 27α, 52, 55, 68, 84, 99, 110, 122, 127, 143, 169, 204, 271, 285, 354, 416, 440, 458, 465, 495, 520, 538, 539, 550, 628, 671**

*Αμνηστία* **171, 314**

*Αναγνώριση τέκνου* **45, 107, 432**

*Αναθρεπτά παιδιά* **81, 110, 113** βλ. και *υιοθεσία*

*Ανάληψη υποχρέωσης* **44, 55, 110**

*Ανάληψη ευθυνών για ζημίες* **55, 58**

*Ανάκριση* **38α, 59, 111, 143, 147, 238, 268, 311, 378, 394, 475, 507, 520, 551, 565, 596, 709, 833**

*Ανθρωποκτονία* **1, 2, 59, 65, 81, 89, 124, 160, 267, 271**

*Ανταλλαγή*
— ακινήτων **5, 19, 20, 23, 59, 76, 97, 285, 295, 431, 550**
— θέσεων πώλησης **439**
— πλοίου με εμπόρευμα **442**

*«Αντίσκαρος»* **142, 216, 271, 607**

*Αντίσταση κατά της αρχής* **371**

*Απαγόρευση*
— άσκησης ιερατικών καθηκόντων **267**
— κυκλοφορίας βιβλίου **540**

*Απαίτηση*
— εκχώρηση -ης **147**

*Απαλλοτρίωση ακινήτων* **302**

*Απέλαση* **311, 357, 373**

*Απιστία* **245**

*Απογραφή*
— ακινήτων, κτηματολόγιο, **8, 19, 24, 27α, 102, 107, 110, 117, 118, 134, 143, 145, 200, 219, 237, 259, 297, 376, 606, 657, 744, 752, 758, 760, 762, 763, 765, 768, 802, 814**
— εισοδημάτων **4, 5, 16, 91, 141, 207, 382, 419, 468, 656, 658**
— κινητών, ινβεντάριο **5, 36, 42, 45, 46, 73, 91, 102, 107, 118, 143, 157, 160, 167, 186, 201, 323, 352, 373, 381, 404, 405, 420, 451, 489, 546, 551, 563, 605, 637, 640, 662, 673, 676, 694, 702, 708, 718, 746α, 771, 799, 823α, 825, 844**
— κληρονομίας βλ. *κληρονομία*
— ναών βλ. *Μονή, ναός*
— πληθυσμού **5, 13, 53, 73, 348, 376, 405, 412, 433, 419, 440, 452, 499, 561, 575, 669, 677, 715, 717, 732, 733, 739, 753, 758, 762, 764, 765, 773, 793, 795, 804, 811, 817, 819, 822, 827**
— πλοίων **137**

*Απόδειξη*
— είσπραξης, εξόφλησης **5, 13, 14, 19, 27α, 41, 44, 46, 47, 50, 52, 54, 55, 58, 68, 91, 94, 97, 99, 102, 107, 110, 111, 113, 122, 127, 131, 134, 141, 143, 146, 152,**


---

* Οι αριθμοί παραπέμπουν στα λήμματα του παρόντος *Περιγράμματος*.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



155, 157, 159, 162, 163, 165, 166, 167, 169, 170, 176, 182, 190, 204, 213, 215, 223, 232, 241, 254, 263, 271, 272, 310, 326, 329α, 330, 335, 347, 349, 350, 351, 354, 385, 416, 432, 440, 444, 457, 464, 465, 466, 501, 529, 536, 539, 550, 555, 556, 574, 592, 597, 601, 602, 623, 628, 633, 661, 671, 690, 775, 781α
— παραλαβής **32, 45, 46, 50, 54, 80, 88, 97, 99, 113, 127, 143, 147, 155, 160, 163, 165, 166, 204, 271, 297, 304α, 308, 349, 394, 419, 422, 443, 457, 458, 489, 432, 465, 476, 550, 555, 556, 601, 623, 673, 676, 693, 745, 778**
*Απονομή*
— υπηκοότητας («cittadinanza») **5, 8, 59, 63, 75, 145, 147, 151, 162, 187, 271, 311, 352, 435, 629**
— χάρητος, αμνηστεία **28, 31, 59, 61, 147, 184, 203, 216, 271, 311, 380, 520, 554, 849, 851**
*Αποζημίωση, αποκατάσταση ζημιών* **122, 147, 151, 157, 247, 272, 374, 440, 613**
*Αποπλάνηση* 77
*Απόφαση, διάταγμα, διαταγή*
— αξιωματούχου, διοικητικού οργάνου **4, 5, 8, 17, 26, 27α, 30, 31, 42, 60, 61, 67, 71, 73, 80, 111, 114, 115, 119, 120, 124, 130, 134, 137, 142, 143, 145, 147, 167, 188, 213, 216, 219, 224, 225, 226, 229, 238, 250, 275, 276, 279, 284, 286, 287, 292α, 293, 295, 297, 311, 314, 316, 318, 323, 325, 337, 345, 348, 349, 356, 361, 362, 380, 382, 391, 400, 408, 417, 419, 421, 432, 435, 440, 445, 452, 483, 506, 508, 509, 511, 516, 519, 524, 531, 543, 545, 547, 559, 573, 585, 587, 592, 606, 610, 616, 619, 620, 626, 634, 638, 641, 642, 643, 646α, 649, 667, 677, 686, 689, 690, 703, 707, 709, 716, 717, 720, 722, 725, 732, 736, 737, 744, 746α, 748, 750, 752, 754, 765α, 768, 771, 772, 776, 781α, 783, 788, 792α, 794, 798, 803β, 806, 807, 808, 810, 812, 815, 829, 831, 836, 838, 839, 840α, 847**
— αυτοκράτορα, βασιλιά **7, 9, 10α, 12, 13, 25, 43, 49, 50, 60, 84, 98, 101, 136, 157, 178, 188, 194, 198, 206, 231, 303, 307, 322, 405**
— του βασιλιά και της κυβέρνησης της Κύπρου **3, 4, 5, 10α, 22, 29, 91, 130, 151, 168, 183, 270, 346, 352, 362, 394, 405, 422, 468**
— του Δόγη της Βενετίας **5, 7, 8, 10α, 12, 13, 19, 26, 27α, 30, 32, 37, 40, 42, 50, 63, 65, 65, 66, 73, 74, 75, 81, 82, 92, 96, 109, 111, 120, 130, 134, 145, 151, 157, 158, 159, 160, 162, 171, 178, 187, 194, 203, 213, 219, 220, 222, 225, 246, 283, 284, 297, 300, 302, 304, 311, 313, 323, 324, 342, 349, 360, 361, 366, 382, 394, 432, 440, 450, 469, 509, 513, 517, 521, 530, 534, 570, 626, 685, 705, 716, 742, 792α**
— του Δόγη και της κυβέρνησης της Γένοβας **5, 10α, 137, 167, 202, 203, 317, 321, 408**
— του Δούκα του αρχιπελάγους **158, 282, 411, 525**
— του Δούκα και της Αυθεντίας της Κρήτης **8, 10α, 19, 20, 27α, 35, 38α, 40, 50, 53, 60, 81, 89, 90, 95, 97, 102, 111, 112, 129, 130, 134, 141, 145, 153, 156, 159, 171, 174, 181, 184, 189, 190, 203, 263, 266, 311, 314, 338, 353, 413, 415, 424, 434, 440, 458, 473, 490, 496, 554, 556, 585, 587, 629**
— του Μ. Δούκα της Τοσκάνης και της κυβέρνησης της Φλωρεντίας **50, 157, 696**
— εκκλησιαστικής αρχής **29, 42, 96, 112, 219, 323, 326, 341, 402, 406, 432, 506, 530, 580, 652, 679**
• ιεράς εξέτασης **418**
• παπική βούλλα **5, 7, 8, 10α, 21, 25, 27α, 33, 38α, 42, 50, 63, 91, 111, 151, 194, 323, 368, 406, 419**
— κοινού, κοινότητας **134, 151, 219, 224, 226, 326, 389, 575, 580, 626, 635, 688, 754**
— της κυβέρνησης των Επτανήσων και της κερκυραϊκής Γερουσίας **837, 840**
— του Μ. Μαγίστρου της Ρόδου και του Συμβουλίου του **5, 50, 76, 80, 84, 86, 142, 148, 157, 173, 182, 183, 185, 207, 256, 262, 271, 289, 294, 305, 306, 315, 328, 335, 336, 357, 358, 364, 389, 476, 543**
— σουλτανικός ορισμός, φιρμάνι ή πράξη άλλης οθωμανικής αρχής **5, 229, 238, 285, 335, 394, 408, 572, 591, 677, 744, 768, 792α, 816**
— της βενετικής Συγκλήτου **5, 10α, 12, 27α, 28, 42, 43, 59, 60, 63, 65, 67, 73, 83, 84, 101, 102, 104, 109, 111, 114, 115, 119, 120, 125, 129, 130, 134, 138, 139, 145, 147, 157, 160, 172, 173, 188, 191, 192, 194, 203, 207, 209, 210, 216, 217, 220, 224, 225, 229, 237, 238, 242, 246, 247, 261, 265, 267, 293, 297, 298, 300, 302, 310, 311, 313, 324, 338, 339, 345, 355, 359, 367, 368, 372, 374, 376, 384, 390, 399, 400, 423, 424, 435, 436, 437,**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens




**440, 452, 452α, 453, 457, 478, 480, 494, 503, 504, 509, 510, 513, 530, 532, 535, 540, 548, 557, 558, 562, 566, 569, 579, 583, 584, 587, 610, 611, 613, 614, 620, 621, 634, 636, 639, 641, 643, 649, 650, 659, 673α, 677, 681, 683, 689, 693, 697, 711, 714, 747, 751, 753, 754, 755, 757, 765α, 792, 807, 812, 813, 823**

— του Μεγάλου Συμβουλίου της Βενετίας **27α, 31, 37, 42, 61, 71, 73, 83, 115, 137, 157, 180, 219, 225, 388**

— του Συμβουλίου των Δέκα της Βενετίας **5, 10, 27α, 40, 42, 63, 73, 111, 130, 134, 180, 187, 203, 203, 260, 261, 264, 267, 285, 311, 323, 331, 337, 359, 362, 368, 373, 377, 380, 394, 395, 398, 403, 405, 407, 425, 426, 428, 422, 438, 440, 468, 480, 507, 508, 530, 537, 665, 666, 681**

— δικαστική -η **4, 5, 26, 27α, 36, 59, 91, 111, 120, 134, 136, 138, 144, 147, 151, 160, 160, 175, 180, 191, 197, 219, 221, 225, 230, 231, 239, 245, 271, 274, 295, 310, 311, 315, 323, 329α, 352, 361, 362, 363, 373, 382, 400, 422, 432, 440, 475, 481, 507, 520, 551, 573, 597, 627, 783, 852** βλ. και *δικαστικά έγγραφα*

- ακύρωση -ης **31, 61, 405, 422, 432**
- αναθεώρηση -ης **59, 147, 507**
- δεδικασμένο **271**
- εκτέλεση -ης **219, 259**
- έφεση -ης **169**
- κοινοποίηση -ης **432**
- του δούκα και της Αυθεντίας της Κρήτης **10α, 20, 27α, 77, 90, 97, 99, 102, 111, 141, 174, 179, 203, 218, 229, 268, 274, 327, 347, 524, 546, 625**
- του Μ. Μαγίστρου της Ρόδου και του συμβουλίου του **271, 294, 320, 371**

*Αρχεία*

— απογραφή, οργάνωση, τήρηση -ων **626, 640, 652, 808, 815**

*Ασσίζες* **1, 2, 5, 65, 134, 178, 259, 422, 430** βλ. και *νόμος*

*Αστυνομικές διατάξεις* **89, 112, 349**

*Άσυλο* **26, 157, 311**

*Ασφάλιση*

— εμπορευμάτων **391, 578, 586**

— πλοίου **204, 391, 578, 586**

*Ασφαλιστικά μέτρα* **432**

*Αφιέρωση* βλ. *Δωρεά*

*Αφορισμός* **5, 21, 29, 50, 120, 143, 323, 690**

— άρση -ού **10α, 120, 432**

*Β*

*Βάπτιση, βάπτισμα* **29, 102, 388, 418, 449, 587**

*Βασανιστήρια* **5**

*«Βεντέτα»* **524**

*Βία, βιαιοπραγία* **27α, 81, 188, 271, 341**

*Βιασμός* **81, 101**

*Βλασφημία* **121, 380**

*Βρετά παιδιά* βλ. *έκθεση*

*Γ*

*Γάμος* **1, 2, 5, 29, 45, 65, 76, 84, 89, 121, 130, 157, 205, 213, 654, 752, 838α**

— άδεια σύναψης -ου, επιγαμία **31, 76, 205**

— απαγόρευση σύναψης -ου **61**

— διγαμία **147**

— καταχώριση -ου **444, 502**

— προγαμιαία δωρεά **127, 163**

— προγαμιαία συμφωνία **113, 122**

— συναίνεση σε -ο **5, 84, 180, 352**

— παράνομος -ος **29**

— πιστοποιητικό γάμου **587**

*γειτονικό δίκαιο* **143**

*γιατρός*

— διορισμός -ού **31, 124, 259, 424**

*C*

*«Colleganza»* (είδος συμμετοχικής συντροφίας) **41, 44, 55, 58, 68, 94, 104, 152, 155, 165** βλ. και *συντροφία*

*«Commeda», «accomandacione»* (είδος συμμετοχικής συντροφίας) **34, 45, 46, 47, 52, 54, 55, 107, 120, 134, 143, 166, 167** βλ. και *συντροφία*

*Δ*

*Δάνειο* **1, 2, 5, 7, 18, 19, 31, 34, 36, 41, 44, 47, 52, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 65, 68, 80, 81, 85, 88, 89, 94, 107, 122, 130, 137, 141, 143, 147, 152, 163,271, 272, 276, 310, 352, 354, 391, 394, 422, 432, 550, 770, 781α, 838α**

— άδεια σύναψης -ου **59, 259**

— «ad presam» (ο τόκος του δανείου υπολογίζεται με βάσει τα κέρδη συγκεκριμένης επιχείρισης) **41, 44, 55, 58, 68, 88, 94, 99, 122, 141, 152**

— με αντίχρηση («a galter») **55, 58, 122, 152, 174, 550, 581**

— διακανονισμός -ου **120**

— έγκριση -ου **120**

— κινητών **34, 41α, 44, 80, 87, 263, 405, 415**

— σιτηρών **34, 44**

*Δημοπρασία* βλ. *πλειστηριασμός*

*Δήμευση περιουσίας* **134, 147, 151, 178, 180, 600**


ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Διαδικασία*
— απόδειξη αστικής ιδιότητας («prova di cittadinanza») **629**
— διαμαρτυρία **157**
— κοινοποίηση **432**
*Διαζύγιο* **820α**
*Διαθήκη* **1, 2, 4, 13, 14, 26, 32, 36, 41, 45, 46, 47, 48, 52, 54, 59, 65, 76, 78, 84, 88, 99, 105, 110, 113, 121, 127, 128, 130, 137α, 141, 143, 155, 157, 162, 167, 170, 174, 201, 212, 213, 215, 229, 231, 249, 251, 253, 254, 256, 291, 299, 308, 312, 319, 365, 383, 391, 395, 406, 409, 420, 427, 429, 454, 463, 514, 541, 545, 550, 551, 581, 582, 592, 596, 597, 599, 603, 609, 610, 612, 684, 692, 693, 695, 699, 702, 705, 719, 724, 726, 766, 780, 800, 838α, 842, 852, 853** βλ. και *κωδίκελλος*
— άδεια σύνταξης -ης **271**
— αναγνώριση μη νοταριακής -ης **65**
— απόδειξη παραλαβής -ης **308**
— επικύρωση προφορικής -ης **26, 445**
— ορισμός εκτελεστή -ης **13, 26, 41**
— άρνηση ιδιότητας εκτελεστή -ης **113, 141, 254, 594**
— πλαστογράφηση -ης **81**
*Διαμαρτυρία* **5, 13, 36, 70, 87, 100, 139, 147, 155, 165, 169, 204, 224α, 226, 278, 349, 357, 362, 391, 432, 465, 526, 539, 553, 753, 823**
*Διανομή*
— ακινήτων **19, 23, 55, 64, 101, 143, 147, 152, 162, 174, 180, 188, 354, 440, 593**
— εδαφών κράτους **6, 7, 8, 9, 10α, 30, 234, 234α**
— ύδατος **5, 180**
*Διαταγή πληρωμής* **5, 36, 39, 46, 59, 137, 180, 271, 276, 311, 352, 362, 394, 405, 408**
*Διατροφή*
— ορφανών **310**
*Δικαιοπρακτική ικανότητα* **204, 838α**
*Δικαίωμα*
— αναγνώριση δικαιώματος **5, 31, 68, 174, 291**
— δωρεά -ος 4, 15,
— εκχώρηση -ος **46**
— παραίτηση από -α **41, 158, 271, 349**
— παραχώρηση -ος **15, 19, 91, 143, 151, 354, 594**
— προτίμησης **228, 271, 310, 445**
— πώληση -ος **271, 291**
*Δικαστής*
— διορισμός -η **1, 2, 5, 12, 20, 29, 31, 59, 112, 147, 160, 216, 271, 295, 329α, 352, 390**
— κανονισμός άσκησης δικαστικού λειτουργήματος **20, 77, 112, 147, 473**
*Δικαστήρια* **29, 112, 147, 216, 301**
— αρμοδιότητα, δικαιοδοσία -ων **1, 2, 20, 27α, 31, 59, 121, 147, 180, 284, 301, 505, 575, 579α, 838α, 849, 851**
— σύσταση, σύνθεση, οργάνωση -ων **1, 2, 31, 59, 216, 259, 435, 838α, 849, 851**
— προσδιορισμός δικασίμου **59, 147**
*Δικαστικά έξοδα* **481**
*Δικαστικά έγγραφα, δίκη, δικογραφία, πρακτικά* **5, 38α, 128, 143, 197, 221, 237, 244, 294, 318, 329α, 367, 408, 432, 444, 445, 476, 520, 551, 565, 597, 681, 770, 833, 840α** βλ. και *δικαστική απόφαση*
*Δικαστική απόφαση* βλ. *απόφαση*
*Δικηγόρος*
— διορισμός **31, 147, 160, 220, 422, 579α, 781α**
— κανονισμός άσκησης δικηγορικού επαγγέλματος **121, 147, 219**
*Δικονομικές διατάξεις* **1, 2, 31, 59, 119, 137, 147, 171, 219, 390, 435, 575, 600**
*Διοικητικά έγγραφα*
— άδεια
• ανέγερσης οικοδομήματος **19, 41, 58, 124, 219**
• άσκησης εμπορίου **180, 216,**
• άσκησης θρησκευτικών καθηκόντων **260**
• ασφαλούς διελεύσεως («salvo condotto»), μετακίνησης, άδεια ταξιδιού **5, 31, 39, 59, 61, 115, 120, 147, 157, 157, 216, 238, 259, 267, 271, 305, 306, 311, 389, 390, 394, 422, 512, 543, 621, 627, 737, 768, 784**
• εγκατάστασης **271, 342**
• εξαγωγής – εισαγωγής προϊόντων **7, 23, 31, 39, 50, 61, 86, 115, 120, 120, 124, 137, 139, 147, 180, 216, 259, 271, 285, 287, 405, 422, 677**
• μετοίκησης, μετακίνησης πληθυσμού **160, 173, 255**
• παραμονής **147, 271**
• πλεύσης **114**
— αίτηση, έκκληση για βοήθεια **15, 26, 27α, 30, 31, 39, 42, 59, 61, 63, 73, 84, 100, 110, 120, 130, 134, 139, 145, 147, 157, 168, 171, 174, 178, 184, 187, 192, 203, 214, 216, 218, 219, 226, 237, 260, 267, 271, 276, 277, 284, 285, 286, 310, 311, 314, 323, 333, 341, 349, 354, 355, 376, 377, 378, 389, 380, 390, 394, 398, 401, 405, 407, 417, 419, 421, 423, 424, 428,**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**435, 444, 452, 453, 455, 468, 469, 474, 478, 479, 480, 483, 494, 497, 500, 504, 507, 508, 519, 520, 522, 524, 526, 528, 530, 537, 542, 548, 555, 558, 559, 565, 566, 572, 573, 575, 576, 579, 580, 583, 587, 592, 596, 600, 604, 606, 609, 610, 611, 614, 619, 620, 621, 622, 629, 630, 635, 638, 639, 640α, 644, 649, 650, 651, 666, 672, 673α, 675, 677, 683, 688, 689, 693, 696, 697, 698, 700, 704, 705,709, 710, 711, 714, 737, 743α, 744, 747, 751, 754, 757, 765α, 771, 776, 779, 781α, 789, 792, 805, 807, 816, 823, 826, 846, 847α**

— αναφορά **5, 8, 9, 10, 10α, 15, 26, 36, 39, 60, 63, 72, 84, 101, 102, 114, 118, 134, 137, 153, 157, 158, 162, 167, 168, 184, 194, 211, 213, 219, 226, 229, 233, 236, 238, 240, 247, 253, 259, 267, 271, 275, 276, 277, 278, 281, 311, 322, 323, 329, 329α, 344, 348, 362, 364, 376, 382, 394, 402, 405, 408, 410, 417, 422, 430, 474, 452, 468, 488, 493, 505, 506, 508, 509, 510, 512, 513, 523, 528, 533, 540, 549, 553, 559, 563, 572, 587, 589, 590, 596, 635α, 638, 643, 665, 672, 673α, 678, 688, 691, 695, 696, 700, 709, 721, 728α, 730, 731, 732, 737, 741, 744, 746α, 752, 753, 754, 755, 757, 759, 761, 771, 776, 779α, 781α, 782, 783, 790, 801α, 803β, 809, 818, 822α, 830, 831, 832, 834, 841**

— βεβαίωση, πιστοποιητικό **17, 27, 30, 50, 57, 120, 127, 134, 145, 162, 167, 253, 271, 277, 323, 325, 361, 380, 394, 408, 452, 458, 483, 497, 498, 500, 506, 512, 556, 559, 576, 635, 639, 676, 709, 732, 744, 757, 768, 769, 807, 839**

• ιατρική -η **99**

• θανάτου **592**

• γέννησης **388, 418, 449**

— γνωμάτευση, γνωμοδότηση **27α, 243, 494, 530, 606, 639, 649, 650, 709, 711, 714**

— διαβιβαστικό **13, 38α, 157, 203, 226, 284, 405, 444, 458, 497, 508, 587, 741, 783, 824**

— διοικητική έκθεση («relazione») **5, 73, 134, 229, 348, 362, 405, 412, 417, 419, 433, 460, 470, 477, 486, 500, 506, 509, 527, 544, 567, 568, 577, 588, 595, 598, 607, 620, 624, 640α, 642, 645, 647, 648, 663, 664, 670, 674, 677, 678, 687, 701, 723, 727, 728, 729, 732, 734, 735, 738, 743, 746α, 749, 757, 773, 785, 786, 790, 801**

— επιχύρωση εγγράφου, γνήσιο αντίγραφο **26, 27α, 38, 65, 198, 271, 343, 361, 454α, 637α**

— κοινοποίηση **452**

— πλαστογράφηση διοικητικού εγγράφου **81**

— προκήρυξη **35, 60, 81, 82, 88, 97, 121, 132, 133, 141, 147, 167, 171, 189, 219, 272, 316, 353, 473, 490, 509, 620, 627, 722, 746α, 791, 812, 847α**

— συστατική επιστολή **5, 72, 271, 323, 509, 530**

*Διορισμός, εκλογή*

— αξιωματούχου, διοικητικού οργάνου **1, 2, 5, 7, 8, 11, 13, 15, 20, 27α, 28, 31, 36, 39, 43, 59, 60, 61, 63, 73, 80, 81, 84, 101, 109, 111, 115, 119, 124, 130, 134, 137, 145, 147, 151, 157, 159, 160, 180, 184, 209, 216, 219, 237, 257, 259, 271, 275, 276, 282, 292α, 294, 300, 305, 321, 352, 355, 360, 362, 376, 380, 390, 394, 405, 422, 424, 435, 440, 478, 509, 513, 521, 535, 557, 570, 579α, 584, 634, 649, 671, 677, 685, 705, 709, 729, 742, 772, 803β**

— βασιλιά **70**

— γραφέα **31, 271**

— δασκάλου **111, 349, 506, 639, 788** βλ. και *μίσθωση διδασκαλίας*

— επιτρόπων ναού **253**

— εφημερίου, σύμβαση ιερουργίας **4, 5, 7, 10α, 27α, 54, 80, 97, 120, 145, 180, 237, 271, 275, 276, 305, 323, 349, 368, 373, 426, 428, 432, 559, 682, 781α**

— ηγουμένου **111, 271, 284, 285, 305, 335, 382, 424**

— κοινοτικών αρχών **134, 390, 401, 575**

— πρεσβευτή, προξένου **5, 83, 124, 163, 180, 220, 259, 271, 275, 276, 456, 604, 765α, 768, 772, 792α, 840**

*Δουλείες*

— πραγματικές

• βοσκή («βολή») **667**

— προσωπικές

• επικαρπία **4, 55, 76, 483**

*Δουλοπάροικος, βιλλάνος, πάροικος* **1, 2, 5, 8, 10α, 13, 27α, 31, 35, 38, 50, 58, 59, 60, 73, 81, 90, 97, 99, 121, 126, 130, 147, 178, 180, 183, 191, 216, 225, 237, 259, 390, 405, 422, 471**

— ανταλλαγή -ου **5, 19, 35, 352**

— απελευθέρωση -ου **5, 7, 8, 19, 20, 59, 65, 68, 78, 81, 134, 147, 180, 184, 259, 265, 267, 271, 282, 352, 362, 371, 376, 390, 394, 422**

• αμφισβήτηση -ης **61, 90**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens




— απογραφή -ου **13, 19, 27α, 30, 117, 143, 362, 405, 461**
— δωρεά, παραχώρηση -ου **19, 35, 91, 162, 195**
— πώληση -ου **19, 27α, 35, 68, 259**
*Δούλος* **1, 2, 19, 27α, 60, 77, 81, 112, 124, 144, 216, 267, 276**
— απελευθέρωση -ου **1, 2, 5, 41, 45, 46, 52, 54, 55, 61, 68, 77, 81, 94, 110, 140, 143, 145, 149, 155, 166, 203, 212, 249, 253, 267, 271, 272, 330, 352, 532, 555, 571**
— δανεισμός -ου **204**
— δωρεά -ου **5, 13, 55, 67, 271, 282, 352**
— κατάσχεση -ου **61**
— μίσθωση -ου **41, 85, 87**
— πώληση -ου **1, 2, 20, 41, 45, 46, 52, 54, 55, 58, 68, 94, 110, 113, 122, 127, 140, 141, 143, 146, 150, 155, 159, 163, 165, 166, 170, 193, 204, 212, 232, 249, 253, 304α, 329α**
*Δωρεά, αφιέρωση* **1, 2, 65, 838α**
— ακινήτων **4, 5, 7, 13, 15, 22, 27, 39, 44, 47, 55, 58, 68, 76, 110, 113, 118, 130, 143, 155, 158, 161, 174, 194, 256, 271, 282, 285, 291, 303, 305, 340, 352, 354, 363, 411, 468, 481, 481, 484, 487, 514, 550, 551, 587, 592, 695, 781α, 802**
— αποδοχή -ας **256, 592**
— δικαιώματος βλ. *δικαίωμα*
— εισοδήματος **4**
— κινητών **5, 63, 143, 271, 352, 391, 551**
— λειψάνων **365**
— μισθωμάτων **61**
— χρηματικού ποσού, οικονομικής ενίσχυσης **3, 50, 124, 422, 775** βλ. και *παραχώρηση εισοδήματος*
— χωριού **1, 2, 4, 5**
*Δωροδοκία* **244**

*Ε*

*Εγγύηση*
— απαλλαγή από -η **271**
— παροχή -ης **1, 2, 22, 23, 26, 34, 41, 44, 45, 52, 55, 58, 68, 94, 97, 99, 141, 143, 152, 155, 157, 165, 167, 204, 218, 263, 276, 349, 432, 465, 539, 757, 838α**
— ανανέωση -ης **165**
*Έθιμα, εθιμικό δίκαιο* **65, 191, 270, 360**
*Έκθεση παιδιού, έκθετα* **81, 89, 352, 362, 390**
*Εκκλησία, εκκλησιαστικοί θεσμοί*
— δικαιοδοσία **7, 10α, 27α, 92, 203, 323, 368**
— δικαιοσύνη **5**
— «κανονικάτο» **349, 370, 432**
— κανονισμός λειτουργίας εκκλησίας Κύπρου **29**
— «μπενεφίκιο» **802**
— «πατριμόνιο» **846**
— περιουσία **27α, 92, 111, 147, 203, 752**
*Εκτίμηση*
— ακινήτου, περιουσίας **407, 445, 814, 836**
— εργασιών **781α**
— κινητών **190, 496, 744, 823α**
*Εκτιμητές* **20, 27α, 84, 823α**
— διορισμός **218, 272**
*Εμπορικός αποκλεισμός, «εμπάργκο»* **157**
*Εμπράγματη ασφάλεια*
— ενέχυρο **20, 44, 55, 81, 99, 112, 119, 121, 218, 219, 416, 695, 838α**
• επιστροφή -ου **5, 52, 464, 625**
• ενεχυρίαση πλοίου **165**
• πώληση -ου **65**
— υποθήκη **5, 19, 45, 55, 65, 143, 160, 216, 271, 352, 432, 838α**
• ακύρωση -ης **19**
*Ενδυματολογικές διατάξεις,* **89, 180, 219**
*Ενεχυροδανειστήριο («Monte di Pietà»)* **419**
— ίδρυση -ου **134, 219, 387**
— κανονισμός λειτουργίας -ου **387, 620**
*Ένορκη διοικητική εξέταση* **407**
*Ένσταση* **445, 476, 551, 736**
*Εντολή* **7, 55, 141, 147, 157, 267, 271, 292, 311, 349, 432**
— ανάκληση -ής **805**
*Εξ αδιαθέτου διαδοχή* βλ. *κληρονομία*
*Εξορία* βλ. *ποινή*
*Εξύβριση* **268, 341, 490**
*Εξώνηση* **59, 550**
*Επανάσταση, επαναστάτες* **5, 7, 8, 10α, 20, 28, 38, 59, 61, 97, 124, 134, 145, 147, 151, 171, 175, 180, 267, 311, 417, 565, 643, 665, 688, 689** βλ. και *συνθήκη ειρήνης*
*Επικαρπία* βλ. *δουλείες*
*Επικήρυξη* **10α, 28, 81, 89, 97, 134, 151, 229, 311, 555**
*Επίσκοπος*
— δήλωση υποταγής -ου **33**
— διορισμός -ου **13, 73, 120, 294, 357, 372, 737, 754, 755**
*Έρευνα κατ' οίκον* **475, 825**
*Εταιρεία* βλ. *συντροφία*
*Ευθύνη*
— απαλλαγή από -η **310, 391**


ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Έφεση* **271, 382, 600, 768**

*Z*

*Ζητεία*
— άδεια -ας **50, 124, 284, 303**

*Θ*

*Θησαυρός*
— εύρεση -ου **65, 216, 320**
*Θρησκευτική ελευθερία* **260, 323**

*K*

*Καγκελλάριος* **120, 121, 147, 401, 422, 822**
— διορισμός -ου **5, 31, 59, 61, 119, 180, 216, 271, 337, 352, 422, 579α**
— κανονισμός άσκησης αξιώματος -ου **259, 267**
*Καθορισμός ορίων ακινήτου* **19, 95, 397**
*Κανονισμός, οργανισμός* βλ. και *δικαστής, δικηγόρος, καγκελλάριος*
— άσκησης αξιώματος («capitula», «commissione») **5, 8, 11, 12, 20, 28, 29, 31, 37, 59, 60, 61, 73, 84, 112, 119, 120, 130, 134, 137, 147, 156, 157, 160, 171, 178, 180, 184, 216, 220, 237, 238, 246, 257, 259, 271, 276, 293, 321, 355, 357, 362, 376, 419, 517, 557, 560, 570, 655, 729, 772, 792α**
— άσκησης επαγγέλματος **5, 31, 119, 156, 178, 219**
— διοικητικός **5, 7, 20, 31, 76, 184, 380, 471, 473, 579α**
— διοίκησης πόλης, περιοχής, κοινότητας («Statuta», «Capitula») **5, 36, 76, 121, 130, 134, 137, 205, 219, 233, 259, 267, 293, 339, 401, 696, 737, 747, 751**
— ίδρυσης και λειτουργίας νοσοκομείου, ξενώνα, λοιμοκαρτηρίου, βρεφοκομείου **5, 27α, 80, 219, 424, 746, 756**
— ιερέων **237, 259**
— λειτουργίας βιβλιοθήκης **848**
— λειτουργίας σεμιναρίου (εκκλησιαστικής σχολής) **506**
— λειτουργίας σιταποθήκης **547, 810**
— υδραγωγείου **642**
*Καταγγελία* **197, 245, 264, 301, 325, 334, 378, 418, 432, 475, 520, 542, 635, 643, 695, 700, 709, 826, 828**
*Κατάδικος*
— απελευθέρωση **522**
*Κατάσχεση*
— ακινήτου **300, 394**
— βιβλίου **809**
— εισοδημάτων **394**
— εις χείρας τρίτου **218**
— κινητών **394, 415**
— συντηρητική κατάσχεση **218**
— χωριού **5, 352**
*Κατάχρηση εξουσίας* **478**
*Κατοικία νόμιμη* **352**
*Κηδεμονία* **143, 160, 167, 219, 327, 421, 838α**
— διορισμός κηδεμόνων **218, 310**
*Κληροδοσία, κληροδότημα* **29, 45, 52, 54, 94, 127, 213, 216, 592, 597, 638** βλ. και *διαθήκη, κωδίκελλος*
*Κληρονομία* **1, 2, 4, 13, 15, 47, 52, 65, 153, 167, 194, 217, 411, 838α**
— ανάληψη -ας **167**
— απογραφή -ας («inventario») **54, 91, 167, 201, 451, 489, 551, 556, 646**
— διακανονισμός -ας **5, 153, 352**
— απόδοση -ας **55, 101, 807**
— διανομή -ας **110, 113, 539, 556**
— εκκαθάριση -ας **394**
— επιμελητής -ας **167**
— κληρονομικό δικαίωμα **225, 411**
— κληρονομικός συμβιβασμός **99**
*Κλήτευση* **134, 271, 341**
*Κλοπή* **1, 2, 7, 45, 46, 50, 81, 89, 101, 206, 213, 238, 245, 271, 347**
*Κουρά, εισδοχή σε μοναστικό τάγμα* **130**
*Κτηματολόγιο* βλ. *απογραφή ακινήτων*
*Κτητορικό δικαίωμα* βλ. *μονή ναός*
*Κυκλοφορία*
— απαγόρευση, περιορισμοί -ας **141, 311** βλ. και *διοικητικά έγγραφα – άδεια ασφαλούς διελεύσεως*
*Κυριότητα ακινήτου* **5, 216, 349, 838α**
— αμφισβήτηση -ας **31, 225, 237, 274, 400**
— αναγνώριση -ας **5, 59, 165, 174, 182, 191, 218, 282, 297, 335, 411, 667, 744, 748, 757, 803α**
— διεκδίκηση -ας **90, 271**
— επικύρωση -ας **7, 8, 27α, 43, 99, 400**
*Κυριότητα κινητού* **323, 736**
*Κώδικας Ποινικής Δικονομίας* **849, 851**
*Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας* **838α**
*Κωδίκελλος* **36, 143, 152, 429, 514, 592, 596, 603, 610, 638, 684, 699, 719, 766, 780, 800, 842** βλ. και *διαθήκη*

*Λ*

*Λάφυρα* **59**
*Ληστεία* **89, 596, 690**
*Λείψανα* **120**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens




— διανομή -ων **365**
Λογαριασμός **61, 91, 149, 492,**
— απόδοση -ου **5, 196, 216, 352, 419, 594, 603**
— διευθέτηση, διακανονισμός, εκκαθάριση -ου **5, 107, 127, 131, 147, 271, 349, 361, 432, 464, 633, 661, 693** βλ. και *χρέος διευθέτηση*
*Λογοκρισία* **498, 516**

*M*

*Μαγεία, μάγος* **1, 2, 20, 81, 112, 221**
*Μαθητεία* **23, 41, 44, 45, 47, 55, 58, 68, 87, 94, 99, 102, 107, 108, 122, 143, 152, 155, 159, 190, 310, 385, 391, 778** βλ. και *μίσθωση εργασίας και διδασκαλίας*
*Μαρτυρία, μάρτυρας, μαρτυρικό* **1, 2, 27α, 31, 32, 38α, 50, 55, 57, 60, 65, 90, 97, 100, 102, 110, 111, 121, 127, 135, 143, 157, 159, 160, 162, 163, 169, 225, 238, 285, 326, 366, 378, 391, 394, 444, 476, 481, 491, 551, 555, 556, 572, 592, 629, 650, 696, 724, 740, 741, 748, 763, 796**
— ψευδομάρτυρας **29, 141**
— κατάθεση μάρτυρα **59, 128, 143, 157, 197, 221, 236, 238, 268, 271, 329α, 341, 378, 391, 396, 407, 418, 432, 475, 507, 508, 520, 565, 565, 597, 643, 695, 712, 783, 833, 840α**
*Μεταλλείο* **296**
*Μίσθωση*
— αγροτικού κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου **5, 23, 44, 55, 64, 80, 94, 99, 142, 143, 152, 216, 218, 271, 349, 352, 354, 362, 369, 370, 403, 432, 608**
• ακύρωση **349**
• σε «γονικό» («in gonico») **23, 31, 55, 64, 99, 122, 123, 141, 142, 263, 354, 446**
• εμβατίκιον **370, 400**
• εμφύτευση **4, 5, 20, 23, 27α, 55, 76, 101, 103, 137, 143, 147, 161, 191, 352, 778**
• λίβελλος **145, 400, 471, 581, 671, 778**
• με «μεταχείριση» **64, 273**
• πάκτωση **539**
• «σολδιάτικο» **365, 781α**
• «τριτάρικο» **400, 471**
— ακινήτου **1, 2, 5, 7, 10α, 19, 23, 27α, 31, 41, 44, 45, 47, 52, 55, 58, 59, 68, 80, 81, 88, 94, 98, 99, 111, 113, 120, 122, 123, 141, 143, 146, 147,160, 163, 165, 218, 271, 332, 347, 349, 352, 353, 354, 375, 385, 394, 397, 413, 432, 439, 501, 529, 550, 623, 778, 838α**
• ακινήτων κοινότητας, δημοσίου **27α, 59, 237, 259**
• ακύρωση -ης **147, 218, 349, 432**
• υπομίσθωση **318**
— αλυκής **271**
— διδασκαλίας **88, 102, 124, 159, 349, 389, 608, 754** βλ. και *μαθητεία*
— δικαιώματος **113, 259, 349**
— εισοδήματος **10α, 259**
— εργασίας **10α, 20, 23, 27α, 41, 44, 45, 46, 47, 52, 54, 55, 58, 68, 73, 80, 87, 88, 94, 97, 102, 108, 110, 112, 113, 122, 124, 127, 137, 141, 143, 146, 152, 154, 159, 163, 180, 204, 212, 216, 239, 249, 253, 263, 273, 276, 280, 349, 369, 385, 459, 550, 556, 592, 631, 838α** βλ. και *μαθητεία*
— έργου **23, 45, 46, 55, 58, 68, 69, 87, 88, 97, 108, 122, 127, 143, 152, 190, 263, 271, 330, 347, 385, 386, 413, 415, 422, 459, 464, 466, 467, 511, 556, 571, 574, 592, 630, 632, 653, 781α, 803**
— κτηνοληψία **64, 143, 219**
— μύλου **757**
— νησιού **271, 294**
— ορυχείου **271**
— πόλης **84**
— χωριού **27α, 44, 111, 141, 160, 259, 394, 395, 405, 422**
*Μοιχεία* **482, 690**
*Μονή, ναός* **1, 2, 3, 5, 7, 8, 10α, 20, 27α, 29, 50, 61, 72, 73, 95, 96, 111, 120, 124, 130, 143, 160, 161, 180, 216, 219, 237, 253, 256, 260, 261, 264, 267, 269, 271, 285, 299, 305, 315, 323, 352, 362, 366, 382, 390, 398, 422, 424, 437, 452α, 453, 468, 481, 497, 518, 527, 530, 587, 594, 626, 635, 636, 638, 650, 673, 682, 718, 744, 752, 754, 765, 794, 808**
— άδεια ανέγερσης, ανοικοδόμησης, επισκευής -ης, -ου **120, 194, 259, 267, 368, 794**
— απογραφή -ών, -ών **27α, 73, 650, 656, 658, 763, 794**
— κανονισμός διοίκησης -ής, -ού **61, 219, 614, 660**
— κτητορικό δικαίωμα -ου («jus patronatus») **10α,6 6, 180, 191, 219, 253, 271, 299, 315, 324, 366, 406, 518, 527, 534, 683, 752, 777**
• εικόνων **476**
• μεταβίβαση -ος, -ου **27α, 96**
— μίσθωση ναού **27α, 76, 271, 351, 354**
— παραχώρηση ναού, μονής **5, 27α, 111,**


ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**143, 145, 185, 203, 232, 271, 305, 335, 352, 406, 414, 424, 497, 534, 539, 580, 650, 675, 677, 683, 697, 711, 714, 754, 768, 775, 781α**

*N*

*Νανάγιο* **391**
— δήλωση -ου («Prova di fortuna») **73, 796**
*Ναυλοσύμφωνο* **41, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 54, 55, 56, 68, 94, 97, 113, 127, 143, 154, 155, 157, 163, 165, 166, 174, 218, 223, 224α, 287, 330, 362, 391, 394, 405, 555, 615, 668, 680, 743α, 816, 820**
*Ναυτοδάνειο* **41, 44, 47, 54, 55, 58, 97, 99, 122, 152, 155, 163, 166**
*Νέμησις ανιόντος* **539**
*Νόθο, φυσικό τέκνο* **1, 2, 5, 45, 81, 130, 163, 471**
*Νομή*
— παράδοση -ης **225**
*Νόμισμα* **1, 2, 10α, 59, 61, 130, 180, 219, 271, 276, 317, 362, 544**
— παραχάραξη -ος **81, 259**
*Νόμος, νομοθετικό κείμενο, κώδικας* **1, 2, 5, 219, 270, 360, 405, 422, 836α, 836β, 838α, 849, 851** βλ. και *Ασσίζες*
*Νοταριακή καταχώριση*
— δικαστικής απόφασης **239**
— ιδιωτικού δικαιοπρακτικού εγγράφου **419, 432, 492, 775**
*Νοτάριος, ταβουλλάριος* **5, 27α, 61, 81, 84, 121, 147, 180, 219, 271, 353, 422, 579α, 619**
— διορισμός **31, 39, 84, 147, 160, 181, 185, 271, 275, 276, 305, 353, 445, 485, 611, 646α, 707, 829**
— κανονισμός άσκησης νοταριακού επαγγέλματος **219, 237, 259, 626, 707, 829**
*Νοταριακό πρωτόκολλο* **41, 44, 46, 47, 55, 68, 113, 122, 152, 155, 163, 165, 204, 550, 778**
— απόδειξη παραλαβής -ου **550**
— διατίμηση νοταριακών πράξεων **707**
— θεώρηση -ου **454α, 646α, 778**

*O*

*Οπλοφορία* **311**
— άδεια -ας **422**
— απαγόρευση -ας **81, 89, 11**
*Ορκωμοσία* **7, 8, 11, 33, 781α**
— λατίνου αυτοκράτορα Κων/πολης **7**
— πρακτικό -ίας **822**

*Π*

*Παίγνιο* **141**
*Παρακαταθήκη* **46, 54, 155, 190, 212, 605, 778**
*Παραχώρηση*
— ακινήτου **5, 7, 13, 20, 27α, 30, 41, 42, 45, 50, 55, 59, 67, 76, 80, 81, 96, 110, 119, 137α, 142, 271, 282, 285, 311, 352, 353, 374, 405, 432, 487, 506, 525, 539, 579, 594, 677, 736, 746α, 765, 789, 794**
• ακύρωση παραχώρησης -ου **95**
— γαιών **4, 5, 7, 8, 9, 10α, 39, 67, 70, 74, 84, 86, 91, 98, 101, 103, 127, 142, 145, 157, 162, 194, 219, 234, 234α, 237, 246, 250, 259, 307, 352, 361, 380, 394, 395, 437, 440, 452α, 509, 689, 744, 746α**
— δικαιώματος βλ. *δικαίωμα*
— δουκάτου **13, 157**
— εισοδήματος, επιδόματος, οικονομικής ενίσχυσης ετήσιας επιχορήγησης, προσόδου **4, 5, 22, 31, 42, 63, 71, 88, 91, 101, 102, 111, 120, 124, 126, 130, 155, 157, 159, 160, 180, 198, 216, 237, 246, 261, 271, 298, 300, 311, 326, 345, 352, 362, 435, 440, 468, 483, 508, 530, 535, 537, 548, 558, 579, 587, 593, 610, 621, 683, 685, 689, 754, 778**
— κινητών **119, 187, 331, 337, 390, 394, 422, 437, 438**
— νησιού **7, 12, 13, 19, 191**
— ορυχείου **216, 271**
— πόλης, κάστρου **5, 7, 39**
— ποταμού **285**
— πλοίου **120**
— χωριού **5, 7, 22, 27α, 91, 120, 130, 316, 346, 352, 422**
*«Παρουσίαση μοναχού»* **203**
*Πειρατεία* **45, 61, 144, 157, 160, 213, 259, 262, 271, 801α, 419, 504, 528, 543, 572, 596, 695, 743α, 784, 840α**
*Πλαστογραφία* **102, 216**
*Πλειστηριασμός* **19, 27α, 31, 35, 59, 65, 81, 110, 121, 132, 133, 134, 147, 160, 216, 237, 259, 375, 400, 473, 481, 496, 757, 803α**
*Πληρεξούσιο*
— γενικό -ο **5, 7, 13, 14, 20, 34, 39, 41, 41α, 44, 45, 46, 47, 50, 52, 54, 55, 58, 59, 68, 80, 93, 94, 97, 99, 110, 122, 127, 130, 143, 146, 148, 150, 152, 155, 157, 159, 162, 163, 166, 170, 193, 204, 241, 249, 253, 263, 271, 272, 288, 310, 326, 331, 349, 432, 440, 443, 456, 465, 512, 515, 539, 543, 581, 601, 623, 636**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens




— ειδικό -ο **5, 9, 27α, 15, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 52, 54, 55, 60, 68, 84, 87, 94, 99, 107, 109, 110, 111, 113, 122, 127, 135, 141, 143, 146, 149, 151, 152, 154, 155, 157, 158, 159, 163, 165, 166, 167, 169, 170, 174, 194, 204, 213, 218, 224α, 229, 232, 241, 249, 253, 258, 263, 271, 272, 288, 290, 292, 295, 299, 303, 343, 347, 349, 352, 353, 354, 361, 391, 393, 432, 440, 443, 445, 457, 462, 465, 472, 501, 502, 510, 520, 529, 539, 551, 555, 556, 628, 676, 693, 778, 787, 805**
— ανάκληση -ου **55, 170, 432**

*Ποινικές διατάξεις* **76, 205**

*Ποινή* **849, 851**
— αποκοπής της γλώσσας **180**
— άρση -ης **171**
— εξορία **8, 28, 59, 111, 147, 151, 171, 180, 225, 260, 267, 268, 271, 311, 554, 606, 616, 643, 659**
— θανατική **5, 151, 342, 513, 554**
— περιορισμού σε συγκεκριμένο τόπο **554**
— σωματική **141**
— υπηρεσίας σε γαλέρα **554**
— φυλάκισης βλ. *φυλάκιση*

*Ποινική δίωξη* **314**

*Πολεοδομικές διατάξεις* **31, 39, 81, 219, 259**

*Πορνεία* **89, 141**

*Πραγματογνώμονες, πραγματογνωμοσύνη* **27α, 138, 147, 415, 474, 757**

*Πρακτικά*
— κοινοτικού συμβουλίου **137, 816**
— συνεδρίασης διοικητικού οργάνου **394, 724**

*Πρεσβεία αιτήματα* **5, 59, 73, 120, 124, 130, 134, 147, 157, 192, 216, 219, 237, 267, 360, 376, 390, 401, 423, 435, 469, 478, 479, 505, 506, 510, 600, 643, 651**

*Προθεσμία* **147, 511, 539, 551**

*Προίκα, προικοσύμφωνο* **1, 2, 5, 19, 27α, 44, 47, 48, 55, 59, 63, 65, 67, 81, 87, 97, 101, 113, 138, 143, 160, 167, 169, 174, 263, 272, 304α, 332, 343, 347, 353, 354, 362, 392, 393, 396, 418, 444, 445, 501, 550, 552, 581, 597, 617, 682, 757**
— απόδειξη παραλαβής -ας **45, 46, 47, 48, 52, 54, 55, 102, 110, 146, 155, 163, 249, 272, 304α, 354, 550, 617**
— απόδοση, επιστροφή -ας **5, 41, 113, 127, 191, 304α**
— εκτίμηση (στίμα) -ας **546, 550, 552, 617, 682**

*Προνόμια*
— ανάκληση -ίων **371, 709**
— παραχώρηση, αναγνώριση -ίων **1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 31, 36, 39, 43, 50, 59, 61, 63, 73, 78, 82, 84, 91, 103, 111, 120, 121, 125, 130, 136, 147, 151, 157, 160, 162, 177, 178, 185, 203, 210, 216, 219, 222, 225, 226, 243, 246, 259, 260, 271, 282, 283, 284, 285, 289, 294, 302, 303, 305, 311, 337, 348, 352, 356, 358, 359, 362, 368, 376, 390, 394, 401, 406, 423, 435, 437, 450, 494, 503, 521, 531, 534, 543, 579, 583, 600, 606, 611, 651, 675, 677, 685, 689, 690, 695, 709, 711, 716, 744, 747, 767, 807**
• εμπορικών -ων **7, 76, 139, 160, 216, 271, 306, 677**

*Προσάρτηση ακινήτου* **587**

*Πρόστιμο*
— άρση, απόσβεση -ου **31, 61, 124, 180**
— επιβολή -ου **27α, 59, 141, 147, 169, 180, 216**

*Προσηλυτισμός* **768**

*Πρόσφυγες* **134, 157, 180, 437, 440, 483, 703, 704, 759**
— απογραφή -ων **312**

*Προσωπικό καθεστώς* **147**

*Προϋπολογισμός* **720**

*Πρωτόπαπας*
— εκλογή, διορισμός -α **27α, 120, 180, 203, 216, 252, 267, 325, 332, 338, 379, 579α**
— κανονισμός άσκησης αξιώματος -α **27α, 219, 252**

*Πρωτοψάλτης*
— εκλογή, διορισμός -η **27α, 120, 159, 252, 379, 608, 579α**
— κανονισμός άσκησης αξιώματος -η **252**

*Πτώχευση* **218**

*Πώληση*
— ακινήτου **1, 2, 4, 5, 19, 27α, 45, 46, 59, 68, 76, 84, 97, 99, 104, 107, 110, 114, 122, 123, 143, 147, 152, 163, 169, 174, 204, 229, 269, 271, 285, 299, 302, 310, 324, 333, 352, 354, 375, 394, 400, 416, 445, 481, 501, 539, 550, 768, 770, 803α**
• ακύρωση πώλησης -ου **147, 263, 501**
• προσύμφωνο πώλησης -ου **55**
— εισοδήματος **5, 22, 91**
— κινητών **1, 2, 5, 20, 41, 44, 45, 46, 52, 54, 55, 58, 59, 68, 74, 80, 87, 94, 97, 99, 102, 107, 110, 120, 122, 127, 141,**


ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



**143, 152, 163, 165, 174, 190, 199, 263, 271, 330, 347, 352, 353, 354, 362, 394, 416, 422, 743α**
— «λίβελλου» **400**
— μέλλοντος πράγματος (προπώληση αγροτικών προϊόντων) **23, 41, 41α, 44, 46, 52, 54, 55, 58, 68, 81, 94, 99, 122, 152, 165, 165, 216, 219, 223, 263, 318, 354, 419, 435, 550**
— νησιού **7, 10, 12, 151, 152, 158**
— πλοίου **45, 46, 52, 54, 58, 68, 81, 110, 113, 127, 143, 155, 157, 163, 165, 166, 259, 310, 329α, 442, 550, 743α**
• απαγόρευση πώλησης -ου **28**
• εικονική πώληση -ου **163**
— πόλης, κάστρου **151, 157, 162, 233**
— τάφου **232**
— τελωνειακών δικαιωμάτων **5**
— χωριού **4, 5, 22, 271, 291, 346, 362, 394, 395, 405, 422**

*Σ*

*Στρατός, στρατιωτικά* **1, 2, 5, 13, 26, 28, 31, 59, 60, 61, 65, 69, 71, 89, 101, 121, 124, 130, 137, 145, 147, 157, 178, 180, 191, 200, 209, 216, 229, 237, 246, 267, 271, 276, 311, 321, 328, 329, 344, 345, 348, 352, 355, 358, 359, 362, 376, 384, 390, 399, 405, 410, 417, 419, 422, 433, 434, 435, 437, 460, 469, 470, 477, 478, 486, 505, 509, 513, 517, 519, 560, 567, 568, 569, 577, 583, 588, 595, 600, 607, 616, 634, 635α, 642, 645, 647, 648, 663, 664, 670, 674, 677, 678, 693, 701, 723, 727, 728, 732, 734, 735, 738, 742, 743, 749, 782, 785, 786, 832**
*Στρατολογία* **30, 267**
*Συμβιβασμός* **4, 5, 7, 27α, 34, 67, 84, 137, 137α, 143, 158, 208, 216, 271, 272, 282, 299, 323, 349, 385, 408, 432, 440, 465, 529, 575, 580, 601, 781α**
*Συναλλαγματική* **23, 39, 54, 150, 204, 230, 271, 362, 422, 770, 774**
*Συνθήκη*
— ειρήνης, συμμαχίας **5, 6, 7, 8, 10α, 20, 36, 38, 39, 60, 102, 106, 137, 137α, 151, 157, 160, 162, 194, 208, 216, 227, 229, 234, 234α, 238, 247, 248, 271, 275, 276, 306, 309, 706, 837**
• ανανέωση, επικύρωση **5, 151, 157**
• προσχέδιο **93, 157**
— παράδοσης νησιού **137, 151**
— παράδοσης πόλης **162, 233, 436**
*Σύνταγμα* **836α, 836β**
*Συντεχνία* **531**
— ίδρυση -ας **73**
— απόφαση διοικητικού συμβουλίου -ας **709, 791**
*Συντροφία* βλ. *επίσης «colleganza», «commeda» και εταιρεία*
— κανονισμός λειτουργίας -ίας **5, 767**
— σύσταση -ίας **5, 41, 44, 46, 52, 54, 55, 58, 64, 68, 107, 122, 127, 135, 152, 165, 166, 190, 235, 241, 262, 296, 310, 318, 354, 376, 391, 440, 457, 467, 680, 799, 838α**
— σύσταση ναυτικής -ίας **55, 73, 143, 170**
— εμπορικής -ίας **5, 45, 143, 204, 767**
— λύση -ίας **107, 110, 709, 799**
— πώληση μεριδίου -ίας **107, 127**
*Σχολείο*
— ίδρυση -ου **159, 506, 530, 592, 700, 754, 777, 809**
— κανονισμός λειτουργίας -ου **545, 610, 639**
*Σωματική βλάβη* **81**

*T*

*Ταφή* **124**
— απαγόρευση ταφής σε εκκλησία **89**
*Τελωνειακοί δασμοί* **465**
*Τίμημα*
— αναπροσαρμογή τιμήματος πώλησης **354**
— διακανονισμός -ος **5, 352**
— πίστωση -ος **107**
*Τιμοκατάλογος*
— γραμματείας, καγκελλαρίας, δικαστικών εξόδων, διατίμηση **219, 376, 618, 806**
— ημερομισθίων **23**
*Τίτλος ευγενείας*
— απονομή -ου -ας **5, 13, 31, 38, 130, 145, 147, 159, 178, 180, 307, 359, 395, 503, 509, 532, 534, 587, 600, 747, 836, 838, 839**
*Τόκος, τοκογλυφία* **29, 219, 520** βλ. και *δάνειο*
*Τραυματισμός* **81**

*Y*

*Υγειονομικές διατάξεις* **147, 435, 452, 641, 691, 847**
*Υδραγωγείο*
— κανονισμός λειτουργίας **642**
*Υιοθεσία* **81, 113** βλ. και *αναθρεπτά παιδιά*
*Υπεξαίρεση* **709**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Υπεξουσιότητα, πατρική εξουσία* **1, 2, 838α**
— χειραφεσία **41, 47, 58, 62, 68, 101, 110, 113, 127, 188, 263, 310, 550, 838α**
• αποδοχή -ίας **58**
*Υπόσχεση* **141**
*Υποχρέωση*
— ανάληψη -ης **41, 55, 110, 113, 310**
— σε καταβολή **187**

*Φ*

*Φεουδαρχία, φέουδα, φεουδάρχες* **1, 2, 4, 5, 8, 10α, 12,13, 15, 19, 20, 25, 26, 28, 31, 43, 49, 59, 60, 61, 65, 84, 86, 91, 97, 98, 101, 103, 117, 124, 126, 130, 145, 146α, 157, 162, 174, 177, 188, 191, 194, 198, 200, 216, 218, 219, 237, 250, 259, 345, 346, 352, 360, 362, 370, 390, 394, 422, 434, 461, 517, 595, 600, 607, 789, 813**
— ανταλλαγή φέουδων **19**
— απογραφή φεουδαρχών **124, 178**
— απόδοση, δήλωση φεουδαρχικής υποταγής, «περιβολή φέουδου» **1, 2, 5, 12, 13, 19, 39, 65, 91, 124, 126, 130, 157, 234, 234α, 285**
— δήμευση φέουδου **19**
— διανομή φέουδων **64, 266**
— διεκδίκηση φέουδου **59, 101, 147**
— καταχώρηση φέουδου **19, 23, 38α, 81, 145, 160, 179**
— μίσθωση φέουδου **81, 259**
— «mostra», «varnitio» **19, 81, 216, 434**
— παραχώρηση φέουδου **5, 7, 8, 10α, 13, 19, 20, 23, 25, 27α, 30, 31, 38, 39, 65, 84, 86, 101, 117, 118, 126, 130, 134, 143, 157, 158, 160, 191, 231, 234, 234α, 270, 271, 282, 285, 322, 352, 356, 362, 380, 394, 438**
— πώληση φέουδου **19, 91, 147, 177, 231**
• άδεια πώλησης -ου **225**
— φεουδαρχικός κανονισμός **7, 146α**
— φεουδαρχικά κατάστιχα **8, 19, 20**
*Φορολογία, φορολογικά* **4, 5, 20, 23, 27α, 29, 31, 36, 59, 61, 73, 81, 112, 119, 121, 137, 139, 141, 142, 147, 160, 171, 172, 180, 196, 216, 218, 219, 226, 259, 271, 272, 275, 276, 284, 289, 294, 295, 305, 311, 352, 362, 367, 390, 401, 405, 419, 422, 423, 425, 432, 435, 441, 471, 474, 478, 479, 492, 542, 591, 600, 604, 623, 643, 651, 677, 690, 695, 698, 715, 720, 722, 723, 729, 739, 744, 772, 790, 801**
— φορολογική απαλλαγή, ατέλεια **4, 5, 7, 8, 27α, 31, 59, 61, 73, 95, 120, 127, 136, 147, 149, 157, 167, 182, 202, 216, 237, 243, 271, 282, 289, 304, 352, 360, 366, 394, 405, 432, 606, 689, 695**
— φορολογική απογραφή **13, 17, 73, 116, 673α, 790**
— μίσθωση φόρων **147, 259, 380, 419, 422, 441, 492**
*Φορτωτική* **23, 165, 394, 405, 578, 713, 768, 781, 797, 835, 843**
*Φυλακή, φυλακισμένοι, ποινή φυλάκισης* **31, 59, 73, 81, 110, 121, 137, 147, 151, 157, 160, 175, 180, 216, 225, 259, 267, 268, 271, 361, 373, 405, 507, 616, 783, 838α**

*Χ*

*Χειροτονία* **110, 379, 600**
— άδεια -ίας **27α, 73, 97, 121, 160, 203, 219, 266, 272, 277, 305, 436**
— ακύρωση -ίας **171**
— καθαίρεση **203**
— πιστοποιητικό -ίας **10α, 559**
*Χρέος* **1, 2, 20, 81, 120, 127, 179, 219, 361, 407, 600**
— αναγνώριση -ους **5, 55, 68, 157, 271, 352, 405, 520**
— αναδοχή -ους **405**
— ανάληψη -ους **204**
— απογραφή, καταγραφή -ους **275, 276**
— απόσβεση -ους **216, 337, 425**
— άφεση -ους **5, 91, 216, 271, 352, 391, 722**
— διευθέτηση, διακανονισμός -ους **5, 17, 31, 41, 46, 59, 61, 64, 99, 110, 122, 127, 130, 141, 143, 147, 155, 157, 216, 218, 238, 271, 302, 310, 313, 352, 354, 362, 380, 394, 422, 432, 520, 550, 671** βλ. και *λογαριασμός - διευθέτηση*
— εξόφληση -ους **511, 496**
— μεταβίβαση -ους **514**
*Χρεωστικό Ομόλογο* **5, 14, 41, 44, 45, 46, 52, 54, 55, 58, 74, 78, 80, 84, 88, 90, 94, 97, 99, 107, 110, 111, 113, 127, 135, 141, 143, 154, 155, 159, 163, 165, 165, 166, 167, 174, 204, 212, 224α, 253, 263, 271, 272, 349, 354, 365, 385, 391, 432, 444, 458, 465, 520, 539, 722, 784, 830α**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Β΄. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΠΩΝ


*A*

*Αβιώ*ν **26, 86, 91, 151, 187**
*Αγία Μαύρα* βλ. *Λευκάδα*
*Αγία Μονή Αρείας* **284**
*Άγιον Όρος* **262**
*Ι.Μ. Αγίου Νικολάου Στέγης (Κύπρος)* **474**
*Ι.Μ. Αγίου Σάββα (Ιερσόλυμα)* **597**
*Ι.Μ. Αγκαράθου (Κρήτη)* **554**
*Αδριανούπολη* **7, 10, 10α, 229, 238**
*Αθήνα* **13, 15, 26, 60, 61, 72, 120, 157, 160, 227, 229, 237, 259, 333, 724, 727, 728, 730, 803α**
*Αίγινα* **120, 293, 686, 746α**
*Αίγιο* βλ. *Βόστιτζ(σ)α*
*Αίγυπτος* **5, 713**
*Αϊδίνι* **106**
*Αίνος* **83**
*Aix-en-Provence* **39**
*Άκρα* **4, 5**
*Ακρωτήρι (Χανιά)* **583**
*Αμάλφι* **13**
*Αμμόχωστος* **5, 31, 48, 52, 54, 56, 57, 120, 130, 150, 151, 155, 166, 168, 211, 238, 267, 275, 276, 279, 287, 301, 321, 329α, 334, 352, 362, 390, 391, 394, 405, 422, 437**
*Αμοργός* **74, 90, 104, 147, 158, 174**
*Άμφισσα* **157**
*Άνδρος* **8, 26, 81, 126, 157, 180, 191, 238, 246, 247, 253, 285, 295, 341, 370, 400, 411, 481, 484, 487, 673α, 677, 695, 748, 766, 802, 830α**
*Ανδρούσα (Πελοπόννησος)* **9, 157, 752, 208**
*Αντίπαρος* **259**
*Αποκόρωνας* **180, 433**
*Aquila* **39**
*Άργος* **120, 151, 157, 160, 178,191, 237, 737, 746α, 757**
*Αρκαδία* **752**
*Ι.Μ. Αρκαδίου (Κρήτη)* **660**
*Άρτα* **84, 363, 792α**
*Αστυπάλαια* **104**
*Αυστρία* **767**
*Αχαΐα* **13, 118, 157, 180, 200, 237, 259, 307**

*B*

*Βαρκελώνη* **5**
*Βασιλεία* **791**
*Βενετία* **5, 7, 8, 9, 10, 10α, 11, 12, 13, 14, 15, 20, 26, 27α, 28, 31, 32, 34, 37, 39, 42, 43, 50, 59, 60, 61, 63, 65, 66, 67, 71, 72, 73, 74, 75, 81, 82, 83, 84, 92, 95, 96, 100, 101, 104, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 119, 120, 121, 125, 126, 129, 130, 1381, 82, 83, 84, 92, 95, 96, 100, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 119, 120, 121, 125, 126, 129, 130, 134, 137, 138, 139, 144, 145, 147, 151, 157, 158, 159, 160, 162, 171, 172, 173, 174, 178, 180, 187, 188, 191, 192, 194, 197, 203, 207, 208, 209, 210, 215, 216, 217, 219, 220, 222, 224, 225, 226, 229, 231, 232, 234, 234α, 237, 238, 239, 242, 245, 246, 247, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 267, 265, 283, 284, 285, 292α, 293, 297, 298, 300, 302, 304, 310, 311, 313, 323, 324, 331, 337, 338, 339, 342, 345, 348, 349, 355, 359, 360, 361, 362, 366, 367, 368, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 380, 381, 382, 384, 388, 390, 391, 394, 395, 398, 399, 401, 402, 403, 404, 405, 408, 409, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 428, 429, 430, 432, 433, 435, 436, 437, 438, 440, 441, 442, 443, 447, 448, 450, 451, 452, 452α, 453, 454, 455, 457, 459, 460, 463, 465, 468, 469, 470, 472, 474, 475, 477, 478, 479, 480, 483, 486, 489, 493, 494, 498, 499, 500, 503, 504, 505, 507, 508, 509, 510, 512, 513, 514, 516, 517, 519, 521, 527, 528, 530, 532, 534, 535, 536, 537, 540, 541, 544, 545, 547, 548, 551, 557, 558, 562, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 577, 578, 579, 579α, 582, 583, 584, 586, 587, 588, 592, 594, 595, 597, 598, 599, 600, 603, 604, 606, 607, 609, 610, 611, 613, 616, 620, 621, 626, 630, 634, 636, 639, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 649, 650, 651, 659, 663, 664, 665, 666, 670, 672, 673, 673α, 675, 676, 677, 678, 681, 683, 685, 689, 692, 693, 694, 695, 697, 700, 701, 704, 705, 708, 709, 711, 714, 715, 716, 719, 723, 724, 726, 727, 728, 729,**


ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



734, 735, 738, 740, 742, 743, 745, 747, 749, 753, 754, 755, 757, 759, 765α, 766, 768, 770, 771, 773, 774, 775, 779, 780, 781, 783, 785, 787, 790, 792α, 797, 799, 800, 801, 803, 805, 807, 813, 815, 822α, 823, 826, 828, 831, 832, 833, 842, 848, 852
*Βηθλεέμ* **120**
*Βιτέρμπο* **9, 39, 162**
*Βιέννη* **50**
*Βοδόνιτζα* **114, 115**
*Βοιωτία* **259**
*Βόνιτσα* **744**
*Βόστιτσα (Αίγιο)* **134, 157, 293, 731, 732, 751, 762**
*Βρυξέλες* **303**
*Büyükdere (Τουρκία)* **830**

*Γ*

*Γαέτα* **9, 48, 157**
*Γαστούνη* **761**
*Γαύδος* **635α**
*Ι.Μ. Γδερνέτου (Κρήτη)* **636**
*Γένοβα* **5, 10α, 36, 36, 60, 93, 130, 137, 150, 151, 157, 167, 202, 211, 212, 213, 275, 276, 279, 286, 317, 321, 329α, 408**
*Γλαρέντζα (Κυλλήνη)* **39, 48,67, 84, 118, 180**
*Γραμβούσα (Κρήτη)* **579α, 741**

*Δ*

*Ι.Μ. Δαφνιού* **15**
*Δέλβινο (Ήπειρος)* **805**
*Δομοκός* **120**
*Δυρράχιο* **7, 120**

*Ε*

*Εύβοια* βλ. *Νεγροπόντε*
*Έφεσος* **151**

**Ζ**

*Ζάκυνθος* **67, 73, 120, 134, 145, 219, 246, 267, 293, 348, 359, 419, 422, 437, 462, 507, 509, 513, 528, 530, 540, 559, 561, 572, 580, 640, 641, 643, 650, 672, 675, 683, 697, 720, 768, 776, 781, 786, 788, 801α, 818, 829, 836, 836α, 836β**
*Ζάρα* **145**

*Θ*

*Θεολόγος (Μ. Ασία)* **106**
*Θεσσαλονίκη* **25, 61, 83, 120, 180, 557, 728α**
*Θήβα* **13, 15, 39, 60, 61, 72, 120, 162, 187, 229**

*Ι*

*Ιεράπετρα* **120, 123, 216, 379, 554, 640α**
*Ιεροσόλυμα* **1, 2, 120**
*Ιθάκη* **49, 836α, 836β**
*Ίμβρος* **124**
*Ιωάννινα* **84, 194, 278, 465, 771, 792**

*Κ*

*Καλάβρυτα* **157, 754**
*Καλαμάτα* **688, 689, 752, 757, 758, 847α**
*Καλλίπολη* **229, 247**
*Κάρλοβιτς* **706**
*Κάρπαθος* **61,120**
*Καρπασία (Κύπρος)* **488**
*Κάρυστος* **151, 162, 213, 237, 259**
*Καρύταινα (Πελοπόννησος)* **39**
*Καστελλόριζο* **687**
*Καφφάς (Caffa, Κριμαία)* **45, 46, 60, 107, 120, 127, 144, 151, 164, 167, 224α, 275, 276, 281**
*Κέα* **26, 295, 667**
*Κέρκυρα* **7, 12, 13, 31, 39, 43, 65, 84, 98, 101, 102, 120, 131, 134, 136, 151, 157, 161, 170, 178, 180, 184, 188, 195, 198, 206, 216, 219, 231, 237, 246, 259, 267, 269, 283, 292α, 293, 304, 311, 345, 348, 356, 359, 360, 365, 386, 422, 423, 435, 437, 438, 450, 456, 465, 469, 471, 485, 500, 505, 506, 509, 513, 518, 523, 528, 530, 540, 543, 561, 572, 604, 611, 631, 641, 665, 675, 700, 702, 716, 720, 743, 754, 764, 777, 781α, 785, 789, 790, 794, 801, 803β, 806, 809, 810, 814, 820α, 821, 823, 826, 830, 832, 835, 836α, 836β, 837, 838α, 840, 844, 846, 849, 851, 852, 853**
*Κερύνεια* **422**
*Κεφαλονιά* **13, 30, 39, 67, 73, 117, 120, 134, 157, 161, 194, 204, 219, 234, 234α, 236, 237, 246, 259, 293, 307, 348, 359, 376, 380, 437, 497, 509, 530, 535, 540, 547, 561, 572, 575, 584, 626, 639, 641, 646α, 651, 675, 698, 705, 715, 720, 770, 796, 798, 801α, 803β, 806, 808, 812, 813, 818, 831, 836, 836α, 836β, 838, 847**
*Κίλια* **163, 164, 165**
*Κίμωλος* **743α**
*Κίσσαμος (Κρήτη)* **120, 216, 545**
*Κιτριές (Μεσσηνία)* **688**
*Κόρινθος* **13, 157, 162, 208, 233, 234, 234α, 236, 246, 284, 727, 732, 737, 746α, 750**
*Κορώνη* **8, 28, 47, 59, 60, 61, 73, 84, 100, 110, 113, 120, 121, 134, 138, 155, 157, 160, 162, 170, 171, 178, 180, 191, 208, 216, 237, 238, 242, 243, 246, 259, 267, 277, 345, 348, 359, 372, 729, 732, 752, 779, 779α, 786**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Κύθηρα* **20, 31, 59, 73, 124, 147, 160, 180, 216, 234, 234α, 293, 348,359, 437, 452, 492, 509, 528, 530, 561, 567, 579α, 596, 645, 696, 705, 707, 710, 712, 717, 718, 720, 736, 793, 795, 804, 811, 815, 817, 819, 822, 827, 836α, 836β**
*Ι.Μ. Κύκκου (Κύπρος)* **468**
*Κύπρος* **1, 2, 10, 10α, 24, 31, 33, 36, 60, 61, 75, 93, 146α, 147, 149, 160, 171, 180, 183, 209, 246, 267, 271, 322, 359, 376, 377, 403, 407, 412, 425, 430, 455, 461, 471, 477, 499, 555, 591, 692, 820**
*Κυρήνεια* **390**
*Κωνσταντινούπολη* **6, 7, 8, 11, 14, 17, 25, 31, 34, 48, 50, 59, 61, 67, 119, 120, 125, 128, 146, 157, 160, 170, 180, 234, 234α, 237, 238, 241, 245, 267, 281, 285, 309, 310, 335, 405, 525, 526, 528, 530, 549, 555, 571, 572, 591, 686, 746α, 768, 771, 792α, 831**
— *Πέρα* **36, 45, 107, 163, 167, 224α, 238, 244, 275, 276, 286, 293, 408, 508, 563, 572, 637α, 830**
*Κως* **50, 271, 289, 305, 395**

*Λ*

*Λακωνία* **615**
*Λάμψακος* **16, 17**
*Λασίθι (Κρήτη)* **59, 81, 129, 417, 437, 452α**
*Λέρμα (Ισπανία)* **50**
*Λεμεσός* **27, 29, 48, 69, 91, 120, 186, 321, 394, 405**
*Λέρος* **271**
*Λευκάδα (Αγία Μαύρα)* **13, 67, 73, 157, 216, 219, 343, 384, 509, 572, 720, 723, 744, 778, 834, 836α, 836β, 839, 841**
*Λευκωσία* **3, 4, 5, 22, 27, 29, 48, 51, 60, 63, 70, 73, 91, 120, 130, 134, 151, 168, 176, 186, 208, 255, 267, 270, 291, 308, 346, 352, 362, 382, 390, 394, 397, 405, 422, 434, 468, 474, 493, 508**
*Λήμνος* **293, 816**
*Λιβόρνο* **823α**
*Λίνδος* **142**
*Λυκόστομο* **127**

*Μ*

*Μαδρίτη* **50, 500**
*Μάλτα* **476, 543, 784**
*Μάνη* **120, 157, 216, 293, 522, 622, 672, 696, 739**
*Ι.Μ. Μεγάλου Σπηλαίου (Καλάβρυτα)* **157**
*Μέγαρα* **157, 162**
*Μεθώνη* **28, 59,60, 61,73, 84, 110, 113, 120, 121, 134, 157, 160, 162, 171, 178, 180, 191, 208, 215, 216, 237, 238, 242, 245, 246, 259, 316, 344, 345, 348, 359, 361, 372, 733, 743, 752, 776**
*Μέλφι* **13, 39**
*Μεντεσκές (Μ. Ασία)* **106**
*Μεραμπέλλο (Κρήτη)* **27α, 123, 648**
*Μεσολόγγι* **796, 824, 843**
*Μεσσηνία* **39, 73, 512**
*Μήλος* **126, 285, 295, 484, 572, 635, 686, 689, 690, 743α, 746α,**
*Μονεμβασία* **28, 73, 115, 120, 121, 157, 170, 201, 267, 339, 436, 437, 440, 528, 752, 783**
*Μπάρι* **39**
*Μπρίντεζι* **13, 98**
*Μύκονος* **26, 32, 73, 120, 121, 134, 180, 191, 237, 246, 259, 267, 295, 224, 543, 690, 722**
*Μυλοπόταμος (Κρήτη)* **20, 120, 640α**
*Μυστράς* **157, 746α, 747**
*Μυτιλήνη* **36, 107, 167, 173, 202, 213, 276**

*Ν*

*Νάξος* **9, 26, 50, 65, 81, 90, 120, 158, 213, 270, 271, 282, 285, 295, 296, 340, 484, 485, 487, 491, 525, 686, 690**
*Ναρβόνη* **39**
*Ναύπακτος* **73, 259, 293, 345, 367, 768, 801α**
*Ναύπλιο* **120, 121, 134, 151, 157, 177, 178, 180, 191, 216, 237, 251, 259, 267, 284, 292α, 345, 348, 355, 359, 376, 422, 437, 440, 509, 725, 737, 745, 746α, 751, 752, 754, 756, 765, 765α, 772, 777, 781, 782**
*Νεάπολη (Ιταλίας)* **12, 13, 39, 43, 50, 101, 118, 136, 151, 157, 188, 194, 198, 307, 343, 363, 406, 512, 513, 672, 841**
*Νεάπολη (Πελοπόννησος)* **151**
*Νεγροπόντε* **7, 8, 13, 14,18, 25, 26, 27α, 28, 31, 32, 34, 39, 59, 60, 61, 65, 72, 73, 114, 119, 120, 126, 134, 140, 147, 155, 157, 160, 170, 178, 180, 191, 192, 197, 207, 210, 216, 226, 229, 237, 238, 246, 250, 259, 281, 286, 541**
*Νίσυρος* **71, 86, 271, 315**

*Ο*

*Ότραντο* **523**
*Ουγγαρία* **767**

*Π*

*Πάδοβα* **10α, 42, 63, 130, 362, 545, 684**
*Παλαιόκαστρο (Κρήτη)* **706**
*Παλάτια (Μίλητος) (Μικρά Ασία)* **106, 124, 151, 238, 306**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



*Παλέρμο* **500**
*Ι.Μ. Παλιανής (Κρήτη)* **27α, 66**
*Παξοί* **572, 836α, 836β**
*Πάργα* **134, 293, 435, 513, 572, 606**
*Παρίσι* **5, 9, 13, 39, 43, 63, 840α**
*Πάρος* **259, 678, 690, 695,784**
*Πασσάροβιτς* **706**
*Πάτμος* **784**
*Ι.Μ. Πάτμου* **7, 50, 95, 154, 216**
*Πάτρα* **84, 120, 157, 216, 237, 246, 259, 293, 345, 509, 572, 732, 752, 755, 761, 792α, 801α, 824, 840α, 843**
*Πάφος* **120, 362**
*Πεδιάδα (Κρήτη)* **27α, 81, 123, 134, 180, 216, 266, 345, 379**
*Πειραιάς* **728α, 803α**
*Πελοπόννησος* **13, 39, 65, 116, 157, 182, 200, 219, 224α, 234, 234α, 483, 500, 688, 690, 729, 732, 734, 735, 738, 742, 743, 746, 757, 765, 768, 773, 801α**
*Πέρα* βλ. *Κωνσταντινούπολη*
*Πίζα* **63**
*Πόρος* **728α, 746α, 750**
*Πρέβεζα* **50, 572, 721, 723, 744, 825, 834**
*Πρώτη νησίδα (Μεσσηνία)* **783**

*P*

*Ραγούζα* **137, 157, 158, 343, 391**
*Ρέθυμνο* **20, 28, 30, 31, 61, 73, 102, 111, 120, 123, 147, 160, 180, 216, 259, 267, 314, 376, 418, 431, 434, 437, 510, 520, 542, 550, 552, 553, 555, 579α, 590, 595, 613, 628, 638, 647, 657, 660**
*Ρόδος* **5, 7, 36, 50, 59, 60, 61, 69, 76, 80, 84, 86, 103, 120, 124, 139, 140, 147, 148, 149, 157, 160, 171, 173, 182, 183, 185, 196, 205, 207, 211, 214, 216, 224α, 237, 248, 255, 256, 259, 262, 271, 276, 286, 289, 294, 305, 306, 315, 320, 328, 335, 336,357, 358, 364, 371, 387, 389, 410, 604**
*Ρώμη* **5, 7, 8, 13, 21, 25, 27α, 33, 39, 42, 49, 50, 63, 111, 151, 323, 326, 357, 368, 383, 593, 622, 772**

*Σ*

*Σαγιάδα (Ήπειρος)* **549**
*Σαλέρνο (Ιταλίας)* **231**
*Σάλωνα* **72, 120, 800**
*Σάμος* **160**
*Σαντορίνη* **120, 543, 845**
*Σαπιέντζα νησίδα (Μεσσηνία)* **7, 8, 783**
*Σητεία* **20, 38, 81, 111, 120, 123, 160, 216, 238, 267, 444, 446, 539, 572, 579α, 595, 619**
*Σέριφος* **26**
*Σιένα* **361**
*Σικελία* **9, 162**
*Σινώπη* **275, 276**
*Ι.Μ. Σινά* **7, 120, 303, 374, 597, 606**
*Σίφνος* **158, 340, 635, 690, 695**
*Σκιάθος* **157, 293, 329**
*Σκόπελος* **157, 293**
*Σκύρος* **157, 293, 401, 604**
*Σμύρνη* **120, 176, 746α, 768, 816**
*Σούδα* **50, 579α, 702**
*Σπαλόγκα (Κρήτη)* **595**
*Σύρος* **748**
*Σύμη* **271, 336**
*Σφακιά* **27α, 134, 417, 576, 579α, 595**

*T*

*Τάνα (Ταναΐς, Αζοφική)* **60, 120,135, 144, 151, 170, 180, 201, 224, 249, 290, 299**
*Ι.Μ. Ταξιαρχών (Αιγίου)* **548**
*Τάραντας* **206, 101**
*Τένεδος* **120, 147, 151, 180, 209, 246**
*Τεργέστη* **592**
*Τήλος* **250, 271, 769**
*Τήνος* **26, 32, 73, 81, 83, 84, 120, 121, 134, 180, 191, 224, 225, 226, 237, 246, 259, 267, 297, 325, 593, 616, 634, 645, 663, 677, 690, 695, 722, 763**
*Τορίνο* **5**
*Τρανσυλβανία* **767**
*Τραπεζούντα* **60, 180, 193, 249**
*Τρίπολη* **746, 752, 760, 777**

*Φ*

*Φλωρεντία* **13, 50, 114, 157, 162, 229, 333, 467, 696**
*Φολόνιο* **194**
*Φώκαια Νέα (Μ. Ασία)* **137, 276**

*X*

*Χάλκη* **271**
*Χάνδακας (= Ηράκλειο Κρήτης)* **5, 7, 8, 10, 10α, 19, 20, 23, 26, 27α, 28, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 44, 50, 53, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 66, 68, 73, 74, 77, 78, 79, 81, 82, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 94, 96, 97, 99, 102, 104, 105, 106, 108, 109, 111, 112, 113, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 129, 132, 133, 134, 139, 141, 145, 147, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 159, 160, 171, 172, 173, 174, 175, 178, 179, 180, 181, 184, 189, 190, 199, 201, 203, 216, 217, 218, 220, 221, 223, 228,**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



230, 232, 235, 237, 238, 240, 241, 246, 252, 254, 257, 259, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 272, 273, 274, 277, 280, 285, 288, 292, 293, 300, 302, 304α, 310, 311, 312, 314, 318, 319, 323, 325,327, 328, 330, 331, 332, 337, 338, 342, 344, 345, 347, 349, 350, 351, 353, 354, 359, 361, 366, 369, 374, 375, 376, 379, 385, 392, 393, 394, 399, 402, 408, 413, 414, 415, 417, 424, 427, 432, 436, 437, 439, 440, 441, 444, 453, 454α, 458, 464, 466, 473, 478, 479, 482, 483, 486, 490, 495, 496, 501, 502, 508, 510, 511, 515, 517, 520, 521, 524, 527, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 537, 538, 539, 540, 542, 543, 544, 546, 554, 556, 559, 560, 564, 567, 568, 569, 572, 573, 574, 577, 579α, 581, 585, 586, 587, 589, 593, 595, 596, 598, 600, 601, 602, 605, 606, 607, 608, 612, 617, 618, 620, 623, 624, 625, 627, 629, 632, 633, 634, 637, 640α, 642, 645, 648, 649, 652, 653, 654, 655, 658, 661, 662, 663, 664, 668, 669, 670, 671, 674, 676, 679, 680, 682, 685, 690, 691, 699, 701, 703, 708

*Χανιά* 7, 8, 20, 28, 30, 31, 38, 50, 59, 60, 61, 73, 81, 95, 113, 120, 123, 145, 147, 151, 160, 180, 181, 209, 216, 259, 267, 285, 311, 312, 376, 388, 396, 417, 433, 445, 449, 460, 470, 512, 524, 576, 579α, 587, 588, 595, 596, 614, 635α, 636, 640α, 656, 658, 677, 685, 695

*Χίος* 36, 86, 137, 143, 151, 160, 169, 204, 224α, 238, 253, 275, 276, 286, 287, 313, 317, 326, 329, 330, 408, 512, 677, 746α, 748, 749

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

# Χ Ρ Ο Ν Ο Λ Ο Γ Ι Ο

| | |
|---|---|
| 1099 | Κατάληψη της Ιερουσαλήμ από τους Σταυροφόρους. |
| 1184 | Ο Ισαάκ Κομνηνός αυτονακηρύσσεται αυτοκράτορας στην Κύπρο. |
| 1185 (-1195) | Ανάρρηση στο βυζαντινό θρόνο του Ισαακίου Β' του Αγγέλου. |
| 1187 | Κατάκτηση των Ιεροσολύμων από τον Σαλαντίνο. |
| 1191-1192 | Ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος της Αγγλίας καταλαμβάνει την Κύπρο |
| 1192 (-1205) | Ο Enrico Dandolo εκλέγεται δόγης της Βενετίας. |
| 1192 | Πώληση της Κύπρου από τον Ριχάρδο στους Ναΐτες ιππότες και μεταπώλησή της στον Guy de Lusignan, βασιλιά της Ιερουσαλήμ. |
| 1192 (-1489) | Ο γαλλικός οίκος των Lusignan βασιλεύει στην Κύπρο. |
| 1195 (-1203) | Ανάρρηση στο βυζαντινό θρόνο του Αλεξίου Γ' του Αγγέλου. |
| 1197 (-1325) | Παλατινή Κομητεία Κεφαλληνίας και Ζακύνθου υπό την ηγεμονία των Ορσίνι. |
| Ιανουάριος 1198 | Ο Ιννοκέντιος Γ' εκλέγεται πάπας. |
| Αύγουστος 1198 | Ο πάπας Ιννοκέντιος Γ' κηρύσσει την Δ' Σταυροφορία. |
| Νοέμβριος 1202 | Οι σταυροφόροι καταλαμβάνουν την Ζάρα. |
| Μάϊος 1203 | Ο γιος του Ισσακίου Β'Αλέξιος παραχωρεί στον Βονιφάτιο, μαρκίωνα του Μονφεράτου, την Κρήτη. |
| Ιούνιος 1203 | Αποβίβαση των Σταυροφόρων στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης. |
| 1203 | Επαναφορά του Ισαακίου Β' στο θρόνο. Συναυτοκράτορας ο γιος του Αλέξιος Δ'. |
| Ιούλιος 1203 | Πρώτη κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους. |
| Φεβρουάριος 1204 | Ανάρρηση στο βυζαντινό θρόνο του Αλεξίου Ε' του Μούρτζουφλου. |
| 13/4/1204 | Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους. |
| Απρίλιος 1204 | Ίδρυση από τους Μεγάλους Κομνηνούς της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας. |
| Μάϊος 1204 | Ο Βαλδουίνος της Φλάνδρας εκλέγεται και στέφεται λατίνος αυτοκράτορας της Κωνσταντινούπολης. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| Ιούνιος 1204 | Υπογράφεται η διανομή των εδαφών της βυζαντινής αυτοκρατορίας (Partitio Terrarum Imperii Romaniae). |
| 12/8/1204 | Εκχώρηση (πώληση) της Κρήτης από τον Βονιφάτιο στην Βενετία (Refutatio Cretae). |
| Οκτώβριος 1204 | Κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τις δυνάμεις του Βονιφάτιου του Μομφερατικού. |
| Τέλος 1204 | Ο Όθων de la Roche ορίζεται ηγεμόνας των Αθηνών. Ίδρυση του Δουκάτου των Αθηνών. |
| Ιανουάριος 1205 | Ίδρυση της αυτοκρατορίας της Νίκαιας από τον Θεόδωρο Λάσκαρη. |
| 1205 (-1452) | Ίδρυση του πριγκιπάτου της Αχαΐας. |
| 1206 | Κατάληψη της Κρήτης από το γενοβέζο πειρατή Enrico Pescatore. Πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια της Βενετίας να εκδιώξει τον Pescatore από την Κρήτη. |
| 1206 (-1214/15) | Πρώτη βενετοκρατία στην Κέρκυρα. |
| 1207 | Η βενετική οικογένεια των Venier εγκαθίσταται στα Κύθηρα. |
| 1207-1390 | Διακυβέρνηση της Τήνου από την οικογένεια Ghisi. |
| 1209 | Κατάληψη του Χάνδακα από τους Βενετούς και αποβίβαση του πρώτου Δούκα της Κρήτης Jacomo Tiepolo. |
| 1209 | Με τη συνθήκη της Σαπιέντζας η Βενετία αποκτά την Κορώνη και την Μεθώνη. |
| 1211 | Συνθηκολόγηση Βενετών–Pescatore και α' αποστολή εποίκων από την Βενετία. |
| 1211 (-1212) | Επανάσταση των Αγιοστεφανιτών στην Κρήτη. |
| 1212-1214 | Ίδρυση του Δουκάτου της Νάξου από τον Μάρκο Σανούδο. |
| 1215 (-1257) | Η Κέρκυρα περιέρχεται στο Δεσποτάτο της Ηπείρου. |
| 1217 (-1236) | Στην Κρήτη ξεσπούν τα επαναστατικά κινήματα των Σκορδίληδων και των Μελισσηνών. Επανάσταση των δύο Συβρίτων. |
| 1222 | Δεύτερη αποστολή αποίκων από την Βενετία στην Κρήτη. |
| 1223 | Δεύτερη επανάσταση των Μελισσηνών στην Κρήτη. |
| 1224 | Ο Θεόδωρος δεσπότης της Ηπείρου καταλαμβάνει την Θεσσαλονίκη. |
| 1233 | Τρίτη αποστολή βενετών αποίκων στην Κρήτη. |
| 1247 | Η Χίος επανέρχεται στην εξουσία των Βυζαντινών. |
| 1248 | Κατάληψη της Μονεμβασιάς από τους Φράγκους. |
| 1252 | Τέταρτη αποστολή βενετών αποίκων στην Κρήτη. Ίδρυση της πόλης των Χανίων. |
| 1258-1266 | Κυριαρχία των Hohenstaufen στην Κέρκυρα. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| 1260 | Ο πάπας Αλέξανδρος ο Δ′ εκδίδει τη *Bulla Constitutio Cypria* (*Διάταξις Κυπρία*), ρυθμίζοντας τις σχέσεις μεταξύ της λατινικής και ορθόδοξης εκκλησίας στην Κύπρο. |
| 1261 | Ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Παλαιολόγο (1259-1282). |
| 1261 (-1266) | Επανάσταση Χορτατσών, Σκορδιλών – Μελισσηνών στην Κρήτη. |
| 1261 | Με τη συνθήκη του Νυμφαίου η Χίος παραχωρείται από τους Βυζαντινούς στη γενοβέζικη οικογένεια των Zacharia. |
| 1266 | Ίδρυση Γενοβέζικης αποικίας στον Καφφά της Κριμαίας. |
| 1266 (-1386) | Ανδηγαυϊκή κυριαρχία στην Κέρκυρα. |
| 1267 | Το πριγκηπάτο της Αχαΐας περιέρχεται στους Ανδεγαυούς βασιλείς της Νεάπολης. |
| 1267 (-1386) | Κατάληψη της Κέρκυρας από τον Κάρολο Α′ τον Ανδεγαυό. |
| 1272 (-1276) | Επανάσταση των Χορτάτσηδων στην Κρήτη. |
| 1274 | Στη σύνοδο της Λυών κηρύσσεται η Ένωση των δύο Εκκλησιών. |
| 1278 | Η Ρόδος, η Κάρπαθος και η Κάσος παραχωρούνται από τον Ανδρόνικο Παλαιολόγο στον γενοβέζο ναύαρχο Andrea Morosco και στον αδελφό του Ludovico ως ανταμοιβή για τις υπηρεσίες τους. Μέρος της Ρόδου αλλά και η Κως, η Κάλυμνος και η Λέρος παραχωρούνται στον Vignolo de Vignoli. |
| 1282 (-1299) | Επανάσταση στην Κρήτη του Αλέξιου Καλλέργη. |
| 1294 (-1331) | Ο Φίλιππος του Τάραντα ορίζεται Δεσπότης της Ρωμανίας. |
| 1306 | Κατάληψη της Ρόδου από τους Ιωαννίτες Ιππότες. |
| 1306-1307 (-1538) | Η βενετική οικογένεια των Κορνάρων, εγκαταστημένη στην Κρήτη, καταλαμβάνει την Κάρπαθο και την Κάσο. |
| 1308 | Η Χίος παραχωρείται στους Γενοβέζους. |
| 1311-1388 | Το Δουκάτο των Αθηνών περνάει στην κυριαρχία της Καταλανικής Εταιρείας. |
| 1311 (-1378) | Μεταφορά της παπικής έδρας στην Αβινιόν. |
| 1315 | Οι Ιωαννίτες Ιππότες καταλαμβάνουν την Λέρο. |
| 1318 | Η καταλανική εταιρεία καταλαμβάνει το Δουκάτο των Νεοπατρών (περιοχή της Θεσσαλίας). |
| 1325 (-1357) | Η Κεφαλονιά και η Ζάκυνθος στην κυριαρχία των Ανδεγαυών. |
| 1330 | Επανάσταση του Βάρδα Καλλέργη στην Κρήτη. |
| 1338 (-1341) | Επανάσταση του Λέοντος Καλλέργη και των Ψαρομηλίγγων στην Κρήτη. |
| 1341 (-1347) | Επανάσταση του Καψοκαλύβη – Ψαρομηλίγγων στην Κρήτη. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| 1341 | Ερήμωση της Αστυπάλαιας από Τουρκομάνους πειρατές. Το νησί θα παραμείνει έρημο μέχρι το 1413. |
| 1346-1347 | Οριστική κατάληψη της Χίου από τη Γένοβα και παραχώρηση της διοίκησης στην Εταιρεία της Μαόνας. |
| 1355 | Η Λέσβος περιέρχεται στην κυριαρχία της γενοβέζικης οικογένειας των Γατελούζων. |
| 1357 (-1479) | Η Κεφαλονιά και η Ζάκυνθος στην κυριαρχία της οικογένειας των Τόκκων. |
| 1363 (-1366) | Αποστασία του Αγίου Τίτου. Η Κρήτη περνάει στην εξουσία των επαναστατών. |
| 1363 | Παραχώρηση των Κυθήρων από τους Venier στην Βενετία. |
| 1364 (1367) | Επανάσταση των Καλλέργηδων στην Κρήτη. |
| 1373-4 | Πόλεμος μεταξύ της Κύπρου και της Γένοβας. Κατάληψη της Αμμοχώστου από τους Γενοβέζους, η κυριαρχία των οποίων σταδιακά θα μονιμοποιηθεί. |
| 1376-1381 | Μίσθωση του πριγκηπάτου της Αχαΐας στους Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου. |
| 1383 | Ο Ιάκωβος Α΄ της Κύπρου παραχωρεί στους Γενοβέζους σημαντικά εμπορικά προνόμια καθώς και την πόλη της Αμμοχώστου. |
| 1386 (-1797) | Η Κέρκυρα περιέρχεται στην Βενετία. |
| 1388 | Ο φλωρεντινός οίκος των Acciaiuoli καταλαμβάνει την Αθήνα. |
| 1389 | Το Ναύπλιο περιέρχεται στην Βενετία. |
| 1390 | Η Βενετία αποκτά την Εύβοια. |
| 1390-1715 | Η Τήνος και η Μύκονος περιέρχονται στην κυριαρχία της Βενετίας. |
| 1394 | Το Άργος περιέρχεται στην κυριαρχία των Βενετών. |
| 1401 | Προσάρτηση της Πάργας στις βενετικές κτήσεις. |
| 1407 | Η Ναύπακτος στην κυριαρχία των Βενετών. |
| 1413 | Η Αστυπάλαια αποικίζεται από κατοίκους της Τήνου και της Μυκόνου κάτω από την κυριαρχία της βενετικής οικογένειας των Quirini. |
| 1430 | Άλωση της Θεσσαλονίκης και των Ιωαννίνων από τους Τούρκους. |
| 1438-1439 | Σύνοδος Φερράρας – Φλωρεντίας. Ένωση των Εκκλησιών. |
| 1440 | Καταστροφή του Καστελλόριζου από πειρατές. |
| 1442-1471 | Αραγωνέζικη κυριαρχία στο Καστελλόριζο. |
| 1449 | Πτώση της Άρτας στους Τούρκους. |
| 1452 | Το πριγκηπάτο της Αχαΐας περιέρχεται στα κυριαρχία των Βυζαντινών. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| 29/5/1453 | Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους. |
| 1453 (-1454) | Επανάσταση του Σήφη Βλαστού στην Κρήτη. |
| 1456 | Κατάληψη της Αθήνας από τους Τούρκους (Η Ακρόπολη θα πέσει το 1458). |
| 1460 | Η Μονεμβασία περιέρχεται στους Βενετούς. |
| 1460 (-1473) | Ο Ιάκωβος ΙΙ βασιλιάς της Κύπρου. |
| 1461 | Κατάλυση της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας από τους Τούρκους. |
| 1462 | Η Λέσβος περιέρχεται στην κυριαρχία των Τούρκων. |
| 1463 | Οι Τούρκοι καταλαμβάνουν το Άργος. |
| 1463 (-1479) | Α΄ βενετοτουρκικός πόλεμος. |
| 1467 | Κατάληψη της Λευκάδας από τους Τούρκους. |
| 1470 | Κατάληψη του Νεγροπόντε από τους Τούρκους. |
| 1472 | Ο βασιλιάς της Κύπρου Ιάκωβος ΙΙ παντρεύεται την βενετή Caterina Cornaro. |
| 1473 | Αιφνίδιος θάνατος του Ιακώβου ΙΙ της Κύπρου. |
| 1473 (-1489) | Η Caterina Cornaro αντιβασίλισσα και μετά το θάνατο του νεογέννητου γιού της Ιακώβου ΙΙΙ το 1474, βασίλισσα της Κύπρου. |
| 1475 | Ο Καφφάς στην Κριμαία περιέρχεται στους Τούρκους. |
| 1477 | Εξέγερση των Ροδίων κατά των Ιπποτών. |
| 1477 | Οι Τούρκοι καταλαμβάνουν την Πρέβεζα. |
| 1479 (-1798) | Η Ζάκυνθος κάτω από βενετική κυριαρχία. |
| 1479-1500 | Τουρκική κατοχή της Κεφαλονιάς. |
| 1485 | Κατάληψη της Ζακύνθου από την Βενετία. |
| 1489 | Η βασίλισσα της Κύπρου Caterina Cornaro παραχωρεί την κυριαρχία του νησιού στην Βενετία. |
| 1498 (-1503) | Β΄ βενετοτουρκικός Πόλεμος. |
| 1498 | Ίδρυση της Ελληνικής Αδελφότητας του Αγίου Νικολάου στην Βενετία. |
| 1500 | Κατάληψη της Κεφαλονιάς και της Ιθάκης από την Βενετία. Κατάληψη της Μεθώνης και της Κορώνης από τους Τούρκους. |
| 1522 | Κατάληψη της Ρόδου και των υπόλοιπων Δωδεκανήσων από τους Τούρκους. |
| 1526 (-1528) | Επανάσταση του Γεώργιου Καντανολέου – Λυσσογιώργη στα Χανιά |
| 1530 | Οι Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου εγκαθίστανται στη Μάλτα. |
| 1537 | Πρώτη ανεπιτυχής πολιορκία της Κέρκυρας από τους Τούρκους. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| 1537 | Ο Μπαρμπαρόσσα ερημώνει την Αστυπάλαια εξανδραποδίζοντας τους κατοίκους της και προσαρτώντας το νησί στη οθωμανική αυτοκρατορία. |
| 1537-1538 | Προσωρινή κατάληψη των Κυκλάδων από τους Τούρκους. |
| 1537 (-1540) | Γ' Βενετοτουρκικός Πόλεμος. Παράδοση του Ναυπλίου και της Μονεμβασιάς στους Τούρκου. Μεταφορά πληθυσμών από τις περιοχές αυτές στο Λασίθι της Κρήτης. |
| 1538 | Επιδρομή του Χαριενδίν Μπαρμπαρόσα στο Ρέθυμνο. |
| 1538 | Ο Μπαρμπαρόσα καταλαμβάνει την Κάρπαθο και την προσαρτά στην οθωμανική αυτοκρατορία. |
| 1/11/1539 (-1573) | Θεμελίωση του ορθόδοξου ναού του Αγίου Γεωργίου στην Βενετία. |
| 1566 | Κατάληψη της Χίου από τους Τούρκους. |
| 1566 | Το δουκάτο του Αιγαίου περιέρχεται στους Τούρκους. |
| 1570 (-1573) | Δ' Βενετοτουρκικός Πόλεμος. |
| 9/9/1570 | Η Λευκωσία πέφτει στα χέρια των Τούρκων. |
| 1/8/1571 | Η Αμμόχωστος καταλαμβάνεται από τους Τούρκους. |
| 20/6/1571 | Επιδρομή του Ουλούτς Αλή στο Ρέθυμνο και καταστροφή της πόλης. |
| 7/10/1571 | Ναυμαχία της Ναυπάκτου. |
| 22/8/1645 | Κατάληψη των Χανίων από τους Τούρκους. |
| 1645-1669 | Ε' Βενετοτουρκικός Πόλεμος. |
| 13/11/1646 | Κατάληψη του Ρεθύμνου από τους Τούρκους. |
| Μάϊος 1648 | Έναρξη της πολιορκίας του Χάνδακα. |
| 1658 | Ανεπιτυχής προσπάθεια κατάληψης από τους Βενετούς της Χάλκης. |
| 1659 | Ο Φραγκίσκος Μοροζίνη καταλαμβάνει το Καστελλόριζο. |
| 1664 | Ιδρύεται στην Βενετία το Φλαγγίνειο Φροντιστήριο. |
| 16/11/1669 | Υπογραφή συνθήκης παράδοσης της πόλης του Χάνδακα από τον Francesco Morosini. |
| 4/10/1669 | Είσοδος των Τούρκων στον Χάνδακα. |
| 1684 | Κατάληψη της Πρέβεζας και της Λευκάδας από την Βενετία. Αρχή της δεύτερης βενετοκρατίας στην Πελοπόννησο. |
| 1685-1687 | ΣΤ' βενετοτουρκικός πόλεμος. |
| 1687 | Κατάληψη των Αθηνών από τους Βενετούς. Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας ανατινάσσεται από τους όλμους των Βενετών ο Παρθενώνας. |
| 1688 | Εκκένωση της Αθήνας από τους Βενετούς και μεταφορά των κατοίκων της στην Πελοπόννησο. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens



| | |
|---|---|
| 1690 | Παράδοση της Μονεμβασιάς από τους Τούρκους στους Βενετούς. |
| 1714 | Ζ΄ Βενετοτουρκικός Πόλεμος. |
| 1715 | Παράδοση της Μονεμβασίας από τους Βενετούς στους Τούρκους. |
| 1715 | Κατάληψη της Τήνου από τους Τούρκους. |
| 1716 | Ανεπιτυχής πολιορκία της Κέρκυρας από τους Τούρκους καί κατάληψη της Λευκάδας. |
| 12/5/1797 | Κατάλυση της βενετικής δημοκρατίας από τους Γάλλους. |
| 1797 | Κατάληψη της Κέρκυρας από τους Γάλλους. |
| 17/10/1797 | Συνθήκη του Καμποφόρμιο. Η Βενετία περιέρχεται στην κυριαρχία της Αυστρίας και τα Ιόνια νησιά και οι βενετικές κτήσεις της Ηπείρου στη Γαλλική Δημοκρατία. |
| 1800 | Σύσταση της Πολιτείας των Επτανήσων. |
| 1807 (-1814) | Προσάρτηση Επτανήσων και Πάργας στη γαλλική αυτοκρατορία. |
| 1830 | Πρωτόκολλο του Λονδίνου. Ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ελλάδας. |

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
*ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ*
*ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*
*ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ*
*ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ, ΙΤΑΛΙΚΑ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ*
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ, ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2012
ΣΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
«Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΕ»
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ 13, ΚΑΜΑΤΕΡΟ
ΤΗΛ. 210 2312317 FAX 210 2313742

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ